

Lei 17,50

JULES VERNE • COPIII CĂPITANULUI GRANT

JULES VERNE

COPIII CĂPITANULUI GRANT

EDITURA TINERETULUI

JULES VERNE

COPIII CĂPITANULUI GRANT

Ediţia a IV-a

În româneşte de
M. PETROVEANU şi C. TOESCU

EDITURA
TINERETULUI

Coperta de KALAB FRANCISC

LES ENFANTS DU CAPITAINE GRANT

par

JULES VERNE

P A R T E A Î N T Î I

CAPITOLUL I

BALANCE-FISH

La 26 iulie 1864, zi în care bătea o briză puternică de miază-noapte, un iaht minunat înainta cu toată viteza pe apele canalului de nord. Pe catargul din faţă fîlfîia steagul Angliei ; în vîrful catargului cel mare, pe un alt steguleţ fluturau iniţialele E. G., brodate în aur şi încoronate cu semnele ducale. Iahtul se numea *Duncan* şi aparţinea lordului Glenarvan, unul din cei şaisprezece pairi scoţieni din Camera Lorzilor şi totodată membrul cel mai distins al „Royal-Thames-Iaht-Club"-ului, club cu mare faimă în întreg Regatul Unit.

Pe bord se aflau lordul Eduard Glenarvan cu tînăra lui soţie, lady Helena, şi unul din verii săi, maiorul Mac Nabbs.

Duncan, recent construit, navigase într-o călătorie de probă la cîteva mile depărtare de golful Clyde şi se pregătea tocmai să se înapoieze la Glasgow ; insula Arran se vedea la orizont, cînd marinarul de veghe semnală un peşte uriaş care se zbenguia greoi pe urmele iahtului. Căpitanul John Mangles îl înştiinţă pe lordul Eduard. Acesta urcă imediat pe punte împreună cu maiorul Mac Nabbs şi-l întrebă pe căpitan ce vietate crede că ar putea fi.

— Milord, cred că este un rechin de o mărime apreciabilă — răspunse John Mangles.

— Un rechin în aceste ţinuturi ! exclamă surprins Glenarvan.

— Se prea poate — răspunse căpitanul. Peştele acesta face parte dintr-o specie de rechini pe care o întîlneşti în toate mările şi la orice latitudine. E aşa-zisul „balance-fish" [1]. Şi

[1] Balance-fish — marimarii englezi îl numesc „balance-fish" pentru că are capul în forma unei balanţe sau, mai exact, forma unui ciocan cu două capete. Din această pricină i se mai zice şi „rechinul-ciocan". (N. A.)

pun rămășag că avem de-a face cu unul din acești pești blestemați! Putem încerca să-l vînăm; bineînțeles dacă milord consimte și dacă această vînătoare e pe placul lady-ei Glenarvan. Atunci vom ști precis despre ce e vorba.

— Care-i părerea dumitale, Mac Nabbs? îl întrebă lordul Glenarvan pe maior. Să încercăm aventura?

— Sînt de aceeași părere cu dumneata — răspunse liniștit maiorul.

— De altfel — continuă John Mangles — am face foarte bine să mai curățăm cîte una din dihăniile acestea grozave. Să nu scăpăm ocazia. Vom avea un spectacol strașnic și, în același timp, vom face și o faptă bună.

— Bine, John! răspunse lordul, și trimise s-o cheme pe lady Helena, care, ispitită de perspectiva unei vînători aventuroase, urcă imediat pe punte.

Marea era liniștită; puteai foarte ușor să urmărești la suprafața ei mișcările repezi ale peștelui, care aci se afunda, aci țîșnea afară cu o forță uimitoare. John Mangles dădu ordinele necesare. Marinarii aruncară peste parapetul tribordului o parîmă groasă, la capătul căreia era legată o cange cu o halcă de slănină ca momeală. Rechinul, deși se afla la o depărtare de vreo cincizeci de coți, adulmecă momeala cu lăcomie și se apropie repede de ea. I se vedeau aripile cenușii la vîrf și negre la bază, bătînd valurile cu putere, în timp ce cu coada își menținea cu precizie direcția. Pe măsură ce înainta, i se vedeau mai clar ochii enormi și bulbucați, aprinși de poftă, iar cînd se întorcea, fălcile lui căscate dezveleau patru șiruri de dinți. Capul lui mare părea un ciocan uriaș așezat în vîrful unui mîner. John Mangles nu se înșelase; era într-adevăr cel mai lacom animal din familia rechinilor, supranumit de englezi „balance-fish" — peștele-balanță.

Pasagerii și marinarii de pe *Duncan* urmăreau cu mare atenție mișcările rechinului. În curînd, animalul ajunse în preajma căngii; se răsturnă pe spate pentru a înșfăca mai bine slănina și, într-o clipă, momeala enormă dispăru în gîtlejul său uriaș. Vîrful în formă de undiță al căngii se înfipse în el și rechinul se răsuci furios, izbind cu putere cablul; marinarii îl ridicară atunci cu ajutorul unei macarale, care era legată la capătul vergei mari. Văzîndu-se smuls din apă, animalul se zbătea cu violență. Dar fu înfrînt. O frînghie prevăzută cu un laț îi înfășură coada, paralizîndu-i mișcările. Cîteva clipe mai tîrziu, peștele fu tras peste bord și aruncat pe puntea iahtului. Îndată, unul dintre marinari se apropie de el cu băgare de seamă și, cu o puternică lovitură de topor, îi reteză coada enormă.

Vînătoarea se terminase; nu mai aveau de ce să se teamă de monstru. Într-adevăr, marinarii îi veniseră de hac, dar curiozitatea lor nu era încă satisfăcută deoarece pe bordul oricărui vas e obiceiul să se cerceteze cu atenție stomacul rechinilor. Marinarii, care le cunosc lăcomia, se așteaptă întotdeauna la surprize și așteptarea le este deseori împlinită.

Lady Glenarvan nu voi să asiste la această „explorare" respingătoare și se duse din nou pe dunetă. Rechinul se mai zbătea încă; avea zece picioare lungime și cîntărea mai mult de șase sute de livre. Lungimea și greutatea lui nu sînt de loc neobișnuite. Dar dacă „balance-fish", cum i se mai zice acestei specii de rechin, nu e socotit printre uriașii speței, în schimb, este unul dintre cel mai de temut.

Fără altă ceremonie, burta peștelui uriaș fu despicată în două cu lovituri de secure. Cangea îi pătrunsese pînă în stomac, care era complet gol: animalul postise cu siguranță de multă vreme și marinarii, dezamăgiți, voiau să-i arunce resturile în mare, cînd, deodată, un obiect grosolan, lipit de măruntaiele rechinului, atrase atenția șefului de echipaj.

— Ei drăcie! Ce-i asta? întrebă el.

— Vreun bolovan de piatră, înfulecat de dihania asta, ca să mai cîștige ceva greutate — răspunse unul dintre marinari.

— Ba — spuse un altul — e cu siguranță o ghiulea pe care blestematul de pește a înghițit-o și pe care n-a mai putut-o mistui.

— Ia mai tăceți din gură — le răspunse Tom Austin, secundul iahtului — nu vedeți că animalul acesta era un bețiv sadea și că a sorbit nu numai vinul, ci și sticla, ca nu cumva să piardă vreun strop?

— Ce! exclamă lordul Glenarvan. Rechinul are o sticlă în stomac?

— O sticlă adevărată — îi răspunse șeful echipajului. Dar se vede clar că nu-i scoasă din beci...

— Ei bine, Tom — continuă lordul Eduard — scoate-o cu băgare de seamă. Sticlele care plutesc pe mare conțin deseori documente de preț.

— Crezi ? spuse maiorul Mac Nabbs.

— Cred cel puțin că se poate întîmpla.

— O, nu te contrazic de fel ! răspunse maiorul. Poate că și în aceasta se ascunde o taină.

— O vom afla îndată — îi întoarse vorba Glenarvan. Ei, ei, Tom ?

— Iat-o ! exclamă secundul, arătîndu-i obiectul diform pe care-l scosese, nu fără trudă, din stomacul rechinului.

— Bine — spuse Glenarvan — spălați-l și aduceți-l pe dunetă.

Tom îndeplini ordinul, și sticla, descoperită în împrejurări atît de ciudate, fu așezată pe masa din careu, în jurul căreia se adunară lordul Glenarvan, maiorul Mac Nabbs, căpitanul John Mangles și lady Helena, căci după cum se știe, o femeie este totdeauna cît de cît curioasă.

Pe mare, orice intervine în monotonia unei călătorii constituie un eveniment. Se lăsă un moment de tăcere. Fiecare cerceta cu privirea epava aceasta fragilă. Ascundea ea taina unui întreg dezastru, sau era numai un mesaj neînsemnat, lăsat în voia valurilor de vreun navigator fără altă treabă ?

Trebuiau să afle ce cuprindea, și Glenarvan se apucă imediat să cerceteze sticla, luînd de altfel și toate măsurile de precauție necesare în asemenea împrejurări ; s-ar fi spus că era un judecător de instrucție, cercetînd amănuntele caracteristice într-o afacere gravă. Lordul avea dreptate să procedeze astfel, căci amănuntul cel mai neînsemnat în aparență poate să ducă deseori la descoperiri importante.

Înainte de a fi crecetată pe dinăuntru, sticla fu examinată pe dinafară. Avea un gît subțire, dar rezistent, în jurul căruia se afla un capăt de sîrmă mîncată de rugină ; pereții ei, foarte groși, în stare să suporte o presiune de mai multe atmosfere, arătau în mod sigur că este adusă de undeva de la țară. Podgorenii din Ai sau Epernay, de exemplu, rup cu asemenea sticle picioarele scaunelor, fără ca pe ea să rămînă vreo zgîrietură. Așa se explică faptul că poate îndura nevătămată încercările cine știe cărei pribegii îndelungate.

— O sticlă a firmei Cliquot — doar atît rosti maiorul.

Și cum se pricepea la vinuri, toți îi primiră afirmația fără să-l contrazică.

— Dragul meu maior — îi răspunse Helena — la ce ne ajută să știm ce fel de sticlă e, dacă nu știm de unde vine ?

— Draga mea — îi spuse lordul Eduard — o vom afla și, în orice caz, putem spune de pe acum că vine de departe. Privește piatra depusă pe ea, substanțele mineralizate, ca să spun așa, sub acțiunea apei de mare ! E semn că sticla a stat multă vreme în ocean înainte de a fi înghițită de rechin.

— Nu pot să nu fiu de părerea dumitale — îl aprobă maiorul — „vasul“ acesta fragil, protejat numai de învelișul de piatră, a putut fi în stare să facă un drum atît de lung.

— Dar de unde vine ? întrebă lady Glenarvan.

— Așteaptă, draga mea Helena, așteaptă ; cu asemenea sticle trebuie să ai răbdare. Cred că nu mă înșel de loc dacă am să afirm că ea singură ne va da răspuns la toate întrebările.

Spunînd aceste cuvinte, Glenarvan începu să zgîrîie stratul de piatră ce acoperea gîtul sticlei ; îndată apăru dopul, mîncat însă în bună parte de apa mării.

— Prost lucru — constată Glenarvan. Dacă se află înăuntru vreo hîrtie, apoi trebuie să fie roasă și de nedescifrat.

— Ne putem aștepta la așa ceva — fu de părere și maiorul.

— Voi adăuga — reluă Glenarvan — că sticla aceasta prost astupată trebuia fără doar și poate să se ducă la fund, și noroc că a înghițit-o rechinul care ne-a adus-o pe *Duncan*.

— Fără îndoială — răspunse John Mangles. Totuși, ar fi fost mai bine s-o pescuim în mare, la o longitudine și latitudine precise. Atunci am fi putut recunoaște drumul parcurs, după curenții atmosferici și marini respectivi ; dar cu rechinii aceștia, care înoată împotriva vîntului și a fluxului, nu mai poți ști despre ce e vorba.

— Vom vedea imediat — îi liniști Glenarvan.

Scoase dopul cu cea mai mare grijă și un puternic miros de sare se răspîndi pe punte.

— Ei ? întrebă lady Helena.

— Da — spuse Glenarvan — nu m-am înșelat ! Sînt hîrtii înăuntru.

— Documente, documente ! exclamă lady Helena.

— Numai că — o întrerupse Glenarvan — documentele par roase de umezeală şi sînt cu neputinţă de scos, pentru că sînt lipite de pereţii sticlei.

— S-o spargem atunci — propuse Mac Nabbs.

— Aş vrea mai degrabă s-o păstrez neatinsă — replică Glenarvan.

— De aceeaşi părere sînt şi eu — răspunse maiorul.

— Fără îndoială — vorbi lady Helena — dar conţinutul e mai preţios decît sticla ; mai bine o sacrificăm pe ea decît documentul.

— Milord, să-i spargem numai gîtul — sugeră John Mangles — şi asta ne va îngădui să scoatem nevătămat şi documentul.

— Chiar aşa, dragul meu Eduard ! strigă lady Glenarvan.

Era greu să procedezi altfel şi, cu orice risc, lordul se hotărî să spargă gîtul preţioasei sticle. Trebui să se folosească însă de un ciocan, căci substanţele depuse se întăriseră ca piatra. În curînd, cioburile căzură pe masă ; înăuntrul sticlei zăriră mai multe bucăţi de hîrtie, lipite unele de altele. Glenarvan le scoase cu băgare de seamă, le dezlipi una de alta şi le întinse pe masă, în timp ce lady Helena, maiorul şi căpitanul se înghesuiau în jurul lui.

CAPITOLUL II

CELE TREI DOCUMENTE

Pe aceste petice de hîrtie, pe jumătate distruse de apa de mare, se puteau vedea doar cîteva cuvinte, resturi indescifrabile ale unor rînduri aproape în întregime şterse.

Timp de cîteva minute, lordul Glenarvan le cercetă cu atenţie : le întorcea cînd pe o parte, cînd pe alta, le ridica la lumină, căuta cele mai mici urme de litere neatinse de apă. Apoi îşi privi atent prietenii care-l urmăreau cu nelinişte.

— Sînt aici — spuse el — trei texte deosebite, probabil trei copii ale aceluiaşi document, traduse în trei limbi, una în engleză, alta în franceză şi a treia în germană. Cele cîteva cuvinte care au rezistat nu lasă nici o îndoială în această privinţă.

— Dar cuvintele acestea au măcar vreun înţeles ? întrebă lady Glenarvan.

— Greu de spus, draga mea, cuvintele scrise în documente sînt departe de a fi complete.

— Poate că documentele se completează între ele ? îşi dădu părerea maiorul.

— Aşa ar fi normal — răspunse John Mangles. Nu se poate ca apa să fi ros rîndurile exact în acelaşi loc ; şi atunci, apropiind frînturile de frază, le vom găsi un înţeles.

— Aşa o să şi facem — hotărî lordul Glenarvan — dar să procedăm metodic. Priviţi întîi documentul englez.

Rîndurile şi cuvintele erau aşezate în documente astfel :

	62	**Bri**	**gow**
sink			**stra**
	aland		
skipp		**Gr**	
		that monit	**of long**
and			**ssistance**
	lost		

— Aceasta nu spune mare lucru — rosti maiorul cu un aer dezamăgit.

— Orice-ar fi — răspunse căpitanul — e scris în englezeşte.

— Nu încape nici o îndoială — spuse lordul Glenarvan — cuvintele *sink, aland, that, and, lost* au rămas intacte ; *skipp* formează cu siguranţă cuvîntul *skipper* şi e vorba de un domn Gr..., probabil căpitanul unui vas naufragiat [1].

[1] Cuvintele sink, aland, that, and, lost, înseamnă respectiv : a se scufunda, spre uscat, acest, şi, pierdut. Skipper e numele ce se dă în Anglia căpitanilor de vase din marina comercială. (N. A.)

— Să mai adăugăm — spuse John Mangles — și cuvintele *monit* și *ssistance* [1], al căror înțeles e evident.

— Ei, atunci avem ceva — se bucură lady Helena.

— Din păcate — răspunse maiorul — ne lipsesc rînduri întregi. Cum să aflăm numele vasului scufundat și locul naufragiului ?

— Le vom găsi — îi asigură lordul Eduard.

— Desigur — replică maiorul, care era totdeauna de părerea tuturor — dar cum ?

— Completînd un document cu altul.

— Să încercăm ! exclamă lady Helena.

Al doilea petic de hîrtie, și mai ros decît cel dintîi, nu prezenta decît cîteva cuvinte izolate și așezate în felul următor :

---

7 Juni **Glas**

zvei **atrosen**

graus

bringt ihnen

— E scris în nemțește — spuse John Mangles, de îndată ce-și aruncă ochii pe hîrtie.

— Cunoști această limbă, John ? îl întrebă Glenarvan.

— La perfecție, milord.

— Spune-mi atunci, ce înseamnă aceste cîteva cuvinte ?

Căpitanul cercetă documentul cu atenție și spuse :

— Întîi, iată-ne fixați asupra datei evenimentului : 7 juni înseamnă 7 iunie, și apropiind această cifră de numărul 62 din documentul englez, avem data completă : 7 iunie 1862.

— Foarte bine ! exclamă lady Helena. Mai departe, John !

— În același rînd — reluă tînărul căpitan — se găsește cuvîntul Glas, care, dacă îl alăturăm cuvîntului glow din primul document, ne dă Glasgow. Deci e vorba evident despre un vas din portul Glasgow.

— Asta-i și părerea mea — răspunse maiorul.

— Al doilea rînd din document lipsește în întregime — continuă John Mangles. Dar în cel de-al treilea văd două cu-

[1] Monition înseamnă document, iar assistance înseamnă ajutor. (N. A.)

vinte însemnate : *zwei*, adică doi, și *atrosen*, sau mai bine zis *matrosen*, care în germană înseamnă marinari.

— Adică — întrebă lady Helena — ar fi vorba de un căpitan și doi marinari ?

— Probabil — răspunse lordul Glenarvan.

— Vă mărturisesc, milord — reluă căpitanul — că următorul cuvînt, *graus*, mă pune în încurcătură. Nu știu cum să-l traduc. Poate că cel de-al treilea document o să ne lumineze. În ceea ce privește ultimele două cuvinte, ele se explică ușor. *Bringt ihnen* înseamnă dați-le ; alăturînd cuvintele acestea de cuvîntul englez corespunzător, adică cuvîntul *assistance*, așezat ca și ele în al șaptelea rînd al documentului, expresia dați-le ajutor se deduce de la sine.

— Da ! Dați-le ajutor — spuse Glenarvan — dar unde se găsesc acești nenorociți ? Pînă acum n-am aflat nici unde se găsesc și nici locul catastrofei.

— Să sperăm că documentul francez va fi mai clar — spuse lady Helena.

— Să vedem documentul francez — răspunse Glenarvan — și fiindcă toți cunoaștem limba franceză, eforturile vor fi mai ușoare.

Iată o copie după cel de-al treilea document :

---

trois **ats** **tania**

gonie **austral**

abor

contin **pr** **cruel indi**

jeté **ongit**

et 37°11' **lat**

— Sînt și cifre ! exclamă lady Helena. Uitați-vă, domnilor, uitați-vă !

— Să procedăm metodic — spuse lordul Glenarvan — și să începem cu începutul. Îngăduiți-mi să însemnez pe rînd cuvintele risipite și incomplete.

— De la început, de la primele litere, văd că e vorba de un vas cu trei catarge, al cărui nume ni s-a păstrat în întregime,

datorită documentului scris în limba engleză și celui în limba franceză : *Britannia.* Dintre cele două cuvinte următoare, *gonie* și *austral,* numai *austral,* numai cel din urmă are un înțeles pe care-l pricepeți cu toții.

— Iată un amănunt de preț — constată John Mangles. Naufragiul s-a petrecut în emisfera australă.

— Cam vag — spuse maiorul.

— Mai departe — reluă Glenarvan. Cuvîntul *abor* e rădăcina verbului francez *aborder,* adică a trage la țărm. Nenorociții aceia au tras la țărm undeva. Dar unde — *contin!* Să fie un continent ? *Cruel!*

— Crud ! exclamă John Mangles — iată explicația cuvîntului german *graus... grausam...* crud...

— Mai departe, mai departe ! îl îndemnă Glenarvan, al cărui interes creștea pe măsură ce sensul cuvintelor trunchiate se refăcea din documente. *Indi...* marinarii vor fi fost oare aruncați în India ? Ce înseamnă cuvîntul *ongit ?* A, longitudine ! Iată acum latitudinea : 37°11'. În sfîrșit, iată o indicație precisă.

— Dar lipsește longitudinea — observă Mac Nabbs.

— Nu poți avea totul, dragul meu maior — interveni Glenarvan — dar un grad precis de latitudine e ceva. Hotărît, acest document francez e cel mai complet din toate trei. Evident că fiecare dintre ele reprezintă traducerea cuvînt cu cuvînt a celorlalte, căci toate conțin același număr de rînduri. Trebuie deci să le unim acum, să le traducem într-o singură limbă, ca să obținem înțelesul lor cel mai probabil, cel mai logic și cel mai explicit.

— Vei face traducerea în franțuzește, în englezește sau în nemțește ? întrebă maiorul.

— În franceză — se hotărî Glenarvan — pentru că cea mai mare parte din datele importante s-au păstrat în această limbă.

— Milord are dreptate — spuse John Mangles. În plus, limba ne este cunoscută.

— Ne-am înțeles. Am să reconstitui documentul, adunînd resturile de cuvinte și frînturile de frază, respectînd intervalele care le despart, completînd pe acelea al căror sens este sigur ; le vom compara și apoi le vom judeca.

Glenarvan puse mîna pe toc și, cîteva clipe mai tîrziu, le arătă prietenilor o hîrtie pe care erau scrise rîndurile următoare :

---

7 iunie 1862 tricatargul Britannia Glasgow
scufundat gonia austral
spre uscat doi marinari
căpitanul Gr. abor
contin pr crud indi
aruncat acest document longitudine
și 37°11' latitudine Dați-le ajutor
pierduți

În clipa aceea, un marinar îl anunță pe căpitan că *Duncan* intră în golful Clyde, și-l întrebă ce ordine are de dat.

— Ce aveți de gînd să facem ? îl întrebă John Mangles pe lordul Glenarvan.

— Să ajungem cît mai repede la Dumbarton, John. Pe urmă, în timp ce lady Helena se va întoarce la Malcolm-Castle, mă voi duce la Londra să predau Amiralității documentul.

John Mangles dădu ordine în consecință și marinarul le transmise secundului.

— Prieteni — spuse Glenarvan — acum să ne continuăm cercetările. Sîntem pe urmele unei mari catastrofe. Viața cîtorva oameni depinde de iscusința noastră. Să ne punem deci mintea la contribuție și să găsim cheia enigmei.

— Sîntem gata, scumpul meu Eduard — răspunse lady Helena.

— Mai întîi — reluă Glenarvan — trebuie să ținem seama de trei lucruri, bine precizate în acest document : 1) faptele pe care le cunoaștem ; 2) acelea pe care le putem presupune ; 3) acelea pe care nu le știm. Ce știm ? Știm că la 1 iunie 1862 vasul *Britannia* din Glasgow s-a scufundat ; că doi marinari și căpitanul au aruncat documentul în mare, la 37°11' latitudine și că cer ajutor.

— Perfect — replică maiorul.

— Ce putem presupune ? reluă Glenarvan. Întîi, că naufragiul a avut loc în mările australe şi, imediat după aceasta, vă atrag atenţia asupra cuvîntului gonia. Nu indică oare numele unei ţări ?

— Patagonia ! strigă lady Helena.

— Fără îndoială, dar e străbătută Patagonia de paralela 37° ? întrebă maiorul.

— E uşor de verificat — răspunse John Mangles, desfăşurînd pe masă harta Americii de Sud. Aşa e ! Patagonia este atinsă tocmai de paralela 37°, care taie Araucania, străbate pampasul pe la nordul ţinuturilor patagoneze şi se pierde în Atlantic.

— Bine. Să ne continuăm deducţiile. Cei doi marinari şi căpitanul abor... abordează unde ? Contin... continentul, înţelegeţi ? Un continent şi nu o insulă. Ce se întîmplă cu ei ? Aveţi aici două litere providenţiale pr... care vă lămuresc asupra soartei lor. Nefericiţii sînt prinşi sau prizonieri. De către cine ? De către nişte indieni cruzi. V-aţi convins ? Cuvintele nu umplu de la sine spaţiile goale ? Documentul nu se limpezeşte în faţa ochilor dumneavoastră ? Mintea nu vi se luminează ?

Glenarvan vorbea cu multă convingere. În ochii lui se citea o încredere desăvîrşită. Înflăcărarea lui se transmitea ascultătorilor. Toţi strigară într-un singur glas : „Sigur, sigur !"

Lordul Eduard continuă după o clipă :

— Toate aceste presupuneri îmi par foarte plauzibile. După mine, catastrofa a avut loc pe coastele Patagoniei. De altminteri, voi întreba la Glasgow care era destinaţia *Britanniei,* şi vom şti dacă vasul a putut fi tîrît în aceste ţinuturi.

— A, n-avem nevoie să căutăm atît de departe — răspunse John Mangles. Am aci colecţia *Mercantile and Shipping Gazette,* care ne va furniza indicaţii precise.

— S-o vedem, s-o vedem ! spuse lady Glenarvan.

John Mangles luă un teanc de ziare din anul 1862 şi începu să le răsfoiască grăbit. Cercetările lui nu durară mult şi în curînd citi tare, cu satisfacţie : „wo mai 1862, Peru ! Callao ! cu o încărcătură pentru Glasgow, *Britannia,* căpitanul Grant".

— Grant — strigă lordul Glenarvan — îndrăzneţul scoţian care a voit să întemeieze Noua Scoţie în mările Pacificului !

— Da — răspunse John Mangles — acela care în 1861 s-a îmbarcat la Glasgow pe *Britannia* şi despre care nu s-a mai primit nici o ştire.

— Nu mai încape îndoială — spuse Glenarvan. E chiar el. *Britannia* a părăsit Callao la 30 mai, iar la 7 iunie, 8 zile după plecare, s-a rătăcit pe coastele Patagoniei. Iată întreaga odisee cuprinsă în aceste resturi de cuvinte care păreau indescifrabile. Vedeţi deci, prieteni, că am putut reconstitui o bună parte din evenimente. Cît despre celelalte, pe care nu le cunoaştem, se reduc la unul singur : gradul de longitudine.

— E inutil — răspunse John Mangles — pentru că ţara ne este cunoscută ; numai aşa, ştiind doar latitudinea, şi mi-aş lua însărcinarea să mă duc de-a dreptul la locul naufragiului.

— Atunci ştim totul ? întrebă lady Helena.

— Totul, draga mea. Spaţiile albe pe care marea le-a lăsat între cuvintele din document le voi umple fără greutate, ca şi cum mi-ar dicta căpitanul Grant.

Lordul Glenarvan puse iar mîna pe toc şi redactă, fără ezitare, rîndurile următoare :

„La 7 iunie 1862, tricatargul *Britannia* din Glasgow s-a scufundat lîngă coastele Patagoniei, în emisfera australă. Îndreptîndu-se spre uscat, doi marinari şi căpitanul Grant vor încerca să abordeze continentul, unde vor fi prizonierii unor indieni cruzi. Ei au aruncat acest document la... grade longitudine şi 37°11′ latitudine. Daţi-le ajutor, sau sînt pierduţi."

— Ei bine, dragă Eduard — spuse lady Helena — dacă aceşti nefericiţi îşi vor revedea patria, ţie ţi-o vor datora.

— Şi-o vor revedea — răspunse Glenarvan. Documentul e prea explicit, prea clar, prea precis, pentru ca Anglia să nu vină în ajutorul a trei din fiii săi părăsiţi pe un ţărm pustiu. Ceea ce a făcut pentru Franklin şi atîţia alţii, o va face astăzi pentru naufragiaţii de pe *Britannia !*

— Dar nenorociţii aceştia au desigur o familie care îi plînge — spuse lady Helena. Poate că sărmanul căpitan Grant are soţie, are copii...

— Ai dreptate, draga mea. Îmi iau sarcina să-i anunţ că nu e pierdută orice nădejde. Şi acum, prieteni, haidem pe punte, căci ne apropiem de port.

Într-adevăr, *Duncan* îşi mărise viteza ; în acea clipă trecea de-a lungul malurilor insulei Bute şi lăsa în urmă insula Rothe-

say cu micul ei oraş aşezat într-o vale rodnică; apoi se avîntă în strîmtorile golfului, trecu prin faţa Greenok-ului şi la şase seara era la poalele stîncii de bazalt de la Dumbarton, în vîrful căreia se găsea vestitul castel al lui Wallace, eroul scoţian.

Acolo o trăsură gata de plecare o aştepta pe lady Helena, pentru a o conduce înapoi la Malcolm-Castle, împreună cu maiorul Mac Nabbs. După ce-şi îmbrăţişă soţia, lordul Glenarvan se urcă în expresul de Glasgow.

Dar înainte de a pleca, încredinţă unui agent, care trebuia să ajungă mai repede decît el, o notă importantă şi după cîteva minute telegraful anunţa ziarelor TIMES şi MORNING CHRONICLE următoarele: „Pentru informaţii despre soarta tricatargului *Britannia* din Glasgow şi a căpitanului Grant, a se adresa lordului Glenarvan, Malcolm-Castle, Luss, comitatul Dumbarton, Scoţia".

CAPITOLUL III

MALCOLM-CASTLE

Castelul din Malcolm, unul din cele mai poetice din Highlands [1], este aşezat lîngă satul Luss, dominînd valea. Apele limpezi ale lacului Lomond îi scălda zidurile de granit. De foarte mult timp, castelul aparţinea familiei Glenarvan, care păstra în ţara lui Rob Roy şi a lui Fergus Mac Gregor obiceiurile ospitaliere ale vechilor eroi ai lui Walter Scott.

În epoca revoluţiei sociale din Scoţia, un mare număr de vasali care nu mai puteau plăti vechilor şefi de clanuri dijmele şi birurile din ce în ce mai apăsătoare au fost izgoniţi de pe pămînturile lor. Unii au murit de foame, alţii s-au făcut pescari sau au emigrat.

Pretutindeni domnea deznădejdea. Singuri dintre toţi seniorii de atunci, Glenarvanii au crezut că între cei cu o situaţie mai puţin bună pot exista legături trainice de prietenie şi devotament; ei n-au îndepărtat pe nici unul din fermierii de pe moşiile lor. Nici unul nu a părăsit casa în care s-a născut, nimeni n-a plecat de pe pămîntul în care se odihneau oasele strămoşilor, toţi au rămas în clanul vechiului lor senior. De aceea, chiar în acea epocă, în secolul în care domnea dezbinarea şi vrăjmăşia, în Malcolm-Castle, ca şi pe bordul vasului *Duncan*, nu se aflau decît scoţieni; toţi fuseseră vasali ai lui Mac Gregor, Mac Farlane, ai lui Mac Nabbs sau Mac Naughtons, adică băştinaşi din comitatele Stirling şi Dumbarton; oameni de ispravă, devotaţi trup şi suflet stăpînului lor, unii vorbind încă limba veche, gaelică, din ţinutul Caledoniei.

[1] Ţara de Sus, nume sub care este cunoscut podişul Scoţiei.

Lordul Glenarvan avea o avere imensă; o folosea ca să ajute pe cei dimprejur. Bunătatea lui îi întrecea chiar dărnicia; ea nu cunoştea marginile impuse în mod firesc dărniciei.

Seniorul din Luss reprezenta comitatul în Camera Lorzilor. Dar cu ideile lui iacobine, prea puţin dispus să fie pe placul casei de Hanovra, era destul de rău văzut de oamenii de stat din Anglia, în special pentru că era foarte legat de tradiţiile strămoşilor săi şi rezista energic presiunilor politice ale „celor din sud". Lordul Glenarvan nu era însă nici pe departe un om cu vederi înapoiate, n-avea un spirit strîmt, nici o inteligenţă mărginită, iar porţile comitatului său erau larg deschise progresului. Era scoţian pînă în adîncul sufletului şi numai pentru gloria Scoţiei lua parte cu iahturile sale de curse la regatele iniţiate de „Royal Thames Yaht Club".

Avea treizeci şi doi de ani; era înalt de statură, cu trăsături severe, însă cu o veşnică blîndeţe în privire; toată persoana lui întruchipa poezia Ţării de Sus. Toţi îl ştiau viteaz, întreprinzător, cavaler, dar, înainte de toate, bun. Ar fi dat săracilor şi haina de pe el.

Lordul Glenarvan era căsătorit abia de trei luni; se însurase cu domnişoara Helena Tuffnel, fata marelui călător William Tuffnel, una din numeroasele victime ale ştiinţei geografice şi ale pasiunii descoperirilor.

Domnişoara Helena nu era de familie nobilă, dar era scoţiană, ceea ce în ochii lordului Glenarvan egala orice titlu de nobleţe; seniorul din Luss îşi făcu din această fiinţă tînără, fermecătoare, îndrăzneaţă, devotată, tovarăşa lui de viaţă. Pe vremea cînd o cunoscuse, ea trăia singură, orfană, aproape fără

avere, în casa tatălui ei, la Kilpatrick. Înțelesese că o fată săracă avea să fie o nevastă curajoasă și o luă de soție. Domnișoara Helena avea douăzeci și doi de ani ; era o tînără blondă, cu ochii albaștri ca apa lacurilor scoțiene într-o dimineață frumoasă de primăvară. Dragostea pentru soțul ei depășea cu mult recunoștința ce i-o purta. Iar fermierii și servitorii o iubeau atît de mult, încît erau gata să-și dea viața pentru „buna noastră stăpînă din Luss", cum o numeau ei.

Lordul Glenarvan și lady Helena trăiau fericiți la Malcolm-Castle, în mijlocul naturii minunate și sălbatice din Țara de Sus, plimbîndu-se pe sub aleile întunecoase de castani și sicomori și pe malurile lacului unde mai răsunau încă imnurile războinice din vremurile străvechi, cutreierînd văi neumblate, în care ruini seculare aminteau istoria glorioasă a Scoției. Uneori se pierdeau în pădurile de mesteceni sau de zadă ; cutreierau cîmpurile întinse, acoperite de ierburi îngălbenite ; altă dată, se cățărau pe crestele abrupte ale muntelui Ben Lomond, sau străbăteau în galopul calului lunci părăsite, studiind, înțelegînd și admirînd încîntătoarea regiune cunoscută sub numele de „Țara lui Rob Roy", ale cărui plaiuri vestite au fost cîntate atît de mult de Walter Scott. Seara, la căderea nopții, se plimbau de-a lungul bartazenelor, vechea galerie circulară, care înconjura cu un șirag de creneluri Malcolm-Castle. Se așezau pe cîte o piatră, sub razele palide ale lunii, și stînd gînditori și pierduți în visare, ca și cum ar fi fost singuri pe lume, în mijlocul naturii tăcute, amîndoi erau cuprinși de un extaz senin, de acea blîndă fericire a cărei taină o păstrează pe pămînt numai inimile ce se iubesc.

Astfel au trecut primele luni de căsnicie. Dar lordul Glenarvan nu uita că soția lui era fiica unui mare călător ; își spuse atunci că lady Helena trebuie să poarte în inimă toate nostalgiile de călător ale tatălui ei și, într-adevăr, nu se înșela. Atunci fu construit *Duncan*-ul care trebuia să-i poarte pe lordul și pe lady Glenarvan spre cele mai frumoase țări din lume, pe apele Mediteranei, pînă în insulele Arhipelagului. Lady Helena se bucură grozav cînd lordul îi puse la dispoziție iahtul *Duncan*. Într-adevăr, e o mare fericire să-ți plimbi dragostea spre ținuturile fermecătoare ale Greciei și să vezi cum răsare luna pe coastele încîntătoare ale Orientului.

Totuși, lordul Glenarvan plecase la Londra. Era vorba doar de salvarea unor nefericiți naufragiați ; iar lady Helena se arăta mai mult nerăbdătoare decît întristată de această absență vremelnică a soțului ei. A doua zi, o telegramă primită de la el îi dădu nădejdea că acesta se va întoarce foarte curînd. Seara, însă, printr-o scrisoare, o anunță că va mai întîrzia, deoarece propunerile sale întîmpinau dificultăți. A treia zi primi din nou cîteva rînduri, în care lordul Glenarvan nu-și ascundea nemulțumirea sa față de Amiralitate.

În acea zi, lady Helena începu să se neliniștească. Seara se afla singură în odaie, cînd domnul Halbert, intendentul castelului, veni s-o întrebe dacă era dispusă să primească o fată și un băiat, care doreau săi vorbească lordului Glenarvan.

— Oameni din partea locului ? întrebă lady Helena.

— Nu, doamnă — răspunse intendentul — căci nu-i cunosc. Au sosit cu trenul la Balloch și de acolo pînă la Luss au mers pe jos.

— Roagă-i să intre, Halbert — spuse lady Glenarvan.

Intendentul ieși. Peste cîteva clipe, fata și băiatul intrară în camera lady-ei Helena. După asemănare, nu mai rămînea nici urmă de îndoială : erau frate și soră. Fata avea șaisprezece ani, cu o față tînără, puțin obosită ; ochii ei spuneau că trebuie să fi plîns mult ; părea resemnată, dar curajoasă ; îmbrăcămintea sărăcăcioasă, însă curată ; totul vorbea în favoarea ei. Ținea de mînă un băiat de doisprezece ani, pe chipul căruia se citea un aer atît de hotărît, încît părea că el își ocrotește sora. Și, într-adevăr, oricine ar fi făcut vreun rău fetei ar fi avut de-a face cu puiul acesta de om ! Fata rămase puțin stingherită, găsindu-se în fața lady-ei Helena. Aceasta se grăbi să-i vorbească :

— Vrei să-mi spui ceva ? o întrebă ea, încurajînd fata cu privirea.

— Nu — răspunse băiatul cu glas hotărît — nu dumneavoastră, ci lordului Glenarvan.

— Vă rog să-l iertați, doamnă — spuse atunci sora.

— Lordul Glenarvan nu e la castel — reluă lady Helena — eu sînt soția lui și-mi puteți vorbi mie.

— Dumneavoastră sînteți lady Glenarvan ? întrebă fata.

— Da, domnișoară.

— Soția lordului Glenarvan din Malcolm-Castle, care a publicat în TIMES o notiță despre naufragiul *Britanniei* ?

— Da, da — răspunse lady Helena cu bunăvoință — dar dumneata ?

— Eu sînt miss Grant, milady, și el e fratele meu.

— Miss Grant ! Miss Grant ! exclamă lady Helena, trăgînd-o pe fată înspre ea, luîndu-i mîinile în mîinile ei. Apoi sărută băiatul pe amîndoi obrajii.

— Milady — reluă fata — ce știți de naufragiul tatălui meu ? Mai trăiește ? Îl vom mai revedea vreodată ? Vorbiți, vă rog !

— Draga mea copilă — spuse lady Helena — ferească Dumnezeu să-ți răspund cu ușurință într-o împrejurare ca asta. Nu vreau să-ți dau o nădejde amăgitoare.

— Vorbiți, doamnă, vorbiți ! M-a întărit durerea, pot auzi totul.

— Draga mea — răspunse lady Helena — speranța e foarte slabă, dar există totuși. Nu e imposibil să-l revedeți pe tatăl vostru într-o bună zi.

— Doamne ! Doamne ! exclamă miss Grant, neputînd să-și mai stăpînească lacrimile, în timp ce Robert săruta cu recunoștință mîinile bunei lady Glenarvan.

După ce prima clipă de bucurie dureroasă trecu, fata începu să pună întrebări fără șir ; lady Helena îi povesti istoria documentului, cum s-a pierdut *Britannia* pe coastele Patagoniei, în ce fel trebuia să fi ajuns pe continent, după naufragiu, căpitanul și cei doi marinari, singurii supraviețuitori, în sfîrșit, cum implorau ei ajutorul lumii întregi în documentul acela scris în trei limbi, pe care l-au aruncat în apele oceanului.

În timp ce povestea, Robert Grant privea cu ochii țintă la lady Helena ; închipuirea lui îi reînvia scenele îngrozitoare a căror victimă fusese tatăl său ; îl vedea pe acesta pe puntea *Britanniei ;* îl urmărea în mijlocul valurilor, se agăța cu el de stîncile coastei, se tîra pe nisip gîfîind, dincolo de bătaia valurilor. De mai multe ori, în timp ce lady Helena povestea, băiatul, lipindu-se de sora lui, lăsă să-i scape cîteva exclamații :

— O, tata ! Bietul meu tată !

Miss Grant asculta, împreunîndu-și mîinile, și nu rosti nici un cuvînt, pînă ce nu se isprăvi povestirea ; abia atunci spuse :

— O, doamnă ! Documentul ! Documentul !

— Nu-l mai am, draga mea fată — răspunse lady Helena.

— Nu-l mai aveți ?

— Nu, în interesul tatălui vostru, lordul Glenarvan a trebuit să-l ducă la Londra, dar v-am spus tot ce conținea cuvînt cu cuvînt și felul în care am ajuns să-i aflu înțelesul exact. Din frînturile de fraze, aproape șterse, valurile au cruțat cîteva cifre ; din păcate, longitudinea...

— O să ne lipsim de ea ! exclamă băiatul.

— Desigur, domnule Robert — răspunse lady Helena cu un zîmbet, văzîndu-l atît de hotărît. Cum vezi, miss Grant, cunoști ca și mine cele mai mici amănunte din document.

— Da, doamnă — răspunse fata — dar aș fi vrut să văd scrisul tatălui meu.

— Ei bine, mîine, mîine poate se va întoarce lordul Glenarvan. Soțul meu, avînd la el un document ce nu poate fi tăgăduit, a vrut să-l supună comisarilor Amiralității, pentru a-i face să trimită de îndată un vas în căutarea căpitanului Grant.

— E oare cu putință, milady ! exclamă fata. Ați făcut acest lucru pentru noi ?

— Da, draga mea, și-l aștept pe lordul Glenarvan dintr-o clipă în alta.

— Vă mulțumesc din adîncul sufletului ! spuse fata cu înflăcărare și cu un accent de adîncă recunoștință în glas.

— Draga mea copilă — răspunse lady Helena — nu merităm nici o mulțumire. Oricare altul în locul nostru ar fi făcut la fel. De s-ar putea realiza nădejdile pe care le-am întrezărit ! Pînă la întoarcerea lordului Glenarvan, veți locui la castel...

— O, doamnă — răspunse fata — n-aș vrea să abuzez de bunătatea și simpatia ce o arătați unor străini.

— Străini, fetițo ? Nici fratele dumitale și nici dumneata nu sînteți străini în această casă, și vreau ca la sosirea lui, lordul Glenarvan să spună singur copiilor căpitanului Grant tot ce se va întreprinde pentru salvarea tatălui lor.

Nu se putea refuza o invitație făcută cu atîta inimă. Au rămas deci înțeleși ca miss Grant și fratele ei să aștepte întoarcerea lordului Glenarvan la Malcolm-Castle.

O PROPUNERE A LADY-EI GLENARVAN

În timpul convorbirii, lady Helena nu spuse nici un cuvînt despre nemulţumirea mărturisită în scrisorile lordului Glenarvan cu privire la felul în care îi fusese primită cererea de către comisarii Amiralităţii. N-a pomenit nimic nici despre faptul că marinarii şi căpitanul Grant erau probabil prizonierii unor triburi de indieni din America de Sud. De ce să-i întristeze pe bieţii copii, dezvăluindu-le soarta tatălui lor şi să stingă flacăra nădejdii ce le pîlpîia în suflet? Acest lucru, de altminteri, nu schimba cu nimic situaţia. Lady Helena trecuse deci aceasta sub tăcere şi, după ce răspunse tuturor întrebărilor ce i le pusese miss Grant, o întrebă la rîndul ei pe fată despre viaţa lor; se interesă dacă copiii aveau vreun sprijin, căci Mary părea singura ocrotitoare a fratelui ei.

Povestea lor era simplă şi impresionantă, iar simpatia lady-ei Glenarvan pentru cei doi spori şi mai mult.

Mary şi Robert Grant erau singurii copii ai căpitanului Grant. Harry Grant îşi pierduse soţia la naşterea fiului lor Robert şi, în timpul lungilor lui călătorii, îi lăsa în grija unei verişoare bătrîne. Căpitanul Grant era un marinar îndrăzneţ, un om care-şi cunoştea bine meseria, un bun navigator şi bun negustor totodată, îmbinînd astfel o dublă calitate, atît de preţioasă skipper-ilor din marina comercială. Locuia în oraşul Dundee, în comitatul Perth din Scoţia. Se născuse şi crescuse în aceste ţinuturi. Tatăl său îi dăduse o educaţie multilaterală, crezînd că aceasta nu strică niciodată, nici chiar unui căpitan de cursă lungă.

În timpul primelor lui călătorii peste ocean, la început ca secund, apoi în calitate de skipper, afacerile i-au izbutit într-atît, încît la naşterea lui Robert, Harry Grant avea oarecare avere.

Atunci îi veni în minte ideea care-l făcu popular în Scoţia. Ca şi Glenarvanii, şi ca şi alte cîteva mari familii din Lowlands[1], el se despărţise în sufletul lui, dacă nu în fapt, de

[1] Ţara de Jos, nume sub care e cunoscută partea de sud a Scoţiei.

Anglia cotropitoare. Interesele ţării sale nu puteau fi, în ochii lui, acelea ale anglo-saxonilor şi, pentru a-şi ajuta patria să se dezvolte cu propriile ei forţe, se hotărî să întemeieze o mare colonie scoţiană într-unul din continentele Oceaniei. Visa poate pentru viitor independenţa patriei lui, avînd ca exemplu Statele Unite, o independenţă pe care şi Indiile şi Australia o vor cuceri cu siguranţă într-o bună zi? Poate că da! Poate că a şi lăsat să i se întrevadă nădejdile lui tainice, ceea ce ar explica de ce guvernul a refuzat să-i sprijine proiectul de colonizare; ba chiar a creat căpitanului Grant greutăţi, care în orice altă ţară ar fi doborît un om. Dar Harry nu se lăsă înfrînt; făcu apel la patriotismul scoţienilor, îşi puse averea în serviciul cauzei sale, îşi construi un vas, şi după ce-şi încredinţă copiii bătrînei lui verişoare, secundat de un echipaj de elită, plecă să exploreze marile insule ale Pacificului. Era în anul 1861. Timp de un an, pînă în mai 1862, se mai primeau ştiri de la ei, dar de la plecarea sa din Callao, în luna iunie, nimeni nu mai auzi vreo veste despre *Britannia* şi Gazeta maritimă nu mai publică nici o ştire în privinţa soartei căpitanului.

În acest timp, verişoara cea bătrînă a lui Harry Grant muri şi cei doi copii rămaseră singuri pe lume.

Mary Grant avea pe atunci paisprezece ani; sufletul ei curajos nu se lăsă doborît de noua situaţie şi fata se dedică cu trup şi suflet îngrijirii fratelui ei, copil pe atunci. Trebuia să-l crească şi să-l instruiască. Datorită economiilor, prevederii şi agerimii ei, lucrînd zi şi noapte, dîndu-i totul, nepăstrîndu-şi nimic pentru sine, sora împlini cu bravură îndatoririle unei mame. Cei doi copii trăiau deci la Dundee, într-o stare de sărăcie, acceptată cu demnitate, dar împotriva căreia luptau cu vitejie. Mary nu se gîndea decît la fratele ei şi visa pentru el un viitor fericit. Pentru ea, vai! *Britannia* pierise pentru totdeauna şi tatăl ei murise, murise cu siguranţă. De aceea nu mai e nevoie să descriem emoţia fetei atunci cînd notiţa din ziarul TIMES îi căzuse din întîmplare sub ochi. Aceasta o smulse deodată din deznădejde.

N-avea de ce să zăbovească şi se hotărî imediat. Chiar dacă ar fi trebuit să afle că trupul căpitanului Grant fusese găsit pe o coastă pustie în fundul unui vas eşuat, mai bine tristul adevăr decît veşnica îndoială, decît tortura necontenită a necunoscutului.

îi spuse tot fratelui ei; în aceeași zi, cei doi copii au luat trenul de Perth și seara au ajuns la Malcolm-Castle unde, după atîta descurajare, Mary începu din nou să spere.

Iată povestea dureroasă pe care o depăna Mary Grant lady-ei Glenarvan, în cuvinte simple, fără a se gîndi că în toți acei ani lungi, de grele încercări, ea dăduse dovadă de mult curaj. Dar lady Helena se gîndea la aceasta, și de mai multe ori, fără să-și ascundă lacrimile, strînse la piept pe cei doi copii ai căpitanului Grant.

Robert asculta parcă pentru prima oară propria lor poveste. Auzindu-și sora, deschise ochii mari; înțelese tot ce făcuse ea, tot ce suferise și, în sfîrșit, petrecîndu-i brațele în jurul gîtului, exclamă din toată inima:

— O, mamă! Scumpa mea mamă!

Între timp, se întunecase de-a binelea. Lady Helena, gîndindu-se la oboseala copiilor, nu voi să mai prelungească întrevederea. Mary și Robert fură conduși în camerele lor și adormiră, visînd un viitor mai bun. După ce ieșiră copiii, lady Helena îl chemă pe maiorul Mac Nabbs și-i povesti toată întîmplările din seara aceea.

— Bună fată e Mary Grant — spuse Mac Nabbs, după ce ascultă povestirea verișoarei lui.

— Bine ar fi ca soțul meu să izbutească ceea ce a început — răspunse lady Helena — căci altfel situația celor doi copii ar deveni îngrozitoare.

— Va izbuti — replică Mac Nabbs. Lorzii Amiralității trebuie să aibă o inimă mai tare ca piatra din Portland, ca să refuze propunerea.

În ciuda asigurării date de maior, lady Helena petrecu o noapte plină de griji, fără să se poată odihni o clipă.

A doua zi, Mary Grant și fratele ei, sculați din zori, se plimbau prin curtea cea mare a castelului, cînd auziră un huruit de trăsură. Lordul Glenarvan se întorcea în goana cailor la Malcolm-Castle. Imediat, lady Helena, întovărășită de maior, coborî în curte și alergă în întîmpinarea soțului ei.

Acesta părea trist, dezamăgit și furios. Își îmbrățișă soția fără să scoată un cuvînt.

— Ce-i, Eduard? Eduard! exclamă lady Helena.

— Ei bine, draga mea — răspunse lordul Glenarvan — oamenii aceștia n-au inimă!

— Au refuzat?...

— Da! Au refuzat să-mi dea un vas! Au vorbit de milioanele risipite zadarnic în căutarea lui Franklin! Au declarat că documentul e obscur, de neînțeles! Au spus că nenorocirea s-a întîmplat cu ani înainte și că există prea puține șanse să mai fie găsit! Au susținut că naufragiații, fiind prizonieri la indieni, trebuie să fi fost duși în interiorul țării; că nu se poate scotoci toată Patagonia ca să dai de urma a trei oameni, trei scoțieni, și că cercetarea ar fi zadarnică și primejdioasă, că numărul victimelor ar întrece pe cel al salvaților. În sfîrșit, mi-au dat toate motivele de refuz pe care le pot da niște oameni ce vor să refuze. Își aminteau, de altfel, de proiectele căpitanului și deci bietul Grant e pierdut pentru totdeauna.

— Tata! Sărmanul meu tată! strigă Mary Grant, aruncîndu-se la genunchii lordului Glenarvan.

— Tatăl dumitale?! Cum? Miss... — spuse acesta surprins.

— Da, Eduard, iat-o pe miss Mary Grant și pe fratele ei — răspunse lady Helena — cei doi copii ai căpitanului Grant, pe care Amiralitatea îi condamnă să fie orfani!

— Vai, miss — reluă lordul Glenarvan, ridicînd-o pe tînăra fată — dacă aș fi știut de prezența dumitale...

Dar nu mai adăugă nimic. Se așternu o tăcere penibilă, întretăiată de suspine. Nimeni nu scotea o vorbă, nici lordul Glenarvan, nici lady Helena, nici maiorul, nici servitorii castelului, care stăteau tăcuți în jurul stăpînilor lor. Întreaga atitudine a acestor scoțieni era un protest împotriva purtării guvernului englez.

După cîteva clipe, maiorul deschise gura, adresîndu-se lordului Glenarvan:

— Va să zică, nu mai aveți nici o speranță?

— Nici una!

— Ei bine — strigă tînărul Robert — am să mă duc la oamenii aceștia, și-o să vedem noi...

Robert nu apucă să-și termine amenințarea, căci sora lui îl întrerupse, dar pumnul strîns îi trăda intențiile războinice.

— Nu, Robert — spuse Mary Grant — nu! Să mulțumim acestor domni pentru tot ceea ce au făcut pentru noi, păstrîndu-le o adîncă recunoștință. Și să plecăm amîndoi.

— Mary! exclamă lady Helena.

— Miss Mary, unde vrei să te duci ? spuse lordul Glenarvan.

— O voi ruga pe regină — răspunse fata — şi vom vedea dacă va fi indiferentă la rugăminţile a doi copii care imploră salvarea tatălui lor.

Lordul Glenarvan dădu din cap, semn că se îndoia şi de inima maiestăţii sale, şi de faptul că Mary va putea ajunge pînă la regină. Cei care au de făcut o rugăminte ajung rareori la treptele tronului şi se pare că pe uşile palatelor regale stă scris acelaşi lucru pe care englezii îl scriu pe roata cîrmei vaselor lor :

Passengers are requested not to speak to the man at the wheel [1].

Lady Helena înţelese gîndul soţului ei : ştia că fata voia să facă o încercare fără folos, se gîndea la viaţa lipsită de orice nădejde pe care o vor duce aceşti copii. Atunci îi veni în minte gîndul de a le da o mînă de ajutor.

— Miss Grant — exclamă ea — aşteaptă, fata mea, şi ascultă cele ce-ţi voi spune.

Mary îşi luă fratele de mînă şi se pregăti de plecare.

Atunci, cu ochii umezi, dar cu vocea hotărîtă şi plină de însufleţire, lady Helena se îndreptă spre lord.

— Eduard — îi spuse ea — scriind scrisoarea şi aruncînd-o împreună cu sticla în mare, căpitanul Grant şi-a încredinţat soarta în mîinile celor ce vor găsi această sticlă. E datoria noastră să-i salvăm.

— Ce vrei să spui, Helena ? o întrebă lordul Glenarvan.

O tăcere adîncă domnea asupra întregii adunări.

— Vreau să spun — reluă lady Helena — că trebuie să ne considerăm fericiţi că putem începe căsnicia noastră printr-o faptă bună. Ei bine, dragul meu Eduard, ca să-mi faci o bucurie, te-ai gîndit la o călătorie de plăcere. Dar ce plăcere ar fi mai mare, mai folositoare, decît salvarea unor nefericiţi pe care patria lor îi părăseşte ?

— Helena ! exclamă lordul Glenarvan.

— Da, mă înţelegi bine, Eduard ! *Duncan* e un vas bun. Poate înfrunta Mările Sudului. Poate face ocolul lumii, şi-l va

[1] Pasagerii sînt rugaţi să nu vorbească cîrmaciului (în limba engleză în text).

face, dacă trebuie. Să plecăm, Eduard ! Să mergem în căutarea căpitanului Grant !

Auzind aceste cuvinte îndrăzneţe, lordul Glenarvan întinse braţele spre tînăra sa soţie ; zîmbea, strîngînd-o la piept, în timp ce Mary şi Robert îi sărutau mîinile.

În timpul acestei scene înduioşătoare, servitorii castelului, stăpîniţi de emoţie şi de entuziasm, strigară cu recunoştinţă în glas :

— Ura, trăiască doamna noastră din Luss ! De trei ori ura pentru lordul şi lady Glenarvan !

CAPITOLUL V

PLECAREA VASULUI DUNCAN

Am spus înainte că lady Helena era bună şi generoasă. Ceea ce făcuse era o dovadă de netăgăduit a curajului ei. Lordul Glenarvan fu, cu drept cuvînt, mîndru de îndrăzneaţa lui soţie, în stare să-l înţeleagă şi să-l urmeze. Ideea de a merge în ajutorul căpitanului Grant îl stăpînea încă de la Londra, cînd i se refuzase cererea ; şi nu i-o spusese mai curînd lady-ei Helena numai fiindcă nu se putea obişnui cu gîndul să se despartă de ea. Dar întrucît lady Helena cerea ea însăşi să plece, nu mai avea de ce să ezite.

Oamenii castelului salutaseră cu strigăte entuziaste această propunere. Era doar vorba de salvarea unor fraţi de-ai lor, a unor scoţieni. Lordul Glenarvan îşi uni bucuros glasul cu uralele care se înălţau în cinstea castelanei din Luss.

Plecarea fiind hotărîtă, nu mai era nici o clipă de pierdut. Chiar în aceeaşi zi, lordul Glenarvan expedie lui John Mangles ordinul să aducă vasul *Duncan* la Glasgow şi să pregătească toate cele necesare pentru o călătorie dus şi întors. De altfel, făcînd propunerea, lady Helena nu supraapreciase calităţile vasului ; construit în condiţii bune, el era deosebit de solid şi iute, fiind în stare să suporte o călătorie lungă.

Era un iaht cu aburi de cel mai bun model, avea o capacitate de două sute zece tone deplasare și chiar primele vase care au ancorat în Lumea Nouă, acelea ale lui Columb [1], ale lui Vespucci, ale lui Pincon, ale lui Magellan, erau cu mult mai mici. *Duncan*-ul avea două catarge, un catarg prora cu o vergă mare, un gabier, un zburător și o rîndunică. Un catarg mare purtînd cruceta și o săgeată indicatoare a direcției vîntului, în plus o velă trincă, un foc mare, un foc mic și velele strai.

Velatura era suficientă și vasul putea profita de vînt ca orice clipper [2], dar mai ales el se baza pe forța mecanică. Mașina sa de o sută șaizeci de cai putere, construită după un nou sistem, avea aparate de supraîncălzire, care măreau tensiunea aburilor; supusă la o înaltă presiune, ea punea în mișcare o elice dublă; *Duncan*-ul putea să depășească orice viteză atinsă pînă acum. Într-adevăr, în timpul probelor din golful Clyde atinsese, după log, pînă la 17 mile pe oră. Deci, așa cum se prezenta, putea să plece și să facă înconjurul lumii. John Mangles nu avu să se ocupe decît de amenajarea interioară a vasului.

Cea dintîi grijă a lui fu să mărească magazia de combustibil, ca să ia cea mai mare cantitate cu putință, căci e greu să te aprovizionezi pe drum cu combustibil. Aceeași precauție pentru cămară. Și John Mangles procedă atît de bine, încît adună merinde pentru doi ani; banii nu-i lipseau și chiar îi mai rămăseseră destui ca să cumpere un tun mobil, pe care să-l așeze la prora vasului; nu se știe ce se poate întîmpla și e totdeauna bine să poți lansa o ghiulea de calibrul opt la o distanță de patru mile.

John Mangles — trebuie s-o spunem — se pricepea la asta; deși comanda un iaht de plăcere, el se număra printre cei mai buni căpitani din Glasgow; avea treizeci de ani, trăsăturile puțin înăsprite, dar dovedind curaj și bunătate. Era un copil al castelului, crescut de familia Glenarvan, care făcuse din el un excelent marinar. În cîteva din călătoriile sale de cursă

[1] A patra călătorie a lui Cristofor Columb s-a făcut cu patru vase. Cel mai mare, caravela căpitanului, pe care se găsea Columb, avea o deplasare de șaptezeci de tone; cel mai mic numai cincizeci. Erau adevărate corăbii pentru navigația de coastă. (N. A.)

[2] Corabie cu pînze, de mare viteză.

lungă, John Mangles dăduse adesea dovezi de îndemînare, energie și sînge rece. Cînd lordul Glenarvan îi oferi comanda vasului *Duncan*, el primi cu multă bucurie; deși nu-l cunoscuse pînă atunci, simțea o dragoste deosebită pentru el și era mulțumit de prilejul ce i se oferea de a-i fi de folos.

Secundul, Tom Austin, era un marinar bătrîn, demn de toată încrederea. Echipajul *Duncan*-ului era compus din douăzeci și cinci de oameni, împreună cu căpitanul și secundul; toți erau din comitatul Dumbarton. Toți, marinari încercați, formau pe bord o adevărată familie de oameni de ispravă, cărora nu le lipsea nici măcar tradiționalul *pipper-bag* [1]. Lordul Glenarvan avea astfel un echipaj de oameni curajoși, pricepuți în mînuirea armelor, ca și în conducerea vasului și capabili de a-l urma în cele mai îndrăznețe expediții. Cînd echipajul de pe *Duncan* află unde urma să ajungă, nu putu să-și rețină bucuria, și uralele entuziaste deșteptară ecourile stîncilor din Dumbarton.

John Mangles, în timp ce se ocupa cu încărcarea și aprovizionarea corăbiei, nu uită să aranjeze apartamentul lordului și lady-iei Glenarvan, pentru o călătorie de lungă durată. Trebui să pregătească de asemenea cabinele copiilor căpitanului Grant, căci lady Helena nu putu s-o convingă pe Mary să n-o însoțească.

Iar Robert, mai degrabă s-ar fi ascuns în cala iahtului decît să nu fi plecat. Își aminti de Nelson și Franklin, care făcuseră și ei de timpuriu cunoștință cu munca de marinar. Cum să reziști unui asemenea pui de om? Nimeni nu încercă s-o facă. Trebui chiar să i se admită calitatea de „mus“, ucenic marinar, refuzîndu-i-se aceea de pasager, căci voia să fie de folos. John fu însărcinat să-l învețe meseria.

— Bine — consimți Robert — și dacă nu mă port cum trebuie, să mă pedepsească și pe mine cu biciul la fel ca și pe ceilalți.

— De asta să n-ai nici o grijă — îl asigură lordul Glenarvan cu un ton serios, fără să mai adauge că pe bordul *Duncan*-ului „motanul cu nouă cozi“ [2] era interzis și că, de altfel, nici nu se simțea nevoie de el.

[1] Cimpoier (în limba engleză în text).

[2] Un fel de bici scurt făcut din nouă curele, folosit des în marina engleză. (N. A.)

Pentru a completa tabloul pasagerilor, e necesar să pomenim și pe maiorul Mac Nabbs. Era un om de cincizeci de ani, calm, cu trăsături regulate, o fire desăvîrșită, un caracter integru, modest, liniștit și blînd; totdeauna de acord cu orice și oricine, nu discuta nimic, nu se certa și nu se înfuria. Pasul lui era același, fie că urca pe scară spre camera de culcare, fie că trebuia să ia cu asalt o cetate. Nu-l emoționa nimic și nu s-ar fi clintit nici în fața ghiulelor; fără îndoială, cînd îi va veni rîndul să moară, va muri fără să fi avut vreodată prilejul să se înfurie. Omul acesta poseda în cel mai înalt grad nu numai obișnuitul curaj al unui luptător pe cîmpul de bătaie, acea vitejie fizică datorită exclusiv energiei musculare, ci mai mult curajul moral, adică fermitatea caracterului. Singurul lui defect, dacă se poate numi astfel, era acela de a fi scoțian din creștet pînă-n tălpi, un caledonian get-beget, păstrînd cu încăpățînare vechile obiceiuri ale țării lui. N-a voit niciodată să slujească Anglia și gradul de maior l-a cîștigat în regimentul 42 din Highland-Black-Watch, în Garda neagră, ale cărei companii erau formate exclusiv din gentlemenii scoțieni. Mac Nabbs, în calitatea sa de văr al familiei Glenarvan, locuia la Malcolm-Castle și — cum era maior — i se păru foarte natural să se îmbarce pe *Duncan*.

Acesta era deci personalul iahtului, chemat de împrejurări neprevăzute să ducă la bun sfîrșit una din cele mai uimitoare călătorii ale timpurilor moderne. De la sosirea lui la Steamboat-Quay din Glasgow, iahtul monopolizase curiozitatea publică; în fiecare zi era vizitat de mulțime. Nu se vorbea decît despre el, spre neplăcerea celorlalți căpitani din port, printre care căpitanul Burton, comandantului vasului *Scoția*, un măreț vapor ancorat alături de *Duncan*, cu destinația Calcutta. *Scoția*, datorită mărimii sale, avea tot dreptul să considere *Duncan*-ul ca o simplă coajă de nucă. Cu toate acestea, din zi în zi, atenția se concentra tot mai mult asupra iahtului lordului Glenarvan.

Pe măsură ce se apropia ziua plecării, John Mangles se arăta și mai îndemînatic, și mai expeditiv. La o lună după probele din golful Clyde, *Duncan*, încărcat, aprovizionat, amenajat, putea să pornească în larg. Plecarea fu fixată la 25 august, astfel ca la începutul primăverii să ajungă în apele emisferei australe.

Lordul Glenarvan, din momentul în care împărtășise lumii proiectul, primise cîteva avertismente asupra greutăților și primejdiei călătoriei; dar nu ținu seama de nimic și se pregăti să părăsească Malcolm-Castle. De altfel, printre cei care-l dezaprobau, mulți îl admirau sincer. Apoi opinia publică se declară pe față de partea lordului scoțian și toate jurnalele, cu excepția „organelor guvernamentale“, vestejiră în unanimitate atitudinea comisarilor Amiralității. Dar lordul Glenarvan nu se sinchisea nici de atacuri, nici de elogii; își făcea datoria și puțin îi păsa de rest.

La 24 august Glenarvan, lady Helena, maiorul Mac Nabbs, Mary și Robert Grant, Olbinett, stewardul iahtului și nevasta lui, angajată în serviciul lady-ei Glenarvan, părăsiră Malcolm-Castle, după ce-și luară un călduros rămas bun de la întreg personalul castelului. Cîteva ore mai tîrziu se aflau pe bord. Populația din Glasgow făcu o primire plină de simpatie lady-ei Helena, tînăra și curajoasa femeie, care renunțase la plăcerile unei vieți îmbelșugate spre a pleca în ajutorul naufragiaților.

Apartamentele lordului Glenarvan și ale soției ocupau pe duneta pupa *Duncan*-ului; ele se compuneau din două dormitoare, dintr-un salon și două cabine de toaletă, mai era o sală comună, înconjurată de șase cabine, dintre care cinci erau ocupate de Mary și Robert Grant, domnul și doamna Olbinett și maiorul Mac Nabbs, iar cabinele lui John Mangles și ale lui Tom Austin se aflau mai înapoi, deschizîndu-se spre pupa dunetei. Echipajul era cazat între punți și destul de confortabil, căci iahtul nu avea altă încărcătură decît cărbune, alimente și arme. John Mangles avusese deci destul loc pentru amenajarea interioară și chiar profitase de aceasta cu multă pricepere.

Duncan trebuia să plece în noaptea de 24 spre 25 august, în timpul refluxului de la trei dimineața.

Dar înainte de aceasta, populația orașului Glasgow asistă la o ceremonie impresionantă. La opt seara, lordul Glenarvan și oaspeții săi, împreună cu întreg echipajul, de la fochist pînă la căpitan, toți cei care trebuiau să ia parte la această eroică

expediție, părăsiră iahtul pentru a se duce la Saint-Mungo, vechea catedrală a Glasgow-ului. Această biserică veche rămasă neatinsă de iureșul Reformei și care a fost atît de minunat descrisă de Walter Scott primi sub bolțile ei străvechi pe pasagerii și marinarii de pe *Duncan*. Îi întovărășea o mare mulțime. Aici, în biserica plină de morminte, aidoma unui cimitir, preotul Morton ceru binecuvîntarea cerească și încredință expediția providenței. În vechea catedrală a răsunat și glasul tinerei Mary Grant; cu ochii scăldați în lacrimi de recunoștință, ea se ruga pentru binefăcătorii ei. Apoi, adînc mișcați, părăsiră biserica, iar la ora unsprezece erau cu toții pe bord. John Mangles și echipajul se îngrijeau de ultimele pregătiri.

La ora douăsprezece, căpitanul dădu ordin să se ridice presiunea la cazane și îndată torente de fum negru se amestecară cu cețurile nopții. Pînzele *Duncan*-ului fuseseră strînse cu grijă și învelite, ca nu cumva să fie înnegrite de funingine, căci vîntul sufla dinspre sud-vest și nu putea fi prielnic călătoriei.

La ora două, vasul *Duncan* începu să freamăte sub trepidația cazanelor; manometrul arăta o presiune de patru atmosfere, aburii supraîncălziți șuierau prin supape; fluxul era staționar, zorii îngăduiau ca între micile stînci ale căror faruri licăreau tot mai palid, să se recunoască strîmtorile Clyde. Nu mai rămînea altceva de făcut decît să se dea semnalul de plecare.

John Mangles îl înștiință pe lordul Glenarvan, care urcă îndată pe punte. În curînd se simți refluxul. *Duncan* slobozi puternice șuierături de sirenă, ridică ancora și se desprinse dintre corăbiile vecine; elicea pusă în mișcare mînă iahtul pe canalul rîului Clyde. John nu luase nici un pilot; cunoștea perfect strîmtorile și nimeni altul n-ar fi manevrat mai bine ca el. Iahtul înainta la semnele lui: cu mîna dreaptă comanda mașinile, cu stînga cîrma; totul se făcea în tăcere și cu precizie. În curînd, uzinele făcură loc vilelor presărate pe colinele de pe țărmuri, iar zgomotele orașului amuțiră în depărtare.

O oră mai tîrziu, *Duncan*-ul trecea pe lîngă stîncile de la Dumbarton; după alte două ore era în golful Clyde; la ora șase dimineața trecea pe la capul din Cantyre, ieșea din Canalul de Nord și înainta în plin ocean.

PASAGERUL DIN CABINA Nr. 6

În cursul primei zile de navigație, marea fu destul de agitată și înspre seară vîntul suflă mai tare; *Duncan*-ul era zgîlțîit puternic; de aceea nici doamnele nu se arătară pe punte; stăteau culcate în cabină și bine făceau.

A doua zi, vîntul își schimbă direcția. Căpitanul dădu ordin să se ridice cîteva pînze.

Duncan-ul, bine înfipt în valuri, era acum mai puțin sensibil la ruliu și tangaj. Lady Helena și Mary Grant puteau să urce pe punte, alături de lordul Glenarvan, de maior și căpitanul John, chiar în zori. Răsăritul soarelui era minunat. Astrul zilei, ca un disc de metal aurit, ieșea din ocean. *Duncan* plutea în mijlocul unei iradiații scînteietoare, și s-ar fi spus că într-adevăr pînzele lui se umflau sub presiunea razelor soarelui.

Pasagerii de pe iaht contemplau, în liniște, ivirea soarelui.

— Ce minunat spectacol! spuse, în cele din urmă, lady Helena. Iată începutul unei zile frumoase. De nu s-ar arăta potrivnic vîntul și de-ar înlesni înaintarea *Duncan*-ului!

— Nici n-am putea dori un vînt mai prielnic, draga mea Helena — răspunse lordul Glenarvan. Nu putem să ne plîngem de începutul călătoriei.

— Drumul e lung, dragul meu Eduard?

— Căpitanul John ne poate răspunde — spuse Glenarvan. Mergem bine? Ești mulțumit de vapor, John?

— Foarte mulțumit, milord — replică John. E un bastiment minunat și pe care un marinar îl simte cu plăcere sub picioare. Niciodată o carcasă de vas nu s-a potrivit mai bine cu mașinile lui. Vedeți, de asemenea, cît de netedă e dîra iahtului în apă și cît de ușor taie valurile. Mergem cu șaptesprezece mile pe oră. Dacă putem menține viteza, străbatem ecuatorul în zece zile și nu facem nici cinci săptămîni pînă la Capul Horn.

— Auzi, Mary — spuse lady Helena — nu facem nici cinci săptămîni!

— Da, doamnă — răspunse fata — aud și inima îmi bate tot mai tare la cuvintele căpitanului.

— Cum suporți călătoria pe mare, miss Mary ? o întrebă lordul Glenarvan.

— Destul de bine, milord, fără prea multe neplăceri. De altfel, mă voi obișnui repede.

— Și micul nostru Robert ?

— O, Robert — răspunse John Mangles — cînd nu e cu nasul în mașini, stă cocoțat în vîrful catargului. E un băiat care... pun prinsoare că-și rîde de răul de mare. Uitați-vă, îl vedeți ?

Toate privirile se îndreptară spre catargul dinainte ; toți îl văzură pe Robert atîrnat de odgoane în vîrful catargului, la o sută de picioare în aer. Mary era neliniștită.

— Nu te teme, miss — spuse John Mangles — răspund pentru el și-ți făgăduiesc să-i prezint căpitanului Grant, căci îl vom regăsi cu siguranță, un marinar pe cinste.

— Să vă audă Dumnezeu ! suspină fata.

— Dragă fetițo — continuă lordul Glenarvan — în toată această întîmplare se simte mîna providenței și asta trebuie să ne dea multă nădejde. Noi înaintăm ca și cum am fi mînați de o forță supraomenească. Și privește în jurul tău : iată cîți oameni de ispravă s-au înrolat în slujba unei cauze atît de nobile. Nu numai că vom izbîndi, dar expediția noastră nici nu va avea de întîmpinat greutăți. I-am făgăduit lady-ei Helena o călătorie de plăcere și voi face totul ca să mă țin de cuvînt — spuse lordul Glenarvan.

— Eduard — declară lady Glenarvan — ești cel mai bun dintre toți oamenii.

— Asta nu, dar am cel mai bun echipaj pe vasul cel mai bun. Dumneata, miss Mary, nu admiri *Duncan*-ul nostru ?

— Ba dimpotrivă, milord — răspunse fata — îl admir ca o adevărată cunoscătoare.

— Adevărat ?

— M-am jucat pe cînd eram copil pe vasele tatălui meu ; ar fi trebuit să facă din mine un marinar și la nevoie m-aș pricepe să strîng o pînză și să împletesc funii.

— Ce spui, miss Mary ? ! exclamă John Mangles.

— Dacă mărturisești asta — reluă lordul Glenarvan — ai să-ți faci un prieten bun din căpitanul John, căci el crede că nu există ceva mai bun pe lume decît să fii marinar. Nici chiar pentru o femeie nu vede o meserie mai potrivită. Așa e, John ?

— Fără îndoială, milord — răspunse tînărul căpitan. Mărturisesc însă că pentru miss Grant ar fi mai potrivit locul pe dunetă decît să strîngă pînzele ; dar nu sînt mai puțin mulțumit s-o aud vorbind astfel.

— Mai ales cînd admiră *Duncan*-ul — replică lordul Glenarvan.

— Care merită într-adevăr să fie admirat — adăugă cu mîndrie căpitanul.

— Ești atît de mîndru de iahtul dumitale, încît îmi faci poftă să-l vizitez pînă în fundul calei, să văd cum s-au instalat marinarii noștri pe puntea inferioară — spuse lady Helena.

— De minune ! răspunse John. Sînt aici ca la ei acasă.

— Da, sînt chiar la ei acasă, draga mea — întări lordul Glenarvan. Iahtul e o parte din bătrîna noastră Caledonie. O bucată desprinsă din comitatul Dumbarton. Așa că vezi că n-am părăsit țara ! *Duncan* este castelul din Malcolm, iar oceanul e lacul Lomond.

— Ei bine, dragul meu Eduard, fă-ne onorurile castelului — glumi lady Helena.

— La ordinul dumneavoastră, milady — spuse Glenarvan — dar îngăduiți-mi să-l anunț pe Olbinett.

Stewardul iahtului era pe deasupra și foarte priceput în aranjarea meselor ; un scoțian care ar fi meritat să fie francez pentru aceste calități. Își împlinea îndatoririle cu rîvnă și pricepere. El se prezentă la ordinele lordului.

— Olbinett, vrem să facem o plimbare înainte de dejun — anunță Glenarvan, ca și cum ar fi fost vorba de o plimbare la Tarbet sau pe lacul Katrine. Sper că vom găsi masa gata la întoarcere.

Olbinett se înclină cu gravitate.

— Ne întovărășești, domnule maior ? întrebă lady Helena.

— Dacă-mi ordonați — spuse Mac Nabbs.

— O — replică lordul Glenarvan — maiorul e absorbit de fumul țigării lui, așa că nu trebuie să-l tulburăm ; ți-l prezint ca pe un fumător neîntrecut, miss Mary ! Tot timpul fumează, chiar și cînd doarme.

Maiorul dădu din cap afirmativ și oaspeții lordului Glenarvan coborîră în careu.

Mac Nabbs, rămas singur și vorbind cu sine însuși, după obiceiul său, fără însă a se înfuria vreodată, se învălui în nori

de fum din ce în ce mai deşi, rămînînd nemişcat şi privind dîra ce-o lăsa iahtul. După cîteva minute de contemplare mută se întoarse şi se găsi deodată în faţa unui nou personaj. Maiorul rămase uimit de această întîlnire, căci pasagerul îi era cu totul necunoscut.

Omul, înalt, uscăţiv şi slab, să tot fi avut vreo patruzeci de ani, era aidoma unui cui lung cu floarea lată ; într-adevăr, capul lui era mare şi lat, fruntea înaltă, nasul prelung, gura mare, bărbia foarte arcuită. Ochii i se ascundeau îndărătul unor enormi ochelari rotunzi şi privirea părea să aibă nehotărîrea caracteristică nyctalopilor[1]. Fizionomia era a unui om inteligent şi vesel ; n-avea aerul aspru al personajelor grave care nu rîd niciodată, din principiu, şi care-şi ascund nulitatea sub o mască serioasă. Nici vorbă de aşa ceva. Nepăsarea şi simplitatea necunoscutului arătau că se pricepea să aleagă partea bună a lucrurilor. Dar fără să fi scos încă un cuvînt, simţeai că e vorbăreţ şi, mai ales, distrat, în felul acelora care nu văd ce privesc şi nu aud ceea ce ascultă. Avea pe cap o şapcă, în picioare ghete solide, galbene şi ghetre de piele, avea pantaloni de catifea cafenie şi o haină din acelaşi material, cu nenumărate buzunare ce păreau umplute cu fel de fel de carnete, de portofele şi alte mii de obiecte la fel de inutile, care nu făceau decît să încurce locul, fără a mai pomeni de ocheanul ce-l purta în bandulieră.

Neliniştea necunoscutului contrasta ciudat cu placiditatea maiorului ; el se învîrtea în jurul lui Mac Nabbs, îl privea, îl întreba din ochi, fără ca acesta din urmă să se întrebe de unde vine, unde merge străinul şi de ce se găsea pe bordul *Duncan*-ului.

Văzîndu-şi încercările zădărnicite de indiferenţa maiorului, enigmaticul personaj puse mîna pe ochean, care atunci cînd era deşurubat la maximum măsura patru picioare lungime şi, nemişcat, cu picioarele desfăcute, stînd ca un stîlp în mijlocul drumului, el îşi îndreptă instrumentul spre orizont, acolo unde se îmbina apa cu cerul. După cinci minute de cercetare coborî ocheanul, aşezîndu-l pe punte şi sprijinindu-se într-însul ca într-un baston ; îndată compartimentele ocheanului intrară unul într-altul, strîngîndu-se, şi noul pasager, căruia îi lipsi deodată

---

[1] Nyctalopia e o construcţie specială a ochiului, care îngăduie vederea obiectelor în întuneric.

punctul de sprijin, era gata-gata să cadă la picioarele catargului cel mare.

Oricare altul în locul maiorului ar fi zîmbit cel puţin ; maiorul însă nici nu clipi. Necunoscutul se hotărî atunci să înceapă :

— Steward ! strigă el, cu un accent străin.

Aşteptă. Nimeni nu se ivi.

— Steward ! repetă el mai tare.

Olbinett trecea în acel moment pe acolo, mergînd spre bucătăria care se găsea sub puntea teugei. Şi mare-i fu mirarea auzindu-se strigat astfel de omul acela înalt, pe care nu-l cunoştea.

„De unde vine omul acesta ? se întrebă el. Un prieten al lordului Glenarvan ? E cu neputinţă !"

Totuşi urcă pe punte, apropiindu-se de el.

— Dumneata eşti stewardul vasului ? îl întrebă acesta.

— Da, domnule — răspunse Olbinett — dar n-am onoarea a vă...

— Eu sînt pasagerul din cabina numărul 6.

— Numărul şase ? repetă stewardul.

— Desigur. Dar pe dumneata cum te cheamă ?

— Olbinett.

— Ei bine, Olbinett, prietene — răspunse străinul din cabina numărul 6 — trebuie să ne gîndim să luăm o gustare, şi cît mai iute. N-am mîncat de treizeci şi şase de ore sau, mai bine zis, de treizeci şi şase de ore n-am făcut altceva decît să dorm, ceea ce se poate ierta unui om venit fără nici o haltă, de la Paris la Glasgow. La ce oră se mănîncă aici, mă rog ?

— La ora 9 — răspunse maşinal Olbinett.

Străinul voi să se uite la ceas, dar aceasta dură cîtăva vreme, căci nu-l găsi decît în al nouălea buzunar.

— Bun spuse el — nu e decît opt. Pînă atunci, Olbinett, dă-mi un biscuit şi un pahar de sherry, căci mor de foame.

Olbinett asculta fără să înţeleagă ; de altfel, necunoscutul vorbea tot timpul şi trecea de la un subiect la altul cu foarte mare repeziciune.

— Ei bine — spuse el — unde-i căpitanul ? Căpitanul nu s-a sculat încă ? Şi secundul ? Ce face secundul ? Doarme şi el ? Vremea-i frumoasă, din fericire, vîntul favorabil, şi vasul merge de la sine.

Tocmai cînd vorbea astfel, John Mangles apăru pe scara punţii.

— Iată-l pe căpitan — spuse Olbinett.

— A, încîntat ! exclamă necunoscutul. Încîntat de cunoştinţă, căpitane Burton !

Dacă cineva a rămas cu gura căscată, apoi acela a fost cu siguranţă John Mangles, nu numai din pricină că s-a auzit strigat „căpitane Burton", dar şi pentru că vedea pe bordul vasului un necunoscut.

Celălalt îi dădea înainte :

— Îngăduiţi-mi să vă strîng mîna ; dacă n-am făcut-o încă de alaltăieri seară, apoi a fost ca să nu încurc pe nimeni la plecare. Dar astăzi, căpitane, sînt cu adevărat fericit că vă cunosc.

John Mangles deschise ochii mari, privind cînd la Olbinett, cînd la noul venit.

— Acum — reluă acesta — după ce ne-am prezentat, scumpe căpitane, iată-ne prieteni vechi. Să stăm de vorbă. Spune-mi, eşti mulţumit de *Scoţia ?*

— Ce înţelegi prin *Scoţia ?* spuse, în sfîrşit John Mangles.

— *Scoţia,* care ne duce acum, e un vas bun, ale cărui calităţi mi-au fost mult lăudate, de altminteri, ca şi comandantul său, bravul, viteazul căpitan Burton. Eşti poate rudă cu marele călător din Africa, care poartă acelaşi nume ? Un om îndrăzneţ. Te felicit atunci !

— Domnule — reluă John Mangles — nu numai că nu sînt rudă cu Burton, călătorul, dar nici nu sînt căpitanul Burton.

— A — făcu necunoscutul — atunci vorbesc în acest moment cu secundul *Scoţiei,* cu domnul Burdness ?

— Domnul Burdness ? întrebă John Mangles, care începea să bănuiască adevărul. Oare avea de-a face cu un nebun, sau cu un zăpăcit ? Tocmai îşi punea întrebarea asta voind s-o scoată la capăt într-un fel sau altul cu necunoscutul, cînd lordul Glenarvan, soţia lui şi miss Grant urcară din nou pe punte. Străinul îi văzu şi exclamă :

— A, pasageri ! Pasageri ! Perfect ! Sper, domnule Burdness, că mă vei prezenta... Apoi făcu cîţiva paşi, fără nici o umbră de încurcătură şi fără să aştepte intervenţia lui John Mangles, se recomandă : Doamnă — spuse el Mary-ei Grant — miss — zise lady-ei Helena — domnule... — adăugă el, adresîndu-se lordului Glenarvan.

— Lord Glenarvan — interveni John Mangles.

— Milord — reluă atunci necunoscutul — vă cer iertare de faptul că mă prezint singur, dar pe mare trebuie să renunţăm puţin la etichetă ; sper că vom face repede cunoştinţă şi că în tovărăşia acestor doamne, călătoria pe *Scoţia* ne va fi pe cît de scurtă, pe atît de plăcută.

Lady Helena şi miss Grant nu ştiau ce să răspundă. Nu-şi explicau prezenţa acestui străin pe puntea *Duncan*-ului...

— Domnule — spuse atunci lordul Glenarvan — cu cine am onoarea să vorbesc ?

— Cu Jacques-Eliacin-François-Marie Paganel, secretarul Societăţii de geografie din Paris, membru corespondnt al societăţilor din Berlin, Bombay, Darmstadt, Lipsca, Londra, Petersburg, Viena, New York, membru onorific al Institutului regal de geografie şi etnografie din Indiile Orientale care, după ce a petrecut douăzeci de ani din viaţă făcînd geografie de cabinet, a vrut să intre în ştiinţa militantă şi se îndreaptă spre India, pentru a stabili legăturile între descoperirile marilor călători.

CAPITOLUL VII

DE UNDE VINE ŞI UNDE SE DUCE JACQUES PAGANEL

Secretarul Societăţii de geografie trebuia să fie un om simpatic, fiindcă toate cele de mai sus le spuse cu multă graţie. Lordul Glenarvan, de altfel, ştia bine cu cine avea de-a face ; numele şi meritele lui Jacques Paganel îi erau bine cunoscute ; lucrările lui geografice, rapoartele despre descoperirile moderne, publicate în buletinele societăţii, corespondenţa lui cu lumea întreagă îl făceau unul din cei mai de vază savanţi din Franţa. Glenarvan întinse mîna cordial acestui oaspete neaşteptat.

— Şi acum, că ne-am prezentat — adăugă el — îmi îngăduiţi, domnule Paganel — să vă pun o întrebare ?

— Şi douăzeci, milord — răspunse Jacques Paganel. Va fi totdeauna o plăcere pentru mine să stau de vorbă cu dumneavoastră.

— Alaltăieri seară aţi ajuns pe bordul vasului ?

— Da, milord, alaltăieri seara, la ora opt. Din trenul caledonian am sărit într-o trăsură şi din trăsură, pe *Scoţia*, unde aveam reţinută, încă de la Paris, cabina numărul 6. Noaptea era întunecoasă. N-am văzut pe nimeni pe bord. Simţindu-mă obosit după treizeci de ore de drum şi ştiind că pentru a evita răul de mare e bine să te culci de îndată ce te urci pe vapor şi să nu te mişti în primele zile de călătorie, m-am trîntit imediat în pat şi am dormit conştiincios, vă rog să credeţi, treizeci şi şase de ore.

Auditorii lui Jacques Paganel aflaseră deci cum ajunsese el pe bord. Călătorul francez, înşelîndu-se asupra vasului, se îmbarcase pe *Duncan*, în timp ce echipajul acestuia lua parte la ceremonia din catedrala Saint-Mungo. Totul se limpezea. Dar ce avea să spună savantul geograf cînd va afla numele şi destinaţia vasului pe care se urcase ?

— Aşadar, domnule Paganel — spuse Glenarvan — v-aţi ales Calcutta ca punct de plecare pentru călătoriile dumneavoastră ?

— Da, milord, o viaţă întreagă am visat să văd India. E cel mai frumos vis al meu, care se va împlini în patria elefanţilor şi al taugilor.

— Dar, spuneţi-mi, domnule Paganel, nu v-ar fi totuna dacă aţi vizita altă ţară ?

— Nu, milord, mi-ar fi neplăcut, căci am recomandaţii pentru lordul Sommerset, guvernatorul general al Indiilor, şi o misiune a Societăţii de geografie, pe care ţin s-o duc la îndeplinire.

— A, aveţi o misiune ?

— Da, să încerc să fac o călătorie folositoare şi ciudată, al cărei program a fost întocmit de către prietenul şi colegul meu, savantul Vivien de Saint-Martin. E vorba de a păşi pe urma fraţilor Schlaginwait, a colonelului Waugh, a lui Vebb, Hodgson, a misionarilor Huc şi Gabet, a lui Moorcoft, a domnului Jules Remy şi a atîtor alţi călători vestiţi. Vreau să izbutesc ceea ce, din păcate, misionarul Krick n-a izbutit în 1846; într-un cuvînt, să recunosc cursul rîului Yaru-Dzangbo-Ciu, care străbate Tibetul pe o distanţă de o mie cinci sute de kilometri, de-a lungul poalelor nordice ale Himalaiei şi să aflu, în sfîrşit, dacă acest rîu nu se uneşte cu Brahmaputra în nord-estul Assamului. Călătorul care va realiza unul din cele mai măreţe planuri ale geografiei Indiilor va primi medalia de aur, milord !

Paganel era măreţ. Vorbea plin de însufleţire. Se lăsa tîrît pe aripile repezi ale închipuirii. Să opreşti cursul Rinului în cascadele din Schaffhausen sau volubilitatea lui Paganel era un lucru la fel de imposibil.

— Domnule Jacques Paganel — spuse lordul Glenarvan, după un moment de tăcere — e desigur o călătorie frumoasă şi ştiinţa vă va fi recunoscătoare ; dar nu vreau să vă las mai departe în necunoştinţă de cauză ; pentru moment măcar, trebuie să renunţaţi la plăcerea de a vizita Indiile.

— Să renunţ ? De ce ?

— Pentru că peninsula indiană se află în urma, nu înaintea noastră.

— Cum ? Căpitanul Burton...

— Eu nu sînt căpitanul Burton — răspunse John Mangles.

— Dar *Scoţia* ?

— Vasul acesta nu e *Scoţia* !

Mirarea lui Paganel nu se poate descrie. El privi pe rînd la lordul Glenarvan, care continua să fie serios, la lady Helena şi la Mary Grant, ale căror trăsături exprimau compătimire, la John Mangles, care zîmbea, şi la maior care nici nu clipea ; apoi, ridicînd din umeri şi coborîndu-şi ochelarii de pe frunte pe nas, spuse :

— Ce glumă !

Dar în clipa aceea privirea îi căzu pe roata cîrmei, pe care erau scrise aceste două cuvinte, în formă de inscripţie :

N C
U A
D N
G W
L O
A S G

— *Duncan! Duncan!* strigă el deznădăjduit.

Apoi, coborînd în grabă scara dunetei, se repezi în cabina lui.

De îndată ce nefericitul savant dispăru, nimeni, în afară de maior, nu-şi mai putu ţine rîsul care se întinsese, molipsind şi pe marinari. Să greşeşti trenul mai merge! Să iei vagonul de Edinburgh în locul celui de Dumbarton, haide! Dar să te sui pe alt vas, să pleci în Chile cînd vrei să ajungi în Indii, asta-i prea de tot!

— De altfel, nu mă miră din partea lui Jacques Paganel — spuse Glenarvan. E vestit pentru asemenea păţanii. Într-o zi a publicat o hartă celebră a Americii, pe care desenase Japonia. Asta nu-l împiedică să fie un savant distins şi unul din cei mai buni geografi ai Franţei.

— Dar ce-o să facem cu bietul om? spuse lady Helena. Nu-l putem lua în Patagonia.

— De ce nu? răspunse Mac Nabbs. Nu sîntem noi răspunzători de distracţia lui. Închipuiţi-vă că s-ar fi suit din greşeală într-un alt tren. L-ar putea opri din drum?

— Nu, dar ar putea coborî la staţia următoare — protestă lady Helena.

— Ei — spuse Glenarvan — o va putea face, dacă va vrea, la prima noastră oprire.

În acest moment, Paganel, după ce se încredinţase că bagajele lui erau pe bord, ruşinat şi nenorocit, urca iar pe punte. Tot timpul repeta cuvîntul fatal pentru el: *Duncan! Duncan!* fără a mai găsi un altul în vocabularul său. Umbla în sus şi în jos, cercetînd catargele vasului şi scrutînd în tăcere orizontul. În sfîrşit, se întoarse iarăşi spre lordul Glenarvan, spunînd:

— Şi *Duncan* merge spre...

— America, domnule Paganel.

— Mai precis?

— La Conception.

— În Chile! În Chile! strigă nenorocitul geograf. Şi misiunea mea în Indii! Dar ce va spune domnul de Quatrefages, preşedintele Comisiei centrale! Şi domnul d'Avezac! Şi domnul Cortambert! Şi domnul Vivien de Saint-Martin! Cum să mă mai prezint la şedinţele societăţii?

— Ei, domnule Paganel — răspunse Glenarvan — nu deznădăjduiţi! Totul se poate aranja şi nu veţi suferi decît o neînsemnată întîrziere: Yaru-Dzangbo-Ciu vă va mai aştepta în munţii Tibetului. Noi ne vom opri în curînd la Madera, unde veţi găsi un vapor care vă va duce înapoi în Europa.

— Vă mulţumesc, milord, trebuie să mă resemnez. Dar vă pot spune, e o aventură extraordinară şi numai mie mi se poate întîmpla una ca asta. Şi cabina mea, pe care am reţinut-o pe *Scoţia*...

— Ei, la *Scoţia* vă invit să renunţaţi pentru moment.

— Dar — spuse Paganel, după ce cercetă din nou vasul — *Duncan* e un iaht de plăcere?

— Da, domnule — răspunse John Mangles — şi aparţine lordului Glenarvan.

— Care vă roagă să-i fiţi oaspete — îl invită Glenarvan.

— Mii de mulţumiri, milord — răspunse Paganel. Sînt într-adevăr mişcat de politeţea dumneavoastră, dar îngăduiţi-mi să fac o simplă observaţie: India e o ţară frumoasă, ea oferă vizitatorilor surprize minunate; doamnele cu siguranţă că n-o cunosc... Omul de la cîrmă n-ar avea decît să întoarcă puţin roata şi iahtul *Duncan* ar pluti tot atît de uşor înspre Calcutta ca şi înspre Conception; şi, de vreme ce e o călătorie de plăcere...

Clătinatul din cap, care întîmpină propunerea lui Paganel, nu-i mai îngădui să şi-o continue. Se opri.

— Domnule Paganel — spuse atunci lady Helena — dacă n-ar fi vorba decît de o călătorie de plăcere, v-aş răspunde: haidem cu toţii în Indii. Şi lordul Glenarvan nu s-ar împotrivi. Dar *Duncan* pleacă să aducă în patrie nişte naufragiaţi părăsiţi pe coasta Patagoniei şi nu-şi poate schimba drumul pe care-l face dintr-o datorie omenească...

În cîteva clipe, călătorul francez fu pus la curent cu totul; el află, nu fără oarecare emoţie, descoperirea providenţială a documentelor, povestea căpitanul Grant, propunerea generoasă a lady-ei Helena.

— Doamnă — exclamă el — îngăduiţi-mi să admir atitudinea dumneavoastră, şi s-o fac fără nici o rezervă. Iahtul să-şi continue drumul, m-ar mustra cugetul dacă l-aş face să întîrzie măcar o singură zi.

— Vreți să vă asociați cercetărilor noastre ? îl întrebă lady Helena.
— Mi-e cu neputință, doamnă, trebuie să-mi îndeplinesc misiunea. Voi debarca la prima escală...
— Atunci, la Madera — spuse John Mangles.
— Fie, la Madera. Nu voi fi decît la o sută optzeci de leghe depărtare de Lisabona și voi aștepta acolo mijloace de transport.
— Ei bine, domnule Paganel — vorbi lordul Glenarvan — va fi precum doriți. În ce mă privește, sînt fericit să fiți cîteva zile oaspete pe vasul meu. Numai să nu vă plictisiți în tovărășia noastră !
— Vai, milord — spuse savantul — mă socotesc încă fericit că m-am înșelat într-un chip atît de plăcut ! Totuși, e o situație tare ridicolă : un om care se îmbarcă pentru India și merge în America !
În ciuda acestui gînd melancolic, Paganel făcu haz de necaz, arătînd că nu se sinchisește de întîrzierea pe care n-o mai putea împiedica. Se arătă amabil și vesel, încîntă doamnele cu buna sa dispoziție ; chiar din prima zi deveni prietenul tuturor. La cererea sa, i se arătă documentul. Îl studie cu atenție, îndelung, cu grijă. Nici o altă interpretare nu îi păru cu putință. Mary Grant și fratele ei îi inspirară cel mai viu interes. El le dădu speranțe. Felul în care prevedea evenimentele și succesul neîndoielnic pe care îl prezise *Duncan*-ului o făcură pe Mary să zîmbească. Zău că dacă nu ar fi avut o misiune de îndeplinit, ar fi pornit-o și el în căutarea căpitanului Grant !
Cînd auzi apoi că lady Helena era fiica lui William Tuffnel, Paganel nu-și mai conteni exclamațiile pline de admirație. El îi cunoscuse tatăl. Ce savant îndrăzneț ! Cîte scrisori nu-și scriseseră pe cînd William Tuffnel era membru corespondent al Societății ! Chiar el îl prezentase domnului Malte-Brun ! Ce întîlnire și ce plăcere să călătorească tocmai cu fiica lui William Tuffnel !
În cele din urmă, îi ceru lady-ei Helena îngăduința s-o îmbrățișeze. Lady Glenarvan consimți, deși considera aceasta cam nepotrivit.

ÎNCĂ UN OM DE ISPRAVĂ PE BORDUL *DUNCAN*-ului

În acest timp, iahtul, împins de curenții de nord ai Africii, înainta repede spre ecuator. La 30 august atinse insulele Madera. Glenarvan, credincios făgăduielii date, îi propuse oaspetelui să-l lase pe țărm.
— Scumpul meu lord — răspunse Paganel — nu voi face nazuri cu dumneavoastră. Înainte de a fi venit eu pe bord, aveați intenția să vă opriți la Madera ?
— Nu — răspunse Glenarvan.
— Ei bine, atunci îngăduiți-mi să profit de urmările nefericitei mele distracții. Madera e o insulă prea cunoscută. Nu oferă nimic unui geograf. S-a spus și s-a scris totul despre ea și, de altfel, e în plină decadență din punct de vedere al viticulturii. Închipuiți-vă că nu mai există podgorii la Madera ! Recolta de vin care în 1813 se ridica la un milion o sută de mii de hectolitri, a scăzut în 1845 la o sută treizeci și trei de mii patru sute cincizeci de hectolitri. Astăzi nu atinge nici douăzeci și cinci de mii de hectolitri. E un spectacol dureros. Oare nu v-ar fi indiferent să faceți o escală la Canare ?
— Să vă lăsăm la Canare ? Bine ! N-o să ne abată din drumul nostru.
— O, știu, milord ! În Canare, vedeți dumneavoastră, sînt trei grupuri de insule de studiat, fără să mai vorbim de vîrful Tenerife, pe care am dorit totdeauna să-l văd. Iată o ocazie. Am să profit de ea și, în așteptarea vreunui vas care să mă ducă în Europa, am să fac o ascensiune pe acest munte vestit.
— Cum vreți, iubite Paganel — răspunse lordul Glenarvan, care nu se putu abține să nu zîmbească.
Și avea dreptate să zîmbească.
Insulele Canare sînt foarte apropiate de Madera. Le despart doar două sute cincizeci de mile, distanță neînsemnată pentru un vas cu viteza *Duncan*-ului.
La 31 august, la ora două după-masă, John și Paganel se plimbau pe punte. Francezul îl tot pisa pe tovarășul său cu

întrebări despre Chile. Deodată, căpitanul îl întrerupse și, arătîndu-i un punct înspre sud, îi spuse :

— Domnule Paganel...

— Ce s-a întîmplat, scumpul meu căpitan ? îl întrebă savantul.

— Binevoiți să vă întoarceți privirile în această direcție. Nu vedeți nimic ?

— Nimic.

— Nu priviți unde trebuie. Nu la orizont. Mai sus, în nori.

— În nori ? Pot căuta mult și bine.

— Uitați-vă acum ! În direcția vîrfului bompresului.

— Nu văd nimic.

— Pentru că nu voiți să vedeți. Vîrful Tenerife e perfect vizibil deasupra orizontului.

De voie, de nevoie, Paganel trebui să se plece în fața evidenței cîteva ore mai tîrziu, afară doar dacă n-ar fi vrut să se declare orb.

— Îl zăriți, în sfîrșit ? îi spuse John.

— Da, da, perfect — recunoscu Paganel — și ăsta — adăugă el cu un ton disprețuitor — ăsta e vîrful Tenerife ?

— Chiar el.

— Păi, pare să fie destul de mic.

— Și totuși, se înalță cu unsprezece mii de picioare deasupra nivelului mării.

— A, nu-i cît Mont Blanc-ul !

— Se prea poate. Dar cînd va fi să vă urcați pe el, o să-l găsiți poate de ajuns de înalt.

— Oh, să mă urc, să mă urc pe el ?! Scumpul meu căpitan, la ce bun, mă rog... după domnii von Humboldt și Bonplan ? Ce geniu acest Humboldt ! A făcut o ascensiune pe muntele ăsta ; l-a descris complet, i-a distins cinci zone : zona vinurilor, zona laurilor, zona pinilor, zona florei alpine și, în sfîrșit, o zonă pustie. A pus piciorul chiar în vîrful piscului, unde nu avea nici măcar pe ce să se așeze. Din vîrful muntelui, privirea lui îmbrățișa un spațiu mare cît un sfert din Spania. Apoi a vizitat vulcanul pînă în măruntaie și a atins fundul craterului lui stins. Ce vrei să mai fac eu după acest celebru om ?

— Într-adevăr — recunoscu Mangles — nu mai rămîne nimic de cules. E neplăcut, căci vă veți plictisi grozav așteptînd un vapor în portul Tenerife. Nu sînt prea multe distracții pe acolo.

— În afară de ale mele — spuse Paganel, zîmbind. Dar, scumpul meu Mangles, oare insulele Capului Verde nu permit vreo escală ?

— Ba da. Nimic mai ușor decît să debarcăm la Villa-Praia.

— Fără a mai pomeni de avantajul, care nu e de loc de disprețuit — replică Paganel — că insulele Capului Verde sînt foarte aproape de Senegal și acolo am să găsesc compatrioți. Știu bine că despre insulele Capului Verde se spune că sînt prea puțin interesante, că sînt sălbatice și nesănătoase ; dar pentru un geograf merită să fie văzut orice loc. Să știi să vezi e o știință ! Sînt oameni care nu știu să vadă și care călătoresc cu tot atîta deșteptăciune cît are un rac. Credeți-mă, eu nu fac parte din tagma lor !

— Cum vreți, domnule Paganel — răspunse John Mangles — sînt sigur că geografia va cîștiga de pe urma vizitei dumneavoastră în insulele Capului Verde. Noi trebuie, în orice caz, să facem o escală pentru a lua cărbuni. Deci debarcarea dumneavoastră nu va pricinui nici o întîrziere.

Acestea fiind spuse, căpitanul cîrmi pentru a o lua pe la apusul Canarelor ; celebrul vîrf fu lăsat în urmă și *Duncan*-ul, urmîndu-și drumul cu repeziciune, tăie tropicul Racului la 2 septembrie, pe la ora cinci dimineața. Timpul se schimbă. Se simțea aerul umed și greu al anotimpului ploios, „lo tempo des aguas“ [1], după cum spun spaniolii, un anotimp greu pentru călători, dar folositor locuitorilor insulelor africane unde lipsesc copacii și deci și apa. Marea, ridicînd valuri înalte, împiedica pasagerii să stea pe punte, iar convorbirile din „careu“ nu erau de loc mai puțin însuflețite.

La 3 septembrie, Paganel începu să-și adune bagajele pentru apropiata lui debarcare. *Duncan-ul* înainta printre insulele Capului Verde, trecu prin fața insulei Sării — un adevărat mormînt de nisip, sterp și părăsit — și după ce merse prin dreptul unor mari bancuri de corali, lăsă piezиș în urmă insula Sfîntului Iacob. Aceasta este străbătută de la nord la sud de

[1] Timpul ploilor (în limba spaniolă în text).

un lanț de munți de bazalt, care se termină cu două vîrfuri mai înalte. John Mangles intră apoi în golfulețul Villa-Praia și ancoră în curînd în fața orașului. Vremea era îngrozitoare și bătaia valurilor foarte violentă, deși golful era apărat de vînturile din larg. Ploaia cădea cu găleata și abia se putea vedea orașul, așezat pe un podiș în formă de terasă și rezemat de niște stînci vulcanice, înalte de trei sute de picioare. Înfățișarea insulei, prin perdeaua deasă de ploaie, era tristă, descurajantă.

Lady Helena nu-și putu realiza proiectul de a vizita orașul ; încărcarea cărbunelui se făcea cu destulă greutate. Pasagerii *Duncan*-ului se văzură siliți să stea sub dunete, în timp ce marea și cerul se amestecau într-o confuzie de nedescris. Problema vremii era, firește, la ordinea zilei, în convorbirile de pe bord. Fiecare își spunea părerea, afară de maior, care ar fi asistat și la potopul cel mare cu o totală nepăsare. Paganel cînd cobora, cînd urca dînd mereu din cap.

— Parc-ar face dinadins — spunea el.

— E clar — răspunse Glenarvan — că elementele naturii vi se arată potrivnice.

— Eu le voi înfrînge totuși.

— Nu puteți înfrunta o ploaie ca asta — spune lady Helena.

— Nu, doamnă, fiți fără grijă. Mă tem numai pentru bagaje și pentru instrumente. Totul va fi pierdut.

— Numai debarcarea e de temut — reluă Glenarvan. O dată ce veți fi la Vila-Praia, veți găsi unde să stați ; firește, o locuință nu prea curată, în tovărășia maimuțelor și a porcilor ; relațiile cu ei nu sînt totdeauna plăcute. Dar un călător nu se uită la asemenea fleacuri. Și, înainte de toate, trebuie să nădăjduim că în șapte-opt luni vă veți îmbarca pentru Europa.

— Șapte sau opt luni ! exclamă Paganel.

— Cel puțin. Insulele Capului Verde nu sînt prea des vizitate de vapoare în perioada anotimpului ploios. Dar veți putea folosi timpul liber în chip util. Arhipelagul e încă puțin cunoscut ; mai e încă mult de făcut în materie de climatologie, de etnografie, de hipsometrie [1].

[1] Partea din geodezie care se ocupă cu măsurarea înălțimilor.

— Veți avea de descoperit fluvii — spuse lady Helena.

— Nu e nici unul, doamnă — răspunse Paganel.

— Rîuri, atunci.

— Nici rîuri.

— Albii de ape.

— Nici.

— Bine — spuse maiorul — atunci vă veți îndrepta cercetările înspre păduri.

— Ca să fie păduri, trebuie să existe copaci, or aici nu sînt copaci.

— Frumoasă țară ! replică maiorul.

— Consolați-vă, iubite Paganel — spuse atunci Glenarvan — veți avea de cercetat cel puțin munții.

— A, niște munți mici și puțin interesanți, milord. De altfel, au și fost cercetați.

— Au și fost ! se miră Glenarvan.

— Da, norocul meu, ca de obicei. Dacă în Canare mă aflam în fața lucrărilor lui Humboldt, aici m-a precedat un geolog, domnul Charles Sainte-Claire Deville !

— Nu se poate !

— Ba da — îl contrazise Paganel, cu o intonație în glas care-ți trezea mila. Savantul acesta se găsea pe vasul *La Décidée*, în timpul escalei din insulele Capului Verde. El a vizitat vîrful cel mai interesant al grupului muntos, vulcanul din insula Fogo. Ce vreți să mai fac eu după el ?

— Iată un lucru într-adevăr regretabil — răspunse lady Helena. Ce are să se întîmple cu dumneavoastră, domnule Paganel ?

Paganel tăcu vreo cîteva clipe.

— Hotărît — reluă Glenarvan — mai bine ați fi debarcat la Madera, deși nu mai e vin pe insulă !

Savantul tăcu din nou.

— Eu aș aștepta — spuse maiorul, cu un ton care părea că spune : eu n-aș aștepta.

— Iubite Glenarvan — reluă atunci Paganel — unde aveți de gînd să faceți viitoarea escală ?

— A, nu înainte de Conception.

— Drace ! Asta mă depărtează prea mult de Indii.

— Ba nu, de îndată ce veți fi trecut de Capul Horn, vă veți apropia de ele.

— Îmi dau seama de asta.
— De altfel — reluă Glenarvan, cu tonul cel mai serios — cînd pleci în Indii, e totuna dacă ajungi în Indiile orientale sau occidentale.
— Cum totuna ?
— Fără a ne mai gîndi că locuitorii pampasului Patagoniei sînt şi ei tot atît de indieni ca şi indigenii din Pundjab [1].
— Drace ! exclamă Paganel. Iată un fel de a privi problema, milord, pe care nu mi l-aş fi închipuit niciodată !
— Şi apoi, iubite Paganel, medalia de aur poate fi cîştigată oriunde există ceva de făcut, de căutat, de descoperit. În lanţurile Cordillierilor, ca şi în vechii munţi din Tibet.
— Dar cursul Yaru-Dzangbo-Ciu ?
— Ei, îl veţi înlocui cu Rio Colorado ! E un fluviu puţin cunoscut, care pe hartă curge cam prea mult după fantezia geografilor.
— Ştiu, milord, că în această privinţă există erori de cîteva grade. O, fără îndoială că dacă aş fi cerut, Societatea de geografie m-ar fi trimis în Patagonia tot atît de bine ca şi în Indii. Dar nu m-am gîndit s-o fac.
— Din pricina faptului că sînteţi mereu distrat.
— Ce spuneţi, domnule Paganel, ne veţi întovărăşi ? îl întrebă lady Helena cu o voce de-a dreptul cuceritoare.
— Şi misiunea mea, doamnă ?
— Vă previn că vom trece prin strîmtoarea Magellan — reluă Glenarvan.
— Milord, mă ispitiţi !
— Adaug că vom vizita Portul Foametei.
— Portul Foametei ! exclamă francezul, asaltat din toate părţile. Acel port atît de celebru din descrierile geografice !
— Mai ţineţi seama, domnule Paganel, că în expediţia aceasta aveţi dreptul să legaţi numele Franţei de cel al Scoţiei.
— Da, fără îndoială.
— Un geograf poate fi de folos în expediţia noastră şi există oare ceva mai frumos decît să pui ştiinţa în slujba omenirii ?
— Aveţi toată dreptatea, doamnă !

[1] Ţinut denumit „Ţara celor cinci rîuri"; se află în India şi e udat de afluenţii Indului.

— Ascultaţi-mă, e mai bine să vă încredeţi în hazardul sau mai curînd în providenţa care ne-a îndrumat şi pe noi. Ea ne-a trimis acel document, după cum tot ea v-a adus şi pe dumneavoastră pe bordul vasului *Duncan*.
— Să vă spun ceva, bunii mei prieteni ? continuă Paganel. Ei bine, tare aţi mai vrea ca să rămîn !
— Şi dumneata, domnule Paganel, ai vrea şi mai mult decît noi — răspunse Glenarvan.
— Drace — exclamă savantul geograf — aşa e, dar mi-era teamă să nu vă stînjenesc !

CAPITOLUL IX

STRÎMTOAREA MAGELLAN

Toţi cei de pe bord se bucurară aflînd hotărîrea lui Paganel. Tînărul Robert îi sări de gît cu o vioiciune foarte demonstrativă. Onorabilul secretar era gata să cadă pe spate. „Un pui de om vînjos — spuse el — o să-l învăţ geografia".
Şi fiindcă John Mangles se însărcinase să facă din el un marinar, Glenarvan — un om de inimă, maiorul — un băiat cu sînge rece, lady Helena — un om bun şi generos, iar Mary Grant — un elev plin de recunoştinţă faţă de asemenea profesori, Robert trebuia să ajungă într-o zi, desigur, un om desăvîrşit.
Duncan-ul isprăvi repede încărcarea cărbunelui, apoi, părăsind acele ţinuturi triste, intră în curentul coastei braziliene înspre apus, trecu de ecuator datorită unei brize prielnice dinspre nord şi intră în emisfera australă.
Călătoria se făcea fără greutate. Fiecare avea credinţa că vor reuşi. În această expediţie care pornise în căutarea căpitanului Grant, probabilităţile de a-l găsi păreau mai mari cu fiecare zi ce trecea. Dintre cei de pe bord, cel care nutrea cea mai mare încredere era căpitanul. Dar încrederea îi venea mai ales din dorinţa de a o vedea fericită pe miss Mary. Se născuse în sufletul său un interes cu totul deosebit faţă de fată

și își ascunsese atît de bine acest sentiment, încît toți își dădură seama de asta, în afară de miss Grant și de el însuși.

Cît despre savantul geograf, el era probabil cel mai fericit om din emisfera australă; își petrecea zilele studiind hărțile, acoperind cu ele masa din careu; din această pricină se iscau în fiecare zi discuții cu domnul Olbinett, care nu putea pune masa. Dar Paganel avea de partea lui pe toți oaspeții de pe punte, în afară de maior, pe care chestiunile geografice îl lăsau absolut indiferent, mai ales în timpul mesei. Mai mult încă, Paganel descoperise în cuferele secundului niște cărți, foarte amestecate de altfel, și printre ele cîteva lucrări spaniolești. Se hotărî atunci să învețe limba lui Cervantes, pe care nici unul de pe bord nu o știa. Aceasta cu scopul de a-i ușura cercetările pe litoralul chilian. Datorită înclinațiilor lui poliglote, nu-și pierdea nădejdea că la sosirea sa în Conception o să vorbească în mod curent această limbă. De aceea studia cu rîvnă. Învăța pe brînci și ceilalți îl auzeau mormăind neîncetat.

În timpul pauzelor îi dădea lui Robert lecții practice, dezvăluindu-i istoria coastelor de care se apropia cu atîta repeziciune *Duncan*-ul. La 10 septembrie se găseau la 5°73′ latitudine și 31°15′ longitudine. În acea zi, Glenarvan află un lucru pe care cei mai instruiți oameni de pe vremea aceea probabil că nu-l știau. Paganel povestea istoria Americii și, ca să ajungă la marii navigatori pe urmele cărora mergea acum iahtul, le vorbi despre Cristofor Columb; termină lecția, spunînd că celebrul genovez murise fără să fi știut că a descoperit o lume nouă. Tot auditoriul protestă. Paganel menținu afirmația.

— Nimic nu e mai sigur decît aceasta — adăugă el. Nu vreau să micșorez gloria lui Columb, dar faptul e cunoscut. La sfîrșitul secolului al XV-lea, marii călători nu aveau decît o singură preocupare: să înlesnească legăturile cu Asia și să caute Orientul prin apus; într-un cuvînt, să ajungă pe drumul cel mai scurt spre Țara Mirodeniilor. Iată ce a încercat Columb; a făcut patru călătorii; a atins America pe coastele Cumanei, ale Hondurasului, la Mosquitos, Nicaragua, Veragua, Costa-Rica, Panama, pe care le luă drept pămînturile Japoniei și ale Chinei, și a murit fără a-și fi dat seama măcar de existența marelui continent, căruia el nu avea să-i dea nici cel puțin numele!

— Să te cred, atunci, iubite Paganel — răspunse Glenarvan — dar îmi îngădui să fiu surprins și să te întreb: care navigatori și-au dat seama de adevărul descoperirilor lui Columb?

— Urmașii săi: Ojeda, care-l întovărășise în călătorii, ca și Vincent Pinzon, Vespucci, Mendoza, Bastidas, Cabral, Solis, Balboa. Acești navigatori au mers de-a lungul coastelor răsăritene ale Americii și le-au însemnat pe hartă coborînd înspre sud, duși acum trei sute șaizeci de ani de același curent care ne duce și pe noi azi. Iată, prietene, noi am tăiat ecuatorul chiar în locul în care l-a tăiat și Pinzon în ultimul an al secolului al XV-lea și ne apropiem de același grad opt, din latitudinea australă, la care el a acostat pe pămîntul brazilian. Un an mai tîrziu, portughezul Cabral coborî pînă în portul Seguro. Apoi Vespucci, în a treia expediție a sa, din 1502, merse și mai departe înspre sud. În 1508, Vincent Pinzon și Solis se asociară pentru a cerceta țărmurile americane și, în 1514, Solis descoperi gura lui Rio de la Plata, unde fu mîncat de indigeni, lăsîndu-i lui Magellan gloria de a înconjura continentul. Acest mare navigator porni în 1519 cu cinci nave, merse de-a lungul coastelor Patagoniei, descoperi portul Désiré, portul San-Julian, unde făcu escale mai lungi, găsi la 52° latitudine strîmtoarea celor „Unsprezece mii de Fecioare", care avea pe urmă să-i poarte numele, și la 28 noiembrie 1520 intră în Oceanul Pacific. A, ce bucurie trebuie să fi simțit și cum trebuie să-i fi bătut inima de emoție văzînd o nouă mare scînteind la orizont, sub razele soarelui!

— Da, domnule Paganel — exclamă Robert Grant entuziasmat de cuvintele geografului — aș fi vrut să fiu acolo!

— Și eu, băiete, și n-aș fi pierdut o ocazie ca asta, dacă m-aș fi născut cu trei sute de ani mai devreme!

— Ceea ce ne-ar fi întristat foarte mult, domnule Paganel — răspunse lady Helena — căci n-ați mai fi fost astăzi pe puntea *Duncan*-ului, istorisindu-ne această poveste.

— Un altul în locul meu v-ar fi spus-o, doamnă, și ar fi adăugat că țărmul occidental a fost cercetat de frații Pizarro. Acești aventurieri îndrăzneți au fost mari ctitori de orașe, Cusco, Quito, Lima, Santiago, Villarica, Valparaiso și Conception, spre care ne duce *Duncan*-ul, sînt opera lor. În acea epocă, descoperirile lui Pizarro s-au legat cu cele ale lui Ma-

gellan, şi coastele americane s-au închegat pe hartă, spre marea satisfacţie a savanţilor din lumea veche.

— Ei bine — spuse Robert — eu n-aş fi fost satisfăcut.

— De ce nu? răspunse Mary, privindu-şi fratele care se înflăcăra la auzul istoriei acestor descoperiri.

— Spune de ce, fiule — întrebă lordul Glenarvan, cu zîmbetul cel mai încurajator.

— Pentru că aş fi vrut să ştiu ce e dincolo de strîmtoarea Magellan.

— Bravo, prietene — răspunse Paganel — şi eu aş fi vrut să ştiu dacă acest continent se prelungeşte pînă la pol, sau dacă există o mare liberă, aşa cum presupune Drake, unul din compatrioţii dumneavoastră, milord. E limpede că dacă Robert Grant şi Jacques Paganel ar fi trăit în secolul al XVII-lea, s-ar fi îmbarcat pe urmele lui Shouten şi Lemaire, doi olandezi foarte curioşi să cunoască ultimul cuvînt al acestei enigme geografice.

— Cei doi olandezi erau savanţi? întrebă lady Helena.

— Nu, erau negustori îndrăzneţi, pe care îi preocupa foarte puţin latura ştiinţifică a descoperirilor. Exista pe atunci o societate olandeză a Indiilor orientale, care avea un drept absolut asupra întregului comerţ prin strîmtoarea Magellan. Şi cum nu se cunoştea în acea vreme nici o altă cale înspre Asia pe drumurile apusene, privilegiul însemna o adevărată acaparare. Cîţiva negustori vrură deci să lupte împotriva acestui monopol, descoperind o altă strîmtoare. Printre ei se numără un anume Isaac Lemaire, om inteligent şi instruit. El investi bani într-o expediţie comandată de nepotul său, Iacob Lemaire, şi de Shouten, un bun marinar originar din Horn. Aceşti navigatori îndrăzneţi au plecat în luna iunie 1615, la un veac aproape după Magellan; ei au descoperit strîmtoarea lui Lemaire, între Ţara de Foc şi Ţara Statelor, şi, la 12 februarie 1617, au trecut pe lîngă vestitul Cap Horn, care ar fi meritat mai mult decît fratele său, Capul Bunei-Speranţe, numele de Cap al Furtunilor.

— O, ce-aş fi vrut să fiu acolo! exclamă Robert.

— Ai fi avut ocazia să treci prin cele mai puternice emoţii, fiul meu — reluă Paganel, înflăcărîndu-se. Într-adevăr, există oare vreo satisfacţie mai mare, o plăcere mai intensă decît aceea a navigatorului care înseamnă descoperirile lui pe harta

de pe bord? El vede pămîntul conturîndu-se puţin cîte puţin sub privirile lui şi, aş putea spune, ieşind din valuri, insulă după insulă, cap după cap; întîi contururile sînt vagi, frînte, întrerupte. Ici un cap singuratic, colo un golf izolat, mai departe un golf pierdut în zare. Apoi descoperirile se întregesc, liniile se îmbină, ceea ce era punctat pe hartă se transformă într-o linie; golfurile scobesc coaste bine conturate, capurile se sprijină de ţărmuri verificate; în sfîrşit, noul continent, cu lacurile, rîurile şi fluviile lui, cu munţii, văile, şesurile, oraşele şi capitalele lui se desfăşoară pe glob, în toată măreţia lui! A, prieteni, un descoperitor de noi pămînturi e un adevărat inventator! El are aceleaşi emoţii şi surprize. Dar acum, această mină e aproape secătuită! Totul a fost văzut, cercetat şi descoperit în materie de continente şi lumi noi, şi acum noi, ultimii cercetători în domeniul geografiei, ce mai avem oare de făcut?

— Mai avem încă multe de făcut, iubite Paganel — răspunse Glenarvan.

— Ce anume?

— Ceea ce facem noi!

În vremea aceasta, *Duncan*-ul plutea cu o iuţeală uimitoare pe drumul parcurs de navigatori ca Vespucci şi Magellan. La 15 septembrie, el tăia tropicul Capricornului şi se îndrepta înspre intrarea vestitei strîmtori. De mai multe ori se observară coastele joase ale Patagoniei, dar ca o linie abia vizibilă la orizont; se socotea că Patagonia trebuie să fie la o depărtare de peste zece mile, şi faimosul ochean al lui Paganel nu dădu decît o idee vagă despre coastele americane.

La 25 septembrie, *Duncan*-ul se găsea în dreptul strîmtorii Magellan. El se avîntă hotărît în strîmtoare. Vapoarele care merg în Oceanul Pacific preferă, în genere, drumul acesta. Lungimea exactă a strîmtorii nu e decît de trei sute şaptezeci şi şase de mile; vasele de cel mai mare tonaj au peste tot apă adîncă, chiar pe lîngă ţărmuri, un fund excelent, numeroase surse de apă dulce, rîuri pline de peşti, păduri bogate în vînat, zeci de locuri de escală sigure şi uşoare; în sfîrşit, mii de resurse care lipsesc în strîmtoarea Lemaire şi între grozavele stînci de la Capul Horn, bîntuite neîncetat de uragane şi furtuni.

În primele ore de navigație, adică pe o distanță de șaizeci pînă la optzeci de mile, pînă la Capul Gregory, coastele sînt joase și nisipoase. Jacques Paganel nu voi să piardă nici un punct fără să-l vadă, nici un amănunt al strîmtorii. Traversarea trebuia să dureze pe puțin treizeci și șase de ore și panorama mișcătoare de pe cele două maluri merita oboseala pe care și-o impusese savantul pentru a o admira sub splendidele raze ale soarelui austral. Nici un locuitor nu se arăta pe pămînturile dinspre nord ; numai cîțiva nenorociți de fuegieni rătăceau pe stîncile golașe ale Țării de Foc.

Paganel regretă că nu vede patagonezi, ba chiar se amărî foarte mult, fapt ce, dimpotrivă, îi înveselea pe tovarășii lui de drum.

— O Patagonie fără patagonezi — spuse el — nu mai e Patagonia.

— Ai răbdare, stimatul meu geograf — răspunse Glenarvan — vom vedea și patagonezi.

— Nu sînt sigur de asta.

— Dar există, totuși — spuse lady Helena.

— Mă îndoiesc foarte mult, doamnă, fiindcă nu-i văd.

— Totuși, numele de patagonezi, care înseamnă în spaniolește „picioare mari", n-a fost dat unor ființe imaginare.

— O, numele n-are a face ! răspunse Paganel, care se încăpățîna să susțină părerea lui, pentru a însufleți discuția. Și, de altfel, pentru a fi exacți, nici nu se știe cum se numesc.

— Asta-i bună ! exclamă Glenarvan. Știai asta, domnule maior ?

— Nu — răspunse Mac Nabbs — și n-aș da nici o liră scoțiană ca s-o știu.

— O auzi totuși — reluă Paganel — maior nepăsător ce ești ! Dacă Magellan i-a numit patagonezi pe indigenii din aceste ținuturi, fuegienii îi numesc tiremeneni, chilienii, caucalhui, coloniștii din Carmen, tehuelși, araucanii, huiliști ; Bougainville le dă numele de ceauha. Falkner le spune tehuelhați ! Ei singuri își spun cu un nume generic inakeni ! Te întreb acum, cum să te descurci, cum să știi dacă un popor cu atîtea nume poate exista ?

— Iată un argument ! răspunse lady Helena.

— Să admitem — reluă Glenarvan — dar prietenul nostru Paganel va mărturisi, sper, că dacă există îndoieli în ce privește numele patagonezilor, există cel puțin o siguranță în privința staturii lor.

— Niciodată n-am să admit o asemenea enormitate — răspunse Paganel.

— Sînt înalți ? spuse Glenarvan.

— Nu știu.

— Scunzi ? întrebă lady Helena.

— Nimeni nu poate afirma.

— Mijlocii, poate ? spuse Mac Nabbs, împăciuitor.

— Nici asta nu știu.

— E totuși prea de tot ! exclamă Glenarvan. Călătorii care i-au văzut...

— Călătorii care i-au văzut — răspunse geograful — nu sînt nici pe departe de acord. Magellan, de exemplu, spunea că abia le ajungea cu capul la brîu !

— Ia te uită !

— Da, dar Drake pretinde că englezii sînt mai înalți decît cel mai înalt patagonez.

— Ei, englezii, tot ce se poate — replică disprețuitor maiorul — dacă ar fi vorba de scoțieni, atunci ar fi altceva !

— Cavendish ne asigură că sînt înalți și robuști — reluă Paganel. Hawkins vorbește de ei ca de niște uriași. Lemaire și Shouten spun că au unsprezece picioare înălțime.

— Ei, iată oameni demni de încredere — spuse Glenarvan.

— Da, tot atît de demni ca și Wood, Narborogouh și Falkner, care i-au găsit de statură mijlocie. E adevărat că Byron, Giraudais, Bougainville, Wallis, Carteret afirmă că patagonezii au înălțimea de șase picioare și șase degete, în timp ce domnul d'Orbigny, savantul care cunoaște mai bine aceste ținuturi, le atribuie o statură de cinci picioare și patru degete.

— Atunci, care e adevărul în atîtea contradicții ? întrebă lady Helena.

— Adevărul, doamnă — răspunse Paganel — iată-l : patagonezii au picioarele scurte și bustul dezvoltat. Se poate deci formula o părere într-un mod nostim, afirmînd că ei au o înălțime de șase picioare cînd stau jos și numai cinci cînd stau în picioare.

— Bravo, iubite savant! răspunse Glenarvan. Bine zis!
— Afară numai dacă ei nu există — reluă Paganel — ceea ce ar face ca nimeni să nu se mai certe pe seama lor. Dar ca să punem capăt discuției, voi adăuga, prieteni, o observație care să ne consoleze: strîmtoarea Magellan e minunată, chiar fără patagonezi!

În clipa aceea, *Duncan*-ul înconjura peninsula Brunswick, străjuită de două splendide panorame. După ce străbătu șaptezeci de mile de la Capul Gregory, lăsă în urmă închisoarea din Punta Arena. Steagul chilian și clopotnița bisericii se iviră pentru o clipă între copaci. Strîmtoarea se întindea între două impunătoare masive de granit, munții își ascundeau poalele în sînul unor păduri uriașe și-și pierdeau în nori capul lor pudrat de zăpezi veșnice. Înspre sud-vest, muntele Tarn se înălța cu șase mii cinci sute de picioare peste nivelul mării. Noaptea coborî după un lung amurg; lumina se topi pe nesimțite în nuanțe domoale; cerul fu smălțat de stele strălucitoare și Crucea Sudului le arăta călătorilor drumul spre polul austral.

În mijlocul acestei semiobscurități, la lumina aștrilor care înlocuiau farurile de pe țărmurile civilizate, iahtul își continuă cu îndrăzneală drumul, fără a ancora în vreunul din nenumăratele golfuri ale țărmului, deși acest lucru se putea face cu ușurință: adeseori extremitatea vergilor atingea ramurile fagilor antarctici, care se aplecau peste unde; adeseori elicea izbea apele marilor rîuri trezind gîștele, rațele, sitarii, lișițele și toate păsările care trăiesc pe lîngă ape. În curînd apărură ruine, cîteva clădiri prăbușite, cărora noaptea le dădea o înfățișare măreață, ruinele triste ale unei colonii părăsite si al cărei nume, Portul Foametei, va protesta de-a pururi împotriva fertilității acestor coaste și a bogăției pădurilor pline de vînat. *Duncan*-ul trecea prin fața Portului Foametei.

În acest loc chiar, s-a stabilit în 1581 spaniolul Sarmiento cu patru sute de emigranți. El întemeie orașul Sfîntul Filip. Geruri năprasnice decimară colonia ,iar foamea ucise pe cei pe care-i cruțase iarna, și, în 1587, corsarul Cavendish îl găsi pe cel din urmă dintre cei patru sute în ruinele orașului, după șase ani de existență.

Duncan-ul trecu pe lîngă țărmurile pustii; în zori, el naviga printre strîmtori înguste, între păduri de fagi, de frasini și de

mesteceni, din mijlocul cărora se iveau bolți înverzite, dealuri acoperite de arbori și vîrfuri ascuțite; obeliscul din Buckland dominînd peste celelalte. Vasul străbătu golful Sfîntul Nicolae, numit altădată, de Bougainville, Golful Francezilor. În depărtare se jucau turme de foci și de balene mari, judecînd după coloanele de apă pe care le aruncau și care erau vizibile de la o depărtare de patru mile. În sfîrșit, trecu pe lîngă Capul Froward, zbîrlit încă de ultimele înghețuri ale iernii. De cealaltă parte a strîmtorii, în fața Țării de Foc se ridica muntele Sarmiento, de șase mii de picioare, o îngrămădire uriașă de stînci, despărțite prin benzi de nori, care formau pe cer un fel de arhipelag aerian. La Capul Froward se sfîrșește cu adevărat continentul american, căci Capul Horn nu e decît o stîncă pierdută în mare, la 56° latitudine.

Trecînd și de acest punct, strîmtoarea se îngustează mai mult între peninsula Brunswick și Țara Deznădejdii, insulă cu o sumedenie de prelungiri între mii de insulițe, ca un cetaceu uriaș ieșit dintre pietrele de pe țărm. Ce deosebire între acest colț atît de fărîmițat al Americii și colțurile drepte și netede ale Africii, Australiei sau Indiilor! Ce cataclism necunoscut a pulverizat astfel imensul promontoriu aruncat între cele două oceane?

Malurilor rodnice le urmau un șir de coaste golașe cu aspect sălbatic, tăiate de mii de trecători, formînd un labirint fără ieșire. *Duncan*-ul, fără a face vreo greșeală, fără a ezita, urma sinuozitățile capricioase, amestecîndu-și vîrtejurile lui de fum cu cețurile sfîșiate de stînci. Trecu, fără să-și micșoreze viteza, prin fața celor cîteva așezări spaniole, stabilite pe aceste țărmuri părăsite. La Capul Tamar, strîmtoarea se lărgi; iahtul își putu schimba direcția, lăsînd în urmă coasta rîpoasă a insulelor Narborough și se îndreptă spre malul sudic. În sfîrșit, după treizeci și șase de ore de la intrarea în strîmtoare, se ivi stînca de pe Capul Pilares, cel mai înaintat vîrf al Țării Deznădejdii. O mare uriașă, liberă, scînteietoare se întindea în fața prorei și Jacques Paganel, salutînd cu o mișcare entuziastă, se simți emoționat, așa cum a fost însuși Fernand de Magellan, în momentul în care corabia lui, *Trinidad*, se înclina în bătaia brizelor Oceanului Pacific.

PARALELA 37°

La opt zile după ce trecuse de Capul Pilares, *Duncan* intra în plină viteză în golful Talcahuano, superb estuar, lung de douăsprezece mile şi lat de nouă. Timpul era admirabil. Cerul se menţine aici senin din noiembrie pînă în martie şi vîntul de sud bate mereu de-a lungul coastelor adăpostite de lanţul Anzilor. John Mangles, urmînd ordinele lordului Glenarvan, conducea vasul chiar pe lîngă arhipelagul Chiloe şi pe lîngă nenumăratele rămăşiţe insulare ale continentului american. Un catarg sfărîmat, un butuc tăiat de mîna omului puteau să indice *Duncan*-ului urmele unui naufragiu; dar nu văzură nimic, şi iahtul, continuîndu-şi drumul, ancoră în portul Talcahuano, la patruzeci şi două de zile după ce părăsise apele ceţoase ale estuarului Clyde.

Glenarvan dădu ordine să se lanseze imediat o barcă pe mare şi, urmat de Paganel, debarcă la chei. Savantul geograf, profitînd de împrejurare, voi să se servească de limba spaniolă pe care o studiase atît de conştiincios; dar, spre marea lui mirare, nu se putu înţelege cu indigenii.

— Îmi lipseşte accentul — spuse el.

— Să mergem la vamă — răspunse Glenarvan.

Acolo i se spuse, cu ajutorul cîtorva cuvinte englezeşti însoţite de gesturi expresive, că reşedinţa consulului britanic era la Conception, cale de o oră. Glenarvan găsi cu uşurinţă doi cai repezi şi, puţin timp după aceea, Paganel şi cu dînsul treceau de zidurile acestui mare oraş, ridicat de geniul întreprinzător al lui Valdivia, viteazul tovarăş al lui Pizarro.

Ce rămăsese din vechea splendoare a oraşului? Jefuit adeseori de indigeni, incendiat în 1819, devastat, ruinat, cu zidurile încă înnegrite de flăcările devastărilor, era întrecut de pe acum de oraşul Talcahuano şi număra abia opt mii de locuitori. Sub piciorul leneş al locuitorilor, străzile se transformau în prerii. Nici comerţ, nici activitate. Sub fiecare balcon răsuna o mandolină. Prin jaluzelele ferestrelor răzbăteau cîntece languroase; Conception, vechea cetate a bărbaţilor, devenise un sat de femei şi copii.

Glenarvan nu-şi dădu osteneala să afle cauzele decadenţei, deşi Jacques Paganel încercă să provoace o discuţie în acest sens şi, fără să piardă o clipă, se duse la J. R. Bentock, esquire, consul al maiestăţii sale britanice. Acest personaj îl primi foarte politicos şi — cînd află povestea căpitanului Grant — îşi luă sarcina să culeagă informaţii pe tot litoralul.

Dar la întrebarea dacă *Britannia* trecuse prin dreptul celei de-a 37-a paralelă, de-a lungul ţărmului chilian sau araucanian, nu obţineau decît răspunsuri negative. Nici consulul şi nici colegii lui de altă naţionalitate nu primiseră vreodată un raport asupra unui asemenea eveniment. Glenarvan nu-şi pierdu curajul. Se întoarse la Talcahuano şi, neprecupeţind nici osteneala şi nici banii, trimise agenţi pe coaste. Cercetările lor fură zadarnice. Anchetele cele mai minuţioase, întreprinse în rîndurile populaţiei de pe ţărm, nu aduseră nici un rezultat. Îşi dădură astfel seama că *Britannia* nu lăsase nici o urmă a naufragiului ei.

Glenarvan le arătă atunci tovarăşilor săi că încercările lui eşuaseră. Mary Grant şi fratele ei nu-şi putură stăpîni durerea. Se aflau în a şasea zi de la sosirea *Duncan*-ului la Talcahuano. Pasagerii se adunaseră pe dunetă; lady Helena îi consola pe copiii căpitanului Grant nu prin cuvinte — ce-ar fi putut oare să le spună? — ci prin mîngîieri. Jacques Paganel luă documentul din nou şi-l examină cu atenţia încordată, ca şi cum ar fi voit să-i smulgă noi secrete. Îl cerceta de o oră, cînd Glenarvan i se adresă astfel:

— Paganel, fac apel la toată iscusinţa dumitale. Oare interpretarea pe care am dat-o acestui document este greşită? Oare sensul cuvintelor este lipsit de logică?

Paganel nu răspunse. Se gîndea.

— Ne înşelăm oare asupra locului unde presupunem că s-a întîmplat catastrofa? reluă Glenarvan. Oare nu sare în ochi, chiar celor mai puţin ageri, numele de Patagonia?

Paganel asculta fără să scoată o vorbă.

— În sfîrşit — spuse Glenarvan — nici cuvîntul „indian" nu ne confirmă ipoteza?

— Ba o confirmă întocmai — răspunse Mac Nabbs.

— Dar atunci nu e oare evident că naufragiaţii, în momentul în care scriau aceste rînduri, se aşteptau să cadă prizonieri la indieni ?

— Opreşte-te, iubite lord — spuse în sfîrşit Paganel. Dacă toate concluziile dumitale sînt juste, ultima nu-mi pare de loc raţională.

— Ce vrei să spui ? întrebă lady Helena, în timp ce toate privirile se îndreptau spre geograf.

— Vreau să spun — răspunse Paganel apăsînd pe fiecare cuvînt — că Grant este acum prizonierul indienilor şi aş adăuga că documentul nu mai lasă nici o îndoială asupra acestei situaţii.

— Explică-ne cum, domnule — spuse miss Grant.

— Nimic mai uşor, iubita mea Mary. În loc să citim pe document „vom fi prizonieri", să citim „sîntem prizonieri" şi totul se lămureşte.

— Dar e cu neputinţă ! răspunse Glenarvan.

— Cu neputinţă ! Pentru ce, nobilul meu prieten ? întrebă Paganel, zîmbind.

— Pentru că sticla n-a putut fi aruncată decît în momentul în care corabia se sfărîma de stînci. Prin urmare, gradele de longitudine şi latitudine se referă la locul naufragiului.

— Nimic n-o dovedeşte — replică cu vioiciune Paganel. Şi nu văd pentru ce naufragiaţii, după ce au fost duşi de indieni în interiorul continentului, n-ar fi încercat să facă cunoscut locul captivităţii lor cu ajutorul acestei sticle.

— Foarte simplu, scumpul meu Paganel, deoarece ca să arunci o sticlă în mare, trebuie să ai măcar marea la îndemînă.

— Sau, în lipsa mării, fluviile care se varsă în ea.

O tăcere pricinuită de uimire întîmpină acest răspuns neaşteptat şi totuşi admisibil. După strălucirea care se vedea în ochii ascultătorilor săi, Paganel înţelese că fiecare dintre ei se agăţa de o nouă speranţă. Lady Helena reluă cea dintîi cuvîntul :

— Ce idee ! exclamă ea.

— Şi ce bună idee ! adăugă geograful cu naivitate.

— Atunci, părerea dumitale... ? întrebă Glenarvan.

— Părerea mea este să căutăm locul în care paralela 37° atinge coasta americană şi s-o urmăm, fără să ne abatem nici cu o jumătate de grad, pînă la punctul unde ea se pierde în

Atlantic. Poate vom găsi, pe parcursul ei, pe naufragiaţii de pe *Britannia*.

— Slabă nădejde — răspunse maiorul.

— Oricît de slabă ar fi — continuă Paganel — nu trebuie s-o neglijăm. Dacă, din întîmplare, am dreptate că sticla a ajuns în mare urmînd cursul unui fluviu de pe continent, nu se poate să nu dăm de urmele prizonierilor. Priviţi, prieteni, priviţi harta acestui ţinut şi am să vă conving pînă la urmă. Spunînd acestea, Paganel desfăşură pe masă o hartă a statului Chile şi a provinciilor argentiniene, continuînd apoi : Priviţi şi urmăriţi-mă în această plimbare de-a lungul continentului american. Să păşim peste strîmta fîşie chiliană, să străbatem Anzii Cordilieri, să coborîm apoi în mijlocul pampasului. Lipsesc din aceste ţinuturi fluvii, rîuri sau cursuri de apă ? Nu. Iată Rio Negro, iată Rio Colorado. Iată şi afluenţii lor, tăiaţi de paralela 37°, care au putut să poarte pe unde, spre mare, documentul. Aici, poate, în mijlocul vreunui trib, în mîinile indienilor stabiliţi în vreun sat pe marginea rîurilor puţin cunoscute, în văile sierrelor, aceia pe care eu am dreptul să-i numesc prietenii noştri aşteaptă intervenţia noastră ! Trebuie oare să le înşelăm speranţele ? Nu sînteţi de părere să urmăm de-a lungul acestor ţinuturi linia precisă pe care o trasează degetul meu pe hartă în acest moment şi dacă, împotriva oricărei prevederi, mă înşel totuşi, nu e datoria noastră să mergem pînă la capăt pe paralela 37° şi să facem de-a lungul ei chiar înconjurul lumii, dacă vrem într-adevăr să-i găsim ?

Cuvintele lui rostite cu o însufleţire generoasă produseră o emoţie adîncă în inimile ascultătorilor. Se ridicară cu toţii şi-i strînseră mîna.

— Da, tatăl meu e acolo — strigă Robert, cuprinzînd harta cu ochii.

— Oriunde ar fi — răspunse Glenarvan — vom şti să-l regăsim, copilul meu ! Nimic mai logic decît interpretarea prietenului nostru Paganel. Trebuie să urmăm fără şovăire calea pe care ne-o indică. Căci căpitanul sau se află prizonier în mîinile unui puternic trib de indieni, sau e prizonierul unuia mai slab. În acest din urmă caz, îl vom elibera. În celălalt, după ce ne vom fi dat seama de situaţie, ne vom întoarce la

Duncan, pe coasta orientală, vom ajunge la Buenos Aires și de acolo, un detașament pe care-l va organiza maiorul Mac Nabbs va veni de hac indienilor.

— Bine, bine, milord ! răspunse John Mangles. Aș adăuga că această traversare a continentului american o vom face fără primejdii.

— Fără primejdii și fără mari greutăți — reluă Paganel. Au făcut-o înaintea noastră atîția alții care nu aveau nici mijloacele noastre și al căror curaj nu era întărit de scopul generos al expediției noastre ! Basilio Viliarmo n-a mers, în 1872, de la Carmen pînă la Cordilieri ? Iar în 1806, un chilian, Don Luiz de la Cruz, plecat din Antuco, n-a urmat și el paralela 37° și, străbătînd Anzii, n-a ajuns în Buenos Aires după patruzeci de zile ? În sfîrșit, colonelul Garcia, Alcide d'Orbigny și onorabilul meu coleg, doctorul Martin de Moussy, n-au străbătut și ei ținutul în lung și-n lat și n-au făcut pentru știință ceea ce noi vom face pentru umanitate ?

— Domnule, domnule — spuse Mary Grant cu o voce înecată de emoție — cum să vă arătăm recunoștința noastră pentru un devotament care vă expune atîtor primejdii ?

— Primejdii ? exclamă Paganel. Cine a rostit cuvîntul „primejdii" ?

— Eu, nu — răspunse Robert Grant cu ochii strălucitori și privirea hotărîtă.

— Primejdii ? reluă Paganel. Mai există oare primejdii ? De altfel, despre ce e vorba ? De o călătorie de-abia de vreo trei sute cincizeci de leghe, pentru că vom merge în linie dreaptă, de o călătorie care se va desfășura la o latitudine echivalentă cu aceea a Spaniei, a Greciei și Siciliei, în cealaltă emisferă și, prin urmare, într-o climă aproape identică, în sfîrșit, de o călătorie care va dura cel mult o lună. E o plimbare.

— Domnule Paganel — întrebă atunci lady Helena — socotiți deci că dacă naufragiații au căzut în mîinile indienilor, viața le-a fost cruțată ?

— Mă întrebați dacă socotesc, doamnă ? Dar indienii nu sînt antropofagi. Nici gînd ! Unul din compatrioții mei, pe care l-am cunoscut la Societatea de geografie, domnul Guinnard, a rămas timp de trei ani prizonierul indienilor din pampas. A suferit, a fost maltratat, dar pînă la urmă a scăpat teafăr din această încercare. Un european e o ființă folositoare în aceste ținuturi. Indienii îi cunosc valoarea și îl îngrijesc ca pe un animal de preț.

— Ei bine, să nu zăbovim — îi îndemnă Glenarvan. Trebuie să plecăm, și să plecăm fără întîrziere. Ce drum ne propui ?

— Un drum ușor și plăcut — răspunse Paganel. La început, cîțiva munți, pe urmă o pantă dulce pe versantul oriental al Anzilor și, în sfîrșit, o cîmpie întinsă, cu iarbă și nisip, o adevărată grădină.

— Să vedem harta — spuse maiorul.

— Iat-o, scumpul meu Mac Nabbs. Vom merge de la capătul paralelei 37° pe coasta chiliană, între vîrful Rumena și golful Carnero. După ce vom fi trecut prin capitala Araucaniei, vom străbate Cordilierii prin strîmtoarea Antuco, lăsînd spre sud Vulcanul ; apoi, coborîndu-ne pe povîrnișurile prelungi ale munților, străbătînd Neuquem, Rio Colorado, vom atinge pampasurile Salinas, rîul Guamini, Sierra Tapalquen. Aici apar frontierele provinciei Buenos Aires. Le vom trece, vom urca Sierra Tandil și ne vom extinde cercetările pînă la vîrful Medano, pe malurile Atlanticului.

Vorbind astfel și explicînd amănunțit programul expediției, Paganel nici nu-și dădea măcar osteneala să privească harta desfășurată sub ochii săi. Nu avea ce face cu ea. Hrănit cu lucrările lui Frézier, Molina, Humboldt, Miers, Orbigny, memoria lui nu putea fi nici înșelată, nici surprinsă. După ce isprăvi cu toată această înșirare de nume geografice, el adăugă:

— Deci, prieteni, drumul e drept. În treizeci de zile îl vom parcurge și vom ajunge înaintea *Duncan*-ului pe coasta orientală, dacă vînturi nefavorabile nu-i vor întîrzia mersul.

— Așadar — spuse John Mangles — cu *Duncan* va trebui să ne încrucișăm între Capul Corrientes și Capul Sfîntul Anton ?

— Chiar așa.

— Și cum ai alcătui dumneata personalul unei astfel de expediții ? întrebă Glenarvan.

— În felul cel mai simplu cu putință. Trebuie numai să aflăm situația căpitanului Grant și nu să ne batem cu indienii.

Socotesc că lordul Glenarvan va fi şeful nostru ; apoi maiorul, care nu va voi să cedeze locul său nimănui ; servitorul dumneavoastră Jacques Paganel...

— Şi eu ? strigă micul Grant.

— Robert, Robert ! îl dojeni Mary.

— Şi de ce nu ? răspunse Paganel. Călătoriile formează pe cei tineri. Deci, noi patru şi trei marinari de pe *Duncan*.

— Cum ?... spuse John Mangles, adresîndu-se stăpînului său. Milord nu mă cere şi pe mine ?

— Scumpul meu John — răspunse Glenarvan — pe bord lăsăm ceea ce avem mai scump pe lume. Cine ar veghea asupra lor, dacă nu devotatul căpitan al *Duncan*-ului ?

— Nu putem, deci, să vă întovărăşim — spuse lady Helena, ai cărei ochi se acoperiră cu un nor de lacrimi.

— Scumpa mea Helena — îi explică Glenarvan — călătoria noastră trebuie să se facă cu o iuţeală excepţională. Despărţirea noastră va fi scurtă şi...

— Da, dragul meu, te înţeleg — răspunse lady Helena. Du-te deci, şi îţi urez să izbîndeşti !

— De altfel, nu e o călătorie — spuse Paganel.

— Dar ce e atunci ?

— O excursie, nimic altceva. O să mergem ca oricare alţii, făcînd cît mai mult bine pe pămînt. *Transire benefaciendo*, iată deviza noastră.

Cu aceste cuvinte ale lui Paganel se încheie discuţia, dacă se poate numi astfel o conversaţie în care toată lumea era de aceeaşi părere. Pregătirile începură în aceeaşi zi. Se hotărî ca expediţia să fie ţinută secretă, pentru ca să nu se trezească luare-amintea indienilor.

Plecarea fu fixată pentru 14 octombrie. Dar cînd fu vorba să se aleagă marinarii pentru debarcare, cu toţii îşi oferiră serviciile şi Glenarvan nu avu decît greutatea alegerii. Şi ca să nu supere pe nici unul din oamenii aceştia atît de generoşi, lordul preferă să tragă la sorţi. Zis şi făcut. Secundul Tom Austin, Wilson, un vlăjgan de ispravă, şi Mulrady, care ar fi înfruntat la box pe faimosul campion Tom Sayers, nu avură a se plînge de noroc.

Glenarvan desfăşurase o activitate vie pentru pregătiri. Dorea să fie gata la ziua fixată, şi izbuti. În acelaşi timp, John Mangles se aproviziona cu cărbuni, pentru ca să poată porni imediat în larg. Ţinea să ajungă înaintea călătorilor pe coasta Argentinei. De aci între Glenarvan şi tînărul căpitan se născu o adevărată întrecere, ale cărei urmări au folosit atît unora, cît şi celorlalţi.

Într-adevăr, la 14 octombrie, la ora fixată, toţi erau gata. În momentul plecării, pasagerii de pe iaht se adunară pe punte. Cînd *Duncan* era gata să-şi ridice ancora, aripile elicei se şi învîrteau în apele limpezi din golful Talcahuano. Glenarvan, Paganel, Mac Nabbs, Robert Grant, Tom Austin, Wilson, Mulrady, înarmaţi cu carabine şi revolvere colt, se pregăteau să părăsească vasul. La capătul digului îi aşteptau nişte călăuze cu catîri.

— A sosit momentul — spuse lordul Eduard.

— Mergeţi cu bine ! răspunse lady Helena, abia înăbuşindu-şi emoţia. Lordul Glenarvan o strînse la piept, în timp ce Robert se aruncă de gîtul surorii sale.

— Şi acum, iubiţi tovarăşi de drum — spuse Jacques Paganel — o ultimă strîngere de mînă, care să ţină pînă la ţărmurile Atlanticului !

Însemna să ceri prea mult. Totuşi, îşi strînseră mîinile atît de tare, încît îţi venea să crezi că urările vrednicului savant se vor realiza.

Urcară pe punte şi apoi cei şapte călători părăsiră *Duncan*-ul. Ajunseră pe cheiul de care iahtul se apropia repede, la o distanţă de mai puţin de o sută de metri.

Lady Helena strigă, de sus, de pe punte, pentru ultima dată :

— Prieteni, Dumnezeu să vă ajute !

— Şi ne va ajuta, doamnă — răspunse Paganel — căci, vă rog s-o credeţi, ne vom ajuta noi înşine.

— Înainte ! strigă John Mangles mecanicului său.

— La drum ! îi îndemnă şi lordul Glenarvan.

Şi în momentul în care călătorii, dînd pinteni catîrilor, apucau pe drumul ce ducea de-a lungul rîului, *Duncan*, sub acţiunea elicei, relua cu toată viteza drumul oceanului.

STRĂBĂTÎND CHILE

Grupul de indigeni organizat de Glenarvan era format din trei bărbați și un copil. „Catîrgiul-șef" era un englez naturalizat de douăzeci de ani în această țară. Își făcuse o meserie din a închiria catîri călătorilor și de a-i călăuzi prin diversele trecători ale Cordilierilor. Apoi îi încredința unui „baqueano", un ghid argentinian, un bun cunoscător al drumurilor din pampas. Englezul nu uitase într-atîta limba sa maternă încît tovărășia catîrilor și a indienilor, încît să nu poată sta de vorbă cu călătorii. Așa se explică de ce dorințele și ordinele lui Glenarvan se puteau îndeplini ușor, fapt de care acesta se grăbi să profite, deoarece Jacques Paganel nu izbutea încă să se facă înțeles.

Catîrgiul, „catapaz"-ul, după cum este numit în Chile, era secundat de doi peoni [1] indigeni și de un copil de doisprezece ani. Peonii supravegheau catîrii încărcați cu bagajele călătorilor și copilul mîna „mandrina", o iapă mică cu clopoței, care mergea în frunte, urmată de zece catîri. Șapte dintre ei îi purtau pe călătorii noștri, catapaz-ul avea și el unul ; ceilalți doi duceau merinde și cîteva valuri de stofe, care trebuiau să asigure bunăvoința șefilor de triburi indiene din șes. Peonii mergeau pe jos, după obiceiul lor. Străbaterea Americii de Sud trebuia deci să se realizeze în cele mai bune condiții, în ceea ce privește siguranța și repeziciunea.

Traversarea munților Anzi nu e o călătorie obișnuită. Nu se poate porni la un asemenea drum fără catîri robuști, dintre care cei mai prețuiți sînt cei argentinieni. Catîrii aceștia minunați s-au dezvoltat aici altfel decît rasa lor primitivă. Nu sînt mofturoși la mîncare. Nu beau apă decît o dată pe zi, fac cu ușurință zece leghe în opt ore și duc în spate, fără să se plîngă, o încărcătură de paisprezece arobe [2].

Pe drumul dintre cele două oceane nu există hanuri. Se mănîncă doar carne uscată, orez cu piper și vînatul care poate

[1] Argat.

[2] Măsură de greutate indigenă, care e egală cu 11 kg și 50 centigrame.

fi ucis în drum. Se bea din apa torentelor care coboară din munte, din apa pîrîurilor din șes, în care se toarnă cîteva picături din romul pe care-l poartă fiecare într-un corn de bou, numit „șifiu". De altfel, nici nu trebuie să se bea prea mult alcool într-o regiune în care sistemul nervos devine deosebit de sensibil. În ce privește așternutul, el e reprezentat de șaua indigenă numită „recado". Șaua e făcută din piei de miel argăsite și e fixată cu niște chingi mari, bogat împodobite cu broderii. Învelit în aceste pături calde, călătorul înfruntă fără greutate nopțile umede și doarme cel mai dulce somn cu putință.

Glenarvan, călător experimentat și care știa să se adapteze repede obiceiurilor din diferitele țări, îmbrăcase costumul chilian, ca și tovarășii săi de drum, Paganel și Robert, doi copii, unul mare și altul mic, care nu-și mai încăpură în piele de bucurie cînd își puseră pe cap puncio-ul național, un tartan găurit la mijloc, și cînd încălțară ghetele făcute din pielea de pe picioarele dinapoi ale unui mînz. N-aveai decît să te uiți la catîrul lor, bogat împodobit, cu zăbala în gură, cu un frîu lung de piele împletită, slujind și drept bici, cu căpăstrul împodobit cu zorzoane de metal, ce purta pe spate „alforjas", niște desagi de pînză în culori țipătoare, încărcați cu merinde. Paganel, distrat ca totdeauna, era gata să se pomenească cu vreo trei-patru copite în spate, în momentul în care voia să încalace. Odată suit în șa, cu nedespărțitul său ochean în bandulieră, cu picioarele înțepenite în scări, el se lăsă încrezător în seama catîrului său iscusit și nu avu de ce să regrete. Cît despre Robert, el dovedi de la început înclinări remarcabile pentru călărie.

Plecară. Timpul era minunat, cerul perfect senin și în ciuda căldurii arzătoare, aerul era destul de răcorit de brizele mării. Mica trupă urma, cu pas iute, malurile sinuoase ale golfului Talcahuano, pentru a ajunge la treizeci de mile înspre sud, la extremitatea paralelei. În prima zi merseră repede, străbătînd stufărișul unor vechi mlaștini uscate. În această zi au vorbit foarte puțin. Despărțirea lăsase în sufletul călătorilor o impresie puternică, mai ales că vedeau încă fumul *Duncan*-ului, care se pierdea în zare. Toți tăceau, afară de Paganel, acest geograf studios, care își punea singur întrebări în spaniolește și-și răspundea în aceeași limbă.

Catapaz-ul — călăuza — era un om destul de tăcut, pe care nici profesiunea sa nu-l ajutase să fie mai vorbăreț. Abia dacă adresa vreun cuvînt peonilor săi. Aceștia erau de meserie, așa că se pricepeau să-și îndeplinească serviciul. Dacă se oprea vreun catîr, mai întîi îl îndemnau cu un strigăt gutural, și dacă nici strigătul nu era de ajuns, apoi încăpățînării lui îi veneau de hac cu o piatră azvîrlită precis. Dacă scăpa cîte o chingă a șeii, sau dacă se dezlega vreun ham, călăuza, scoțîndu-și puncio-ul, înfășura capul catîrului, care pornea iar la drum de îndată ce se repara accidentul.

Catîrgiii obișnuiesc să pornească la drum la orele opt, după o îmbucătură de dimineață, și să meargă pînă la apusul soarelui, la patru după-amiază. Glenarvan respectă obiceiul. Și tocmai cînd catapaz-ul dădu semnalul de oprire, călătorii ajunseră în orașul Arauco,așezat la marginea sudică a golfului, fără să fi părăsit țărmul înspumat al oceanului. Ar fi trebuit de aci înainte să meargă vreo douăzeci de mile spre apus, pînă la golful Carnero, pentru a ajunge la capătul paralelei 37°. Dar agenții lui Glenarvan străbătuseră pînă atunci partea aceasta de litoral fără a da de vreo urmă a naufragiului. O nouă explorare nu-și mai avea deci rostul și de aceea hotărîră să plece din Arauco. De aci aveau să țină drumul înspre răsărit, urmînd o linie absolut dreaptă.

Mica trupă intră în oraș ca să înnopteze și se instală în curtea unui han, cu un confort cu totul primitiv.

Arauco e captiala Araucaniei, un stat lung de cinci sute de leghe, lat de treizeci, locuit de moluși, fiii mai mari ai rasei chiliene, cîntați de poetul Ercilla. Rasă mîndrră și puternică, singura din cele două Americi care n-a îndurat nici o stăpînire străină. Și chiar dacă Arauco a aparținut odată spaniolilor, populațiile lui însă nu li s-au supus ; ele au rezistat atunci cum rezistă și astăzi întreprinderilor cotropitoare ale statului Chile, și steagul lor independent — o stea albă pe un fond azuriu — fîlfîie încă în vîrful dealului fortificat, care străjuiește orașul.

În timp ce se pregătea cina, Glenarvan, Paganel și catapaz-ul se plimbau printre casele acoperite cu stuf. În afară de o biserică și de ruinele unei mănăstiri franciscane, Arauco nu prezenta nici o curiozitate. Glenarvan încercă să culeagă unele informații, care nu aduseră însă nimic nou. Paganel era deznădăjduit

că nu se putea înțelege cu locuitorii ; aceștia vorbeau limba araucană — o limbă ale cărei dialecte se vorbesc pînă în strîmtoarea Magellan, iar spaniola, pe care el o învățase, îi era de tot atît folos cît i-ar fi fost ebraica. În schimb, simțea o adevărată bucurie de savant, observînd diferite tipuri ale rasei molușe. Bărbații erau înalți de statură, cu obrazul turtit, de culoare arămie, spîni, cu privirea bănuitoare, cu capul mare și pierdut într-o pădure de păr. Păreau înecați în lenea caracteristică războinicilor, care nu știu cum să-și umple timpul în vreme de pace. Femeile, cu o înfățișare necăjită, dar curajoasă, se ocupau cu muncile grele ale gospodăriei, țesălau caii, curățau armele, lucrau la cîmp, vînau pentru stăpînii lor și mai găseau încă vreme să lucreze punciourile albastre care cer ani și ani de lucru, și care costă cel puțin o sută de dolari.

Pe scurt, molușii sînt un popor puțin interesant și cu obiceiuri destul de sălbatice. Au însă o virtute : dragostea lor pentru independență.

— Adevărați spartani — spunea mereu Paganel, așezîndu-se la masă după ce-și isprăvea plimbarea.

Vrednicul savant exagera și ceilalți îl înțeleseră și mai puțin atunci cînd mai adăugă că a simțit, ca francez, bătîndu-i inima la vizitarea orașului Arauco. La întrebarea maiorului cu privire la neașteptata „bătaie de inimă", Paganel răspunse că emoția era firească, de vreme ce unul din strămoșii lui ocupase odinioară tronul Araucaniei. Maiorul îl rugă să spună numele suveranului. Jacques Paganel vorbi cu mîndrie de vitează domn de Tonneins, fost notar la Périgueux, un om minunat, doar puțin prea bărbos și care a suferit ceea ce regii detronați numesc de obicei ingratitudinea supușilor lor. Și fiindcă maiorul zîmbea la gîndul unui notar-rege, Paganel spuse cu toată seriozitatea că e poate mai ușor pentru un notar să fie un rege bun, decît unui rege să fie un notar bun. Această observație iscă rîsul tuturor și toți dădură cîte o dușcă de „șișa" — rachiu de porumb fermentat — în cinstea lui Aurelian Anton I, ex-rege al Araucaniei. După cîteva minute, călătorii dormeau adînc, înveliți în cîte un puncio.

A doua zi, la ora opt, cu mandrina în frunte și argații la urmă, mica trupă porni iar la drum, de-a lungul paralelei 37°. Străbăteau acum pămîntul rodnic al Araucaniei, bogat în viță de vie și în turme. Dar puțin cîte puțin, locurile deveniră

pustii. Abia din milă în milă se ivea cîte o colibă de „rastreadori" — indieni îmblînzitori de cai — vestiţi în toată America. Ici-colo, cîte o haltă de poştă, părăsită şi asta, ţinea loc de adăpost indigenilor nomazi din cîmpie. Două rîuri tăiară drumul călătorilor în ziua a doua : Rio de Raque şi Rio de Tubal. Dar catapaz-ul descoperi un vad pe unde se putea trece. Lanţul Anzilor se desfăşura la orizont umflîndu-şi spinările şi sporindu-şi vîrfurile înspre miazănoapte. Acestea nu erau însă decît vertebrele mai mici ale uriaşei coloane vertebrale pe care se sprijină trupul Lumii Noi.

La patru după-amiază, după un drum de treizeci şi cinci de mile, călătorii se opriră în cîmp, sub un pîlc de mirţi uriaşi. Luară şeile de pe catîri şi-i lăsară să pască iarba deasă a preriei. Scoaseră din desagi carnea şi orezul obişnuit. Şeile de blană de oaie întinse pe pămînt le-au slujit drept pături şi perne şi fiecare găsi pe aceste paturi improvizate o odihnă binefăcătoare, în timp ce peonii şi catapaz-ul vegheau pe rînd.

Fiindcă timpul se înseninase într-atît, fiindcă toţi călătorii, chiar şi Robert Grant, erau sănătoşi, în sfîrşit, fiindcă începutul călătoriei se făcuse în împrejurări atît de fericite, lordul Glenarvan voi să profite şi să meargă înainte, ca un jucător care forţează norocul. Toţi erau de aceeaşi părere. În ziua următoare iuţiră pasul, trecură fără nici un accident pragurile rîului Bell şi seara, cînd se opriră pe malul lui Rio Biobio, care desparte Chile spaniol de statul independent Chile, Glenarvan înscrise încă treizeci şi cinci de mile la activul expediţiei. Pămîntul nu se schimbase ; era tot rodnic şi plin de brebenei, amaryle, violete arborescente, ciumafai şi de cactuşi cu flori aurii. Cîteva animale, printre care ocelotul — pisica sălbatică a Americii — stăteau tupilate prin hăţişuri. Cîte un bîtlan, o bufniţă singuratică, sturzi şi lişiţe, zburînd îngrozite de ghearele uliului, reprezentau neamul păsăresc al acestui ţinut. Indigeni se vedeau foarte puţini. Doar cîţiva „guassos", corcituri degenerate de indieni şi spanioli, galopau pe nişte cai însîngeraţi de pintenul uriaş prins de piciorul gol, alergînd ca nişte umbre. Nu întîlneai pe nimeni pe drum, nimeni nu-ţi putea da vreo indicaţie. Glenarvan trase concluzia că Grant, prizonier la indieni, trebuie să fi fost tîrît dincolo de lanţul Anzilor. În pampas, cercetările nu puteau fi rodnice. Trebuia deci să ai răbdare, să mergi înainte, repede şi neîntrerupt.

În ziua de 17 plecară la ora şi în ordinea obişnuită. Era o dispoziţie pe care Robert o respecta cu mare greutate, căci nerăbdarea lui făcea s-o ia înaintea mandrinei, spre marea deznădejde a catîrului lui. Glenarvan trebuia întotdeauna să-l cheme înapoi cu severitate.

Ţinutul deveni din ce în ce mai accidentat ; ridicăturile de pămînt din ce în ce mai dese anunţau munţii ; rîurile se înmulţeau supunîndu-se zgomotos toanelor povîrnişurilor. Paganel consulta adesea hărţile ; cînd vreunul din rîuleţe nu figura, lucru care se întîmpla destul de des, lui, ca geograf, începea să-i fiarbă sîngele în vine şi se enerva în chipul cel mai încîntător din lume.

— Un rîu care nu are nume — spunea el — e ca şi cum n-ar avea stare civilă ; nu există în faţa legii geografice !

În consecinţă, nu se sfia să boteze toate aceste rîuri orfane ; le însemna pe hartă şi le copleşea cu calificativele cele mai extravagante ale limbii spaniole.

— Ce limbă — repeta el — ce limbă bogată şi sonoră ! E o limbă de metal şi sînt sigur că are 78% aramă şi 22% cositor, ca bronzul clopotelor !

— Dar cel puţin faci progrese ? îl întrebă Glenarvan.

— Desigur, scumpul meu lord ! Ah, de n-ar fi accentul !... Dar acesta există !

Şi aşteptînd un prilej mai bun de a vorbi spanioleşte, Paganel, în timp ce mergea, îşi scrîntea limba cu dificultăţile de pronunţie, fără a uita observaţiile lui geografice. În acest domeniu era foarte tare, şi nu s-ar fi găsit nimeni care să-l întreacă. Cînd Glenarvan îl întrebă pe catapaz cîte ceva despre ciudăţeniile ţinutului, savantul o lua întotdeauna înaintea ghidului şi catapaz-ul îl privea încremenit.

În aceeaşi zi, aproape de ora zece, dădură peste un drum care tăia calea urmată pînă atunci. Glenarvan întrebă, fireşte, de nume şi Paganel îi răspunse tot atît de firesc :

— E drumul de la Yumbel la Los Angelos.

Glenarvan se uită spre ghid.

— Întocmai — adeveri acesta.

Apoi, adresîndu-se geografului, îi spuse :

— Aţi mai fost pe aici ?

— Bineînţeles — îi răspunse Paganel, foarte serios.

— Tot călare ?

— Nu, într-un fotoliu.

Catapaz-ul, se vede, nu înțelese, căci dădu din umeri și-și văzu de treabă.

La cinci după-amiază, ghidul se opri într-o vale puțin adîncă, la cîteva mile de orășelul Loja. Și-n noaptea aceea călătorii poposiră la poalele sierrelor, primul lanț al Cordilierilor.

CAPITOLUL XII

ÎN VĂZDUH, LA DOUĂSPREZECE MII DE PICIOARE

Traversînd statul Chile, călătorii nu întîmpinaseră pînă acum nici o piedică deosebită. Dar de aci înainte, obstacolele și primejdiile, pe care le presupune orice trecere prin munți, se iveau la tot pasul. Lupta cu natura începea de-a binelea.

Înainte de plecare trebuiau să rezolve o problemă importantă. Pe unde puteau străbate lanțul Anzilor, fără să se abată de la drumul stabilit? Întrebară ghidul.

— Nu știu decît două trecători în această parte a Cordilierilor — răspunse el.

— Trecătoarea Arica, desigur, care a fost descoperită de Valdivia Mendoza — spuse Paganel.

— Întocmai.

— Și aceea de la Villarica, așezată la sud de Nevado?

— Așa e.

— Ei bine, amice, aceste două trecători nu prezintă alt neajuns decît că ne duc puțin mai spre nord sau mai spre sud de la drumul pe care trebuie să mergem noi.

— Ai altceva să ne propui? întrebă maiorul.

— Desigur — răspunse Paganel. Trecătoarea Antuco, așezată pe povîrnișul vulcanic 37° 30′, adică cu o jumătate de grad mai aproape de drumul nostru, numai la două mii de metri înălțime și înregistrată de Zamudio de Cruz.

— Bine — zise Glenarvan — dar dumneata, catapaz, cunoști trecătoarea?

— Da, milord, am traversat-o, dar nu v-am propus-o fiindcă nu e altceva decît o potecă pentru animale, pe care o folosesc și ciobanii indieni de pe povîrnișul răsăritean.

— Ei bine, prietene — răspunse Glenarvan — pe acolo pe unde trec turmele de vite vom ști și noi să trecem. Și pentru că ne duce în linie dreaptă, haideți pe acolo!

Se dădu semnalul de plecare și intrară în valea Las Lejas, între mari mase de calcar cristalizat. Urcau pe o pantă foarte dulce. Pe la unsprezece trebuiră să înconjoare marginile unui mic lac, un bazin natural și un pitoresc loc de întîlnire al tuturor pîraielor din vecinătate, care se vărsau în el susurînd și împletindu-și undele. Deasupra lacurilor se vedeau pînă departe „llanos"-urile, niște platouri acoperite de ierburi, unde pășteau turmele indienilor. Apoi întîlniră o mlaștină, care se întindea de la nord la sud și pe care o ocoliră, datorită instinctului catîrilor. La ora unu se ivi, pe o stîncă verticală, fortul Ballenare. Îl depășiră. Povîrnișurile deveneau abrupte, colțuroase și pietrele desprinse de copitele catîrilor se rostogoleau sub pașii lor ca niște cascade zgomotoase de piatră. Aproape de ora trei întîlniră alte ruine pitorești ale fortului distrus în răscoala de la 1770.

— Hotărît — spuse Paganel — munții nu ajung să despartă oamenii, mai trebuie să fie înălțate și ziduri.

Din acest loc, drumul devenea greu, chiar primejdios. Înclinarea povîrnișurilor creștea mai tare, pereții se îngustau, prăpăstiile se căscau și mai înspăimîntătoare. Catîrii pășeau cu teamă, cu nasul în pămînt, adulmecînd drumul. Caravana înainta în șir indian. Cîteodată, la o cotitură bruscă, mandrina dispărea și mica trupă se călăuzea atunci după sunetul îndepărtat al clopoțeilor ei. Adesea, cotiturile capricioase ale potecii împărțeau coloana în două șiruri paralele și catapaz-ul putea vorbi atunci cu peonii; în timp ce o felie lată de mai puțin de patru metri, dar adîncă de patru sute, întindea între ei o prăpastie de netrecut.

Ierburile luptau încă împotriva năvalei pietrei, dar presimțeai de pe acum încleștarea regnului mineral cu cel vegetal. Vulcanul Antuco se recunoștea după cîteva dîre de lavă de culoare ruginie, înțesată de cristale galbene, în formă de ace. Stîncile, înghesuite unele în altele și gata să se prăbușească, se mențineau totuși împotriva tuturor legilor echilibrului. Evi-

dent, cataclismele le schimbau cu uşurinţă aspectul şi cînd priveai aceste vîrfuri neimpunătoare, aceste culmi încreţite şi coline strîmbe, nu era greu să observi că ceasul sedimentării definitive nu sunase încă în această regiune muntoasă.

În aceste condiţii, drumul era foarte greu de recunoscut. Transformarea aproape neîncetată a structurii Anzilor îi schimba adesea traseul şi punctele de reper nu mai erau la locul lor. Şi catapaz-ul şovăia ; se oprea, privea în jur, întreba stîncile, căuta pe piatra sfărîmicioasă urmele indienilor ; orice orientare devenea imposibilă.

Glenarvan îşi urma ghidul pas cu pas ; îl înţelegea, îi simţea încurcătura care se mărea cu fiecare pas, dar nu îndrăznea să-l întrebe nimic şi socotea, nu fără motiv poate, că trebuie să ai încredere în instinctul călăuzelor, ca şi în al catîrilor.

Timp de încă o oră, catapaz-ul rătăci la întîmplare, pătrunzînd din ce în ce în zonele mai înalte ale muntelui. Pînă la urmă fu nevoit să se oprească. Se aflau în fundul unei văi înguste, într-una din acele pîlnii pe care indienii le numesc „quebradas“. Ieşirea le era barată de un perete abrupt, de porfir. Catapaz-ul, după ce căută zadarnic o potecă, descălecă, încrucişă braţele şi aşteptă. Glenarvan se apropie de el.

— Te-ai rătăcit ? îl întrebă.

— Nu, milord — răspunse el.

— Nu sîntem în trecătoarea Antuco ?

— Ba da.

— Nu te înşeli ?

— Nu mă înşel. Iată resturile unui foc făcut de indieni şi iată urmele lăsate de turmele de oi.

— Va să zică s-a trecut pe aici ?

— Da, dar nu se va mai trece. Ultimul cutremur a închis drumul.

Maiorul interveni :

— Catîrilor, nu şi oamenilor.

— A ! Asta vă priveşte — răspunse catapaz-ul. Eu am făcut tot ce am putut. Catîrii mei şi cu mine sîntem gata să ne întoarcem, dacă vreţi să ne înapoiem şi să căutăm alte trecători prin Cordilieri.

— Şi cît vom întîrzia ?

— Cel puţin trei zile.

Glenarvan asculta în tăcere cuvintele catapaz-ului. Acesta îşi respectase angajamentul. Catîrii nu puteau merge mai departe. Totuşi, cînd i se pomeni de întoarcere, Glenarvan îşi întrebă tovarăşii :

— Vreţi să trecem cu orice preţ ?

— Vreau să vă urmăm — răspunse Tom Austin.

— Ba chiar să v-o luăm înainte — adăugă Paganel. În fond, despre ce e vorba ? De trecut un lanţ de munţi ai căror versanţi ne oferă o coborîre incomparabil mai uşoară. Odată trecuţi, vom da de acei „baqueanos“ [1] argentinieni, care ne vor călăuzi prin pampas, şi vom galopa de-a lungul cîmpiei pe nişte cai ce aleargă cu o iuţeală uimitoare. Înainte deci, fără şovăire !

— Înainte ! strigară tovarăşii lui Glenarvan.

— Ei, nu ne întovărăşeşti ? îl întrebă acesta pe catapaz.

— Sînt conducător de catîri — răspunse el.

— Cum vrei.

— Ne vom lipsi de el — spuse Paganel. De cealaltă parte a muntelui vom întîlni potecile din Antuco şi mă fac forte să vă conduc pînă la poalele muntelui pe drumul cel mai direct, ca şi cel mai bun ghid din Cordilieri.

Glenarvan făcu socotelile şi dădu drumul catapaz-ului, peonilor şi catîrilor. Cei şapte călători îşi împărţiră armele, instrumentele şi puţinele merinde care le mai rămăseseră. Toţi hotărîră să înceapă urcuşul de îndată şi să meargă, dacă va trebui, şi o parte din noapte. Pe povîrnişul din stînga şerpuia o potecă abruptă, pe care catîrii n-ar fi putut s-o suie. Drumul era foarte greu, dar după două ore de osteneală şi ocoluri, Glenarvan şi tovarăşii săi regăsiră trecătoarea Antuco.

Se aflau acum în partea andină propriu-zisă, care nu e prea departe de creasta Cordilierilor, dar nu găsiră nici urmă de potecă, de drum umblat. Toată regiunea fusese răscolită de ultimele cutremure de pămînt, vechile trecători dispăruseră, şi pentru a traversa Anzii trebuiau să urce din ce în ce mai sus pe culmile lanţului muntos. Paganel fu destul de necăjit că nu găsea drumul deschis, gîndindu-se ce eforturi uriaşe trebuiau să depună pînă ce vor ajunge în vîrful Anzilor, căci înălţimea lor mijlocie este de aproape douăsprezece mii şase

[1] Călăuză, în limba spaniolă.

sute de picioare. Din fericire, timpul era liniştit, vremea bună, cerul senin, anotimpul favorabil; dar iarna, din mai pînă în octombrie, o asemenea ascensiune ar fi fost cu neputinţă; gerul năprasnic ucide repede pe călători, şi cei pe care îi cruţă nu scapă de ravagiile „temporalelor", un fel de viscole specifice regiunii, care în fiecare an umplu cu cadavre prăpăstiile Cordilierilor.

Urcară toată noaptea; se căţărară pe platouri aproape inaccesibile, agăţîndu-se cu mîinile, săreau peste crăpăturile late şi adînci; braţele înlănţuite înlocuiau frînghiile, iar umerii le slujeau de trepte. Aceşti oameni curajoşi semănau cu o trupă de clovni care jucau nişte jocuri fantastice. Mulrady şi Wilson îşi arătară în mii de ocazii — unul puterea, celălalt îndemînarea. Aceşti doi scoţieni de ispravă păreau că sînt în mai multe locuri în acelaşi timp; de nenumărate ori, fără devotamentul şi curajul lor, expediţia n-ar fi putut trece mai departe. Glenarvan nu-l pierdea din ochi pe tînărul Robert, pe care vîrsta şi vioiciunea îl îndemnau la imprudenţe. Paganel înainta cu îndîrjirea specifică francezilor. Maiorul, în schimb, nu făcea mai multe mişcări decît era nevoie; nici mai multe, nici mai puţine, urcîndu-se aproape pe nesimţite. Oare îşi dădea seama că se căţăra de cîteva ore? Nu e sigur. Îşi închipuia poate că, dimpotrivă, nu urca, ci cobora.

La cinci dimineaţa, călătorii atinseră o înălţime de şapte mii cinci sute de picioare, pe care o determinară printr-o observaţie barometrică. Se găseau pe nişte platouri secundare, ultima limită a regiunii împădurite. Se zăreau ici-colo cîteva animale, care ar fi încîntat şi îmbogăţit pe un vînător; fiarele acestea repezi o ştiau, căci fugeau cum simţeau de departe apropierea omului. Era lama, animal de preţ, care înlocuieşte în munţi mielul, boul şi calul şi care trăieşte unde catîrul nu mai poate rezista. Era chinchila, o rozătoare mică, blîndă şi sperioasă, cu o blană bogată, o speţă intermediară între iepure şi şoarecele săritor african, ale cărei labe dinapoi îi dau aspectul unui cangur. Nici nu se poate vedea ceva mai plăcut decît acest animal sprinten ca o veveriţă, alergînd de colo-colo.

— Nu e pasăre — spunea Paganel — dar nici patruped.

Totuşi, nu aceste animale erau cei din urmă locuitori ai muntelui. La nouă mii de picioare, la graniţa zăpezilor veşnice, mai trăiau în turme rumegătoare de o neasemuită frumuseţe, ca de pildă animalul numit alpaca, a cărui lînă era lungă şi mătăsoasă, şi apoi o speţă de căprioară fără coarne, zveltă şi mîndră, cu lîna fină, pe care naturaliştii o numesc vigonie. Dar nici nu te puteai gîndi să te apropii de ea; abia dacă o puteai zări; fugea, s-ar putea spune chiar că zbura, alunecînd fără zgomot pe covoarele albe, strălucitoare.

Acum, înfăţişarea ţinuturilor se schimbase complet. Blocuri mari de gheaţă strălucitoare, cu o nuanţă albăstrie, în unele rîpe, se înălţau în toate părţile, reflectînd primele raze ale zilei. Urcuşul deveni foarte primejdios. Nu mai înaintau fără a cerceta cu atenţie crăpăturile. Wilson luă conducerea şirului, încercînd cu piciorul soliditatea gheţarilor. Tovarăşii săi păşeau chiar pe urmele paşilor lui, evitînd să vorbească tare, fiindcă cel mai slab sunet, punînd în mişcare straturile de aer, putea provoca rostogolirea maselor de zăpadă ce atîrnau la şapte-opt sute de picioare deasupra lor.

Ajunseră în zona arbuştilor, care, peste vreo cinci sute de metri, făcură loc ierburilor şi cactuşilor. La unsprezece mii de picioare, chiar şi aceste plante părăsiră pămîntul arid şi orice urmă de vegetaţie dispăru. Călătorii nu se opriră decît o singură dată, la ora opt, pentru a-şi reface puterile printr-o masă sărăcăcioasă şi apoi, cu un curaj supraomenesc, reluară urcuşul, înfruntînd primejdii din ce în ce mai mari. Trebuiră să treacă peste creste ascuţite şi pe lîngă nişte prăpăstii pe care nici nu îndrăzneau să le privească. În multe locuri, cruci de lemn însemnau drumul şi în acelaşi timp locul unde se întîmplaseră repetate catastrofe. Către ora două apăru un platou uriaş, fără urmă de vegetaţie, un fel de pustiu ce se întindea între două vîrfuri golaşe. Aerul era uscat şi cerul de un albastru-viu; la înălţimea aceasta nu cad ploi; vaporii de apă nu se prefac decît în zăpadă sau grindină. Ici-colo, cîteva vîrfuri de porfir sau de bazalt găureau giulgiul alb, ca oasele unui schelet şi, cîteodată, bucăţi de cuarţ sau de gnais, despărţite de stîncă sub acţiunea aerului, se surpau cu un zgomot înăbuşit, pe care aerul rar îl făcea aproape imperceptibil.

Oamenii, în ciuda curajului lor, erau la capătul puterilor. Glenarvan, văzîndu-şi tovarăşii istoviţi, regreta că a înaintat atît de mult în munţi. Tînărul Robert se îndîrjea împotriva oboselii, dar nu mai putea să înainteze. La ora trei, Glenarvan se opri.

— Trebuie să ne odihnim — hotărî el, dîndu-şi seama că nimeni altul n-ar fi făcut această propunere.

— Să ne odihnim ? întrebă mirat Paganel. Dar nu avem unde ne adăposti.

— Nu se poate altfel, chit că n-am face-o decît pentru Robert.

— Ba nu, milord — răspunse curajosul copil — mai pot încă merge... nu vă opriţi !

— Te vom duce în braţe, băiatul meu — răspunse Paganel — dar trebuie să ajungem cu orice preţ pe povîrnişul răsăritean. Acolo vom găsi poate vreun bordei pentru adăpost. Vă cer să mai mergem încă două ore.

— Sînteţi toţi de aceeaşi părere ? întrebă Glenarvan.

— Da — răspunseră tovarăşii de drum.

Mulrady adăugă :

— Pe copil lăsaţi-l în seama mea.

Reluară drumul spre răsărit. Alte două ceasuri de urcuş îngrozitor. Urcau mereu ca să atingă cele mai înalte creste ale muntelui. Rarefierea aerului le provoca apăsarea dureroasă cunoscută sub numele de „puna". Din pricina schimbării presiunii şi poate şi sub acţiunea zăpezilor care la asemenea înălţimi viciază aerul, sîngele le picura din gingii şi li se prelingea pe buze. Aerul fiind mai rar, trebuiau să respire mai des, activînd astfel circulaţia, ceea ce îi obosea tot atît de mult ca şi reflexul razelor de soare pe întinsurile de zăpadă. Oricîtă voinţă ar fi avut, deci, aceşti oameni curajoşi, sosi şi clipa în care cei mai viteji nu mai putură să meargă şi ameţeala, teribilul rău de munte, le nimici nu numai forţele fizice, dar şi energia morală. Nu poţi lupta împotriva ostenelilor de acest fel fără ca ele să nu se răzbune. În curînd, cei mai mulţi dintre ei începură să se împleticească şi să cadă ; cei care cădeau nu mai puteau înainta decît tîrîndu-se în genunchi.

Epuizarea era gata să pună capăt acestei ascensiuni prelungite din cale afară de mult ; Glenarvan privea cu groază imensitatea zăpezilor, întunericul care se ridica spre crestele pustii, ţinutul acesta ce te îngheţa şi care nu oferea nici un adăpost pentru noapte, cînd, deodată, maiorul îl opri şi spuse calm :

— Un bordei !

COBORÎREA DE PE CORDILIERI

Oricare altul decît Mac Nabbs ar fi trecut de o sută de ori pe lîngă, în jurul, sau chiar pe deasupra bordeiului, fără a-i bănui măcar existenţa. O mogîldeaţă în covorul de zăpadă ce abia o puteai deosebi de celelalte stînci dimprejur, aşa arăta bordeiul. Trebuiră să-l dezgroape. După o jumătate de ceas de muncă îndîrjită, Wilson şi Mulrady liberaseră intrarea acestei „cazucia" şi mica trupă se ghemui în ea cu mare grabă.

Cazucia aceasta, construită de indieni, era făcută din „adobe" un fel de cărămizi uscate la soare ; avea formă de cub cu latura de douăsprezece picioare şi se afla aşezată pe vîrful unui bloc de bazalt. O scară de piatră ducea spre uşă, singura deschidere a colibei. Dar, oricît de îngustă ar fi fost uşa, cînd munţii erau bîntuiţi de viscole, zăpada sau grindina intrau în voie înăuntru.

În bordei puteau să încapă cu uşurinţă zece oameni, şi dacă zidurile nu erau destul de rezistente în anotimpul ploios, ele izbuteau să apere de frig ; termometrul arăta 10° sub zero. De altfel, pentru a înfrunta frigul de afară, un fel de vatră cu un coş de cărămizi prost tencuite îngăduia să se aprindă focul.

— Iată un adăpost mulţumitor — constată Glenarvan — chiar dacă nu-i confortabil. Providenţa ni l-a scos în cale şi nu putem decît să-i mulţumim.

— Ba — constată Paganel — e un adevărat palat ! Vom sta minunat aici.

— Mai ales cînd vom aprinde focul în vatră — spuse Tom Austin — căci nu numai că ni-e foame, dar ni-e şi frig, şi în ce mă priveşte, un braţ de lemne m-ar bucura mai mult decît o bucată de vînat.

— Bine, Tom — îi răspunse Paganel — vom încerca să găsim combustibil.

— Combustibil în vîrful Cordilierilor ? ! spuse Mulrady, clătinînd din cap în semn de îndoială.

— Dacă s-a făcut o vatră în cazucia — răspunse maiorul — probabil că trebuie să se găsească pe aici şi ceva pentru foc.

— Prietenul nostru Mac Nabbs are dreptate — spuse Glenarvan. Pregătiţi totul pentru cină, eu o să fac pe tăietorul de lemne.

— Eu şi Wilson te întovărăşim — răspunse Paganel.

— Nu cumva aveţi nevoie şi de mine ?... întrebă Robert, ridicîndu-se.

— Nu, odihneşte-te, băiatul meu viteaz — răspunse Glenarvan, şi adăugă : Tu vei fi un bărbat de nădejde la vîrsta la care alţii sînt încă copii !

Glenarvan, Paganel şi Wilson ieşiră din colibă. Era şase seara. Gerul ciupea, deşi atmosfera era complet liniştită. Albastrul cerului începea să se întunece şi soarele atingea cu ultimele raze înaltele vîrfuri ale platourilor din Anzi. Paganel, care luase barometrul cu el, îl consultă şi văzu că mercurul se menţine la 0,495 milimetri. Nivelul la care scăzuse coloana de mercur corespundea unei înălţimi de unsprezece mii şapte sute de picioare. Această regiune a Cordilierilor avea deci o înălţime cu numai nouă sute zece metri mai mică decît Mont Blanc. Dacă aceşti munţi ar fi prezentat toate dificultăţile cu care e presărat uriaşul elveţian, dacă ar fi bîntuit aceleaşi uragane şi vîrtejuri, nici unul din călători n-ar fi putut trece marele lanţ muntos al Lumii Noi.

Glenarvan şi Paganel, ajunşi pe un pisc de porfir, cercetară cu privirea toate punctele orizontului. Se aflau atunci în vîrful nevadelor din Cordilieri, care domină o suprafaţă de patruzeci de mile pătrate. Spre răsărit, povîrnişurile erau domoale, coborînd în pante pe care se putea merge, şi pe care peonii se lăsau să lunece pe distanţe de cîteva sute de picioare. În depărtare, şiruri longitudinale de piatră şi de blocuri eratice, împinse de alunecarea gheţarilor, alcătuiau linii uriaşe de morene. Valea Colorado se îneca în întunericul ce creştea o dată cu coborîrea soarelui ; relieful terenului, ieşiturile, piscurile luminate de raze se stingeau treptat şi întunericul se lăsa, puţin cîte puţin, pe tot versantul răsăritean al Anzilor. Spre apus, soarele mai lumina culmile joase, pe care se sprijină masivele abrupte occidentale. Era o încîntare să priveşti stîncile şi gheţarii scăldaţi în razele soarelui. Spre nord, unduia un şir de creste care se contopeau pe nesimţite, formînd un fel de linie tremurată, trasă cu creionul de o mînă neîndemînatică. Privirea se pierdea în această privelişte. Înspre sud, spectacolul

era splendid şi, o dată cu lăsarea nopţii, căpăta o măreţie nemaiîntîlnită. Într-adevăr, afundîndu-se în sălbatica vale Torbido, privirea domina tot Antuco, al cărui crater se căsca la două mile depărtare. Vulcanul urla ca un monstru uriaş, vărsînd torente de flăcări amestecate cu funingine. Cercul munţilor care-l înconjurau părea cuprins de flăcări ; căderea de pietre incandescente, norii de aburi roşiatici, rachetele de lavă se îmbinau în jerbe scînteietoare. O scînteiere imensă care creştea din clipă în clipă, o explozie strălucitoare şi ameţitoare umpleau munţii din jur cu iradiaţii puternice, în timp ce soarele, despuiat puţin cîte puţin de luminile lui de amurg, dispărea ca un astru stins în umbrele orizontului.

Paganel şi Glenarvan ar fi rămas încă multă vreme să privească lupta măreaţă dintre flăcările pămîntului şi cele ale cerului ; tăietorii de lemne improvizaţi făcuseră loc artiştilor. Dar Wilson, mai puţin entuziast, îi rechemă la realitate. N-aveau lemne, e adevărat ; din fericire însă, pături subţiri şi uscate de licheni acopereau stîncile ; îşi făcură o provizie îndestulătoare şi culeseră şi o plantă numită „Haretta", a cărei rădăcină putea să ardă destul de bine. Aduseră preţiosul combustibil în colibă, îndesîndu-l în vatră. Focul se aprinse cu greu, şi se menţinu şi mai greu. Aerul atît de rarefiat nu-i dădea destul oxigen ca să ardă ; cel puţin aşa explica maiorul.

— În schimb — adăugă el — apa nu va mai avea nevoie de o căldură de 100° ca să fiarbă ! Cei cărora le place cafea făcută la 100° vor trebui să-şi pună pofta în cui, fiindcă la înălţimea asta fierberea se produce înainte de 90° [1].

Mac Nabbs nu se înşela şi termometrul cufundat în apa ibricului arăta, cînd începu fierberea, numai 87°. Fiecare bău cu o adevărată voluptate cîteva înghiţituri de cafea fierbinte ; în ce priveşte carnea uscată, păru că nu prea a fost de ajuns, ceea ce îl făcu pe Paganel să spună, pe bună dreptate, dar fără folos :

— Drace, trebuie să mărturisesc că n-aş dispreţui o friptură de lama. Se spune că animalul ăsta înlocuieşte şi vaca, şi oaia, şi tare aş vrea să ştiu dacă le înlocuieşte şi din punct de vedere alimentar.

[1] Scăderea punctului de fierbere este cam de un grad la 324 metri altitudine.

— Cum ? spuse maiorul. Nu ești mulțumit de masa noastră, domnule Paganel ?

— Încîntat, bravul meu maior ; totuși, mărturisesc că niște vînat la tavă ar fi tare binevenit.

— Ești un sibarit — îi spuse Mac Nabbs.

— Accept calificativul, domnule maior. Dar nici dumneata, orice-ai spune, n-ai face nazuri dacă ți s-ar servi un biftec !

— Probabil — recunoscu maiorul.

— Și dacă ai fi rugat să stai la pîndă, în ciuda frigului și nopții, ai merge fără să faci nici o observație.

— Desigur, dacă vă face plăcere...

Tovarășii lui Mac Nabbs nu avură timp să-i mulțumească și să stăvilească neîncetata lui bunăvoință, cînd din depărtare se auziră urlete. Ele se prelungiră mult timp. Nu erau urlete de animale izolate, ci urletele unei haite care se apropia cu repeziciune. Oare providența, după ce le scosese în cale bordeiul, voia acum să le ofere și o masă ? Așa gîndi geograful. Dar Glenarvan îi potoli puțin bucuria, spunînd că în Cordilieri nu întîlnești niciodată animale la o asemenea înălțime.

— Atunci de unde zgomotul ? întrebă Tom Austin. Ascultați cum se apropie !

— O avalanșă ? întrebă Mulrady.

— Cu neputință ! Sînt de-a dreptul urlete — replică Paganel.

— Să vedem ce e — propuse Glenarvan.

— Și să vedem ce-i, ca vînători — răspunse maiorul, care-și luă carabina.

Toți ieșiră din cazucia. Întunericul nopții înstelate se lăsase de mult. Luna, în ultima ei fază, nu-și arăta încă discul pe jumătate palid. Crestele dinspre nord și est se mistuiau în beznă și privirea nu mai distingea decît silueta fantastică a cîtorva stînci mai înalte. Urletele, urlete de fiare îngrozite, sporeau. Veneau din partea cea mai întunecată a Cordilierilor. Ce se întîmpla ? Deodată se dezlănțui o avalanșă furioasă, dar o avalanșă de ființe însuflețite și nebune de groază. Tot platoul păru că se zguduie ; veneau cu sutele, cu miile poate, animale care în ciuda aerului rar făceau un zgomot asurzitor. Erau oare fiare sălbatice din pampas, sau numai o turmă de lame și oi de Peru ? Glenarvan, Mac Nabbs, Robert, Austin, cei doi

marinari abia avură timpul să se trîntească la pămînt, în timp ce vîrtejul viu trecea doar la cîteva picioare deasupra lor. Paganel, care ca nyctalop ce era, stătea în picioare ca să vadă mai bine, fu dat peste cap într-o clipă.

În momentul acela se auzi o detunătură de armă. Maiorul trăsese la întîmplare. I se păru că un animal căzuse la cîțiva pași, în timp ce toată turma, dusă de un avînt nestăpînit și înmulțindu-și urletele, dispărea pe pantele luminate de reflexele vulcanului.

— A, îi am ! se auzi o voce, vocea lui Paganel.

— Ce ai ? întrebă Glenarvan.

— Ochelarii mei, drace ! De altfel, pierderea ochelarilor e cel mai puțin lucru ce ți se poate întîmpla într-o învălmășeală ca asta.

— Nu ești rănit ?

— Nu, doar puțin cam burdușit. Dar de cine ?

— De ăsta — răspunse maiorul, tîrînd după el animalul pe care-l doborîse.

Fiecare se grăbi să se întoarcă în bordei și, la lumina vetrei, cercetară rezultatul focului de armă tras de Mac Nabbs.

Era un animal frumos, semănînd cu o cămilă mică, fără cocoașă ; avea capul delicat, corpul turtit, picioarele lungi și subțiri, părul fin și de culoarea cafelei cu lapte, pătat cu alb pe pîntece. Paganel doar își aruncă o privire și exclamă :

— E un guanac !

— Ce este guanacul ? întrebă Glenarvan.

— Un animal care se mănîncă — răspunse Paganel.

— Și e bun ?

— Delicios ! O mîncare pentru zei ! Știam eu că vom avea carne proaspătă la cină ! Și încă ce carne ! Dar cine să ne taie animalul ?

— Eu — spuse Wilson.

— Bun, eu mă însărcinez să-l frig — spuse Paganel.

— A, sînteți bucătar, domnule Paganel ? întrebă Robert.

— Te cred, băiete, de vreme ce sînt francez ! Un francez e totdeauna și bucătar.

Cinci minute mai tîrziu, Paganel așeza bucăți mari de vînat pe cărbunii rămași din arderea rădăcinii de Haretta. Peste zece minute, el servi tovarășilor săi, sub numele de „mușchi de guanac", o friptură care-ți făcea poftă numai privind-o. Ni-

menii nu făcu mofturi și fiecare se grăbi să îmbuce cu poftă. Dar spre uimirea geografului, prima înghițitură fu primită cu o strîmbătură generală, întovărășită de un „hm" unanim.

— E groaznică ! spuse unul.

— Nu se poate mînca ! replică un altul.

Bietul savant trebui să recunoască, deși cu regret, că nici chiar niște hămesiți n-ar fi putut mînca friptura lui. Ceilalți începură să-i arunce chiar cîteva glume și să-și bată joc de atît lăudata „mîncare pentru zei". Paganel însuși căuta să afle pentru ce carnea aceea de guanac, bună și apreciată, preparată de dînsul, nu se mai putea mînca, cînd, deodată, o idee îi trecu prin minte.

— Știu ! spuse el. Ei, drace, am găsit !

— E o carne prea bătrînă ? întrebă calm Mac Nabbs.

— Nu, maiorule neînțelegător, e o carne care... a mers prea mult ! Cum de-am putut uita asta ?

— Ce vrei să spui, domnule Paganel ? întrebă Tom Austin.

— Vreau să spun că guanacul nu este bun decît atunci cînd a fost ucis odihnit ; dacă e hăituit multă vreme, dacă a avut de făcut un drum lung, nu se mai poate mînca. Pot deci afirma, după gust, că animalul venea de departe și cu el, deci, toată turma.

— Ești sigur de asta ? spuse Glenarvan.

— Absolut sigur.

— Dar ce eveniment, ce fenomen a putut să înspăimînte atît de mult animalele și să le alunge la ora la care trebuiau să doarmă liniștite în culcușurile lor ?

— Mi-e cu neputință să-ți răspund la asta, iubite Glenarvan — spuse Paganel.

— Crede-mă, hai să ne culcăm fără a ne mai pune întrebări. În ce mă privește, eu pic de somn. Hai să mergem la culcare, domnule maior.

— Haide, Paganel.

Spunînd aceasta, fiecare se înveli în puncio-ul său, focul fu ațîțat pentru noapte și în curînd se auziră niște sforăituri puternice, pe toate tonurile, basul savantului geograf acoperindu-le pe celelalte.

Numai Glenarvan nu dormea. O neliniște tainică îl ținea într-o stare de insomnie obositoare. Se gîndea fără să vrea la turma care alerga în aceeași direcție, la spaima ei inexplicabilă.

Guanacii nu puteau fi urmăriți de fiare. La înălțimea unde se găseau nu există fiare și, mai puțin încă, vînători. Ce groază le arunca deci spre prăpăstiile din Antuco ? Glenarvan presimțea apropierea unei primejdii.

Totuși, cum sta pe jumătate ațipit, gîndurile i se schimbară treptat și teama făcu loc nădejdii. Se văzu a doua zi în șesurile Anzilor. Aici trebuia să înceapă, cu adevărat, cercetările, și succesul poate nu era prea departe. Se gîndi la căpitanul Grant și la cei doi marinari care urmau să fie eliberați dintr-o robie grea. Imaginile i se perindau cu repeziciune înaintea ochilor lui, distrați în fiecare clipă de cîte o scăpărare a focului, de cîte o scînteie care trosnea în aer, sau de vreo flacără strălucitoare care lumina obrazul adormit al tovarășilor și punea în mișcare cîte o umbră pe zidurile cazuciei. Apoi iarăși năvăleau presimțirile, cu mai multă intensitate. Asculta zgomotele vagi de afară, greu de explicat pe aceste creste singuratice.

La un moment dat, crezu că aude bubuituri îndepărtate, surde, amenințătoare, ca huruitul unor tunete ce nu vin din cer. Or, aici, bubuiturile nu pot fi decît ale unei furtuni dezlănțuite pe coastele muntelui, la cîteva mile mai jos de vîrf. Glenarvan voi să vadă dacă așa stau lucrurile și ieși afară.

Răsărea luna. Văzduhul era senin și calm. Pe cer nici un nor. Ici-colo, cîteva reflexe jucăușe ale flăcărilor din Antuco. Nici un semn de furtună, nici un fulger. La zenit scînteiau mii de stele. Totuși, bubuiturile continuau ; păreau că se apropie și că aleargă, străbătînd lanțul Anzilor. Glenarvan intră în cazucie, mai neliniștit, întrebîndu-se ce legătură era între aceste zgomote subterane și goana guanacilor. Avea de-a face cu o cauză și un efect ? Privi ceasul, care arăta ora două noaptea. Totuși, neavînd certitudinea unei primejdii imediate, nu-și trezi tovarășii, care dormeau greu din cauza oboselii, și căzu și el într-un somn adînc.

Deodată îl treziră niște bubuituri puternice. Era un vacarm asurzitor, asemănător cu zgomotul sacadat pe care îl fac chesoanele de artilerie trase pe pavaj. Glenarvan simți cum pămîntul îi fuge brusc de sub picioare. Cazucia se clătină și pereții ei crăpară.

— Primejdie ! strigă el.

Tovarășii săi, deșteptați în grabă și rostogolindu-se în învălmășeală, fură tîrîți în josul pantei. În zorii care răsăreau, scena era înspăimîntătoare. Înfățișarea munților se schimbă brusc. Conurile se retezau de la sine, vîrfurile se clătinau și dispăreau ca și cum s-ar fi deschis o groapă dedesubtul lor. Datorită unui fenomen specific Cordilierilor [1], un masiv lat de mai multe mile o luă la vale, așa cum era, alunecînd înspre șes.

— Cutremur ! strigă Paganel.

Nu se înșela ; era unul din acele cataclisme obișnuite în șirul muntos chilian și tocmai în regiunea în care Copiapo fusese de două ori nimicit și Santiago de patru ori dărîmat în timp de paisprezece ani. Această porțiune a globului e neîncetat frămîntată de miezul incandescent al pămîntului, iar vulcanii din acest lanț de munți tineri nu prezintă decît insuficiente supape pentru ieșirea gazelor subterane. De aci vin acele dese zguduituri cunoscute sub numele de „tremblores".

În vremea aceasta, platoul pe care cei șapte călători năuciți, îngroziți, se cramponau agățîndu-se de tufele de licheni, aluneca cu iuțeala unui expres, cu o viteză de cincizeci de mile pe oră. Ei nu puteau striga și nu puteau face nici o mișcare, să fugă sau să se opună. Nu s-ar fi putut auzi între ei. Bubuiturile interioare, zgomotul avalanșelor, ciocnirea maselor de granit și de bazalt, vîrtejurile zăpezii pulverizate împiedicau orice comunicare între ei. Uneori, masivul aluneca fără zguduiri sau ciocniri ; alteori începea să se legene ca puntea unui vapor zguduit de furtună, se prăvălea pe marginea prăpăstiilor, înăuntrul cărora cădeau bucăți de stîncă, dezrădăcina copaci seculari și netezea cu precizia unei coase uriașe toate ieșiturile de pe povîrnișul răsăritean.

Închipuiți-vă ce putere are o masă cîntărind mai multe miliarde de tone, pornită cu o viteză din ce în ce mai mare, pe un plan înclinat de 50° !

Cît a durat căderea aceasta de nedescris, nimeni n-ar fi știut să săpună ; în ce prăpastie avea să se sfîrșească, nimeni nu îndrăznea să-și închipuie. Nimeni nu putea spune dacă toți erau încă în viață sau dacă vreunul zăcea în fundul unei prăpăstii.

[1] Un fenomen aproape identic s-a întîmplat în lanțul Mont Blanc-ului în 1820, provocînd o îngrozitoare catastrofă, care a costat viața a trei călăuze din Chamonix. (N. A.)

Înăbușiți de iuțeala alunecării, înghețați de aerul rece care le intra în oase, orbiți de vîrtejurile de zăpadă, gîfîiau zdrobiți, aproape neînsuflețiți, și nu se agățau de stînci decît datorită instinctului de conservare.

Deodată, o zguduire de o violență fără seamăn îi smulse de pe „vehiculul" care aluneca. Fură aruncați înainte și se rostogoliră pe ultimele dîmburi ale muntelui. Platoul se oprise brusc.

Timp de cîteva minute, nimeni nu mișcă. În sfîrșit, unul dintre ei se ridică, zăpăcit de cele întîmplate : era maiorul. Își scutură praful ce-l orbea și privi în jur. Tovarășii săi zăceau răsturnați unul peste altul.

Maiorul îi numără. Lipsea unul singur — Robert Grant.

CAPITOLUL XIV

ÎMPUȘCĂTURA PROVIDENȚIALĂ

Povîrnișul oriental al Anzilor Cordilieri este format din pante lungi, care se pierd pe nesimțite în șesul unde se oprise brusc o parte a masivului. În acest nou ținut, presărat cu pășuni bogate, cu copaci măreți, se întindeau nesfîrșite șiruri de meri, adevărate păduri plantate pe vremea cuceririlor, în frunzișul cărora scînteiau fructe aurite. Era parcă un colț al bogatei Normandii, aruncat în regiunile La Platei și, în alte împrejurări, ochiul călătorului ar fi fost izbit de trecerea bruscă de la deșert la oază, de la crestele înzăpezite la preriile verzi, de la iarnă la vară.

Pămîntul își redobîndise de altfel o imobilitate absolută. Cutremurul se potolise, dar puterile subpămîntene își exercitau desigur mai departe acțiunea lor pustiitoare, căci lanțul Anzilor e zguduit sau clătinat totdeauna undeva. De data aceasta, zguduirea fusese foarte violentă. Linia munților se schimbase în întregime. Pe fondul albastru al cerului se profila o nouă panoramă și călăuzele din pampas ar fi căutat zadarnic punctele de reper obișnuite.

Se anunţa o zi minunată ; razele soarelui, ieşit din patul umed al Atlanticului, alunecau peste cîmpiile argentiniene şi se afundau în valurile celuilalt ocean. Era opt dimineaţa.

Lordul Glenarvan şi tovarăşii săi, treziţi la viaţă mulţumită îngrijirilor maiorului, îşi reveniră treptat. Suferiseră într-adevăr o ameţeală puternică, dar nimic mai mult. Cordilierii coborîseră şi toţi ar fi aplaudat acest mijloc de locomoţie dăruit de natură, dacă n-ar fi lipsit unul dintre ei, cel mai slab, un copil : Robert Grant.

Toţi îl iubeau pe băiatul acesta curajos ; Paganel, care se legase deosebit de mult de el, maiorul, în ciuda firii lui reci, toţi, şi mai ales Glenarvan. Acesta fu deznădăjduit la auzul dispariţiei lui Robert. Îl şi vedea pe băiat înghiţit de vreo prăpastie, chemîndu-l zadarnic pe cel pe care îl numea al doilea lui tată.

— Prieteni, prieteni — spuse el, abia stăpînindu-şi lacrimile — trebuie să-l căutăm, să-l regăsim ! Nu-l putem părăsi ! Să nu lăsăm o vale, o prăpastie, pe care să n-o cercetăm pînă la fund ! Mă voi lega cu o frînghie ! Voi coborî înăuntru ! Vreau, înţelegeţi ? Vreau ! Trebuie ca Robert să mai fie încă în viaţă ! Fără el, cum am îndrăzni să-i regăsim tatăl ? Cu ce drept l-am salva pe căpitanul Grant, dacă salvarea a costat viaţa fiului său ?

Tovarăşii lui Glenarvan îl ascultau fără a-i răspunde ; simţeau că el căuta în privirea lor o scînteie de speranţă şi lăsau ochii în jos.

— Ei — spuse iar Glenarvan — m-aţi auzit ? De ce tăceţi ? Nu mai aveţi nici o nădejde ? Nici una ?

Urmară cîteva clipe de tăcere, apoi Mac Nabbs luă cuvîntul şi spuse :

— Care din voi, prieteni, îşi aduce aminte cînd a dispărut Robert ?

Nici un răspuns.

— Cel puţin — reluă maiorul — spuneţi-mi care dintre voi se găsea lîngă băiat în timpul prăbuşirii masivului ?

— Eu — răspunse Wilson.

— Ei bine, pînă în ce clipă l-ai văzut lîngă tine ? Caută să-ţi aminteşti ! Spune !

— Iată tot ce-mi aduc aminte — răspunse Wilson. Robert Grant mai era lîngă mine, cu mîinile înfipte într-o tufă de licheni, cu mai puţin de două minute înainte de oprire.

— Mai puţin de două minute ? Bagă de seamă, Wilson, minutele trebuie să-ţi fi părut lungi ! Nu te înşeli cumva ?

— Cred că nu. Chiar aşa era... N-au trecut două minute şi ne-am oprit.

— Bun ! făcu Mac Nabbs. Şi Robert era la stînga sau la dreapta ta ?

— În stînga. Îmi amintesc că pătura lui îmi lovea faţa.

— Şi tu unde te găseai faţă de noi ?

— Tot la stînga.

— Deci Robert n-a putut dispărea decît în partea aceasta — spuse maiorul, întorcîndu-şi privirea spre munte şi arătînd spre dreapta. Adaug că ţinînd seama de timpul scurs de la dispariţia copilului, trebuie să fi căzut în regiunea de munte cuprinsă între cîmpie şi înălţimea de două mii de metri. În această regiune trebuie să-l căutăm, fiecare din noi cercetînd cîte o bucată de teren : aşa cred că-l vom regăsi.

Nimeni nu mai spuse nimic. Cei şase oameni, urcînd pe pantele Cordilierilor, se opriră pe coama muntelui la diferite înălţimi şi începură cercetarea. Aveau grijă să nu părăsească dreapta coborîşului, scotocind cele mai mici crăpături, coborînd în fundul prăpăstiilor umplute în parte de ţăndările masivului ; cei mai mulţi dintre ei se aleseră cu hainele zdrenţuite, cu mîinile şi picioarele însîngerate, şi-au riscat viaţa pătrunzînd în cele mai periculoase locuri. Toată această porţiune din Anzi, în afară de cîteva platouri inaccesibile, a fost cercetată cu grijă timp de mai multe ceasuri, fără ca vreunul dintre oamenii aceştia de ispravă să se gîndească la odihnă. Zadarnic. Băiatul îşi găsise nu numai moartea pe munte, dar şi mormîntul, probabil sub o stîncă uriaşă, care căzuse peste el pentru totdeauna.

Către ora unu, Glenarvan şi tovarăşii săi, zdrobiţi, distruşi, se regăsiră în fundul văii. Glenarvan era sfîrşit de durere ; abia vorbea ; murmură numai cîteva cuvinte, întretăiate de suspine :

— Nu voi pleca ! Nu voi pleca de aici !

Fiecare îi înţelese încăpăţînarea, care devenise aproape o idee fixă, şi o respectau.

— Să așteptăm — zise Paganel maiorului și lui Tom Austin. Să ne odihnim puțin, ca să prindem iar puteri. Avem nevoie de ele fie pentru a porni din nou în cercetare, fie pentru a ne continua drumul.

— Da — răspunse Mac Nabbs — să rămînem pe loc, dacă Eduard vrea să rămînă. El speră. Dar ce speră ?

— Dumnezeu știe ce ! suspină Tom Austin.

— Bietul Robert ! oftă Paganel, ștergîndu-și ochii.

Valea era acoperită de numeroși copaci. Maiorul alese un pîlc de carubieri[1] înalți, sub care se așezară pentru moment. Cîteva pături, armele, puțină carne conservată și orez, iată ce le mai rămăsese călătorilor. Dintr-un pîrîiaș care curgea în apropiere băură apă, tulbure încă din cauza avalanșei. Mulrady aprinse un foc pe iarbă și le servi o băutură caldă și întăritoare. Dar Glenarvan refuză și rămase mai departe lungit pe poncio, într-o stare de adîncă apatie.

Astfel trecu ziua. Veni noaptea, calmă și liniștită, ca și cea precedentă. În timp ce tovarășii lui stăteau nemișcați, deși erau treji, Glenarvan urcă din nou pantele Cordilierilor. Ciulea urechile, nădăjduind încă să prindă un ultim strigăt al lui Robert. Se aventură departe, pe înălțimi, singur, lipindu-și urechea de pămînt, ascultînd și înăbușindu-și bătăile inimii, strigîndu-l pe băiat cu o voce deznădăjduită.

Toată noaptea rătăci prin munți. Mai tîrziu, cînd Paganel, cînd maiorul, îl ajutară să străbată crestele alunecoase și prăpăstiile unde îl ducea inutila sa imprudență. Dar ultimele lui sforțări fură zadarnice, și la miile de strigăte : „Robert, Robert !", numai ecoul îi răspunse, repetînd acest nume regretat de toți.

Se iviră zorile. Trebuiră să-l caute pe Glenarvan, care se îndepărtase din nou, și să-l aducă cu forța în cort. Deznădejdea îi era îngrozitoare. Cine ar fi îndrăznit să-i vorbească de plecare, de părăsirea acestei văi nenorocite ? Dar merindele se sfîrșiseră. Prin apropiere trebuiau să dea de călăuzele argentiniene de care le vorbise catîrgiul și de caii de care aveau nevoie pentru străbaterea pampasului. Să se întoarcă de unde au venit era cu mult mai greu decît să meargă înainte. Și apoi își dăduseră întîlnire cu *Duncan*-ul pe malul Atlanticului. Nici

[1] Arbore alpin cu lemnul roșu și tare.

un motiv, oricît de grav, nu îngăduia o întîrziere mare și, în interesul tuturor, ora plecării nu mai putea fi amînată.

Mac Nabbs încercă să-l smulgă pe Glenarvan din durerea în care era cufundat. Îi vorbi multă vreme, fără ca prietenul său să pară că-l ascultă ; Glenarvan dădea din cap. Rosti totuși cîteva cuvinte.

— Să plecăm ? întrebă el.

— Da, să plecăm.

— Încă un ceas !

— Bine, încă un ceas — acceptă maiorul.

După un ceas, Glenarvan mai ceru să i se acorde încă unul. Ai fi spus că e un condamnat implorînd să i se prelungească viața. Și așa trecu timpul pînă la amiază. Mac Nabbs, sprijinit de toți ceilalți, nu se mai codi și-i spuse că trebuie să plece și că de hotărîrea promptă a lui Glenarvan depindea viața tovarășilor săi.

— Da, da ! răspunse Glenarvan. Să plecăm, să plecăm !

Dar spunînd aceasta, ochii săi îl ocoleau pe Mac Nabbs ; privirea lui fixa un punct negru în spațiu. Deodată, ridică mîna și rămase cu ea întinsă, ca și cum ar fi împietrit.

— Acolo — spuse el acolo... uitați-vă... uitați-vă !

Toate privirile se ridicară spre cer, în direcția ce o indicase Glenarvan. În clipa aceea, punctul negru se mărea văzînd cu ochii. Era o pasăre care plutea la o înălțime foarte mare.

— Un condor — spuse Paganel.

— Da, un condor — răspunse Glenarvan. Cine știe ? Vine încoace, coboară, să așteptăm !

Ce nădăjduia Glenarvan ? Își pierduse mințile ? „Cine știe", spuse el. Paganel nu se înșelase. Condorul se vedea din ce în ce mai bine. Această pasăre măreață, adorată odinioară de incași, este regele Anzilor meridionali. În aceste regiuni ea atinge dimensiuni extraordinare. Puterea îi e deosebită și nu rareori aruncă boi în prăpăstii. Atacă oi, cai, viței care rătăcesc pe cîmpie, îi prinde în gheare și-i ridică la mari înălțimi. Adesea, condorul planează la douăzeci de mii de picioare înălțime, deci peste limita pe care o poate atinge omul. De sus, nezărit nici de ochii cei mai ageri, regele văzduhului își plimbă privirea deasupra pămîntului, deosebind cele mai mici obstacole.

Ce văzuse oare condorul ? Un cadavru, cadavrul lui Robert Grant ? „Cine știe ?", repeta Glenarvan, fără să-l piardă din

ochi. Pasărea uriașă se apropia ba în zbor planat, ba căzînd cu viteza corpurilor inerte aruncate în spațiu. În curînd, descrise cercuri mari la mai puțin de două sute de metri înălțime. Acum putea fi văzut bine. Avea mai mult de cincisprezece picioare de la un vîrf la altul al aripilor lui puternice, care îl purtau în aer aproape fără să se miște, căci e știut că păsările mari au un zbor lin, maiestuos, în timp ce insectele, ca să se mențină în aer, trebuie să dea din aripi de mii de ori pe secundă.

Maiorul și Wilson puseră mîna pe carabină. Glenarvan îi opri. Condorul înconjură în zborul său un fel de platou inaccesibil, situat la un sfert de milă de povîrnișul Cordilierilor. Se învîrtea cu o iuțeală vertiginoasă, deschizînd și închizînd ghearele lui puternice și clătinîndu-și creasta cartilaginoasă.

— Acolo e, acolo ! strigă Glenarvan. Apoi, deodată, un gînd îi trecut prin minte : „Dacă Robert mai e încă viu ?“ Strigă deodată : Pasărea... Foc, prieteni, foc !

Dar era prea tîrziu ; condorul dispăruse dincolo de piscurile înalte ale stîncilor. Se scurse o clipă, o clipă pentru care acul ceasornicului ar fi trebuit să străbată veacuri. Apoi, pasărea uriașă apăru din nou, încărcată cu o greutate, pe care o ridica în sus, înălțîndu-se însă mai încet. Un strigăt de groază se auzi. În ghearele condorului bălăbănea un corp neînsuflețit, corpul lui Robert Grant. Pasărea îl prinsese de haine și-l purta prin aer la o sută cincizeci de picioare deasupra locului de popas ; îi observase pe călători și, încercînd să fugă cu prada, bătea violent aerul cu aripile.

— Ah ! strigă Glenarvan — mai bine să se sfărîme de stînci corpul lui Robert, decît să-i fie pradă...

Nu termină vorba și, punînd mîna pe carabina lui Wilson, ochi condorul. Dar brațul îi tremura. Nu putea fixa arma. Ochii i se împăienjeneau.

— Lasă-mă pe mine — spuse maiorul.

Și, cu privirea liniștită, cu mîna sigură, cu corpul nemișcat, ținti pasărea, care și ajunsese la trei sute de picioare depărtare.

Dar nu apăsase încă pe trăgaciul carabinei, cînd se auzi o detunătură în fundul văii ; un fum alb izbucni între două mase de bazalt și condorul, lovit în cap, căzu rotindu-se, susținut de aripile lui întinse ca de o parașută. Nu dăduse drumul prăzii

și căzu cu oarecare încetineală pe pămînt, la cîțiva pași de malul pîrîului.

— Veniți, veniți ! spuse Glenarvan.

Și fără a se întreba de unde pornise împușcătura providențială, se repezi la condor. Tovarășii îl urmară în fugă.

Cînd ajunseră la fața locului, pasărea murise și corpul lui Robert era acoperit de aripile ei mari. Glenarvan se aruncă peste corpul băiatului, îl smulse din ghearele păsării, îl întinse pe iarbă și își lipi urechea de pieptul acestui trup ce părea fără viață. Cu un strigăt puternic de bucurie, Glenarvan se ridică în picioare, exclamînd :

— Trăiește, trăiește încă !

Într-o clipă, Robert fu dezbrăcat și stropit cu apă rece. El făcu o mișcare, deschise ochii, îl privi și rosti aceste cuvinte :

— Ah, dumneavoastră, milord... tatăl meu !...

Glenarvan nu putu răspunde nimic ; emoția îl înăbușea și, îngenunchind, plînse lîngă acest copil, salvat într-un chip atît de extraordinar.

CAPITOLUL XV

SPANIOLA LUI JAQUES PAGANEL

Robert, după marea primejdie din care scăpase, mai trecu printr-una tot atît de mare și anume aceea de a fi aproape sufocat de mîngîieri. Deși se simțea încă foarte slăbit, nici unul din acești oameni cumsecade nu putură rezista dorinței de a-l strînge la piept. Totuși, nu întotdeauna îmbrățișările primejduiesc viața bolnavilor, căci copilul nu muri. Ba dimpotrivă...

Dar călătorii, după ce se ocupară de cel salvat, se gîndiră și la salvator și, firește, maiorului îi trecu prin gînd să privească în jurul lui. La cincizeci de pași de pîrîu, un om foarte înalt ce [illegible] nemișcat pe una din primele trepte ale muntelui. La picioarele lui se odihnea o pușcă lungă. Omul acesta, ivit pe neașteptate, avea umerii lați, păr lung și legat cu curele

de piele. Înălţimea sa trecea de şase picioare. Faţa lui bronzată era vopsită în roşu între ochi şi gură, în negru sub pleoapele de jos şi cu alb pe frunte. Îmbrăcat după portul patagonezilor de la graniţă, indigenul purta o haină minunată, împodobită cu arabescuri roşii, făcută din blana de pe pieptul şi picioarele unui guanac şi cusută cu tendoane de struţ, avînd lîna mătăsoasă în partea dinafară. Sub haină avea un veşmînt de blană de vulpe strîns în talie, iar la cingătoare îi atîrna o pungă mică în care ţinea vopselele cu care îşi picta obrajii. Purta încălţăminte din piele de bou, strînsă la gleznă cu nişte curele încrucişate.

Faţa patagonezului era mîndră şi, deşi acoperită cu vopsea, trăda o inteligenţă ascuţită. Aştepta cu un aer plin de demnitate. Cum sta nemişcat şi grav pe piedestalul de piatră, l-ai fi putut lua drept o statuie a indiferenţei.

De îndată ce-l văzu, maiorul îl arătă lui Glenarvan, care alergă spre el. Patagonezul făcu doi paşi înainte. Glenarvan îi luă mîna şi i-o strînse. În privirea, în bucuria ce radia din figura lordului, în toată fizionomia lui era atîta recunoştinţă, încît băştinaşul nu putu să nu înţeleagă. Dădu cu blîndeţe din cap şi rosti cîteva cuvinte, pe care nici maiorul, nici prietenul său nu le înţeleseră.

Patagonezul, după ce-i privi cu atenţie pe străini, începu să vorbească altă limbă; dar oricîtă silinţă şi-a dat, nu se făcu mai uşor înţeles decît prima dată. Totuşi, unele expresii de care se servea indigenul îl izbiră pe Glenarvan. I se părea că sînt din limba spaniolă, din care cunoştea cîteva cuvinte uzuale.

— *Espanol?* întrebă el.

Patagonezul dădu din cap, de sus în jos, într-o mişcare alternativă, care are acelaşi înţeles afirmativ la toate popoarele.

— Bun — spuse maiorul — asta-i treaba prietenului nostru Paganel. Ce noroc că a avut ideea să înveţe spaniola!

Îl chemară pe Paganel. Acesta sosi imediat şi-l salută pe patagonez cu o graţie cu adevărat franceză, pe care indianul însă n-o înţelegea probabil. Savantul geograf fu pus la curent cu ceea ce se întîmplase.

— Perfect! spuse el.

Şi, deschizînd larg gura, pentru a articula mai bine cuvintele, spuse:

— *Vos sois un homen de bem*[1].

Băştinaşul ciuli urechea şi nu răspunse nimic.

— Nu pricepe — spuse geograful.

— Poate nu accentuezi bine? replică maiorul.

— Aşa e. Dracu' să-l ia de accent!

Paganel reluă din nou complimentul. Avu însă acelaşi succes.

— Să schimbăm fraza — spuse el şi, pronunţînd cuvintele cu o încetineală extremă, rosti: *Sem duvida, un patagao*[2].

Celălalt rămase tot mut.

— *Dizeime!*[3] adăugă Paganel.

Patagonezul nu răspunse nici de data asta.

— *Vos compriendeis?*[4] strigă Paganel atît de tare, încît era gata să-şi rupă coardele vocale.

Era evident că indianul nu înţelegea, căci răspunse, dar în spaniolă:

— *No comprendo*[5].

Paganel rămase uluit şi-şi coborî în grabă ochelarii de pe frunte pe nas, ca un om enervat.

— Taie-mă, spînzură-mă — spuse el — dacă pricep un singur cuvînt din păsăreasca asta afurisită! E limba araucană, cu siguranţă!

— Ba nu — răspunse Glenarvan — omul a răspuns cu siguranţă în spaniolă. Şi, întorcîndu-se spre patagonez, repetă: *Espanol?*

— *Si, si!*[6] răspunse băştinaşul.

Paganel rămase cu gura căscată.

Maiorul şi Glenarvan îşi făceau cu ochiul.

— Aha, prietene — spuse maiorul, în timp ce un zîmbet i se ivi pe buze — iar vei fi făcut vreo ispravă din distracţie, vreo ispravă din acelea al căror monopol se pare că-l ai?

— Hm! făcu geograful ciulind urechea.

— Da! E clar că patagonezul vorbeşte spaniola.

— El?

— El! Nu cumva ai învăţat din întîmplare o altă limbă, crezînd că e...

---

[1] Sînteţi un om de ispravă (în limba portugheză în text).
[2] Un patagonez, fără îndoială (în limba portugheză în text).
[3] Răspundeţi! (în limba portugheză în text).
[4] Înţelegeţi? (în limba portugheză în text).
[5] Nu înţeleg (în limba spaniolă în text).
[6] Da, da (în limba spaniolă în text).

Mac Nabbs nu isprăvi ce avea de spus. Un puternic „oh" al savantului, întovărăşit de o ridicare din umeri, îi tăie vorba.

— Domnule maior, mergi puţin prea departe — spuse Paganel tăios.

— Ei, dacă nu înţelegi ! răspunse Mac Nabbs.

— Nu înţeleg fiindcă băştinaşul ăsta vorbeşte prost — răspunse geograful, care începu să-şi piardă răbdarea.

— Vrei să spui că vorbeşte prost fiindcă dumneata nu-l înţelegi — ripostă maiorul calm.

— Mac Nabbs — spuse atunci Glenarvan — nu se poate admite una ca asta. Oricît de distrat ar fi prietenul nostru Paganel, nu ne putem închipui că a învăţat o limbă în locul alteia !

— Atunci, iubite Eduard, sau mai bine dumneata, bravul meu Paganel, explică-mi ce se întîmplă.

— Nu explic nimic — răspunse Paganel — eu constat. Iată cartea după care fac exerciţii zilnice, învingînd dificultăţile limbii spaniole. Priveşte-o, domnule maior, şi-ai să vezi dacă umblu să te înşel !

Spunînd aceste cuvinte, Paganel scotoci într-unul din numeroasele lui buzunare ; după cîteva minute de cercetări, scoase un volum răpănos şi-l arătă cu un aer triumfător.

Maiorul luă cartea şi o privi.

— Ei bine — întrebă el — ce lucrare e asta ?

— Lusiadele — răspunse Paganel — o minunată epopee care...

— Lusiadele ! exclamă Glenarvan.

— Da, prietene, Lusiadele de marele Caomëns [1], nici mai mult, nici mai puţin !

— Caomëns — repetă Glenarvan — dar, bietul meu prieten, Camoëns e portughez ! De şase săptămîni înveţi portugheza !

— Camoëns ! Lusiadele ! Portugheza !...

Paganel nu putu să mai scoată nici un cuvînt. Ochii i se împăienjeniră sub ochelari, în timp ce un rîs homeric izbucni în jurul lui, căci între timp se strînseseră toţi ceilalţi.

---

[1] Scriitor portughez născut la Lisabona (1525—1580). Opera lui de căpetenie este „Lusiadele", în care sînt cuprinse aventurile şi descoperirile lui Vasco de Gama.

Patagonezul nu clipea ; aştepta cu răbdare explicaţia unui incident cu totul de neînţeles pentru el.

— Ah, cap fără minte ! Nebun ! spuse în sfîrşit Paganel. Nu se poate ! Nu cumva aţi scornit-o voi ca să aveţi de ce rîde ? Eu să fi făcut una ca asta ? Dar e un amestec de limbi, ca în turnul lui Babel ! Ei, prieteni, prieteni ! Pleci spre India şi ajungi în Chile ! Înveţi spaniola şi vorbeşti portugheza, e totuşi prea mult ! Dacă merg mai departe aşa, într-o bună zi o să m-arunc pe mine însumi pe fereastră în loc să-mi arunc ţigara.

Auzindu-l pe Paganel cum îşi pierduse firea, văicărindu-se, şi văzîndu-i păţania, nu se putea să nu rîzi. De altfel, el singur dădea exemplu.

— Rîdeţi, prieteni ! spuse el. Rîdeţi din toată inima ! Tot n-o să rîdeţi atîta de mine cît rîd eu singur !

Şi izbucni în cel mai puternic hohot de rîs de care a fost cuprins vreodată vreun savant.

— Adevărul este însă că n-avem tălmaci ! spuse maiorul.

— Nu vă întristaţi — răspunse Paganel. Spaniola seamănă cu portugheza într-atîta, încît m-am putut înşela ; dar tot asemănarea îmi va servi să repar repede greşeala şi, în curînd, îi voi putea mulţumi vrednicului nostru patagonez chiar în limba pe care o vorbeşte atît de bine.

Paganel avea dreptate, căci în curînd fu în stare să schimbe cîteva cuvinte cu băştinaşul ; află chiar că îl chema Thalcave, nume care în limba araucaniană înseamnă „Detunătorul".

Porecla i se trăgea, fără îndoială, de la priceperea lui în mînuirea armelor de foc.

Dar Glenarvan se socoti fericit cînd află că patagonezul era călăuză de meserie şi, mai ales, călăuză în pampas. Era ceva atît de providenţial în această întîlnire, încît succesul le părea ca şi asigurat şi nimeni nu se mai îndoia de salvarea căpitanului Grant. În acest timp, călătorii şi patagonezul se întoarseră lîngă Robert. Acesta întinse braţele spre indigen, care, fără a spune vreun cuvînt, îi puse mîna pe cap. El cercetă copilul, pipăindu-i mădularele. Apoi, zîmbind, culese de pe malul rîului cîteva plante sălbatice cu care frecă trupul bolnavului. Sub mîinile care îl masau cu o nespusă blîndeţe, puterile băiatului renăscură şi toţi îşi dădură seama că Robert se va putea reface în cîteva ore de odihnă.

Hotărîră deci să petreacă ziua și noaptea următoare pe locul unde făcuseră popas. Două probleme grave mai rămîneau de rezolvat: mîncarea și transportul. Lipseau și merindele, lipseau și catîrii. Din fericire, îl aveau pe Thalcave cu ei. Călăuza, obișnuită să-i conducă pe călători de-a lungul frontierelor patagoneze și fiind una din cele mai bune din ținut, se însărcină să-i procure lui Glenarvan tot ce lipsea micii sale trupe. Se oferi să-i conducă la o „tolderia" indiană, la o depărtare de cel mult patru mile, unde se găseau cele necesare unei expediții. Propunerea o făcu jumătate prin gesturi, jumătate prin cuvinte spaniole, pe care Paganel izbuti să le înțeleagă. Primiră imediat, și Glenarvan și prietenul său savantul, luîndu-și rămas bun de la tovarășii lor, o apucară în susul rîului, conduși de patagonez.

Merseră întins timp de un ceas și jumătate, ca să-l poată urma pe uriașul Thalcave. Toată regiunea era fermecătoare și de o nemaipomenită rodnicie. Pășunile bogate se înșirau una după alta, și ele ar fi putut hrăni cu siguranță o cireadă de o sută de mii de rumegătoare. Lacuri mari, legate între ele printr-o rețea deasă de rîuri, dădeau cîmpiilor umiditate și verdeață. Lebede cu capul negru se zbăteau capricios, certîndu-se pentru stăpînirea apelor cu struții ce se fugăreau prin llanos. Lumea păsărilor era strălucitoare, zgomotoasă și de o varietate uimitoare. „Isacași", turturele cenușii, grațioase, cu pene pestrițe, cardinali galbeni, care stau atîrnați de crengile copacilor ca niște flori vii, porumbei călători care străbăteau văzduhul, tot neamul de vrăbii, „chingolos", „lilueros" și „monjitas" se urmăreau în zbor și umpleau văzduhul cu un ciripit vesel.

Jacques Paganel rămînea extaziat; scotea neîncetat exclamații, spre marea mirare a patagonezului, căruia i se părea foarte firesc să fie păsări în văzduh, lebede pe lacuri și iarbă în prerii. Savantul nu avu de ce să regrete plimbarea, nici să se plîngă că durează mult. Credea chiar că de-abia plecase, cînd dădură de tabăra indienilor.

„Tolderia" era așezată în fundul unei văi, strînsă între contraforturile Anzilor. Aici trăiau în barăci făcute din crengi vreo treizeci de băștinași nomazi, care-și pășteau cirezile mari de vaci cu lapte și boi, hergheliile de cai și turmele de oi.

Mergeau dintr-o pășune în alta, găsind astfel totdeauna hrană suficientă pentru vitele lor.

Acești ando-peruvieni din munții Anzi erau o încrucișare a rasei araucane cu ando-pehuencii și aucașii, oameni de culoare măslinie, potriviți de statură, cu forme masive, cu fruntea îngustă, cu fața aproape rotundă, cu buzele subțiri, cu pomeții ieșiți, cu fizionomia rece, nu ar fi oferit un interes prea mare cercetărilor unui antropolog, neprezentînd nici unul din caracterele unei rase pure. Dar pe Glenarvan îl interesa mai puțin acest lucru, îl interesa mai degrabă faptul că acești băștinași aveau boi și cai. Era tot ce-i trebuia.

Thalcave se însărcină să se tocmească cu ei pentru cumpărarea cîtorva animale, ceea ce nu dură mult. În schimbul a șase cai mici de rasă argentiniană, cu căpestre cu tot, precum și în schimbul a o sută de livre de șarki, sau carne uscată, a cîtorva banițe de orez și burdufe de piele pentru luat apă, indienii primiră, în lipsa vinului sau a romului pe care l-ar fi preferat, douăzeci de uncii de aur, a căror valoare o cunoșteau foarte bine. Glenarvan voi să cumpere încă un cal pentru patagonez, dar acesta le dădu a înțelege că era inutil.

Isprăvind tîrgul, Glenarvan își luă rămas bun de la noii lui „furnizori", după cum îi numea Paganel, și se întoarse la ceilalți tovarăși în mai puțin de o jumătate de ceas. La sosire fu primit cu aclamații, pe care nu și le atribui lui, ci, pe drept cuvînt, merindelor și cailor. Toți mîncară cu poftă. Robert luă și el cîte ceva; se înzdrăvenise aproape cu desăvîrșire.

În tot restul zilei se odihniră. Vorbeau cîte puțin despre tot ce se întîmplase, de cei dragi care nu erau de față, de *Duncan*, de căpitanul John Mangles, de bravul lui echipaj, de Harry Grant, care poate nu era departe.

În ce-l privește pe Paganel, el nu-l părăsea pe indian; devenise umbra lui Thalcave. Nu mai putea de bucurie să vadă un adevărat patagonez, pe lîngă care el era doar un pitic; un patagonez care putea rivaliza cu împăratul Maximin și cu negrul din Congo văzut de savantul Vander Brook, amîndoi înalți de opt picioare! Apoi îl amețea pe bravul indian cu fraze spaniolești, dar acesta îl suporta. Geograful studia, de astă dată fără cărți. Îl puteai auzi articulînd cuvinte răsunătoare, sucindu-și gîtlejul, limba și maxilarele.

— Dacă nu pun bine accentul — repeta el maiorului — n-o să mi-o luați în nume de rău ! Cine-ar fi zis că un patagonez are să mă învețe într-o bună zi spaniola ?

CAPITOLUL XVI

RIO COLORADO

A doua zi, la 22 octombrie, la ora opt, Thalcave dădu semnalul de plecare. Pămîntul argentinian, între 22° și 42°, e înclinat de la apus spre răsărit ; călătorii nu mai aveau decît să coboare o pantă dulce pînă ce vor fi ajuns la mare.

Cînd patagonezul refuzase calul oferit, Glenarvan se gîndi că acesta voia mai bine să meargă pe jos, cum era obiceiul unor călăuze, și că picioarele lui lungi îi vor ușura mersul. Dar Glenarvan se înșelase.

În momentul plecării, Thalcave fluieră într-un chip anumit. De îndată, la chemarea stăpînului, ieși dintr-o pădurice din apropiere un cal argentinian, de o frumusețe perfectă ; era murg, ceea ce trăda un animal de nădejde, curajos și vioi ; avea capul zvelt și fin, nările larg deschise, privirea arzătoare, chișițele late, greabănul bine arcuit, pieptul lat, gleznele lungi, adică toate calitățile unui cal puternic și suplu. Maiorul, ca un cunoscător ce era, admira mult acest animal de rasă, din pampas, căruia îi găsea unele asemănări cu „hunterul“ [1] englez. Calului i se spunea „Thauka“, ceea ce în limba patagoneză înseamnă „pasăre“, nume pe deplin meritat.

Era un spectacol minunat să-l vezi pe Thalcave, patagonezul, călăreț cu experiență, urcînd în șa și calul sărind în două picioare. Harnașamentul îi era format din două instrumente de vînătoare folosite în cîmpia argentiniană, „bolas“ și „lasso“. Bolasul e format din trei bile legate între ele cu o curea de piele și prinse la capătul recado-ului. Indianul le aruncă adesea împotriva animalului sau dușmanului pe care-l

[1] Cal de vînătoare, bun săritor de obstacole.

urmărește cu atîta precizie, încît se încolăcesc de picioarele urmăritului și-l trîntesc imediat la pămînt. Bolas-ul era deci în mîna patagonezului un instrument de temut, pe care-l mînuia cu o uimitoare îndemînare.

Lasso-ul, dimpotrivă, nu părăsește mîna ce-l învîrtește. El e format numai dintr-o frînghie lungă de treizeci de picioare, împletită din două curele de piele și terminată cu un laț, care alunecă printr-un inel de fier. Mîna dreaptă azvîrle lațul acesta, în timp ce stînga ține restul lasso-ului, al cărui capăt este bine prins de șa. O carabină lungă, ținută în bandulieră, completa armele de atac ale patagonezului.

Thalcave, fără a observa admirația stîrnită de grația lui firească, de ținuta sa mîndră, porni în capul trupei ; toți înaintau cînd în galop, cînd la pas, căci animalele acelea păreau că nu cunosc mersul la trap. Robert călărea cu multă îndrăzneală, iar Glenarvan se liniști repede, văzîndu-l cît de bine se ține în șa.

Chiar la poalele Cordilierilor începe pampasul. Această cîmpie se împarte în trei părți : prima se întinde de la lanțul Anzilor pe o suprafață de două sute cincizeci de mile, acoperită de arbori scunzi și de hățișuri ; a doua, lată de patru sute cincizeci de mile, e acoperită de o iarbă minunată și se oprește la o sută optzeci de mile de Buenos Aires ; de aici și pînă la mare, piciorul călătorului calcă pe imense prerii de lucernă și de scaieți. E a treia parte din pampas.

Ieșind din văile Cordilierilor, trupa lui Glenarvan întîlni mai întîi nenumărate dune de nisip, numite „medanos“, adevărate valuri, neîncetat mișcate de vînt, neexistînd nici o vegetație care să le fixeze. Nisipul acesta este extrem de fin. La orice adiere se vedeau zburînd ca niște colaci nori ușori sau adevărate trîmbe de nisip care se ridicau la mari înălțimi. Spectacolul era și plăcut, și neplăcut ochiului ; plăcut, fiindcă nimic nu era mai ciudat de văzut decît aceste trîmbe rătăcind prin cîmpie, luptîndu-se, amestecîndu-se, căzînd, ridicîndu-se într-o dezordine de nedescris ; neplăcut, fiindcă o pulbere aproape nesimțită se ridica din nenumăratele medanos, pătrunzînd prin pleoape, oricît le-ai fi ținut de strînse.

Din pricina vîntului dinspre nord, fenomenul dură o bună parte din zi. Merseră totuși repede și, către ora șase, lanțul

Cordilierilor, lăsat la patruzeci de mile în urmă, avea o înfățișare negricioasă, pierzîndu-se în cețurile serii.

Călătorii erau cam obosiți de drum, căci făcuseră vreo treizeci și opt de mile. De aceea așteptau cu nerăbdare apropierea orei de culcare. Își întinseră cortul pe malul apelor repezi ale Neuquem-ului, un rîu sălbatic, tulbure, mărginit de țărmuri roșiatice și înalte. Neuquem este numit de unii geografi Ramid sau Comoe și izvorăște din niște lacuri pe care numai indienii le cunosc.

Noaptea și ziua următoare trecură fără să se petreacă ceva deosebit. Mergeau repede și bine. Pămîntul neted și o temperatură suportabilă le permiteau să înainteze cu ușurință. Spre amiază, totuși, soarele deveni foarte arzător. La căderea serii, un șir de nori dungă orizontul spre sud-vest, semn sigur că se va schimba timpul. Patagonezul nu putea să se înșele și-i arătă geografului partea dinspre apus a cerului.

— Bine, știu — spuse Paganel și, adresîndu-se tovarășilor, adăugă : Iată, vremea stă să se schimbe. O să bată în curînd pampero.

Paganel le explică apoi că acest pampero bate des în cîmpiile argentiniene. Acest vînt de sud-vest e foarte uscat. Thalcave nu se înșelase și, în timpul nopții, care fu destul de grea pentru călătorii adăpostiți sub un simplu puncio, pampero suflă cu putere neobișnuită. Caii se întinseră la pămînt și lîngă ei și oamenii, formînd un grup strîns. Glenarvan se temea să nu zăbovească prea mult pe drum din pricina uraganului care, după părerea lui, se va prelungi ; dar Paganel îi asigura de contrariu, după ce-și consultase barometrul.

— De obicei — spuse el — pampero stîrnește furtuni timp de trei zile, pe care coborîrea mercurului le indică foarte precis. Dacă, dimpotrivă, barometrul se urcă — așa cum se întîmplă acum — scăpăm cu cîteva ore de rafale furioase. Liniștește-te, scumpul meu prieten, deoarece, la ivirea zorilor, cerul își va recăpăta puritatea lui obișnuită.

— Paganel, vorbești ca din carte — spuse Glenarvan.

— Chiar sînt o carte — răspunse acesta. Îți dau voie să mă răsfoiești oricît îți va plăcea !

Cartea nu se înșela. La ora unu noaptea, vîntul încetă brusc, și fiecare își găsi în somn o odihnă binefăcătoare. A doua zi

se sculară bine dispuși, mai ales Paganel, care își trosnea vesel degetele și se întindea ca un cățel.

Era 24 octombrie, a zecea zi de la plecarea lor din Talcahuano. Călătorii erau la nouăzeci și trei de mile de punctul în care Rio Colorado tăia paralela 37°, adică la trei zile de drum. În timpul acestei traversări a continentului american, lordul Glenarvan pîndea cu o atenție încordată apropierea băștinașilor. Voia să-i întrebe despre căpitanul Grant prin mijlocirea patagonezului, cu care Paganel, de altfel, începuse să se înțeleagă îndeajuns de bine. Dar urmau un drum puțin bătut de localnici, căci drumurile pampasului, care duc de la republica Argentinei pînă în Cordilieri, se află mai înspre nord, așa că nu întîlneau nici indieni nomazi, nici triburile sedentare ce trăiau sub legea „casicilor“ [1]. Dacă, din întîmplare, vreun călăreț nomad se ivea în depărtare, el o lua la fugă, nu dorea cîtuși de puțin să intre în vorbă cu niște necunoscuți. O astfel de trupă trebuia să pară suspectă oricui se aventura singur în miezul cîmpiei, chiar și eventualului bandit pe care l-ar fi alarmat vederea a opt bărbați bine înarmați și echipați, chiar și călătorului care, trecînd prin aceste ținuturi deșarte, ar fi înclinat să vadă în ei niște răufăcători. De aici neputința lor de a vorbi nici cu oamenii cinstiți, nici cu hoții. Le părea rău că nu se întîlniseră cu o bandă de „rastreadores“ [2], chiar dacă mai întîi ar fi trebuit să comunice cu ei prin împușcături. Deși lui Glenarvan îi părea rău că nu întîlnește indieni, pentru ușurarea cercetărilor sale, se produse totuși un incident care justifică într-un chip ciudat interpretarea pe care o dăduseră documentului.

De mai multe ori, calea urmată de expediție tăia drumurile pampasului între altele chiar și pe aceea destul de importantă care ducea de la Carmen la Mendoza și care se recunoștea după osemintele de animale domestice : catîri, cai, oi sau boi, semănate pretutindeni, sfărîmate de ciocul păsărilor de pradă și înălbite de acțiunea decolorantă a atmosferei. Erau mii de schelete și fără îndoială că nu numai un singur schelet omenesc își amestecase pulberea proprie cu pulberea celor mai multe animale.

---

[1] Șefii unor triburi indiene din pampas.
[2] Nume dat banditilor din pampas.

Pînă atunci Thalcave nu făcuse nici o observaţie asupra drumului urmat cu stricteţe. Înţelegea totuşi că neurmînd nici un drum din pampas nu puteau ajunge nici la oraşele, nici la satele, şi nici la orice altă aşezare din provinciile argentiniene. În fiecare dimineaţă porneau la drum înspre răsărit, fără să se abată de la linia dreaptă, şi în fiecare seară apusul se găsea la celălalt capăt al acestei linii. În calitatea lui de ghid, Thalcave trebuia deci să se mire de faptul că nu el era cel care conducea, ci că el însuşi era condus. Totuşi ştia să se mire cu discreţia caracteristică indienilor, şi nu făcu nici o observaţie despre cele cîteva cărări pe care nu le luaseră în seamă pînă atunci. Dar în aceeaşi zi cînd ajunse la drumul de care s-a vorbit, îşi opri calul şi se întoarse spre Paganel :

— Drumul spre Carmen — spuse el.

— Ei bine, da, bravul meu patagonez — îi răspunse geograful în spaniola cea mai curată. Drumul de la Carmen la Mendoza.

— Nu apucăm acest drum ? reluă Thalcave.

— Nu — răspunse Paganel.

— Şi mergem spre... ?

— Tot spre răsărit...

— Adică nicăieri.

— Cine ştie ?

Thalcave tăcu şi se uită la savant cu un aer foarte mirat. El nu admitea ca Paganel să glumească. Un indian, totdeauna serios, nu-şi închipuie niciodată că s-ar putea vorbi altfel decît serios.

— Nu mergeţi deci spre Carmen ? adăugă el după o clipă de tăcere.

— Nu — răspunse Paganel.

— Nici la Mendoza ?

— Nici.

În acest moment, Glenarvan, apropiindu-se de Paganel, îl întrebă ce-i spune indianul şi pentru ce acesta se oprise.

— M-a întrebat dacă mergem la Carmen sau la Mendoza şi se miră de răspunsul meu negativ.

— De fapt, drumul nostru trebuie să-i pară foarte ciudat — reluă Glenarvan.

— Te cred ! Spune că nu mergem nicăieri.

— Ei bine, Paganel, n-ai putea să-i explici scopul expediţiei noastre şi interesul pe care îl avem să mergem mereu spre răsărit ?

— Va fi destul de greu — răspunse Paganel — căci un indian habar n-are de gradele terestre, dar istoria documentului va fi pentru el o poveste fantastică.

— Dar — spuse foarte serios maiorul — oare nu va înţelege povestea sau pe povestitor ?

— Ah, Mac Nabbs — replică Paganel — te mai îndoieşti încă de spaniola mea ?

— Ei bine, încearcă, bunul meu prieten.

— Să încercăm.

Paganel se întoarse către patagonez şi începu îndată un discurs, întrerupîndu-se însă adesea din cauză că-i lipseau cuvintele ; îi era greu să traducă unele expresii şi să-i explice lucruri ce erau aproape de neînţeles şi pentru el. Era interesant să-l priveşti pe savant. Gesticula, articula ciudat, se zbătea într-o sută de feluri, şi picături de sudoare i se rostogoleau din belşug pe frunte. Cînd limba i se împletici de-a binelea, îi veni în ajutor mîna. Paganel descălecă şi acolo, pe nisip, desenă o hartă pe care se încrucişau latitudini şi longitudini, şi figurau cele două oceane şi se întindea drumul ce ducea la Carmen. Niciodată nu s-a găsit vreun profesor într-o asemenea încurcătură. Thalcave privea calm la harta desenată de Paganel, în aşa fel, încît nu-ţi puteai da seama dacă înţelegea ceva sau nu. Lecţia geografului dură mai mult de o jumătate de oră. În sfîrşit, savantul tăcu, îşi şterse fruntea, care era scăldată într-un lac de apă, şi privi spre patagonez.

— Ai înţeles ? întrebă Glenarvan.

— Vom vedea îndată — răspunse Paganel. Dar dacă nu a înţeles, renunţ.

Thalcave stătea neclintit, fără să scoată o vorbă. Ochii îi rămaseră îndreptaţi spre liniile trase pe nisip, pe care vîntul le ştergea puţin cîte puţin.

— Ei ? îl întrebă Paganel.

Thalcave nu păru să-l audă. Paganel şi vedea surîsul ironic de pe buzele maiorului şi, nevoind să se facă de rîs, era gata să reînceapă cu noi puteri demonstraţiile geografice, cînd patagonezul îl opri cu un gest.

— Căutaţi un prizonier ? întrebă el.

— Da — răspunse Paganel.
— E chiar pe linia asta, care merge de la soare-răsare la soare-apune ? continuă Thalcave, precizînd printr-o comparaţie în stil indian drumul de la est la vest.
— Da, da, întocmai !
— Dumnezeul vostru a încredinţat apelor mării celei mari taina prizonierului ?
— Chiar el.
— Atunci facă-se voia Lui — răspunse Thalcave cu oarecare solemnitate în glas. Vom merge mereu spre răsărit, chiar pînă la soare, de va fi nevoie.
Paganel, triumfător de succesul elevului său, traduse îndată răspunsul indianului.
— Ce om inteligent ! adăugă el. Din douăzeci de ţărani din ţara mea, nouăsprezece nu mi-ar fi înţeles explicaţiile.
Glenarvan îi ceru lui Paganel să-l întrebe pe patagonez dacă auzise vreodată de nişte străini ce căzuseră în mîinile indienilor. Paganel se execută şi aşteptă răspunsul.
— Poate — răspunse patagonezul.
La acest răspuns, Thalcave fu înconjurat de cei şapte călători care îl întrebau cu privirea.
Savantul geograf, emoţionat şi abia găsindu-şi cuvintele, reluă cu nerăbdare întrebările, în timp ce ochii săi, fixaţi asupra gravului indian, încercau să-i surprindă răspunsul mai înainte ca acesta să rostească ceva.
Repeta în englezeşte fiecare cuvînt spaniol al patagonezului în aşa fel, încît tovarăşii îi auzeau vorbind, ca să spunem astfel, în limba maternă.
— Ce ştii despre prizonier ? îl întrebă Paganel.
— Era un străin — răspunse Thalcave. Un european.
— L-ai văzut ?
— Nu, dar se vorbeşte de el în povestirile indienilor. Era un viteaz, avea o inimă de taur.
— O inimă de taur — repetă Paganel. Ah, minunata limbă patagoneză ! Auziţi, prieteni ? Era un om curajos.
— Tatăl meu ! strigă Robert Grant. Apoi, adresîndu-se lui Paganel, întrebă : Cum se spune în spaniolă : „E tatăl meu" ?
— *Es mio padre* — răspunse geograful.
Robert, luînd de îndată mîinile lui Thalcave, spuse cu voce blîndă :

— *Es mio padre.*
— *Suo padre*[1] ! se miră patagonezul cu o strălucire în ochi.
El apucă copilul în braţe, îl ridică de pe cal şi-l privi cu cea mai curioasă simpatie. Privirea lui inteligentă era plină de o emoţie stăpînită.
Dar Paganel nu se mulţumi numai cu atît. Unde era acest prizonier ? Ce făcea ? Cînd a auzit Thalcave vorbindu-se despre el ? Toate aceste întrebări i se îngrămădeau deodată în minte. Răspunsurile nu se lăsară aşteptate şi află că europeanul era prizonierul unuia din triburile indiene care străbat ţinutul dintre Colorado şi Rio Negro.
— Dar unde se afla ultima dată ? întrebă Paganel.
— La casicul Calfucura — răspunse Thalcave.
— Pe drumul pe care am umblat pînă acum ?
— Da.
— Şi cine este casicul ?
— Şeful indienilor poluşi. Un om cu două limbi şi două inimi.
— Adică ipocrit în vorbe şi în fapte — spuse Paganel, după ce traduse tovarăşilor săi această frumoasă imagine din limba patagonezilor.
— Şi am putea să-l eliberăm ?
— Poate, dacă se află încă în mîinile indienilor.
— Şi cînd ai auzit vorbindu-se despre el ?
— E mult de atunci, soarele a adus cu el două veri pe cerul pampasului.
Bucuria lui Glenarvan nu se putea descrie. Data indicată de patagonez coincidea cu data documentului. Dar mai rămînea să-i pună încă o întrebare lui Thalcave. Paganel i-o puse îndată.
— Vorbeşti de un prizonier — spuse el. Oare nu erau trei ?
— Nu ştiu — răspunse Thalcave.
— Şi nu mai ştii nimic despre situaţia lui de acum ?
— Nimic.
Conversaţia se încheie cu acest ultim cuvînt. Era posibil ca cei trei prizonieri să fi fost despărţiţi de mută vreme. Dar din informaţiile patagonezului reieşea că indienii vorbeau despre un european căzut în mîinile lor. Data captivităţii, chiar locul unde trebuia să se găsească, totul, pînă şi fraza pata-

[1] Tatăl său (în limba spaniolă în text).

goneză folosită pentru a explica curajul prizonierului se refereau fără îndoială la căpitanul Harry Grant.

A doua zi, la 25 octombrie, își reluară drumul spre est, cu o și mai mare însuflețire. Cîmpul, mereu trist și monoton, forma una din acele întinderi fără sfîrșit care se numesc în limba băștinașilor „travesias". Pămîntul argilos, lăsat în voia vînturilor, era perfect neted. Pe toată întinderea nu era nici o piatră cît de mică, afară doar de acelea care se găseau în unele albii secate, sau pe marginea bălților artificiale, săpate de indieni. La lungi intervale se iveau niște pădurici scunde, cu vîrfurile înnegrite, pe care le străpungeau, ici-colo, roșcovii albi, a căror coajă acoperă o carne dulce, gustoasă și răcoritoare. Apoi, cîteva mănunchiuri de terebentini, numiți șanari, grozame sălbatice și tot felul de copaci țepoși, ale căror tulpini subțiri trădau uscăciunea solului.

Ziua de 26 fu obositoare. A doua zi trebuiau să ajungă la Rio Colorado. Dar caii, îndemnați de călăreți, își dădură atîta osteneală încît seara ajunseră cam în dreptul meridianului 60°45′, la cel mai frumos fluviu al regiunii : Rio Colorado. Numele lui indian e „Cobu-Leubu" și înseamnă „Marele Rîu". După o lungă călătorie se varsă în Atlantic. Acolo, la vărsare, prezintă o particularitate curioasă : volumul apei scade cu cît se apropie de mare, fie din cauza absorbției, fie din cea a evaporării ; explicația acestui fenomen nu e încă perfect stabilită.

Ajungînd la Colorado, prima grijă a lui Paganel fu să se scalde „geografic" în apele acestuia, colorate de o argilă roșiatică. Se miră că le găsi atît de adînci numai datorită topirii zăpezilor atinse de primul soare de primăvară. Mai mult decît atît : lățimea fluviului era destul de mare și caii nu l-ar fi putut trece înot. Din fericire, la cîteva sute de prăjini mai în susul apei se afla un pod de nuiele împletite, susținut cu niște chingi de piele și suspendat după moda indiană. Mica trupă trecu deci fluviul și poposi pe malul stîng.

Înainte de a adormi, Paganel voi să stabilească exact cursul fluviului Colorado și îl însemnă apoi cu deosebită grijă pe hartă, în lipsa lui Yaru-Dzangbo-Ciu, care curgea liniștit, fără el, în munții Tibetului.

În următoarele două zile, 27 și 28 octombrie, călătoria a decurs fără incidente. Aceeași monotonie și aceeași uscăciune

a terenului. Niciodată nu s-a văzut un peisaj mai puțin variat, niciodată vreo priveliște mai lipsită de interes. Totuși, pămîntul devenea din ce în ce mai jilav. Trebuiră să treacă prin niște „canadas", un fel de văi inundate și prin niște „esteros", lagune permanente, pline de ierburi acvatice. Seara, caii se opriră pe malul unui lac întins, cu ape bogate în substanțe minerale, numit de indieni „Ure-Lanquem", sau Lacul Amar, care în 1862 fu martorul crudelor represalii ale trupelor argentiniene. Se instalară ca de obicei, și noaptea s-ar fi scurs în liniște, dacă n-ar fi existat maimuțe și cîini sălbatici. Acele zgomotoase animale, fără îndoială, spre a-și cinsti oaspeții, și spre neplăcerea urechilor europene, executară una din acele simfonii naturale, pe care n-ar fi refuzat să o iscălească un compozitor al viitorului.

CAPITOLUL XVII

ÎN PAMPAS

Pampasul argentinian se întinde de la 34° pînă la 40° latitudine australă. Cuvîntul „pampas", de origine araucaniană, înseamnă „cîmpie cu ierburi" și se dă pe bună dreptate acestei regiuni. Mimozele arborescente din partea sa apuseană, ierburile din partea răsăriteană îi dau o înfățișare deosebită. Vegetația are rădăcinile înfipte într-un strat de pămînt care acoperă solul argilo-nisipos, roșiatic sau galben. Geologul ar descoperi bogății abundente, dacă ar cerceta aceste pămînturi, rămase din epoca terțiară. Aici zac nenumărate oseminte antediluviene, pe care indienii le atribuie unor specii de animale mari, acoperite cu solzi, acum dispărute, al cărui strănepot este astăzi un animal mic, fără dinți, numit „tatu". Sub pulberea vegetală e îngropată astfel istoria primitivă a acestor ținuturi.

Pampasul american este o formă de relief asemănătoare savanelor din preajma Marilor Lacuri sau stepelor din Siberia. Clima e mult mai variabilă decît în provincia Buenos

Aires, fiindcă are o așezare mai continentală decît acesta. Căci, după explicația dată de Paganel, căldura înmagazinată de ocean în timpul verii este redată de acesta uscatului treptat în timpul iernii. Așa se explică pentru ce insulele au o temperatură mai uniformă și mai blîndă decît interiorul continentelor [1]. Clima pampasurilor occidentale nu este la fel de uniformă ca cea de pe coastele favorizate de vecinătatea Atlanticului. Ea e supusă exceselor bruște, schimbărilor repezi, care provoacă necontenit salturi de la un grad la altul în coloana de mercur a termometrelor. Toamna, adică în lunile aprilie și mai, ploile sînt dese și torențiale. Dar în epoca în care călătoreau, vremea era uscată și temperatura foarte ridicată.

Plecară de îndată ce se crăpă de ziuă, după ce mai întîi se asigurară că merg pe drumul bun; terenul, presărat cu tufișuri și arbuști, era complet omogen; nu mai întîlneau dune, nici nisip și nici pulberea pe care vîntul o purta prin văzduh. Caii mergeau bine printre tufele de „paja-brava", iarba specifică pampasului, care servește de adăpost indienilor în timpul furtunilor. Din loc în loc, dar din ce în ce mai rar, în cîteva gropi umede creșteau sălcii și o plantă care trăiește în vecinătatea apelor dulci, „gygnerium argenteum". Caii, profitînd de apa care le ieșea în cale, se adăpau aici cu o plăcere grozavă, potolindu-și setea pentru mai mult timp. Thalcave, mergînd înaintea tuturor, lovea cu biciul în tufișuri. Speria astfel viperele „cholinas", cea mai primejdioasă specie, ale căror mușcături ucid un bou în mai puțin de un ceas. Calul lui sprinten, Thauka, sărea peste tufișuri, ajutîndu-și stăpînul să croiască drum și pentru ceilalți, care-l urmau.

Pe aceste cîmpii netede călătoreau, deci, bine și iute. Nici o schimbare nu se produsese în natura înconjurătoare; mergeai cale de o milă poate fără să dai de vreo piatră. Niciodată nu s-a mai întîlnit o asemenea monotonie, prelungită cu atîta încăpățînare. Nici urmă de peisaje, de ridicături de teren, de surprize naturale! Ca să te intereseze amănuntele drumului trebuie să fii un Paganel, unul din acești savanți entuziasmați care reușesc să vadă ceva unde nu e nimic de

[1] Iernile Islandei sînt din această cauză mai blînde decît cele ale Lombardiei. (N. A.)

văzut. Ce anume îl interesa? N-ar fi putut-o spune. Poate doar un tufiș! Poate un fir de iarbă. Asta era destul ca să-i ațîțe vorbăria lui inepuizabilă și să-i dea ocazia să-l învețe pe Robert, căruia îi plăcea grozav să-l asculte.

Întinderea nesfîrșită a cîmpiei se desfășură înaintea privirii călătorilor toată ziua de 29 octombrie. Către ora două observară urme de animale.

Erau osemintele sfărîmate și albite ale unei cirezi foarte mari de boi. Oasele nu se înșirau însă în linie sinuoasă, așa cum se întîmplă de obicei cu animalele care, ajungînd la capătul puterilor, cad în drum. Nimeni nu știa cum să-și explice acea îngrămădire de schelete pe un spațiu relativ mic și Paganel, oricît încercă, nu izbutit nici el mai mult decît ceilalți. Savantul îl întrebă atunci pe Thalcave, căruia nu-i veni greu să răspundă.

Un „nu se poate!" al savantului trezi mirarea tovarășilor lor.

— Ce e? îl întrebară ei.

— Focul din cer — fu răspunsul geografului.

— Cum? Trăsnetul a pricinuit un astfel de dezastru? se miră Tom Austin. O cireadă de cinci sute de capete doborîtă la pămînt!

— Thalcave a spus-o și Thalcave nu se înșală. Eu îl cred, de altfel, căci furtunile din pampas se caracterizează mai ales prin violența lor. De nu ne-ar fi dat să o simțim într-o bună zi!

— E tare cald — observă Wilson.

— Termometrul trebuie să arate 30° la umbră — răspunse Paganel.

— Nu mă miră — spuse Glenarvan. Simt că aerul e încărcat de electricitate. Să nădăjduim că temperatura n-o să se mențină așa.

— O, o! făcu Paganel. Nu trebuie să ne bazăm pe vreo schimbare de vreme, cînd nu e nici urmă de ceață la orizont.

— Cu atît mai rău — răspunse Glenarvan. Caii noștri suferă mult de căldură. Nu ți-e prea cald, băiatul meu? adăugă el, adresîndu-se lui Robert.

— Nu, milord — răspunse tînărul. Îmi place căldura, e ceva plăcut.

— Mai ales iarna — observă judicios maiorul, slobozind în sus, spre cer, fumul de țigară.

Seara se opriră lîngă un „rancio" părăsit, o împletitură de crengi lipite cu clisă și acoperită cu stuf; acest adăpost se sprijinea pe o îngrăditură de stîlpi pe jumătate putreziți, care era de ajuns însă să apere caii, în timpul nopții, împotriva atacurilor vulpilor. Nu se temeau că ar putea să le facă vreun rău cailor, dar șiretele animale le rod căpestrele și aceștia profită de împrejurare pentru a fugi.

La cîțiva pași de „rancio" era săpată o groapă, care servea drept bucătărie și în care se mai găseau încă urmele unui foc. Înăuntru era o bancă, o saltea de piele de bou, o oală, o frigare și un ibric de „maté". Maté-ul e o băutură foarte răspîndită în America de Sud. E ceaiul indienilor, o infuzie de foi uscate la foc, care se bea cu un pai. La cererea lui Paganel, Thalcave prepară cîteva cești din această băutură, care mergea de minune cu celelalte alimente.

A doua zi, la 30 octombrie, soarele se înălță ca dintr-o vatră de jeratic și trimitea pe pămînt cele mai calde raze. Temperatura din ziua aceea trebuie să fie cu adevărat excesivă și, din nenorocire, pe cîmpie nu se vedea nici un adăpost. Totuși reluară cu curaj drumul spre răsărit. De mai multe ori întîlniră turme uriașe, care, neavînd puterea să pască pe căldura copleșitoare, stăteau întinse leneș pe pămînt. De paznici, sau mai bine zis de păstori, nici pomeneală. Doar cîinii, obișnuiți să sugă la oi cînd îi apuca setea, păzeau singuri marile cirezi de vaci, bivoli și boi. Aceste animale sînt de altfel blînde, iar taurii nu se înfurie la vederea culorii roșii, lucru caracteristic pentru frații lor europeni.

Către amiază se petrecură unele schimbări în pampas, care nu puteau să scape ochilor obosiți de monotonia de pînă atunci. Ierburile se răriră făcînd loc brusturilor sfrijiți și scaieților uriași, înalți de nouă picioare și care ar fi făcut fericiți pe toți măgarii din lume. Copăcei pipernicți, arbuști spinoși, de o culoare verde-închis, plante obișnuite solurilor aride, se zăreau ici-colo. Pînă în punctul acesta, o oarecare umiditate, păstrată în argila preriei, întreținea pășunile; covorul de iarbă era des și bogat; de aci înainte începea să se uzeze, era găurit în multe locuri, lăsînd să i se vadă urzeala și descoperind privirii sărăcia solului. Se vedeau semnele unei uscăciuni din ce în ce mai mari și Thalcave le atrase atenția.

— Nu-mi pare rău de schimbare — spuse Tom Austin. Tot iarbă și iar iarbă, ți se face lehamite pînă în cele din urmă.

— Da, dar mereu iarbă înseamnă mereu apă — răspunse maiorul.

— Ei, de apă n-am dus lipsă — spuse Wilson. Și vom mai găsi cu siguranță vreun rîu în drum.

Dacă Paganel ar fi auzit răspunsul, n-ar fi pierdut ocazia să spună că rîurile sînt rare între Colorado și sierrele din provincia argentină. În momentul acela, însă, el explica lui Glenarvan un fapt asupra căruia acesta din urmă îi atrăsese atenția.

De cîtăva vreme, aerul părea îmbibat cu un miros de fum. Totuși, nici un foc nu se vedea în zare; nici un fir de fum nu trăda un incendiu în depărtare. Fenomenului nu i se putea deci atribui o cauză naturală. În curînd, mirosul de iarbă arsă deveni atît de puternic, încît miră pe toți călătorii, în afară de Paganel și de Thalcave. Geograful, pe care explicația unui fapt de felul acesta nu-l putea pune în încurcătură, dădu tovarășilor săi următoarea deslușire:

— Nu vedem foc, dar simțim fumul; pînă nu faci foc, nu iese fum. Proverbul e, și în America la fel de adevărat ca în Europa. Deci undeva există un foc. Cîmpiile sînt atît de netede, încît nimic nu împiedică curenții atmosferici în drumul lor, astfel că mirosul ierburilor care ard la o distanță de aproape șaptezeci și cinci de mile (treizeci de leghe), se poate face ușor simțit.

— Șaptezeci și cinci? replică maiorul puțin convins.

— Exact — afirmă Paganel. Și adaug că incendiile astea se propagă pe întinderi foarte mari și ating uneori proporții uriașe.

— Cine dă foc preriilor? întrebă Robert.

— Cîteodată fulgerul, cînd iarba e uscată de căldură, alteori chiar indienii.

— Pentru ce? În ce scop?

— Ei pretind, și nu știu cît de întemeiată e pretenția lor, că după un incendiu în pampas, recolta e mai bogată. Ar fi deci un mijloc de a îngrășa solul prin cenușă. În ce mă privește, cred mai curînd că incendiile tind să distrugă milioanele

de ixode, un fel de insecte parazite, care supără în special turmele.

— Dar această metodă energică nu costă viaţa animalelor care rătăcesc în cîmpii ?

— Da, dar ce contează cîteva, cînd sînt atîtea ?

— Nu le apăr — reluă Mac Nabbs — treaba lor, dar mă gîndesc la călătorii care străbat pampasul. Nu pot fi surprinşi şi înconjuraţi de flăcări ?

— Ba bine că nu ! exclamă Paganel cu o vizibilă satisfacţie. Se întîmplă uneori şi, în ce mă priveşte, n-aş fi supărat să asist la un asemenea spectacol.

— Ia te uită la savantul nostru ! răspunse Glenarvan. Ar împinge pasiunea ştiinţifică pînă acolo, încît să se lase ars de viu.

— Pe legea mea, nu, nu, iubite Glenarvan, dar l-am citit pe Cooper, şi Ciorap-de-Piele[1] ne-a arătat mijlocul prin care putem opri întinderea flăcărilor şi anume smulgînd iarba de jur împrejur pe o întindere de cîteva prăjini. Nimic mai simplu. De aceea nu mi-e teamă de apropierea unui incendiu şi-l doresc din tot sufletul.

Dar dorinţa lui Paganel nu se împlini, şi dacă se prăji totuşi pe jumătate, aceasta fu numai şi numai din pricina căldurii soarelui, care revărsa o arşiţă de nesuportat. Caii răsuflau greu din pricina căldurii tropicale. Nu puteau nădăjdui nici o umbră, afară numai de aceea a unui nor rar, care să acopere pentru un timp discul de flăcări ; umbra alerga atunci pe pămîntul neted, şi călăreţii, dînd pinteni cailor, încercau să se menţină în pata întunecată, pe care vînturile dinspre apus o goneau înaintea lor. Dar caii, în curînd depăşiţi de ea, rămîneau în urmă şi astfel astrul descoperit stropea cu o nouă ploaie de foc pămîntul ars al pampasului.

Atunci cînd Wilson spusese că nu le va lipsi provizia de apă, el nu ţinuse seama de setea nepotolită care îi chinuise pe tovarăşii săi toată ziua ; iar cînd adăugase că vor întîlni vreo apă curgătoare pe drum, se cam grăbise. Într-adevăr, nu numai că rîurile lipseau, uniformitatea solului neoferindu-le nici o albie favorabilă, dar şi mlaştinile săpate de mîna

[1] Fenimore Cooper (1789—1851) — scriitor american care descrie în romanele sale viaţa indienilor din pădurile şi preriile Americii de Nord. Eroul scrierilor sale se numeşte Ciorap-de-Piele.

indienilor secaseră şi ele. Văzînd cum din milă în milă cresc semnele secetei, Paganel transmise cîteva observaţii lui Thalcave şi-l întrebă unde crede că vor găsi apă.

— La lacul Salinas — răspunse indianul.

— Şi cînd vom ajunge acolo ?

— Mîine seară.

De obicei, argentinienii cînd străbat pampasul sapă cîte un puţ şi găsesc apă la o adîncime de cîţiva metri sub pămînt. Dar călătorii noştri, lipsiţi de uneltele necesare, nu puteau încerca o asemenea soluţie. Trebuiră deci să raţionalizeze provizia de apă, şi dacă nu au îndurat o sete prea aprigă, apoi nici nu se poate spune că şi-au potolit cu desăvîrşire setea.

Seara, se opriră după un drum de treizeci de mile. Fiecare spera să doarmă bine, ca să se poată reface din oboseala din timpul zilei, dar noaptea fu deosebit de agitată din cauza ţînţarilor. Prezenţa lor indica o schimbare a direcţiei vîntului, care se rotise cu 90° şi sufla dinspre nord. Insectele acestea blestemate dispăreau în genere o dată cu brizele dinspre sud sau sud-vest.

Dacă maiorul nu-şi pierdea calmul în mijlocul atîtor mizerii, Paganel, dimpotrivă, se revolta împotriva sîcîielilor naturii. Înjură ţînţarii şi bărzăunii şi regretă mult că nu are apă acidulată ca să-şi calmeze miile de mîncărimi produse de înţepături.

Deşi maiorul încerca să-l consoleze spunîndu-i că trebuie să se considere fericit că din trei sute de mii de specii de insecte pe care le cunosc naturaliştii, el nu are de-a face decît cu două, Paganel se trezi foarte prost dispus.

Totuşi nu se lăsă rugat să pornească iarăşi din zori, căci trebuiau să ajungă în aceeaşi zi la lacul Salinas. Caii erau foarte obosiţi, morţi de sete şi, deşi călăreţii renunţau la apă ca să le-o dea lor, raţia era totuşi insuficientă. Uscăciunea crescuse, iar căldura era de neîndurat sub bătaia vîntului de nord, acest simun al pampasului.

În timpul zilei, monotonia călătoriei se întrerupse o clipă. Mulrady, care mergea în frunte, se întoarse, vestind apropierea unui grup de indieni. Această întîlnire fu primită de fiecare din călători într-un mod deosebit. Glenarvan se gîndea la informaţiile pe care băştinaşii i le-ar fi putut da despre naufragiul *Britanniei,* Thalcave, în schimb, nu se bucura de

loc să întîlnească în drum nomazii preriei, pe care îi considera tîlhari, și voia doar să-i evite. Ascultînd ordinele lui, mica trupă își strînse rîndurile și își pregăti armele. Trebuiau să fie gata pentru orice întîmplare.

În curînd, detașamentul indian se distinse bine. Era format numai din vreo zece băștinași, ceea ce îl liniști pe patagonez. Indienii se apropiară la vreo sută de pași. Îi puteai observa cu ușurință. Aparțineau rasei din pampas, decimată în 1833 de către generalul Rosas. Cu fruntea înaltă, bombată, bine legați, de culoare măslinie, erau niște exemplare frumoase ale rasei indiene. Îmbrăcați în piei de guanac sau de mufetă, aveau lănci de douăzeci de picioare, cuțite, puști, praștii, bolas și lasso-uri. Îndemînarea lor în conducerea calului îi arăta ca pe nitșe călăreți pricepuți.

Se opriră la o sută de pași părînd că țin sfat, strigînd și gesticulînd. Glenarvan înaintă înspre ei. Dar nu străbătu nici două prăjini, cînd detașamentul, făcînd stînga-mprejur, dispăru cu o iuțeală de necrezut. Caii obosiți ai călătorilor noștri nu ar fi putut niciodată să-i ajungă.

— Ce lași! strigă Paganel.

— Fug prea iute ca să fie niște oameni cinstiți — spuse Mac Nabbs.

— Ce fel de indieni sînt aceștia? îl întrebă Paganel pe Thalcave.

— Gauchos! răspunse patagonezul.

— Gauchos! reluă Paganel, întorcîndu-se spre tovarășii săi. Gauchos! Atunci nici nu trebuia să luăm atîtea măsuri de prevedere. N-aveam de ce să ne temem de ei.

— De ce nu? întrebă maiorul.

— Fiindcă indienii gauchos sînt țărani inofensivi.

— Crezi, Paganel?

— Fără îndoială, aceștia ne-au luat drept hoți și-au rupt-o la fugă.

— Mai curînd cred că n-au îndrăznit să ne atace — răspunse Glenarvan, supărat că n-a putut intra în vorbă cu băștinașii, oricine ar fi fost ei.

— Asta e și părerea mea — spuse maiorul — căci dacă nu mă înșel, departe de a fi inofensivi, gauchos sînt, dimpotrivă, tîlhari de drumul mare și foarte de temut.

— Asta-i bună! exclamă Paganel.

Și începu să discute aprins, atît de aprins, încît găsi mijlocul să-l scoată din pepeni pe maior, care avu o ieșire puțin obișnuită în discuțiile lui:

— Cred că greșești, Paganel.

— Greșesc? replică savantul.

— Da. Thalcave i-a luat el însuși pe indieni drept hoți și Thalcave știe bine cu cine are de-a face.

— Ei bine, Thalcave s-a înșelat de astă dată — ripostă Paganel cu o oarecare acreală în glas. Gauchos sînt agricultori, păstori, nimic altceva, chiar eu însumi am scris asta într-o broșură destul de apreciată, despre băștinașii din pampas.

— Ei bine, te-ai înșelat, domnule Paganel.

— Eu m-am înșelat, domnule Mac Nabbs?

— Din distracție, dacă vrei — replică maiorul pe loc — și o să repari greșeala cu o erată în ediția viitoare.

Paganel, ofensat la culme, auzind discutîndu-se și chiar glumindu-se pe seama cunoștințelor sale geografice, simți cum îi piere buna dispoziție.

— Află, domnul meu, că operele mele n-au nevoie de o erată de felul acesta.

— Ba da. De data asta, cel puțin — ripostă Mac Nabbs.

— Domnule, te găsesc glumeț astăzi — spuse iar Paganel.

— Și eu, acru! ripostă maiorul.

Discuția lua proporții neașteptate, după cum se vede, pentru un fleac. Glenarvan simți că e nevoie să intervină.

— E sigur — spuse el — că unul e glumeț, celălalt acru și asta mă miră din partea amîndurora.

Patagonezul, fără a înțelege despre ce discutau, ghicise cu ușurință că cei doi prieteni se certau. Surîse și spune liniștit:

— E vîntul dinspre nord.

— Vîntul dinspre nord! exclamă Paganel. Ce are a face vîntul în treaba noastră?

— Ei, tocmai că are — răspunse Glenarvan. Vîntul de nord e pricina proastei voastre dispoziții. Am auzit că atacă în special sistemul nervos.

— Pe sfîntul Patrick, ai dreptate, Eduard — spuse maiorul, izbucnind în rîs.

Dar Paganel, ațîțat de-a binelea, nu voi să renunțe la discuție și-și vărsă necazul pe Glenarvan, a cărui intervenție îi păruse prea puțin potrivită.

— Aşadar, milord, mi-e atacat sistemul nervos ?

— Da, Paganel, din pricina vîntului de nord, un vînt care e cauza multor crime în pampas, ca şi tramontana în ţinutul din jurul Romei.

— Crime ! repetă savantul. Am eu aerul unui om care vrea să comită vreo crimă ?

— N-am spus asta !

— De ce nu spui mai bine că vreau să te asasinez ?

— Eh — răspunse Glenarvan care nu-şi putea stăpîni rîsul — mă cam tem eu de aşa ceva ! Din fericire, însă, vîntul de nord nu bate decît o singură zi !

La acest răspuns, toţi rîseră în cor, împreună cu Glenarvan. Atunci, Paganel dădu pinteni calului şi o luă înainte, pentru ca să-şi rumege necazul. După un sfert de ceas nici nu se mai gîndea la ceartă.

Şi uite aşa a fost tulburată niţeluş veselia firească a savantului. Dar, aşa cum spusese pe bună dreptate Glenarvan, această slăbiciune trebuia atribuită unei cauze cu totul exterioare.

La opt seara, Thalcave, care plecase înainte, spre cercetare, semnală marginile lacului atît de dorit. Un sfert de ceas mai tîrziu, mica trupă cobora în valea Salinas. Dar aici îi aştepta o mare dezamăgire. Lacul secase.

CAPITOLUL XVIII

ÎN CĂUTARE DE PROVIZII ŞI DE APĂ DULCE

Lacul Salinas e ultimul din şirurile de lagune care leagă sierra Ventana de Guamini. Altădată veneau aici numeroase expediţii din Buenos Aires să facă provizii de sare, căci apele lui conţin clorură de sodiu într-o proporţie considerabilă. Acum apa evaporată de arşiţă depusese toată sarea pe care o conţinea, şi lacul nu era decît o uriaşă oglindă strălucitoare.

Cînd Thalcave anunţase existenţa unui lichid potabil la lacul Salinas, era de fapt vorba despre rîurile cu apă dulce care se vărsau în lac. Dar acum afluenţii erau secaţi ca şi lacul. Soarele arzător evaporase toată apa. Această situaţie făcu ca toată trupa să rămînă consternată cînd ajunse pe malurile uscate ale lacului. Trebuia să se ia o hotărîre. Apa păstrată în burduf începuse să prindă miros şi era prea puţină pentru a le potoli setea. Setea deveni chinuitoare. Foamea şi oboseala dispăreau faţă de această nevoie imperioasă. Un fel de cort de piele ridicat într-o cută a pămîntului şi părăsit de băştinaşi le slují de adăpost călătorilor, istoviţi de oboseală, în timp ce caii, mişcîndu-se anevoie pe malurile noroioase ale lacului, păşteau în silă plantele marine şi trestiile uscate.

După ce toţi se adăpostiră în cort, Paganel îl întrebă pe Thalcave ce crede că au de făcut. Între geograf şi indian se legă repede o conversaţie, din care Glenarvan culese cîteva cuvinte. Thalcave vorbea liniştit, Paganel gesticula pentru amîndoi. Dialogul dură cîteva minute şi patagonezul încrucişă braţele.

— Ce-a spus ? întrebă Glenarvan. Cred că am înţeles ! Ne sfătuieşte să ne despărţim.

— Da, în două grupe — răspunse Paganel. Cei ai căror cai, doborîţi aproape de oboseală şi sete, abia pot să-şi tîrască picioarele, îşi vor continua drumul pe paralela 37°. Cei mai rezistenţi, luîndu-le înainte, vor merge să caute rîul Guamini, care se varsă în lacul San-Lucas, la treizeci şi una de mile (50 km) depărtare. Dacă se găseşte acolo apă în cantitate suficientă, îşi vor aştepta tovarăşii pe malurile lui Guamini. Dacă şi acolo lipseşte apa, se vor întoarce pentru a le economisi celor dintîi un drum inutil.

— Şi atunci ? întrebă Tom Austin.

— Atunci trebuie să ne hotărîm să coborîm şaptezeci şi cinci de mile înspre sud, pînă la primele ramificaţii ale sierrei Ventana, unde sînt mai multe rîuri.

— Sfatul e bun — răspunse Glenarvan — şi-l vom urma fără întîrziere. Calul meu n-a suferit încă prea mult de pe urma setei, şi mă ofer să-l întovărăşesc pe Thalcave.

— O, milord, luaţi-mă şi pe mine ! se rugă Robert, ca şi cum ar fi fost vorba de o plimbare.

— Dar ai să ne poţi urma, copilul meu ?

— Da. Am un cal bun, care nu cere altceva decît să meargă înainte. Vreţi, milord ?... Vă rog !

— Hai atunci, băiete — se învoi Glenarvan, încîntat că nu se va despărţi de Robert. Am fi prea nepricepuţi — adăugă el — dacă noi trei nu vom descoperi undeva apă limpede şi rece.

— Ei bine, şi eu ? spuse Paganel.

— Ei, dumneata, dragă Paganel — răspunse maiorul — vei rămîne cu detaşamentul de rezervă. Cunoşti prea bine paralela 37° şi rîul Guamini şi tot pampasul, ca să ne părăseşti. Nici Mulrady, nici Wilson, nici eu nu sîntem în stare să-l găsim singuri pe Thalcave la reîntoarcere ; noi vom merge cu încredere sub steagul bravului Jacques Paganel.

— Mă resemnez — răspunse geograful foarte măgulit de ideea de a deveni comandant.

— Dar fără distracţii — adăugă maiorul. Să nu ne duci cumva în alt loc, să ne trezim, de exemplu, pe ţărmurile Oceanului Pacific.

— Ai merita-o, maior nesuferit — răspunse Paganel rîzînd. Totuşi, spune-mi, iubite Glenarvan, cum te vei înţelege cu Thalcave ?

— Cred — răspunse Glenarvan — că patagonezul şi cu mine nu vom avea nevoie să vorbim. De altfel, cu cele cîteva cuvinte spaniole pe care le ştiu, voi putea, la mare strîmtoare, să-i exprim un gînd şi să înţeleg ce vrea.

— Du-te atunci, vrednicul meu prieten — răspunse Paganel.

— Să cinăm întîi — spuse Glenarvan — şi să dormim, dacă se poate, pînă la ora plecării.

Cinară fără să bea, ceea ce nu păru să-i întremeze, şi apoi se culcară. Paganel visă torente, cascade, rîuri, fluvii, lacuri, pîrîuri, chiar şi carafe pline, într-un cuvînt, tot ce poate conţine de obicei apă de băut. Era un adevărat coşmar.

A doua zi la şase, caii lui Thalcave, Glenarvan şi Robert Grant fură înşeuaţi ; li se dădu să bea ultima raţie de apă, pe care ei o înghiţiră mai mult cu sete decît cu satisfacţie, căci era clocită. Apoi cei trei călăreţi încălecară.

— La revedere — spuseră maiorul, Austin, Wilson şi Mulrady.

— Şi, mai ales, căutaţi să nu vă întoarceţi ! adăugă Paganel.

În curînd, patagonezul, Glenarvan şi Robert pierdură din vedere, nu fără oarecare strîngere de inimă, detaşamentul încredinţat agerului geograf.

„Desertio de la Salinas“, pe care îl străbăteau atunci, e o cîmpie argiloasă, acoperită de arbuşti pipemiciţi, înalţi de zece picioare, de mimoze, pe care indienii le numesc „curramammel“ şi de „jume“, nişte arbuşti stufoşi şi bogaţi în sare. Ici-colo, mari plăci de sare reflectau razele soarelui cu o uimitoare intensitate. Ochiul ar fi confundat cu uşurinţă aceste „barreros“[1] cu nişte ţinuturi îngheţate de ger ; dar arşiţa le dezvăluia repede realitatea. Totuşi, contrastul între solul arid şi ars şi straturile de sare strălucitoare dădea deşertului o înfăţişare cu totul deosebită, care atrăgea privirea.

La optzeci de mile înspre sud, dimpotrivă, sierra Ventana, către care urmau să se îndrepte dacă rîul Guamini ar fi fost secat, prezenta o înfăţişare cu totul diferită. Ţinutul acesta, cercetat în 1835 de către căpitanul Fitz-Roy, care comanda pe atunci expediţia făcută cu corabia *Beagle*, e deosebit de roditor. Aici cresc cele mai abundente păşuni de pe pămîntul indian ; versantul nord-vestic al sierrelor e îmbrăcat cu ierburi luxuriante şi coboară între păduri bogate în diferite esenţe ; aici se întîlneşte „algarrobo“, un fel de roşcov, al cărui fruct uscat şi transformat în făină serveşte la pregătirea unei pîini destul de preţuită de indieni ; „quebracho alb“, cu ramurile lungi şi flexibile, aidoma sălciilor plîngătoare din Europa ; „quebracho roşu“ dă un lemn fără moarte ; „naudubay“ se aprinde uşor şi pricinuieşte adesea incendii teribile ; „viraro“, ale cărui flori violete cresc suprapuse în formă de piramidă şi, în sfîrşit, „limbo“, care îşi ridică pînă la optzeci de picioare imensa lui umbrelă, unde se pot adăposti de razele soarelui turme întregi. Argentinienii au încercat adesea să colonizeze această ţară bogată, fără a izbuti să înfrîngă însă ostilitatea indienilor.

Desigur, te făcea să crezi că rîuri abundente coborau pe coamele munţilor ca să aducă apa necesară unei asemenea fertilităţi şi, într-adevăr, nici secetele cele mari n-au secat

[1] Pămînturi impregnate cu sare (în limba spaniolă în text).

vreodată rîurile; dar să ajungi la ele trebuia să mergi o sută treizeci de mile înspre sud. Thalcave avea deci dreptate să se îndrepte întîi spre Guamini, fără să se abată din drum; se găsea la o depărtare mult mai mică.

Cei trei cai galopau cu spor; minunatele animale simţeau, fără îndoială, instinctiv, unde le mînau stăpînii. Thauka mai ales se arăta de o vigoare pe care nu o putea micşora nici oboseala, nici greutăţile drumului; se strecura printre mărăcinişul uscat şi stufişurile de curra-mammel ca o pasăre. Calul lui Glenarvan, nechezînd vesel şi cel al lui Robert cu un pas mai greoi, îndemnaţi de pilda lui Thauka, îl urmau curajoşi. Thalcave, nemişcat în şa, dădea tovarăşilor de drum exemplul pe care Thauka îl dădea celor cu patru picioare. Patagonezul întorcea adesea capul să-l privească pe Robert Grant.

Văzîndu-l pe băiat hotărît şi bine aşezat în şa, cu pulpele suple, cu umerii strînşi, cu picioarele corect încordate, cu genunchii lipiţi de şa, el îşi manifestă mulţumirea printr-un strigăt de încurajare. Robert Grant devenea un excelent călăreţ şi merita felicitările indianului.

— Bravo, Robert! spuse Glenarvan. Thalcave are aerul că te felicită, te admiră, da, băiatul meu!

— Pentru ce, milord?

— Pentru felul în care călăreşti.

— Oh, mă ţin bine în şa, asta-i tot! răspunse Robert, care, auzind complimentul, roşi de plăcere.

— Asta e principalul, Robert — răspunse Glenarvan — dar eşti prea modest şi-ţi prezic că ai să ajungi un sportiv desăvîrşit.

— Bine — zise Robert — dar ce va zice tata, care vrea să mă facă marinar?

— Una nu împiedică pe cealaltă. Dacă nu toţi călăreţii sînt buni marinari, apoi toţi marinarii pot fi buni călăreţi. Tot călărind pe odgoanele corăbiei, înveţi să te ţii solid în şa. Pe urmă să încaleci, să struneşti şi să mîi calul într-o parte sau alta, totul vine de la sine, căci nimic nu e mai firesc.

— Bietul tata! răspunse Robert. Cum are să vă mulţumească, milord, cînd îl veţi fi salvat!

— Îl iubeşti mult, Robert?

— Da, milord. Era atît de bun cu sora mea şi cu mine! Nu se gîndea decît la noi! Din orice călătorie, din fiecare

ţară pe care o vizita, ne aducea o amintire şi, mai mult încă, se întorcea cu mîngîieri şi vorbe bune. Şi dumneavoastră îl veţi iubi cînd îl veţi cunoaşte. Mary îi seamănă, are vocea blîndă ca el. E ciudat pentru un marinar, nu-i aşa?

— Da, foarte ciudat — răspunse Glenarvan.

— Parcă-l văd — reluă copilul, care părea că vorbeşte pentru sine. Bunul şi viteazul meu tată! Mă adormea pe genunchi cînd eram copil mic, şi-mi îngîna mereu un vechi refren scoţian, în care sînt cîntate lacurile din ţara noastră. Melodia îmi revine uneori în minte, dar neclară. Şi Mary şi-o aminteşte cîteodată!... Cît îl iubeam, milord! Uite, eu cred că trebuie să fii mic, ca să-ţi iubeşti mult tatăl.

— Şi să fii mare, ca să-l venerezi, copile — răspunse Glenarvan, mişcat de cuvintele rostite din inimă de acest tînăr.

În timpul conversaţiei, caii încetiniseră mersul.

— Îl vom regăsi, nu-i aşa? spuse Robert, după cîteva clipe de tăcere.

— Da, îl vom regăsi — răspunse Glenarvan. Thalcave ne-a adus pe urmele lui şi eu am încredere în el.

— E un indian de ispravă Thalcave — completă copilul.

— Sigur!

— Ştiţi ceva, milord?

— Ştiu, dacă-mi vei spune.

— Cu dumneavoastră nu sînt decît oameni de ispravă! Lady Helena, pe care o iubesc atîta, maiorul, o fire atît de liniştită, căpitanul Mangles, domnul Paganel, marinarii de pe *Duncan*, atît de curajoşi şi devotaţi!

— Da, o ştiu, băiatul meu — răspunse Glenarvan.

— Şi ştiţi că dumneavoastră sînteţi cel mai bun dintre toţi?

— Nu, asta nu ştiu!

— Ei, trebuie să aflaţi asta, milord — răspunse Robert, luîndu-i mîna şi sărutîndu-i-o.

Glenarvan dădu cu blîndeţe din cap şi întrerupseră conversaţia numai fiindcă Thalcave rechema cu un gest pe cei rămaşi în urmă. Nici o clipă nu trebuia să se piardă din cauza celor întîrziaţi.

Reluară deci mersul repede, dar în curînd îşi dădură seama că, afară de Thauka, toţi ceilalţi cai nu mai puteau ţine mult timp pasul. La amiază trebui să li se acorde un ceas de odihnă. Nu mai puteau de oboseală şi refuzau să pască tufele de

„alfafari", un fel de lucernă măruntă, încălzită de razele soarelui.

Glenarvan deveni neliniştit. Uscăciunea solului şi lipsa de apă puteau avea urmări dezastruoase. Thalcave nu spunea nimic şi se gîndea probabil că dacă şi Guamini era secat, atunci ar fi fost cazul să fie deznădăjduiţi, fireşte, dacă s-ar putea întîmpla vreodată ca într-o inimă de indian să bată ceasul deznădejdii.

Porni deci iar la drum şi, de voie, de nevoie, mai cu biciul, mai cu pintenii, caii trebuiră să meargă din nou, dar la pas, nu mai repede.

Thalcave ar fi putut ajunge mult mai departe, căci în cîteva ceasuri Thauka l-ar fi dus pînă la malurile rîului. Fără îndoială că se gîndea la asta, dar, desigur, nu voia să-şi lase cei doi tovarăşi singuri în mijlocul pustiului şi, ca să nu le-o ia înainte, îl silea pe Thauka să meargă la pas potrivit.

Această schimbare nu fu prea uşoară pentru cal, care pînă să se resemneze să-şi încetinească pasul se cabră, necheză puternic ; fu nevoie nu atît de forţă, cît de un îndemn. Thalcave vorbea cu adevărat calului său şi Thauka, chiar dacă nu-i răspundea, cel puţin îl înţelegea. Trebuie să credem că patagonezul îi oferi motive serioase, căci după ce au discutat o bucată de vreme, Thauka se supuse argumentelor aduse, nu fără a-şi muşca zăbalele.

Dar dacă Thauka îl înţelesese pe Thalcave şi Thalcave îşi înţelesese tot atît de bine calul. Inteligentul animal, slujit de simţurile sale, adulmeca aerul ; aspira cu frenezie, mişcîndu-şi şi pocnindu-şi limba, ca şi cum ar fi muiat-o într-un lichid binefăcător. Patagonezul nu se putea înşela : apa nu era departe.

Îşi îmbărbătă deci tovarăşii, tălmăcindu-le nerăbdarea lui Thauka, pe care ceilalţi doi cai nu întîrziară s-o priceapă. Făcură o ultimă sforţare şi o luară în galop în urma indianului.

Spre ora trei, într-o cută a terenului se ivi o dungă albă, care tremura sub razele soarelui.

— Apă ! strigă Glenarvan.

— Apă ! Apă ! strigă Robert.

Nu mai era nevoie să-şi îndemne caii ; bietele animale, simţindu-şi forţele reînviate, porniră cu o îndîrjire nestăpînită. În cîteva minute atinseră rîul Guamini şi, cu şeile încă pe ei, se aruncară în apele binefăcătoare, intrînd pînă la piept.

Stăpînii îi imitară, cam fără voia lor, şi făcură o baie de care nu aveau de ce să se plîngă.

— Ah, ce bine ! exclamă Robert, potolindu-şi setea în mijlocul rîului.

— Domoleşte-te, băiatul meu — spuse Glenarvan, care însă nu dădea cîtuşi de puţin exemplu de cumpătare.

Nu se mai auzea decît plescăitul înghiţiturilor repezi.

Thalcave în schimb, bău liniştit, fără grabă, cu înghiţituri mici, dar prelungi, „ca un lasso", după expresia patagoneză. Bea fără întrerupere şi aproape că îţi era teamă să nu sece tot rîul.

— În sfîrşit — spuse Glenarvan — nădejdile prietenilor noştri nu vor fi înşelate ! Acum sînt sigur că vor găsi apă limpede şi multă cînd vor ajunge la Guamini, dacă n-o dă gata Thalcave singur !

— Dar nu s-ar putea merge în întîmpinarea lor ? întrebă Robert. Li s-ar cruţa cîteva ceasuri de nelinişte şi de suferinţă.

— Desigur, băiatul meu, dar cum să le ducem apa ? Burdufurile au rămas la Wilson. Nu, mai bine să aşteptăm cum ne-am înţeles. Dacă socotim cît timp le mai trebuie ca să ajungă aici şi dacă ţinem seama şi de oboseala cailor, prietenii noştri vor sosi noaptea ; să le pregătim deci un adăpost şi mîncare bună.

Thalcave nu aşteptase propunerea lui Glenarvan de a căuta un loc bun pentru înnoptat. El găsise din fericire pe malurile rîului o „ramada", un fel de ocol de vite, închis în trei părţi. Locul era nimerit pentru popas, de vreme ce nu le era teamă să doarmă sub cerul liber, de altfel, cea din urmă grijă a tovarăşilor lui Thalcave. De aceea nu mai căutară un altul şi se întinseră în bătaia soarelui, ca să-şi usuce hainele udate de apă.

— Ei bine, fiindcă-i gata adăpostul, să ne gîndim la cină — propuse Glenarvan. Prietenii noştri trebuie să fie mulţumiţi de solii pe care i-au trimis înainte şi, sper că nu mă înşel dacă spun că nu vor avea de ce să se plîngă. Cred că un ceas de vînătoare n-ar fi vreme pierdută. Eşti gata, Robert ?

— Da, milord — răspunse băiatul, ridicîndu-se și luînd pușca în mînă.

Lui Glenarvan îi venise această idee, fiindcă malurile Guamini-ului păreau loc de întîlnire al întregului vînat din cîmpiile vecine. Se găseau „tinamuși", un fel de potîrnichi de pampas, se înălțau în stoluri lișițe negre sau fluierari numiți „teru-teru", cîrstei de culoare galbenă, găini de apă de un verde minunat.

Patrupedele nu se iveau încă; dar Thalcave, arătîndu-le ierburile și stufișurile dese, le dădu a înțelege că se ascundeau aici. Vînătorii n-aveau de făcut decît cîțiva pași, ca să se trezească în țara cea mai bogată din lume în vînat.

Porniră la vînătoare și, disprețuind la început păsările, traseră mai întîi în animalele mari. În curînd înaintea lor apărură o sumedenie de căprioare și guanaci asemănători cu cei care-i asaltaseră atît de violent pe culmile Cordilierilor; dar animalele acestea, foarte sperioase, fugiseră atît de iute, încît fu cu neputință ca gloanțele să le ajungă. Vînătorii s-au îndreptat atunci spre un vînat mai puțin iute de picior, dar care nu le oferea o carne tot atît de gustoasă. Au doborît o duzină de potîrnichi și de cîrstei, și Glenarvan ucise cu mare îndemînare un porc „taytetre", un pachiderm păros, sălbatic și foarte bun la gust, care merita să strici un cartuș pe el.

În mai puțin de o jumătate de ceas vînară suficient. Robert puse mîna pe un animal curios din ordinul nedințaților, un „armadillo", un fel de tatu, acoperit de o carapace din bucăți osoase și mobile, lung de un picior și jumătate. Era foarte gras și, după spusa patagonezului, foarte bun la gust. Thalcave oferi tovarășilor săi spectacolul unei vînători de „nandu", o specie de struț care crește numai în pampas și care aleargă cu o iuțeală nemaipomenită.

Indianul nu folosi șiretlicuri cu un animal atît de iute de picior, ci îl mînă pe Thauka în galop, direct spre struț, căci, dacă acesta nu e luat prin surprindere, prin fuga lui în zigzaguri și ocoluri obosește în curînd vînătorul. Thalcave, ajuns la distanța cuvenită, aruncă bolas-ul cu atîta îndemînare, încît struțul se prăbuși în cîteva clipe cu picioarele împiedicate.

Indianul îl luă, nu numai cu plăcerea vînătorului care și-a nimerit ținta; carnea de nandu e foarte căutată în acele locuri

și Thalcave ținea să ofere și el un fel de mîncare la masa comună.

Aduseră deci în ramada „ciorchinele" de potîrnichi, struțul lui Thalcave, porcul lui Glenarvan și tatul lui Robert. Struțul și porcul fură preparați imediat, adică au fost jupuiți de piele și tăiați în bucăți subțiri. Tatul, în schimb, e un animal de preț, care-și poartă tigaia cu el; îl așezară în propria lui carapace, pe jeratic.

Cei trei vînători se mulțumiră, pentru cină, să devoreze potîrnichile și păstrară pentru prietenii lor felurile mai alese. Drept băutură avură o apă limpede, mai gustoasă decît toate vinurile din lume, mai bună decît vestitul „usquebaugh"[1], atît de prețuit prin podișurile Scoției.

Nu uitară nici caii. Fînul adunat în ramada le slujì drept hrană și drept culcuș. Cînd totul fu pregătit, Glenarvan, Robert și indianul se înveliră fiecare în ponci-ul lui și se întinseră pe plăpumile de alfafari, patul obișnuit al vînătorilor din pampas.

CAPITOLUL XIX

LUPII ROȘII

Veni noaptea. O noapte cu lună nouă, în timpul căreia astrul nopților avea să rămînă nevăzut tuturor pămîntenilor. Numai strălucirea confuză a stelelor lumina cîmpia. La orizont, constelațiile se stingeau într-o ceață întunecoasă. Apele rîului Guamini curgeau fără să susure, ca o pînză de ulei care alunecă pe o suprafață de marmură. Păsările, patrupedele și reptilele se odihneau după truda zilei, și pe suprafața imensă a pampasului se pogorîse o tăcere pustie...

Glenarvan, Robert și Thalcave, întinși pe stratul des de alfafari, dormeau un somn adînc. Caii, copleșiți de oboseală, se întinseră pe pămînt; numai Thauka, cal pursînge, dormea

[1] Rachiu din orz fermentat.

9*

în picioare, cu copitele bine înfipte, mîndru în repaus ca şi în acţiune, gata să se repeadă la cel mai mic semn al stăpînului său. În interiorul „ramadei" domnea o linişte deplină, iar tăciunii din vatră se stingeau puţin cîte puţin, aruncîndu-şi ultimele pîlpîiri în întuneric.

Totuşi, către ora zece, după un somn destul de scurt, indianul se deşteptă. Privi ţintă undeva în cîmpie şi ciuli urechea. Căuta, desigur, să prindă un sunet imperceptibil. În curînd o uşoară nelinişte i se zugrăvi pe faţa de obicei atît de calmă. Simţea oare apropierea unor indieni răufăcători sau pe aceea a jaguarilor, a tigrilor de apă sau a altor animale de temut, care nu sînt de loc rare în preajma rîurilor ? Această ultimă ipoteză îi păru, fără îndoială, plauzibilă, căci îşi aruncă iute o privire asupra obiectelor din ţarc, ce se puteau arde, şi neliniştea lui crescu şi mai mult. Într-adevăr, tot acest culcuş uscat de alfafari ar fi ars repede şi nu ar fi oprit multă vreme îndrăzneţele animale.

În această împrejurare, Thalcave nu avea altceva de făcut decît să aştepte evenimentele, şi în adevăr aşteptă, pe jumătate culcat, cu capul în mîini şi coatele sprijinite pe genunchi, cu privirea aţintită, nemişcat, în poziţia unui om pe care un zgomot neaşteptat îl smulge din somn.

Trecu o oră. Oricare altul afară de Thalcave, liniştit de tăcerea dimprejur, s-ar fi culcat la loc. Dar acolo unde un străin n-ar fi bănuit nimic, simţurile ascuţite şi instinctul indianului presimţeau o primejdie apropiată.

În timp ce el veghea, Thauka scoase un nechezat înăbuşit; nările i se umflară adulmecînd spre intrarea ramadei. Patagonezul se ridică îndată.

— Thauka a simţit vreun duşman — murmură el.

Se sculă şi se apucă să cerceteze atent cîmpul. Domnea încă tăcerea, dar nu şi nemişcarea. Thalcave zări nişte umbre strecurîndu-se fără zgomot printre tufele de curra-mammel. Ici-colo scînteiau nişte puncte luminoase, care se încrucişau în toate direcţiile, se stingeau şi se aprindeau rînd pe rînd. S-ar fi crezut că era un dans de lanterne fantastice, pe oglinda unei imense lagune. Un străin ar fi luat, fără îndoială, aceste scîntei zburătoare drept nişte licurici care strălucesc la căderea nopţii pretutindeni în ţinuturile pampasului. Dar Thalcave nu se lăsă înşelat ; înţelese cu ce duşman avea de-a face ; îşi încărcă arma şi se aşeză la pîndă, în faţa primului şir de stîlpi ai ocolului.

Nu trecu multă vreme şi un zgomot straniu, un amestec de lătrături şi urlete făcu să răsune pampasul. Îi răspunse o detunătură de carabină, urmată de sute de urlete înspăimîntătoare. Glenarvan şi Robert, treziţi brusc, săriră în picioare.

— Ce e ? întrebă tînărul Grant.

— Indieni ? exclamă Glenarvan.

— Nu — răspunse Thalcave — „aguaras".

Robert îl privi pe Glenarvan.

— Aguaras ? întrebă el.

— Da — încuviinţă Glenarvan — lupii roşii din pampas.

Amîndoi puseră mîna pe arme şi veniră lîngă indian. Acesta arătă spre locul unde se executa parcă un formidabil concert de urlete.

Robert făcu fără voia lui un pas înapoi.

— Ţi-e frică de lupi, băiatul meu ? îl întrebă Glenarvan.

— Nu, milord — răspunse Robert cu dîrzenie în glas. Lîngă dumneavoastră, de altfel, nu mi-e frică de nimic.

— Cu atît mai bine. Aceşti aguaras nu sînt nişte animale de care să te temi prea mult şi nici nu m-aş sinchisi de ele dacă n-ar fi atît de numeroase.

— Ce importanţă are ? răspunse Robert. Sîntem bine înarmaţi. N-au decît să vină.

— Şi-i vom întîmpina cum se cuvine !

Spunînd aceste cuvinte, Glenarvan voia să-l liniştească pe copil. Dar el se gîndea cu destulă spaimă la această haită de carnivore dezlănţuite în noapte. Poate că erau chiar cîteva sute, şi trei oameni, oricît de bine ar fi fost înarmaţi, nu puteau să lupte împotriva unui număr atît de mare de sălbăticiuni.

Cînd patagonezul rostise cuvîntul „aguaras", Glenarvan recunoscuse îndată numele pe care indienii din pampas îl dau lupilor roşii. Acest carnivor, sau „canis-jubatus", cum îl numesc naturaliştii, este înalt cît un cîine mare şi are capul ca de vulpe. Părul e de culoare roşiatică ca scorţişoara şi pe spinare îi flutură o coamă neagră. Animalul este foarte agil şi foarte viguros. Trăieşte de obicei în ţinuturile mlăştinoase şi urmăreşte, înotînd, animalele de apă. Noaptea îl goneşte din vizuina lui, în care doarme toată ziua ; e temut în special în

„estancias“ [1], căci, cum îl încolţeşte foamea, dă iama prin vite. Singur, aguara nu este de loc primejdios: dar cînd se găsesc în număr mare, se schimbă lucrurile. E preferabil să ai de-a face chiar cu jaguarul sau cuguarul pe care-l poţi ataca deschis.

Dar faţă de urletele care răsunau în pampas şi faţă de mulţimea umbrelor care ţopăiau pe cîmp, Glenarvan nu putea să se înşele asupra numărului de lupi roşii adunaţi pe malurile Guaminiului; animalele mirosiseră o pradă sigură, carne de cal sau de om, şi nici unul dintre ele nu s-ar fi întors în vizuină fără să-şi fi luat porţia. Situaţia era deci foarte primejdioasă.

Cercul lupilor se strîngea din ce în ce. Caii, treziţi din somn, dădeau semne de cea mai îngrozitoare spaimă. Thauka bătea cu copita, încercînd să-şi rupă căpăstrul şi stătea gata s-o ia la fugă. Stăpînul său nu izbutea să-l liniştească decît scoţînd neîntrerupt un anumit şuierat.

Glenarvan şi Robert se aşezară în aşa fel, încît apărau intrarea ramadei. Cu armele încărcate, erau gata să tragă asupra primului rînd de aguaras, cînd Thalcave îl opri.

— Ce vrea Thalcave?

— Să nu tragem.

— De ce?

— Poate socoteşte că n-a sosit momentul.

Dar nu acest motiv îl îndemnase pe indian, ci altul, mai grav, pe care Glenarvan îl înţelesese cînd Thalcave, deschizîndu-şi cutia cu praf de puşcă şi răsturnînd-o, le arătă că era aproape goală.

— Ei? întrebă Robert.

— Ei bine, trebuie să ne economisim muniţiile. Vînătoarea noastră de azi ne-a costat scump şi mai avem foarte puţine gloanţe şi praf de puşcă. N-a mai rămas nici pentru douăzeci de focuri.

Copilul nu răspunse nimic.

— Nu ţi-e frică, Robert?

— Nu, milord.

— Bine, băiatul meu.

În acest moment răsună o nouă detunătură. Thalcave culcase la pămînt un duşman prea îndrăzneţ. Lupii, care înaintau

[1] Staule de vite (în limba spaniolă în text).

în rînduri strînse, dădură înapoi şi se îngrămădiră la o sută de paşi de ocol.

De îndată, Glenarvan, la un semn al indianului, îşi reluă locul. Acesta, strîngînd culcuşul, ierburile, într-un cuvînt toate materiile combustibile, le îngrămădi la intrarea ramadei şi azvîrli pe ele un tăciune încă aprins. În curînd, o perdea de flăcări se întinse pe fondul negru al cerului şi printre limbile de foc cîmpia se văzu puternic luminată. Glenarvan îşi dădu atunci seama de numărul mare al animalelor pe care trebuiau să le înfrunte. Părea că niciodată nu se adunaseră laolaltă atîţia lupi lacomi. Bariera de foc pe care le-o ridicase Thalcave le înteţise mînia, neputînd înainta. Cîţiva, totuşi, ajunseră pînă la rug şi-şi arseră labele.

Din vreme în vreme trebuiau să tragă din nou, pentru ca să oprească hoarda aceasta dezlănţuită; după o oră, vreo cincisprezece cadavre presărau preria.

Asediaţii se aflară atunci într-o situaţie oarecum mai puţin primejdioasă. Atîta timp cît durau muniţiile, atîta timp cît bariera de foc se înălţa la intrarea ramadei, nu trebuiau să se teamă de năvală. Dar după aceea, ce vor face cînd toate mijloacele de respingere a haitei se vor sfîrşi? Glenarvan îl privi pe Robert şi se simţi înduioşat. Se uită pe sine, şi nu se gîndi decît la acest biet copil care dovedea un curaj cu mult mai mare decît era firesc pentru vîrsta lui. Robert era palid, dar nu lăsa arma din mînă şi aştepta hotărît asaltul lupilor înfuriaţi.

Totuşi, Glenarvan, după ce examină cu sînge rece situaţia, hotărî să-i pună capăt.

— Într-o oră — spuse el — nu vom mai avea nici praf de puşcă, nici gloanţe, nici foc. Nu trebuie să aşteptăm pînă atunci ca să luăm o hotărîre.

Se întoarse deci spre Thalcave şi, folosind cele cîteva cuvinte spaniole pe care şi le amintea, începu cu indianul o conversaţie adesea întreruptă de focuri de armă.

Se înţeleseră, dar cu mare greutate. Glenarvan cunoştea din fericire obiceiurile lupului roşu. Fără acest lucru, n-ar fi putut să priceapă cuvintele şi gesturile patagonezului.

Totuşi, se scurse un sfert de ceas pînă ce fu în stare să-i transmită lui Robert răspunsul lui Thalcave. Glenarvan îl întrebase pe indian despre situaţia lor aproape desperată.

— Şi ce-a răspuns ? întrebă Robert.
— A spus că, orice-ar fi, trebuie să rezistăm pînă în zori. Aguaras nu ies decît noaptea ; dimineaţa se retrag în vizuină. E lupul întunericului, o fiară laşă, căreia îi e frică de lumină, o bufniţă cu patru labe.
— Foarte bine, să ne apărăm pînă dimineaţa.
— Da, băiatul meu, şi chiar cu cuţitul, dacă nu vom mai putea cu puşca.
Thalcave şi dăduse exemplu : cînd un lup se apropie de foc, braţul lung şi înarmat al patagonezului străpunse flacăra, rămînînd apoi roşu de sînge.
Cu toate acestea, mijloacele de apărare începeau să se împuţineze simţitor. Spre ora două, Thalcave aruncă în foc ultimul braţ de combustibil. Nici cu muniţiile nu stăteau mai bine ; nu mai aveau decît cinci focuri de tras.
Glenarvan privi în jur îngrozit. Se gîndea la copilul care se afla lîngă el, la tovarăşii lui, la toţi cei pe care-i iubea. Robert nu spunea nimic. Poate că nu-şi închipuia cît de ameninţătoare era primejdia. În schimb, Glenarvan se gîndea la toate astea şi-şi imagina perspectiva îngrozitoare, acum inevitabilă, de a fi sfîşiaţi de vii. Nu-şi mai putu stăpîni emoţia ; îl strînse pe copil la piept, îl sărută pe frunte, în timp ce lacrimile îi curgeau fără voie.
Robert îl privi zîmbind.
— Nu mi-e frică — spuse el.
— Nu, copilul meu, şi ai dreptate. Peste două ceasuri se vor ivi zorile şi vom fi salvaţi ! Bine, Thalcave, bine, viteazul meu patagonez ! strigă el în momentul în care indianul, lovind cu patul puştii, ucidea doi lupi enormi, care încercau să străbată bariera arzîndă.
Dar în acest moment, lumina aproape stinsă din vatră îi arăta cum haita de aguaras pornise în rînduri strînse la asaltul ramadei.
Deznodămîntul acestei drame sîngeroase se apropia ; focul scădea din lipsă de combustibil, flacăra pîlpîia din ce în ce mai slab, cîmpia luminată pînă atunci se mistuia din nou în întuneric, şi ochii fosforescenţi ai lupilor roşii sticleau în beznă. Peste cîteva minute, toată hoarda avea să se năpustească în ocol.
Thalcave descărcă pentru ultima oară carabina, culcă încă un duşman la pămînt, şi cînd muniţiile i se terminară, încrucişă braţele. Îşi plecă capul pe piept. Păru că vrea să gîndească în tăcere. Căuta poate vreun mijloc extrem, imposibil, nebunesc, ca să respingă haita furioasă. Glenarvan nu îndrăznea să-l întrebe.

În clipa aceea se produse o schimbare în atacul lupilor. Aceştia părură să se îndepărteze şi urletele lor, asurzitoare pînă atunci, încetară deodată. O linişte adîncă şi apăsătoare învălui întinsul cîmpiei.
— Pleacă ! spuse Robert.
— Poate — răspunse Glenarvan, care ciuli urechea la zgomotele de afară.
Dar Thalcave, ghicindu-i gîndul, dădu din cap. Ştia bine că fiarele nu vor lăsa să le scape o pradă sigură, pînă ce ziua nu-i va întoarce în vizuinile lor întunecate.
Totuşi era clar că tactica duşmanului se schimbase.
El nu mai încerca să forţeze intrarea ramadei, dar noile lui manevre creau o primejdie şi mai mare. Lupii roşii, renunţînd să pătrundă prin intrarea apărată cu îndîrjire de gloanţe şi foc, înconjurară ramada, căutînd să atace prin partea opusă.
În curînd se auziră cum îşi înfigeau ghearele în lemnul pe jumătate putrezit. Printre stîlpii zgîlţîiţi se strecurau labele lor puternice şi boturile sîngeroase. Caii, înspăimîntaţi, rupînd căpestrele, alergau de colo-colo prin ocol, cuprinşi de o groază nebună. Glenarvan îl luă în braţe pe Robert, vrînd să-l apere pînă în ultimul moment. Cînd ar fi vrut mai mult ca oricînd să părăsească ocolul, încercînd chiar să fugă — de altfel o scăpare imposibilă — privirile îi căzură asupra indianului.
Thalcave, după ce se învîrtise ca o fiară în ramada, se apropie de calul său, care fremăta de nerăbdare, şi puse şaua cu grijă fără să uite vreo curea sau vreo cataramă descheiată. Părea că nu-i mai pasă de urletele care creşteau din ce în ce. Glenarvan îl privea cu nelinişte.
— Ne părăseşte ! strigă el, văzîndu-l pe Thalcave strîngînd hăţul ca un călăreţ gata să încalece.
— El ? Niciodată ! spuse Robert.
Şi, într-adevăr, indianul voia să încerce, nu să-şi părăsească prietenii, ci să-i salveze, sacrificîndu-se pentru ei.
Thauka era gata ; muşca nerăbdător zăbala, se opintea în loc, ochii lui inteligenţi, plini de foc, aruncau fulgere ; îşi înţelesese stăpînul.

În clipa în care indianul apucase coama calului, Glenarvan îi încleştă braţul cu mîna.

— Pleci ? întrebă el, arătînd spre cîmpia liberă în acel moment.

— Da — spuse indianul, care înţelese gestul tovarăşului său. Pe urmă adăugă cîteva cuvinte spaniole, care însemnau : Thauka ! Bun cal. Repede. Va atrage lupii după el.

— Ah, Thalcave ! strigă Glenarvan.

— Repede, repede ! răspunse indianul, în timp ce Glenarvan îi spunea lui Robert cu o voce înecată de emoţie :

— Robert !... Copile !... Auzi !... Vrea să se jertfească pentru noi !... Vrea să alerge în pampas şi să abată furia lupilor, atrăgînd-o asupra lui !

— Prietene Thalcave — strigă Robert, aruncîndu-se la picioarele lui — prietene Thalcave, nu ne părăsi !

— Nu — spune Glenarvan — nu ne va părăsi !

Apoi se întoarse spre indian şi, arătînd înspre caii îngroziţi şi strînşi lîngă stîlpi, spuse :

— Să plecăm împreună.

— Nu — răspunse indianul, care nu se înşela asupra înţelesului cuvintelor lui. Animale rele, înspăimîntate. Thauka, bun cal.

— Fie — spuse Glenarvan. Robert, poţi fi sigur că Thalcave nu te va părăsi. Îmi arată ce am de făcut ! Eu voi pleca ! El va rămîne lîngă tine. Apoi, apucîndu-l pe Thauka de căpăstru, continuă : Eu voi pleca.

— Nu — răspunse liniştit patagonezul.

— Eu — strigă Glenarvan, smulgîndu-i căpăstrul din mînă — eu voi fi acela ! Salvează-l pe copil ! Ţi-l încredinţez, Thalcave !

Glenarvan, în tulburarea lui, amesteca cuvinte englezeşti cu spaniole. Dar ce importanţă are limba ? În situaţii atît de groaznice, gesturile vorbesc de la sine şi oamenii se înţeleg repede.

Totuşi, Thalcave se opunea. Discuţia se prelungea şi primejdia creştea cu fiecare clipă. Chiar stîlpii cei mai rezistenţi începeau să cedeze sub dinţii şi ghearele lupilor.

Nici Thalcave, nici Glenarvan nu păreau să renunţe. Indianul îl trăsese pe Glenarvan spre ieşirea din ocol şi îi arăta cîmpia liniştită ; în limbajul său îl făcea să înţeleagă că nu trebuie pierdută nici o clipă, căci primejdia va fi mai mare pentru cei ce vor rămîne, dacă manevra nu va izbuti ; în sfîrşit, că el singur îl cunoştea pe Thauka, şi deci el îi va folosi mult mai bine iuţeala şi sprinteneala pentru salvarea tuturor. Glenarvan, orbit, susţinea cu încăpăţînare că el va trebui să se jertfească, cînd, deodată, fu împins la o parte cu violenţă. Thauka se încordă, se ridică pe picioarele dindărăt şi deodată sări peste bariera de foc şi peste mormanul de cadavre, în timp ce o voce de copil striga :

— Dumnezeu să vă aibă în pază, milord !

Glenarvan şi Thalcave abia avură timpul să-l vadă pe Robert, care, cu mîinile înfipte în coama lui Thauka, dispăru în beznă.

— Robert ! Nenorocitule ! strigă Glenarvan.

Dar aceste cuvinte nu au putut fi auzite nici de indian. Izbucni un urlet înfiorător. Lupii roşii, repezindu-se pe urmele calului, o luară la fugă spre apus, cu o repeziciune fantastică.

Thalcave şi Glenarvan ieşiră în goană din ocol. Cîmpia îşi recăpătase liniştea şi abia dacă mai puteau distinge o linie ce unduia departe, în întunericul nopţii.

Glenarvan se prăbuşi la pămînt, buimac, deznădăjduit, frîngîndu-şi mîinile. Indianul zîmbea cu liniştea lui obişnuită.

— Thauka. Bun cal. Copil viteaz. Va scăpa — repeta el mereu dînd din cap.

— Şi dacă va cădea ? spuse Glenarvan.

— Nu va cădea !

Deşi avea încredere în Thalcave, lordul petrecu restul nopţii într-un mare chin. Nici nu-şi dădea seama că scăpase de primejdia unei haite de lupi. Voia să alerge în căutarea lui Robert, dar indianul îl opri ; acesta îl făcu să priceapă că nu-l puteau ajunge cu caii lor şi că Thauka întrecuse de mult duşmanii ; de altfel, pe întuneric nici nu-l puteau regăsi, trebuiau să aştepte zorile, ca să pornească pe urmele lui Robert.

La ora patru începu să se crape de ziuă. Norii de ceaţă ce împînzeau orizontul începură să se ridice treptat. Picături limpezi de rouă acopereau cîmpia şi printre ierburile înalte se simţi un freamăt uşor, care vestea apropierea zilei.

Sosise clipa plecării.

— Haidem ! La drum ! spuse indianul.

Glenarvan, fără să scoată un cuvînt, încălecă pe calul lui Robert. În curînd, cei doi călăreţi galopau înspre apus, reîntorcîndu-se pe linia dreaptă de la care tovarăşii lor trebuiau să se abată.

Timp de un ceas alergară astfel cu o iuţeală extraordinară, căutîndu-l pe Robert din ochi, temîndu-se la fiecare pas să nu dea de cadavrul lui însîngerat. Glenarvan îşi înfigea pintenii în coastele calului. În sfîrşit, auziră împuşcături, trase la intervale regulate, ca un semnal de recunoaştere.

— Ei sînt ! strigă Glenarvan.

Thalcave şi lordul dădură şi mai aprig pinteni cailor şi, în cîteva clipe, ajunseră la detaşamentul condus de Paganel. Un strigăt izbucni din pieptul lui Glenarvan. Robert era aici, viu, purtat în spate de mîndrul Thauka, care la vederea stăpînului său scoase un nechezat de bucurie.

— Ah, copilul meu, copilul meu ! exclamă Glenarvan, cu o expresie de nemărginită duioşie.

Descălecînd, şi el şi Robert se aruncară unul în braţele celuilalt. Apoi veni rîndul indianului să-l strîngă în braţe pe curajosul fiu al căpitanului Grant.

— Trăieşte, trăieşte ! strigă Glenarvan.

— Da — răspunse Robert — şi aceasta datorită lui Thauka.

Indianul nu aşteptase acest cuvînt de recunoştinţă ca să mulţumească viteazului său cal, căci în clipa aceea îi vorbea şi-l îmbrăţişa, ca şi cum în vinele animalului curgea sînge omenesc.

În sfîrşit, întorcîndu-se spre Paganel, îl arătă pe tînărul Robert.

— Un viteaz ! îi strigă şi apoi folosi o metaforă indiană, care arăta curajul : Nu i-au tremurat pintenii.

Îmbrăţişîndu-l, Glenarvan îi spuse lui Robert :

— De ce, fiul meu, nu l-ai lăsat pe Thalcave sau pe mine să facem această ultimă încercare ca să te salvăm ?

— Milord — răspunse copilul, cu cea mai vie recunoştinţă în glas — nu era rîndul meu să mă jertfesc ? Thalcave îmi salvase odată viaţa, şi apoi, dumneavoastră îmi veţi salva tatăl !

CÎMPIILE ARGENTINIENE

După primele îmbrăţişări, Paganel, Austin, Wilson, Mulrady şi toţi cei care rămăseseră în urmă, în afară, poate, de maiorul Mac Nabbs, îşi dădură seama de un lucru : că mureau de sete. Din fericire, Guamini nu curgea departe. Porniră deci din nou la drum şi la şapte dimineaţa mica trupă ajunse lîngă ramada. Văzînd cadavrele de lupi presărate jur împrejur, înţeleseră repede cît de violent fusese atacul şi cît de puternică fusese apărarea.

Călătorii, potolindu-şi setea, începură să mănînce lacom, devorînd cu poftă bucatele pregătite pentru ei. Muşchii de struţ erau excelenţi, şi tatu-ul fript în propria-i carapace, delicios.

— Să mănînci cu măsură — spuse Paganel — ar însemna să nu apreciezi bucatele ; şi urmîndu-şi propriul sfat, mîncă mult, fără ca totuşi să se simtă rău, datorită apei limpezi a rîului Guamini, care i se păru că are calităţi digestive cu totul remarcabile.

La zece dimineaţa, Glenarvan, nevoind să repete greşelile lui Hanibal la Capua [1], dădu semnalul de plecare. Umplură burdufurile cu apă şi porniră. Caii, întremaţi, se arătau foarte zeloşi şi aproape toată vremea o ţinură într-un trap mărunt. Pămîntul devenea mai umed şi mai fertil, dar pustiu încă. Nici un incident nu se produse în timpul zilelor de 2 şi 3 noiembrie, şi seara, călătorii, frînţi de oboseală, se opriră la marginea pampasului, la graniţele provinciei Buenos Aires. Ei părăsiseră golful Talcahuano la 14 octombrie, astfel că în douăzeci şi două de zile străbătuseră, din fericire nevătămaţi, patru sute cincizeci de mile, adică aproape două treimi din drumul lor.

A doua zi dimineaţa depăşiră linia convenţională care desparte cîmpiile argentiniene de regiunea pampasului. Aici nă-

[1] Vestit general cartaginez ; după multe victorii împotriva romanilor, a fost înfrînt de aceştia la Capua, pentru că în loc să înainteze, a făcut un popas de o iarnă, în care timp romanii au avut vreme să se întărească.

dăjduia Thalcave să-i întîlnească pe casicii în mîna cărora nu se îndoia că-i vor găsi pe Harry Grant şi pe cei doi tovarăşi ai lui.

Din cele paisprezece provincii care formează Republica Argentina, aceea a Buenos Aires-ului e cea mai mare şi totodată cea mai populată. Graniţa sa de sud e lipită de teritoriile indiene între 64° şi 65°. Pămîntul e foarte fertil. O climă deosebit de sănătoasă domneşte în această cîmpie, acoperită de cereale şi de plante leguminoase arborescente şi care coboară perfect orizontal pînă la poalele sierrelor Tandil Talapquem.

De îndată ce părăsiră rîul Guamini, călătorii constataseră cu mare satisfacţie o îmbunătăţire serioasă a temperaturii. Media ei nu depăşea 17°, datorită vînturilor puternice şi reci din Patagonia, care pun necontenit în mişcare straturile de aer. Atît animalele cît şi oamenii n-aveau deci nici un motiv să se plîngă, după ce suferiseră cumplit din cauza secetei şi a arşiţei. Înaintau cu nerăbdare şi cu încredere. Dar, orice-ar fi spus Thalcave, ţara părea complet nelocuită sau, pentru a folosi o expresie mai potrivită, complet „părăsită".

Adesea, frontiera de est trecea pe mal sau tăia mici lagune, pline uneori cu apă dulce, alteori cu apă sălcie. Pe malurile lor şi la adăposturile stufişurilor, şopăiau pitulici sprintene şi cîntau ciocîrlii vesele în tovărăşia „tangaras"-ilor rivali în culori cu scînteietorii colibri. Aceste păsări frumoase băteau vesel din aripi, fără să ia seama la nişte soldăţoi de grauri, care, împodobiţi cu epoleţii şi pieptarul roşu, defilau pe maluri. În stufărişurile spinoase se legăna ca într-un hamac cuibul „annubis"-ilor, şi pe malul lagunelor, flamingo minunaţi, mergînd în grupuri regulate, îşi întindeau în văzduh, în bătaia vîntului, aripile lor de culoarea focului. Cuiburile se numărau cu miile. Aveau forma unor trunchiuri de con de un picior înălţime. Formau un fel de mic oraş. Flamingo nu se sinchiseau prea mult la apropierea călătorilor, ceea ce nu-i plăcea savantului Paganel.

— De mult — spuse el maiorului — sînt curios să văd un flamingo zburînd !

— Bine — spuse maiorul.

— Şi fiindcă am ocazia, profit.

— Profită, Paganel.

— Hai cu mine, maiorule. Vino şi tu, Robert. Am nevoie de martori.

Şi Paganel, lăsîndu-şi tovarăşii s-o ia înainte, se îndreptă, urmat de Robert Grant şi de maior, spre grupurile de păsări. Ajunşi la o distanţă favorabilă, el trase un foc de puşcă în vînt, căci n-ar fi omorît o pasăre fără să aibă nevoie. Stolul de flamingo zbură deodată, în timp ce Paganel îi observa cu atenţie prin ochelari.

— Ei — se adresă el maiorului, cînd grupul dispăru — i-aţi văzut zburînd ?

— Da, sigur — răspunse Mac Nabbs — doar nu sîntem orbi !

— Nu vi s-a părut că în zbor semănau cu nişte săgeţi împodobite cu pene ?

— Nicidecum.

— De loc — adăugă Robert.

— Eram sigur de asta ! răspunse savantul cu un aer de satisfacţie. Aceasta însă nu l-a împiedicat cîtuşi de puţin pe cel mai mîndru dintre oamenii modeşti, pe ilustrul meu compatriot Chateaubriand, să fi făcut această comparaţie inexactă, între flamingo şi săgeţi ! Ah, Robert, vezi tu, comparaţia e cea mai primejdioasă figură de stil pe care o cunosc ! Fereşte-te de ea cît trăieşti şi n-o folosi decît la mare strîmtoare.

— Aşadar, eşti satisfăcut de experienţa dumitale ? spuse maiorul.

— Încîntat !

— Şi eu la fel, dar să dăm pinteni cailor, căci ilustrul dumitale Chateaubriand ne-a lăsat cu o milă în urma celorlalţi.

Cînd îşi ajunse din urmă tovarăşii, Paganel îl găsi pe Glenarvan vorbind de zor cu indianul, care părea să nu-l înţeleagă. Thalcave se oprise adeseori ca să cerceteze orizontul şi, de fiecare dată, figura lui exprimase o vie mirare. Glenarvan, nevăzînd lîngă el pe tălmaciul obişnuit, încercase zadarnic să intre în vorbă cu indianul. De aceea, cum îl văzu din depărtare pe savant, îl strigă :

— Haide, prietene Paganel, Thalcave nu izbuteşte de fel să se înţeleagă cu mine.

Paganel vorbi cîteva minute cu patagonezul şi, întorcîndu-se spre Glenarvan, spuse :

— Thalcave se miră de un fapt care e într-adevăr bizar.
— De ce anume ?
— Că nu întîlnește nici măcar urme de indieni pe aceste cîmpii care, de obicei, sînt cutreierate de triburile lor ; îi întîlnești mînînd din urmă vitele din estancias sau mergînd pînă în Anzi, să își vîndă covoarele de „zorill" și bicele din curele împletite.
— Și care o fi motivul ? Ce spune Thalcave ?
— Nu știe ; se miră, asta-i tot.
— Dar ce indieni credea el că va găsi în această parte a pampasului ?
— Tocmai pe cei care au luat prizonieri pe străini, băștinași ai căror șefi sînt casicii Calfucura, Catriel sau Yanchetruz.
— Cine sînt ăștia ?
— Șefii de trib, care acum treizeci de ani, înainte de a fi fost împinși dincolo de sierre, erau atotputernici. De atunci s-au supus, atît cît se poate supune un om liber, și străbat pampasul și provincia Buenos Aires în căutare de hrană. Mă mir, deci, împreună cu Thalcave, că nu întîlnim urmele lor într-o țară în care ei practică și tîlhăria.
— Atunci ce hotărîre trebuie să luăm ? întrebă Glenarvan.
— Voi afla imediat — răspunse Paganel.
Și după cîteva clipe de conversație cu Thalcave, spuse :
— Iată părerea lui, care-mi pare foarte înțeleaptă. Trebuie să ne continuăm drumul spre răsărit ; pînă la Fortul Independenței e drumul nostru, și acolo, dacă nu vom mai afla noutăți despre căpitanul Grant, vom ști cel puțin ce s-a întîmplat cu indienii din cîmpia argentiniană.
— E departe Fortul Independenței ? întrebă Glenarvan.
— Nu, e așezat în sierra Tandil, la vreo șaizeci de mile.
— Și cînd vom ajunge acolo ?
— Poimîine seară.
Vestea aceasta îl dezorientă oarecum pe Glenarvan. Iată ceva la care s-ar fi așteptat cel mai puțin ; să nu găsești nici un indian în pampas ! Trebuia deci ca vreo împrejurare cu totul deosebită să-i fi alungat. Dar lucru mai grav încă, dacă Harry Grant era prizonierul unuia din aceste triburi, însemna oare că fusese tîrît de aceștia spre nord sau spre sud ? Pe Glenarvan îl frămînta îndoiala. Era necesar să urmărească cu orice chip drumul urmat de căpitan. În sfîrșit, cel mai bun lucru era să asculte de părerea lui Thalcave și să ajungă la Tandil. Acolo, cel puțin, vor găsi pe cineva cu care să vorbească.

Pe la patru seara zăriră o colină, care putea să treacă drept un munte în acest ținut atît de neted. Era sierra Tapalquem, la poalele căreia călătorii înnoptară.
Trecerea sierrei o făcură a doua zi cît se poate de ușor. Urmară unduirile nisipoase ale terenului ce cobora în pantă domoală. O astfel de sierră nu putea să fie luată în serios de niște oameni care străbătuseră Anzii Cordilieri. Caii nu-și încetineau nici ei pasul. La prînz trecură de fortul părăsit de la Tapalquem, prima verigă a acestui lanț de mici forturi, întinse de-a lungul lizierei de sud împotriva indigenilor jefuitori. Dar, spre mirarea crescîndă a lui Thalcave, nu întîlniră nici urmă de indieni. Totuși, spre amiază, mica trupă zări trei călăreți bine echipați și înarmați ; aceștia însă nu numai că nu se apropiară, dar fugiră dinaintea lor cu o iuțeală de necrezut. Glenarvan era furios.
— Niște gauchos — spuse patagonezul, dînd băștinașilor denumirea care iscase altădată o discuție între maior și Paganel.
— Ah, gauchos ! răspunse Mac Nabbs. Ei bine, Paganel, vîntul de nord nu bate astăzi. Ce gîndești despre aceștia ?
— Îmi pare că au aerul unor tîlhari — răspunse Paganel.
— De la aparență pînă la adevăr... scumpul meu savant...
— Nu e decît un pas... scumpul meu maior.
Mărturisirea lui Paganel stîrni un hohot de rîs, care nu-l supără însă și făcu chiar o curioasă observație pe seama indienilor.
— Am citit undeva — zise el — că la arabi gura are o expresie de mare cruzime, în timp ce ochii privesc blînd. Ei bine, la băștinașii americani e tocmai pe dos. Oamenii ăștia au privirea deosebit de cruntă. Caracterizare demnă de un fizionomist de profesie.
În acest timp, conform ordinelor lui Thalcave, mica trupă mergea în grup compact. Oricît de pustiu ar fi fost ținutul, era bine să te ferești de surprize ; precauția fu însă inutilă, și seara trupa se odihnea într-o mare „tolderia" părăsită, în care

casicul Catriel își aduna de obicei bandele. Inspectînd terenul și negăsind nici un fel de urme, patagonezul își dădu seama că tolderia nu fusese vizitată de multă vreme.

A doua zi, Glenarvan și tovarășii săi străbăteau din nou cîmpia; se zăreau primele „estancias", care se învecinează cu sierra Tandil; dar Thalcave hotărî să nu se oprească aici, ci să meargă pînă la Fortul Independenței, unde voia să se informeze în special asupra situației atît de bizare a acestui ținut părăsit.

Copacii, atît de rari de la Cordilieri încoace, se iviră din nou, majoritatea fiind plantați după sosirea europenilor pe teritoriul american. Întîlneai piersici, plopi, sălcii, salcîmi, care fără nici o îngrijire creșteau repede și viguroși. Ei înconjurau de obicei întinsele ocoluri de vite, denumite „corrales", străjuite la rîndul lor de pari. Aici pășteau și se îngrășau mii de boi, oi, vaci și cai, însemnați cu fierul roșu, al pecetei stăpînului respectiv, în timp ce împrejur vegheau cîini voinici și aprigi. Pămîntul, puțin sărat, care se întinde la poalele munților, e foarte bun pentru vite și produce un nutreț excelent. De aceea, terenurile de aici sînt preferate pentru stabilirea crescătoriilor de vite, conduse de un logofăt și un vătaf, care au la rîndul lor sub ordine patru argați la fiecare mie de capete.

Acești oameni duc o viață de păstori biblici; turmele lor sînt atît de numeroase, poate mai numeroase decît acelea care mișunau altădată pe cîmpiile Mesopotamiei. Dar aici, păstorul nu are familie, și marii „estancieros"[1] ai pampasului au toate apucăturile grosolane ale negustorilor de vite, semănînd prea puțin cu păstorii timpurilor biblice. Toate acestea le explică foarte bine tovarășilor săi Paganel, care se și lansă apoi într-o discuție antropologică, plină de interes, asupra raselor. Ajunsese chiar să-l intereseze și pe maior, care nu se sfii să o mărturisească.

Paganel avu de asemenea prilejul să atragă atenția asupra unui curios efect de miraj, foarte obișnuit de altfel în aceste șesuri întinse. De departe, numeroasele estancias semănau cu

[1] Proprietarii staulelor de vite (în limba spaniolă în text).

niște mari insule. Plopii și sălciile de la marginea lor păreau că se reflectă ca într-o apă limpede, care fugea din fața călăreților; iluzia era atît de perfectă, încît ochiul nu se putea obișnui cu realitatea.

În timpul acestei zile de 6 noiembrie întîlniră mai multe estancias, precum și unul sau două saladeros. Aici, vitele, după ce au fost îngrășate cu nutreț foarte hrănitor, așteaptă să fie înjunghiate. Saladero, așa cum îl arată numele, este locul unde se sărează carnea. Această muncă respingătoare începe la sfîrșitul primăverii. Măcelarii vin în ocoluri; prind animalele cu lasso-ul pe care-l mînuiesc foarte îndemînatic și le duc în saladero; în acest loc, boii, taurii, vacile și oile sînt înjunghiate cu sutele, jupuite și tăiate în bucăți. Dar adesea, taurii opun rezistență. Măcelarul se transformă atunci în toreador și știe să practice cu dibăcie și această meserie periculoasă, ba chiar, trebuie s-o spunem, cu o sălbăticie puțin obișnuită. În totul, acest măcel oferă un spectacol înspăimîntător. Nimic mai respingător decît apropierea de acest abator. Din aceste oribile „măcelării" răzbate o atmosferă încărcată de duhori fetide, strigătele sălbatice ale jupuitorilor, lătratul sinistru al cîinilor, urletele prelungite ale animalelor muribunde, în timp ce vulturii uriași ai cîmpiei argentiniene, dînd năvală cu miile chiar de la douăzeci de leghe distanță, își dispută cu măcelarii resturile calde încă ale victimelor lor. Dar în acest moment, saladeros-urile erau liniștite și nepopulate. Nu sunase încă ceasul sinistrelor măceluri.

Thalcave iuțea pasul; voia să ajungă în aceeași seară la Fortul Independenței. Caii, îmboldiți de stăpînii lor, și urmînd exemplul lui Thauka, zburau printre ierburile înalte. Se întîlneau multe ferme cu zidurile crenelate și apărate de șanțuri adînci. Clădirea principală avea o terasă, de pe care locuitorii, organizați militărește, puteau trage împotriva bandiților. Glenarvan ar fi putut găsi acolo informațiile trebuincioase, dar mai sigur era să ajungă la satul Tandil, de aceea nu se opriră. Trecură rîul los Huesos, printr-un vad, iar cîteva mile mai departe rîul Chapaleofu. În curînd, sierra Tandil își întinse la picioarele cailor covorul de iarbă al primelor ei pante, și o oră mai tîrziu se ivi satul așezat în fundul unei văi strîmte, străjuit de zidurile crenelate ale Fortului Independenței.

FORTUL INDEPENDENȚEI

Sierra Tandil se ridică la o mie de picioare deasupra nivelului mării ; e un masiv primar, adică anterior oricăror forme organice și metamorfice, în sensul că structura și compoziția i s-au modificat treptat sub influența căldurii interne. E formată dintr-o succesiune semicirculară de coline de gnais acoperite de iarbă măruntă. Districtul Tandil, numit astfel după muntele cu același nume, cuprinde tot sudul provinciei Buenos Aires și este mărginit de un povîrniș care alungă înspre nord rîurile ce izvorăsc de pe pantele sale.

Districtul numără aproape patru mii de locuitori și capitala lui e satul Tandil, așezat la poalele culmilor sudice ale sierrei și apărat de Fortul Independenței ; poziția lui pe rîul Chapaleofu este destul de fericită și are o caracteristică ce nu putea să scape lui Paganel : orașul era populat îndeosebi de basci francezi și de coloniști italieni. Într-adevăr, Franța a întemeiat primele așezări străine în această regiune ce se întinde la sud de La Plata. Francezul Parchappe înălță în 1828 Fortul Independenței, destinat să protejeze ținutul împotriva invaziilor indiene. Alcide d'Orbigny, un renumit savant, îl însoțise în această expediție și tot el a cunoscut, studiat și descris cel mai bine toate țările sudice ale Americii de Sud.

Satul Tandil e destul de important. Cu ajutorul galeras-urilor, mari căruțe cu boi perfect adaptate drumurilor de șes, el ajunge în douăsprezece zile la Buenos Aires ; din această pricină, comerțul e destul de activ ; satul vinde în oraș carnea din estancias, pastrama din saladeros ca și produsele specifice ale industriei indiene : stofe de bumbac, țesături de lînă și obiecte din piele împletită, atît de căutate etc. În afară de cîteva case, destul de confortabile, Tandil are și cîteva școli și biserici.

Paganel, după ce le dădu aceste amănunte, mai spuse că aici vor afla neapărat unele lucruri care-i interesează : fortul, de altfel, este totdeauna ocupat de un detașament de trupe naționale.

Glenarvan deșeuă caii, pe care îi adăposti în grajdul unei „fonda" destul de arătoase. Apoi, Paganel, maiorul, Robert și el se îndreptară către Fortul Independenței, sub conducerea lui Thalcave. După cîteva minute de urcuș, pe una din coamele sierrei, ajunseră la o intrare a fortului, destul de prost păzită de o santinelă argentiniană. Trecură de altfel fără vreo dificultate, ceea ce dovedea o mare nepăsare sau o desăvîrșită siguranță.

Cîțiva soldați făceau exerciții pe esplanada fortului ; dar cel mai în vîrstă dintre soldați avea douăzeci de ani și cel mai tînăr, șapte. La drept vorbind, erau o duzină de copii și de tineri care făceau scrimă destul de bine. Uniforma lor se compunea dintr-o cămașă în dungi, strînsă în talie cu o curea de piele. Cît despre pantalonii lungi sau scurți, sau măcar kilt-ul scoțian, nici pomeneală ; clima dulce le permitea să poarte un costum relativ sumar. Iar Paganel își făcu o bună idee despre un guvern care nu se ruina cheltuind cu uniformele. Fiecare din acești băiețandri purta o pușcă cu capse și o sabie ; o sabie prea lungă și o pușcă prea grea pentru ei. Toți aveau fața arsă de soare și expresia feței comună.

Caporalul-instructor care-i comanda semăna cu ei. Trebuia să fi fost, și erau într-adevăr, doisprezece frați care defilau sub ordinele unui al treisprezecelea.

Paganel nu se miră ; el cunoștea statistica argentiniană și știa că în țara aceasta media de copii pe familie trece de nouă ; dar se miră totuși cînd îi văzu pe micii soldați mînuind armele după instrucția francezilor și executînd cu o precizie perfectă principalele mișcări ale șarjei în doisprezece timpi. Adesea chiar ordinele caporalului răsunau în limba maternă a savantului.

— Iată ceva curios — zise el.

Dar Glenarvan nu venise la Fortul Independenței ca să privească niște copii făcînd exerciții militare, și mai puțin încă pentru a se ocupa de naționalitatea și de originea lor. El nu lăsă deci vreme lui Paganel să se mire prea mult și-l rugă să întrebe de comandantul garnizoanei. Paganel se execută și unul din soldații argentinieni se îndreptă către o căsuță care slujea de cazarmă.

După cîteva clipe apăru căpitanul în persoană. Era un om de cincizeci de ani, viguros, cu prestanța unui adevărat mili-

tar, cu mustăți mari, cu pomeții obrajilor ieșiți, cu părul cărunt și cu privirea poruncitoare, bineînțeles atît cît îți puteai da seama cercetîndu-l prin norii de fum ce-i pufăia dintr-o pipă scurtă. Mersul lui îi aminti lui Paganel ținuta specifică a bătrînilor subofițeri din patrie.

Thalcave, adresîndu-se comandantului, îl prezentă pe lordul Glenarvan și pe tovarășii săi. În timp ce vorbeau, comandantul nu încetă să-l privească pe Paganel cu o stăruință ce-l punea pe savant în încurcătură. Paganel nu știa unde voia să ajungă militarul, și era gata să-l întrebe, cînd acesta îi luă mîna și fără nici o introducere îi spuse cu bucurie în glas, în limba geografului :

— Francez ?

— Da, francez — răspunse Paganel.

— A, încîntat, bun venit ! Și eu francez ! repetă comandantul scuturînd brațele savantului cu o forță îngrijorătoare.

— Unul din prietenii dumitale ? îl întrebă maiorul pe Paganel.

— Te cred ! răspunse acesta cu o anume mîndrie. Am prieteni în toate cele cinci părți ale lumii.

Și după ce-și desprinse mîna cu o oarecare greutate din menghina vie ce i-o strivea, intră într-o conversație adîncă cu voinicul comandant. Glenarvan ar fi vrut să scoată și el un cuvînt care să aibă vreo legătură cu problemele lor, dar militarul își povestea viața și nu arăta de loc că ar avea intenția să se oprească. Se vedea bine că acest om de treabă părăsise Franța de foarte multă vreme ; limba maternă nu-i mai era familiară și uitase, dacă nu cuvintele, cel puțin cum să le lege. Vorbea aproape ca un negru din coloniile franceze. Într-adevăr, așa cum vizitatorii lui nu întîrziară să afle, comandantul Fortului Independenței era un sergent francez, vechi tovarăș al lui Parchappe.

De la întemeierea fortului, în 1828, nu-l mai părăsise și acum îl comanda cu autorizația guvernului argentinian. Era un om de cincizeci de ani, un basc ; se numea Manuel Ipharaguerre. După cum se vede, deși nu era spaniol, scăpase totuși cu viață. La un an de la venirea lui în această țară, sergentul Manuel ceru să fie naturalizat, intră în armata argentiniană și se căsători cu o indiană, care la sosirea lor tocmai alăpta doi gemeni de șase luni. Doi băieți, bineînțeles, căci vrednica

soție a sergentului nu și-ar fi permis să-i nască fete. Manuel nu concepea o altă situație decît aceea de militar și nădăjduia să ofere republicii o companie întreagă de tineri soldați.

— Ai văzut ? spuse el. Frumoși ! Buni soldați ! José ! Juan ! Miquele ! Pepe ! Pepe ! Șapte ani ! A și început să mînuiască pușca !

Pepe, auzind că este lăudat, își lipi călcîiele și prezentă arma cu o grație perfectă.

— Va ajunge departe — adăugă sergentul. Ca mîine, maior, colonel, general de brigadă !

Sergentul Manuel se arătă încîntat că nu era contrazis nici în privința superiorității meseriei de militar, nici asupra viitorului ce-l rezervase progeniturii sale. Era fericit, și cum a spus Goethe, nimic din ceea ce ne face fericiți nu e iluzie.

Toată povestea dură un sfert de ceas încheiat, aceasta spre marea mirare a lui Thalcave. Indianul nu înțelegea cum poate să iasă atîtea cuvinte dintr-un gîtlej. Nimeni nu-l întrerupse pe comandant. Dar cum și un sergent, chiar francez, trebuie să tacă odată și odată, Manuel amuți pînă la urmă, nu fără a-i ruga pe oaspeți să-l urmeze în casă. Aceștia, resemnați, primiră să fie prezentați doamnei Ipharaguerre, care părea un „om de ispravă", dacă această expresie din Lumea Veche se poate folosi pentru o femeie.

Pe urmă, după ce musafirii îi făcură în totul după voie, sergentul își întrebă oaspeții cărui fapt se datora cinstea de a-i primi la el. Acum ori niciodată, trebuiau să se explice. Paganel îi povesti în franțuzește toată călătoria lor prin pampas și isprăvi întrebîndu-l pentru ce părăsiseră indienii țara.

— Ah... nimeni... — răspunse sergentul, dînd din umeri. Într-adevăr... nimeni ! Noi, ăștia de aici, cu brațele încrucișate... nimic de făcut !

— De ce ?

— Război.

— Război ?

— Da, război civil !

— Război civil ? reluă Paganel, care, fără să-și dea seama, începu și el să vorbească ca un negru din colonii.

— Da, război între paraguieni și buenos-airesieni — răspunse sergentul.

— Și ?

— Şi indienii, toţi nord, pe urmele generalului Flores. După pradă.

— Dar casicii ?

— Casicii cu ei.

— Şi Catriel ?

— Nu mai e Catriel.

— Şi Calfucura ?

— Nici Calfucura.

— Şi Yanchetruz ?

— Nu mai e Yanchetruz.

Răspunsul acesta i-l tălmăci lui Thalcave, care dădu din cap cu un aer aprobator. Într-adevăr, Thalcave nu ştia, sau uitase de războiul civil care avea să atragă mai tîrziu intervenţia Braziliei şi care decima pe atunci cele două partide ale republicii. Indienii au numai de cîştigat din aceste lupte interne. De aceea, sergentul nu se înşela, atribuind părăsirea pampasului unui război civil care se ducea în nordul provinciilor argentiniene.

Dar evenimentul răsturna proiectele lui Glenarvan ; planurile sale erau astfel zădărnicite. Într-adevăr, dacă Harry Grant era prizonierul casicilor, aceştia îl luaseră cu siguranţă cu ei pînă la graniţele de nord. În acest caz, cum să-l mai regăseşti ? Trebuiau să pornească la o cercetare primejdioasă şi aproape inutilă pînă la graniţele de nord ale pampasului ? Era o hotărîre gravă, care trebuia serios discutată.

Totuşi, mai trebuiau să pună o întrebare importantă sergentului, şi maiorul fu acela care se gîndi s-o facă, în timp ce prietenii lui priveau în tăcere.

— Sergentul auzise oare vorbindu-se de nişte europeni prizonieri la casicii din pampas ?

Manuel se gîndi cîteva clipe, ca unul care-şi adună amintirile.

— Da — spuse el, în sfîrşit.

— Ah ! făcu Glenarvan, legîndu-se de o nouă speranţă.

Paganel, Mac Nabbs, Robert şi el îl înconjurară pe sergent.

— Vorbeşte ! Vorbeşte ! îi spuneau, aşteptîndu-i cu lăcomie cuvintele.

— Sînt cîţiva ani de atunci — răspunse Manuel — da... tocmai aşa... prizonieri europeni... dar niciodată văzut...

— Cîţiva ani — reluă Glenarvan — vă înşelaţi... Data naufragiului e precisă... *Britannia* s-a pierdut în iunie 1862... Sînt deci mai puţin de doi ani.

— O, mai mult, milord !

— Nu se poate ! exclamă Paganel.

— Ba da ! La naşterea lui Pepe... erau doi oameni.

— Nu, trei ! spuse Glenarvan.

— Doi ! replică sergentul cu un ton sigur.

— Doi ? spuse Glenarvan foarte surprins. Doi englezi ?

— Nu. Cine a zis englezi ?... Un francez şi un italian !

— Un italian care a fost măcelărit de poiuşi ? întrebă Paganel.

— Da ! Şi am aflat apoi... francezul salvat.

— Salvat ! strigă tînărul Robert, care-şi pusese toată nădejdea în spusele sergentului.

— Da, salvat — răspunse Manuel.

Toţi îl priveau pe savant, care se lovea peste frunte cu un aer deznădăjduit.

— Ah, înţeleg — spuse el în sfîrşit — totul e limpede, totul se explică.

— Despre ce e vorba ? întrebă Glenarvan, pe cît de neliniştit, pe atît de nerăbdător.

— Prieteni — răspunse Paganel, apucîndu-l pe Robert de mîini — trebuie să ne resemnăm după o mare deziluzie. Am urmat un drum greşit. Nu e vorba de căpitan, ci de un italian, Marco Vazello, ucis într-adevăr de poiuşi, şi de unul din compatrioţii mei, care a întovărăşit ca prizonier de mai multe ori pe aceşti indieni pînă la malurile Colorado-ului şi care, după ce a scăpat, în sfîrşit, din mîinile lor, s-a întors în Franţa. Crezînd că sîntem pe urmele lui Harry Grant, am nimerit pe acelea ale tînărului Guinnard [1].

O linişte adîncă întîmpină această declaraţie. Greşeala era evidentă. Amănuntele date de sergent, naţionalitatea prizonierului, uciderea tovarăşului său, evadarea lui din mîinile indienilor, totul contribuia s-o facă şi mai evidentă.

---

[1] A. Guinnard a fost prizonier la indienii poiuşi timp de trei ani, între 1856—1859. A trecut prin grele încercări, pe care le-a suportat cu un curaj deosebit şi a reuşit în cele din urmă să scape, trecînd prin trecătoarea Upsallata. S-a reîntors în Franţa în 1861, fiind unul din colegii lui Paganel la Societatea de geografie. (N. A.)

Glenarvan privea nemulțumit spre Thalcave. Indianul luă atunci cuvîntul:

— N-ați auzit niciodată vorbindu-se de trei englezi prizonieri? întrebă el pe sergentul francez.

— Niciodată! răspunse Manuel. S-ar fi aflat la Tandil... Aș ști și eu... Nu, nu, așa ceva...

După acest răspuns categoric, Glenarvan nu mai avea nimic de făcut în Fortul Independenței. Prietenii lui și el se retraseră, nu fără a-i mulțumi și a-i strînge mîna sergentului.

Glenarvan era deznădăjduit pentru faptul că li se năruiseră orice speranță. Robert mergea alături de el fără să scoată un cuvînt, cu ochii umezi de lacrimi. Glenarvan nu găsea nici o vorbă ca să-l mîngîie. Paganel gesticula vorbind cu sine însuși. Maiorul nu-și descleșta buzele. Thalcave părea jignit în amorul lui propriu de indian, fiindcă rătăciseră pe un drum greșit. Totuși nimeni nu se gîndea să-i reproșeze o greșeală atît de scuzabilă.

Se întoarseră la fonda.

Seara, la masă, toți erau triști. Firește, nici unul dintre acești oameni curajoși și devotați nu regreta osteneala îndurată fără folos și atîtea primejdii prin care trecuseră. Dar fiecăruia i se spulberase într-o clipă orice nădejde de succes. Într-adevăr, puteau ei să-l mai întîlnească pe căpitanul Grant între sierra Tandil și mare? Nu. Sergentul Manuel ar fi fost cu siguranță informat dacă vreun prizonier ar fi căzut în mîinile vreunui trib indian pe țărmul Atlanticului. Un eveniment ca acesta nu putea scăpa atenției băștinașilor care străbat regulat drumul dintre Tandil și Carmen, pentru a face negoț la gurile lui Rio Negro. Și traficanții din cîmpia argentiniană își comunică tot ce află. Călătorii nu mai aveau de luat decît o singură hotărîre: să ajungă, și asta cît mai repede, la *Duncan*, la întîlnirea hotărîtă în golful Medano.

În acest timp, Paganel îi ceruse lui Glenarvan documentul, căruia cu toții îi dăduseră crezare, rătăcind atîta cu cercetările lor. Îl reciti cu o furie ce abia și-o putea ascunde, căutînd să-i smulgă o nouă interpretare.

— Documentul e totuși limpede! repeta Glenarvan. Explică în modul cel mai categoric naufragiul căpitanului și locul captivității!

— Ei bine, nu! răspunse geograful bătînd cu pumnul în masă. De o sute de ori nu! De vreme ce Harry Grant nu e în pampas, el nu e în America. Și unde este trebuie să ne spună documentul, și ne-o va spune, prieteni, de nu, nu mai sînt eu Jacques Paganel!

CAPITOLUL XXII

NĂVALA APELOR

O sută cincizeci de mile despart Fortul Independenței de malurile Atlanticului. Fără întîrzieri neprevăzute, care erau prea puțin probabile, Glenarvan trebuia să ajungă la *Duncan* în patru zile. Dar să se întoarcă pe bord fără căpitanul Grant, după ce dăduseră greș cu investigațiile, iată un gînd cu care nu se putea împăca. De aceea, a doua zi nici nu se gîndi să dea ordinul de plecare. Maiorul își luă asupra lui această sarcină; puse să înșeuze caii, să se reînnoiască proviziile, să stabilească popasuri în drum. Datorită lui, la ora opt dimineața, mica trupă coborî văile acoperite cu iarbă ale sierrei Tandil.

Glenarvan, cu Robert alături de el galopau fără a scoate un cuvînt. Caracterul îndrăzneț și hotărît al lordului nu-i îngăduia acestuia să accepte liniștit un eșec; inima îi bătea să-i aprindă pieptul, capul îi ardea. Paganel, sîcîit de această idee, întorcea documentul cînd pe față, cînd pe dos, cînd în sus, cînd în jos, doar să afle ceva nou. Thalcave, mut, îl lăsa pe Thauka să-l ducă unde vrea el. Maiorul, fără să-și fi pierdut încrederea, rămînea la postul lui ca un om, pe care nimic nu-l putea descuraja. Tom Austin și cei doi marinari împărțeau durerea celorlalți. La un moment dat, un iepure fricos țîșni peste drum. Marinarii scoțieni, superstițioși, se priviră.

— Semn rău — zise Wilson.

— Da, la noi în Highlands — îi răspunse Mulrady.

— Ce e rău în Highlands nu-i bun nici aici — declară cu siguranță Wilson.

Spre amiază, călătorii trecuseră de sierra Tandil și se găseau din nou în șesurile complet netede, care se întind pînă la mare. La fiecare pas, rîuri limpezi udau ținutul rodnic și se pierdeau în mijlocul pășunilor bogate. Pămîntul își redobîndise linia orizontală normală, ca oceanul după furtună. Ultimii munți ai pampasului argentinian fuseseră lăsați în urmă și preria, monotonă, oferea cailor un bogat covor de verdeață.

Timpul fusese frumos pînă atunci. Dar în ziua aceea, cerul luă o înfățișare care-i îngrijoră puțin pe călători. Masele de aburi, iscate de căldura zilelor din ajun și strînse în nori deși, promiteau să se reverse în ploi torențiale. De altfel, vecinătatea Atlanticului și vîntul de vest, care e stăpîn deplin aici, făceau deosebit de umedă clima acestui ținut. Acest fapt se vedea din abundența și rodnicia pășunilor, din verdele lor închis. Totuși, în acea zi, norii nu s-au spart și seara, după un drum de patruzeci de mile, parcurs cu ușurință, caii se opriră pe malul unor „canadas", adînci șanțuri naturale pline cu apă. Nicăieri vreun adăpost natural. Poncio-urile le slujiră de cort și totodată de pături; toți adormiră sub cerul amenințător, dar care se mărgini, din fericire, numai la amenințări.

A doua zi, pe măsură ce cîmpia cobora, apele subterane își trădară și mai mult prezența; umiditatea ieșea prin toți porii pămîntului. În curînd, lacuri mari, unele destul de adînci, altele abia începînd să se formeze, tăiau drumul ce ducea spre răsărit. Cîtă vreme nu întîlniră decît „lagunas", pînze de apă bine delimitate și fără plante acvatice, caii putură să-și taie drum cu ușurință; dar mult mai greu se descurcară cu mlaștinile mișcătoare numite „penganos"; ierburi înalte li se împleteau pe picioare, nimic nu te prevenea, trebuia să fi intrat în ele ca să le recunoști.

În aceste mlaștini și-au găsit mulți moartea. Într-adevăr, Robert, care o luase înainte cu o jumătate de milă, se întoarse în galop, strigînd:

— Domnule Paganel, domnule Paganel, o pădure de coarne de animale!

— Ce? răspunse savantul. Ai dat de o pădure de coarne?

— Da, sau cel puțin un crîng!

— Un crîng? Visezi, băiete! replică Paganel, dînd din umeri.

— Nu visez — reluă Robert — veți vedea îndată! Uite o țară ciudată, se seamănă coarne, care cresc ca și grîul! Aș vrea să le cunosc sămînța.

— Se pare că vorbește serios — spuse maiorul.

— Da, domnule maior, veți vedea.

Robert nu se înșelase și, în curînd, se găsiră cu toții în fața unui imens cîmp de coarne, regulat plantate, care se întindea cît vedeai cu ochii. Era un adevărat hățiș mărunt și des, dar ciudat.

— Ei, vedeți? spuse Robert.

— Iată ceva ciudat! răspunse Paganel, întorcîndu-se spre indian și cerîndu-i o lămurire.

— Coarnele ies din pămînt — spuse Thalcave — dar boii sînt dedesubt.

— Ce? strigă Paganel. O cireadă întreagă e îngropată în noroi?

— Da — zise patagonezul.

Într-adevăr, o cireadă uriașă își găsise moartea sub pămîntul acesta desfundat de copitele vitelor; sute de boi pieriseră astfel, unul lîngă altul, înăbușiți în mocirlă. Faptul acesta, care se întîmpla uneori în cîmpia argentiniană, nu putea fi ignorat de indian și era un avertisment de care trebuiau să țină seama. Înconjurară imensa hecatomă care ar fi satisfăcut și pe cei mai pretențioși zei din antichitate și, într-o oră, cîmpul de coarne rămase cu două mile în urma lor.

Thalcave privi cu o oarecare neliniște această stare de lucruri care-i păru neobișnuită. Se oprea adesea și se înălța în scări. Statura sa înaltă îi îngăduia să cuprindă cu privirea un vast orizont; dar nevăzînd nimic ce ar fi putut să-l lumineze, își relua de îndată drumul. După o milă iar se oprea, apoi, abătîndu-se din drum, mergea cîteva mile cînd înspre nord, cînd înspre sud și se reîntorcea în fruntea trupei, fără să mai spună nici ce spera, nici de ce se temea. Această manevră repetată de mai multe ori îl miră pe Paganel și îl intrigă pe Glenarvan. Savantul a fost rugat să-l întrebe pe indian, lucru pe care îl și făcu.

Indianul îi răspunse că se miră văzînd cîmpia îmbibată de apă. Niciodată, după cît știa și de cînd practica meseria de călăuză, nu a călcat pe un pămînt atît de jilav. Chiar în ano-

timpul ploios, pămîntul argentinian oferă totdeauna poteci practicabile.

— Dar care să fie pricina acestei umidităţi crescînde ? întrebă Paganel.

— Nu ştiu — răspunse indianul. Şi chiar dac-aş şti !...

— Rîurile sierrelor umflate de ploi nu se revarsă niciodată ?

— Uneori.

— Acum s-ar putea ?

— S-ar putea ! spuse Thalcave.

Paganel trebui să se mulţumească cu acest răspuns dat pe jumătate şi-i comunică lui Glenarvan rezultatul conversaţiei.

— Şi ce ne sfătuieşte Thalcave ? spuse Glenarvan.

— Ce-i de făcut ? îl întrebă Paganel pe patagonez.

— Să mergem repede — îi sfătui indianul.

Uşor de spus, greu de făcut. Caii, mergînd pe un pămînt ce aluneca sub picioare, oboseau repede ; depresiunea era din ce în ce mai mare. Această parte a şesului putea fi comparată cu o imensă groapă în care apele ce năvăleau înăuntru creşteau simţitor. Trebuiau deci să treacă fără întîrziere de aceste terenuri mai joase decît nivelul mării, pe care o inundaţie le-ar fi transformat imediat în lacuri.

Iuţiră pasul. Dar parcă apa care se scurgea pe sub picioarele cailor nu era de ajuns, deoarece către ora două se deschiseră zăgazurile cerului şi torentele unei ploi tropicale se revărsară pe cîmpie. Acum era cel mai bun prilej de a te purta ca un adevărat filozof. Nu aveai nici un mijloc de a te sustrage potopului şi cel mai bun lucru era să-l primeşti cu stoicism. De pe poncio-urile călătorilor apa curgea şiroaie, iar de pe pălării le picura pe faţă, ca de pe nişte acoperişuri cu jgheaburile înfundate. De marginea şeilor atîrnau şuviţe neîntrerupte de apă. Călăreţii, stropiţi cu noroiul împroşcat de copitele cailor, călăreau într-un dublu potop, care venea în acelaşi timp şi din pămînt şi din cer.

Astfel ajunseră seara, uzi pînă la piele şi rupţi de oboseală, la un rancio ca vai de lume. Numai nişte oameni puţin pretenţioşi i-ar fi putut da numele de adăpost şi numai nişte călători la strîmtoare, care n-ar fi avut încotro, ar fi catadicsit să se adăpostească în el. Dar Glenarvan şi tovarăşii săi n-aveau de ales. Se ghemuiră deci în acest bordei părăsit, pe care

l-ar fi refuzat şi cel mai sărac indian din pampas. Aprinseră, nu fără greutate, un foc slab din ierburi, care dădea mai mult fum decît căldură. Afară, rafalele de ploaie se năpusteau năvalnic şi prin stuful putred străbăteau stropi mari. Dacă nu se stinse de douăzeci de ori focul din vatră, aceasta se datora lui Mulrady şi Wilson, care de douăzeci de ori luptară împotriva torentului năvalnic. În timpul cinei, care fu pe sponci şi puţin consistentă, călătorii erau trişti. Le lipsea cu totul pofta de mîncare. Numai maiorul nu pierdu nici o îmbucătură. Impasibilul Mac Nabbs plutea deasupra evenimentelor. Cît despre Paganel, în calitatea sa de francez, încercă să glumească. Dar nu izbuti.

— Glumele mele au intrat la apă, nu mai merg — recunoscu el însuşi.

Totuşi, neavînd altceva mai bun de făcut decît să doarmă, fiecare căută să-şi uite osteneala într-o clipă de somn. Noaptea fu îngrozitoare. Scîndurile rancio-ului trosneau, gata să se rupă ; rancio-ul se apleca sub bătaia vîntului şi ameninţa s-o ia din loc la fiecare răbufnire ; nenorociţii de cai erau afară, expuşi tuturor toanelor nemiloase ale cerului, ca şi stăpînii lor, care nu sufereau mai puţin în bordei. Totuşi, în cele din urmă, îi cuprinse somnul. Întîi pe Robert, care, închizînd ochii, îşi lăsă capul pe umărul lordului Glenarvan, şi, mai apoi, pe toţi ceilalţi.

Noaptea se sfîrşi fără accidente. Se treziră la chemarea lui Thauka, care veghease toată noaptea, şi acum necheza izbind puternic cu copita în peretele rancio-ului. În lipsa lui Thalcave ştia la nevoie să dea el semnalul de plecare. Îi datorau prea mult ca să nu-l asculte, de aceea-l urmară. Ploaia nu mai era atît de deasă. Pe argila impermeabilă însă se formaseră mocirle, bălţi şi chiar lacuri, pînze de apă numite „banados", a căror adîncime îţi rezervă adesea surprize. Paganel, consultînd harta, se gîndi, nu fără dreptate, că rîurile Granade şi Vivarota, ce-şi adună de obicei apele din această cîmpie, trebuiau să se fi contopit într-o albie lată de cîteva mile.

Fură nevoiţi să iuţească pasul la maximum. Era în joc salvarea tuturor. Dacă inundaţia creştea, unde aveau să se adăpostească ? La orizont nu se vedea nici un punct mai ridicat, iar pe cîmpie apele năvăleau repede, într-un puhoi nestăvilit.

Dădură pinteni cailor, ca să meargă şi mai iute. Thauka mergea în frunte şi merita pe deplin numele de cal de mare; trecea prin apă ca şi cum ar fi fost în elementul lui natural.

Către ora zece dimineaţa, calul începu deodată să dea semne de mare nelinişte. Se întorcea adesea către şesurile jilave din sud; nechezatul i se prelungea şi nările lui adulmecau repede şi lacom aerul tare. Se cabra cu îndărătnicie. Thalcave, pe care săriturile calului nu-l puteau azvîrli din şa, îl stăpînea totuşi cu greutate. Îi strînsese atît de tare zăbala, încît din bot îi curgea sînge, amestecîndu-se cu spuma de la gură; şi totuşi, animalul înfuriat nu se liniştea; dac-ar fi fost liber, stăpînul simţea bine că ar fi zbughit-o înspre nord, cît îl ţineau picioarele.

— Ce tot are Thauka? întrebă Paganel. L-au muşcat lipitorile astea atît de lacome din apele argentiniene?

— Nu — răspunse indianul.

— I-e teamă atunci de vreo primejdie?

— Da, a simţit primejdia.

— Ce-o fi oare?

— Nu ştiu.

Dacă ochiul nu putea să vadă încă primejdia pe care o ghicea Thauka, urechea putea s-o distingă. Într-adevăr, un murmur surd, asemănător zgomotului refluxului, se auzea dincolo de orizont. Vîntul sufla în rafale încărcate cu o pulbere lichidă; păsările, fugind dinaintea unui fenomen necunoscut lor, săgetau aerul cu repeziciune; caii, cu picioarele jumătate în apă, simţeau primele valuri ale curentului de apă. În curînd, un zgomot asurzitor de mugete, nechezat, behăituri răsunară numai la o jumătate de milă înspre sud şi deodată se iviră turme nesfîrşite, care, căzînd şi ridicîndu-se iar, grăbindu-se într-un amestec pestriţ de animale înfricoşate, alergau cu o iuţeală înspăimîntătoare. Abia putură să le deosebească în mijlocul vîrtejurilor de apă ridicate în fuga lor. O sută de balene din cele mai mari n-ar fi tulburat cu atîta violenţă valurile oceanului.

— Anda, anda![1] strigă Thalcave cu o voce răsunătoare.

— Ce e? spuse Paganel.

— Vin apele! Vin! răspunse Thalcave dînd pinteni calului şi mînîndu-l spre nord.

[1] Repede (în limba spaniolă în text).

— Inundaţie! strigă Paganel. Şi tovarăşii săi, cu Paganel în frunte, zburară pe urmele lui Thauka.

Era şi timpul. Într-adevăr, la cinci mile spre sud, un puhoi mare şi lat se revărsă peste cîmpie, transformînd-o în ocean. Ierburile înalte dispăreau ca secerate, tufe de mimoza smulse de curent pluteau în voia valurilor, formînd mici insule plutitoare. Puhoiul de apă se răspîndea în pînze dese, de o putere de nestăvilit. Fără îndoială că apa rupsese „barrancas"-urile marilor fluvii din pampas şi poate că apele Colorado-ului dinspre nord şi ale lui Rio Negro dinspre sud se uneau acum în aceeaşi albie.

Puhoiul semnalat de Thalcave venea cu iuţeala unui cal de curse. Călătorii fugeau dinaintea lui aidoma norului gonit de furtună. Ochii lor căutau zadarnic un loc de refugiu. La orizont, cerul şi apa se confundau. Caii, înnebuniţi de spaimă, goneau într-un galop halucinant şi călăreţii abia se puteau ţine în şa. Glenarvan se uita adesea îndărăt.

„Ne ajung apele" — gîndea el.

— Anda, anda! striga Thalcave.

Călătorii dădeau pinteni şi mai vîrtos nenorocitelor animale. Din trupurile lor, rănite de lovituri, curgea un sînge roşu-aprins, lăsînd pe apă lungi şuviţe. Se poticneau în crăpăturile adînci ale pămîntului. Se încurcau în ierburile ascunse. Cădeau. Se ridicau. Cădeau din nou. Iar se ridicau. Nivelul apelor creştea văzînd cu ochii. Valuri puternice vesteau asaltul acestui puhoi, care-şi arăta ameninţător creasta înspumată la mai puţin de două mile distanţă. Un sfert de ceas se prelungi această luptă împotriva celui mai temut element al naturii. Fugarii nu-şi putuseră da seama de distanţa parcursă, dar, judecînd după repeziciunea cu care fugeau, trebuia să fi parcurs mile. Acum însă, caii, pînă la piept în apă, nu mai înaintau decît cu foarte mare greutate. Glenarvan, Paganel, Austin şi toţi ceilalţi se crezură naufragiaţi, părăsiţi. Caii începeau să piardă pămîntul de sub picioare şi şase picioare de apă era de ajuns ca să-i înece.

Trebuie să renunţăm la descrierea îngrozitoarei spaime a celor opt oameni căzuţi pradă puhoaielor. Se simţeau neputincioşi împotriva acestor cataclisme ale naturii, ce depăşeau cu mult forţele omeneşti. Salvarea nu mai depindea de ei.

Cinci minute mai tîrziu caii înotau; curentul singur îi tîra cu o neasemuită violență și cu o iuțeală egală cu cel mai rapid galop, care trebuie să fi depășit douăzeci de mile pe oră.

Părea zadarnică orice speranță, cînd deodată vocea maiorului se auzi:

— Un copac!

— Un copac? strigă Glenarvan.

— Acolo, acolo! răspunse Thalcave și cu degetul arătă spre nord; la vreun kilometru și jumătate se înălța, singuratic, din mijlocul apelor, un fel de nuc.

Tovarășii săi n-aveau nevoie să fie îmboldiți. Trebuiau să ajungă cu orice preț la copacul care li se oferea atît de neașteptat. Caii nu-l puteau ajunge, e adevărat, dar oamenii cel puțin puteau fi salvați. Curentul îi ducea. În clipa aceea, calul lui Tom Austin necheză înăbușit și se scufundă. Stăpînul își trase picioarele din scări și începu să înoate cu putere.

— Agață-te de șaua mea! îi strigă Glenarvan.

— Mulțumesc, milord — răspunse Tom Austin — am două brațe puternice.

— Calul tău, Robert? întrebă Glenarvan, întorcîndu-se spre tînărul Robert.

— Merge, milord, merge, înoată ca un pește!

— Atenție! strigă maiorul cu o voce puternică.

Abia rostise cuvîntul, că puhoiul uriaș îi și ajunse. Un val monstruos, înalt de patruzeci de picioare, se revărsă peste fugari cu un zgomot înspăimîntător. Oameni și animale dispărură într-un vîrtej de spumă. O masă lichidă, cîntărind mai multe milioane de tone, îi rostogolea în apele ei furioase. Cînd unda trecu, reveniră la suprafața apei și se numărară în grabă. Erau toți, dar caii, în afară de Thauka care-și ducea în spate stăpînul, dispăruseră pentru totdeauna.

— Haide, ține-te bine! repetă Glenarvan, care-l susținea pe Paganel cu o mînă și înota cu cealaltă.

— Merge, merge — răspunse vrednicul savant — și chiar nu-mi displace...

Ce nu-i displăcea? Nu o aflară niciodată, căci bietul om fu nevoit să înghită sfîrșitul frazei împreună cu o jumătate de litru de apă noroioasă. Maiorul înainta calm, tăind apa cu mișcări regulate, care ar fi stîrnit invidia chiar a unui înotător de forță. Marinarii se strecurau ca marsuinii în elementul lor.

Iar Robert, agățat de coama lui Thauka, se lăsa dus de el. Thauka tăia apele cu putere și se menținea instinctiv în direcția copacului, înspre care, de altfel, îi ducea și curentul.

Nu-i mai despărțea de copac decît douăzeci de brațe (vreo douăzeci și unu de metri). În cîteva clipe, toți ajunseră la el. Din fericire, căci dacă n-ar fi nimerit acest adăpost ar fi pierdut posibilitatea de salvare și desigur toți ar fi fost înghițiți de valuri.

Apa se ridica pînă la partea de sus a trunchiului, tocmai pînă la locul de unde pornesc crengile. Le veni deci ușor să se agațe. Thalcave, părăsindu-și calul și ridicîndu-l pe Robert, se cățără cel dintîi; în curînd brațele lui puternice așezară la loc sigur pe înotătorii epuizați. Dar Thauka, tîrît de curent, se depărta cu repeziciune. Își întorcea capul spre stăpînul lui și, clătinîndu-și coama lungă, îl chema nechezînd.

— Îl părăsești? îl întrebă Paganel pe Thalcave.

— Eu? strigă indianul.

Și aruncîndu-se în apele furioase reapăru la vreo zece-doisprezece metri departe de copac. Peste cîteva clipe, brațul i se prindea de gîtul lui Thauka. Și cal și călăreț erau duși de ape în zarea cețoasă dinspre nord.

CAPITOLUL XXIII

VIAȚA DE PASĂRE

Copacul unde Glenarvan și tovarășii săi se refugiaseră semăna cu un nuc. Avea ca și nucul frunzele lucioase și rotunjite. În realitate era un „ombu" care creștea izolat în șesurile argentiniene. Copacul acesta, cu trunchiul răsucit și uriaș, e fixat în pămînt nu numai prin rădăcinile lui groase, dar și prin lăstari puternici, care îl leagă de pămînt și mai trainic. De aceea și rezistase el puhoiului care-l asaltase.

Ombu-ul avea o sută de picioare în înălțime și putea acoperi cu umbra lui o suprafață de vreo sută douăzeci de metri. Tot eșafodajul se sprijinea pe trei crengi mari, care se des-

părţeau din trunchiul lat de şase picioare. Două din ramuri se ridicau aproape perpendicular şi susţineau imensa umbrelă a frunzişului, ale cărui ramuri încrucişate, amestecate şi împletite ca de mîna unui împletitor de coşuri, formau un adăpost de nepătruns.

A treia creangă, dimpotrivă, se întindea aproape orizontal deasupra apelor care mugeau, aşa încît frunzele erau în apă; ea forma un cap înaintat al acestei insule de verdeaţă înconjurată de un ocean. Se puteau mişca în voie în acest copac uriaş. Frunzişul desfăcut în cerc, lăsa spaţii mari, goale, adevărate luminişuri cu aer suficient şi proaspăt. Văzînd crengile ridicîndu-şi pînă la nori ramurile nenumărate şi legate una de alta cu liane parazite, printre care se furişau razele de soare, ai fi spus că într-adevăr trunchiul acestui copac ducea singur în spate o întreagă pădure.

La sosirea fugarilor, o sumedenie de păsări îşi luară zborul de pe ramurile înalte, protestînd prin strigăte împotriva unei uzurpări de domiciliu atît de flagrante. Păsările, care şi ele căutau un adăpost pe acest omblu singuratic, erau aici cu sutele; mierle, grauri, isacas, hilgueros şi mai ales picaflori, păsări-muşte, viu colorate; cînd zburară păru că vîntul vrea să despoaie copacul de toate florile lui.

Aşa se prezenta locuinţa pe care o găsise mica trupă a lui Glenarvan. Tînărul Grant şi îndemînaticul Wilson, de cum se urcară în copac, se grăbiră să se caţăre pînă la ramurile cele mai înalte. Li se zări atunci capul ieşind prin bolta de verdeaţă. Din acest punct, privirea îmbrăţişa un orizont vast. Oceanul, creat prin inundaţie, îi înconjura din toate părţile şi privirile, oricît de departe ajungeau, nu întîlneau nici un petic de pămînt; nici un copac nu ieşea din şesul lichid; numai ombu-ul, solitar, în mijlocul apelor revărsate, fremăta sub loviturile valurilor. Din depărtare, curgînd dinspre sud spre nord, treceau trunchiuri dezrădăcinate duse de curentul năvalnic, crengi răsucite, acoperişuri de stuf smulse de pe bordeiele distruse, grinzi furate de apă din acoperişurile estanciasurilor, cadavre de animale înecate, piei însîngerate şi pe un copac ce se clătina, o întreagă familie de jaguari, care răgeau şi-şi înfigeau ghearele în pluta lor fragilă. Ceva mai departe, un punct negru, care aproape nu se mai vedea, atrase atenţia

lui Wilson. Erau Thalcave şi credinciosul său Thauka, dispărînd în depărtare.

— Thalcave, prietene Thalcave! strigă Robert, întinzînd mîna spre curajosul patagonez.

— Va scăpa, domnule Robert — răspunse Wilson. Dar hai să mergem lîngă milord.

O clipă mai tîrziu, Robert Grant şi marinarul coborîră cele trei etaje de ramuri şi se găsiră din nou la capătul trunchiului. Glenarvan, Paganel, maiorul, Austin şi Mulrady erau aşezaţi aici călare sau agăţaţi, fiecare după cum se pricepea. Wilson le povesti ce-au văzut din vîrful ombu-ului. Toţi erau de părere că Thalcave va scăpa. Singurul punct nelămurit era dacă Thalcave îl va salva pe Thauka, sau Thauka pe Thalcave. Situaţia oaspeţilor de pe ombu era fără îndoială mult mai alarmantă. Copacul va ceda cu siguranţă puterii curentului, iar inundaţia crescîndă putea înghiţi şi ramurile înalte, căci depresiunea solului făcea din această parte a cîmpiei un rezervor adînc. Prima grijă a lui Glenarvan fu deci să stabilească, cu cîteva crestături, puncte de reper, care să le îngăduie să observe diferenţele de nivel ale apei. Nivelul apei se stabilise. Se părea că nu mai creşte. Ceea ce îi mai liniştea.

— Şi acum, ce vom face? întrebă Glenarvan.

— Ne vom face cuibul, ce naiba! răspunse vesel Paganel.

— Să ne facem cuibul! exclamă Robert.

— Fireşte, băiatul meu, şi vom trăi viaţa păsărilor, de vreme ce nu putem trăi viaţa peştilor.

— Bine — spuse Glenarvan — dar cine ne va aduce merinde-n cioc?

— Eu — răspunse maiorul.

Toate privirile se îndreptară spre Mac Nabbs; maiorul se aşezase confortabil într-un fotoliu natural, format din două ramuri flexibile şi cu o mînă întinse desagii lui muiaţi, dar încă plini.

— Ah, Mac Nabbs — exclamă Glenarvan — te recunosc perfect. Te gîndeşti la toate, chiar în împrejurări în care oricine uită totul.

— De vreme ce hotărîsem să nu ne înecăm — răspunse maiorul — nu aveam intenţia să murim de foame.

— M-aş fi gîndit şi eu la asta — spuse naiv Paganel — dar sînt atît de distrat!

— Şi ce conţin desagii ? întrebă Tom Austin.

— Hrană pentru şapte oameni, timp de două zile — îi informă Mac Nabbs.

— Bine — spuse Glenarvan — sper că apa va scădea destul de mult în douăzeci şi patru de ore.

— Sau că noi vom găsi un mijloc să punem iar piciorul pe pămînt — replică Paganel.

— Prima noastră datorie este să mîncăm — spuse Glenarvan.

— După ce mai întîi ne vom fi uscat — observă maiorul.

— Dar de unde foc ? interveni Wilson.

— Ei bine, trebuie să facem foc — hotărî Paganel.

— Unde ?

— În vîrful trunchiului, ce naiba !

— Cu ce ?

— Cu crengi uscate pe care le vom tăia din copac.

— Dar cum să le aprindem ? întrebă Glenarvan. Iasca noastră parcă e un burete muiat.

— Ne vom descurca şi fără ea — răspunse Paganel — puţin muşchi uscat, o rază de soare, lentila ocheanului meu şi veţi vedea la ce foc ne vom încălzi. Cine se duce după lemne în pădure ?

— Eu ! exclamă Robert. Şi, urmat de prietenul său Wilson, dispăru ca o pisică în desişurile copacului. În timp ce ei lipseau, Paganel găsi muşchi uscat în cantitate suficientă. Cu ajutorul unei raze de soare şi al lentilei, aprinse fără greutate această materie combustibilă, aşezată pe un strat de frunze jilave în trifurcarea crengilor mari ale ombu-ului. Era o vatră naturală, care nu prezenta nici o primejdie de incendiu. Wilson şi Robert se întoarseră în curînd cu un braţ de lemne uscate, pe care le aruncară peste muşchi. Paganel se aşeză deasupra vetrei, cu picioarele desfăcute, apoi aplecîndu-se şi ridicîndu-se repede produse cu ajutorul poncio-ului un puternic curent de aer. Lemnele se aprinseră şi în curînd o flacără frumoasă se ridică pe vatra improvizată. Fiecare se uscă cum îi veni mai bine, în timp ce poncio-urile agăţate de crengi se legănau în bătaia vîntului ; apoi luară masa, drămuindu-şi porţiile, căci trebuiau să se gîndească şi la ziua următoare ; imensul bazin cu apă avea să se golească poate mai încet decît nădăjduia Glenarvan şi proviziile erau foarte puţine. Ombu-ul nu avea

nici un fruct, dar din fericire putea oferi o mare cantitate de ouă proaspete, aflate în numeroasele cuiburi care se găseau între ramuri, fără să punem la socoteală şi păsările cărora le aparţineau cuiburile. Toate aceste resurse nu erau de loc de dispreţuit.

Acum, în ipoteza unei şederi mai îndelungi, trebuiau să se instaleze mai confortabil.

— Fiindcă bucătăria şi sufrageria sînt la parter — spuse Paganel — noi ne vom culca la primul etaj ; casa e mare, chiria nu e scumpă ; nu trebuie să ne jenăm. Văd acolo sus nişte leagăne naturale în care legîndu-ne bine, vom dormi ca în cele mai bune paturi din lume. N-avem de ce să ne temem ; de altfel, cîte unul din voi va sta de veghe şi sîntem destui ca să respingem orice animal sălbatic sau chiar o flotă a indienilor.

— Nu ne lipsesc decît armele — spuse Tom Austin.

— Eu am pistoalele mele — anunţă Glenarvan.

— Şi eu pe ale mele — răspunse Robert.

— La ce bun — reluă Tom Austin — dacă domnul Paganel nu găseşte mijlocul de a fabrica praf de puşcă ?

— E inutil — răspunse Mac Nabbs, arătînd o cutie în bunăstare.

— De unde o ai, domnule maior ? întrebă Paganel.

— De la Thalcave. El s-a gîndit că ne-ar putea fi de folos şi mi-a dat-o înainte de a sări în ajutorul lui Thauka.

— Viteaz şi generos indian ! exclamă Glenarvan.

— Da — răspunse Tom Austin. Dacă toţi patagonezii sînt pe măsura lui, atunci mă închin în faţa Patagoniei !

— Vă rog să nu uitaţi calul ! spuse Paganel. Sînt aşa de legaţi, încît ori mă înşel de-a binelea, ori îi vom revedea, unul purtîndu-l pe celălalt.

— Cît de departe sîntem de Atlantic ? întrebă maiorul.

— La patruzeci de mile cel mult — răspunse Paganel. Şi acum, prieteni, fiindcă fiecare poate face ce vrea, vă cer îngăduinţa să vă părăsesc. Îmi voi alege acolo sus un post de observaţie şi, datorită ocheanului meu, vă voi ţine la curent cu tot ce se întîmplă în jur.

Îl lăsară pe savant să facă ce voia şi acesta se căţără foarte îndemînatic din ramură în ramură, pînă dispăru îndărătul perdelei groase de frunziş. Tovarăşii săi începură atunci să-şi

pregătească culcuşul. Ceea ce nu fu greu şi nici nu dură mult: Nu trebuiau nici să-şi facă paturi, nici să aşeze mobile: în curînd, fiecare îşi reluă locul în jurul vetrei de jeratic. Începură să vorbească, dar nu despre situaţia prezentă pe care trebuiau s-o îndure cu răbdare. Reluară tema inepuizabilă a căpitanului Grant. Dacă apele aveau să se retragă, *Duncan*-ul îşi va revedea călătorii pe bord în mai puţin de trei zile. Dar Harry Grant şi cei doi marinari, nefericiţii naufragiaţi, nu vor fi cu ei. Ba chiar părea că după acest insucces, după această inutilă traversare a Americii, orice speranţă de a-i regăsi era pentru totdeauna pierdută. Încotro să-şi îndrepte noile cercetări? Ce durere pentru lady Helena şi pentru Mary Grant, cînd vor auzi că viitorul nu le mai rezervă nici o nădejde.

— Biata mea soră! spuse Robert. Totul s-a sfîrşit pentru noi!

Pentru prima oară, Glenarvan nu găsea nici un cuvînt de mîngîiere. Ce nădejde mai putea da el copilului? Nu urmase oare cu o riguroasă exactitate indicaţiile din document?

— Şi totuşi — se frămîntă el — 37° latitudine nu e o cifră zadarnică. Faptul că aceasta se referă la naufragiul sau la captivitatea lui Harry Grant nu este ceva presupus sau ghicit. Am citit-o doar cu ochii noştri.

— Totul e adevărat, milord — răspunse Tom Austin — şi totuşi cercetările noastre au dat greş.

— Tocmai asta mă supără şi mă face să deznădăjduiesc! exclamă Glenarvan.

— Supărător poate fi, dacă vrei — răspunse Mac Nabbs liniştit — dar nu e cazul să-ţi pierzi nădejdea. Tocmai fiindcă avem o cifră indiscutabilă, trebuie să epuizăm pînă la capăt toate indicaţiile ei.

— Ce vrei să spui? îl întrebă Glenarvan. Ce ne mai rămîne de făcut, după părerea dumitale?

— Un lucru foarte simplu şi foarte logic, scumpul meu Eduard. Să ajungem din nou pe bordul *Duncan*-ului, să îndreptăm prora spre răsărit, şi să mergem pe paralela 37°, chiar dac-ar fi să ne întoarcem de unde am plecat.

— Crezi poate că nu m-am gîndit la asta, Mac Nabbs? răspunse Glenarvan. Ba da! De o sută de ori! Dar ce şanse de reuşită avem? Să părăsim continentul american nu înseamnă să ne îndepărtăm de locul indicat chiar de Harry Grant, de Patagonia, atît de limpede numită în document?

— Vrei să începi iarăşi cercetările în pampas — răspunse maiorul — cînd ştii sigur că naufragiul *Britanniei* n-a avut loc nici pe coastele Pacificului, nici pe coastele Atlanticului?

Glenarvan nu răspunse.

— Şi oricît de mică ar fi speranţa de a-l regăsi pe Harry Grant pe parcursul paralelei indicate de el, nu trebuie totuşi să încercăm?

— Nu spun nu — răspunse Glenarvan.

— Şi voi, prieteni — adăugă maiorul adresîndu-se marinarilor — nu sînteţi de părerea mea?

— Negreşit — răspunse Tom Austin, pe care Mulrady şi Wilson îl aprobară dînd din cap.

— Ascultaţi-mă, prieteni, — reluă Glenarvan după cîteva clipe de gîndire. Şi tu, Robert, ia aminte, căci aici se discută lucruri foarte importante. Eu voi face tot ce-mi poate sta în puteri ca să-l regăsim pe căpitanul Grant; m-am angajat şi-mi voi dedica toată viaţa, de va fi nevoie. Întreaga Scoţie va fi alături de mine ca să-l salvăm pe omul acesta curajos, care s-a jertfit pentru ea. Şi eu cred că oricît de mică ar fi şansa, trebuie să facem ocolul pămîntului pe paralela 37°; eu unul îl voi face. Dar chestiunea pe care trebuie s-o rezolvăm nu e aceasta. E una mult mai însemnată, iat-o: trebuie să părăsim definitiv, şi asta cît mai repede, cercetările pe continentul american.

Problema pusă în mod categoric rămase fără răspuns. Nimeni nu îndrăznea să spună un cuvînt.

— Ei bine? reluă Glenarvan, adresîndu-se mai ales maiorului.

— Scumpul meu Eduard — răspunse Mac Nabbs — înseamnă să-ţi iei o mare răspundere spunînd da sau nu, *hic et nunc* [1]. Întrebarea cere timp de gîndire. Înainte de toate, vreau să ştiu care sînt ţinuturile străbătute de paralela 37° latitudine australă [2].

— Asta-i treaba lui Paganel — răspunse Glenarvan.

— Să-l întrebăm atunci — replică maiorul.

[1] Aci şi acum (în limba latină în text).
[2] Latitudine sudică.

Dar savantul, ascuns de frunzişul des al ombu-ului, nu mai putea fi zărit. Trebuiră să-l strige.

— Paganel! Paganel! strigă Glenarvan.

— Prezent! răspunse o voce care venea din cer.

— Unde eşti?

— În turnul de observaţie.

— Ce faci acolo?

— Cercetez orizontul acesta imens.

— Poţi coborî o clipă?

— Aveţi nevoie de mine?

— Da.

— Pentru ce?

— Ca să ştim prin ce ţări trece paralela 37°.

— Nimic mai uşor — răspunse Paganel. Inutil să mă deranjez, v-o spun de-aici.

— Spune atunci!

— Iată: părăsind America, paralela 37° (australă) străbate Oceanul Atlantic.

— Bun.

— Întîlneşte insulele Tristan d'Acunha.

— Bine.

— Trece cu două grade pe sub Capul Bunei Speranţe.

— Pe urmă?

— Străbate Oceanul Indian.

— Şi apoi?

— Atinge insula Sfîntul Petru, din grupul insulelor Amsterdam.

— Mai departe?

— Taie Australia prin provincia Victoria.

— Şi?

— Ieşind din Australia... Însă fraza rămase fără răspuns. Geograful ezita oare? Nu mai ştia pe unde trece paralela? Nu, dar un strigăt formidabil se auzi din înălţimea ombu-ului. Glenardan şi prietenii săi păliră privind unul la altul. Se întîmplase o nouă catastrofă? Bietul Paganel căzuse? Wilson şi Mulrady îi şi săriră în ajutor, cînd, deodată, apăru prăvălindu-se un corp lunguieţ, rostogolindu-se din creagă în creangă. Era încă viu? Murise? Nimeni nu ştia; era gata să cadă în apele muginde, cînd maiorul îl opri.

— Foarte mulţumesc, Mac Nabbs! strigă Paganel.

— Ce? Ce ai? îl întrebă nerăbdător maiorul. Ce te-a apucat? Încă una din obişnuitele dumitale distracţii?

— Da, da! răspunse Paganel cu o voce sugrumată de emoţie. Da, o distracţie... fenomenală de astă dată!

— Care?

— Ne-am înşelat! Ne înşelăm încă! Ne înşelăm mereu!

— Explică-te, domnule!

— Glenarvan, maiorule, Robert, prieteni, îl căutăm pe căpitanul Grant unde nu e!

— Ce spui? strigă Glenarvan.

— Nu numai unde nu este — adăugă Paganel — dar unde nici n-a fost vreodată.

CAPITOLUL XXIV

ÎN CARE DUC MAI DEPARTE O VIAŢĂ DE PĂSĂRI

O uimire adîncă întîmpină aceste cuvinte neaşteptate. Ce voia să spună geograful? Îşi pierduse minţile? Vorbea totuşi cu o asemenea convingere, încît toate privirile se îndreptară spre Glenarvan. Afirmaţia domnului Paganel era un răspuns direct la întrebarea pe care el le-o pusese. Dar Glenarvan se mărgini să facă un gest negativ, care nu era în favoarea savantului.

Totuşi, acesta, stăpînindu-şi emoţia, spuse iar:

— Da, da! Ne-am rătăcit în cercetări şi am citit în document ce nu e!

— Explică-ne, Paganel — spuse maiorul — şi cu mai mult calm.

— Foarte simplu, domnule maior. Făceam şi eu aceeaşi greşeală ca şi dumneata. Mă lansasem într-o interpretare falsă, cînd deodată, acum o clipă, în vîrful copacului, răspunzînd întrebărilor voastre şi oprindu-mă asupra cuvîntului „Australia", un fulger mi-a trecut prin minte şi mi s-a luminat deodată totul.

— Ce ! exclamă Glenarvan. Vrei să spui că Harry Grant...

— Vreau să spun — declară Paganel — că acel cuvînt austral, care se găsește în document, nu e un cuvînt complet cum am crezut pînă acum, ci tocmai rădăcina cuvîntului Australia.

— Ar fi ciudat ! răspunse maiorul.

— Ciudat ? replică Glenarvan dînd din umeri. E pur și simplu cu neputință !

— Cu neputință ! reluă Paganel. Iată un cuvînt pe care nu-l pot admite.

— Cum — adăugă Glenarvan cu tonul cel mai neîncrezător din lume — îndrăznești să pretinzi, cu documentul în mînă, că naufragiul *Britanniei* a avut loc pe coastele Australiei ?

— Sînt sigur de asta ! răspunse Paganel.

— Pe legea mea, Paganel, iată o pretenție care mă miră cu atît mai mult, cu cît vine din partea secretarului unei societăți geografice.

— Pentru care motiv ? întrebă Paganel, atins în amorul său propriu.

— Deoarece, dacă admiți cuvîntul Australia, admiți în același timp și că acolo se găsesc indieni, ceea ce nu s-a mai văzut pînă astăzi.

Paganel nu fu de loc surprins de argument. El se aștepta fără îndoială la asta și începu să surîdă :

— Iubite Glenarvan — spuse el — nu te grăbi să triumfi ; am să te desființez, cum se spune la noi în Franța, și niciodată nu va fi mîncat vreun englez o bătaie mai strașnică ! Va fi revanșa pentru Crécy și Azincourt ! [1]

— Nu doresc altceva. Bate-mă, Paganel !

— Ascultați-mă atunci. În textul documentului nu sînt nici indieni, cum nu e nici o Patagonie ! Cuvîntul necomplet *indi* nu înseamnă indieni, ci indigeni ! Și cred că admiți că există indigeni în Australia !

Trebuie să mărturisim că în clipa aceea Glenarvan îl privea cu multă atenție pe Paganel.

— Bravo, Paganel ! spuse maiorul.

— Admiți interpretarea mea, scumpe lord ?

— Da — răspunse Glenarvan — dacă-mi dovedești că terminația *gonia* nu se referă la țara patagonezilor !

[1] Localități în Franța unde au avut loc bătălii între francezi și englezi și unde englezii au ieșit învingători.

— Cu siguranță că nu — exclamă Paganel — cu siguranță că nu e vorba de Patagonia ! Citiți orice altceva, numai asta nu !

— Dar ce atunci ?

— Cosmogonie ! Tegonie ! Agonie !...

— Agonie — spuse maiorul.

— Mi-e indiferent — răspunse Paganel — cuvîntul n-are importanță. Nici nu mă voi strădui să aflu ce înseamnă. Principalul e că austral indică Australia și că am pornit orbește pe o cale greșită, asta din cauză că n-am descoperit de la bun început o explicație atît de evidentă. Dac-aș fi găsit eu documentul, dacă judecata nu mi-ar fi fost falsificată de interpretarea dumitale, nu l-aș fi înțeles niciodată altfel !

De astă dată, cuvintele lui Paganel fură întîmpinate de urale, felicitări și complimente. Austin, marinarii, maiorul și mai ales Robert, fericit că poate din nou spera, îl aplaudară pe vrednicul savant. Glenarvan, ai cărui ochi se înseninau puțin cîte puțin, era gata-gata să se dea bătut.

— O ultimă observație, iubite Paganel, și nu voi avea altceva de făcut decît să mă înclin în fața perspicacității dumitale.

— Spune, Glenarvan.

— Cum legi între ele cuvintele ce le-ai interpretat din nou și cum citești documentul ?

— Nimic mai ușor — spuse Paganel, arătîndu-le prețiosul document — pe care-l studia atît de conștiincios de cîteva zile încoace.

Geograful, adunîndu-și gîndurile, tăcu un răstimp ; se așternu o liniște adîncă. Degetul urmărea pe document rîndurile întrerupte, în timp ce cu o voce sigură și subliniind unele cuvinte, grăi astfel : „La 7 iunie, tricatargul *Britannia* din Glasgow s-a scufundat după... să spunem, dacă vreți, două zile, trei zile“, sau „o lungă agonie“, n-are importanță, este totuna, „pe coastele Australiei. Îndreptîndu-se spre țărm, doi marinari și căpitanul Grant vor încerca să abordeze“, sau „au abordat continentul unde vor fi“ sau „sînt luați prizonieri de indigenii cruzi. Ei au aruncat documentul“ etc., etc. E limpede ?

— Limpede — răspunse Glenarvan — dacă numele de continent se poate aplica Australiei, care nu e decît o insulă.

— Liniştește-te, iubite Glenarvan, cei mai buni geografi sînt de acord să numească această insulă „continentul australian".

— Atunci nu-mi mai rămîne să spun decît un singur lucru: să mergem în Australia! exclamă Glenarvan.

— În Australia — repetară în cor călătorii.

— Știi, Paganel, că prezența dumitale pe bordul *Duncan*-ului e providențială? adăugă Glenarvan.

— Bine — acceptă Paganel. Să admitem că eu sînt trimis de providență și să nu mai vorbim de asta.

Așa se sfîrși această conversație, care urma să aibă în viitor consecințe atît de mari. Ea schimbă complet moralul călătorilor. Aceștia izbutiseră să găsească iarăși o ieșire din labirintul în care se credeau rătăciți pentru totdeauna. Pe ruinele proiectelor sfărîmate se ridica o nouă nădejde. Puteau să lase în urmă, fără teamă, continentul american. Gîndurile le și zburau spre pămîntul australian. Urcîndu-se din nou pe *Duncan*, pasagerii nu vor aduce deznădejdea pe bord, iar lady Helena și Mary Grant nu vor avea pentru ce să plîngă pierderea iremediabilă a căpitanului Grant. Astfel uitară de primejdia în care se găseau și se lăsară în voia bucuriei, neavînd decît un singur regret: acela de a nu putea porni imediat.

Era pe la patru după-masă. Hotărîră să cineze în șase. Paganel voi să sărbătorească printr-un măreț ospăț această zi fericită. Dar masa era foarte modestă și atunci îi propuse lui Robert să meargă împreună la vînătoare „în pădurea vecină", lucru care l-a bucurat nespus pe băiat. Luară cutia cu praf de pușcă a lui Thalcave, își curățară pistoalele pe care le încărcară cu gloanțe mici și plecară.

— Nu vă depărtați — îi sfătui grav maiorul pe cei doi vînători.

După plecare, Glenarvan și Mac Nabbs se duseră să cerceteze semnele crestate în copac, în timp ce Wilson și Mulrady ațîțau din nou focul.

Glenarvan, care coborîse pînă la suprafața imensului lac, nu observase nici un semn de scădere a nivelului apei. Totuși, părea a fi atins maximum de înălțime; dar violența cu care curgea de la sud la nord dovedea că echilibrul între rîurile argentiniene nu se stabilise încă. Înainte de descreștere, masa lichidă trebuia să rămînă staționară, asemenea mării în momentul cînd încetează fluxul și începe refluxul. Nu puteau

deci să se bizuie pe o scădere a apelor atît timp cît ele curgeau cu o iuțeală de torent.

În timp ce Glenarvan și maiorul își comunicau observațiile, răsunară în copac niște împușcături întovărășite de strigăte de bucurie aproape tot atît de zgomotoase. Vocea subțire a lui Robert se contopea cu aceea de bas a lui Paganel. Se întreceau între ei, care de care să fie mai zglobiu. Vînătoarea se anunța bună și îi făcea pe călători să aștepte o masă copioasă. Cînd maiorul și Glenarvan se întoarseră lîngă foc, ei îl felicitară mai întîi pe Wilson pentru excelenta idee pe care o avusese. Bravul marinar, cu ajutorul unui ac gros prins de o sfoară, pornise la un pescuit cu rezultate minunate. Cîteva duzini de peștișori delicați ca pietroșeii, numiți „mojarras", se zbăteau într-o cută a poncio-ului său și promiteau să ofere o mîncare delicioasă.

În clipa aceea, vînătorii coborîră de pe culmile ombu-ului. Paganel ducea în mînă cu prudență niște ouă de rîndunică neagră și un șir de vrăbii, pe care avea să le prezinte mai tîrziu sub numele de ciocîrlii. Robert împușcase cu îndemînare cîteva perechi de „hilgueros", păsărele cu pene verzi și galbene, foarte gustoase și căutate pe piața din Montevideo. Paganel, care cunoștea cincizeci și unu de feluri de preparate din ouă, trebui să se mulțumească de astă dată să le coacă în spuză. Totuși, masa fu pe cît de variată, pe atît de aleasă. Carnea uscată, ouăle tari, mojarras la frigare, vrăbiile și hilgueros fripte au format laolaltă unul din acele ospețe care cu greu se uită.

Conversația era foarte veselă. Paganel fu lăudat mult în îndoita sa calitate de vînător și bucătar. Savantul primi felicitările cu modestia caracteristică celor merituoși. Apoi începu să facă considerații foarte curioase cu privire la minunatul ombu care-i adăpostea în frunzișul lui și ale cărui adîncimi erau, după părerea lui, imense.

— Robert și cu mine — adăugă el glumind — ne credeam în plin codru, la vînătoare. Credeam că ne vom rătăci la un moment dat. Nu mai puteam găsi drumul înapoi. Soarele cobora spre apus, căutam zadarnic urmele pașilor mei. Ne ajunsese foamea. Desișurile întunecate începură să răsune de răgetele fiarelor... adică nu, nu erau fiare, îmi pare rău!

— Cum vine asta — spuse Glenarvan — îţi pare rău că nu erau fiare sălbatice ?

— Da, desigur.

— Totuşi, de la animalele sălbatice te poţi aştepta la cele mai teribile lucruri.

— Sălbăticie nu există, ştiinţific vorbind — răspunse savantul.

— Asta-i bună, Paganel — exclamă maiorul — vrei să mă faci să cred în utilitatea fiarelor ? La ce folosesc ?

— Cum, maiorule — strigă Paganel — dar ele servesc la clasificare, ne ajută să stabilim familii, genuri...

— M-aş lipsi bucuros de ele ! zise Mac Nabbs. Dacă aş fi fost unul dint tovarăşii lui Noe, în momentul potopului, l-aş fi împiedicat cu siguranţă pe patriarhul acesta neprevăzător să adăpostească în barcă perechi de lei, de tigri, de pantere, de urşi şi de alte animale, pe cît de răufăcătoare, pe atît de nefolositoare.

— Ai fi făcut dumneata asta ?

— Aş fi făcut-o.

— Ei bine, ai fi greşit din punct de vedere zoologic !

— Dar nu din punct de vedere uman — răspunse maiorul.

— E revoltător ! reluă Paganel. Şi întrucît mă priveşte, dimpotrivă, aş fi păstrat chiar şi nişte megatherium şi pterodactyli şi toate vieţuitoarele antediluviene de care sîntem astăzi, din nenorocire, lipsiţi.

— Îţi spun încă o dată că rău a făcut Noe — izbucni din nou Mac Nabbs — şi că merită pînă la sfîrşitul veacurilor blestemul savanţilor !

Ascultătorii lui Paganel şi ai maiorului nu se puteau abţine să nu rîdă, văzînd disputa dintre cei doi prieteni pe socoteala bătrînului Noe. Maiorul, în pofida tuturor principiilor sale, căci o viaţă întreagă nu se certase cu nimeni, se lua în fiecare zi la harţă cu Paganel. Probabil că savantul îl aţîţa într-un mod cu totul deosebit.

Glenarvan, după obiceiul său, interveni în discuţie şi spuse :

— Poate că este regretabilă lipsa animalelor sălbatice, din punct de vedere ştiinţific sau omenesc ; azi, însă, trebuie să ne resemnăm că lipsesc ! Paganel nu poate nădăjdui să întîlnească vreunul în această pădure aeriană.

— De ce nu ? răspunse savantul.

— Animalele sălbatice într-un copac ? întrebă Tom Austin.

— Ei da, fără îndoială ! Tigrul Americii, jaguarul, cînd e încolţit de vînători, se refugiază în copaci ; unul din ei, surprins de inundaţie, ar fi putut foarte bine să caute adăpost între ramurile ombu-ului.

— În sfîrşit, presupun că n-ai întîlnit vreunul — spuse maiorul.

— Nu — răspunse Paganel — deşi am străbătut toată pădurea. E păcat, căci ar fi fost o vînătoare superbă. Sălbatic carnivor mai e şi jaguarul ăsta ! Cu o singură lovitură de labă suceşte gîtul unui cal ! Şi dacă a gustat o dată din carne de om, o caută şi o doreşte cu lăcomie. Ceea ce îi place mai mult e carnea de indian, apoi de negru, mulatru şi, în sfîrşit, de alb.

— Fericit lucru că nu venim decît în rîndul al patrulea ! exclamă maiorul.

— Asta nu înseamnă nimic altceva decît că nu ai carnea gustoasă — îl înfruntă Paganel cu un ton dispreţuitor.

— Sînt încîntat că nu am carnea gustoasă — îi răspunse la rîndul lui maiorul.

— Oricum, e umilitor ! îi dădu Paganel înainte cu încăpăţînare. Albii au pretenţia că sînt primii dintre oameni. Şi asta se pare că nu prea se potriveşte cu părerea domnilor jaguari !

— Oricum ar fi, bravul meu Paganel — spuse Glenarvan — mă bucur de lipsa scumpilor dumitale jaguari. Situaţia noastră şi aşa nu e atît de plăcută...

— Cum ! Neplăcută ? strigă Paganel, agăţîndu-se de acest cuvînt, care putea da o nouă întorsătură conversaţiei. Te plîngi de soartă, Glenarvan ?

— Bineînţeles — răspunse lordul. Te simţi poate în largul dumitale pe crengile astea incomode şi prea puţin capitonate ?

— Niciodată nu m-am simţit mai bine, nici măcar în cabinetul meu de lucru. Ducem viaţa păsărilor, cîntăm, zburăm ! Încep să cred că oamenii sînt meniţi să trăiască în copaci.

— Nu le lipsesc decît aripile ! spuse maiorul.

— Îşi vor face şi aripi într-o bună zi.

— Aşteptînd să şi le facă — răspunse Glenarvan — îngăduie-mi, scumpul meu prieten, să prefer, în locul acestei lo-

cuinţe aeriene, nisipul unui parc, parchetul unei camere sau puntea unui vas.

— Glenarvan — răspunse Paganel — trebuie să iei lucrurile aşa cum sînt. Sînt bune, cu atît mai bine. Sînt rele, nu le lua în seamă. Văd că regreţi confortul din Malcolm-Castle!

— Nu, dar...

— Sînt sigur că Robert e foarte fericit — se grăbi să spună Paganel, pentru a se asigura că are măcar un simpatizant al teoriilor lui.

— Da, domnule Paganel! exclamă Robert vesel.

— E din pricina vîrstei lui — explică Glenarvan.

— Şi a vîrstei mele! ripostă savantul. Cu cît ai mai puţină bunăstare, cu atît ai mai puţine nevoi. Şi cu cît ai mai puţine nevoi, cu atît eşti mai fericit.

— Ia uitaţi-vă la Paganel — zise maiorul — începe să predice împotriva bogăţiilor şi a caselor luxoase.

— Nu vreau să spun asta, Mac Nabbs — răspunse savantul — dar dacă doriţi, o să vă povestesc o istorioară arabă, care-mi vine acum în minte.

— Da, vrem, domnule Paganel — strigă Robert.

— Şi ce vrea să dovedească povestea dumitale? întrebă maiorul.

— Ceea ce dovedesc toate poveştile, stimate tovarăşe de drum.

— Deci, nu mare lucru — răspunse Mac Nabbs. În sfîrşit, dă-i drumul, Sheherezada — şi povesteşte-ne, cu măiestria dumitale obişnuită, istorioara.

— A fost odată — începu Paganel — un fiu al marelui Harun-al-Raşid, care nu-şi putea afla fericirea. S-a dus să ceară sfatul unui bătrîn derviş. Bătrînul înţelept îi spuse că fericirea este lucru greu de găsit în lumea aceasta. „Totuşi — adăugă el — cunosc un mijloc sigur de a te face fericit". „Care?" întrebă tînărul prinţ. „Să îmbraci cămaşa unui om cu adevărat fericit!" Auzind acestea, prinţul îşi luă rămas bun de la moşneag şi plecă în căutarea leacului. Iată-l străbătînd mări şi ţări şi cutreierînd toate oraşele lumii. Încercă el cămăşi de regi, de împăraţi, de prinţi, cămăşi de nobili, dar totul fu în zadar! Nu se simţea cu nimic mai fericit. Porni să îmbrace atunci cămăşi de artişti, de războinici, cămăşi de negustori. Totul fu în zadar! Astfel a colindat prinţul nostru multă vreme fără să afle fericirea. În sfîrşit, desperat de a fi încercat în van atîtea cămăşi, se îndreptă într-o bună zi, foarte îngîndurat, către palatul tatălui său; văzu pe cîmp un plugar, care-şi mîna boii voios şi cîntînd cît îl ţinea gura. „Dacă nici omul ăsta nu e fericit — îşi zise el — înseamnă că nu mai există fericire pe pămînt". Se duse la el: „Om bun — îl întrebă — spune-mi, eşti fericit?" „Sînt" — zise omul. „Nu doreşti nimic?" „Nu doresc!" „N-ai vrea să-ţi schimbi soarta cu a unui rege?" „Doamne păzeşte!" „Ei bine, vinde-mi, rogu-te, cămaşa dumitale". „Cămaşa? Păi eu n-am cămaşă!..."

CAPITOLUL XXV

ÎNTRE FOC ŞI APĂ

Se făcuse seară. Doar un somn bun putea încheia cum se cuvine această zi emoţionantă. Oaspeţii din ombu se simţeau nu numai obosiţi de peripeţiile inundaţiei, dar mai ales istoviţi de căldura din timpul zilei, care fusese de-a dreptul copleşitoare. Vieţuitoarele înaripate le dădeau exemplu: hilgueros, privighetorile pampasului, îşi întrerupseră melodiosul lor ciripit şi toate păsările din copac dispărură în desimea frunzişului întunecat. Cel mai bun lucru era să le imite.

Totuşi, înainte de a se „cuibări", după cum spunea Paganel, Glenarvan, Robert şi savantul se căţărară la postul de observaţie pentru a cerceta pentru ultima oară şesul lichid. Era cam pe la ora nouă. Soarele se ascunsese în ceţurile scînteietoare dinspre apus. Toată această jumătate a sferei cereşti, pînă la zenit, se scălda într-un abur cald. Constelaţiile atît de strălucitoare ale emisferei australe păreau acoperite de un văl uşor; nu se vedeau clar, totuşi se puteau zări destul pentru a le recunoaşte şi Paganel îi arătă prietenului său Robert — lucru de care profită şi Glenarvan — zona circumpolară, în care stelele sînt splendide. Printre altele, îi arătă Crucea Sudului, un grup de patru stele de prima şi de a doua

mărime, care formează un romb situat aproape la înălţimea polului ; îi arătă Centarul, în care străluceşte steaua cea mai apropiată de pămînt, numai la opt mii de miliarde de leghe depărtare ; norii lui Magellan, două mari nebuloase, dintre care cea mai mare se întinde pe un spaţiu de două sute de ori mai mare decît suprafaţa aparentă a lunii ; în sfîrşit, acel „abis negru" unde pare că lipseşte cu totul orice materie stelară.

Spre marea lui părere de rău, Orionul, care se poate vedea din amîndouă emisferele, nu apăruse încă ; dar Paganel explică celor doi elevi o particularitate ciudată a cosmografiei patagoneze. Indienii înclinaţi spre poezie văd Orionul ca un uriaş lasso şi trei bolas-uri aruncate de mîna vînătorului străbătînd preriile cerului. Toate constelaţiile oglindite în apă stîrneau admiraţia, creînd un fel de al doilea cer.

În timp ce Paganel cuvînta astfel, toată zarea dinspre răsărit luă o înfăţişare prevestitoare de furtună. Un puhoi des şi întunecat, limpede conturat, se urca puţin cîte puţin, stingînd stelele. Norul, cu o înfăţişare ameninţătoare, acoperi în curînd o jumătate de boltă, părînd că o inundă. Forţa ce-l mîna sălăşluia în el însuşi, întrucît vîntul nici nu adia. Straturile atmosferice erau complet liniştite. Nu se mişca nici o frunză în copac. Nici un val nu unduia întinderea apelor. Chiar aerul părea să lipsească, de parcă l-ar fi rarefiat o maşină pneumatică. Atmosfera era saturată de electricitate de înaltă tensiune şi orice vieţuitoare o simţea şerpuindu-i de-a lungul nervilor.

Glenarvan, Paganel şi Robert simţiră şi ei aceste unde electrice.

— Vom avea furtună — spuse Paganel.

— Nu ţi-e frică de trăsnete ? îl întrebă Glenarvan pe băiat.

— O, milord ! răspunse Robert.

— Ei, cu atît mai bine, căci furtuna nu e departe.

— Şi dacă priveşti mai atent cerul, îţi dai seama că va fi destul de puternică — reluă Paganel.

— Nu furtuna mă nelinişteşte — reluă Glenarvan — ci torentele de ploaie care vor urma. Vom fi udaţi pînă la piele. Orice-ai spune, Paganel, un cuib nu poate fi un adăpost sigur pentru un om şi o să te convingi în curînd pe pielea dumitale.

— O, cu puţină filozofie ! răspunse savantul.

— Filozofia nu te apără de ploaie.

— În sfîrşit — spuse Glenarvan — să mergem la prietenii noştri şi să-i rugăm să se învelească cît mai bine cu filozofia şi cu poncio-urile lor, şi mai ales să facă provizii de răbdare, căci vor avea nevoie de ea !

Glenarvan aruncă o ultimă privire spre cerul ameninţător, acoperit în întregime de o mulţime de nori. Numai spre apus se mai putea zări un petic de cer luminat. Apa căpătase o culoare închisă şi semăna şi ea cu un nor uriaş, gata să se confunde cu vaporii grei din atmosferă. Nici nu se mai putea vedea prin întuneric. Nu mai simţeai nici lumina, nici zgomotul. Tăcerea şi întunericul erau la fel de adînci.

— Să coborîm — propuse Glenarvan — o să fulgere îndată !

Toţi trei alunecară de-a lungul ramurilor şi fură destul de miraţi cînd se găsiră deodată într-o semiobscuritate ; aceasta se datora unor milioane de puncte luminoase care se încrucişau, bîzîind la suprafaţa apelor.

— Fosforescenţe ? întrebă Glenarvan.

— Nu — îi lămuri Paganel — insecte fosforescente, adevăraţi licurici, nişte diamante vii şi ieftine, din care doamnele din Buenos Aires îşi fac podoabe minunate.

— Ce ? strigă Robert. Există insecte lucitoare aidoma stelelor ?

— Da, băiatul meu.

Robert prinse una din insecte. Paganel nu se înşelase. Era un fel de bondar mare, lung de un deget, pe care indienii l-au botezat „tuco-tuco". Ciudata coleopteră împrăştia lumini prin două pete aşezate în jurul gîtului şi luminile erau atît de puternice, încît ai fi putut citi în întuneric. Paganel apropie insecta de ceas : văzu că era zece seara.

Glenarvan, apropiindu-se de maior şi de cei trei marinari, le dădu dispoziţii pentru noapte. Trebuiau să se aştepte la o furtună violentă. După primele bubuituri de tunet, vîntul se va dezlănţui fără îndoială şi ombu-ul va fi puternic zguduit. Toţi fură sfătuiţi să se înfunde solid în patul de ramuri, pe care şi-l aleseseră. Dacă nu puteau să se ferească de apele cerului, măcar să se ferească de cele ale pămîntului şi să nu fie luaţi de şuvoiul cel repede, care se lovea cu putere de trunchi,

își urară noapte bună, fără să aibă însă siguranța că așa va fi. Apoi, fiecare se întinse în culcușul aerian, se înveli în poncio și așa aștepta somnul.

Presimțirea dezlănțuirii unor mari fenomene ale naturii provoacă în orice ființă sensibilă o anume neliniște, pe care nu o pot alunga nici cei mai tari oameni. Oaspeții ombu-ului, îngrijorați, agitați, nu putură să închidă ochii și primul tunet îi găsi treji. Tunetul se dezlănțui cu puțin înainte de ora unsprezece, sub forma unei rostogoliri îndepărtate. Glenarvan, ajungînd la capătul crengii orizontale, îndrăzni să scoată capul afară din frunziș.

Fondul întunecat al nopții era însîngerat de crestăturile vii și strălucitoare, pe care apele lacului le reflectau întocmai. Norii se sfîșiau în toate părțile, fără zgomot, ca o țesătură fină și moale. Glenarvan, după ce ridică ochii spre zenit și apoi spre orizontul care se îneca în același întuneric, se înapoie lîngă ceilalți.

— Ei, ce ne spui, Glenarvan ? întrebă Paganel.

— Începe bine, prieteni. Și dacă o ține așa, va fi o furtună grozavă.

— Cu atît mai bine ! răspunse entuziasmat Paganel. De vreme ce tot nu scap de ea, cel puțin să am un spectacol grozav !

— Hait ! Încă o teorie năstrușnică de-a dumitale, Paganel ! spuse maiorul.

— Și chiar una din cele mai bune, Mac Nabbs. Sînt de părerea lui Glenarvan. Furtuna va fi într-adevăr minunată. Adineauri, cînd încercam să adorm, mi-am amintit de mai multe lucruri care mă îndreptățesc să am această convingere. Ne găsim aici în ținutul cu cele mai puternice descărcări electrice. Am citit undeva că în 1793, chiar în provincia Buenos Aires, numai în timpul unei singure furtuni, a trăsnit de treizeci și șapte de ori. Colegul meu, domnul Marin de Moussy [1], a numărat cincizeci și cinci de minute de bubuituri continue.

— Cu ceasul în mînă ? întrebă maiorul.

— Desigur. Un singur lucru m-ar neliniști — adăugă Paganel — dacă neliniștea ne-ar feri de primejdie ; singurul punct mai înalt de pe cîmpie este tocmai ombu-ul pe care ne găsim. Un paratrăsnet ne-ar prinde bine aici, căci tocmai copacul ăsta, dintre toți cîți cresc în pampas, este cel mai îndrăgit de trăsnete. Și, pe urmă, știți bine, prieteni, oamenii de știință ne recomandă să nu ne adăpostim sub copaci în timpul furtunii.

[1] Geograf și călător francez din secolul al XIX-lea.

— Foarte bine — spuse maiorul. E cum nu se poate mai binevenită recomandația asta !

— Trebuie să mărturisești, Paganel — răspunse Glenarvan — că ai ales bine momentul pentru o povestire atît de liniștitoare !

— Ei — replică Paganel — oricînd e bine să înveți ceva. A, începe ! Se pornește !

Conversația aceasta nepotrivită fu întreruptă de tunete tot mai puternice ; violența lor creștea, mergînd spre tonuri din ce în ce mai înalte ; trecea apoi la registre mai joase și apoi la cele mijlocii, ca să vorbim în termeni muzicali. În curînd, bubuiturile deveniră stridente, și vibrațiile aerului din ce în ce mai repezi. Văzduhul era o mare de flăcări, și în acest incendiu nu mai puteai să-ți dai seama cărui fulger îi corespunde bubuitura prelungită la nesfîrșit, care răsuna din ecou în ecou, pînă în înălțimea cerului.

Fulgerele neîncetate luau cele mai variate forme. Unele cădeau perpendicular pe pămînt, de cinci sau șase ori în același loc. Altele ar fi stîrnit în cel mai înalt grad curiozitatea unui savant, căci dacă Arago, în statisticile sale, n-a notat decît două tipuri de fulgere bifurcate, apoi aci puteai să găsești cu sutele. Altele, împărțite în mii de ramuri, păreau niște zigzaguri în formă de corali, ca niște jocuri uimitoare de lumină arborescentă, pe bolta întunecoasă.

Curînd, un brîu fosforescent, de o puternică strălucire, încinse tot cerul de la răsărit la miazănoapte. Incendiul cuprinse puțin cîte puțin întreg orizontul, aprinzînd norii de parcă ar fi fost o materie combustibilă : reflectat în oglinzile apelor, formă o imensă sferă de foc, în care ombu-ul era central.

Glenarvan și tovarășii lui priveau în tăcere acest spectacol înspăimîntător. Nu se mai auzeau între ei. Din cînd în cînd fîșii de lumină le scăldau trupurile și între fulgerele repezi se iveau și apoi dispăreau cînd fața calmă a maiorului, cînd figura plină de curiozitate a lui Paganel sau trăsăturile energice ale lui Glenarvan, cînd capul speriat al lui Robert sau fizionomia nepăsătoare a marinarilor, care păreau niște stafii.

Totuşi, ploaia nu începuse încă şi vîntul nu izbucnise. Dar, deodată, zăgazurile cerului se deschiseră şi fondul lui negru fu brăzdat de nişte dungi verticale ca firele de urzeală. Picături mari de ploaie izbind suprafaţa lacului se spărgeau în mii de scîntei, luminate de focul fulgerelor.

Ploaia vestea oare sfîrşitul furtunii ? Glenarvan şi tovarăşii lui puteau oare spera că au scăpat numai cu cîteva duşuri puternice ? Nu. În toiul acestei lupte între elementele naturii dezlănţuite, la capătul crengii celei mai groase care se întindea orizontal, se ivi deodată un glob, de mărimea unui pumn, aprins şi înconjurat de un fum negru. După ce se învîrti în jurul lui, globul explodă ca o bombă, cu un zgomot atît de violent, încît cu tot vacarmul din jur fu auzit de toţi. Un abur sulfuros umplu aerul. După un minut de tăcere, se auzi vocea lui Tom Austin, care strigă :

— Copacul a luat foc !

Tom Austin nu se înşela. Într-o clipă, flacăra, ca şi cum ar fi aprins un imens joc de artificii, cuprinse şi partea dinspre apus a ombu-ului ; lemnul uscat, cuiburile de iarbă uscate şi în sfîrşit tot muşchiul de pe scoarţă, fiind spongios, alimentară de minune lăcomia focului.

Tocmai atunci se stîrni vîntul, care înteţi incendiul. Fură nevoiţi să fugă. Glenarvan şi ai săi se refugiară în partea de răsărit a ombu-ului, care fusese pînă acum cruţată de foc, şi cu toţii, încremeniţi, zăpăciţi, înspăimîntaţi, căţărîndu-se şi alunecînd, se aventurară pe ramurile ce se îndoiau sub greutatea lor. Crengile sfîrîiau, trosneau şi se răsuceau în foc, ca nişte şerpi arşi de vii ; bucăţi de lemn aprinse cădeau în apele revărsate, răspîndind o lumină roşiatică şi se îndepărtau luate de curent. Flăcările ba se ridicau la o înălţime ameţitoare, pierzîndu-se în văzduhul incendiat, ba, doborîte de uraganul dezlănţuit, învăluiau ombu-ul, ca o tunică a lui Nessus [1]. Glenarvan, Robert, maiorul, Paganel şi marinarii încremeniseră ; fumul des îi înăbuşea şi o căldură arzătoare îi pîrjolea. Focul ajunsese aproape de ei, ameninţînd partea interioară a copacului ; nimic nu-l putea opri şi nici stinge. Călătorii se vedeau cu groază condamnaţi la supliciul acelor nenorociţi din India, care sînt închişi de vii în pîntecele încins al unui zeu,

[1] Personaj din mitologia greacă, jumătate om jumătate cal, a cărui tunică oricine ar fi îmbrăcat-o în afară de el, era cuprinsă de flăcări.

pentru a fi aduşi jertfă. Situaţia deveni desperată. Aveau de ales numai felul morţii.

— În apă ! strigă Glenarvan.

Wilson, pe care flăcările îl şi ajunseră, se şi aruncă în lac, dar strigă îndată cu cea mai cumplită spaimă în glas :

— Ajutor ! Ajutor !

Austin se repezi spre el şi-l ajută să se suie din nou în copac.

— Ce e ?

— Caimanii, caimanii ! răspunse Wilson.

La poalele copacului se vedeau, în adevăr, poate cele mai de temut animale din ordinul saurienilor. Solzii lor sclipeau în lumina proiectată de incendiu ; coada turtită vertical, capul ca un vîrf de lance, ochii bulbucaţi, fălcile despicate pînă după urechi toate aceste semne caracteristice nu-l înşelară pe Paganel. El recunoscu crocodilii specifici Americii, numiţi în ţinuturile spaniole caimani. Erau poate vreo zece, bătînd apa cu coada lor puternică şi atacînd ombu-ul cu colţii lor lungi de pe falca de jos.

La vederea caimanilor, nenorociţii se simţiră pierduţi. Li se pregătea o moarte înspăimîntătoare : sau să fie mistuiţi de flăcări, sau să fie sfîşiaţi de caimani. Pînă şi calmul maior spuse :

— Ar putea să fie sfîrşitul sfîrşitului.

Deşi furtuna scădea în momentul acela, ea răspîndise totuşi în aer o imensă cantitate de vapori, cărora descărcările electrice le imprimaseră o forţă extraordinară. Spre sud se forma încet-încet o trombă uriaşă, un con de ceţuri cu vîrful în jos, amestecînd apele învolburate cu norii furtunoşi. Această trombă se apropia învîrtindu-se în jurul ei însăşi cu o iuţeală vertiginoasă ; împingea spre centru o coloană lichidă pe care o smulsese din lac şi cu un impuls produs de mişcarea ei circulară precipita spre ea toate curentele de aer dimprejur.

În cîteva clipe, gigantica trombă se aruncă asupra ombu-ului înlănţuindu-l. Copacul fu zguduit din rădăcini. Glenarvan crezu că fusese atacat de caimanii cu fălcile puternice şi că-l smulgeau din pămînt. Tovarăşii lui, ţinîndu-se unii de alţii, simţiră cum puternicul arbore ceda şi se răsturna. Ramurile aprinse se scufundară în vîltoare cu un zgomot asurzitor.

Totul se petrecu într-o clipă. Vîrtejul îi şi depăşise, mînîndu-şi aiurea furia lui distrugătoare, şi aspirînd apele lacului părea că-l soarbe din fugă.

Ombu-ul plutea la întîmplare, sub acţiunea combinată a vîntului şi curentului apei. Caimanii fugiseră, în afară de unul singur care se căţără pe rădăcinile răsturnate şi înainta ameninţător, cu fălcile căscate. Dar Mulrady, punînd mîna pe o creangă, pe jumătate aprinsă, izbi animalul cu o lovitură atît de puternică, încît îi sfărîmă spinarea. Caimanul, răsturnat, fu înghiţit de vîrtej, numai coada lui puternică bătea apa cu furie.

Glenarvan şi tovarăşii săi, scăpaţi de crocodilii lacomi, se agăţară de crengile aşezate în bătaia focului, în timp ce ombu-ul, ale cărui flăcări aţîţate de uragan se înălţau ca nişte perdele incandescente, o luă la vale prin bezna, aidoma unei corăbii incendiate.

CAPITOLUL XXVI

ATLANTICUL

Timp de două ceasuri, ombu-ul navigă pe lacul uriaş fără a atinge pămîntul. Flăcările ce-l mistuiau se stinseseră aproape. Cea mai mare primejdie a acestei înspăimîntătoare călătorii dispăruse. Maiorul se mărgini să spună că n-ar fi de mirare să fie salvaţi.

Curentul, păstrîndu-şi direcţia iniţială, continua să meargă de la sud-vest înspre nord-est. Întunericul, abia luminat ici-colo de un fulger întîrziat, se înteţise din nou şi Paganel căuta în zadar puncte de reper la orizont. Furtuna se apropia de sfîrşit. Nu mai cădeau stropi mari de ploaie, ci mici picături care se risipeau în bătaia vîntului. În înălţimile cerului, norii se rupeau în fîşii.

Ombu-ul înainta cu repeziciune pe torentul năvalnic; aluneca surprinzător de iute, ca şi cum ar fi fost mînat de un puternic motor de locomotivă. Nimic nu te îndreptăţea să

crezi că nu-şi va continua drumul la întîmplare, zile întregi. Totuşi, spre ora trei dimineaţa, maiorul observă că rădăcinile lui atingeau uneori pămîntul. Tom Austin, rupînd o creangă lungă, sondă cu grijă apa şi constată că terenul urca în pantă. Şi, într-adevăr, peste douăzeci de minute se produse o zguduitură şi ombu-ul se opri brusc.

— Pămînt! Pămînt! strigă Paganel cu o voce răsunătoare.

Capetele ramurilor arse se opriseră într-o ridicătură de pămînt. Niciodată n-au existat navigatori mai mulţumiţi că ajung pe uscat decît aceşti călători. Stînca era în cazul lor un adevărat port. Robert şi Wilson, coborînd imediat pe un platou solid, scoaseră strigăte de bucurie, cînd deodată auziră un fluierat binecunoscut. În cîmpie răsună un galop de cal, şi statura înaltă a indianului se desenă în întuneric.

— Thalcave! strigă Robert.

— Thalcave! răspunseră tovarăşii săi într-un glas.

— *Amigos!*[1] spuse patagonezul, care-i aşteptase pe călători acolo unde trebuia să-i aducă şuvoiul, după cum îl adusese şi pe el.

În aceeaşi clipă, îl ridică pe Robert Grant în braţe, fără a bănui că Paganel se atîrna de el, şi-l strînse la piept. În curînd Glenarvan, maiorul şi marinarii, fericiţi că-şi revăd călăuza credincioasă, îi strînseră mîna din toată inima. Patagonezul îi conduse apoi într-o estancia părăsită. Aci ardea un foc, la care naufragiaţii se încălziră; la frigare erau puse bucăţi mari de vînat, din care nu rămase nici o fărîmitură. Şi cînd, odihniţi, începură să se gîndească la ei, nici unuia nu-i venea să creadă că au putut scăpa din aventura aceasta atît de primejdioasă: apă, foc şi înfiorătorii caimani din rîurile argentiniene.

În cîteva cuvinte, Thalcave îi povesti lui Paganel prin ce trecuse şi îi arătă că scăpase numai datorită calului. Paganel încercă atunci să-i explice noua interpretare a documentului şi speranţele pe care le nutreau acum. Să fi înţeles oare indianul ingenioasele ipoteze ale savantului? E îndoielnic. El îşi vedea însă prietenii fericiţi şi încrezători şi nu-i trebuia mai mult.

[1] Prieteni (în limba spaniolă în text).

Ne putem da ușor seama că neînfricații călători nu s-au lăsat mult rugați, ca după ziua de odihnă, petrecută în ombu, să pornească iar la drum. La opt dimineața erau gata de plecare. Dar se aflau prea la sud de estancias și de saladeros pentru a-și procura mijloace de transport. Din această pricină nu aveau altceva de făcut decît să meargă pe jos. De altfel, în total erau numai vreo patruzeci de mile (vreo 15 leghe), și Thauka avea să ducă din vreme în vreme în spate cîte un pieton obosit, și chiar doi, la nevoie. În treizeci și șase de ceasuri puteau ajunge pe țărmurile Atlanticului.

Călăuza și tovarășii săi lăsară în urma lor uriașa depresiune, înecată încă în apă, și-și îndreptară pașii spre terenurile mai ridicate. Pămîntul argentinian își redobîndea fizionomia sa monotonă : cîteva desișuri plantate de europeni îndrăzneau să-și ridice capul peste pășuni, tot atît de rare de altfel ca și în împrejurimile sierrelor Tandil și Tapalquem ; copacii indigeni nu cresc decît la liziera preriei și în apropierea capului Corrientes. Astfel, trecu ziua. Ziua următoare, cu cincisprezece mile înainte de a ajunge la țărm, se și simțea vecinătatea oceanului. Virazonul, un vînt ciudat care bate regulat în timpul după-amiezei și noaptea spre zori, culca ierburile înalte. Pe pămîntul uscat se ridicau cîțiva arbori, răsfirați, mici mimoze arborescente, stufișuri de salcîmi și mănunchiuri de curra-mammel. Cîteva lagune sărate sclipeau ca niște cioburi de sticlă și le îngreuiau mersul, căci trebuiau ocolite. Călătorii iuțeau pasul ca să ajungă în aceeași zi la lacul Salado pe țărmul oceanului, și, ca să mărturisim adevărul, erau destul de obosiți cînd, pe la opt seara, dădură de dunele de nisip, înalte de douăzeci de prăjini (cam 58 de metri) care mărginesc liziera înspumată a oceanului. În curînd auziră murmurul prelung al fluxului.

— Oceanul ! strigă Paganel.

— Da, oceanul — răspunse Thalcave.

Și călătorii, deși aproape sleiți de puteri, urcau totuși pe dune cu multă agilitate.

Dar întunericul se și lăsase. Privirile se plimbau zadarnic pe nesfîrșita întindere întunecată. Căutau *Duncan*-ul fără a-l zări.

— E totuși aici ! exclamă Glenarvan. Trebuie că ne așteaptă plutind în lungul coastei.

— Îl vom vedea mîine — răspunse Mac Nabbs.

Tom Austin lansă un strigăt la întîmplare spre iahtul invizibil, fără a obține însă un răspuns. Vîntul bătea de altfel foarte tare și creasta spumoasă a valurilor se sfărîma într-o pulbere fină pînă dincolo de dune. Chiar dacă *Duncan*-ul se găsea la locul de întîlnire, omul de veghe nu putea nici să audă, nici să se facă auzit. Coasta nu oferea nici un loc de adăpost. Nici golf, nici port, nici măcar un intrînd. Era formată din bancuri lungi de nisip, care se pierdeau în mare și care erau mai primejdioase decît stîncile de la suprafața apei. Într-adevăr, bancurile tulbură valurile, iar în preajma lor, marea este foarte agitată și corăbiile ce pătrund pe timp de furtună în regiunea acestor covoare de nisip sînt pierdute cu siguranță.

Era deci foarte firesc ca *Duncan*-ul, socotind coasta inabordabilă și fără port de refugiu, să se țină la distanță. John Mangles, cu prudența lui obișnuită, trebuie că se depărtase cît se poate de mult de ea. Aceasta fu părerea lui Tom Austin, care susținu că *Duncan*-ul nu putea naviga la mai puțin de cinci mile de coastă.

Maiorul ceru deci prietenului lui nerăbdător să se resemneze. De altfel, n-aveau nici un mijloc să risipească bezna. La ce bun atunci să-și obosească ochii, tot ațintindu-i în zarea întunecată ?

Acestea fiind spuse, Mac Nabbs organiză un fel de tabără la adăpostul dunelor ; pentru ultima cină a călătoriei folosiră ultimele provizii ; apoi, fiecare, urmînd exemplul maiorului, își improviză cîte un pat destul de confortabil săpîndu-l în nisip, și, trăgîndu-și pînă sub bărbie pătura uriașă de nisip, căzu într-un somn adînc. Numai Glenarvan veghea. Briza continua să bată tare și oceanul se resimțea încă în urma furtunii. Valurile mereu agitate se sfărîmau la poalele bancurilor cu un zgomot de tunet. Glenarvan nu se împăca de loc cu gîndul că *Duncan*-ul s-ar putea totuși să nu se găsească în apropiere. De altfel, nici nu-i trecea prin gînd ca vasul să nu fi venit la întîlnire. Glenarvan părăsise golful Talcahuano la 14 octombrie și sosise pe țărmul Atlanticului la 12 noiembrie. În timpul acestor treizeci de zile, în care caravana a străbătut Chile, Anzii Cordilieri, pampasul, cîmpia argentiniană, *Duncan*-ul avusese vreme să înconjoare Capul Horn și să ajungă pe coasta opusă. Un asemenea vas nu putea întîrzia ; furtuna

fusese desigur violentă și bîntuise cu o furie teribilă pe întinsa suprafață a Atlanticului, dar iahtul era un vas bun și căpitanul lui un marinar priceput. Ținînd seama de toate acestea, trebuia să se găsească acolo, și credința lui Glenarvan era că *Duncan*-ul sosise.

Acest raționament nu izbuti să-l liniștească pe Glenarvan, căci între inimă și rațiune nu învinge întotdeauna rațiunea. Îi vedea în întuneric pe toți aceia pe care-i iubea, pe scumpa lui Helena, pe Mary Grant și întreg echipajul *Duncan*-ului. Lordul rătăcea pe țărmul pustiu, acoperit de spuma fosforescentă a valurilor, privea și asculta. Uneori vedea parcă aievea o pîlpîire de lumină pe mare.

„Dacă nu mă înșel — își spuse — iată lumina de pe *Duncan*. Ah, de ce nu pot să străpung întunericul cu privirea !"

Deodată îi veni o idee. Paganel spunea că e nyctalop. Paganel vedea deci noaptea. Se duse să-l trezească.

Savantul dormea dus, ca o cîrtiță în vizuina ei, cînd un braț viguros îl smulse din culcușul de nisip.

— Cine-i acolo ? strigă el.

— Eu, Paganel.

— Care „eu" ?

— Glenarvan. Haide, am nevoie de ochii dumitale !

— De ochii mei ? răspunse Paganel, care tocmai și-i freca tare.

— Da, de ochii dumitale, ca să ne recunoști *Duncan*-ul în bezna asta. Haide, vino !

„Dracu' s-o ia de nyctalopie !" își spuse Paganel, mulțumit totuși că îi poate fi de folos lui Glenarvan.

Se sculă întinzîndu-și mădularele amorțite, bombănind ca omul trezit din somn pe neașteptate, apoi își urmă prietenul pe țărm.

Glenarvan îl rugă să cerceteze orizontul întunecat al mării. Timp de cîteva minute, Paganel scrută conștiincios zarea.

— Și, nu observi nimic ? întrebă Glenarvan.

— Nimic ! exclamă Paganel. Nici măcar o pisică n-ar vedea ceva, chiar la doi pași.

— Caută o lumină roșie sau verde, adică o lumină de babord sau tribord.

— Nu văd nici verde, nici roșu, totul e negru ! răspunse Paganel, ai cărui ochi se închideau fără să vrea.

Și vreme de o jumătate de oră, el își urmă mașinal prietenul nerăbdător, moțăind, lăsînd să-i cadă capul pe piept și tresărind în răstimpuri. Nu răspundea, nici nu vorbea. Pașii lui șovăitori îl duceau ca pe un om beat. Glenarvan îl privi. Paganel dormea mergînd.

Îl luă atunci de braț și, fără a-l deștepta, îl conduse din nou în „patul" lui, unde îl acoperi cu nisip cît se putea de confortabil.

În zori, toată lumea sări în picioare, trezită de acest strigăt :

— *Duncan ! Duncan !*

— Ura, ura ! răspunseră tovarășii lui Glenarvan, repezindu-se spre țărm.

Într-adevăr, la cinci mile de țărm, iahtul plutea încet, cu pînzele strînse. Fumul i se risipea nedeslușit în ceața dimineții. Marea era agitată și nici o corabie de tonajul *Duncan*-ului nu s-ar fi putut apropia, fără primejdie, de bancurile de nisip.

Glenarvan, înarmat cu ocheanul lui Paganel, urmărea manevrele *Duncan*-ului. John Mangles probabil nu-i zărise pe călători, căci vasul nu înainta, ci continua să navigheze cu murele la babord în direcția vîntului.

În acest moment, însă, Thalcave își încărcă carabina, și o descărcă în direcția iahtului.

Toți ascultară și-și încordară privirile. Carabina indianului bubui de trei ori, deșteptînd ecourile dunelor.

În sfîrșit, un fum alb se zări pe flancurile iahtului.

— Ne-au văzut ! strigă Glenarvan. E tunul de pe *Duncan !*

Și, după cîteva secunde, zgomotul unei detunături se auzi pînă la țărm. *Duncan*-ul, întinzîndu-și pînzele și mărindu-și viteza, înainta apropiindu-se de coastă.

În curînd, călătorii noștri zăriră cu ocheanul o barcă desprinzîndu-se de pe vas.

— Lady Helena nu va putea veni — spuse Tom Austin. Marea e prea agitată !

— Nici John Mangles nu poate să părăsească vasul — spuse Mac Nabbs.

— Sora mea, sora mea ! spuse Robert, întinzînd mîinile spre barca ce înainta cu iuțeală.

— Ah, de-aş ajunge mai iute pe bord! strigă Glenarvan.

— Răbdare, Eduard, în două ore vei fi acolo — răspunse maiorul.

— Două ore! Şi-n adevăr, barca mînată de şase vîsle nu putea să ajungă în mai puţin de două ore dus şi întors.

Glenarvan se apropie atunci de Thalcave care, cu braţele încrucişate, alături de Thauka, privea liniştit spre marea agitată.

Glenarvan îi luă mîna şi-i arătă iahtul.

— Vino — îi spuse.

Indianul clătină încet din cap.

— Vino, prietene! spuse din nou Glenarvan.

— Nu — răspunse cu blîndeţe Thalcave. Aici e Thauka, şi-acolo pampasul — adăugă el îmbrăţişînd cu un gest pătimaş imensa întindere a cîmpiei.

Glenarvan înţelese că indianul nu s-ar despărţi niciodată de preria în care trăise şi în care se aflau mormintele strămoşilor săi. El cunoştea devotamentul acestor copii ai deşertului pentru ţara lor. Strînse deci mîna lui Thalcave şi nu mai insistă. Nu insistă nici cînd indianul, zîmbind în felul lui, refuză răsplată serviciilor sale, spunînd:

— Din prietenie.

Glenarvan nu putu să-i răspundă. Ar fi vrut să-i lase cel puţin un semn viteazului indian, care să-i amintească de prietenii din Europa. Dar ce-i mai rămăsese? Armele, caii, pierduse totul în dezastrul inundaţiei. Nici prietenii lui nu erau mai bogaţi decît el.

Nu ştia deci cum să mulţumească viteazului indian pentru devotamentul lui, cînd îi veni deodată o idee. Scoase din portofel un medalion preţios în care se găsea un minunat portret, o capodoperă a lui Lawrence[1], şi-l întinse indianului.

— Soţia mea — spuse el.

Thalcave privi portretul cu înduioşare şi rosti doar aceste cuvinte:

— Bună şi frumoasă.

Robert, Paganel, maiorul, Tom Austin şi cei doi marinari îşi luară apoi rămas bun de la patagonez în cuvinte mişcătoare. Aceşti oameni de ispravă erau sincer emoţionaţi de

[1] Portretist englez, (1769—1830).

faptul că-şi părăseau un prieten atît de devotat. Thalcave îi strînse pe toţi la pieptul lui puternic. Paganel îl făcu să primească o hartă a Americii de Sud şi a celor două oceane, pe care indianul o privise adesea cu mult interes. Era tot ce avea mai de preţ savantul. Robert nu avea să-i dea decît îmbrăţişările lui şi, dăruindu-i-le, nu-l uită nici pe Thauka.

Între timp, barca se apropia, se strecură printr-un canal îngust, săpat între bancuri şi acostă în curînd la ţărm.

— Soţia mea? întrebă Glenarvan.

— Sora mea? strigă Robert.

— Lady Helena şi miss Grant vă aşteaptă pe bord — răspunse şeful de barcă. Dar să plecăm, milord, n-avem nici o clipă de pierdut, căci în curînd vine refluxul.

Îşi luară pentru ultima dată rămas bun de la indian; Thalcave îşi întovărăşi prietenii pînă la barcă. În momentul în care Robert da să se urce în barcă, indianul îl luă în braţe şi-l privi cu duioşie.

— Şi acum poţi să te duci, eşti un băiat curajos, un adevărat bărbat.

— Adio, prietene, adio! strigă încă o dată Glenarvan.

— Ne vom mai vedea vreodată? întrebă Paganel.

— *Quien sabe?*[1] răspunse Thalcave, ridicînd braţele spre cer.

Aceste ultime cuvinte ale indianului se pierdură în bătaia vîntului. Barca ieşi în larg şi se îndepărtă dusă de valuri.

Mult timp silueta nemişcată a lui Thalcave se mai zări încă prin spuma valurilor, se micşoră din ce în ce şi dispăru din ochii prietenilor săi. O oră mai tîrziu, Robert urcă cel dintîi la bordul *Duncan*-ului şi sări de gîtul surorii sale, în timp ce echipajul iahtului umplea văzduhul cu urale vesele.

Aşa s-a terminat această călătorie de-a curmezişul Americii de Sud, fără nici o abatere de la drumul propus. Nici munţii, nici apele nu-i opriseră pe călători din drumul lor. Şi dacă n-au avut de luptat cu răutatea oamenilor, în schimb, elementele naturii, adesea dezlănţuite împotriva lor, le supuseseră curajul la grele încercări.

[1] Cine ştie (în limba spaniolă în text).

PARTEA A DOUA

CAPITOLUL I

ÎNTOARCEREA PE BORD

Primele clipe fură hărăzite bucuriei revederii. Lordul Glenarvan nu voise ca nereuşita cercetărilor să risipească buna dispoziţie a prietenilor săi. De aceea primele lui cuvinte au fost :

— Să avem încredere, prieteni ! Să avem încredere ! Căpitanul Grant nu este cu noi, dar sîntem siguri că-l vom regăsi !

Şi aceasta fu de ajuns ca să redea nădejdea pasagerilor de pe *Duncan*.

Într-adevăr, lady Helena şi Mary Grant trecuseră prin toate emoţiile aşteptării, în timp ce barca se înapoia spre iaht. De sus, de pe punte, ele încercau să numere pe cei ce se întorceau la bord. Fata, cînd se simţea cuprinsă de deznădejde, cînd, dimpotrivă, îşi închipuia că-l vede pe Harry Grant. Îi bătea inima să-i iasă din piept ; nu putea scoate un cuvînt ; abia de se mai putea ţine pe picioare. Lady Helena îşi petrecuse braţele în jurul mijlocului ei. John Mangles, fără să scoată un cuvînt, stătea lîngă Mary Grant, uitîndu-se spre barcă ; ochii săi de marinar, obişnuiţi să deosebească de departe obiectele, nu-l zăreau pe căpitan.

— Ei acolo ! Vine ! Tată dragă ! murmură fata.

Dar şalupa apropiindu-se, iluzia dispărea. Călătorii nu ajunseră încă la o sută de braţe (150 de metri) de bord, cînd nu numai lady Helena şi John Mangles, dar chiar şi Mary Grant, cu ochii înecaţi în lacrimi, pierduseră orice speranţă. Era timpul ca lordul Glenarvan să urce la bord şi să-i liniştească.

După primele îmbrăţişări, Glenarvan povesti soţiei sale, fetei şi lui John Mangles cele mai de seamă întîmplări din timpul expediţiei şi, mai înainte de toate, le comunică noua interpretare a documentului, pe care o datorau iscusinţei lui Jacques Paganel. El îl lăudă şi pe Robert, de care Mary trebuia pe drept cuvînt să se simtă mîndră. Curajul lui, devotamentul, primejdiile prin care trecuse, totul fu amintit de Glenarvan în aşa fel, încît băiatul n-ar fi ştiut unde să se ascundă, dacă nu s-ar fi aflat în braţele surorii lui.

— Nu trebuie să roşeşti, Robert — îi spuse John Mangles — te-ai purtat ca un vrednic fiu al căpitanului Grant.

Căpitanul întinse braţele spre băiat, sărutîndu-l apoi pe obrajii încă umezi de lacrimile surorii lui.

Nu vom mai povesti în amănunţime felul în care cei rămaşi pe bord l-au primit pe maior şi pe geograf, şi gîndurile bune ce le-au închinat generosului Thalcave. Lady-ei Helena îi păru rău că nu putea strînge mîna viteazului indian. Mac Nabbs, după primele îmbrăţişări, intrase în cabina lui şi-şi rădea barba cu o mînă calmă şi sigură. Cît despre Paganel, el zbura de la unul la altul, ca o albină, „sugînd" sucul complimentelor şi al zîmbetelor. Voia să strîngă în braţe tot echipajul *Duncan*-ului şi, susţinînd că lady Helena şi Mary Grant fac şi ele parte din echipaj, începu cu ele îmbrăţişările, spre a le sfîrşi cu Olbinett.

Stewardul crezu că cea mai bună răsplată pentru o manifestare atît de frumoasă era să anunţe dejunul.

— Dejunul ? exclamă Paganel.

— Da, domnule Paganel — răspunse Olbinett.

— Un dejun adevărat, pe o masă adevărată ? Cu tacîm şi şervete ?

— Fără îndoială, domnule Paganel.

— Şi nu vom mînca nici pastramă, nici ouă răscoapte, nici muşchi de struţ ?

— Vai, domnule ! răspunse bucătarul-şef, lovit în amorul său propriu.

— N-am vrut să te jignesc, prietene — spuse savantul zîmbind. Dar de o lună încoace, aşa ne-a fost obiceiul : cînd mîncam nu ne aşezam la masă, ci pe jos, în afară de cazul cînd eram cocoţaţi în copaci. Dejunul ce ni l-ai anunţat, vezi bine că mi s-a părut un vis, o închipuire, o himeră !

— Hai atunci să constaţi că e real, domnule Paganel ! răspunse lady Helena, care nu-şi putea stăpîni rîsul.

— Iată brațul meu — spuse geograful galant.

— Milord nu-mi dă nici un ordin pentru *Duncan ?* întrebă John Mangles.

— După masă, scumpul meu John — răspunse Glenarvan — după masă vom discuta în familie programul noii noastre expediții.

Pasagerii iahtului și tînărul său căpitan coborîră în careu. Mecanicului i se dădu ordin să mențină mașinile sub presiune, pentru a putea porni la primul semnal.

Maiorul, proaspăt ras, împreună cu ceilalți călători, care se schimbaseră în grabă, luară loc la masă.

Toți lăudară dejunul lui Olbinett, calificîndu-l ca excelent, mai bun chiar decît minunatele ospețe din pampas. Paganel mîncă de două ori din fiecare fel, „din distracție", cum spunea el.

La acest cuvînt nefericit, lady Glenarvan întrebă dacă amabilul francez mai căzuse vreodată în păcatul lui obișnuit. Maiorul și lordul Glenarvan se priviră surîzînd. Paganel, rîzînd din toată inima, făgădui „pe cuvînt de onoare" să nu mai fie niciodată distrat în restul călătoriei ; apoi povesti foarte glumeț despre confuziile lui de limbă și despre studiul lui serios în legătură cu opera lui Camoëns.

— La urma urmei — adăugă el încheindu-și povestirea — tot răul e spre bine, și eu nu regret greșeala făcută.

— De ce, bunul meu prieten ? îl întrebă maiorul.

— Fiindcă știu astăzi nu numai spaniola, dar și portugheza. Vorbesc două limbi în loc de una !

— Pe legea mea, la asta nu m-am gîndit ! răspunse Mac Nabbs. Felicitările mele, sincerele mele felicitări !

Îl aplaudară pe Paganel, care între timp nu pierdea nici o îmbucătură. Mînca și vorbea în același timp. Dar nu observară un amănunt care nu scăpă însă lui Glenarvan : atențiile lui John Mangles pentru vecina sa de masă, Mary Grant. Un semn ușor al lady-ei Helena îl informă pe Glenarvan că „așa stau lucrurile" ! Glenarvan îi privi pe cei doi tineri cu o simpatie caldă și i se adresă lui John Mangles, întrebîndu-l cu totul altceva.

— Și cum a decurs călătoria, John ?

— În cele mai bune condiții — îi răspunse căpitanul. Numai că am făcut calea-ntoarsă prin strîmtoarea Magellan, milord.

— Cum ! exclamă Paganel. Ați trecut pe la Capul Horn fără ca eu să fiu de față ?

— Spînzură-te acum ! îi spuse maiorul.

— Egoistule ! Vrei să iei o bucată din funia mea, de-mi dai sfatul ăsta ? replică geograful.

— Haide, scumpul meu Paganel — răspunse Glenarvan — nu poți fi pretutindeni în același timp, să traversezi cîmpia pampasului și să treci tot atunci și pe la Capul Horn !

— Asta nu mă împiedică să regret — replică savantul.

Dar ceilalți nu mai insistară și-l lăsară în pace. John Mangles începu să le povestească despre călătoria *Duncan*-ului : trecînd pe lîngă coasta americană, el cercetase toate arhipelagurile occidentale, fără a găsi vreo urmă a *Britanniei*. La Capul Pilarez, la intrarea în strîmtoare, întîmpinînd vîntul în față, cotise înspre sud ; *Duncan*-ul trecu apoi pe lîngă insulele Deznădejdii, urcă pînă la paralela 37° latitudine australă, lăsă în urmă Capul Horn, Țara de Foc și, trecînd prin strîmtoarea Le Marie, își urmă drumul pe coastele Patagoniei. Avură de înfruntat furtuni teribile în dreptul Capului Corrientes, aceleași furtuni abătute atît de violent și asupra călătorilor noștri în pampas. Dar iahtul rezistă bine și John Mangles se învîrti trei zile în larg pînă ce focurile de pușcă îi vestiră sosirea călătorilor, așteptați cu atîta nerăbdare. Cît despre lady Glenarvan și miss Grant — spuse comandantul *Duncan*-ului — ar ar fi nedrept să nu li se recunoască un curaj deosebit. Furtuna nu le-a înspăimîntat, și dacă au manifestat oarecari temeri, au fost numai atunci cînd se gîndeau la prietenii care rătăceau prin cîmpiile Republicii Argentina.

Astfel își termină John Mangles povestirea ; lordul Glenarvan îl felicită, și spuse apoi adresîndu-se Mary-ei Grant :

— Draga mea miss, observ că John Mangles remarcă marile dumitale calități și sînt fericit că te simți bine la bordul navei sale !

— Cum aș putea să nu mă simt bine ? răspunse Mary, privind-o pe lady Helena și poate și pe tînărul căpitan.

— O, sora mea te iubește mult, domnule John — spuse Robert — și te iubesc și eu !

— Împărtăşesc aceleaşi sentimente, scumpul meu copil — răspunse John Mangles, puţin tulburat de cuvintele lui Robert, care o făcură şi pe Mary Grant să roşească uşor. Apoi, împingînd convorbirea pe un teren mai sigur, adăugă : Fiindcă am isprăvit povestea călătoriei *Duncan*-ului, n-ar vrea milord să ne dea cîteva amănunte despre drumul său de-a curmezişul Americii şi despre isprăvile tînărului nostru erou ?

Nici o povestire nu putea fi mai plăcută lady-ei Helena şi Mary-ei Grant. Lordul Glenarvan se şi grăbi să le satisfacă curiozitatea. El luă pe rînd întîmplare cu întîmplare, povestindu-le toată călătoria de la un ocean la celălalt. Trecerea Anzilor Cordilieri, cutremurul de pămînt, dispariţia lui Robert, condorul care l-a răpit, focul de puşcă al lui Thalcave, episodul cu lupii roşii, devotamentul băiatului, sergentul Manuel, inundaţia, refugiul pe ombu, tromba, noaptea pe malul Atlanticului. Amănuntele vesele sau înfricoşătoare treziră cînd bucuria, cînd groaza ascultătorilor. Nenumăratele întîmplări povestite o făcură pe Mary şi pe lady Helena să-l mîngîie pe Robert în timpul povestirii. Niciodată n-a fost vreun copil atît de îmbrăţişat.

Cînd lordul Glenarvan îşi isprăvi povestirea, el mai adăugă :

— Acum, prieteni, să ne gîndim la prezent ; trecutul va fi uitat, dar viitorul e al nostru ; să revenim la căpitanul Grant.

Dejunul luase sfîrşit ; comesenii se întoarseră în salonul lady-ei Glenarvan şi, aşezîndu-se în jurul unei mese pline cu planisfere şi hărţi, începură să dezbată planurile lor de viitor.

— Scumpa mea Helena — începu lordul Glenarvan — urcîndu-mă pe bord ţi-am spus că naufragiaţii de pe *Britannia* nu se întorc cu noi, dar că avem mai mult ca oricînd nădejdea să-i regăsim. Traversînd America, am căpătat convingerea, sau mai bine zis siguranţa, că naufragiul n-a avut loc nici pe coastele Pacificului, nici pe cele ale Atlanticului. Aşa stînd lucrurile, ne-am dat seama că interpretarea documentului era greşită. Din fericire, prietenul nostru Paganel, străfulgerat deodată de inspiraţie, a descoperit greşeala. Ne-a demonstrat că urmăm o cale greşită. El a interpretat din nou documentul într-un chip care nu ne mai lasă nici o îndoială. E vorba de documentul scris în franţuzeşte ; l-aş ruga pe Paganel să-l explice aici, încă o dată, pentru ca nimeni să nu mai aibă, ca şi mine, nici o urmă de îndoială în această privinţă.

Savantul, invitat să vorbească, nu se lăsă rugat ; el dădu explicaţiile asupra cuvintelor *gonie* şi *Indi* în modul cel mai convingător, deducînd cuvîntul Australia din austral ; căpitanul Grant, presupuse Paganel, după ce părăsise Peru, în drum spre Europa, a putut fi tîrît de curentele sudice ale Pacificului, o dată cu nava lui avariată, pînă la ţărmurile australiene ; în sfîrşit, ipotezele lui ingenioase şi concluziile sale juste obţinură pînă şi aprobarea totală a lui John Mangles, care era de obicei un om cu discernămînt şi nu se lăsa dus uşor de imaginaţie.

Cînd Paganel isprăvi cele ce avea de spus, Glenarvan îl anunţă că *Duncan*-ul va porni imediat către ţărmurile Australiei.

Totuşi, maiorul, înainte de a se da ordinul de pornire spre est, ceru îngăduinţa să facă o ultimă observaţie.

— Spune, Mac Nabbs — răspunse Glenarvan.

— Nu vreau să slăbesc cu nimic argumentele prietenului meu Paganel — spuse maiorul — şi cu atît mai puţin să le resping. Le găsesc serioase, chibzuite şi vrednice de toată atenţia noastră, şi ele trebuie să fie cu drept cuvînt baza viitoarelor noastre cercetări. Dar ţin să le supunem unui ultim examen, pentru ca valoarea lor să fie incontestabilă.

Nu ştiau unde voia să ajungă Mac Nabbs cu prudenţa lui. Toţi îl ascultau cu oarecare nelinişte.

— Continuă, maiorule — îl îndemnă Paganel. Sînt gata să răspund la toate întrebările dumitale.

— Nimic mai simplu — răspunse maiorul. Cînd am studiat cele trei documente acum cinci luni în golful Clyde, interpretarea lor ni s-a părut evidentă. Locul naufragiului nu părea să fie altul decît coasta occidentală a Patagoniei. În această privinţă nu exista nici măcar o umbră de îndoială.

— E o reflecţie foarte justă — răspunse Glenarvan.

— Mai tîrziu — reluă maiorul — cînd Paganel, într-un moment de distracţie providenţială, se îmbarcă pe vasul nostru şi i se supuseră documentele, aprobă şi el fără rezerve cercetările noastre pe coasta americană.

— Este adevărat — răspunse geograful.

— Şi totuşi ne-am înşelat — declară maiorul.

— Ne-am înşelat — repetă Paganel. Dar ca să te înşeli, Mac Nabbs, înseamnă să fii om, în timp ce ca să persişti în greşeală înseamnă să fii nebun.

— Aşteaptă, Paganel — răspunse maiorul. Nu te înflăcăra. Nu vreau nicidecum să spun că cercetările noastre trebuie să se continue în America.

— Atunci ce doreşti ? răspunse Glenarvan.

— O mărturisire, nimic mai mult decît o mărturisire că Australia poate să pară numai locul naufragiului, tot atît de bine cum părea altădată America.

— O recunoaştem bucuroşi — răspunse Paganel.

— Iau act — reluă maiorul — şi profit de asta, pentru ca să vă atrag atenţia să nu vă încredeţi prea uşor în aceste evidenţe succesive şi contradictorii, pe care vi le oferă închipuirea voastră. Cine ştie dacă după Australia n-o să ne prezinte aceleaşi certitudini o altă ţară, şi dacă şi aceste cercetări vor fi zadarnice, nu ni se va părea iarăşi „evident" că va trebui s-o luăm de la capăt în altă parte ?

Glenarvan şi Paganel se uitară unul la altul. Erau izbiţi de justeţea observaţiilor maiorului.

— Doresc deci — reluă Mac Nabbs — să mai examinăm încă o dată documentele şi hărţile înainte de a porni spre Australia. Se cercetăm pe rînd toate punctele prin care trece paralela 37° şi să vedem dacă nu întîlnim şi o altă ţară despre care documentul ar putea să ne dea o indicaţie precisă.

— Nimic mai uşor — răspunse Paganel. Căci, din fericire, uscatul nu-i prea frecvent la această latitudine.

— Să vedem — spuse maiorul, desfăşurînd un planisfer englez, întocmit după sistemul de proiectare Mercator[1] şi care înfăţişa privirii întregul glob.

Întinseră harta în faţa lady-ei Helena şi se aşezară astfel, încît cu toţii să poată urmări demonstraţia lui Paganel.

— Aşa cum v-am arătat pînă acum — spuse geograful — paralela 37°, după ce străbate America de Sud, întîlneşte insulele Tristan d'Acunha. Dar eu susţin că nici unul din cuvintele documentului nu se referă la aceste insule.

[1] Geograf flamand, fondatorul geografiei matematice. Sistemul de proiectare care-i poartă numele constă în a reprezenta gradele de latitudine prin drepte paralele perpendiculare pe primele.

După ce examinară cu scrupulozitate documentele, călătorii fură siliţi să admită că Paganel avea dreptate şi în unanimitate renunţară la Tristan d'Acunha.

— Să continuăm — reluă geograful. Ieşind din Atlantic, trecem cu două grade la sud de Capul Bunei Speranţe şi intrăm în Oceanul Indian. În drumul nostru se găseşte un singur grup de insule, arhipelagul Amsterdam. Să le supunem aceluiaşi control făcut şi în Tristan d'Acunha.

După o cercetare minuţioasă renunţară şi la insulele Amsterdam. Nici un cuvînt întreg sau trunchiat, francez, englez sau german nu se potrivea cu numele acestui grup de insule din Oceanul Indian.

— Ajungem acum în Australia — reluă Paganel. Paralela 37° întîlneşte acest continent la capul Bernouilli şi îl părăseşte prin golful Twofold. Veţi admite, ca şi mine, fără să forţăm textele, că *stra*, acest cuvînt englezesc şi franţuzescul austral se pot aplica numai Australiei. E atît de evident, încît nu mai insist.

Cu toţii aprobară concluzia lui Paganel. Această interpretare înlătura orice altă ipoteză.

— Să mergem mai departe — propuse maiorul.

— Să mergem — răspunse geograful. Călătoria e uşoară. Părăsind golful Twofold, străbatem porţiunea de mare care se întinde la est de Australia şi întîlnim Noua Zeelandă. Mai întîi ţin să vă reamintesc: cuvîntul *contin* din documentul francez arată fără doar şi poate că e vorba de un „continent". Căpitanul Grant n-a putut să-şi găsească adăpost în Noua Zeelandă, care nu e decît o insulă. Oricum ar fi, cercetaţi, comparaţi, răsuciţi cuvintele, şi vedeţi dacă, prin imposibil, ele ar putea să aibă vreo legătură cu acest nou ţinut.

— Nici una — îi asigură John Mangles, care cercetase pînă atunci minuţios documentele şi planifesrul.

— Nu — spuseră cei care-l ascultau pe Paganel şi cu el maiorul însuşi. Nu. Nu poate fi vorba de Noua Zeelandă.

— Şi-acum — vorbi din nou geograful — din tot acest spaţiu imens, care desparte Noua Zeelandă de coasta americană, paralela 37° nu străbate decît o mică insulă aridă şi pustie.

— Cum se numeşte insula ? întrebă maiorul.

— Uitaţi-vă pe hartă. E Maria Tereza, despre care nu există nici o urmă în cele trei documente.

— Nici o urmă, în adevăr — răspunse Glenarvan.

— Vă las, deci, prieteni, să hotărîţi dacă, după toate probabilităţile, nu e vorba despre continentul australian.

— Evident — răspunse într-un glas călătorii şi comandantul *Duncan*-ului.

— John — întrebă atunci Glenarvan — ai destule provizii şi destui cărbuni ?

— Da, milord. M-am aprovizionat din belşug la Thalcahuano. De altfel, ne vom putea foarte lesne împrospăta combustibilul în portul Cap.

— Ei, atunci, dă-i drumul...

— Încă o observaţie — spuse maiorul, întrerupîndu-şi prietenul.

— Spune, Mac Nabbs.

— Oricîte garanţii de succes ne-ar oferi Australia, n-ar fi mai bine să poposim pentru o zi sau două în insulele Tristan d'Acunha şi Amsterdam ? Acestea se găsesc în drumul nostru şi deci nu ne abatem de loc. Aşa vom şti dacă *Britannia* n-a lăsat pe acolo vreo urmă a naufragiului ei.

— Neîncrezătorul ăsta de maior — strigă Paganel — o ţine morţiş !

— Ţin mai ales să nu ne întoarcem pe urmele propriilor noştri paşi, dacă din întîmplare nu ni se realizează speranţele cu Australia.

— Este binevenită prevederea ta — răspunse Glenarvan.

— Şi nu voi fi eu acela care să te împiedic. Dimpotrivă — replică Paganel.

— Atunci, John — răspunse Glenarvan — să pornim spre Tristan d'Acunha.

— Chiar acum, milord — răspunse căpitanul, care urcă pe punte, în timp ce Robert şi Mary Grant îşi manifestau recunoştinţa faţă de lordul Glenarvan cu cele mai calde cuvinte.

În curînd, îndepărtîndu-se de coasta americană şi îndreptîndu-se înspre est, *Duncan*-ul spintecа cu prora lui zveltă apele Oceanului Atlantic.

TRISTAN D'ACUNHA

Dacă iahtul ar fi urmat linia ecuatorului, cele o sută nouăzeci şi şase de grade care despart Australia de America, sau mai exact Capul Beronouilli de Capul Corrientes, asta ar fi însemnat unsprezece mii şapte sute şaizeci de mile geografice (4900 leghe). Dar pe paralela 37°, aceste o sută nouăzeci şi şase de grade, din cauza formei globului, nu reprezintă decît nouă mii patrusute optzeci de mile (4000 leghe). De la coasta americană pînă la Tristan d'Acunha sînt două mii o sută de mile (875 leghe) distanţă, pe care John Mangles spera s-o parcurgă în zece zile, dacă vînturile din răsărit nu l-ar fi întîrziat. Dar el nu avu motive să fie nemulţumit, căci spre seară vîntul se linişti simţitor. În cele din urmă îşi schimbă direcţia şi *Duncan*-ul avu prilejul să-şi desfăşoare toate nenumăratele lui calităţi pe o mare liniştită.

Călătorii îşi reluară chiar din aceeaşi zi viaţa de bord. Nu aveai impresia că lipsiseră o lună de zile de pe vas. Sub ochii lor se întindeau, după apele Pacificului, acelea ale Atlanticului. În afară de unele nuanţe deosebite, toate mările seamănă. Natura, după ce îi supusese la încercări atît de grele, le era acum prietenă. Oceanul liniştit, vîntul prielnic, şi pînzele, umflate de brizele de apus, veniră în ajutorul aburilor din cazane.

Traversarea aceasta rapidă se scurse fără nici un incident. Aşteptau cu încredere coasta australiană. Probabilităţile se schimbau în certitudine. Toţi vorbeau despre căpitanul Grant ca şi cum iahtul urma să-l ia dintr-un port anume. Pregătiră chiar cabina pentru căpitan şi culcuşul pentru cei doi marinari ce-l însoţeau. Mary Grant simţea o deosebită plăcere s-o aranjeze şi s-o înfrumuseţeze cu mîna ei. Cabina fusese cedată de domnul Olbinett, care împărţea acum camera cu doamna Olbinett şi se învecina cu celebrul număr şase, reţinut pe bordul *Scoţiei* de Jacques Paganel.

Savantul geograf stătea mai toată vremea închis în cabină. Lucra de dimineaţă pînă seara la o carte intitulată : *„Sublimele impresii ale unui geograf prin pampasul argentinian"*. Îl

auzeai rostind, cu emoție în glas, frazele elegante, înainte de a le încredința foilor albe din caiet, și nu o dată, în momentele de inspirație, necredincios muzei faptelor istorice, Clio, invoca pe divina Caliope, muza elocinței și a faptelor epice.

De altfel, Paganel nu se ascundea. Pentru el, castele fiice ale lui Apolo părăseau cu plăcere vîrfurile Parnasului sau ale Heliconului. Și pentru acest lucru, lady Helena nu mai contenea să-i adreseze complimente. Și maiorul îl felicita pentru dragostea ce i-o purtau muzele.

— Dar mai ales — adăugă el — să nu le lași iar pradă distracției, scumpul meu Paganel, și dacă te apucă vreodată gustul să înveți limba australiană, nu începe s-o înveți dintr-o gramatică chineză !

Totul mergea deci de minune pe bord. Lordul și lady Glenarvan îi priveau cu dragoste pe John Mangles și Mary Grant. Nu aveau nimic împotrivă și, fiindcă John nu spunea nimic, mai bine era să-i lase în pace.

— Ce va spune căpitanul Grant ? o întrebă într-o zi lordul Glenarvan pe lady Helena.

— Va spune că John e demn de Mary, scumpul meu Eduard, și nu se va înșela.

În acest timp, iahtul înainta cu repeziciune spre țintă. Cinci zile după ce pierduseră din vedere Capul Corrientes, la 16 noiembrie, în locul vînturilor regulate de sud-est începură să bată brizele de vest, atît de prielnice vaselor care trec prin sudul Asiei. *Duncan*-ul întinse toate pînzele și înaintă cu o viteză amenințătoare. Elicea abia dacă putea să se înșurubeze în apele despicate de proră ; părea că iahtul se întrece cu vasele de curse ale lui *Royal Thames Club*.

A doua zi, oceanul fu acoperit de alge imense, părînd un lac uriaș împînzit de ierburi. S-ar fi spus că e una din acele mări cu sargase formate din toate resturile de copaci și de plante smulse de pe continentele învecinate. Maiorul Maury a atras în mod deosebit atenția navigatorilor asupra lor. *Duncan*-ul părea că alunecă într-o lungă prerie, pe care Paganel o asemui pe bună dreptate cu pampasul, iuțeala însă se încetini oarecum.

Peste douăzeci și patru de ore, în zori, se auzi vocea marinarului de veghe :

— Pămînt ! strigă el.

— În ce direcție ? întrebă Tom Austin, care era de cart.

— În fața noastră — răspunse marinarul.

La strigătul acesta, care întotdeauna produce emoție, puntea iahtului se umplu îndată de lume. În curînd ieși de sub punte un ochean urmat imediat de Jacques Paganel. Savantul îndreptă imediat ocheanul în direcția arătată, dar nu văzu nimic care ar fi putut semăna cu un petic de pămînt.

— Priviți norii ! îi spuse John Mangles.

— Așa-i — răspunse Paganel — s-ar spune că e un vîrf ce abia se vede.

— E insula Tristan d'Acunha — îi lămuri John Mangles.

— Atunci, dacă țin bine minte, trebuie să fim la optzeci de mile de insulă, căci piscul Tristan, care are șapte mii de picioare înălțime, se zărește de la această distanță.

— Întocmai — răspunse căpitanul John.

Peste cîteva ore, grupul de insule foarte înalte, cu coaste abrupte, se putea zări perfect la orizont. Conul muntelui Tristan se contura în negru pe fondul strălucitor al cerului, luminat de razele răsăritului. În curînd, insula principală se desprinse de masa de stînci ; această porțiune de uscat înclinată înspre nord-est semăna cu vîrful unui triunghi.

Tristan d'Acunha e așezată la 37°8′ latitudine australă și 10°44′ longitudine vestică față de Greenwich (13°4′ față de meridianul din Paris. Între cele două meridiane e o diferență de 2°20′). La optsprezece mile înspre sud-vest Insula Pustie, iar la zece mile înspre sud-est insula Privighetorii întregesc grupul izolat în această parte a Atlanticului. Spre prînz observară cele două semne distinctive ale insulelor, care slujesc marinarilor ca puncte de recunoaștere, și anume : într-o ieșitură a Insulei Pustii, o stîncă ce are exact forma unei corăbii cu pînzele umflate, iar în vîrful de nord al Insulei Privighetorii, două insulițe care seamănă cu un fort mic ruinat. Pe la trei, *Duncan*-ul intră în golful Falmouth din Tristan d'Acunha, apărat de vînturile de apus de Capul Help sau Capul Ajutorului.

Aici stăteau ancorate cîteva baleniere de pescuit foci și alte animale de mare, care se găseau din belșug în aceste regiuni.

John Mangles căută un loc bun de ancorare, căci radele deschise sînt foarte primejdioase, aflîndu-se în bătaia vînturilor de nord și de nord-vest. În 1829, tocmai în locul acesta se scu-

fundase bricul englez *Julia*. *Duncan*-ul se apropie la o jumătate de milă de țărm, și se opri în locul în care apa avea douăzeci de brațe adîncime deasupra stîncilor. Pasagerii coborîră imediat în barca cea mare a vasului, și ajunseră la țărm, călcînd pe un nisip mărunt și negru, provenit din stîncile de pe insulă, roase de apă.

Capitala întregului grup de insule Tristan d'Acunha este un sat mic așezat în funul golfului, pe un rîuleț care curge cu mult zgomot. Avea poate cincizeci de case destul de curate, așezate cu regularitatea geometrică a arhitecturii engleze moderne. Îndărătul orașului în miniatură se întindeau o mie cinci sute de hectare de șes, mărginite de un imens perete de lavă; dominînd platoul, trunchiul conic se ridica la șapte mii de picioare în văzduh.

Lordul Glenarvan fu primit de guvernatorul insulei, care depindea din punct de vedere administrativ de colonia engleză a Capului. El se interesă îndată de Harry Grant și de *Britannia*. Nimeni nu le cunoștea însă numele. Insulele Tristan d'Acunha, nefiind în drumul vaselor, sînt puțin vizitate. De la vestitul naufragiu al vasului *Blendon-Hall*, care în 1821 s-a lovit de Insula Pustie, două vase s-au mai scufundat lîngă insula principală: *Primauguel* în 1845 și tricatargul american *Philadelphia* în 1857. Statistica accidentelor maritime din insulele Tristan d'Acunha se mărginea la aceste trei catastrofe.

Glenarvan nici nu se aștepta să găsească informații mai precise, și nu-l întrebă pe guvernatorul insulei decît ca să fie cu cugetul împăcat. Trimise cu toate acestea bărcile de pe vas să facă înconjurul insulei, al cărei perimetru este de cel mult șaptesprezece mile. Londra sau Parisul n-ar încăpea pe insulă, nici dacă ea ar fi de trei ori mai mare.

În timpul recunoașterii, pasagerii de pe *Duncan* se plimbară prin sat și pe coastele vecine. Populația din Tristan d'Acunha nu număra mai mult de cinci sute de locuitori. Sînt englezi și americani, căsătoriți cu negrese și hotentote din Colonia Capului, care lasă oarecum de dorit din punct de vedere al aspectului fizic. Copiii proveniți din aceste căsătorii au o culoare între blond și negru.

Plimbarea turiștilor, fericiți să simtă pămîntul sub picioare, se prelungi pe țărmul care se sfîrșea în partea aceea printr-un

șes întins. De altfel era singura cîmpie, coasta fiind formată mai mult din faleze de lavă, rîpoase și aride. Pe ele se puteau număra cu sutele de mii albatroși enormi și pinguini cu aerul stupid.

Vizitatorii, depășind stîncile de origine vulcanică, se îndreptară spre șes; izvoare limpezi și numeroase, alimentate cu ape îmbelșugate de zăpezile veșnice de pe con, susurau pretutindeni; tufișuri verzi, în care ochiul număra aproape tot atîtea păsărele cîte flori, înveseleau locul; pășunea era umbrită de un singur fel de arbore, asemănător cactusului, înalt de douăzeci de picioare și de „tusseh", o plantă arondinacee uriașă, cu tulpină lemnoasă; o plantă agățătoare, de felul viței, cu bobul gustos și picant, lomarii groși cu filamente împletite, cîteva plante cu tulpina lemnoasă foarte rezistentă, ancerine ce răspîndesc în aer miresme parfumate și pătrunzătoare, mușchi, țelină sălbatică și ferigi formau o floră nu prea variată, dar foarte bogată. Simțeai că o primăvară veșnică învăluia cu blîndețea ei această insulă binecuvîntată. Paganel susținu cu entuziasm că aici era Ogygia, cîntată de Fenelon. El îi propuse lady-ei Glenarvan să-și caute o grotă, pentru a fi o urmașă a frumoasei Calypso [1] și nu ceru alt rol pentru sine decît acela de a fi „una din nimfele care îi slujesc".

Aproape de căderea nopții, după ce admiraseră din plin peisajele, se întoarseră la iaht. În împrejurimile satului pășteau cirezi de boi și turme de oi; lanuri de grîu, de porumb și de zarzavat, a căror sămînță fusese adusă pe insulă acum patruzeci de ani, se întindeau pînă pe străzile capitalei.

Tocmai cînd se urca pe bord lordul Glenarvan, bărcile *Duncan*-ului se întorceau și ele spre iaht. În cîteva ore făcuseră înconjurul insulei. Pe tot parcursul nu întîlniseră nici urmă de vas naufragiat. Drumul de-a lungul țărmului nu avu deci alt rezultat decît să șteargă definitiv insula Tristan din planul de cercetări.

Duncan-ul putea deci să părăsească acest grup de insule africane și să-și continue drumul spre est. Nu porniră însă în aceeași seară. Glenarvan îngăduind echipajului să vîneze cîteva din numeroasele foci ce umpleau malurile golfului Falmouth, și purtau denumirea de viței, lei, urși și elefanți de mare.

[1] Personaj mitologic, nimfă, regina insulei Ogygia, din Marea Ionică, vestită prin frumusețea ei.

Odinioară trăiau în larg, în apele insulei, şi balene; dar atît au fost vînate, încît rămăseseră puţine. Amfibiile, dimpotrivă, se întîlneau cu miile. Echipajul iahtului hotărî să-şi petreacă noaptea vînîndu-le, urmînd ca a doua zi să-şi facă o provizie masivă de ulei. De aceea amînară plecarea *Duncan*-ului pe a doua zi, 20 noiembrie.

În timpul cinei, Paganel dădu cîteva amănunte asupra insulelor Tristan, urmărite cu interes de ascultători. Aflară astfel că acest grup de insule, descoperite în 1506 de portughezul Tristan d'Acunha, unul din tovarăşii lui Albuquerque[1], au rămas neexplorate mai bine de un veac. Insulele treceau, pe bună dreptate, drept cuiburi de furtuni, şi n-aveau o faimă mai bună decît Bermudele. Nimeni nu se apropia de ele şi nici un vas nu ancora aici, decît dacă era aruncat de uraganele Atlanticului.

În 1697, trei bastimente olandeze ale Companiei Indiilor au venit aici determinînd coordonatele şi lăsînd în seama marelui astronom Halley grija de a revedea calculele lor, lucru făcut de acesta în 1700. Din 1712 pînă la 1767, cîţiva navigatori francezi cunoscură insulele; din aceştia, în special navigatorul La Pérouse, care ajunse aici în timpul vestitei lui călătorii din 1785.

Insulele atît de puţin vizitate pînă atunci rămăseseră pustii, pînă cînd un american, Jonathan Lambert, porni să le colonizeze în 1811. El cu încă doi tovarăşi ancorară în luna ianuarie, şi începură curajos viaţa de colonişti. Guvernatorul coloniei engleze de la Capul Bunei Speranţe, aflînd că le merge bine, le oferi protectoratul Angliei, Jonathan primi şi ridică pe coliba sa pavilionul britanic. Domnea liniştit peste „popoarele lui", formate dintr-un italian bătrîn şi un mulatru portughez, pînă cînd, într-o bună zi, pornind într-o recunoaştere pe ţărmurile regatului său, se înecă sau fu înecat, nu se ştie bine. Veni şi anul 1816. Napoleon fu închis la Sfînta Elena, şi pentru a-l păzi mai bine, Anglia înfiinţă o garnizoană în insula Ascension, şi o alta în Tristan d'Acunha. Garnizoana din Tristan era formată dintr-o companie de artilerie din colonia Capului, şi un detaşament de hotentoţi. Ea rămase aici

[1] Navigator portughez ce a ajuns pînă în Indii. A trăit între anii 1453—1515.

pînă în 1821, cînd prizonierul din Sfînta Elena muri. După acest eveniment fu repatriată.

— Un singur european — adăugă Paganel — un caporal, un scoţian...

— A, un scoţian — spuse maiorul, pe care-l interesau totdeauna în mod deosebit compatrioţii săi.

— Îl chema William Glass — vorbi mai departe Paganel — şi a rămas pe insulă cu nevasta şi doi hotentoţi. În curînd au mai venit doi englezi, un marinar şi un pescar de pe Tamisa, fost dragon în armata argentiniană şi, în sfîrşit, în 1821, un naufragiat de pe *Blendon-Hall*, cu tînăra lui soţie, şi-au găsit şi ei adăpost pe insula Tristan. Insula număra astfel în 1821 şase bărbaţi şi două femei. În 1829 ea avea şapte bărbaţi, şase femei şi paisprezece copii. În 1835 numărul se ridica la patruzeci şi acum se întreise.

— Aşa iau naştere popoarele — spuse Glenarvan.

— Voi adăuga — repetă Paganel — pentru a completa povestea insulei Tristan d'Acunha, că ea mi se pare să merite pe drept cuvînt, ca şi insula Juan Fernandez, renumele de insulă a Robinsonilor. Şi într-adevăr, dacă doi marinari au fost părăsiţi pe rînd pe Juan Fernandez, doi savanţi erau cît pe-aci să aibă aceeaşi soartă pe Tristan d'Acunha. În 1793, unul din compatrioţii mei, naturalistul Aubert Dupetit-Thomas, stăpînit de pasiunea colectării de plante pentru ierbarul său, s-a rătăcit şi nu a putut să-şi mai găsească vasul decît în momentul cînd acesta ridica ancora. În 1824, unul din compatrioţii dumitale, iubite Glenarvan, un desenator foarte priceput, August Earle, a rămas timp de opt luni părăsit pe această insulă. Căpitanul navei, uitînd că Earle debarcase, porni spre Capul Bunei Speranţe.

— Iată ce poate face un căpitan distrat — adăugă maiorul. Nu era cumva rudă cu dumneata, Paganel?

— Chiar dacă nu era, ar fi meritat să fie!

Răspunsul geografului încheie conversaţia.

În timpul nopţii, echipajul *Duncan*-ului vînă cu spor şi vreo cincizeci de foci îşi găsiră sfîrşitul. După ce îngăduise vînătoarea, Glenarvan nu putu să nu tragă foloasele ei. În ziua următoare echipajul se îndeletnici cu prepararea uleiului şi argăsirea pieilor acestor animale folositoare. Pasagerii organizară în această zi de repaus o nouă excursie pe insulă.

Glenarvan și maiorul își luară puștile pentru a încerca vînatul din Tristan d'Acunha. Ajunseră curînd la poalele muntelui; pămîntul era format din resturi descompuse, sfărîmături, zgură, lavă poroasă și neagră și alte rămășițe vulcanice. Masivul muntelui se ridica dintr-un haos de stînci ce se clătinau. Era greu să te înșeli asupra naturii conului uriaș, și căpitanul englez Carmichael avusese dreptate indicîndu-l drept un vulcan stins.

Vînătorii văzură cîțiva mistreți. Maiorul împușcă unul. Glenarvan se mulțumi să doboare cîteva perechi de potîrnichi negre, din care bucătarul de pe bord avea să gătească probabil un minunat ostropel. Pe podișurile înalte și crestele muntelui se cățărau turme de capre negre. Pisicile sălbatice, mîndre, îndrăznețe și puternice, temute chiar de cîini, mișunau pe insulă, cu ținuta unor fiare sălbatice de rasă nobilă.

Pe la opt, toată lumea era din nou pe bord, și noaptea, *Duncan*-ul părăsi insula Tristan d'Acunha, pe care n-avea s-o mai revadă.

CAPITOLUL III

INSULA AMSTERDAM

Intenția lui John Mangles era să se aprovizioneze cu cărbuni la Capul Bunei Speranțe. Trebui deci să se abată puțin de la paralela 37° și să urce cu două grade spre nord. *Duncan*-ul se găsea astfel la sud de zona vînturilor alizee; în drum dădu de marile brize de vest, atît de favorabile corăbiilor [1]. În mai puțin de șase zile el străbătu cele o mie trei sute de mile (aproximativ 600 de leghe), care despart Tristan d'Acunha de capul african. La 24 noiembrie, la trei noaptea, zăriră muntele Mesei, și ceva mai tîrziu, John le arătă muntele Semnalelor, care se află la intrarea în golf. Ajunseră aici pe la ora opt și ancorară în portul Cap-Town.

[1] Acestea sînt contraalizeele, a căror limită pare să fie paralela 37° (N. A.)

Paganel, în calitatea sa de membru al Societății de geografie, nu putea să nu știe că extremitatea Africii fusese zărită pentru prima dată în 1486 de amiralul portughez Bartholomeu Diaz, și că abia în 1497 îl ocolise vestitul Vasco de Gama. Cum să nu fi știut aceasta Paganel, cînd Camoëns a cîntat gloria marelui navigator în Lusiade? Dar în această privință el avu de făcut o observație curioasă: dacă Diaz, în 1486, deci cu șase ani înainte de prima călătorie a lui Cristofor Columb, ar fi înconjurat el Capul Bunei Speranțe, descoperirea Americii s-ar fi amînat fără termen. Într-adevăr, drumul cel mai scurt și mai drept pentru a ajunge în Indiile Orientale era pe la Cap. Și ce altceva căuta vestitul marinar genovez îndreptîndu-se spre vest, decît să scurteze călătoria spre Țara mirodeniilor? Deci, dacă Diaz ar fi înconjurat Capul, expediția lui Columb nu și-ar mai fi avut rostul și probabil că genovezul nici n-ar mai fi pornit.

Orașul Cap, așezat în fundul golfului Cap, a fost întemeiat în 1652 de olandezul Van Riebeck. Era capitala unei colonii importante, care după tratatele de la 1815 deveni definitiv engleză. Pasagerii *Duncan*-ului profitară de popas ca s-o viziteze. Nu aveau disponibile decît douăsprezece ore, timp necesar căpitanului John spre a-și putea înnoi proviziile; plecarea era hotărîtă pentru dimineața de 26.

Nici nu era nevoie de mai multă vreme pentru a străbate careurile regulate ale acestei table de șah care se numește Cap-Town, și pe care treizeci de mii de locuitori, unii albi, alții negri, joacă rolul de regi, regine, cavaleri, pioni, și poate și nebuni. Cel puțin așa se exprima Paganel. După ce ai văzut castelul care se înalță în partea de sud-est a orașului, palatul și grădina guvernatorului, bursa, muzeul, piatra așezată de Bartholomeu Diaz cînd a descoperit acest ținut, și după ce ai băut un pahar de pontai, cel mai bun vin al locului, nu-ți mai rămîne altceva de făcut decît să pleci. Așa au și făcut călătorii și a doua zi, în zori, *Duncan* își întinse toate pînzele; peste cîteva ore înconjură vestitul Cap al Furtunilor, căruia optimistul rege al Portugaliei, Ioan al II-lea, îi dăduse numele atît de puțin potrivit de Bună-Speranță.

În zece zile, pe o mare liniștită și cu un vînt prielnic, poți străbate cele două mii nouă sute de mile (1 200 de leghe) între Cap și insula Amsterdam. Navigatorii, mai norocoși decît că-

lătorii ce străbătuseră pampasul, nu aveau să se plîngă împotriva elementelor naturii. Văzduhul şi apa, aliaţi împotriva lor pe pămînt, se aflau aici pentru a-i mîna înainte.

— Ah, marea, marea — repeta Paganel — e cel mai bun loc de încercare a forţelor omeneşti, şi vaporul e adevăratul vehicul al civilizaţiei ! Gîndiţi-vă, prieteni ! Dacă globul n-ar fi fost decît un imens continent, nu s-ar fi cunoscut nici măcar a mia parte din el în secolul al XIX-lea ! Priviţi ce se întîmplă în interiorul ţărilor cu mari întinderi de pămînt ! În stepele Siberiei, în şesurile Asiei Centrale, în deşerturile Africii, în preriile Americii, pe întinderile imense din Australia, în pustietăţile îngheţate de la pol, omul abia îndrăzneşte să se aventureze ; cel mai temerar dă înapoi, cel mai curajos cade. Nu poţi înainta. Mijloacele de locomoţie nu sînt suficiente. Căldura, bolile, împotrivirea băştinaşilor formează tot atîtea piedici de netrecut. Douăzeci de mile de pustietate despart mai mult oamenii decît cinci sute de mii de mile de ocean ! Eşti vecin cu omul de pe cealaltă coastă ; străin faţă de cel de care te desparte o pădure ! Anglia se mărgineşte cu Australia, în timp ce Egiptul, de pildă, pare a fi aşezat la milioane de leghe de Senegal şi Pekinul la antipodul Petersburgului ! Marea se străbate astăzi mai uşor decît cea mai mică Sahară şi, datorită ei, aşa cum a spus şi un savant american [1], s-a stabilit o legătură de rudenie universală între toate colţurile lumii.

Paganel vorbea cu căldură, şi nici chiar maiorul nu găsi să-i reproşeze vreun cuvînt din imnul înălţat oceanului. Dacă pentru a-l regăsi pe Harry Grant ar fi trebuit să urmeze paralela 37° pe uscat, nici n-ar fi putut porni expediţia ; dar marea îi ducea pe curajoşii exploratori dintr-o ţară în alta, şi la 6 decembrie, la primele licăriri ale zorilor, ea lăsă să se întrevadă din mijlocul valurilor un nou munte.

Era insula Amsterdam, aşezată la 37°47′ latitudine şi 77°24′ longitudine (cu 75°4′ la răsărit de meridianul care trece prin Paris), al cărei con înalt se poate vedea pe vreme senină de la cincizeci de mile depărtare. Pe la ora opt, forma sa nedefinită încă reproducea destul de exact înfăţişarea Tenerifei.

— Prin urmare — spuse Glenarvan — insula seamănă cu Tristan d'Acunha.

[1] Maiorul Maury. (N. A.)

— Foarte judicioasă observaţie — răspunse Paganel. După axioma geometrigrafică, două insule care seamănă cu o a treia, se aseamănă între ele. Adaug că şi insula Amsterdam, ca şi Tristan d'Acunha, e la fel de bogată în foci ca şi în Robinsoni.

— Există deci pretutindeni Robinsoni ? întrebă lady Helena.

— Pe legea mea, doamnă — răspunse Paganel — ştiu foarte puţine insule care să nu fi avut o aventură de felul acesta, şi întîmplarea o realizase cu mult înainte de romanul nemuritorului dumneavoastră compatriot Daniel de Foë.

— Domnule Paganel — spuse Mary Grant — îmi îngădui să-ţi pun o întrebare ?

— Şi două, scumpa mea miss, şi mă oblig să-ţi răspund.

— Ei bine — reluă fata — pe dumneata nu te-ar înspăimînta gîndul să fii părăsit pe o insulă pustie ?

— Pe mine ? exclamă Paganel.

— Haide, prietene, doar n-ai să ne spui că tocmai asta ţi-e dorinţa cea mai arzătoare !

— Nu pretind aşa ceva — replică geograful — dar aventura nu mi-ar displăcea prea mult. Mi-aş face o viaţă nouă. Aş vîna, aş pescui, mi-aş alege locuinţa iarna într-o peşteră, vara într-un copac ; aş avea hambare pentru recoltă ; în sfîrşit, mi-aş coloniza insula.

— Singur, singurel ?

— Singur, singurel, la nevoie. De altfel, eşti vreodată singur pe lume ? Nu-ţi poţi alege prieteni şi din rasa animală, nu poţi domestici o căprioară, un papagal vorbăreţ, sau o maimuţă drăgălaşă ? Şi dacă întîmplarea îţi trimite un tovarăş credincios ca Vineri [1], ce-ţi mai trebuie altceva ca să fii fericit ? Doi prieteni pe o stîncă, iată fericirea ! Închipuie-ţi că maiorul şi cu mine...

— Mulţumesc — răspunse maiorul — n-am nici o înclinaţie pentru rolurile de Robinsoni, şi le-aş juca foarte prost.

— Scumpul meu domn Paganel — răspunse lady Helena — iarăşi te laşi tîrît de închipuire ! Dar cred că realitatea este cu totul alta decît visul. Nu te gîndeşti decît la Robinsoni imaginari, grijuliu aruncaţi pe o insulă bogată şi pe care na-

[1] Tovarăşul lui Robinson Crusoe, eroul cărţii lui Daniel de Foë.

tura îi tratează ca pe nişte copii răsfăţaţi! Nu vezi decît partea bună a lucrurilor!

— Cum, doamnă? Nu crezi că poţi fi fericit pe o insulă pustie?

— Nu cred. Omul e făcut să trăiască în societate, nu izolat. Singurătatea nu poate da naştere decît la deznădejde. E o chestiune de timp. Se prea poate ca grijile vieţii materiale, nevoile de fiecare zi, să preocupe la început pe nenorocitul abia salvat din gheara mării; se poate poate ca nevoile prezentului să-i ascundă ameninţarea viitorului. Dar ce trebuie să gîndească şi cît trebuie să sufere el mai tîrziu, cînd se simte singur, departe de semenii săi, fără nădejdea de a-şi mai revedea ţara şi pe cei pe care-i iubeşte! Insula e pentru el lumea întreagă. Toată omenirea se reduce la el, şi cînd îi va bate ceasul morţii, moarte înfricoşătoare pentru cel despărţit de semenii lui, el este ca cel mai de rînd om în ziua de apoi. Crede-mă, domnule Paganel, mai bine să nu fii omul acela!

Paganel se plecă, nu fără părere de rău, argumentelor lady-ei Helena, şi conversaţia se prelungi astfel în jurul avantajelor şi neplăcerilor izolării, pînă în clipa în care *Duncan*-ul aruncă ancora la o milă depărtare de ţărmul insulei Amsterdam.

Acest grup izolat de insule din Oceanul Indian e format din două insule bine distincte, aşezate la aproximativ treizeci şi trei de mile una de alta, chiar pe meridianul peninsulei indiene; înspre nord se află insula Amsterdam sau Sfîntul Petru; la sud, insula Sfîntul Pavel; dar e bine să amintim că geografii şi navigatorii le-au confundat adeseori.

Insulele au fost descoperite în luna decembrie 1766 de olandezul Vlaming şi apoi explorate de către Entrecasteaux, care conducea pe atunci vasele *Espérance* şi *Recherche*, care mergeau în căutarea lui La Pérouse. De la această călătorie datează confundarea celor două insule. Marinarul Barrow, Beautemps-Beaupré în atlasul lui Entrecasteaux, apoi Horsburg, Pinkerton şi alţi geografi au descris în mod constant insula Sfîntului Petru drept insula Sfîntului Pavel şi invers. În 1858, ofiţerii de pe fregata austriacă *Novara*, în călătoria lor în jurul pămîntului, nu au repetat această greşeală, pe care Paganel ţinea în mod deosebit s-o rectifice.

Insula Sfîntului Pavel, aşezată la sud de Insula Amsterdam, nu e decît o insuliţă nelocuită, formată dintr-un munte conic, probabil un vechi vulcan. În schimb, insula Amsterdam, spre care se îndreptau pasagerii de pe şalupa *Duncan*-ului, poate avea un perimetru de douăsprezece mile. Ea este locuită de cîţiva autoexilaţi care s-au obişnuit cu această existenţă tristă. Sînt paznicii pescăriei care aparţin ca şi insula, unui anume domn Olovan, negustor din insula Réunion. Acest suveran, care nu e încă recunoscut de marile puteri europene, şi-a alcătuit un venit de şaptezeci şi cinci pînă la optzeci de mii de franci cu pescuitul, săratul şi expediatul unui „chelodactyl" cunoscut sub numele, mai puţin savant, de morun de mare. De altfel, această insulă Amsterdam era sortită să devină şi să rămînă franceză şi iată cum: a aparţinut la început, conform dreptului primului ocupant, unui armator, domnul Camin din Saint Denis (insula Bourbon); apoi a fost cedată, în virtutea unui contract oarecare, unui polonez, care a adus sclavi din Madagascar pentru muncile cîmpului. Polonezii sînt apropiaţi de francezi, astfel că din poloneză, în mîinile domnului Otovan insula a redevenit franceză.

Cînd *Duncan*-ul acostă aici, la 6 decembrie 1864, populaţia ei se ridica la trei locuitori, un francez şi doi mulatri, toţi trei fiind în serviciul negustorului proprietar. Paganel putu deci strînge mîna unui compatriot în persoana respectabilului domn Viot, un om foarte bătrîn. Acest „bătrîn înţelept" făcu foarte politicos onorurile insulei lui. Trăia o zi fericită, primind nişte străini amabili. Sfîntul Petru nu e frecventată decît de rarii pescuitori de foci şi de pescuitorii de balene care sînt şi mai rari, în genere oameni mohorîţi şi care n-au făcut altceva toată viaţa decît să se îndeletnicească cu vînatul cîinilor de mare. Domnul Viot le prezentă pe supuşii săi, cei doi mulatri, care formau întreaga populaţie de pe insulă, împreună cu cîţiva mistreţi retraşi departe în insulă şi cu cîteva mii de pinguini blegi. Căsuţa în care locuiau cei trei insulari era aşezată în fundul unui port natural pe coasta de sud-vest, formată prin prăbuşirea unei părţi din munte.

Cu mult înainte de domnia lui Otovan I, insula Sfîntul Petru a servit de refugiu unor naufragiaţi. Paganel trezi interesul ascultătorilor, începînd istoria celor doi naufragiaţi cu cuvintele: Povestea a doi scoţieni părăsiţi în insula Amsterdam,

Era în anul 1827. Vasul englez *Palmira*, trecînd pe lîngă insulă, zări un fum ce se înălța în văzduh. Căpitanul se apropie cu nava de țărm, și văzu în curînd doi oameni care, desperați, făceau semnalizări. El trimise la țărm o luntre, care-l luă pe Jack Paine, un băiat de douăzeci și doi de ani, și pe Robert Proudfoot, în vîrstă de patruzeci și opt de ani. Acești doi nenorociți erau de nerecunoscut : de optsprezece luni trăiau cu te miri ce, aproape fără pic de apă potabilă, hrănindu-se cu scoici, pescuind cu un piron îndoit, prinzînd din cînd în cînd în cursă cîte un pui de mistreț, stînd uneori nemîncați și cîte trei zile, veghind ca niște vestale lîngă un foc aprins cu ultima lor fărîmă de iască, nelăsîndu-l să se stingă și purtîndu-l cu dînșii în toate peregrinările, ca pe un obiect de cel mai mare preț ; aceasta era viața lor mizeră, plină de lipsuri și de suferință. Paine și Proudfoot fuseseră debarcați aici de o goeletă care pescuia foci. După obiceiul pescăresc, ei trebuiau să facă provizii de piei și de ulei timp de o lună, așteptînd întoarcerea goeletei. Aceasta nu mai apăru însă. Cinci luni mai tîrziu, vasul *Hope*, care mergea spre Van Diemen, acostă pe insulă ; dar căpitanul vasului, printr-unul din acele capricii barbare, care nu-și au nici o explicație, refuză să salveze pe cei doi scoțieni ; el plecă din nou, fără a le lăsa măcar un biscuit sau un amnar, și firește că cei doi nenorociți ar fi murit în curînd dacă nu i-ar fi luat pe bord *Palmira*, care trecea prin apropierea insulei Amsterdam.

A doua aventură pe care o pomenește istoria insulei Amsterdam — dacă o asemenea stîncă poate avea istorie — e aceea a căpitanului Péron, un francez de astă dată. Aventura începe de altfel ca și a celor doi scoțieni, și are același sfîrșit ; o oprire voluntară în insulă, un vas care nu s-a mai întors și un vas străin pe care întîmplarea l-a adus în apropierea insulei după patruzeci de luni de părăsire. Numai că șederea căpitanului Péron pe insulă a fost însemnată de o crimă sîngeroasă, care are ciudate asemănări cu întîmplările imaginare ale eroului lui Daniel Defoë.

Căpitanul Péron, coborîse pe insulă cu alți patru marinari, doi englezi și doi francezi, ca să vîneze lei de mare, timp de cincisprezece luni. Vînătoarea fu norocoasă ; dar după ce s-au scurs cele cincisprezece luni fără ca vasul să se întoarcă și după ce s-au sfîrșit încetul cu încetul merindele, relațiile „internaționale" s-au înrăutățit. Cei doi englezi s-au revoltat împotriva căpitanului Péron, care ar fi fost ucis de ei, dacă n-ar fi fost apărat de compatrioții săi. Din clipa aceea, cele două tabere tot timpul erau cu arma în mînă, se supravegheau zi și noapte, rînd pe rînd au fost învingători și învinși, au dus o existență îngrozitoare, de mizerie și de spaimă. Și firește că s-ar fi ajuns la nimicirea unei părți de către cealaltă, dacă un oarecare vas englez nu i-ar fi repatriat pe acești nenorociți, pe care îi dezbina o mizerabilă chestiune de naționalitate, pe o stîncă din Oceanul Indian.

Acestea au fost aventurile care au transformat insula Amsterdam în două rînduri într-o patrie a marinarilor părăsiți, pe care providența i-a scăpat în două rînduri de mizerie și de moarte. Dar de atunci nici un vas n-a mai rătăcit pe coastele ei. Dacă vreun nou naufragiu ar fi aruncat epavele pe țărm, naufragiații ar fi ajuns desigur la pescăriile domnului Viot. Moșneagul locuia pe insulă de mulți ani, dar niciodată nu i se ivise ocazia să-și arate ospitalitatea față de victimele mării. Despre *Britannia* și despre căpitanul Grant nu știa nimic. Nici insula Amsterdam, nici insulița Sfîntul Pavel, pe care vînătorii de balene o vizitau adesea, nu fuseseră teatrul acestei catastrofe.

Glenarvan auzind răspunsul nici nu se miră, nici nu se întristă. El și tovarășii lui voiau să stabilească la aceste escale diferite nu locul unde putea fi găsit căpitanul Grant, ci dimpotrivă, locul unde nu se afla. Ei voiau să constate absența lui pe diferitele puncte de pe paralelă, asta era scopul.

Plecarea iahtului *Duncan* fu hotărîtă pentru a doua zi. Pînă seara, călătorii noștri vizitară insula, a cărei înfățișare este cît se poate de atrăgătoare. Fauna și flora ei nu ar fi putut constitui însă obiectul unei cărți, scrisă chiar de cel mai prolix naturalist. Ordinul patrupedelor, al păsărilor, al peștilor și al cetaceilor nu era reprezentat decît prin cîțiva porci mistreți, pescăruși „ai zăpezilor", albatroși, bibani și foci. Ape termale și feruginoase țîșneau ici-colo din lava cenușie, făcînd să plutească aburi calzi și groși deasupra solului vulcanic. Unele din aceste izvoare aveau o temperatură foarte înaltă. John Mangles cufundă în apă un termometru Fahrenheit, și coloana de mercur urcă pînă la 176° (80 grade centigrade). Peștii

pescuiți în mare fierbeau în cinci minute în această apă aproape în clocote, ceea ce îl făcu pe Paganel să renunțe la scăldat.

Pe înserat, după o plimbare plăcută, lordul Glenarvan își luă rămas bun de la ospitalierul domn Viot. Plecînd, toți pasagerii îi urară cît mai mult noroc cu putință pe insulița lui pustie. La rîndul său, bătrînul le făcu cele mai bune urări pentru succesul expediției și apoi barca îi readuse la bord.

CAPITOLUL IV

PARIURILE LUI JACQUES PAGANEL ȘI ALE MAIORULUI MAC NABBS

În dimineața zilei de 7 decembrie, către ora trei, cazanele *Duncan*-ului erau sub presiune. Se ridică ancora, smulgîndu-se din fundul nisipos al micului golf. Apoi se puse elicea în mișcare și iahtul porni în larg. La ora opt, cînd pasagerii se urcau pe punte, insula Amsterdam dispărea la orizontul încețoșat. Aceasta era ultima etapă pe latitudinea 37°, în timp ce de coasta australiană îi mai despărțea trei mii de mile. Dacă vîntul de vest va bate încă vreo douăsprezece zile și marea se va menține liniștită, *Duncan*-ul va atinge ținta călătoriei sale.

Mary și Robert Grant priveau emoționați aceste ape, pe care *Britannia* le străbătuse cu siguranță cu cîteva zile înainte de naufragiu. Acolo, poate, căpitanul Grant, nemaiavînd nici o posibilitate de manevră, și cu echipajul redus, luptase contra puternicelor uragane ale Oceanului Indian, și se simțise tîrît către coastă de o forță de neînvins. John Mangles arătă tinerei fete curenții maritimi indicați în hărțile marine, explicîndu-i direcția lor constantă. Unul dintre ei, curentul ce străbate Oceanul Indian, atinge țărmurile continentului australian și acțiunea lui este resimțită de la vest spre est, în Oceanul Pacific, cel puțin tot atît cît și în Atlantic.

În această situație, rămasă fără arboradă și cu cîrma ruptă, deci dezarmată în fața violențelor naturii, *Britannia* trebuie să fi fost mînată înspre coastă și sfărîmată.

Totuși, aci era ceva neclar. Ultimele vești de la căpitanul Grant, după *Mercantile and Shipping Gazette*, erau din Calao, la 30 mai 1862. Cum se putea ca la 7 iunie, deci numai la opt zile de la părăsirea coastei Perului, *Britannia* să străbată Oceanul Indian ? Consultat în această chestiune, Paganel a dat un răspuns foarte plauzibil, de care s-ar fi arătat satisfăcuți chiar și cei mai pretențioși.

Într-o seară, la 12 decembrie, șase zile după plecarea din insula Amsterdam, lordul Glenarvan, lady Helena, Robert și Mary Grant, căpitanul John, Mac Nabbs și Paganel discutau pe dunetă. Vorbeau despre *Britannia*, vasul fiind unica preocupare a călătorilor. Și cînd veni vorba despre dificultățile întîmpinate în restabilirea itinerarului căpitanului Grant, chiar nepotrivirea de date amintită mai sus nu putu să le zdruncine nădejdea ce le înflăcăra tuturor inima.

Paganel, auzind observația neașteptată a lui Glenarvan, ridică repede capul. Apoi, fără să răspundă, se duse să caute documentul. La întoarcere, se mulțumi să dea din umeri, ca un om rușinat că s-a putut opri o clipă asupra unui asemenea „fleacușteț".

— Bine, prietene — spuse Glenarvan — dar răspunde-ne cel puțin !

— Nu — vorbi Paganel — vă voi pune numai o întrebare și o voi adresa mai ales căpitanului John.

— Spune, domnule Paganel — răspunse John Mangles.

— Un vas bun poate sau nu să străbată într-o lună toată întinderea Pacificului, dintre America și Australia ?

— Da, dacă face cîte două sute de mile în douăzeci și patru de ore.

— E o viteză extraordinară ?

— Nicidecum. Clipperurile cu vele ating deseori viteze și mai mari.

— Ei bine — răspunse Paganel — în loc să citim în document „7 iunie", gîndiți-vă că marea a ros o cifră din dată și citiți „17 iunie" sau „27 iunie" și totul se explică.

— Într-adevăr — răspunse lady Helena — de la 31 mai la 27 iunie...

— Căpitanul Grant a putut să străbată Pacificul și să ajungă în Oceanul Indian !

Toți întîmpinară cu satisfacție concluzia lui Paganel.

— Încă un punct lămurit ! se bucură Glenarvan. Și aceasta datorită prietenului nostru. Nu ne mai rămîne decît să ajungem în Australia și să căutăm pe coasta de apus urmele *Britanniei*.

— Sau de răsărit — spuse John Mangles.

— Într-adevăr, ai dreptate, John. Nimic nu indică în document că naufragiul a avut loc mai curînd pe coasta de apus decît pe cea de răsărit. Cercetările noastre vor trebui deci duse în cele două puncte în care Australia este tăiată de paralela 37°.

— Așadar, milord — spuse fata — există îndoială în această privință.

— O, nu, miss ! se grăbi să răspundă John Mangles, care voia să risipească temerea tinerei fete. Milord va binevoi să observe că dacă Harry Grant ar fi acostat pe țărmul de est al Australiei, i s-ar fi dat imediat ajutor. Toată coasta răsăriteană este engleză, ca să spun așa, și populată de coloniști. Echipajul *Britanniei* n-ar fi avut de făcut nici zece mile și ar fi întîlnit compatrioți.

— Bun, căpitane John — răspunse Paganel. Sînt de aceeași părere cu dumneata. Pe coasta orientală, în golful Twofold, în orașul Eden, Harry Grant n-ar fi găsit numai un adăpost într-o colonie engleză, dar nu i-ar fi lipsit nici mijloacele de transport ca să se întoarcă în Europa.

— Așadar — spuse lady Helena — naufragiații n-au putut găsi aceleași resurse pe această coastă a Australiei spre care ne îndreptăm ?

— Nu, doamnă — o lămuri Paganel — coasta este pustie. Nici o cale de comunicație nu o leagă de Melbourne sau de Adelaida. Dacă *Britannia* s-a scufundat între stîncile ce o înconjoară, sfărîmîndu-se în preajma plăjilor neospitaliere, asemenea celor ale Africii, nu a avut de la cine primi ajutor.

— Dar atunci ce s-a întîmplat cu tatăl meu de doi ani încoace ? întrebă Mary Grant.

— Draga mea Mary — răspunse Paganel — ești convinsă că după naufragiu Harry Grant a ajuns pe pămîntul australian, nu-i așa ?

— Da, domnule Paganel — răspunse tînăra fată.

— Ei bine, ce s-a întîmplat cu Harry Grant, o dată ce a pus piciorul pe continent ? În acest caz nu există prea multe

ipoteze. Ele sînt doar trei : sau căpitanul Grant și tovarășii săi au ajuns în coloniile engleze, sau au căzut în mîinile băștinașilor, sau, în sfîrșit, s-au rătăcit în nesfîrșitele pustietăți ale Australiei.

Paganel tăcu, căutînd în ochii ascultătorilor o aprobare a raționamentului său.

— Continuă, Paganel — spuse lordul Glenarvan.

— Voi continua — răspunse Paganel — și de la început, resping prima ipoteză : Harry Grant nu a putut ajunge în coloniile engleze unde-ar fi fost cu siguranță salvat și de unde de mult s-ar fi putut întoarce la Dundee, la copiii lui.

— Bietul tata ! murmură Mary Grant. De doi ani despărțit de noi !

— Lasă-l pe domnul Paganel să vorbească, Mary — o rugă Robert. El ne va lămuri totul.

— Din păcate nu, dragul meu ! Tot ce pot afirma e că Harry Grant nu este prizonierul australienilor, sau...

— Dar băștinașii aceștia sînt... ? întrebă lady Helena.

— Liniștiți-vă, doamnă — răspunse savantul, care înțelese gîndul lady-ei Glenarvan. Au obiceiuri pașnice, nu sîngeroase ca ale vecinilor lor din Noua Zeelandă. Dacă i-au luat prizonieri pe naufragiații de pe *Britannia*, puteți să mă credeți că niciodată nu le-au amenințat viața. Toți călătorii sînt de acord că australienii au oroare de vărsarea de sînge și de nenumărate ori ei au găsit în aceștia aliați credincioși pentru a respinge atacul bandelor atît de crude ale deportaților.

— Auzi ce spune domnul Paganel — reluă lady Helena, adresîndu-se Mary-ei Grant. Dacă tatăl dumitale se află în mîinile băștinașilor, așa cum putem bănui din textul documentului, îl vom regăsi.

— Și dacă s-a rătăcit în țara asta uriașă ? răspunse fata, ale cărei priviri se îndreptau întrebătoare spre Paganel.

— Ei bine — exclamă geograful pe un ton hotărît — îl vom regăsi chiar și în acest caz ! Nu-i așa, prieteni ?

— Fără îndoială — întări Glenarvan, care voia să dea conversației o notă mai puțin tristă. Eu nu admit ca cineva să se piardă.

— Eu nici în ruptul capului — replică Paganel.

— E mare Australia ? întrebă Robert.

— Australia, dragul meu, are circa șapte sute șaptezeci și cinci de milioane de hectare, cam cît patru cincimi din Europa.

— Doar atît ? întrebă maiorul.

— Da, Mac Nabbs, cu o aproximație poate de un iard. Credeți că o țară ca asta are dreptul să ia numele de „continent", titlu pe care i-l dă documentul ?

— Desigur, Paganel.

— Adaug — reluă savantul — că se citează foarte puțini călători care să se fi pierdut în ținutul acesta imens. Cred chiar că Leichardt este singurul despre a cărui soartă nu se mai știe nimic, deși puțin timp înainte de plecare am fost informat la Societatea de geografie că Mac Intyre crede să-i fi dat de urmă.

— Australia n-a fost încă în întregime explorată ? întrebă lady Glenarvan.

— Nu, doamnă — explică Paganel — nici pe departe. Continentul acesta nu este mai bine cunoscut decît interiorul Africii, și aceasta nu din cauza lipsei unor călători întreprinzători. De la 1606 pînă la 1862, peste cincizeci de exploratori au contribuit la cercetarea Australiei atît în interior cît și pe coastă.

— O, cincizeci ! spuse maiorul cu un aer de neîncredere.

— Da, Mac Nabbs, cel puțin atîția. Vorbesc de marinarii care au schițat pe hartă coastele australiene, înfruntînd primejdiile unei navigații necunoscute, și de călătorii care s-au avîntat să străbată acest continent.

— Totuși, cincizeci e cam mult spus — replică maiorul.

— Voi merge mai departe, Mac Nabbs — reluă geograful, antrenat de spiritul lui de contrazicere.

— Mergi, Paganel.

— Dacă te îndoiești, îți voi spune fără ezitare cele cincizeci de nume.

— O ! făcu liniște maiorul. Așa sînt savanții ! Nu se îndoiesc de nimic.

— Domnule maior — îl provocă Paganel — țîi rămășag pe carabina dumitale Purdey Moore & Dickson contra lunetei mele Secretan ?

— De ce nu, Paganel, dacă-ți face plăcere ! răspunse Mac Nabbs.

— Bine, domnule maior. Iată o carabină cu care n-ai să mai vînezi niciodată capre sălbatice și vulpi, în afară de cazul cînd am să ți-o împrumut eu, lucru pe care-l voi face întotdeauna cu plăcere !

— Paganel — răspunse serios maiorul — cînd vei avea nevoie de luneta mea, ea îți va sta totdeauna la dispoziție.

— Să începem deci — replică Paganel — doamnelor și domnilor. Dumneavoastră formați instanța care ne judecă. Tu, Robert, vei însemna punctele.

Lordul și lady Glenarvan, Mary și Robert, maiorul și John Mangles, pe care discuția îi distra, se pregătiră să-l asculte pe geograf. De altfel, era vorba de Australia, înspre care îi purta *Duncan*-ul, și povestea venea tocmai la timp. Paganel fu deci rugat să înceapă imediat să-și răscolească memoria.

— Mnemosyna — exclamă el — zeiță a memoriei, mamă a muzelor caste, inspiră pe credinciosul tău adorator ! Prieteni, acum două sute cincizeci și opt de ani, Australia era încă necunoscută. Se bănuia însă că există un mare continent austral ; două hărți păstrate în biblioteca Muzeului britanic, dragul meu Glenarvan, cu data de 1550, menționează un pămînt la sud de Asia, pe care-l numea Marea Iavă a portughezilor. Dar hărțile acestea nu sînt destul de autentice. Ajung deci la secolul al XVII-lea, în 1606. În acest an, un navigator spaniol, Quiros, descoperi un pămînt pe care-l numi Australia de Espiritu Santo adică Australia Sfîntului Duh. Cîțiva autori au pretins că era vorba de grupul Noile Hebride și nu de Australia. Nu voi discuta problema aceasta. Notează-l pe acest Quiros, Robert, și să trecem la altul.

— Unu — spuse Robert.

În același an, Luiz Vaz de Torres, care comanda ca secund flota lui Quiros, continuă mai spre sud recunoașterea de noi pămînturi. Dar cinstea marii descoperiri îi revine olandezului Theodoric Hertoge. El se opri la coasta occidentală a Australiei, pe paralela 25°, pe care o boteză după numele navei sale *Eendracht*. După Hertoge, navigatorii se înmulțesc. În 1618, Zeachen descoperă pe coasta de nord regiunile Arhnheim și Diemen. În 1619, Jean Edels merge mai departe și dă numele său unei porțiuni din coasta vestică. În 1622, Lenwin coboară pînă la capul ce acum îi poartă numele. În 1627, de Nuitz și de Witt, unul la apus și celălalt la sud, completează descoperi-

rile înaintaşilor lor şi sînt urmaţi de maiorul Carpenter, care pătrunde cu navele sale în marele intrînd ce poartă încă şi azi numele de golful Carpentaria. În sfîrşit, în 1642, celebrul marinar Tasman înconjoară insula Van Diemen, pe care o crede legată de continent şi îi dă numele guvernatorului general din Batavia, nume pe care posteritatea mai puţin recunoscătoare guvernatorului îl schimbă în Tasmania. Continentul australian fusese înconjurat. Se aflase că este cuprins între apele oceanelor Indian şi Pacific şi în 1665, tocmai în epoca în care rolul navigatorilor olandezi era pe sfîrşite, se impuse insulei australe numele de Noua Olandă, nume pe care de altfel nu avea să-l păstreze mult timp.

— La ce număr am ajuns ?

— La zece — îi informă Robert.

— Bine — reluă Paganel — pun punct şi trec acum la englezi. În 1686, un şef de bucanieri [1], unul din cei mai celebri corsari din Mările Sudului, Williams Dampier, după numeroase aventuri constînd din plăceri şi greutăţi, ajunse cu nava sa Gygnet pe coasta nord-vestică a Noii Olande, la 16°50′ latitudine ; el intră în legătură cu băştinaşii şi descris amănunţit obiceiurile acestora, sărăcia în care trăiau, precum şi inteligenţa lor. El reveni în 1689, chiar în golful unde debarcase Hertoge, dar nu ca pirat, ci în chip de comandant, pe Roebuck, un bastiment din marina de război. Pînă atunci descoperirea Noii Olande prezentase numai un interes strict geografic. Nu se gîndea nimeni la o colonizare şi timp de trei sferturi de veac, de la 1699 pînă la 1770, nici un navigator nu mai acostă aici. Atunci însă apăru cel mai ilustru navigator din lume, căpitanul Cook, şi noul continent nu întîrzie să-şi deschidă porţile emigranţilor din Europa. În timpul celor trei călătorii celebre, James Cook acostă la ţărmul Noii Olande pentru prima oară la 31 martie 1770. După ce avu fericirea să observe întîmplător la Otahiti trecerea planetei Venus peste soare [2], Cook se avîntă cu mica sa navă *Endeavour* în partea

[1] Aventurieri din secolul al XVI-lea şi al XVII-lea, care vînau boi sălbatici în America şi făceau comerţ cu pieile acestora în insulele Pacificului. S-au transformat apoi în piraţi.

[2] Trecerea planetei Venus peste discul solar trebuia să aibă loc în 1769. Acest fenomen destul de rar era deosebit de important pentru astronomi ; trebuia folosit prilejul pentru calcularea exactă a distanţei ce desparte pămîntul de soare. (N. A.)

de vest a Oceanului Pacific. După ce dădu peste Noua Zeelandă, el ajunse într-un golf de pe coasta de vest a Australiei, pe care o găsi atît de bogată în plante noi, încît îi dădu numele de Golful Botanic. Este actualul Botany-Bay. Legăturile sale cu băştinaşii pe jumătate abrutizaţi sînt puţin interesante. Porni din nou spre nord şi la 16° latitudine, aproape de Capul Tribulation, *Endeavour* se izbi, la opt leghe de coastă, de un banc de corali. Primejdia de scufundare era iminentă. Aruncară merindele şi tunurile în mare ; dar în noaptea următoare, fluxul readuse corabia pe linia de plutire. Nava nu se scufundă, întrucît o bucată de coral prinsă în spărtură astupa suficient deschizătura pe unde pătrundea apa. Cook putu să-şi conducă astfel nava într-un golfuleţ, în care se vărsa un rîu şi care de atunci primi numele de Endeavour. Aici, timp de trei luni cît durară reparaţiile, englezii încercară să stabilească legături cu indigenii, dar nu prea izbutiră. Apoi din nou *Endeavour* îşi continuă drumul spre nord. Cook voia să ştie dacă există vreo strîmtoare între Noua Guinee şi Noua Olandă ; după alte cîteva primejdii şi după ce-şi expusese de douăzeci de ori nava, zări marea care se întindea înspre sud-vest. Strîmtoarea exista şi fu trecută. Cook acostă pe o mică insulă şi luă în stăpînire, în numele Angliei, toată coasta cît era de lungă, pe care o explorase. O boteză cu un nume specific britanic : Noua Galie de sud. Trei ani mai tîrziu, îndrăzneţul marinar comanda navele *Aventure* şi *Résolution* ; căpitanul Fourneaux, comandînd nava *Aventure*, porni să exploreze coastele insulei Van Diemen şi se întoarse cu presupunerea că ea făcea parte din Noua Olandă. Abia în 1777, la a treia călătorie a sa, Cook ancoră navele sale *Résolution* şi *Découverte* în golful Aventurii, pe coasta Van Diemen. De aici porni mai departe, pentru ca peste cîteva luni să moară în insulele Sandwich.

— A fost un om mare — spuse Glenarvan.

— Cel mai vestit marinar din cîţi a cunoscut istoria ! Banks, tovarăşul lui, sugeră guvernului englez ideea de a întemeia o colonie la Botany-Bay. După el, s-au aventurat navigatori de toate neamurile. În ultima scrisoare primită de la La Pérouse, scrisă din Botany-Bay şi datînd din 7 februarie 1787, nenorocosul marinar îşi anunţa intenţia de a vizita golful Carpentaria şi întreaga coastă a Noii Olande, pînă la Van Diemen. El plecă, dar nu se mai întoarse. În 1788, căpitanul Phillips în-

temeie la Port Jackson prima colonie engleză. În 1791, Vancouver face o explorare amănunţită a coastelor de sud ale noului continent. În 1792, Entrecasteaux, trimis în căutarea lui La Pérouse, face ocolul Noii Olande pe la sud şi vest, descoperind în drumul său nişte insule necunoscute. În 1795 şi 1797, Flinders şi Bass, doi tineri, întreprind o îndrăzneaţă recunoaştere a coastelor sudice, într-o barcă lungă de numai opt picioare. În 1797, Bass trece, între ţara Van Diemen şi Noua Olandă, prin strîmtoarea care-i poartă numele. În acelaşi an, Vlaming, descoperitorul insulelor Amsterdam, identifică pe ţărmurile orientale rîul Swan, în care înotau cele mai frumoase lebede negre. Flinders reluă firul originalelor lui cercetări în 1801, şi pe la 135°58′ longitudine şi 35°45′ latitudine se întîlni la Encounter-bay cu *Géographe* şi *Naturaliste*, două nave franceze comandate de căpitanii Baudin şi Hamelin.

— A, căpitanul Baudin ? spuse maiorul.

— Da. De ce te miri ?

— O, nimic ! Continuă, scumpul meu Paganel !

— Continui deci, pomenind pe lîngă numele acestor navigatori şi pe acela al căpitanului King, care, de la 1817 pînă la 1822, desăvîrşi recunoaşterea coastelor dintre tropice ale Noii Olande.

— Cu acestea avem douăzeci şi patru de nume — anunţă Robert.

— Bine — răspunse Paganel — am şi pus mîna pe jumătate din carabina maiorului. Şi-acum, că am terminat cu marinarii, să trecem la călători.

— Foarte bine, domnule Paganel — spuse lady Helena. Trebuie să mărturisesc că ai o memorie uluitoare.

— Ceea ce e foarte rar — adăugă Glenarvan — la un om atît de...

— Atît de distrat — se grăbi să completeze Paganel. O ! Eu am doar memoria datelor şi faptelor. Doar atît !

— Douăzeci şi patru — repetă Robert.

— Ei bine, al douăzeci şi cincilea este locotenentul Daws. Era în 1789, la un an după întemeierea coloniei de la Port Jackson. Se făcuse înconjurul noului continent, dar nimeni nu putea spune ce era în interiorul lui. Un lung şir de munţi paraleli cu ţărmul răsăritean păreau că interzic orice acces în interior. După nouă zile de mers, trebui să se întoarcă din

drum şi să se înapoieze la Port Jackson. În acelaşi an, căpitanul Tench încercă să treacă lanţul înalt de munţi fără să reuşească. Aceste două insuccese au împiedicat timp de trei ani pe călători să reia greaua încercare. În 1792, colonelul Paterson, un îndrăzneţ şi încercat explorator african, dete greş în aceeaşi încercare. În anul următor, un simplu marinar englez, curajosul contramaistru Hawkins, depăşi cu douăzeci de mile linia pe care înaintaşii lui n-o putuseră trece. În decurs de optsprezece ani, numai două nume s-au făcut cunoscute : acela al vestitului marinar Bass şi acela al lui Bareiller, un inginer din colonie, care n-au fost mai fericiţi decît predecesorii lor. Ajung astfel în anul 1813, în care se descoperi, în sfîrşit, o trecătoare la vest de Sydney. Guvernatorul Macquarie îndrăzni să o depăşească şi întemeie dincolo de Munţii Albaştri oraşul Bathrust. Din acest moment, Throsby în 1819, Oxley care străbătu trei sute de mile din acest ţinut, Howel şi Hune, care au plecat din Twofold-Bay, pe unde trece paralela 37°, şi căpitanul Surt, care, în 1829 şi 1830 a cercetat cursurile rîurilor Darling şi Murray, au îmbogăţit geografia cu date noi, contribuind şi la dezvoltarea coloniilor.

— Treizeci şi şase — spuse Robert.

— Perfect ! Am înaintat ! răspunse Paganel. Citez informativ pe Eyre şi Leichardt, care străbat o parte din ţară în 1840 şi 1841 ; pe Stuart, în 1845 ; pe fraţii Grégory şi Helpmann, în 1846, în Australia occidentală ; pe Kennedy în 1847, pe fluviul Victoria, şi în 1848, în Australia de nord ; Grégory, în 1852 ; Austin, în 1854 ; fraţii Grégory, de la 1855 la 1858, în nord-vestul continentului ; Babbage, de la lacul Torrens pînă la lacul Eyre, şi ajung în sfîrşit la un călător vestit, pomenit în cronica australiană, la Stuart, care a trasat trei căi îndrăzneţe de-a curmezişul continentului. Prima sa expediţie în interior a avut loc în 1860. Mai tîrziu, dacă vreţi, vă voi povesti cum a fost străbătută Australia de patru ori de la sud la nord. Astăzi mă mărginesc să termin lunga înşiruire de nume. De la 1860 la 1862, voi adăuga la numele atîtor îndrăzneţi pionieri ai ştiinţei şi pe acelea ale fraţilor Dempster, Clarkson şi Harper, Burke şi Wills, pe acelea ale lui Neilson, Walker, Landsborough, Mackinlay, Howit...

— Cincizeci şi şase ! strigă Robert.

— Bine, maiorule — reluă Paganel — n-am să te înşel la cîntar, căci nu ţi-am citat nici pe Duperrey, nici pe Bougainville, Fitz-Roy, Wickam, Stokes...

— Ajunge ! făcu maiorul, copleşit de avalanşa atîtor nume.

— Nici pe Pérou, nici pe Quoi — reluă antrenat Paganel — nici pe Bennett, Cuningham, Nutchell, Tiers.

— Iertare !

— Nici pe Dickson, nici pe Strelesky, Reid, Wilkes, Mitchell...

— Opreşte-te, Paganel ! îl rugă Glenarvan, care rîdea din toată inima. Ai să-l striveşti pe bietul Mac Nabbs ! Fie-ţi milă ! Se dă bătut !

— Şi carabina lui ? întrebă geograful cu un aer triumfător.

— E a dumitale, Paganel — răspunse maiorul. Şi-mi pare destul de rău. Dar ai o memorie care poate să cîştige un întreg muzeu de artilerie.

— Nici nu se poate să cunoşti mai bine Australia — spuse lady Helena. Nici măcar cel mai mic nume, nici cel mai mic amănunt...

— O ! Chiar cel mai mic amănunt... — spuse maiorul dătinînd din cap.

— Ei, ce e, Mac Nabbs ? strigă Paganel.

— Spun că poate nu cunoşti chiar toate amănuntele despre descoperirea Australiei.

— Nu mai spune ! făcu Paganel cu un gest de mîndrie.

— Şi dacă-ţi citez unul pe care nu-l cunoşti, îmi înapoiezi carabina ?

— Pe loc, maiorule !

— Încheiem tîrgul ?

— Îl încheiem.

— Bine. Ştii dumneata, Paganel, de ce Australia nu aparţine Franţei ?

— Dar, mi se pare...

— Sau, cel puţin, care e explicaţia pe care-o dau englezii ?

— Nu, maiorule — recunoscu Paganel cu un aer contrariat.

— Foarte simplu. Deoarece în 1802, căpitanul Baudin, care nu era de loc un fricos, se înspăimîntă într-atîta de orăcăitul broaştelor australiene, încît ridică grăbit ancora şi o luă la fugă, fără să se mai întoarcă vreodată.

— Ce ? strigă savantul. Aşa se spune în Anglia ? Dar e o glumă proastă !

— Foarte proastă, mărturisesc — răspunse maiorul. Dar în Anglia este istorică.

— E o insultă ! strigă geograful patriot. Şi asta se spune cu seriozitate ?

— Sînt silit s-o recunosc, scumpul meu Paganel — răspunse Glenarvan, în timp ce toţi cei prezenţi rîdeau în hohote. Cum, nu cunoşti acest amănunt ?

— De loc. Dar protestez ! De altfel, englezii ne spun „mîncători de broaşte" şi în genere nu ţi-e frică de ceea ce mănînci.

— Asta nu se spune, Paganel — răspunse maiorul surîzînd cu modestie.

Şi iată cum această faimoasă carabină Purdey Moore & Dickson rămase în proprietatea maiorului Mac Nabbs.

CAPITOLUL V

MÎNIA OCEANULUI INDIAN

La două zile după această conversaţie, John Mangles, după ce determină la amiază longitudinea şi latitudinea, anunţă pasagerii că *Duncan*-ul se găsea la 113°37' longitudine. Călătorii consultară harta de la bord şi văzură, spre marea lor satisfacţie, că doar cinci grade îi mai despărţeau de Capul Bernouilli. Între acest cap şi vîrful Entrecasteux, coasta australiană descrie un arc de-a lungul paralelei 37°. Dacă *Duncan*-ul ar fi urcat spre ecuator, ar fi făcut îndată cunoştinţă cu Capul Chatham, pe care-l lăsase acum la o sută douăzeci de mile înspre nord. Iahtul naviga acum în această parte a Oceanului Indian, adăpostit de continentul australian. Puteau deci nădăjdui că în mai puţin de patru zile Capul Bernouilli se va ivi la orizont.

Pînă atunci vîntul de vest le fusese favorabil, ajutînd înaintarea navei ; dar de cîteva zile avea tendinţă să scadă ; şi puţin cîte puţin se linişti. La 13 decembrie se potoli cu totul şi velele

Duncan-ului atîrnau nemişcate de-a lungul catargelor. Dacă n-ar fi avut o elice atît de puternică, *Duncan*-ul ar fi fost înlănţuit în calmul oceanului.

Această stare a atmosferei s-ar fi putut prelungi la nesfîrşit. Spre seară, Glenarvan discuta această chestiune cu John Mangles. Tînărul comandant, care vedea cum i se golesc magaziile cu cărbuni, era foarte nemulţumit de potolirea vîntului. Întinsese toate velele şi înălţase toate straiurile pentru a se folosi de cea mai mică adiere; dar după o expresie marinărească, „n-aveai vînt nici măcar cu ce să-ţi umpli o pălărie".

— În orice caz — spuse Glenarvan — nu trebuie să ne plîngem prea mult. Mai bine să n-avem vînt, decît să bată unul potrivnic.

— Aveţi dreptate, milord — răspunse John Mangles. Dar după un asemenea calm întotdeauna urmează o schimbare de timp. Iată de ce mă tem; navigăm în limita musonilor, care din octombrie pînă în aprilie bat dinspre nord-est şi dacă ne prind în larg vom întîrzia foarte mult pe acest drum.

— Ce vrei, John! Dacă se va întîmpla aşa, va trebui să ne supunem. La urma urmei, nu va fi decît o întîrziere, atîta tot.

— Fără îndoială. Dacă nu se va isca o furtună.

— Ţi-e teamă de vreme rea? spuse Glenarvan, privind cerul pe care de la orizont pînă la zenit nu se zărea nici urmă de nor.

— Da — mărturisi comandantul. Vă spun dumneavoastră, milord, dar n-aş vrea s-o speriem pe lady Glenarvan şi nici pe miss Grant.

— Şi bine faci. Dar ce e?

— Nişte semne foarte sigure de furtună. Să nu vă încredeţi în aparenţele cerului, milord. Nimic nu este mai înşelător. De două zile, barometrul coboară neliniştitor; în acest moment se află la douăzeci şi şapte de degete [1]. E un avertisment de care trebuie să ţinem seama. Mie mi-e teamă mai ales de mînia mării australe, căci am avut de-a face cu ea. Vaporii, care se condensează pe imenşii gheţari de la Polul sud, produc un gol de aer extrem de mare. Astfel se naşte o luptă între vînturile polare şi ecuatoriale, care creează cicloni, tornadele şi acele

[1] 73.09 cm. Înălţimea normală a unei coloane barometrice este de 87 cm. (N. A.)

multiple forme de furtuni pe care un vapor nu le înfruntă fără să sufere.

— John — răspunse Glenarvan — *Duncan* e o navă solidă şi comandantul ei, un marinar iscusit. Să vină furtuna şi vom şti să ne apărăm!

John Mangles, exprimîndu-şi temerile, se lăsa condus de instinctul său de încercat lup de mare. Scăderea necontenită a coloanei de mercur din barometru îl făcu să ia la bord toate măsurile de prevedere. Comandantul aştepta o furtună puternică, pe care de altfel nu o prevestea nici un nor; ştiinţa şi intuiţia sa însă nu se puteau înşela; curenţii atmosferici fug din locurile unde coloana de mercur este înaltă, înspre acelea unde ea scade; cu cît aceste regiuni sînt mai apropiate între ele, cu atît mai repede se restabileşte nivelul între straturile de aer şi deci viteza vîntului este mai mare.

John rămase pe punte toată noaptea. Către ora unsprezece, cerul se întunecă spre sud. El urcă echipajul la catarge pentru a strînge velele mici. Lăsă doar velele mari şi focurile. Spre miezul nopţii, vîntul se înteţi. Bătea foarte tare şi cu o viteză mereu crescîndă. Scîrţîitul catargelor, vuietul vîntului prin manevrele întinse, sunetul sec al velelor ce fluturau uneori cînd vîntul îşi schimba direcţia şi geamătul pereţilor interiori atraseră atenţia pasagerilor asupra celor ce nu ştiau încă. Paganel, Glenarvan, maiorul, Robert se iviră pe punte, curioşi şi gata să dea o mînă de ajutor. Pe aceeaşi boltă, care cu puţin timp înainte era senină şi înstelată, se îngrămădeau acum nori grei, care, contrastînd cu fîşiile luminoase, dădeau cerului aspectul unei imense blăni de leopard.

— Uraganul? îl întrebă scurt Glenarvan pe John Mangles.

— Nu încă, dar în curînd — răspunse scurt comandantul.

În acel moment el dădu ordin să se coboare şi să se strîngă gabierul. Marinarii se avîntară pe scările de frînghii şi micşorară, cu destulă greutate, suprafaţa velei, înfăşurînd-o pe verga coborîtă. John Mangles voia să menţină cît mai multe vele ridicate pentru a sprijini iahtul şi a-i îndulci ruliul.

După ce luă aceste măsuri de prevedere, dădu ordin lui Austin şi şefului de echipaj să se pregătească pentru a înfrunta uraganul care avea să se dezlănţuie. Aceştia legară bărcile de pe bord cu încă un rînd de parîme. Întăriră apoi parîmele care legau tunul. Sarturile catargelor fură de asemenea întărite.

Ușile care duceau sub punte fură închise. John, asemenea unui ofițer ce urmărește de pe marginea unei tranșee asaltul inamicului, nu mai părăsi bordul. De acolo, de pe înălțimea dunetei, încerca să smulgă tainele acestui cer prevestitor de furtună.

În clipa aceea, coloana de mercur coborîse la douăzeci și șase de degete, scădere care se întîmplă foarte rar, iar pe stormglass[1] se citea furtună.

Era ora unui noaptea. Puternic zguduite în cabina lor, lady Helena și miss Grant îndrăzniră să se urce pe punte. Vîntul avea atunci o viteză de paisprezece prăjini pe secundă. Șuiera cu furie pretutindeni. Cablurile de oțel, asemenea coardelor unui instrument, mîngîiate de un arcuș uriaș, îngînau vîntul. Macaralele se ciocneau, în timp ce parîmele scoteau sunete ascuțite ; velele, la schimbările bruște de vînt, răsunau ca niște tunuri. Valuri înspăimîntătoare asaltau iahtul, care juca pe creasta lor înspumată ca o coajă de nucă.

Cînd zări pasagerele, căpitanul John alergă înspre ele, rugîndu-le să intre din nou în cabină ; cîteva valuri udaseră puntea, care putea fi măturată de ape dintr-un moment în altul. Zgomotul infernal al furtunii era atît de puternic, încît lady Helena abia auzi cele spuse de tînărul comandant.

— Nu e nici o primejdie ? îl întrebă ea, profitînd de o ușoară potolire a vîntului.

— Nici una, doamnă — răspunse John Mangles — dar nici dumneavoastră, nici miss Mary nu puteți rămîne pe punte.

Lady Glenarvan și miss Grant nu se împotriviră unui ordin care semăna mai mult cu o rugăminte și coborîră din nou sub punte, tocmai în clipa în care un val, năvălind din direcția pupei, zgudui geamurile cabinelor. Din acel moment, vîntul își îndoi puterea ; catargele se încovoioară sub presiunea velelor și iahtul părea că se ridică peste valuri.

— Strînge vela mare ! strigă John Mangles. Jos focurile și contragabierul !

Marinarii trecură la posturi ; manevrele fură lărgite și focurile lăsate cu un zgomot ce întrecea pe cel al furtunii. Pe coșul

[1] Pahar conținînd un amestec chimic care își schimbă înfățișarea după direcția vîntului și după tensiunea electrică a atmosferei (cele mai bune sînt fabricate de Negretti și Zambra, opticieni din marina britanică). (N. A.)

Duncan-ului ieșeau nori groși de fum negru. Paletele elicei, cîteodată ieșite din apă, izbeau neregulat marea.

Glenarvan, maiorul, Paganel și Robert priveau cu admirație și în același timp cu spaimă lupta *Duncan*-ului cu valurile ; ei se țineau cu putere de parapet, fără să poată schimba o vorbă și priveau stolurile de pescăruși, tovarăși de furtună, care se jucau printre valuri.

În clipa aceea, un fluierat asurzitor acoperi urletul furtunii. Aburii țîșniră cu violență prin supapele de siguranță ale cazanelor ; fluierul de alarmă răsună cu o putere neobișnuită ; iahtul se aplecă brusc într-un bord și Wilson, care era la cîrmă, fu răsturnat de o smucitură neașteptată de timonă. *Duncan*-ul era travers pe valuri și nu mai asculta de cîrmă.

— Ce s-a întîmplat ? strigă John Mangles, repezindu-se pe pasarelă.

— S-a aplecat nava — răspunse Tom Austin.

— S-a rupt cîrma ?

— La mașini, la mașini ! se auzi vocea șefului-mecanic.

John se îndreptă într-acolo și în grabă se împiedică pe scară. Un nor de aburi umplea camera mașinilor. Pistoanele erau imobilizate în cilindri, iar bielele nu mai imprimau nici o mișcare arborelui motor. În acest moment, văzînd că orice efort este inutil și temîndu-se de soarta căldărilor, șeful-mecanic închise admisia vaporilor, lăsîndu-i să iasă prin țeava de evacuare.

— Ce se întîmplă ? întrebă comandantul.

— Elicea s-a strîmbat sau s-a înțepenit și nu mai funcționează — îl lămuri mecanicul.

— Cum ? Și nu este posibil s-o punem în mișcare ?

— Imposibil !

Momentul nu era indicat să se încerce o reparație a avariei. Fapt cert era că elicea nemai funcționînd, deci aburii nemaiexercitîndu-și forța, s-au evacuat prin supapele de siguranță. John era silit să recurgă la vele, folosind ca sprijin vîntul care între timp îi devenise cel mai primejdios dușman.

În cîteva cuvinte, comandantul îl puse la curent pe lordul Glenarvan și îl rugă să intre sub dunetă împreună cu ceilalți pasageri. Acesta vru să rămînă pe punte.

— Nu, milord — se opuse John Mangles cu hotărîre — este necesar să rămîn singur cu echipajul. Nava poate cădea între valuri, care o vor arunca în toate sensurile, fără nici o cruțare.

— Dar nu vă putem fi de folos cu ceva ?

— Coborîți, milord, este necesar ! Există anumite împrejurări în care eu sînt singurul stăpîn la bord. Vă cer să coborîți imediat !

Pentru ca John Mangles să vorbească atît de hotărît, trebuia ca situația să fi fost desperată și Glenarvan înțelese că era de datoria lui să dea exemplu de disciplină. Părăsi deci puntea de comandă, urmat de cei trei tovarăși ai săi, pentru a se întîlni cu cele două pasagere care așteptau cu teamă deznodămîntul acestei lupte contra forțelor naturii.

— Ce om energic este bravul meu John ! spuse lordul Glenarvan intrînd în careu.

— Da, el mi-a amintit pe acel șef de echipaj din „Furtuna" marelui dumneavoastră Shakespeare, care striga regelui ce se afla pe bordul navei sale : „Plecați de aici ! Liniște ! Coborîți în cabine ! Dacă nu puteți impune liniștea acestor elemente, tăceți ! Nu mai încurcați drumul !"

În acest timp, John Mangles nu precupețise nici un efort pentru a evita ca nava, din cauza imobilității elicei, să fie adusă de vînt într-o poziție periculoasă, care uneori poate merge pînă la răsturnare. Se hotărî să țină la capă, pentru ca astfel să se îndepărteze cît mai puțin posibil de drum. Era deci necesar să ridice o parte din vele și să brațeze în pană, pentru a putea să rămînă travers pe furtună. Lăsă gabierul larg, ridică o velă trincă pe straiul catargului mare și cîrma sub vînt.

Iahtul, care era dotat cu mari calități nautice, ținînd excelent marea, naviga ca un cal stăpînit în pinteni și oferea valurilor ce-l năpădeau necontenit doar o parte din bordajul său. Această velatură, fie ea chiar atît de redusă, va rezista oare ? Deși confecționată din cea mai bună pînză de vele de Dundee, nu va ceda unei tensiuni atît de violente ?

Această ținută „la capă" avea avantajul că oferea valurilor porțiunile cele mai solide ale navei și o menținea totodată pe drumul inițial. Ea însăși nu era lipsită de pericol, căci la o rafală de vînt, iahtul putea lua o bandă din care să nu se mai

poată redresa. Dar John Mangles nu avea de ales altă manevră și se hotărî să țină „la capă" atîta timp cît arborada va rezista.

Întreg echipajul era la posturile de manevră, gata să intervină acolo unde ar fi fost necesar. John, sprijinindu-se între parîme, supraveghea marea înfuriată.

În tot restul nopții situația rămase neschimbată, dar toți nădăjduiau ca furtuna să slăbească în zori. Speranța fu însă în van, căci spre ora opt ea se înteți, vîntul atinse 90 km pe oră, transformîndu-se în uragan.

John nu spunea nici un cuvînt, dar se temea pentru navă, precum și pentru cei de la bordul ei. *Duncan* avea un ruliu înspăimîntător. Pontilii pîrîiau și adesea extremitățile vergilor catargului de la prora atingeau creasta valurilor. La un moment dat, echipajul fu convins că nava nu se va mai redresa. Cu securile în mînă, marinarii erau gata să taie sarturile catargului mare cînd, rupte din grandee, velele își luară zborul ca niște albatroși gigantici.

Duncan se redresă ; dar cum era fără nici un punct de sprijin pe valuri și fără cîrmă, fu frămîntat în chip groaznic. Catargele amenințau să se rupă de la bază. Velierul nu mai putea suporta multă vreme un asemenea ruliu ; încheieturile lui slăbeau și în curînd valurile vor pătrunde prin crăpăturile bordajului.

John Mangles nu mai avea decît o singură soluție : să ridice o velă mică de furtună și să se lase dus de vînt. După cîteva ore încordate de muncă, în care timp vela căzu de nenumărate ori, *Duncan* era mînat în sfîrșit de o nouă velă trincă, ridicată la catargul din prora. Ceasul arăta trei după-amiază.

Și astfel condus cu vîntul din pupă, iahtul își reluă drumul cu viteza vîntului. Mergea astfel spre nord-est, împins de furtună. Numai o viteză cît de mare îi putea aduce salvarea. Uneori, depășind viteza valurilor, se înfunda ca un enorm cetaceu cu prora în coasta celor pe care le ajungea, și puntea îi era măturată pînă la pupă. Alteori, cînd viteza sa era egală cu cea a valurilor, *Duncan* nu mai guverna și făcea salturi mari, riscînd să se răstoarne. În fine, erau și momente în care viteza valurilor îl depășea ; ele săreau peste bordaj măturînd puntea, de astă dată de la pupă la proră, cu o violență căreia nu i se putea opune nimic.

În această stare de nesiguranţă, între speranţă şi deznădejde, se scurse ziua de 15 decembrie şi noaptea care îi urmă. John Mangles nu părăsi nici o clipă postul său. Nu mîncă nimic şi era frămîntat de temeri, pe care chipul său parcă pietrificat nu voia să le trădeze. În tot acest timp încerca cu încăpăţînare să străpungă negurile îngrămădite înspre nord.

Desigur, putea să se aştepte la orice. *Duncan*-ul, abătut din drumul lui, se îndrepta spre coasta australiană cu o viteză pe care nimic n-o putea micşora. John Mangles simţea instinctiv că mai era tîrît şi de un curent puternic. Se temea că din clipă în clipă nava s-ar putea izbi de vreo stîncă, sfărîmîndu-se astfel în mii de bucăţi. El socotea că aveau coasta la cel puţin douăsprezece mile sub vînt. Or, pămîntul însemna naufragiu, deci pierderea vasului. De o mie de ori e mai bine să înfrunţi uraganul în mijlocul oceanului, chiar dacă te laşi în voia lui; cînd furtuna reuşeşte să azvîrle nava pe coaste, nu mai poate fi nici o scăpare.

John Mangles îl căută pe Glenarvan spre a-i vorbi între patru ochi; îi descrise situaţia, fără a micşora gravitatea; îl privi în faţă cu tot sîngele rece al unui marinar pregătit pentru orice. Sfîrşi spunîndu-i că va fi poate silit să arunce *Duncan*-ul pe coastă.

— Ca să salvăm pe cei de pe navă, dacă va fi cu putinţă, milord.

— Fă-o, John — răspunse Glenarvan.

— Şi lady Helena? Miss Grant?

— Le voi spune numai în ultimul moment, cînd vom pierde orice speranţă de a rezista împotriva valurilor. Să mă previi.

— Am să vă previn, milord.

Glenarvan se întoarse lîngă cele două pasagere, care, fără a cunoaşte cît de mare era primejdia, o presimţeau. Ele arătau un curaj cel puţin egal cu cel al tovarăşilor lor. Paganel se lansă în teoriile cele mai nepotrivite asupra direcţiei curenţilor atmosferici, făcînd lui Robert, care îl asculta, comparaţii interesante între tornade, cicloni şi furtunile rectilinii. Cît despre maior, el aştepta deznodămîntul cu fanatismul unui musulman.

Către ora unsprezece, uraganul parcă se potoli puţin; ceţurile umede se împrăştiară şi, printr-un colţ mai luminat, John zări un moment o coastă joasă la şase mile sub vînt, spre care

Duncan-ul alerga în plină viteză. Acolo valurile se ridicau la o înălţime ameţitoare, depăşind uneori cincizeci de picioare. John înţelesese că ele se loveau de ceva foarte solid, stînci sau bancuri de nisip. Numai un asemenea obstacol putea ridica astfel de coloane de apă.

— Sînt bancuri de nisip — îi spuse lui Austin.

— Şi eu cred la fel — răspunse secundul.

— Sîntem în voia soartei — reluă John. Dacă nu nimerim punctul de trecere, sîntem pierduţi.

— Să folosim fluxul, poate vom putea trece peste bancuri, domnule comandant.

— Austin, priveşte puţin furia talazurilor. Ce navă le-ar putea rezista oare? Dragul meu prieten, numai Dumnezeu ne poate ajuta.

În acest timp, *Duncan* era mînat spre coastă, numai de vela trincă, cu o viteză înspăimîntătoare. În curînd, nu-i mai despărţea de povîrnişul bancului decît două mile. Ceaţa ascundea mai tot timpul coasta. Totuşi lui John i se păru că dincolo de marginea spumoasă era o regiune mai liniştită. Acolo *Duncan*-ul s-ar găsi oarecum la adăpost. Dar cum să treacă?

John chemă pasagerii pe punte, căci nu voia ca în momentul naufragiului să fie închişi în cabine. Glenarvan şi tovarăşii săi priviră marea înspăimîntătoare. Mary Grant păli.

— John — îi spuse încet Glenarvan tînărului comandant — voi căuta să-mi salvez soţia sau voi pieri împreună cu ea. Ai grijă de miss Grant.

— Da, milord — răspunse Mangles.

Duncan-ul nu se mai găsea decît la cîteva sute de metri de pragul bancului. Marea, în acel moment de flux, lăsa fără îndoială destulă apă sub chila navei, pentru ca aceasta să poată trece peste fundul primejdios. Dar valurile uriaşe care-l ridicau şi coborau necontenit l-ar fi izbit, fără doar şi poate, de prag. Cum să îndulcească intensitatea mişcărilor valurilor, într-un cuvînt, cum să liniştească această mare înfuriată?

Lui John Mangles îi veni o ultimă idee.

— Ulei! strigă el. Copii, vărsaţi ulei! Vărsaţi ulei!

Tot echipajul îi înţelese numaidecît gîndul. Era vorba de folosirea unei metode care uneori reuşeşte; furia valurilor se poate potoli, acoperindu-le cu un strat de ulei; acest strat

care plutește și se întinde pe deasupra apelor le distruge puterea de șoc prin mărirea forței de coeziune a moleculelor lichide. Efectul se produce imediat, dar e de scurtă durată. Cînd o navă a depășit această mare artificială calmă, valurile își îndoiesc furia și vai de cine îndrăznește să le înfrunte ![1] Butoiașele cu ulei de focă fură urcate de pasageri pe teugă. Apoi, cu lovituri de secure, ele fură desfundate și suspendante deasupra parapetului, atît la tribord cît și la babord.

— Așa ! E bine ! strigă John Mangles, pîndind momentul prielnic.

Peste douăzeci de secunde, iahtul atinse intrarea trecătorii, mascată de un val continuu.

— Acum ! strigă tînărul comandant.

Răsturnară butoiașele, din care se scurseră valuri de ulei. Imediat stratul vîscos nivelă, ca să spunem așa, suprafața spumoasă a mării.

Duncan trecu deasupra apelor liniștite și se găsi în curînd într-un bazin calm, dincolo de mult temutele bancuri, în timp ce oceanul, rupîndu-și zăgazul de o clipă, înălță iarăși în urma iahtului uriașe valuri înspumate.

CAPITOLUL VI

CAPUL BERNOUILLI

Prima grijă a lui John Mangles a fost să fixeze bine nava cu două ancore, acolo unde apa avea o adîncime de cinci brațe. Fundul, format de un prundiș tare, era extrem de favorabil. Deci, nici o teamă ca nava să fie tîrîtă cu ancore cu tot, sau să eșueze la reflux. *Duncan*-ul se găsea după atîtea ceasuri de primejdii, într-un fel de golfuleț, adăpostit împotriva vînturilor din larg, de un cap circular înalt.

Lordul Glenarvan strînse mîna tînărului comandant și-i spuse numai :

[1] De aceea regulamentele maritime interzic căpitanului de vas folosirea acestui mijloc suprem, atunci cînd o altă navă vine în urma lor. (N. A.)

— Îți mulțumesc, John.

Iar John Mangles se simți pe deplin răsplătit de aceste cuvinte. Lordul păstră însă numai pentru sine taina temerilor lui, și nici lady Helena, nici Mary Grant, nici Robert nu bănuiră gravitatea primejdiei din care scăpaseră.

Rămînea de lămurit un singur lucru însemnat. În ce punct de pe coastă fusese aruncat *Duncan*-ul de furtuna aceasta formidabilă ? De unde se va relua drumul pe paralela obișnuită ? La ce distanță înspre sud-vest rămăsese Capul Bernouilli ? Iată primele întrebări ce i s-au pus lui John Mangles. Acesta făcu determinările exacte și însemnă observațiile pe harta de la bord.

De fapt, *Duncan*-ul nu se abătuse prea mult din drum ; abia cu două grade. Se găsea la 136°1′ longitudine și 35°07′ latitudine, la Capul Catastrofei, care se afla la unul din vîrfurile meridionale ale Australiei, la trei sute de mile de Capul Bernouilli.

Capul Catastrofei, ce poartă un nume atît de funest, are în față Capul Borda, format dintr-un promontoriu al insulei Kanguroo. Între ele se deschide strîmtoarea Investigator, prin care se trece în două golfuri destul de adînci, unul la nord, golful Spencer, și celălalt la sud, golful Sfîntul Vincențiu. Pe coasta orientală a acestui din urmă golf se află portul Adelaida, capitala Australiei meridionale. Orașul, întemeiat în 1836, numără patruzeci de mii de locuitori și are aproape tot ce-i trebuie. Locuitorii se ocupă mai mult de cultivarea pămîntului roditor, pe care crește viță de vie și portocali și cu exploatarea în general a tuturor bogățiilor ei agricole decît cu întreprinderi industriale. Populația sa numără mai puțini ingineri decît agricultori, iar comerțul și meseriile sînt slab dezvoltate.

Vasul *Duncan* va putea oare să-și repare avariile ? Aceasta era întrebarea. John Mangles voia să știe despre ce era vorba. Puse scafandrii să coboare la pupa navei ; aceștia îi repetară că una din paletele elicei se strîmbase și lovea corpul navei ; din această pricină elicea nu se mai putea învîrti. Stricăciunea era gravă, destul de gravă ca să necesite un utilaj care nu se găsea nici la Adelaida.

Glenarvan și comandantul John, după o matură chibzuință, luară hotărîrea următoare : *Duncan* avea să continue drumul

cu vele urmînd coasta australiană, căutînd urmele *Britanniei*; el se va opri la Capul Bernouilli, unde va culege ultimele informații și va continua apoi drumul spre sud pînă la Melbourne, unde avariile vor putea fi ușor reparate. O dată ce vor repune elicea în funcțiune, *Duncan*-ul va urma să navigheze de-a lungul coastelor orientale, ca să-și isprăvească seria cercetărilor.

Propunerea fu adoptată. John Mangles hotărî să profite de primul vînt prielnic ca să ridice ancora. Și nu așteptă mult timp. Spre seară, uraganul se potolise cu totul. În locul lui bătea acum o briză favorabilă dinspre sud-est. Se făcură pregătirile de plecare. Se învergară vele noi. La patru dimineața, marinarii virară cabestanul. În curînd, ridicară ancora și *Duncan*, împins de vele, porni cu viteză, mînat de vîntul care sufla dinspre țărmul australian.

Două ore mai tîrziu, el pierdea din vedere Capul Catastrofei, și se afla la travers de strîmtoarea Investigator. Seara depășiră Capul Borda, în apropierea căruia se găsea insula Kanguroo, cea mai mare dintre micile insule australiene și care servește de refugiu deportaților care evadează. Insula avea o înfățișare încîntătoare. Rocile stratificate ale malurilor ei erau acoperite cu niște imense covoare de verdeață. Ca și în momentul descoperirii ei, în 1802, și azi se zăreau nenumărate turme de canguri, țopăind prin păduri și cîmpii. A doua zi, în timp ce *Duncan*-ul fu pus în pană, bărcile lui acostară, cu misiunea de a cerceta falezele. Nava se afla atunci pe paralela 36° și pînă la paralela 38°, Glenarvan nu voia să lase nici un punct neexplorat.

În timpul zilei de 18 decembrie, iahtul, înaintînd paralel cu vîntul ca un adevărat clipper, avînd toate velele desfășurate, atinse țărmul golfului Encounter. Aici sosise în 1838 exploratorul Stuart după ce descoperise Murray, cel mai mare fluviu al Australiei meridionale. Nu mai erau țărmurile înverzite ale insulei Kanguroo, ci altele, posomorîte și aride, care întrerupeau cîteodată uniformitatea coastelor joase și sfărîmate. Ici-colo, cîte o faleză cenușie, sau promontorii de nisip, în sfîrșit, întreaga uscăciune a unui continent polar.

În timpul acestei călătorii, bărcile îndepliniră o sarcină grea. Marinarii nu se plîngeau. Aproape întotdeauna îi întovărășeau Glenarvan, nedespărțitul Paganel și tînărul Robert. Aceștia

voiau să caute și să descopere cu ochii lor urmele *Britanniei*. Dar această scrupuloasă cercetare nu le aduse nimic nou despre naufragiu. Țărmurile australiene erau tot atît de mute în această privință ca și coastele Patagoniei. Totuși, nu trebuiau să piardă orice nădejde atîta vreme cît nu atinseseră punctul indicat precis în document. Acționau astfel dintr-un exces de prudență și ca să nu lase nimic pe seama întîmplării. În timpul nopții, *Duncan*-ul se oprea, punînd în pană în așa fel, încît să se mențină cît mai mult cu putință în același loc. Ziua, coastele erau cercetate cu cea mai mare grijă.

Astfel, la 20 decembrie ajunseră la Capul Bernouilli, care închidea golful Lacépède, fără ca să fi găsit cea mai neînsemnată epavă. Dar acest insucces nu dovedea nimic. Într-adevăr, de doi ani de cînd se produsese catastrofa, era firesc ca marea să fi risipit și să fi măcinat resturile tricatargului, smulgîndu-le dintre stînci. De altfel, indigenii care profitau de pe urma naufragiilor vor fi cules cu siguranță și sfărîmăturile cele mai neînsemnate. Apoi, Harry Grant și cei doi tovarăși ai săi, luați prizonieri în momentul în care valurile îi aruncaseră la țărm, fuseseră fără îndoială tîrîți în interiorul continentului.

Dar tocmai atunci, Jacques Paganel emise una din ingenioasele lui ipoteze. Atîta timp cît fusese vorba despre teritoriul argentinian, geograful putea, pe bună dreptate, să pretindă că cifrele documentului se refereau nu la locul naufragiului, ci chiar la acela al captivității. În adevăr, marile fluvii ale pampasului, bogate în ape, puteau foarte bine să aducă pînă la mare documentul prețios. Aici, dimpotrivă, în această parte a Australiei, apele care taie paralela 37° sînt mici și rare; mai mult, Rio Colorado și Rio Negro se varsă în mare, după ce străbat plăjile pustii, ce nu pot fi și nici nu sînt locuite, în timp ce principalele fluvii australiene, Murray, Yarra, Torrens și Darling, sau se varsă unele în altele, sau se înfrățesc cu oceanul prin niște guri care au devenit adevărate rade în care navigația e foarte activă. Deci cum ar fi fost posibilă coborîrea unei sticle atît de fragile de-a lungul acestor ape străbătute fără încetare, și ar fi putut ajunge în ocean?

Această imposibilitate nu putea scăpa unor minți agere. Ipoteza lui Paganel, plauzibilă în Patagonia și în provinciile argentiniene, era deci ilogică în Australia. Acesta o recunoscu într-o discuție pe care o provocă maiorul Mac Nabbs în legă-

tură cu acest subiect. Era evident că gradele indicate în document nu se refereau decît la locul naufragiului și că, în consecință, sticla fusese aruncată în mare, în locul unde se sfărîmase *Britannia*, pe coasta occidentală a Australiei.

Totuși, cum observă, de altfel pe bună dreptate, și Glenarvan, această ultimă interpretare nu excludea ipoteza captivității căpitanului Grant, care de altfel făcea să se înțeleagă aceasta în documentul lui, prin cuvintele de care călătorii trebuiau să țină seamă. „Unde vor fi prizonierii indigenilor cruzi". Dar nu exista nici un motiv ca să caute prizonierii pe paralela 37° mai mult decît pe o alta.

Această problemă, atît de mult dezbătută, își găsi astfel soluția definitivă și dădu naștere la următoarele consecințe : dacă urmele *Britanniei* nu se găseau la Capul Bernouilli, lordul Glenarvan nu mai avea altceva de făcut decît să se întoarcă în Europa. Cercetările lui n-ar fi dus deci la nici un rezultat, dar el își îndeplinise datoria cu curaj și conștiinciozitate.

Toată această discuție întristă mult pe pasagerii iahtului și aduse lacrimi în ochii copiilor căpitanului Grant. Îndreptîndu-se spre țărm, cu lordul și lady Glenarvan, John Mangles, Mac Nabbs și Paganel, Mary și Robert Grant își spuneau că problema salvării tatălui lor trebuia să se hotărască atunci, în mod irevocabil. De data asta, nimeni nu putea contesta că Paganel demonstrase judicios, într-o discuție ce avusese loc mai înainte, că naufragiații ar fi fost de mult repatriați, dacă vasul lor s-ar fi sfărîmat de stîncile de pe coasta orientală.

— Curaj ! Curaj ! Trebuie să ai mereu curaj ! repeta lady Glenarvan tinerei fete care ședea lîngă ea în barca ce-i ducea spre țărm. Norocul nu ne va părăsi !

— E tot ce vreau să sper, și doresc aceasta din suflet.

Țărmul nu mai era decît la două sute de metri și se termina în pante destul de blînde la extremitatea capului, care înainta în mare pe o distanță de două mile. Barca acostă într-un golfuleț natural, între bancurile de coral pe cale de formare, care desigur, cu vremea, vor alcătui brîuri de recifuri în partea de sud a Australiei. Dar chiar așa cum erau, puteau sfărîma ușor coca unei nave, și se prea poate ca *Britannia* să-și fi găsit sfîrșitul chiar între asemenea bancuri.

Pasagerii de pe *Duncan* debarcară, fără greutate, pe un țărm complet pustiu. Falezele stratificate formau o linie de coastă înaltă de șaizeci pînă la optzeci de picioare. Ar fi fost greu să escaladezi acest zid natural fără scări și cîrlige. John Mangles descoperi, din fericire, tocmai la vreme, o spărtură, cam la vreo jumătate de milă înspre sud, provocată de surparea parțială a falezei. Fără îndoială, marea izbea această barieră în timpul marilor furtuni de la echinocțiu provocînd astfel prăbușirea părților superioare ale masivului stratificat.

Glenarvan și tovarășii săi se urcară prin spărtură și ajunseră pe înălțimea falezei, străbătînd o pantă destul de abruptă. Robert se cățără ca o pisică pe un povîrniș aproape vertical și ajunse cel dintîi la creasta de sus, spre desperarea lui Paganel care se simțea umilit (el, om de patruzeci de ani) să se vadă întrecut de un copil de doisprezece ani. Totuși și el îl întrecu, și încă cu mult, pe maiorul cel domol, care de altfel nici nu ținea la astfel de isprăvi.

Odată adunată, mica trupă cercetă cîmpia care se întindea sub ochii ei. Era un șes necultivat, acoperit de tufișuri și de mărăcini înalți, un ținut sterp, pe care Glenarvan îl asemui cu colinele din ținuturile joase ale Scoției, iar Paganel cu cîmpiile neroditoare ale Bretaniei. Dar dacă ținutul părea nelocuit de-a lungul coastei, în depărtare se zăreau cîteva clădiri civilizate.

— O moară ! strigă Robert.

Într-adevăr, la trei mile depărtare, aripile unei mori se învîrteau în vînt.

— Da, într-adevăr, e o moară — răspunse Paganel, care-și îndreptase ocheanul spre clădire. Iată un mic monument, pe cît de modest, pe atît de folositor, care are darul să-mi farmece privirea.

— Să mergem la moară — spuse Glenarvan.

Porniră la drum. După o jumătate de oră de mers, pămîntul lucrat de mîna omului avea o altă înfățișare. Trecerea de la terenul înțelenit la ogorul cultivat se făcu brusc. În locul mărăcinilor, garduri vii înconjurau un pămînt de curînd desțelenit ; cîțiva boi și vreo șase cai pășteau pe pășunile înconjurate de salcîmi înalți aduși din marile pepiniere din insula Kanguroo. Încet-încet, apărură cîmpii întinse acoperite de cereale, cîteva pogoane de pămînt pe care se înălțau spice

aurii, căpițe de fîn ce se ridicau ca niște stupi uriași, livezi cu garduri proaspăt ridicate, o grădină frumoasă, demnă de Horațiu, în care se îmbina utilul cu plăcutul, apoi niște magazii și alte acareturi împărțite cu chibzuință, și în sfîrșit, o locuință simplă și confortabilă, dominată de vîrful ascuțit al morii pe care o văzuseră și care parcă o mîngîia cu umbrele jucăușe ale marilor ei aripi.

În momentol acela, un om de vreo cincizeci de ani, cu o figură plăcută, ieși din casa principală, auzind cei patru cîini lătrînd. Cinci băieți frumoși, toți fiii lui, îl urmară împreună cu mama lor, care era o femeie voinică. Nu te puteai înșela: omul acesta, înconjurat de familia lui, în mijlocul clădirilor încă noi, în ținutul acesta aproape virgin, era prototipul colonistului irlandez care, sătul de mizeriile îndurate la el în țară, venise să își caute norocul peste mări și țări.

Glenarvan și tovarășii lui nu se prezentaseră încă și nici nu apucaseră să spună cine sînt, că irlandezul îi și salută prietenește:

— Fiți bineveniți în casa lui Paddy O'Moore.

— Sînteți irlandez? întrebă Glenarvan, strîngînd mîna ce i-o întindea colonistul.

— Am fost — răspunse Pady O'Moore. Acum sînt australian. Intrați, oricine ați fi, domnilor, casa e a dumneavoastră.

Nu le rămînea altceva decît să primească, fără ceremonii o invitație făcută cu atîta inimă. Lady Helena și Mary Grant intrară în casă conduse de doamna O'Moore, în timp ce fiii colonistului îi ajutară pe musafiri să-și scoată puștile de pe umăr.

O sală mare, răcoroasă și luminoasă ocupa parterul casei construite din bîrne groase, așezate orizontal. Cîteva bănci de lemn lipite de pereții zugrăviți în culori vii, vreo zece scăunașe, două scrinuri de stejar pe care se aflau teancuri de farfurii albe și castroane ce străluceau de curățenie, o masă lungă și lată la care ar fi stat comod douăzeci de oameni, toate formau un mobilier demn de casa aceea solidă și de voinicii irlandezi care o locuiau.

Tocmai se pregăteau să dejuneze. Castronul cu supă aburea între rosbiful și friptura din pulpă de miel, înconjurată de farfurii mari cu măsline, struguri și portocale; aveau tot ce era necesar; ba chiar le prisosea. Gazdele erau atît de comunicative, masa avea o înfățișare atît de ispititoare și era așa

de bogat asortată, încît ar fi fost o necuviință să n-o onorezi, așezîndu-te. Paddy O'Moore arătă străinilor locul ce le era rezervat.

— Vă așteptam — spuse gazda lordului Glenarvan.

— Dumneata? răspunse acesta foarte mirat.

— Aștept totdeauna pe cei care vin — îi lămuri irlandezul.

Lady Helena era foarte mișcată de felul de a fi atît de simplu și de binevoitor al acestor oameni. O privire a soțului ei o făcu să înțeleagă că și el avea aceleași simțăminte.

Oaspeții lăudară masa, conversația se înjghebă îndată între toți comesenii. Din Scoția în Irlanda nu-i decît o palmă de loc. Rîulețul Tweed sapă un șanț mai adînc între Scoția și Anglia decît cele douăzeci de leghe ale canalului Irlandei care desparte vechea Caledonie de verdele Erin. Paddy O'Moore își istorisi povestea. Era aceea a tuturor emigranților alungați de mizerie din țara lor. Mulți merg să caute în lumea largă norocul, dar nu dau decît de nenorociri. Foarte puțini se bucură de o soartă mai bună.

Așa se întîmplase și cu Paddy O'Moore. El părăsise Dundalk-ul, unde murea de foame, și-și dusese familia spre ținuturile australiene; debarcă la Adelaida. Nu vru să se facă miner, preferînd munca în aer liber a agricultorului. Două luni mai tîrziu începu cultivarea lotului ce azi era atît de înfloritor.

Întreg teritoriul de sud al Australiei era împărțit în loturi de vreo șaizeci și cinci de pogoane, pe care guvernul le ceda coloniștilor. Un agricultor priceput putea să scoată de pe un asemenea pămînt cît îi trebuie pentru hrana lui și să mai pună și ceva bani deoparte.

Astfel făcu și Paddy O'Moore. Datorită cunoștințelor lui agronomice, ferma prospera, întreaga familie muncea cu spor și avea mulțumirea de a fi un om liber, după ce fusese rob în propria lui țară.

Oaspeții lui răspunseră la povestirea emigrantului irlandez prin cele mai sincere și călduroase felicitări. Paddy O'Moore, după ce-și isprăvi povestea, aștepta, fără îndoială, ca ceilalți să înceapă s-o spună pe-a lor, dar fără să-i provoace. Era dintre oamenii discreți care spun: Iată cine sînt eu, dar nu vă întreb cine sînteți voi. Glenarvan avea însă tot interesul să-i vorbească de *Duncan*, de prezența lui la Capul Bernouilli și

de cercetările pe care le făcea cu o neobosită perseverenţă. Dar ca un om care mergea de-a dreptul la ţintă, îl întrebă pe Paddy O'Moore în primul rînd despre naufragiul *Britanniei.*

Răspunsul irlandezului fu negativ. Nu auzise niciodată despre acest vas. De doi ani, nici o navă nu se scufundase pe coastă, nici dincolo, nici dincoace de cap. Or, catastrofa se petrecuse în urmă numai cu doi ani. El putea deci afirma cu toată certitudinea că naufragiaţii nu fuseseră aruncaţi în această parte a coastei de vest.

— Acum, milord — adăugă el — vă voi întreba de ce îmi puneţi această întrebare?

Glenarvan îi istorisi atunci colonistului povestea documentului, călătoria iahtului, încercările de a-l regăsi pe căpitanul Grant; totodată, nu ascunse faptul că speranţele lui cele mai mari i se spulberau în faţa unor afirmaţii atît de sigure, şi că pierduse orice nădejde de a mai găsi vreodată pe naufragiaţii *Britanniei.*

Asemenea cuvinte trebuiau să producă o impresie dureroasă asupra celor ce-l ascultau pe Glenarvan. Robert şi Mary erau de faţă; ochii le erau scăldaţi în lacrimi. Paganel nu găsea nici un cuvînt de mîngîiere şi de îmbărbătare. John Mangles suferea fără să-şi poată alina durerea. Deznădejdea năpădise sufletele acestor oameni generoşi, pe care *Duncan*-ul îi adusese pe ţărmuri atît de îndepărtate, fără folos, cînd, deodată, auziră rostindu-se următoarele cuvinte:

— Mulţumiţi soartei, milord. În cazul cînd căpitanul Grant mai trăieşte, apoi se află cu siguranţă pe pămîntul australian.

CAPITOLUL VII

AYRTON

Surpriza pe care o stîrniră aceste cuvinte fu de nedescris. Glenarvan sări de pe scaun şi strigă:

— Cine spune asta?

— Eu — răspunse unul din servitorii lui Paddy O'Moore, ce stătea la celălalt capăt al mesei.

— Tu, Ayrton? întrebă colonistul, tot atît de surprins ca şi Glenarvan.

— Eu — răspunse Ayrton cu emoţie, dar şi cu siguranţă în glas. Eu, un scoţian ca şi dumneavoastră, milord, şi unul din naufragiaţii de pe *Britannia.*

Această declaraţie stîrni senzaţie. Încremenită pe jumătate de emoţie, pe jumătate de fericire, Mary Grant căzu în braţele bunei lady Helena. Sărind de la locurile lor, John Mangles, Robert şi Paganel se repeziră spre acela pe care Paddy O'Moore îl strigase Ayrton.

Acesta era un om de vreo patruzeci şi cinci de ani, de talie mijlocie, cu umerii laţi, avea o înfăţişare aspră, hotărîtă; expresia feţei îi era inteligentă şi energică, deşi trăsăturile îi erau dure. Ochii adînc înfundaţi sub nişte sprîncene stufoase îi străluceau foarte puternic. Trebuia să fi fost de o putere neobişnuită, deşi uscăţiv la trup. Era numai nervi, sau cum se spune în Scoţia, un om care nu-şi pierde timpul ca să se îngraşe. În totul inspira încredere. Simpatia pe care o răspîndea în jurul lui era sporită de urmele unei dureri recente, adînc săpate pe obraz. Se vedea că suferise mult, deşi părea un bărbat în stare să îndure şi să învingă totul.

Glenarvan şi prietenii lui fură cîştigaţi de la prima vedere. Personalitatea lui Ayrton se impunea de la început. Glenarvan, făcîndu-se interpretul tuturor, îl copleşi cu întrebări, la care Ayrton răspunse. Întîlnirea dintre Glenarvan şi Ayrton produsese asupra amîndurora o emoţie puternică.

Primele întrebări puse de Glenarvan erau fără şir şi le rostea aproape fără să-şi dea seama.

— Dumneata eşti unul dintre naufragiaţii de pe *Britannia?* întrebă el.

— Da, milord. Sînt fostul maistru al căpitanului Grant — răspunse Ayrton.

— Aţi scăpat amîndoi după naufragiu?

— Nu, milord, nu. În clipa aceea cumplită am fost despărţit de el, smuls de pe puntea vasului şi azvîrlit pe coastă.

— Deci nu eşti unul dintre cei doi marinari despre care vorbeşte documentul?

— Nu, nu ştiu nimic despre existenţa vreunui document. Comandantul l-a azvîrlit în mare cînd nu mai eram la bord.

— Dar comandantul ? Comandantul ?

— Îl credeam înecat, dispărut sau scufundat împreună cu tot echipajul de pe *Britannia*. Mă socoteam a fi singurul supravieţuitor.

— Dar ai spus că Grant trăieşte.

— Nu. Am spus : dacă el trăieşte...

— Ai adăugat : este pe continentul australian.

— Într-adevăr, nu poate fi decît pe continentul australian.

— Atunci nu ştii unde e ?

— Nu, milord, şi o repet. Îl credeam înghiţit de valuri sau strivit de stînci. De la dumneavoastră aflu că poate mai trăieşte.

— Dar atunci, ce ştii ? întrebă Glenarvan.

— Numai atît : dacă mai trăieşte, căpitanul Grant se află în Australia.

— Unde a avut loc naufragiul ? întrebă atunci maiorul Mac Nabbs.

Din primul moment ar fi trebuit să-l întrebe aceasta, dar impresionat de întîmplare şi grăbit să afle mai întîi unde se află capitanul Grant, Glenarvan nu se interesase de locul în care pierise *Britannia*. Din acea clipă, însă, conversaţia de pînă atunci, vagă şi lipsită de logică, sărind de la un lucru la altul, atingînd doar subiectul fără să-l adîncească, amestecînd faptele şi intervertind datele, luă o întorsătură ordonată şi în curînd toate amănuntele acestei întunecate întîmplări se înfăţişară ascultătorilor într-o formă clară şi precisă.

La întrebarea pusă de Mac Nabbs, Ayrton răspunse astfel :

— Cînd am fost smuls de pe puntea *Britanniei*, aceasta se apropia de coasta Australiei, de care nu ne mai despărţeau decît cîteva sute de metri. Naufragiul a avut loc deci chiar în acest punct.

— La 37° latitudine ? întrebă John Mangles.

— La 37° — răspunse Ayrton.

— Pe coasta de vest ?

— Nu ! Pe coasta de est — răspunse imediat maistrul.

— Şi cînd anume ?

— În noaptea de 27 iunie 1862.

— Aşa este, chiar aşa ! strigă Glenarvan.

— Vedeţi deci, milord — adăugă Ayrton — că pe bună dreptate am putut spune : dacă mai trăieşte, căpitanul Grant trebuie căutat pe continentul australian, şi nu în altă parte.

— Îl vom căuta, îl vom găsi, îl vom salva, prietene ! strigă Paganel. Ah, document preţios ! adăugă el cu naivitate. Trebuie să recunoşti că ai căzut în mîinile unor oameni foarte ageri la minte !

Nimeni nu mai dădu atenţie cuvintelor măgulitoare ale lui Paganel. Glenarvan şi lady Helena, Mary şi Robert îl înconjuraseră pe Ayrton şi-i strîngeau mîinile. Li se părea că prezenţa acestui om era o garanţie pentru salvarea lui Harry Grant. De vreme ce marinarul scăpase teafăr din naufragiul, de ce nu ar fi scăpat şi comandantul ? Ayrton afirma fericit că Harry Grant trebuia să fi rămas, ca şi el, în viaţă. În ce loc se afla în acel moment n-ar fi putut spune, dar era cu siguranţă pe acest continent. La miile de întrebări care îl asaltau, marinarul răspundea cu o agerime şi o precizie remarcabile. În timp ce el vorbea, miss Mary îi ţinea mîna într-ale ei. Marinarul era doar un tovarăş al tatălui ei, unul din matelotii de pe *Britannia!* El trăise în preajma lui Harry Grant şi navigase cu el pe întinsul mărilor, înfruntînd aceleaşi primejdii ! Mary nu-şi putea lua ochii de la faţa lui aspră şi plîngea de fericire.

Nimănui nu-i trecuse prin cap pînă în acest moment să pună la îndoială identitatea şi autenticitatea celor spuse de maistru. Numai maiorul, şi poate John Mangles, mai puţin încrezători, se întrebau dacă spusele lui Ayrton meritau toată încrederea. Întîlnirea aceasta neaşteptată ar fi putut să trezească oarecari bănuieli. Desigur, Ayrton pomenise de o serie de fapte şi de date care se potriveau, dînd şi amănunte izbitoare. Dar acestea, oricît de exacte ar fi, nu dau certitudinea, şi în general — lucru care s-a observat de atîtea ori — minciuna se caracterizează tocmai prin precizia amănuntelor. Mac Nabbs nu-i acordă toată încrederea şi se feri să se pronunţe.

Cît despre John Mangles, acesta nu rezistă mult timp cuvintelor marinarului şi îl luă drept un adevărat tovarăş al căpitanului Grant, mai ales cînd îl auzi vorbind fetei cu atîta entuziasm despre tatăl ei. Ayrton îi cunoştea perfect pe Mary şi pe Robert. Îi văzuse în Glasgow, la plecarea *Britanniei*.

El le reaminti despre prezența lor la masa de adio, dată la bordul navei prietenilor căpitanului. Luase parte și șeriful Mac Intyre. Robert, care pe atunci avea abia zece ani, fusese dat în grija lui Dick Turner, șeful de echipaj, de lîngă care fugise, cățărîndu-se în vîrful catargului.

— E-adevărat, e-adevărat ! spuse Robert Grant.

Ayrton le amintea astfel zeci de mii de amănunte, cărora nu părea că le dă importanța pe care le-o acorda John Mangles. Iar cînd se oprea din vorbă, Mary îi spunea cu vocea ei caldă :

— Haide, domnule Ayrton, mai vorbește-ne despre tatăl nostru !

Marinarul asculta de rugămintea fetei, începînd să povestească. Glenarvan nu voia să-l întrerupă și totuși îl frămîntau zeci de întrebări mult mai folositoare ; dar lady Helena, arătîndu-i cît de bucuroasă era Mary, nu-l lăsă să vorbească.

Printre altele, Ayrton le istorisi povestea *Britanniei* și călătoria ei prin Oceanul Pacific. Mary Grant cunoștea o mare parte din amănunte, deoarece primise vești despre corabie pînă în luna mai a anului 1862. În cursul acelui an, Harry Grant acostase în cele mai însemnate ținuturi din Oceania. Ajunsese în Hebride, în Noua Guinee, în Noua Zeelandă, în Noua Caledonie, pretutindeni fiind întîmpinați cu aceeași rea-voință a autorităților engleze, vasul scoțian fiind semnalat în toate coloniile britanice. Totuși, găsise un punct important pe coasta occidentală a Papuasiei ; acolo, înființarea unei colonii scoțiene i se păru ușoară, fiind și o regiune ce putea prospera ; într-adevăr, un port bun de escală pe drumul Molucelor și al Filipinelor trebuia să atragă vapoarele, mai ales atunci cînd tăierea istmului Suez ar fi desființat drumul de la Capul Bunei Speranțe. Harry Grant era dintre cei care făcea propagandă în Anglia pentru opera domnului de Lesseps și în fața acestei opere de mare interes internațional uita rivalitățile politice.

După cercetarea Papuasiei, *Britannia* se îndreptase spre Callao pentru aprovizionare și părăsise acest port la 30 mai 1862, ca să se întoarcă în Europa prin Oceanul Indian, pe drumul Capului Bunei Speranțe. După trei săptămîni de navigație, o furtună îngrozitoare avarie nava, care luă o bandă periculoasă. Pentru a o redresa, fu necesar să se taie catargele. O spărtură la fundul navei puse vasul în primejdie. Echipajul ajunsese la capătul puterilor. Pompele nu mai funcționau. Timp de opt zile, *Britannia* fu o jucărie în voia uraganului. În cală, apa atinsese o înălțime de șase picioare. Nava se scufunda puțin cîte puțin. Bărcile de salvare fuseseră smulse de furtună. Se credea că echipajul va pieri o dată cu nava, cînd, în noaptea de 27 iunie, se zări țărmul Australiei, așa cum bine înțelesese Paganel. În curînd, nava fu mînată spre coastă. Atunci se produsese o izbitură puternică. În clipa aceea, Ayrton fu aruncat în mijlocul stîncilor submarine și-și pierdu cunoștința. Cînd se trezi, era în mîinile indigenilor, care-l tîrîră în interiorul continentului. De atunci nu mai auzise vorbindu-se despre *Britannia*, și își închipuia, pe bună dreptate, că pierise, sfărîmată de stîncile primejdioase din Twofold-Bay. Aici se isprăvi povestirea cu privire la căpitanul Grant, povestire care nu o dată provoca exclamații dureroase. Judecînd după fapte, maiorul n-avea de ce să se îndoiască de autenticitatea ei. Dar, după povestea *Britanniei*, soarta personală a lui Ayrton prezenta un interes încă și mai actual. Într-adevăr, datorită documentului, nu mai încăpea nici o îndoială că Grant, cu doi marinari, supraviețuiseră naufragiului. Judecînd după soarta unuia, puteai bănui soarta celorlalți. Ayrton fu deci rugat să istorisească cele pătimite. Povestea lui era foarte simplă și foarte scurtă.

Marinarul naufragiat, prizonier al unui trib indigen, se văzu dus în interiorul continentului, în ținuturile rîului Darling, adică la patru sute de mile la nord de paralela 37°. Viața pe care o dusese el acolo a fost o viață de mizerie, pentru că întreg tribul trăia în neagră sărăcie, dar nu fu maltratat. Au urmat doi ani grei de robie. Totuși, speranța de a-și recîștiga libertatea nu-l părăsea. Pîndea cel mai mic prilej să scape, deși fuga l-ar fi aruncat în nenumărate primejdii.

Într-o noapte de octombrie, în 1864, el înșelă paza băștinașilor și dispăru în adîncimea pădurilor uriașe. Rătăci timp de o lună prin aceste pustietăți, hrănindu-se cu rădăcini, ierburi comestibile și cu clei de mimoze, ziua orientîndu-se după soare, noaptea după stele, adesea cuprins de deznădejde. Trecu

astfel prin mlaştini şi rîuri, trecu peste munţi, străbătînd toată această regiune nelocuită a continentului, pe care au parcurs-o numai cîţiva îndrăzneţi călători. În sfîrşit, aproape mort de oboseală, ajunse la locuinţa atît de primitoare a lui Paddy O'Moore, unde găsi o viaţă liniştită şi unde avea să trăiască fericit în schimbul muncii sale.

— Dacă Ayrton se laudă cu mine — spuse colonistul irlandez cînd se isprăvi povestirea — şi eu pot să mă laud cu el. E un om inteligent, de ispravă, harnic şi, dacă îi place, acoperămîntul lui Paddy O'Moore va fi multă vreme şi al lui.

Ayrton îi mulţumi irlandezului printr-un gest şi aştepta să i se pună noi întrebări. Socotea totuşi că ascultătorii săi aveau dreptul să-şi satisfacă îndreptăţita lor curiozitate. Ce lucru nou ar mai fi putut spune, cînd pînă acum repetase de nenumărate ori tot ceea ce ştia? Glenarvan voia să deschidă o nouă discuţie, pentru a pune la cale un nou plan de activitate, folosindu-se de întîlnirea cu Ayrton şi de informaţiile ce i le dăduse acesta, cînd deodată maiorul, adresîndu-se marinarului, îl întrebă:

— Erai maistru pe bordul *Britanniei?*

— Da — răspunse Ayrton fără ezitare. Dar dîndu-şi seama că întrebarea maiorului era dictată de un oarecare sentiment de neîncredere, adăugă: Am salvat, de altfel, din naufragiu contractul meu de angajare.

Ieşi imediat din sala comună, pentru a aduce documentul. Lipsi doar o clipă. În acest timp, însă, Paddy O'Moore avu timp să spună:

— Milord, vă asigur că Ayrton e un om cinstit. De două luni de cînd este în serviciul meu, nu mă pot plînge cu nimic de el. Cunoşteam povestea naufragiului şi a captivităţii lui. E un om cinstit, demn de întreaga dumneavoastră încredere.

Glenarvan era gata să răspundă că nu se îndoise cîtuşi de puţin de buna-credinţă a lui Ayrton, cînd acesta intră din nou în odaie şi-şi arătă contractul, care era un act autentic. Era semnat de armatorii *Britanniei* şi de căpitanul Grant, al cărui scris Mary îl recunoscu perfect. Documentul spunea că: „Tom Ayrton, marinar clasa I, este angajat în serviciul de maistru pe tricatargul *Britannia* din Glasgow". Nimeni nu mai putea pune la îndoială identitatea lui Ayrton, căci ar fi fost greu de admis că acest contract, pe care-l avea în mînă, nu-i aparţine.

— Acum — spuse Glenarvan — fac apel la părerile tuturor, şi vreau să discutăm imediat ce trebuie să facem. Sfaturile dumitale, Ayrton, ne vor fi deosebit de preţioase, şi ţi-aş fi foarte recunoscător să ni le împărtăşeşti.

Ayrton se gîndi cîteva clipe, pe urmă răspunse astfel:

— Vă mulţumesc, milord, pentru încrederea pe care mi-aţi acordat-o şi nădăjduiesc să fiu demn de ea. Cunosc întrucîtva această ţară, cîte ceva din obiceiurile băştinaşilor şi dacă vă pot fi de folos...

— Bineînţeles — răspunse Glenarvan.

— Cred, ca şi dumneavoastră, că cei doi marinari şi căpitanul Grant au supravieţuit naufragiului, dar fiindcă nu au ajuns în coloniile engleze şi de vreme ce nu au mai reapărut, fără îndoială că au avut aceeaşi soartă ca mine, şi că sînt prizonierii unui trib de indigeni.

— Ayrton, dumneata repeţi acum cele spuse de mine ceva mai înainte — zise Paganel. Naufragiaţii sînt, evident, prizonierii băştinaşilor, aşa cum se şi bănuia. Ca şi dumneata, vor fi fost şi ei duşi la nord de paralela 37°?

— Cred că da. Triburile duşmane nu rămîn niciodată în vecinătatea districtelor supuse englezilor.

— Asta ar complica cercetările noastre — spuse Glenarvan, destul de nedumerit. Cum să regăsim urmele prizonierilor în interiorul unui continent atît de întins?

O tăcere apăsătoare urmă observaţia lordului. Lady Helena îi întrebă din priviri, rînd pe rînd, pe toţi ceilalţi tovarăşi, fără a obţine însă vreun răspuns. Chiar Paganel, contrar obiceiului, era tăcut. Inventivitatea sa obişnuită îi lipsea. John Mangles măsura de la un capăt la altul, cu paşi mari, sala comună, de parcă ar fi fost pe puntea navei, într-o mare încurcătură.

— Ce-ai face dumneata, domnule Ayrton? îl întrebă lady Helena pe marinar.

— Milady — răspunse destul de repede Ayrton — m-aş îmbarca din nou pe *Duncan* şi m-aş duce direct la locul naufragiului. Acolo aş căuta să aflu toate indiciile pe care norocul le-ar oferi.

— Bine — spuse Glenarvan — numai că trebuie să așteptăm pînă cînd *Duncan*-ul va fi reparat.

— A, ați avut avarii ? întrebă Ayrton.

— Da — răspunse John Mangles.

— Grave ?

— Nu, dar ele necesită un utilaj ce nu-l avem la bord. O paletă a elicei s-a strîmbat și nu poate fi îndreptată decît la Melbourne.

— Nu puteți naviga cu vele ? întrebă maistrul.

— Da, dar dacă vîntul bate în altă direcție decît aceea care ne interesează, am avea nevoie de foarte multă vreme pentru a ajunge la Twofold-Bay, și, în orice caz, *Duncan*-ul va trebui să se ducă la Melbourne.

— Ei bine, *Duncan*-ul să se ducă la Melbourne și noi să ne ducem fără el în golful Twofold ! exclamă Paganel.

— Și cum anume ? întrebă John Mangles.

— Traversînd Australia pe paralela 37°, cum am traversat și America.

— Dar *Duncan*-ul ? reluă Ayrton, cu o insistență ciudată.

— *Duncan*-ul ne va ajunge din urmă sau îl vom ajunge noi, depinde de împrejurări. Dacă îl vom regăsi pe căpitanul Grant în timpul traversării, ne vom întoarce împreună la Melbourne. Dacă, dimpotrivă, vom continua cercetările pînă la coastă, *Duncan* va veni după noi. Are cineva de făcut obiecții la acest plan ? Domnul maior ?

— Nu — răspunse Mac Nabbs — dacă traversarea Australiei este posibilă.

— Este chiar atît de ușoară, încît propun ca lady Helena și miss Grant să ne întovărășească — răspunse Paganel.

— Vorbești serios, Paganel ? întrebă Glenarvan.

— Foarte serios, scumpul meu lord. E o călătorie de vreo trei sute cincizeci de mile, nu mai mult ! Făcînd cîte douăsprezece mile pe zi, nu va dura nici o lună, adică atît cît trebuie ca *Duncan*-ul să fie reparat. Ah, altfel ar sta lucrurile dac-ar trebui să traversăm continentul australian mai pe la sud, dacă ar fi trebuit să-l tăiem prin regiunea lui cea mai lată, să trecem prin deșerturile nesfîrșite, unde căldura este înăbușitoare, în sfîrșit, să facem ceea ce n-au încercat nici cei mai îndrăzneți exploratori ! Dar paralela 37° taie provincia Victoria care, asemenea unei țări civilizate, are drumuri, căi

ferate și este locuită pe o mare parte din drumul nostru. Această călătorie se poate face, dacă vreți, cu caleașca sau cu trăsura, ceea ce ar fi preferabil. Este o plimbare de la Londra la Edinburgh, atîta tot.

— Dar fiarele sălbatice ? spuse Glenarvan, care voia să facă toate presupunerile posibile.

— În Australia nu sînt fiare sălbatice.

— Dar indigenii ?

— La această latitudine nu există indigeni, și în orice caz ei nu sînt atît de cruzi ca neozeelandezii.

— Dar deportații ?

— Nu există deportați în provinciile meridionale ale Australiei, ci doar în coloniile de la răsărit. Nu numai că aceștia au fost alungați din provincia Victoria, dar s-a și dat o lege pentru expulzarea condamnaților liberați din celelalte provincii. Guvernul din Victoria a amenințat, chiar anul acesta, compania peninsulară că-i va retrage subvențiile dacă navele ei se vor mai aproviziona cu cărbune în porturile Australiei de vest, unde foștii condamnați sînt admiși. Cum, dumneata, englez, și nu știai asta ?

— Mai întîi de toate, eu nu sînt englez — răspunse Glenarvan.

— Cele spuse de domnul Paganel sînt riguros exacte — interveni atunci Paddy O'Moore. Nu numai provincia Victoria, dar chiar și Australia meridională, Queensland și chiar și Tasmania sînt de acord să nu admită pătrunderea deportaților pe teritoriul lor. De cînd locuiesc aici la fermă, n-am auzit vorbindu-se de nici un deportat.

— În ceea ce mă privește, nu am întîlnit niciodată vreunul — răspunse Ayrton.

— Vedeți dar, prieteni — reluă Jacques Paganel — băștinașii sînt foarte puțini, nici un fel de fiare sălbatice, deportați nici pomeneală ; nici chiar în Europa nu sînt prea multe țări despre care s-ar putea spune același lucru. Deci, ne-am înțeles.

— Tu ce crezi, Helena ? întrebă Glenarvan.

— Ceea ce cred toți, scumpul meu Eduard — răspunse lady Helena, întorcîndu-se înspre tovarășii săi. Să pornim ! Să pornim !

PLECAREA

Glenarvan nu avea obiceiul să irosească multă vreme între adoptarea și executarea unui plan. Imediat ce propunerea lui Paganel a fost acceptată, el dădu ordine ca pregătirile de călătorie să se facă într-un timp cît se poate de scurt. Plecarea fu fixată pentru a treia zi, adică la 22 decembrie.

La ce rezultat avea să ducă traversarea Australiei? Prezența lui Harry Grant pe teritoriul australian devenind un fapt cert, expediția putea da rezultate optime. Nimeni nu se amăgea însă cu speranța că-l vor găsi ușor pe căpitan pe paralela 37°, care avea să fie explorată cu cea mai mare atenție, și chiar dacă nu ducea pe urmele lui, în orice caz conducea direct la locul naufragiului. Acesta era punctul principal al expediției.

Mai mult încă. Dacă Ayrton accepta să-i întovărășească pe călători, conducîndu-i prin pădurile provinciei Victoria pînă la coasta orientală, aceștia aveau noi sorți de izbîndă. Glenarvan fiind convins de acest lucru, ținea în mod deosebit să se asigure de ajutorul fostului tovarăș al lui Harry Grant și întrebă gazda dacă s-ar supăra în cazul cînd i-ar însoți Ayrton.

Paddy O'Moore consimți, nu însă fără a regreta plecarea acestui excelent ajutor.

— Ei, ce spui, Ayrton, vii cu noi în această expediție, ca să-i căutăm pe naufragiații de pe *Britannia?*

Ayrton nu răspunse imediat la întrebare; păru chiar că șovăie cîteva clipe; apoi, după ce se gîndi un moment, spuse:

— Da, milord, vă voi însoți, și dacă nu vă voi duce pe urmele căpitanului Grant, cel puțin vă voi duce la locul unde s-a sfărîmat nava.

— Mulțumesc, Ayrton — răspunse Glenarvan.

— O singură întrebare, milord.

— Spune, prietene.

— Unde veți regăsi *Duncan*-ul?

— La Melbourne, dacă nu traversăm Australia de la o coastă la alta. Pe coasta orientală, dacă cercetările ni se vor prelungi pînă acolo.

— Dar căpitanul vasului ce va face?

— Va aștepta instrucțiunile mele la Melbourne.

— Bine, milord — spuse Ayrton — puteți avea încredere în mine.

— Am încredere în dumneata, Ayrton — răspunse Glenarvan.

Toți pasagerii de pe *Duncan* mulțumiră maistrului de pe *Britannia,* în timp ce copiii căpitanului îl copleșiră cu mîngîieri. Toți erau fericiți că acesta acceptase propunerea lor, în afară de irlandezul care pierdea un ajutor inteligent și credincios. Dar Paddy înțelese ce preț punea Glenarvan în această expediție pe maistru și se resemnă. Glenarvan îl însărcină să le procure mijloace de transport pentru călătoria de traversare a Australiei, și odată înțeleși cum și unde să se întîlnească, pasagerii se întoarseră la bord.

La întoarcere, tot grupul era vesel. Lucrurile se schimbaseră. Orice șovăială dispăruse. Curajoșii căutători ai căpitanului nu aveau să mai meargă orbește pe paralela 37°. Nimeni nu se îndoia că Harry Grant găsise un loc de refugiu pe continent, și fiecare își simțea sufletul plin de satisfacția pe care o dă siguranța, după atîtea îndoieli. Dacă împrejurările vor fi favorabile, *Duncan* îl va debarca peste două luni pe Harry Grant pe țărmurile Scoției.

Cînd John Mangles susținu propunerea să pornească împreună cu pasagerii la traversarea Australiei, el își închipuia că de astă dată va întovărăși și el expediția. Despre acest lucru discută chiar cu Glenarvan. Aduse, în favoarea sa, tot felul de argumente ca devotamentul lui pentru lady Helena, pentru lordul însuși, necesitatea de a avea un om priceput la organizarea caravanei și foloasele pe care le-ar trage ceilalți dacă ar fi el acesta, inutilitatea lui pe *Duncan* în timpul reparațiilor, în sfîrșit, o serie de motive temeinice, în afară de unul singur, care era și cel mai puternic și de care nu mai era nevoie să-l convingă pe Glenarvan.

— O singură întrebare, John — răspunse acesta. Ai toată încrederea în secundul dumitale?

— Absolută — răspunse John Mangles. Tom Austin e un bun marinar. El va conduce *Duncan*-ul la destinaţie, va supraveghea reparaţiile cu pricepere şi va fi înapoi la ziua fixată. Tom e un exemplu de datorie şi disciplină. Niciodată nu va schimba sau întîrzia executarea unui ordin. Milord, puteţi avea în el aceeaşi încredere ca şi în mine.

— Ne-am înţeles, John — răspunse Glenarvan. Ai să ne însoţeşti, căci va fi bine — adăugă el zîmbind — să fii de faţă cînd îl vom regăsi pe tatăl Mary-ei Grant.

— O, milord!... murmură John Mangles. Atîta tot putu rosti. Păli o clipă, apoi luă mîna pe care i-o întindea lordul Glenarvan.

A doua zi, John Mangles, întovărăşit de tîmplar şi de marinari însărcinaţi cu aprovizionarea, se întoarse la locuinţa lui Paddy O'Moore. El trebuia să organizeze mijloacele de transport, în înţelegere cu irlandezul. Întreaga familie îi aştepta, gata să înceapă lucrul la ordinele lui. Ayrton era şi el acolo şi nu-şi precupeţea sfaturile şi priceperea pe care experienţa i le dăduse.

Dintru început, Paddy şi cu el fură de acord asupra unui lucru : cele două pasagere trebuiau să meargă în căruţe cu boi, iar bărbaţii călări. Paddy era în măsură să găsească vitele şi vehiculul. Acesta era o căruţă lungă de douăzeci de picioare, cu coviltir şi cu patru roţi pline, fără spiţe, fără bucşe, fără şine de fier, într-un cuvînt, nişte simple discuri de lemn. Roţile din faţă, foarte depărtate de cele din spate, se legau cu acestea printr-un mecanism rudimentar, care nu-i îngăduia vehiculului să se întoarcă pe loc. În sfîrşit, căruţa avea o oişte lungă de treizeci şi cinci de picioare, la care urmau să fie înjugaţi trei perechi de boi.

Trebuia să ai o îndemînare specială ca să conduci acest vehicul lung, ce se clătina într-o parte şi într-alta, gata să se răstoarne, şi în acelaşi timp să mîni vitele cu un harapnic. Dar Ayrton îşi făcuse ucenicia la ferma irlandezului, şi Paddy răspundea de priceperea lui. Rolul de conducător i se atribui deci lui Ayrton.

Vehiculul, neavînd arcuri, nu oferea nici un confort ; dar trebuia luat aşa cum era. John Mangles, neputîndu-i schimba de loc construcţia grosolană, îl aranjă înăuntru cum se pricepu mai bine. Mai întîi, îl despărţi în două compartimente

printr-un perete de scînduri. Partea din spate fu destinată proviziilor, bagajelor şi bucătăriei portative a domnului Olbinett, iar partea din faţă fu rezervată exclusiv celor două pasagere. Tîmplarul o transformă într-o odaie comodă, căptuşită cu un covor gros, prevăzută cu o toaletă şi cu două cuşete pentru lady Helena şi Mary Grant. Primul compartiment se închidea la nevoie cu perdele groase de piele, care-l apărau de răcoarea nopţii.

De obicei, la popasuri, bărbaţii se odihneau sub un cort şi numai în timpul ploilor intrau înăuntru. John Mangles născoci tot ce se putea pentru ca într-un spaţiu destul de mic să pună toate obiectele de care ar avea nevoie două femei, şi într-adevăr izbuti aşa încît lady Helena şi Mary Grant nu aveau de ce să regrete prea mult cabinele confortabile de pe *Duncan*.

Pregătirile pentru transportul bărbaţilor au fost mult mai simple ; şapte cai voinici îi aşteptau pe lordul Glenarvan, pe Paganel, Robert Grant, Mac Nabbs, John Mangles şi pe cei doi marinari Wilson şi Mulrady, care îi întovărăşeau în această nouă expediţie. Locul lui Ayrton era bineînţeles pe capra căruţei, iar domnul Olbinett, pe care călăritul nu-l ispitea de fel, avea să-şi găsească foarte bine loc în compartimentul de bagaje.

Caii şi boii păşteau pe pajiştile fermei şi urmau să fie aduşi în momentul plecării.

După ce luă măsurile necesare şi dădu ordine tîmplarului, John Mangles se întoarse pe bord împreună cu familia irlandeză, care voi să viziteze, la rîndul ei, pe lordul Glenarvan. Ayrton găsi cu cale să-i însoţească şi, pe la patru după-masă, John şi tovarăşii săi păşeau pe puntea iahtului.

Toată lumea îi primi cu braţele deschise. Glenarvan îi reţinu la masă. Nu voia să rămînă cu nimic mai prejos, şi oaspeţii acceptară bucuroşi această plăcută şi neobişnuită replică la ospitalitatea lor. Coborînd în careul iahtului, Paddy O'Moore fu uimit. Mobilierul şi tapiţeria cabinelor, covoarele, ornamentele din mesteacăm şi palisandru îi treziră cea mai vie admiraţie. Ayrton, dimpotrivă, admiră mai puţin entuziast acest lux costisitor, de care — gîndea el — nu era absolută nevoie.

În schimb, cercetă iahtul din punct de vedere tehnic; îl vizită pînă în fundul calei, coborî în picul din pupă; observă mașina, se interesă de forța ei efectivă de consum; intră în magaziile cu cărbune, în cambuză, cercetă provizia de praf de pușcă; se interesă în special de depozitul de arme, de tunul de pe teuga, precum și de distanța la care bate acesta. Glenarvan avea de-a face cu un bun cunoscător; își dădu seama după întrebările pe care i le pusese Ayrton. În sfîrșit, acesta își termină vizita inspectînd aborada și greementul.

— Aveți o navă frumoasă, milord — spuse el.

— Mai ales bună — răspunse Glenarvan.

— Și ce tonaj are?

— Două sute zece tone.

— Mă înșel cu mult dacă afirm că *Duncan* face ușor cincisprezece noduri cînd merge cu toată viteza?

— Spune șaptesprezece — răspunse John Mangles — și o să fie exact!

— Șaptesprezece! exclamă maistrul. Atunci nu există nici un vas de război, și mă refer la cele mai moderne, care să-l depășească în viteză?

— Nici unul — îl asigură John Mangles. *Duncan* e un adevărat iaht de curse, care nu se lasă bătut cu nici un chip.

— Chiar cînd navighează cu vele? întrebă Ayrton.

— Chiar cu velele.

— Ei bine, primiți atunci, milord, și dumneavoastră, domnule comandant, felicitările unui marinar care știe ce valorează o astfel de navă.

— Bine, Ayrton — răspunse Glenarvan — rămîi la bord și nu va depinde decît de dumneata ca să hotărăști dacă vasul acesta va fi și al dumitale.

— Mă voi gîndi, milord — răspunse simplu maistrul.

În clipa aceea, domnul Olbinett îl anunță pe Glenarvan că masa este servită. Lordul se îndreptă cu oaspeții săi spre dunetă.

— Deștept băiat e Ayrton! spuse Paganel maiorului.

— Prea deștept! murmură Mac Nabbs, căruia, fără vreun motiv special, trebuie s-o recunoaștem, înfățișarea și apucăturile maistrului nu-i inspirau încredere.

În timpul mesei, Ayrton dădu amănunte interesante despre continentul australian, pe care îl cunoștea perfect. Apoi se informă de numărul de marinari pe care lordul Glenarvan îi lua în expediție. Cînd află că va lua cu el numai doi oameni, pe Mulrady și pe Wilson, păru mirat. Îl sfătui pe Glenarvan să-și alcătuiască un grup din cei mai buni marinari de pe *Duncan*. Insistă chiar asupra acestui lucru, fapt care, în treacăt fie zis, trebuia să șteargă orice urmă de bănuială din partea maiorului.

— Dar — spuse Glenarvan — călătoria noastră de-a curmezișul Australiei nu prezintă nici o primejdie?

— Nici una — se grăbi să răspundă Ayrton.

— Ei bine, atunci să lăsăm la bord cît mai mulți oameni. Căci pentru manevra numai cu vele a *Duncan*-ului este necesar ca echipajul să fie cît mai complet, de asemenea și pentru reparația lui și, înainte de toate, trebuie să avem grijă ca la întîlnire să se găsească la locul ce i-l vom fixa. Deci, echipajul nu trebuie redus.

Ayrton păru că înțelege observația lordului Glenarvan și nu mai insistă.

Spre seară, scoțianul își luă rămas bun de la irlandez. Ayrton și familia lui Paddy O'Moore se întoarseră acasă. Caii și căruța trebuiau să fie gata a doua zi. Hotărîră să plece la ora opt dimineața.

Lady Helena și Mary Grant făcură ultimele lor pregătiri ce au fost mai puțin minuțioase decît acelea ale lui Jacques Paganel. Savantul petrecu o bună parte din noapte deșurubînd, ștergînd și reînșurubînd lentilele ocheanului său. Astfel încît, în zori, cînd maiorul îl trezi cu vocea lui răsunătoare, el încă mai dormea.

John Mangles avusese grijă să transporte toate bagajele la fermă. O barcă îi aștepta pe călătorii care nu întîrziară să se suie în ea. Tînărul comandant dădu ultimele sale ordine lui Tom Austin. Îi recomandă mai presus de orice să aștepte dispozițiile lordului Glenarvan la Melbourne, și să le execute întocmai, oricare ar fi ele.

Bătrînul marinar îl asigură pe John Mangles că poate avea toată încrederea în el. În numele echipajului, dînsul ură lordului reușită deplină în expediție. În clipa în care barca se dez-

lipea de bordul vasului, văzduhul fu zguduit de uralele echipajului.

În zece minute, ambarcaţiunea ajunse la ţărm, iar nu peste mult timp, călătorii sosiră la ferma irlandezului.

Aci totul era aranjat. Lady Helena fu încîntată de locul ce-i fusese pregătit şi rezervat. Căruţa imensă, cu roţile primitive şi scîndurile masive, îi plăcu în mod cu totul deosebit ; cei şase boi, înjugaţi perechi-perechi, îi dădeau un aer patriarhal, ce i se potrivea de minune. Ayrton, cu biciul în mînă, era gata să pornească la ordinul noului său stăpîn.

— Drace — spuse Paganel — iată un vehicul minunat, care face mai mult decît toate diligenţele din lume. O casă pe roate, o casă care se mişcă şi care se opreşte unde-ţi pofteşte inima, ce poţi dori mai mult ? Sarmaţii cunoşteau aceasta şi nici nu călătoreau altfel.

— Domnule Paganel — răspunse lady Helena — sper că voi avea plăcerea să vă primesc în saloanele mele ?

— Cum de nu, doamnă, va fi o cinste pentru mine ! Aţi fixat o zi ?

— Pentru prietenii mei voi fi în fiecare zi acasă — răspunse rîzînd lady Helena — şi dumneata eşti...

— Cel mai devotat din toţi, doamnă — o asigură Paganel, curtenitor.

Schimbul acesta de amabilităţi fu întrerupt de sosirea celor şapte cai gata echipaţi, pe care-i conducea unul din fiii lui Paddy. Lordul Glenarvan se înţelese cu irlandezul asupra preţului diferitelor cumpărături, adăugînd nenumărate mulţumiri, pe care colonistul le socotea cel puţin la fel de preţioase ca şi guineele primite.

Se dădu semnalul de plecare. Lady Helena şi miss Grant luară loc în compartimentul lor, Ayrton pe capră, Olbinett îndărătul căruţei ; Glenarvan, maiorul, Paganel, Robert, John Mangles, cei doi marinari, toţi înarmaţi cu carabine şi revolvere, încălecară pe cai. Paddy O'Moore cu întreaga sa familie le ură călătorie bună. Ayrton, scoţînd un strigăt caracteristic, îndemnă vitele să pornească. Căruţa porni, osiile scîrţîiră, scîndurile trosniră, şi în curînd ferma ospitalieră a acestui irlandez cumsecade dispăru după o cotitură.

PROVINCIA VICTORIA

Era în ziua de 23 decembrie 1864. Acest decembrie atît de trist, mohorît şi umed în emisfera boreală, pe continentul austral ar fi trebuit să poarte numele de iunie. Din punct de vedere astronomic, vara începuse de două zile, căci, la 21 ale lunii, soarele atinsese tocmai Capricornul şi ziua începea să scadă cu cîteva minute. Astfel, Glenarvan şi tovarăşii lui trebuiau să facă noua călătorie în cel mai cald anotimp al anului, sub razele unui soare aproape tropical.

Uniunea coloniilor engleze din această parte a Oceanului Pacific se numeşte Australasia. Ea cuprinde Noua Olandă, Tasmania, Noua Zeelandă şi cîteva insule vecine. În ce priveşte continentul australian propriu-zis, el este împărţit în provincii întinse, de suprafeţe diferite şi cu bogăţii foarte puţin asemănătoare. Oricine şi-ar arunca o privire pe hărţile moderne, întocmite de Petermann sau Preschoell, ar fi izbit din prima clipă de felul perfect cu care-au fost trasate aceste delimitări. Englezii parc-ar fi tras cu sfoara liniile convenţionale care despart aceste mari provincii. Ei n-au ţinut seamă nici de povîrnişurile orografice, nici de cursul apelor şi nici de varietăţile de climă. Aceste provincii se învecinează între ele după o linie dreaptă şi se îmbină ca pătrăţelele unei table de şah. După dispoziţia acestor linii şi unghiuri drepte, recunoşti opera unui geometru, şi nu aceea a unui geograf. Doar coastele cu sinuozităţile lor variate, fiordurile, golfurile, capurile şi estuarele lor protestează în numele naturii, prin neregularitatea lor încîntătoare.

Aspectul acesta de tablă de şah stîrnea, pe bună dreptate, verva lui Jacques Paganel. Dacă Australia ar fi fost o colonie franceză, fără îndoială că geografii respectivi n-ar fi împins atît de departe pasiunea pentru echer şi riglă !

Astăzi, provinciile acestei mari insule oceanice sînt în număr de şase : Noua Galie de sud, cu capitala Sydney ; Queensland, avînd capitala la Brisbane ; Victoria, cu capitala Melbourne ; Australia meridională cu capitala Adelaida ; Austra-

lia occidentală, cu capitala Perth ; și în sfîrșit Australia septentrională, ce nu are încă o capitală. Coloniștii au populat pînă azi doar coastele. În interior întîlnești foarte rar cîte un oraș abia în curs de dezvoltare. Mijlocul continentului, adică o suprafață egală cu două treimi din Europa, e aproape necunoscut.

Din fericire, paralela 37° nu taie aceste imense singurătăți, aceste ținuturi aproape inaccesibile, care au sacrificat nenumărate victime pe altarul științei. Caravana lui Glenarvan n-ar fi putut să le înfrunte. Din fericire, însă, ea avea de străbătut doar partea meridională a Australiei, adică o porțiune îngustă din provincia Victoria, de la un capăt la altul, și în sfîrșit vîrful triunghiului răsturnat pe care îl formează Noua Galie de sud. Cum de la Capul Bernouilli pînă la frontiera Victoriei sînt abia șaizeci și două de mile, deci doar două zile de mers, Ayrton era sigur că în seara următoare se vor odihni la Aspley, oraș occidental al provinciei Victoria.

La începutul unei călătorii, atît călăreții cît și caii sînt totdeauna plini de avînt. Avîntul celor dintîi era binevenit, dar acela al cailor trebuia să fie domolit. Cine vrea să meargă departe trebuie să-și cruțe calul. Hotărîră deci să nu străbată mai mult de douăzeci și cinci pînă la treizeci de mile în medie pe zi.

De altfel, pasul cailor trebuia să fie potrivit după acela, mai încet, al boilor, adevărate unelte mecanice, care pierd în timp ceea ce cîștigă în forță. Căruța cu pasagerele și alimentele era centrul caravanei, o adevărată fortăreață mobilă. Călăreții puteau să galopeze în jurul ei, fără însă să se depărteze vreodată.

Cum nu se adoptase nici o ordine pentru mers, într-o oarecare măsură, fiecare era liber să facă ce voia ; vînătorii să cutreiere cîmpia, bărbații curtenitori să discute cu pasagerele din căruță, iar gînditorii să filozofeze între ei. Paganel, care întrunea toate aceste diferite calități, era prezent pretutindeni.

Provincia Adelaida, pe care o traversau, nu prezenta nici un interes deosebit. Un șir de coline bogate în praf, o întindere mare de terenuri sterpe, care împreună formează ceea ce în limba locală se numește „bush", cîteva cîmpii acoperite de tufele unui arbust sărat cu frunzele colțuroase și foarte că-

tate de oi, se desfășurau pe o întindere de mai multe mile. Ici-colo, între stîlpii rețelei telegrafice, recent întinse între Adelaida și coastă, se zăreau păscînd cîțiva „pig's-faces", niște oi cu cap de porc, o specie caracteristică Noii Olande.

Pînă aici, cîmpiile reaminteau întinderile monotone ale pampasului argentinian. Era același sol acoperit uniform de iarbă, același orizont cu o perfectă vizibilitate, de parcă era tăiat pe cer. Mac Nabbs susținea că nu trecuseră încă dincolo de regiunea aceea ; Paganel însă afirma că aspectul ținutului avea să se schimbe în curînd. La granița acestuia, grupul se aștepta să întîlnească locuri minunate.

Către ora trei, căruța străbătea o regiune întinsă, cunoscută sub numele de „mosquitos plains" — Cîmpia cu Țînțari — unde nu se zărea nici un arbore. Savantul avu satisfacția geografică să constate că ținutul își merita pe deplin numele. Călătorii și caii suferiră cumplit de pe urma înțepăturilor necontenite ale acestor țînțari nesuferiți ; cum însă nu era cu putință să te ferești, era mai ușor să le potolești urmările, cu ajutorul flacoanelor de amoniac existente în farmacia portativă. Paganel nu se putu abține să nu blesteme aceste insecte încăpățînate, care îl atacau pe toată înălțimea persoanei sale.

Spre seară, cîteva perdele naturale de salcîmi înveseliră cîmpia ; ici-colo se iviră tufișuri de gomifere albe. Mai departe se zăriră chiar urmele proaspete ale unor roți ; apoi arbori de origine europeană, măslini, lămîi, stejari tineri și, în sfîrșit, niște garduri bine întreținute. Boii, iuțind pasul la îndemnul lui Ayrton, ajunseră la stațiunea Red Gum la ora opt.

Numele de „stațiune" se dă fermelor din interiorul continentului unde se cresc vite, principala bogăție a Australiei. Crescătorii se numesc „squatters", adică oameni care se așază pe jos, pe pămîntul gol (de la verbul englez „to squat" — a se așeza). Într-adevăr, aceasta e poziția pe care o ia orice colonist obosit de peregrinările prin imensele întinderi ale Australiei.

Stațiunea Red Gum era o așezare de mică importanță. Dar Glenarvan găsi aci cea mai largă ospitalitate. Pentru călătorii care cer adăpost la aceste locuințe singuratice, masa este mereu gata, căci într-un colonist australian găsești întotdeauna o gazdă primitoare.

A doua zi, Ayrton înjugă boii, chiar în zori, deoarece voia să ajungă în aceeaşi seară pe teritoriul regiunii Victoria. Terenul devenea din ce în ce mai accidentat. Un şir de coline, acoperite complet de un praf stacojiu, unduia pînă departe în zare. S-ar fi spus că o imensă flamură roşie întinsă pe cîmpie era fluturată uşor de vînt. Cîţiva „malleys", un fel de brazi pătaţi cu alb, cu trunchiul drept şi neted, îşi răsfirau ramurile şi frunzişul lor verde-închis peste cîmpiile în care mişunau cîrduri de hîrciogi. Mai tîrziu apărură cîmpii întinse de mărăcini şi de gomifere tinere; apoi tufişurile se răriră, arbuştii izolaţi fură înlocuiţi cu arbori şi caravana întîlni cea dintîi categorie de păduri specifice Australiei.

În apropiere de graniţa Victoriei, aspectul ţinutului se schimbă destul de mult. Călătorii simţeau cum calcă pe un alt pămînt. Direcţia drumului lor rămase neschimbată, o perfectă linie dreaptă, întrucît nu întîlniseră nici un fel de obstacol — lac sau munte — care să le devieze drumul sau să-i determine să-l schimbe într-o linie curbă sau frîntă. Ei respectau şi puneau în practică prima teoremă de geometrie, urmînd, fără să se abată, drumul cel mai scurt dintre două puncte. Astfel nici nu-şi dădeau seama de oboseală şi de greutăţi. Marşul lor se desfăşura potrivit cu mersul încet al boilor; şi dacă aceste vite domole nu mergeau prea repede, în schimb nu făceau popasuri.

Şi astfel, după şaizeci de mile străbătute în două zile, caravana ajunse în seara zilei de 23 la Aspley, primul oraş al provinciei Victoria, aşezat la 141° longitudine, în districtul Wimerra.

Aici dejugară boii şi Ayrton îi lăsă în grija oamenilor de la Crown's Inn, un han care, în lipsa unei idei mai originale, se numea hotelul Coroana. Cina, compusă numai din berbec gătit variat, aburea pe masă.

Mîncară mult, dar vorbiră şi mai mult. Fiecare, dornic să afle cît mai multe din caracteristicile continentului australian, îl copleşea pe geograf cu întrebările. Paganel nu se lăsă rugat şi le descrise această provincie care se numea şi Australia cea fericită.

— Ce denumire nepotrivită! spuse el. Ar fi fost mai nimerit să se numească numai Australia cea bogată. Datorită minelor ei de aur, a intrat pe mîinile unei bande distrugătoare

şi sălbatice de aventurieri. Veţi vedea mai bine acest lucru cînd vom străbate terenurile aurifere.

— Colonia Victoria n-a fost întemeiată de curînd? întrebă lady Glenarvan.

— Ba da, doamnă, are abia treizeci de ani de existenţă. La 6 iunie 1835, într-o marţi...

— La şapte şi un sfert seara — adăugă maiorul, căruia îi plăcea să-l tachineze pe Paganel pentru mania lui de a preciza cu minuţiozitate datele.

— Nu, la şapte şi zece minute — îl corectă foarte serios geograful. Batman şi Falckner întemeiară o colonie la Port Philippe, în acel golf unde se întinde astăzi marele oraş Melborune. Timp de cincisprezece ani, colonia făcu parte din Noua Galie de sud, depinzînd de Sydney, capitala sa. Dar în 1851, se declară independentă şi luă numele de Victoria.

— Şi de atunci a tot progresat? întrebă Glenarvan.

— Apreciază şi dumneata, dragul meu prieten — răspunse Paganel. Iată datele ultimei statistici şi, orice-ar spune Mac Nabbs, nu cunosc ceva mai edificator decît cifrele.

— Haide — zise maiorul — spune-ne!

— În 1836, colonia Port Philippe avea două sute patruzeci şi patru de locuitori. Astăzi, provincia Victoria numără cinci sute cincizeci de mii de oameni. Un număr de şapte milioane de butuci de viţă produc anual o sută douăzeci şi una de mii de galoane de vin; o sută trei mii de cai galopează pe cîmpiile ei şi şase sute şaptezeci şi cinci de mii două sute şaptezeci şi două de cornute se hrănesc pe păşunile uriaşe.

— Porci nu are? întrebă Mac Nabbs.

— Da, şaptezeci şi nouă de mii şase sute douăzeci şi cinci, cu voia dumneavoastră, domnule maior.

— Şi cîte oi, Paganel?

— Şapte milioane o sută cincisprezece mii nouă sute patruzeci şi trei, Mac Nabbs.

— Cu asta pe care o mîncăm acum?

— Nu, fără ea, pentru că e deja mîncată pe trei sferturi.

— Bravo, domnule Paganel! strigă lady Helena, rîzînd din toată inima. Trebuie să recunoaştem că eşti doctor în aceste probleme geografice, şi, orice-ar face vărul meu Mac Nabbs, nu va izbuti să te prindă vreodată.

— Dar e meseria mea, doamnă, să știu lucrurile astea și să vi le spun la nevoie. De aceea, credeți-mă cînd vă spun că această țară ciudată ne rezervă multe surprize.

— Pînă aici, totuși... — răspuse Mac Nabbs, căruia îi făcea o deosebită plăcere să-l ațîțe pe geograf, ca să-i stîrnească verva.

— Așteaptă atunci, nerăbdătorule maior! strigă Paganel. Abia ai trecut de graniță, și gata, ai și început să te plîngi! Ei bine, ți-am spus și ți-o repet: acest ținut este cel mai curios de pe întregul pămînt. Felul în care s-a format natura, produsele și climatul, și chiar viitoarea lui dispariție au surprins și vor surprinde pe toți savanții din lume. Imaginați-vă, prieteni, un continent ale cărui margini, și nu centrul, s-au ridicat la început deasupra valurilor ca un inel gigantic; el închide poate în partea lui centrală o mare interioară pe jumătate evaporată. Fluviile lui seacă din zi în zi și nu există umiditate nici în aer, nici pe pămînt; arborilor le cade în fiecare an scoarța, în loc să le cadă frunzele, care de altfel nu sînt așezate cu fața spre soare, ci în profil și deci nu dau umbră, iar lemnul lor adeseori nu este combustibil; pietrele de construcție se topesc la ploaie; pădurile sînt scunde, iar ierburile gigantice; animalele sînt ciudate, patrupedele au rît, ca aricii și ornitorincul, fapt care a obligat pe naturaliști să creeze o clasă nouă a monotremelor; aici oile au cap de porc; vulpile sar din copac în copac; lebedele sînt negre; șoarecii își fac cuiburi aeriene; „Bower-bird"-ul [1] își deschide saloanele să primească vizitele prietenilor înaripați; păsările încîntă auzul prin diversitatea cîntecelor și obiceiurilor lor; una servește drept ceas, alta pocnește ca un bici de vizitiu, alta imită pe tocilar, alta bate secundele ca un metronom, alta rîde dimineața la răsăritul soarelui și, în sfîrșit, o altă pasăre plînge seara, la culcare! Regiune bizară și anormală; nici nu-ți vine să crezi că poate exista un pămînt așa de paradoxal, care să fie atîta împotriva legilor naturii! Pe drept cuvînt, savantul botanist Grimard a spus despre acest continent: „Priviți această Australie care este un fel de parodie a legilor universale sau, mai degrabă, o provocare zvîrlită în fața naturii!"

Tirada lui Paganel, desfășurată cu toată viteza, părea că nu se va mai opri. Elocventul secretar al Societății de geografie

[1] **Liliac (în limba engleză în text).**

nu se mai stăpînea. Perora necontenit, gesticulînd și agitîndu-și furculița, spre marea spaimă a vecinilor de masă. Dar, în sfîrșit, glasul lui fu acoperit de un ropot de aplauze, care îl făcu să tacă.

Desigur, după această înșiruire a curiozităților australiene, nimeni nu se gîndea să-i mai pună vreo întrebare. Și, totuși, maiorul nu se putu abține și-i zise, cu vocea lui calmă:

— Și asta-i tot, Paganel?

— Ei bine, nu, nu e tot! ripostă savantul, cu un nou avînt.

— Ce? întrebă lady Helena foarte mirată. Există și altceva mai uluitor în Australia?

— Da, doamnă, climatul ei. Acesta le întrece pe toate, și ne duce la concluzii uluitoare.

— Ce vorbești! strigară unii.

— Nu vorbesc despre clima sănătoasă a continentului australian, atît de bogat în oxigen și atît de sărac în azot; el nu are vînturi umede, deoarece alizeele bat paralel cu coastele sale, și cea mai mare parte dintre boli, de la tifos pînă la rujeolă și afecțiuni cronice, nu sînt cunoscute aici.

— Este totuși un avantaj însemnat — spuse Glenarvan.

— Fără îndoială, dar nu mă refer la aceasta — răspunse Paganel. Climatul de aici are și o altă însușire... neobișnuită.

— Care? întrebă John Mangles.

— O însușire moralizatoare.

— Moralizatoare?

— Da — afirmă savantul cu convingere. Da, moralizatoare! Așa după cum metalele nu se oxidează aci la aer, la fel și oamenii își sporesc calitățile. Aerul curat și uscat de aci înălbește totul în foarte scurt timp, rufele ca și sufletele! Și în Anglia au fost apreciate calitățile acestui climat, din punct de vedere moralizator, cînd s-au trimis aici oameni spre reeducare.

— Zău? Această influență se face într-adevăr simțită? întrebă lady Helena.

— Da, doamnă, atît la oameni, cît și la animale.

— Nu glumești, domnule Paganel?

— Cîtuși de puțin! De altfel, veți vedea că animalele aici sînt foarte docile.

— Nu se poate!

— Totuşi aşa este. Răufăcătorii, aduşi în această atmosferă înviorătoare şi sănătoasă, se schimbă radical numai în cîţiva ani. Acest efect este un lucru binecunoscut. În Australia, toate firile se îmblînzesc.

— Dar atunci dumneata, domnule Paganel, dumneata, care eşti din fire atît de bun — spuse lady Glenarvan — ce vei deveni pe pămîntul acesta binecuvîntat ?

— Şi mai bun, doamnă — răspunse Paganel. Şi mai bun !

CAPITOLUL X

RÎUL WIMERRA

A doua zi, la 24 decembrie, plecară cum se crăpă de ziuă. Deşi era cald, totuşi temperatura se dovedea suportabilă, drumul era aproape neted şi odihnitor pentru cai. Mica trupă parcurgea o cîmpie cu stufişuri destul de rare. Seara, după o zi bună de mers, corturile fură întinse pe malurile Lacului Alb, ale cărui ape erau sălcii şi deci nepotabile.

Jacques Paganel fu nevoit să admită că numele de alb se potrivea tot atît de puţin ca şi acel de galben Fluviului Galben, de neagră dat Mării Negre, roşie dat Mării Roşii, sau albastră dat Munţilor Albaştri. Vanitatea lui de geograf îl făcu să discute îndelung, argumentele sale nu fură însă convingătoare.

Olbinett pregăti cina cu punctualitatea sa obişnuită, şi imediat după aceea, în ciuda urletelor crunte ale şacalilor australieni, călătorii adormiră unii în căruţă, alţii în cort.

Dincolo de Lacul Alb se întindea o cîmpie minunată, toată acoperită cu crizanteme. A doua zi, în zori, Glenarvan şi tovarăşii săi ar fi admirat îndelung minunatul decor ce se desfăşura înaintea ochilor, dar fură nevoiţi să plece imediat. În depărtare se zăreau doar numai cîteva coline. Cît vedeai cu ochii, totul era numai un cîmp de flori de primăvară. Reflexele albăstrii ale inului cu frunze mici se îmbinau cu roşul-stacojiu al unei specii de „acanthus", caracteristică regiunii.

Nenumăratele soiuri de „emerophilis" înveseleau acest decor, şi terenurile îmbibate cu sare dispăreau sub nenumărate specii sălbatice de păpădie, lobodă şi sfeclă, unele verzi, altele roşcate, toate din familia salsolaceelor. Aceste plante sînt utile în industrie, obţinîndu-se prin arderea şi spălarea cenuşei lor o sodă excelentă. Paganel, care devenea botanist în mijlocul florilor, înşiră numele diferitelor specii. El menţionă că pînă acum în flora australiană s-au numărat patru mii două sute de specii de plante, grupate în o sută douăzeci de familii. Aceste precizări erau caracteristice pentru mania sa de statistician.

Mai tîrziu, după ce străbătuseră destul de repede vreo zece mile, se iviră tufe înalte de mimoze şi pîlcuri de flori albe. În aceste „spring plains" (cîmpii umezite de numeroase izvoare subterane), regnul vegetal nu se arată zgîrcit şi sub razele soarelui îşi desfăşoară cele mai minunate miresme şi culori.

În schimb, regnul animal este mai sărac în specii. Cîţiva „casoari" (o specie de struţ australian) săreau pe cîmp, fără ca să te poţi apropia de ei. Totuşi, maiorul izbuti să ochească un animal foarte rar, pe cale de dispariţie, un „jabiru", cocorul uriaş al coloniei engleze. Pasărea aceasta avea o înălţime de cinci picioare şi un cioc negru, conic, foarte ascuţit la vîrf, lung de patruzeci şi opt de centimetri. Reflexele violete şi purpurii ale corpului ei contrastau cu verdele lucios al gîtului, cu albul strălucitor al pieptului şi cu roşul aprins al picioarelor. Natura părea să fi întrebuinţat la pictatul acestei păsări toată gama culorilor primare.

Ea fu admirată îndelung. Maiorul ar fi fost eroul zilei, dacă tînărul Robert nu ar fi întîlnit şi doborît, cîteva clipe mai tîrziu, un animal diform, jumătate arici, jumătate furnicar, o vietate numai în parte terminată de natură, asemenea speciilor din era primară. O limbă ascuţită, lungă şi lipicioasă, foarte mobilă, atîrna din botu-i larg despicat. Cu ajutorul acesteia animalul prindea furnicile, care constituiau hrana lui de bază.

— Este un echidneu, deci face parte din familia aricilor — spuse Paganel, desemnînd acest monotrem cu numele ştiinţific. Aţi mai văzut un asemenea animal ?

— E oribil — răspunse Glenarvan.

— Oribil, dar foarte interesant, căci este specific Australiei şi oricît l-am căuta în altă parte a lumii, nu i-am găsi urma.

Bineînţeles, Paganel voia să ia cu el hidosul animal şi să-l pună în compartimentul de bagaje. Dar Olbinett protestă cu atîta indignare, încît savantul renunţă la această mostră.

Caravana depăşi în ziua aceea cu treizeci de minute meridianul 141°. Pînă atunci întîlniseră puţini colonişti şi foarte puţini squatteri. Ţinutul părea pustiu. Nici o urmă de indigeni, căci triburile acestora rătăcesc mai înspre nord, prin imensele pustietăţi brăzdate de afluenţii rîurilor Darling şi Murray.

Un spectacol interesant atrase atenţia călătorilor. Una din acele uriaşe turme, pe care negustorii le aduc tocmai din munţii din răsărit pînă în provinciile Victoria şi Australia meridională, se îndrepta spre sud.

Către ora patru seara, John Mangles semnală la vreo trei mile depărtare un nor imens de praf ce întuneca zarea. Cărui fapt se datora el oare ? Explicaţia nu era tocmai uşoară. Paganel, cu imaginaţia sa bogată, căutînd o justificare naturală, inclina să creadă că este un meteor. Ayrton îl opri să se mai aventureze în presupuneri, spunîndu-i că praful era stîrnit de o turmă de animale.

Maistrul nu se înşela. Norul compact se apropia alene. O dată cu el se apropia şi un adevărat concert de behăituri, nechezat şi mugete. Vocea omenească, sub forma unor strigăte, se împletea cu tot felul de fluierături ce acompaniau această simfonie pastorală.

La un moment dat, cînd capul coloanei se apropiase de caravană, din acel nor se desprinse un om. Era conducătorul acestei armate patrupede. Glenarvan intră cu el în vorbă şi i se prezentă fără nici un fel de introducere. Conducătorul, sau pentru a-i spune pe adevăratul lui nume „stockeeper"-ul, era proprietarul unei părţi din turmă. Îl chema Sam Machell şi venea într-adevăr din provinciile de răsărit, îndreptîndu-se spre golful Portland.

Turma lui se compunea din douăsprezece mii şaptezeci şi cinci de capete de vite şi anume : o mie de boi, unsprezece mii de oi şi şaptezeci şi cinci de cai. Toate aceste animale, cînd au fost cumpărate din şesurile Munţilor Albaştri, se clătinau pe picioare de slăbiciune. Acum erau duse la îngrăşat pe păşunile binecuvîntate ale Australiei meridionale. Apoi erau vîndute cu mari cîştiguri. Sam Machell, de pildă, cîştigînd la

fiecare bou două lire şi la fiecare oaie o jumătate de liră, avea un cîştig de cincizeci de mii de franci. Era o afacere productivă.

Sam Machell îşi povesti în cîteva cuvinte viaţa, în timp ce turma înainta prin tufele de mimoze. Lady Helena şi Mary Grant coborîră din căruţă, călăreţii descălecară şi se aşezară la umbra unui pom uriaş, pentru a asculta povestirea stockeeper-ului.

Sam Machell pornise la drum de şapte luni. Făcea vreo zece mile pe zi, dar nesfîrşita lui călătorie trebuia să mai dureze încă trei luni. Avea cu el, ca ajutor în această meserie, douăzeci de cîini şi treizeci de oameni, printre care şi cinci negri, foarte iscusiţi în regăsirea vitelor rătăcite. Şase căruţe veneau în urma acestei armate. Conducătorii, înarmaţi cu „stockwhipps" (harapnice), bice cu mînerul de optsprezece degete şi cureaua de nouă picioare, mergeau printre pîlcurile de vite, restabilind ici şi colo ordinea, adeseori tulburată. Cîinii alergau de o parte şi de alta a turmei.

Călătorii admirau disciplina turmei. Vitele mergeau despărţite după rasă, căci boii şi oile sălbatice se înţelegeau destul de prost între ele ; cei dintîi nu consimţeau niciodată să pască pe unde trecuseră cele din urmă. De aici, nevoia de a aşeza boii în frunte, care mergeau împărţiţi în două grupe asemenea unor batalioane. După ei veneau cinci regimente de oi, comandate de douăzeci de conducători, şi apoi plutonul cailor, care formau ariergarda.

Sam Machell le spuse că cei ce conduceau această armată nu erau cîini şi nici oameni, ci nişte boi inteligenţi, a căror superioritate era recunoscută de restul turmei. Ei mergeau în frunte, apucînd din instinct drumul cel bun şi arătîndu-se foarte convinşi că merită să fie băgaţi în seamă. Într-adevăr, erau trataţi în chip deosebit, căci turma se lăsa condusă numai de ei. Dacă voiau să se oprească, li se făcea pe plac, şi zadarnic ai fi încercat să porneşti turma după o oprire, dacă ei înşişi n-ar fi dat mai întîi semnalul de plecare.

Cîteva amănunte adăugate de stockeeper completară povestea acestei expediţii, care merita să fie scrisă, dacă nu chiar condusă, de Xenofon însuşi. Atîta vreme cît această armată străbătea şesul, totul mergea bine, afară de mici neplăceri şi puţină osteneală. Vitele păşteau în drum, se adăpau în nenu-

măratele rîulețe ce străbateau pășunile, dormeau noaptea, mergeau mai departe și se adunau supuse la lătratul cîinilor. Dar în marile păduri ale continentului, străbătînd desișurile de eucalipți și de mimoze, greutățile se înmulțeau. Plutoanele, batalioanele, regimentele se amestecau între ele sau se depărtau și trebuia să treacă o bucată de vreme pînă să le aduni din nou. Dacă din nenorocire vreunul din boii din fruntea coloanei se rătăcea, el trebuia să fie regăsit cu orice preț, altfel riscau să se iște o dezordine generală și păzitorii și-ar fi pierdut zile întregi căutîndu-le. Dacă apuca să înceapă ploile, atunci vitele leneșe refuzau să mai meargă, iar în timpul furtunilor puternice, animalele erau uneori înnebunite de panică.

Totuși, prin energia și munca sa, stockeeper-ul înfrîngea greutățile ce se iveau necontenit. Înaintau, străbăteau mile după mile; șesuri, codri și munți rămîneau în urma lor. La trecerea rîurilor, trebuia să ai puterea să adaugi la toate celelalte calități, într-o foarte largă măsură, răbdarea, ce era pusă la grea încercare, nu numai ore, ci zile și uneori chiar săptămîni întregi. Astfel stockeeper-ul se vedea țintuit deseori săptămîni în fața unei ape ce se putea trece, dar care nu mai fusese trecută. Piedica consta numai în încăpățînarea turmei care refuza să pășească înainte. Boii, după ce adulmecau apa, făceau cale întoarsă, în loc s-o înfrunte. Iar oile, decît să intre în apă, o luau mai degrabă la fugă. Atunci el aștepta noaptea, pentru a readuce turma spre rîu, dar totul era zadarnic. În acest caz berbecii cei mai voinici erau aruncați în apă, dar nici atunci oile nu se hotărau să-i urmeze. În sfîrșit, încercau să înfrîngă încăpățînarea animalelor prin sete, lăsîndu-le fără apă timp de cîteva zile. Turma se lipsea de apă, dar nu înainta. Duceau mieii pe malul celălalt, în speranța că mamele vor veni atrase de behăitul lor, dar acestea nu se lăsau impresionate și nici nu se clinteau măcar. Aceasta dura uneori și o lună întreagă; stockeeper-ul nu știa ce să mai facă cu „armata" care behăia, necheza și mugea. Apoi, într-o bună zi, fără motiv, dintr-un capriciu, fără să știe nici de ce și nici cum, un grup trecea rîul, dar și-atunci avea de înfruntat altă greutate, nemaiștiind cum să oprească turma să nu se repeadă de-a valma, căci și-rurile se îmbulzeau în așa măsură, încît multe animale se înecau în vîrtejurile apei.

Acestea au fost amănuntele date de San Machell. În timpul povestirii, o mare parte din turmă defilase în ordine. Era momentul să ajungă iarăși în fruntea armatei lui, pentru a alege cele mai bune pășuni. Își luă deci rămas bun de la lordul Glenarvan și încălecă un cal de o admirabilă rasă indigenă, pe care îl ținea de căpăstru unul din oamenii lui. Toți ceilalți se despărțiră de el printr-o caldă strîngere de mînă. Peste cîteva clipe, el dispăru într-un vîrtej de praf.

După acest popas, căruța porni iar la drum și nu se mai opri decît seara, la poalele muntelui Talbot.

Paganel observă atunci judicios că era 25 decembrie, prima zi de Crăciun, atît de sărbătorită în familiile englezești. Nici bucătarul nu uitase ziua aceasta și primi sincere felicitări de la comeseni pentru cina bogată ce o pregătise și o servise în cort. Trebuie să spunem că Olbinett se întrecuse într-adevăr pe sine. Scosese din rezervele sale un „meniu" de mîncăruri europene, care se întîlnesc rar în deșerturile Australiei. Masa copioasă era formată din șuncă de ren, felii de carne de vacă sărată, somn afumat, o prăjitură din orz și ovăz, ceai la discreție, whisky din belșug și cîteva sticle de porto. Te-ai fi crezut în sufrageria cea mare din Malcolm-Castle, în plină Scoție.

Nimic nu lipsea de la acest ospăț, începînd cu supa de ienuper și sfîrșind cu „minced-pies", obișnuitul desert scoțian. Totuși, Paganel mai adăugă și fructele unui portocal sălbatic, care creștea la poalele dealurilor. Era pomul băștinașilor, „moccaly", ale cărui fructe erau destul de fade, dar sîmburii zdrobiți erau iuți ca piperul din Cayenne. Geograful, din dragoste pentru știință, se încăpățînă să mănînce pînă la ultima felie, dar își arse gura și nu putu răspunde întrebărilor cu care-l copleșea maiorul, despre caracteristicile deșerturilor australiene.

A doua zi, la 26 decembrie, nu se întîmplă nimic care să merite a fi povestit. Dădură de izvoarele Norton-creek-ului și mai tîrziu, de rîul Mackenzie, pe jumătate secat. Vremea se menținea frumoasă, căldura era suportabilă; vîntul sufla dinspre sud și răcorea aerul, avînd același efect ca și vîntul de nord în emisfera boreală. Paganel atrase atenția asupra acestui lucru prietenului său, Robert Grant.

— E o întîmplare fericită — adăugă el — fiindcă în medie căldura e mai mare în emisfera australiană decît în cea boreală.

— De ce ? întrebă băiatul.

— De ce, Robert ? răspunse Paganel. N-ai aflat că pămîntul este mai apropiat de soare în timpul iernii ?

— Ba da, domnule Paganel.

— Şi că iarna e frig numai fiindcă razele soarelui cad oblic ?

— Exact.

— Ei bine, băiatul meu, tocmai de aceea este mai cald în emisfera australă.

— Nu înţeleg — răspunse Robert, făcînd ochii mari.

— Gîndeşte-te — reluă Paganel — cînd e iarnă în Europa, ce anotimp este aici, în Australia, la antipod ?

— Vară — spuse Robert.

— Ei bine, fiindcă tocmai în această epocă pămîntul se află mai aproape de soare... înţelegi ?

— Înţeleg.

— Vara regiunilor australe este mai caldă decît cea a regiunilor boreale, tocmai din cauza acestei apropieri a planetei noastre de soare.

— Aşa e, domnule Paganel.

— Deci, cînd spunem că soarele este mai aproape de pămînt în timpul iernii, lucrul acesta este valabil numai pentru noi, cei din partea boreală a globului.

— Iată un lucru la care nu m-am gîndit — răspunse Robert.

— Ei, băiatul meu, asta s-o ţii minte totdeauna...

Robert asculta cu plăcere mica lecţie de cosmografie şi află că temperatura medie a provinciei Victoria atingea şaptezeci şi patru de grade Fahrenheit (+23°33 centigrade).

Seara, călătorii îşi întinseră cortul la cinci mile dincolo de lacul Lonsdale, între muntele Drummont care se ridica la nord şi muntele Dryden, al cărui pisc puţin înalt se profila la orizont spre sud.

A doua zi, la ora unsprezece, căruţa atinse malurile rîului Wimerra, aşezat pe meridianul 43°.

Lat de o jumătate de milă, rîul curgea alene între două perdele de conifere şi salcîmi. Cîteva plante minunate din familia

mirţilor „metrosideros speciosa" îşi ridicau ramurile lor lungi şi plîgătoare, împodobite cu flori roşii, la o înălţime de vreo cincisprezece picioare. Mii de păsărele, granguri, cintezoi, porumbei cu aripi aurii, fără a mai pomeni de gălăgioşii papagali, zburau printre rămurelele verzi. Dedesubtul lor, pe luciul apei, plutea o pereche de lebede negre, sfioase, de care nu te puteai apropia. Ciudăţeniile rîurilor australiene dispărură în curînd între meandrele Wimerrei, care udă atît de capricios cîmpia aceasta atrăgătoare.

Între timp, căruţa se oprise pe un covor de iarbă, ce părea că îşi întinde ciucurii pînă în apele repezi ale rîului. Nu existau nici plute, nici pod. Trebuiau totuşi să treacă. Ayrton porni în căutarea unui vad practicabil. I se păru că rîul trebuia să fie mai puţin adînc la vreun sfert de milă în susul apei şi hotărî să-l treacă pe acolo. După cîteva sondaje, găsind o adîncime ce nu depăşea trei picioare, îşi deteră seama că pot trece, fără prea mari riscuri.

— Nu mai există nici un alt mijloc de a traversa rîul ? îl întrebă lordul Glenarvan pe maistru.

— Nu, milord — răspunse Ayrton — dar nu mi se pare de loc primejdios să trecem pe aici. Veţi vedea că vom izbuti.

— Lady Glenarvan şi miss Grant trebuie să coboare din căruţă ?

— Nicidecum. Boii mei au pasul sigur şi-mi iau eu răspunderea să-i duc pe drumul cel bun.

— Bine, Ayrton — răspunse Glenarvan — am încredere în dumneata.

Călăreţii înconjurară greoiul vehicul şi toţi intrară cu hotărîre în rîu. De obicei, căruţele care încearcă să treacă prin vad sînt încinse cu un fel de brîu de butoaie, care le susţin la suprafaţa apei. Lipsind acest colac, trebuia să încredinţeze soarta căruţei lor, agerimii boilor, mînaţi de prudentul Ayrton de la înălţimea caprei. Maiorul şi cei doi marinari tăiau apa la vreo cinci-şase metri înaintea celorlalţi, iar Glenarvan şi John Mangles, de o parte şi de alta a căruţei, erau gata să sară în ajutorul călătoarelor ; Paganel şi Robert încheiau convoiul.

Totul merse bine pînă spre mijlocul rîului. Dar aici albia se adînci mai mult şi apa ajunse mai sus de obezi. Boii, mergînd mai greu pe pietrele din vad, riscau să alunece şi să fie

luați de curent, cu căruță cu tot. Ayrton se arătă curajos și devotat; se aruncă în apă și, apucînd boii de coarne, izbuti să-i readucă pe drumul bun.

În clipa aceea se produse o izbitură cu totul neașteptată. Se auzi un pîrîit; căruța se înclină într-un unghi destul de mare, iar apa ajunse la picioarele călătoarelor; erau în pericol. Vehiculul începu să lunece, deși Glenarvan și John Mangles căutau s-o proptească. Fu un moment de mare îngrijorare.

Din fericire, boii se încordară și urniră căruța din loc, izbutind să se apropie de malul celălalt. Dădură apoi peste o pantă care urca și în curînd oamenii și animalele se aflau în siguranță pe țărmul opus, pe cît de uzi, pe atît de mulțumiți. Numai că partea din față a căruței se sfărîmase cînd se lovise, iar calul lui Glenarvan își pierduse potcoavele de la picioarele dinapoi.

Totul trebuia reparat imediat. Călătorii se uitau unul la altul destul de încurcați, cînd, deodată, Ayrton le propuse să se repeadă pînă la stațiunea Black-Point, la vreo douăzeci de mile spre nord, și să aducă cu el un fierar.

— Du-te, dragul meu Ayrton — îi spuse Glenarvan. Cît timp îți trebuie pentru dus și întors?

— Cred că cincisprezece ore — răspunse Ayrton — nu mai mult.

— Du-te atunci, iar noi vom întinde cortul pe malul Wimerrei, și te vom aștepta.

Cîteva clipe după aceea, maistrul, pe calul lui Wilson, dispăru îndărătul unei perdele de mimoze.

CAPITOLUL XI

BURKE ȘI STUART

Restul zilei se scurse în discuții și plimbări. Hoinărind și admirînd peisajul, călătorii străbătură malurile Wimerrei. Cocorii cenușii și ibișii, scoțînd strigăte răgușite, se fereau din calea vizitatorilor inoportuni. De asemenea, se ferea de ei și

pasărea de satin, refugiindu-se pe cele mai înalte ramuri ale smochinilor sălbatici. Granguri și alte păsări zburau fîlfîind printre variatele specii de liliacee. Lăstunii-pescari își întrerupeau pescuitul lor obișnuit, în timp ce tot neamul mai civilizat al papagalilor, „blue-mountain", împodobiți cu toate cele șapte culori ale spectrului, micul „roschill", cu capul stacojiu, cu gîtul galben, și „lori"-ul, cu penele roșii și albastre își vedeau mai departe de trăncăneala lor asurzitoare, în vîrful arborilor de cauciuc.

Astfel, călătorii au admirat pînă pe înserat natura feerică, cînd întinși pe iarbă, ascultînd susurul apelor, cînd rătăcind la întîmplare printre tufele de mimoze. Noaptea care se lăsă deodată, după un amurg foarte scurt, îi surprinse la o depărtare de vreo jumătate de milă de corturi. Se întoarseră conducîndu-se după Crucea Sudului, care strălucea la jumătate distanță între orizont și zenit, întrucît în emisfera australă nu se vedea Steaua Polară.

Olbinett întinsese masa sub cort; toată lumea se adună în jurul ei. Succesul cinei fu asigurat de un ostropel de papagali, doborîți cu multă dibăcie de Wilson și bine preparați de bucătar.

După ce isprăviră cina, se întrecură care să născocească un pretext ca să-i țină trezi cît mai mult în noaptea aceasta atît de frumoasă. Toată lumea fu de acord cînd lady Helena îi ceru lui Paganel să povestească istoria marilor călători australieni, lucru pe care-l făgăduise de multă vreme. Paganel atîta aștepta. Auditorii lui se întinseră sub un superb baksia. Fumul țigărilor se ridică în curînd, pierzîndu-se în frunzișul înecat de întuneric, și geograful, încrezător în memoria lui nesecată, luă imediat cuvîntul:

— Vă amintiți, prieteni, și maiorul desigur că nu a uitat, toată seria de călători pe care vi i-am înșirat pe *Duncan*. Dintre toți aceia care au încercat să pătrundă în interiorul continentului, nu mai patru au izbuitit să-l străbată de la sud la nord sau de la nord la sud. Ei sînt: Burke, în 1860 și 1861; Mac Kinlay în 1861 și 1862; Landsborough, în 1862 și Stuart tot în 1862. Am să vă vorbesc puțin despre Mac Kinlay și Landsborough. Primul a plecat din golful Adelaida spre golful Carpentaria. Al doilea din golful Carpentaria la Melbourne, amîndoi fiind trimiși de guvernul australian în cău-

tarea lui Burke, care nu se mai întorcea şi care avea să dispară pentru totdeauna.

Burke şi Stuart, aceştia sînt cei doi exploratori îndrăzneţi despre care vreau să vorbesc, şi încep fără nici o introducere.

La 20 august 1860, sub auspiciile Societăţii de geografie din Melbourne, pleca un fost ofiţer irlandez, pe nume Robert O'Hara Burke, altădată inspector de poliţie la Castlemaine. Îl întovărăşeau unsprezece oameni: William John Wills, un tînăr şi distins astronom, doctorul Beckler, un botanist, Gray King, un tînăr militar din armata Indiilor, Landells, Brahe şi mai mulţi cipai[1]. Călătorii aveau cu ei douăzeci şi cinci de cămile care trebuiau să poarte bagajele şi proviziile pentru optsprezece luni. Expediţia trebuia să ajungă la golful Carpentaria pe coasta nordică, urmînd mai întîi cursul rîului Cooper. Ea străbătu fără osteneală văile rîurilor Murray şi Darling şi ajunse la staţiunea Menindié, la marginea coloniilor.

Aici îşi dădură seama că bagajele erau prea împovărătoare. Această dificultate şi firea cam aspră a lui Burke iscară neînţelegeri în mijlocul expediţiei. Landells, conducătorul cămilelor, urmat de cîţiva servitori hinduşi, se despărţi de acesta şi se întoarse pe malurile rîului Darling. Burke îşi urmă drumul. Trecînd prin păşuni minunate, udate din belşug sau, dimpotrivă, străbătînd drumuri pietroase şi uscate, el coborî către Cooper's-creek. La 20 noiembrie, la trei luni de la plecare, el îşi instală un prim depozit de alimente pe marginea rîului.

Călătorii fură reţinuţi cîtăva vreme aici, negăsind vreun drum practicabil şi cu apă potabilă care să ducă spre nord. După mari greutăţi, dădu de o aşezare pe care o botezară portul Wills. Stabiliră aici un punct de aprovizionare, înconjurat de un gard şi situat la jumătatea drumului între Melbourne şi golful Carpentaria; Burke îşi împărţi trupa în două. O parte, sub ordinele lui Brahe trebuia să rămînă în fortul Wills trei luni şi mai bine, dacă nu-i vor lipsi proviziile, şi să aştepte întoarcerea celei de-a doua jumătăţi. În această din urmă coloană nu intrau decît Burke, King, Gray şi Wills. Luară cu ei şase cămile, merinde pentru trei luni, adică trei chintale de făină, cincizeci de livre de orez, cincizeci de livre de făină de ovăz, un chintal de carne de cal conservată, o

[1] Însoţitorii indigeni ai expediţiei.

sută de livre de carne de porc sărată şi de slănină şi treizeci de livre de biscuiţi, socotind că acestea ajung pentru o călătorie de şase sute de leghe, dus şi întors.

Cei patru oameni plecară. După ce străbătură anevoie un deşert pietros, ajunseră la rîul Eyre, la cel mai înaintat punct atins de Stuart în 1845 şi urmînd cît mai precis meridianul 140°, se îndreptară înspre nord.

La 7 ianuarie trecură tropicul sub un soare arzător, amăgiţi deseori de miraje, altădată lipsiţi de apă, răcoriţi uneori de mari furtuni, întîlnind ici-colo băştinaşi de care nu aveau de ce să se plîngă; într-un cuvînt, călătoriră fără să fie prea mult supăraţi de dificultăţile unui drum pe care nu-l întrerupeau nici lacurile, nici fluviile, nici munţii.

La 12 iunie, cîteva dealuri de gresie se iviră înspre nord. Printre acestea erau şi muntele Forbes şi o serie de lanţuri granitice, care se numesc „ranges". Aici fură nevoiţi să depună mari eforturi. Abia mergeau. Animalele refuzau să înainteze: „Urcăm pe ranges, cămilele năduşesc de frică!" scria Burke în carnetul său de călătorie. Totuşi, datorită energiei lor, exploratorii ajung pe malurile rîului Turner, apoi pe cursul superior al fluviului Flinders, pe care Stokes îl văzuse în 1841 şi care se varsă în golful Carpentaria, între perdele de palmieri şi eucalipţi.

Apropierea de ocean se vădea prin porţiuni întinse de terenuri mlăştinoase. O cămilă îşi găsi aci moartea. Celelalte refuzară să mai înainteze. King şi Gray fură nevoiţi să rămînă cu ele, Burke şi Wills continuară drumul înspre nord şi după greutăţi mari, destul de neclar redate în notele lor, ajunseră într-un punct în care fluxul mării inunda mlaştinile, dar nu văzură încă oceanul. Era la 11 februarie 1861.

— Astfel — întrebă lady Glenarvan — oamenii aceştia îndrăzneţi n-au putut merge mai departe?

— Nu, doamnă — răspunse Paganel. Pămîntul mlăştinos le fugea de sub picioare şi în aceste condiţii au început să se gîndească că ar fi mai bine să se întoarcă la fortul Wills, unde-i aşteptau tovarăşii lor. Tristă întoarcere, v-o jur! Slăbiţi şi istoviţi, abia tîrîndu-se, Burke şi tovarăşul său de drum îi regăsiră pe Gray şi King. Expediţia coborî apoi spre sud, pe drumul pe care veniseră, şi se îndreptă spre Cooper's-creek.

Peripețiile, primejdiile, suferințele îndurate pe drum nu le cunoaștem exact, fiindcă nu sînt redate în carnetul exploratorilor. Dar trebuie să fi fost îngrozitoare.

Într-adevăr, în luna aprilie, cînd au ajuns în valea Cooper-ului, nu mai erau decît trei: Gray, doborît de oboseală, murise cu puțin înainte. Patru cămile pieriseră. Totuși, dacă Burke izbutește să ajungă la fortul Wills, unde îl așteaptă Brahe cu depozitul de provizii, el și tovarășii lui sînt salvați. Își îndoiesc efortul; se tîrăsc încă vreo cîteva zile; la 21 aprilie zăresc gardurile fortului și ajung... Chiar în ziua aceea, după o așteptare zadarnică de cinci luni, Brahe plecase.

— Plecase! strigă tînărul Robert.

— Da, plecase! Chiar în aceeași zi, printr-o îngrozitoare fatalitate! Nota lăsată de Brahe arăta că acesta plecase numai cu șapte ceasuri înainte! Burke nu se putea gîndi să-i ajungă. Nenorociții, părăsiți cu totul, se refăcură puțin cu proviziile din depozit. Dar le lipseau mijloacele de transport și de Darling îi mai despărțeau o sută cincizeci de leghe.

Atunci Burke, în ciuda părerii lui Wills, se gîndi să ajungă la așezările australiene din apropierea muntelui Hopeless, la șaizeci de leghe de fortul Wills. Pornesc la drum. Din două cămile cîte-au rămas, una piere înecată într-un afluent noroios al Cooper's-creek-ului; pe cealaltă, care nu mai putea merge, au ucis-o și s-au hrănit cu carnea ei. În curînd au dat gata merindele. Cei trei nefericiți sînt siliți să se hrănească cu „nardu", o plantă de apă, ai cărei spori sînt comestibili. Din lipsă de apă, și mai ales neavînd în ce s-o transporte, nu se pot îndepărta de malurile Cooper-ului. Un incendiu le arde baraca și hainele. Sînt pierduți! Nu le rămîne altceva decît să moară.

Burke îl cheamă pe King lîngă el și-i spune: „Nu mai am decît cîteva ore de trăit; iată ceasul și notele mele. Cînd voi muri, vreau să-mi pui un pistol în mîna dreaptă și să mă lași așa cum sînt, fără să mă îngropi". După aceste cuvinte, Burke nu mai deschise gura și muri a doua zi dimineață.

Înspăimîntat, pierzîndu-și firea, King porni în căutarea unui trib australian. Cînd se întoarse, îl găsi și pe Wills mort. Pe King îl adăpostiră indigenii și expediția lui Howist, trimisă în căutarea lui Burke o dată cu Mac Kinlay și Landsborough,

îl regăsi în luna septembrie. Astfel, din cei patru exploratori, numai unul a supraviețuit traversării continentului australian.

Povestirea lui Paganel lăsase o impresie dureroasă în sufletul ascultătorilor. Fiecare se gîndea la căpitanul Grant, care rătăcea poate ca și Burke și tovarășii săi în mijlocul acestui continent funest. Naufragiații scăpaseră oare de suferințele care au decimat pe îndrăzneții pionieri? Identitatea situațiilor era atît de firească, încît ochii Mary-ei Grant se împăienjeniră de lacrimi.

— Tata! Bietul tata! murmură ea.

— Miss Mary! Miss Mary! spuse John Mangles. Astfel de chinuri se îndură numai în regiunile din centrul continentului. Căpitanul Grant se află în mîinile indigenilor, ca și King, și, ca și acesta, va fi salvat! El nu s-a aflat niciodată în condiții atît de grele.

— Niciodată — adăugă Paganel — și repet, draga mea, că australienii sînt ospitalieri.

— Vreau să sper! răspunse fata.

— Și Stuart? întrebă Glenarvan, care voia să-i schimbe gîndurile triste.

— Stuart? răspunse Paganel. A, Stuart a fost mai norocos și numele lui este astăzi celebru în analele australiene. Din 1848, John Mac Douall Stuart, compatriotul vostru, prieteni, l-a întovărășit pe Stuart în deșerturile din nordul Adelaidei. În 1860, întovărășit numai de doi inși, încearcă, zadarnic însă, să pătrundă în interiorul Australiei. Dar el nu era omul care să se descurajeze. În 1861, la 1 ianuarie, el părăsi Chambers-creek în fruntea a unsprezece tovarăși hotărîți, și nu se opri decît la șaizeci de leghe de golful Carpentaria; dar lipsindu-i proviziile, trebui să se întoarcă la Adelaida fără să fi traversat temutul continent. Totuși, avu curajul să-și încerce norocul și a treia oară. El organiză expediția care, de astă dată, avea să-și atingă ținta atît de mult dorită.

Parlamentul Australiei meridionale sprijini cu căldură această nouă expediție și votă o subvenție de două mii de lire sterline. Stuart luă toate măsurile pe care i le dictau experiența sa de pionier. Era însoțit de prietenii săi, naturalistul Waterhouse, Thring și Kekwick și vechii lui tovarăși Woodforde și Auld; în total zece inși. Luă cu el douăzeci de burdufe

de piele americană, care puteau cuprinde șapte galoane[1] fiecare, și la 5 aprilie 1862 membrii expediției se găseau adunați în bazinul lui Newcastle-Water, dincolo de paralela 28°, în punctul pe care nu-l putuse depăși Stuart. Itinerarul lui urma aproximativ meridianul 131° și se abătea, deci, cu șapte grade înspre vest de la drumul lui Burke.

Bazinul lui Newcastle-Water trebuia să fie baza noilor explorări. Călătorii încercară zadarnic să străpungă spre nord și nord-est codrii deși ce-i înconjurau. Nu izbutiră să ajungă la rîul Victoria nici pe la vest; stufișuri de nepătruns le închideau orice ieșire.

Stuart se hotărî atunci să-și schimbe bivuacul și izbuti să transporte corturile ceva mai la nord, în mlaștinile lui Hower. Îndreptîndu-se înspre est, în mijlocul șesurilor ierboase, dădu de rîulețul Daily, mergînd în susul lui vreo treizeci de mile.

Regiunea era acum minunată; pășunile îmbelșugate ar fi făcut fericit și îmbogățit pe un squatter; eucalipții creșteau aici neînchipuit de înalți. Stuart continua să înainteze, minunîndu-se la tot pasul; ajunse pe malurile rîului Strangway și ale Roper's-creek-ului, descoperit de Leichard. Apele lor curgeau printre păduri de palmieri falnici, așa cum numai în această regiune tropicală vedeai; aci trăiau triburi de indigeni, care-i primiră bine pe exploratori.

De la acest punct, expediția se abătu spre nord-nord-vest, căutînd, într-o regiune acoperită de gresie și de stînci feruginoase, izvoarele rîului Adelaida, care se varsă în golful Van Diemen. Rîul străbătea apoi regiunea Arnhem, printre uriașe „verze palmifere", bambuși și pini. Rîul Adelaida se lățea; malurile lui deveneau mlăștinoase, marea era aproape.

Marți, 22 iulie, Stuart își așeză cortul printre mlaștinile Fresh-Water-ului, fiind foarte mult împiedicat de nenumăratele pîraie care îi tăiau drumul. Trimise atunci trei tovarăși în căutarea unor drumuri mai ușor de străbătut. A doua zi, cînd ocolind mlaștini inaccesibile, cînd împotmolindu-se în ele, ajunse la o cîmpie mai ridicată, acoperită de mănunchiuri de gomifere și arbori cu scoarța fibroasă; cîrduri de gîște, ibiși și păsări acvatice extrem de sălbatice zburau în toate direcțiile. Indigeni vedeai puțini sau aproape de loc. Se zăreau numai cîteva dîre de fum ale unor așezări depărtate.

[1] Măsură englezească de patru litri și jumătate. (N. A.)

La 24 iulie, la nouă luni după plecarea din Adelaida, Stuart pornește la ora opt și douăzeci dimineața înspre nord; vrea să ajungă la mare chiar în aceeași zi. Relieful este ușor ridicat, presărat cu minereu de fier și cu roci vulcanice; arborii devin mai mici, iau o înfățișare maritimă; se ivește o vale largă, aluvionară, închisă de o perdea de arbuști. Stuart aude limpede clipocitul valurilor ce mîngîie coasta, dar nu spune nimic tovarășilor săi. Pătrund într-un desiș de viță de vie sălbatică.

Stuart mai face cîțiva pași și iată-l pe malurile Oceanului Indian. „Marea! Marea!" strigă Thring încremenit de mirare. Ceilalți se năpustesc după el și cu strigăte de „ura" salută Oceanul Indian.

Continentul fusese traversat pentru a patra oară!

Stuart, așa cum făgăduise guvernatorului sir Richard Macdonnell, își spălă picioarele, fața și mîinile în apele mării. Pe urmă, se întoarse și pe scoarța unui copac își săpă inițialele: J.M.D.S.

Tabăra fu așezată lîngă un rîuleț cu apele repezi.

A doua zi, Thring plecă în recunoaștere, vrînd să vadă dacă nu se poate ajunge la gura rîului Adelaida pe la sud-est; dar pămîntul fiind prea mlăștinos pentru a trece cu caii, trebui să renunțe. Stuart alese atunci un copac mai înalt, într-un luminiș. Îi tăie crengile de jos, și în vîrf arboră steagul australian. Pe scoarța copacului înscrise cuvintele: „Sapă pămîntul la un picior spre sud".

Și dacă vreun călător va săpa pămîntul în locul indicat, el va găsi o cutie de tablă, iar în cutie documentul ale cărui cuvinte mi-au rămas întipărite în minte:

MAREA EXPEDIȚIE
DE EXPLORARE ȘI TRAVERSARE
A AUSTRALIEI DE LA SUD LA NORD

„Exploratorii conduși de John Mac Douall Stuart au ajuns aici la 25 iunie 1863, după ce-au traversat toată Australia, de la Oceanul Înghețat de Sud pînă la țărmul Oceanului Indian, trecînd prin centrul continentului. Au părăsit Adelaida la

26 octombrie 1861, şi au depăşit, la 21 ianuarie 1862, ultima staţiune a coloniei, pornind spre nord. În amintirea acestui fericit eveniment au înălţat aici drapelul australian. Totul merge bine".

Urmează semnăturile lui Stuart şi ale tovarăşilor lui.

Astfel s-a pecetluit acest mare eveniment, care a avut un răsunet imens în toată lumea.

— Şi oamenii aceştia curajoşi şi-au revăzut prietenii lor din sud? întrebă lady Helena.

— Da, doamnă — răspunse Paganel — toţi şi i-au revăzut, dar numai după eforturi uriaşe. Stuart a fost cel mai încercat la întoarcerea spre Adelaida; starea lui fizică era îngrijorătoare din pricina scorbutului de care se îmbolnăvise. La începutul lui septembrie, boala se înrăutăţise într-atît, încît nu mai credea să mai ajungă să revadă regiunile locuite. Nu se mai putea ţine în şa; era purtat pe o targă instalată între doi cai. La sfîrşitul lui octombrie scuipă sînge; era complet epuizat. Fu tăiat un cal ca să i se facă o supă; la 28 octombrie se credea că moare, scăpă însă şi din ultima criză, iar la 10 decembrie, mica trupă ajunse cu toţi oamenii în viaţă la primele aşezări omeneşti.

La 17 decembrie, Stuart intră în Adelaida, unde fu primit cu mult entuziasm de populaţia de acolo. Dar sănătatea îi era încă zdruncinată. La puţin timp după ce primi medalia de aur a Societăţii de geografie, el se îmbarcă pe Indus plecînd în scumpa lui Scoţie, în patria sa, unde îl vom revedea la întoarcere [1].

— E un om de o extraordinară energie morală — spuse Glenarvan — şi energia morală, mai mult decît cea fizică, duce la îndeplinirea celor mai mari fapte. Scoţia e pe drept cuvînt mîndră să-l numere printre fiii ei.

— Şi după Stuart nici un alt călător n-a mai fost ispitit să facă noi descoperiri?

— Ba da, doamnă — răspunse Paganel. V-am vorbit adesea de Leichard. Acest explorator făcuse, în 1844, o expediţie remarcabilă în Australia septentrională. În 1848 întreprinse o

[1] Paganel a putut să-l mai revadă pe Stuart la revenirea lui în Scoţia, dar nu s-a putut bucura mult timp de tovărăşia acestui călător celebru. Stuart a murit la 5 iunie 1866, într-o casă modestă la Nottingham-Hill. (N. A.)

a doua expediţie spre nord-est. Dar de şaptesprezece ani nu s-a mai auzit nimic de el. Anul trecut, doctorul Müller, celebrul botanist din Melbourne, a deschis o subscripţie publică pentru cheltuielile unei expediţii. Aceasta a fost repede organizată, şi un grup de squatteri curajoşi, comandaţi de inteligentul şi îndrăzneţul Mac Intyre, au părăsit la 21 iunie 1864 păşunile de pe malurile rîului Paro. În clipa în care vă vorbesc, ei trebuie să fi înaintat mult în interiorul continentului, în căutarea lui Leichardt. De-ar izbuti să-l găsească, şi de-am putea şi noi găsi într-o zi, ca şi el, pe prietenii care ne sînt atît de scumpi!

Astfel se sfîrşi povestea geografului. Se făcuse tîrziu. Toţi îi mulţumiră lui Paganel şi peste cîteva clipe dormeau adînc, în timp ce pasărea-ceas, ascunsă în frunzişul gomiferilor albi, bătea regulat secundele acestei nopţi liniştite.

CAPITOLUL XII

CALEA FERATĂ DE LA MELBOURNE LA SANDHURST

Maiorul, cînd îl văzu pe Ayrton părăsind corturile de pe malurile Wimerrei şi plecînd în căutarea unui fierar în staţiunea Black-Point, nu-şi putu stăpîni bănuiala. Nu suflă nimănui nici un cuvînt despre îndoielile lui personale şi se mulţumi să supravegheze împrejurimile rîului. Nimic nu tulbura liniştea acestor cîmpii învăluite în tăcere şi, după cîteva ceasuri de întuneric, soarele se ivi din nou la orizont.

Lui Glenarvan, în schimb, nu-i era teamă decît că Ayrton se va întoarce singur; fără lucrători, căruţa nu putea porni la drum. Călătoria urma să fie întreruptă poate pentru mai multe zile şi Glenarvan, care era nerăbdător s-o vadă dusă la bun sfîrşit, nu concepea nici o întîrziere.

Din fericire, Ayrton nu-şi pierduse timpul degeaba, nu dăduse greş în încercările lui. A doua zi se întoarse în zori. Îl însoţea un om care spunea că este fierarul staţiunii Black-Point.

Era un flăcău voinic, înalt, cu o fizionomie aspră și întunecată, care nu te impresiona de loc plăcut. Dar, de fapt, aceasta nu avea nici o importanță, dacă-și cunoștea meseria. În orice caz, nu vorbea decît cînd trebuia.

— E un lucrător priceput ? îl întrebă John Mangles pe maistru.

— Nu-l cunosc mai mult decît dumneavoastră, domnule căpitan — îi răspunse Ayrton. Vom vedea.

Fierarul se puse pe lucru și după felul cum repară partea de dinainte a căruței, se vedea bine că era de meserie. Lucra cu multă îndemînare și cu o vigoare puțin obișnuită. Maiorul observă la încheieturile mîinilor lui bătătorite o dîră neagră de sînge. Era urma unei răni proaspete, pe care mînecile nu destul de lungi ale unei cămăși aspre de lînă nu o ascundeau în întregime. Mac Nabbs îl întrebă pe fierar cărui fapt se datorau rosăturile care trebuie să fi fost foarte dureroase. Acesta nu-i răspunse însă nimic, ci își văzu de treabă mai departe.

În două ore căruța fu reparată.

De asemenea, calul lui Glenarvan fu repede potcovit, căci fierarul avusese grijă să-și aducă cu el toate cele necesare. Potcoavele aveau ceva caracteristic, lucru pe care maiorul îl observă îndată. Pe partea din față aveau o treflă grosolan cioplită. Mac Nabbs i-o arătă lui Ayrton.

— E marca din Black-Point — le explică maistrul. Ea îngăduie să dai de urma cailor care se depărtează de stațiune și să nu-i confunzi cu alții.

În curînd, calul fu potcovit. Omul își ceru apoi plata, plecînd fără să fi scos măcar patru vorbe.

Peste o jumătate de ceas, călătorii se aflau din nou la drum. Dincolo de perdelele de mimoze se întindea o cîmpie larg deschisă, care-și merita pe deplin numele de „open plain". Cîteva resturi de cuarț și roci feruginoase se zăreau prin stufișuri ; ierburi înalte și țarcuri adăposteau numeroase turme de animale. Peste alte cîteva zile, roțile căruței brăzdau destul de adînc terenurile lacustre, unde susurau izvoare pe jumătate ascunse după o perdea de trestii uriașe. Apoi trecură prin dreptul unor smîrcuri sărate, ce se evaporau văzînd cu ochii. Călătoria nu întîmpina greutăți, și trebuie să adăugăm că nu era nici plictisitoare.

Lady Helena invita rînd pe rînd pe călători în căruță, căci „salonul" era foarte strîmt. Astfel se odihneau cu toții după istovitorul marș călare, bucurîndu-se de societatea plăcută a celor două femei. Lady Helena, ajutată de miss Mary, făcea onorurile „casei" lor ambulante. Firește, nici John Mangles nu era uitat la aceste invitații zilnice, mai ales că tonul lui serios făcea conversația și mai interesantă.

Astfel tăiară în diagonală drumul de diligență dintre Crowland și Horsham, prăfuit, și pe care pietonii nu-l folosesc niciodată. Au trecut cîteva culmi joase de dealuri, la hotarul comitatului Talbot, și seara, caravana ajunse la trei mile la nord de Maryborough. Ploua atît de mărunt și des, încît în oricare altă țară terenul ar fi fost complet desfundat, dar aici, aerul absorbea într-atîta umiditatea, încît cei din corturi nu avură nimic de suferit.

A doua zi, la 29 decembrie, marșul fu încetinit puțin de un șir de munți nu prea înalți, care formau o Elveție în miniatură. Trebuiau să urce și să coboare necontenit și deci să îndure zdruncinături neplăcute. Călătorii făcură o parte din drum pe jos, fără să se plîngă.

La ora unsprezece, ajunseră la Carlsbrook, un oraș destul de însemnat. Ayrton era de părere să înconjoare orașul fără să intre, pentru a cîștiga timp, spunea el. Glenarvan fu de aceeași părere, dar Paganel, totdeauna foarte curios, voia să-l viziteze.

Îl lăsară să-și facă cheful și căruța își văzu liniștită de drum.

Paganel, după cum îi era obiceiul, îl luă cu el și pe Robert. Vizita prin localitate fu scurtă, dar suficientă ca să-i dea o idee exactă asupra orașelor australiene. La Carlsbrook era o bancă, o judecătorie, o piață, o școală, o biserică, vreo sută de case de cărămidă, perfect uniforme. Totul construit după moda englezească, într-un patrulater regulat, brăzdat de străzi paralele. Nimic mai simplu, dar în același timp nimic mai monoton. Cînd orașul se mărește, străzile se lungesc asemenea pantalonilor unui copil care crește. Simetria inițială nu suferă astfel de loc.

O activitate febrilă caracteriza viața orașului Carlsbrook, simptom specific așezărilor nou-născute. Pare-se că în Australia orașele cresc ca arborii la căldura soarelui. Oamenii de afaceri străbăteau străzile, cei ce expediau aur se înghesuiau

pe la birourile de primire, unde prețiosul metal venea din uzinele din Bendigo sau de la muntele Alexandru, escortat de poliția locală. Toată această lume, preocupată de interese personale, nu se gîndea decît la afacerile ei proprii și străinii treceau neobservați în mijlocul acestei populații agitate.

După ce-au colindat vreun ceas prin Carlsbrook, cei doi vizitatori își ajunseră din urmă tovarășii, pe o cîmpie cultivată cu grijă. Apoi trecură peste prerii lungi, cunoscute sub numele de „Low Level plains“, cu nenumărate turme de oi și colibe de ciobani. Deodată, se ivi deșertul, fără nici un fel de trecere, așa cum este de altfel caracteristic naturii australiene. Dealurile Simpson și muntele Tarrangower însemnau colțul pe care-l face înspre sud districtul Loddo, pe meridianul 144°.

Totuși, pînă acum nu întîlniseră nici un trib de băștinași care să trăiască în stare de sălbăticie. Glenarvan se întreba dacă Australia nu e lipsită de australieni, așa cum lipseau indienii din pampasul Argentinei. Dar Paganel le spuse că la această latitudine indigenii trăiau mai ales în șesurile lui Murray, la vreo sută de mile spre răsărit.

— Ne apropiem de țara aurului — spuse el. Nu mai avem nici două zile de mers pînă ce vom străbate regiunea atît de bogată a muntelui Alexandru. Aici, în 1852, au năvălit un adevărat roi de mineri. Băștinașii au fost nevoiți să se retragă în deșerturile din interior. Străbatem o țară civilizată, deși nu ne dăm seama, și drumul nostru va tăia, chiar în această zi, calea ferată care leagă rîul Murray de mare. Ei bine, o linie ferată în Australia e un lucru surprinzător!

— De ce, Paganel? îl întrebă Glenarvan.

— Pentru că, pentru că e strigător la cer! O, știu bine că totul vi se pare simplu, vouă, care sînteți obișnuiți să colonizați regiuni îndepărtate! Dar aceasta uimește spiritul unui francez ca mine, și-i încurcă toate ideile despre Australia.

— Fiindcă priviți trecutul și nu prezentul — răspunse John Mangles.

Un fluierat puternic le întrerupse discuția. Se găseau la mai puțin de o milă de calea ferată. O locomotivă, care venea dinspre sud, mergînd cu viteză mică, se opri tocmai la punctul de intersecție al căii ferate cu drumul pe unde mergea căruța.

Așa cum le spusese Paganel, linia ferată lega capitala Victoriei de Murray, cel mai mare fluviu din Australia. Acest

curs uriaș de apă, descoperit de Stuart în 1828, izvorînd din Alpii australieni, unit cu apele rîurilor Lachan și Darling, curge de-a lungul întregii frontiere nordice a provinciei Victoria, vărsîndu-se apoi în golful Encounter, lîngă Adelaida. El străbate regiuni fertile și stațiunile squatter-ilor se înmulțesc pe întreg parcursul, datorită tocmai mijloacelor de comunicație ușoare, pe care le stabilește calea ferată cu orașul Melbourne.

Această cale ferată era exploatată atunci pe o lungime de o sută cinci mile, între Melbourne și Sandhurst, trecînd pe la Kyneton și Castlemaine. În construcție încă, linia se mai prelungea șaizeci de mile pînă la Echuca, orașul-capitală a coloniei Riverina, întemeiată chiar în acel an pe malul lui Murray.

Paralela 37° tăia linia ferată la cîteva mile mai la nord de Castlemaine și mai exact, tocmai la Camden Bridge, unde este construit un pod peste rîul Lutton, unul din numeroșii afluenți ai Murray-ului.

Spre acest punct îndrepta Ayrton căruța. Călăreții mergeau înainte și, atrași într-acolo de un sentiment de vie curiozitate, galopară pînă la Camden Bridge.

O mulțime destul de numeroasă se îndrepta spre podul de cale ferată. Locuitorii din stațiunile vecine își părăseau casele; ciobanii își lăsau turmele în voie pe marginile drumului de fier. Se puteau auzi strigăte des repetate:

— La drumul de fier! La drumul de fier!

Trebuie să se fi produs un eveniment grav, ca să pricinuiască o asemenea agitație. Poate o catastrofă.

Glenarvan, urmat de tovarășii săi, dădu pinteni calului. În cîteva minute, ajunseră la Camden Bridge. Aici pricepu cauza fierberii.

Avusese loc un accident îngrozitor; nu o ciocnire de trenuri, ci o deraiere, urmată de o prăbușire, care amintea cele mai mari catastrofe de cale ferată din America. Rîul pe care îl traversa linia ferată era plin de sfărîmăturile vagoanelor și ale locomotivei. Fie că podul se rupsese sub greutatea trenului încărcat, fie că trenul deraiase de pe șină, cinci din cele șase vagoane se prăbușiseră în albia rîului Lutton, tîrîte de locomotivă. Numai ultimul vagon, scăpat ca prin minune prin ruperea lanțului, rămăsese pe linia ferată, doar la vreun metru de prăpastie. Dedesubt nu era decît o îngrămădire de osii înnegrite și strîmbate, un morman de vagoane cu pereții sparți

de şine îndoite, de traverse arse. Lovindu-se, cazanul locomotivei explodă proiectînd plăci sfărîmate de fontă la distanțe enorme. Din toată această aglomerare de obiecte informe mai ieşeau încă ici-colo flăcări şi coloane de aburi, amestecate cu un fum negru. După groaznica prăbuşire, urma un incendiu şi mai groaznic. Numeroase dîre de sînge, mădulare risipite, cadavre carbonizate se vedeau peste tot locul şi nimeni nu îndrăznea să socotească numărul victimelor îngropate sub această îngrămădire de fiare.

Glenarvan, Paganel şi maiorul, amestecați în mulțime, ascultau ceea ce spunea lumea. În timp ce încerca să salveze oamenii rămaşi în viață, fiecare căuta să-şi explice într-un fel catastrofa.

— S-a rupt podul! spunea unul.

— Rupt? întrebau mirați alții. Cum să se rupă, cînd e încă neatins? Au uitat să-l închidă la trecerea trenului. Asta-i tot.

Era într-adevăr un pod mobil care se deschidea cînd treceau vasele. Cantonierul, dintr-o neglijență de neiertat, uitase oare să-l închidă, şi trenul, în plină viteză, se repezise în gol şi se prăbuşise în albia rîului? Această ipoteză se putea uşor admite, căci, dacă o jumătate de pod zăcea sub sfărîmăturile vagoanelor, cea de-a doua atîrna pe celălalt mal, cu lanțurile neatinse. Nu mai încăpea îndoială: o neglijență a cantonierului pricinuise întreaga catastrofă.

Accidentul se petrecuse noaptea, cu expresul nr. 37, care plecase din Melbourne la ora unsprezece patruzeci şi cinci. El trebuie să fi avut loc la trei şi cincisprezece dimineața, deci la douăzeci şi cinci de minute după ce trenul părăsise Castlemaine.

Călătorii din ultimul vagon au încercat să ceară ajutor, dar telegraful nu mai funcționa; cîțiva stîlpi zăceau trîntiți la pămînt. Abia după trei ore autoritățile din Castlemaine au ajuns la locul catastrofei.

Încercările de salvare, executate de un grup de polițişti comandați de un ofițer, începuseră de la şase dimineața, sub directivele lui Mitchell, inspector general şi colonel. Squatterii şi oamenii lor săriseră şi ei în ajutor şi munciră fără preget să stingă mai înainte de toate incendiul care mistuia grămada de sfărîmături. Cîteva cadavre de nerecunoscut zăceau pe panta

terasamentului. Zadarnic ai fi încercat să scoți o ființă vie din cuptorul acesta. Focul desăvîrşise opera de distrugere. Dintre toți călătorii, al căror număr total nici nu se ştie, numai zece, care călătoreau în ultimul vagon, supraviețuiseră. Administrația căilor ferate trimisese o locomotivă la Castlemaine să readucă vagonul scăpat.

În acest timp, lordul Glenarvan se prezentase inspectorului general şi discuta cu el şi cu ofițerul de poliție. Ofițerul era un om înalt şi slab, cu sînge rece, pe care nimic nu-l putea tulbura, şi care, chiar dacă ar fi fost vreodată emoționat, n-ai fi putut-o citi pe fața lui cu trăsături atît de impasibile. În fața dezastrului, el se comportă ca un matematician în fața unei probleme: căuta s-o rezolve, aflîndu-i necunoscuta. La exclamația lui Glenarvan: „Ce nenorocire!", el răspunse liniştit:

— Mai mult decît atît, milord!

— Mai mult decît atît? exclamă contrariat Glenarvan. Ce poate fi mai mult decît o nenorocire?

— O crimă — răspunse liniştit ofițerul de poliție.

Fără să se oprească asupra expresiei nepotrivit folosită, Glenarvan se întoarse înspre Mitchell, întrebîndu-l din ochi.

— Da, milord — îi răspunse acesta. Ancheta noastră ne-a convins că această catastrofă este rezultatul unei crime. Ultimul vagon, cel de bagaje, a fost prădat. Călătorii care au supraviețuit au fost atacați de o bandă de cinci-şase răufăcători. Podul a fost lăsat deschis dinadins, nu din neglijență, şi dacă se face o legătură între catastrofă şi dispariția cantonierului, trebuie să conchidem că acest mizerabil s-a făcut complicele criminalilor.

Ofițerul de poliție clătină din cap la deducția inspectorului general.

— Nu eşti de aceeaşi părere? îl întrebă Mitchell.

— Nu, în ceea ce priveşte complicitatea cantonierului.

— Crima — reluă inspectorul general — trebuie s-o atribuim indigenilor care rătăcesc prin cîmpiile Murray-ului. Dar fără ajutorul cantonierului, aceştia n-ar fi putut deschide podul, căci nu-i cunosc mecanismul.

— Just — răspunse ofițerul de poliție.

— Or — adăugă Mitchell — s-a constatat, din depoziția unui cîrmaci, al cărui vas a trecut Camden Bridge pe la zece

patruzeci seara, că podul a fost închis în regulă, după trecerea sa.

— Perfect.

— Astfel, complicitatea cantorierului îmi pare stabilită cu certitudine.

Ofiţerul de poliţie clătina din cap fără întrerupere.

— Dar atunci, domnule — îl întrebă Glenarvan — nu atribuiţi crima indigenilor ?

— Nicidecum.

— Atunci, cui ?

În clipa aceea, din susul rîului se auzi larmă de glasuri. Un grup numeros de oameni, ce se găseau la circa o jumătate de milă, se apropiau. În curînd ajunseră în staţie. În centrul grupului, doi inşi purtau un corp inert. Era cadavrul cantonierului, care se şi răcise. O lovitură de pumnal îl izbise în inimă. Asasinii, tîrîndu-i corpul departe de Camden Bridge, voiseră, fără îndoială, să abată bănuielile poliţiei în timpul primelor cercetări. Or, această descoperire confirma întocmai îndoielile ofiţerului. Indigenii n-aveau nimic de-a face cu crima.

— Cei ce-au dat lovitura — spuse el — sînt oameni obişnuiţi cu folosirea acestui mic instrument.

În timp ce vorbea, poliţistul le arătă o pereche de „darbies", un fel de cătuşe formate dintr-un inel dublu de fier, prevăzut cu o broască.

— În curînd — adăugă el — voi avea plăcerea să le ofer această brăţară, ca dar de Anul nou.

— Atunci bănuiţi... ?

— Pe cei care „au călătorit gratis pe navele maiestăţii sale".

— Cum ? Ce ! Nişte ocnaşi ! strigă Paganel, care cunoştea această metaforă folosită în coloniile australiene.

— Credeam — observă Glenarvan — că cei deportaţi n-au dreptul de liberă trecere prin provincia Victoria.

— De — replică ofiţerul de poliţie — dacă nu au dreptul, şi-l iau uneori singuri, cîteodată mai evadează şi cred că nu mă înşel dacă spun că aceştia vin direct din Perth. Ei bine, vă asigur că se vor întoarce acolo, şi încă în curînd !

Mitchell, printr-un gest, aprobă cuvintele ofiţerului de poliţie. În clipa aceea, căruţa ajungea la nivelul căii ferate. Glenarvan voi să cruţe călătoarele de groaznicul spectacol de la

Camden Bridge. Îl salută pe inspectorul general, luîndu-şi rămas bun şi făcu prietenilor lui semn să-l urmeze.

— Nu e cazul — spuse el — să ne întrerupem călătoria.

Ajunşi la căruţă, Glenarvan îi povesti foarte simplu lady-ei Helena despre accident, fără să-i spună cum fusese pus la cale în mod criminal, de asemenea nu-i pomeni nimic despre banda de condamnaţi care cutreierau ţinutul. Lui Ayrton îi făcu cunoscut lucrul acesta între patru ochii. Mica trupă traversă apoi calea ferată la vreo cîteva sute de metri mai sus de pod, şi-şi reluă drumul înspre răsărit.

CAPITOLUL XIII

PREMIUL ÎNTÎI LA GEOGRAFIE

Cîteva dealuri se profilau prelung în zare, punînd capăt cîmpiei, la două mile de linia ferată. Căruţa trecu în curînd prin nişte chei înguste şi întortocheate. Ele dădeau într-o regiune feerică, în care copaci frumoşi, grupaţi în pîlcuri şi nu în păduri, creşteau cu exuberanţa specific tropicală. Printre cei mai frumoşi se distingeau „casuarina", care pare să fi împrumutat de la stejar structura robustă a trunchiului, de la salcîm florile parfumate şi de la pin asprimea frunzelor sale verzi-albăstrii. Printre ramurile lor se zăreau conurile înalte şi zvelte ale acelei plante atît de curioase, „banksia latifolia". Arbuşti mari cu frunze căzătoare dădeau munţilor aspectul unei ape verzi revărsate din vase prea pline. Privirea ezita între atîtea minuni ale firii, neştiind ce să admire mai întîi.

Micul grup se opri o clipă în loc. Ayrton oprise boii, la ordinul lady-ei Helena. Roţile mari ale căruţei nu mai scîrţîiau pe nisip. Între grupurile de copaci se întindeau covoare verzi ; numai cîteva ridicături de pămînt — nişte movilite regulate — împărţeau terenul în loturi distincte, dîndu-i aspectul unei table de şah.

Paganel nu se înşelase cînd recunoscuse în aceste singurătăţi înverzite, aşezate atît de poetic, un loc pentru odihnă veşnică.

Erau morminte pătrate, ale căror urme dispăruseră aproape cu totul sub iarbă, morminte pe care călătorul le întîlnește atît de rar pe pămîntul australian.

— Crîngurile morții — spuse el.

Într-adevăr, se aflau într-un cimitir al indigenilor, dar care era atît de înverzit, de umbros, de înveselit de stoluri zglobii de păsări, atît de îmbietor, încît nu trezea nici un gînd trist. L-ai fi luat ușor drept una din grădinile raiului, de pe vremea cînd nu exista moarte pe pămînt. Dar mormintele pe care indigenul le îngrijea cu pietate fuseseră acoperite de fluxul vegetației. Colonizarea îl gonise pe australian departe de locul unde se odihneau strămoșii; curînd aceste crînguri se vor transforma în pășuni pentru turme. Schimbarea și începuse să se facă simțită, multe din morminte fiind călcate în picioare de călătorii indiferenți.

Între timp, Paganel și Robert o luaseră înaintea tovarășilor lor, mergînd pe micile alei umbroase dintre movilițe. Vorbeau și se instruiau unul pe celălalt, căci geograful pretindea că avea mult de cîștigat din convorbirile cu tînărul Grant. Dar abia făcuseră un sfert de milă, cînd lordul Glenarvan îi văzu oprindu-se, apoi descălecînd și, în sfîrșit, aplecîndu-se spre pămînt. Judecînd după gesturile lor expresive, păreau că cercetează un obiect foarte ciudat.

Ayrton își îmboldi boii cu țepușa și căruța îi ajunse în curînd din urmă pe cei doi prieteni. Aici aflară imediat pricina opririi și mirării acestora. Un copil de băștinaș, de vreo opt ani, îmbrăcat ca un european, dormea liniștit la umbra unui uriaș banksia. Era greu să te înșeli asupra trăsăturilor caracteristice rasei lui: părul creț, culoarea pielii aproape neagră, nasul turtit, o lungime puțin obișnuită a brațelor îl așezau de îndată printre băștinașii din interiorul continentului. Fizionomia lui trăda o inteligență naturală, care fusese probabil dezvoltată prin educație.

Lady Helena, foarte curioasă, coborî, și în curînd tot grupul îl înconjură pe micuțul indigen care dormea adînc.

— Bietul copil — spuse Mary Grant — s-o fi pierdut în pustietatea asta?

— Bănuiesc — îi răspunse lady Helena — că a venit de departe să viziteze crîngurile morții! Cu siguranță aici se odihnesc cei care-i sînt scumpi!

— Dar nu trebuie să-l părăsim! spuse Robert. E singur și...

Cuvintele de milă ale lui Robert fură întrerupte de o mișcare bruscă a copilului, care se întoarse pe partea cealaltă, fără să se trezească; dar mare fu atunci mirarea tuturor, văzînd pe umerii lui o etichetă pe care citiră următoarea inscripție:

TOLINÉ
TO BE CONDUCTED TO ECHUCA,
CARE OF JEFFRIES SMITH, RAILWAY PORTER,
PRAIPED[1]

— Ăștia-s englezii! strigă Paganel. Expediază un copil ca și cum ar fi un pachet! Îl înregistrează ca pe-un pachet! Mi s-a mai spus asta, dar n-am vrut s-o cred.

— Bietul micuț! spuse lady Helena. Să fi fost în trenul care a deraiat la Camden Bridge? Poate că părinții i-au murit și a rămas singur pe lume!

— Nu cred, doamnă — îi răspunse John Mangles. Dimpotrivă, placarda arată că făcea drumul singur.

— Se trezește — spuse Mary Grant.

Într-adevăr, copilul se trezea. Puțin cîte puțin, ochii i se deschiseră, dar i se închiseră din nou, orbiți de lumina vie a zilei. Lady Helena îl luă de mînă; atunci el se sculă și aruncă o privire mirată spre grupul călătorilor.

Un sentiment de teamă îi schimonosi la început fața, dar prezența lady-ei Glenarvan îl liniști.

— Înțelegi englezește, dragul meu? îl întrebă tînăra femeie.

— Înțeleg și vorbesc — răspunse copilul în limba călătorilor, dar cu un accent străin foarte pronunțat.

Pronunția amintea pe aceea a francezilor care vorbesc în limba engleză.

— Cum te cheamă? îl întrebă lady Helena.

— Toliné — răspunse micul băștinaș.

— A, Toliné! exclamă Paganel. Dacă nu mă înșel, cuvîntul înseamnă „scoarță de copac“ în limba australiană.

[1] Toliné, spre a fi dus la Echuca, în grija lui Jeffries Smith, factor poștal la calea ferată. Transport plătit. (N. A.)

Toliné dădu afirmativ din cap și-și îndreptă din nou privirile înspre călătoare.

— De unde vii, copile ? îl întrebă iar lady Helena.

— Din Melbourne, cu trenul de Sandhurst.

— Erai în trenul care a deraiat la podul din Camden ? întrebă Glenarvan.

— Da, domnule — răspunse Toliné — dar Dumnezeu a avut grijă de mine.

— Călătoreai singur ?

— Singur. Reverendul Paxton mă încredințase lui Jeffries Smith. Din nenorocire, bietul factor a fost ucis !

— Și în trenul acela nu cunoșteai pe nimeni ?

— Pe nimeni, domnule.

Toliné rostea aceste cuvinte cu o voce blîndă care te impresiona plăcut.

Era unul din copiii de băștinași botezați de misionarii englezi și crescuți de ei în practicile austere ale religiei metodiste. Răspunsurile lui liniștite, hainele curate și foarte sobre îi dădeau deja aerul unui mic păstor.

Dar încotro mergea el, străbătînd aceste regiuni pustii, și de ce părăsise Camden Bridge ? Lady Helena îl întrebă despre acest lucru.

— Mă întorceam la tribul meu, în Lachaln — răspunse el. Vreau să-mi revăd familia.

— Australieni ? întrebă John Mangles.

— Da, australieni din Lachaln — îi lămuri Toliné.

— Ai părinți ? spuse Robert Grant.

— Da, frate — răspunse copilul, întinzînd o mînă spre tînărul Grant, pe care numele de frate îl mișcase mult. El îl îmbrățișă pe micul băștinaș și asta a fost suficient ca să devină prieteni.

Între timp, călătorii, curioși, se adunară treptat în jurul micului australian și ascultau ce spunea.

Soarele scăpătase după arborii uriași. Fiindcă locul părea prielnic unui popas, și fiindcă cele cîteva mile pe care le mai puteau face înainte de căderea nopții n-aveau mare însemnătate, Glenarvan dădu ordin să se ridice cortul. Ayrton dejugă boii ; cu ajutorul lui Mulrady și al lui Wilson îi împiedică și-i lăsă să pască în voie. Întinseră cortul, iar Olbinett pregăti cina. Toliné primi invitația, nu fără oarecare șovăială,

deși îi era foame. Se așezară cu toții la masă, cei doi copii stînd unul lîngă altul. Robert dădea cele mai bune bucăți noului său camarad și Toliné le primea cu o timiditate plină de farmec.

Între timp, conversația nu lîncezea. Copilul îi interesa pe toți și nu-l slăbeau cu întrebările. Voiau să-i cunoască povestea, care de altfel era foarte simplă. Trecutul lui era acela al bieților indigeni pe care triburile din vecinătatea coloniei îi încredințează din cea mai fragedă vîrstă societăților de binefacere. Australienii au o fire foarte blîndă, ei nu nutresc față de cotropitorii englezi ura sălbatică a băștinașilor din Noua Zeelandă și a celorlalte populații din Australia septentrională. Adesea îi vezi plimbîndu-se prin orașele mari, prin Adelaida, Sydney, Melbourne, îmbrăcați într-un costum destul de primitiv. Își vînd obiectele mărunte ce le confecționează, ca : instrumente de vînătoare, de pescuit sau arme. Fără îndoială că numai din motive de economie unii șefi de trib acceptă ca fiii lor să fie crescuți în spiritul educației engleze.

Așa făcuseră părinții lui Toliné, care erau australieni autentici din Lachlan, o regiune întinsă așezată dincolo de Murray. De cinci ani de cînd locuia la Melbourne, copilul nu-i mai văzuse pe ai săi. Totuși sentimentul familial era încă viu în inima lui, și numai pentru a-și revedea tribul, risipit poate, și familia, fără îndoială decimată, se încumetase să străbată drumul greu al deșertului.

— Și după ce-ți vei îmbrățișa părinții te vei întoarce din nou la Melbourne, copile ? îl întrebă lady Glenarvan.

— Da, doamnă — răspunse Toliné privind pe tînăra femeie cu o sinceră expresie de duioșie.

— Și ce-ai de gînd să faci odată și-odată ?

— Să-mi smulg frații din mizerie și din neștiință ! Vreau să-i învăț, să-i fac să cunoască și să iubească pe Dumnezeu ! Vreau să fiu misionar !

Aceste cuvinte, rostite cu însuflețire de un copil numai de opt ani, puteau stîrni rîsul multor oameni indiferenți și ironici, dar ele fură înțelese și respectate de gravii scoțieni, care admirară curajul tînărului gata de luptă. Paganel se simți mișcat pînă în adîncul sufletului și prinse o adevărată simpatie pentru micul indigen.

Căci, pînă acum, trebuie să mărturisim, australianul în haine europene nu-i plăcea de loc. Nu venise în Australia să vadă australieni în redingotă ! Îi voia înveşmîntaţi doar cu un tatuaj. Această ţinută „convenabilă“ nu corespundea cu visurile sale. Dar din clipa în care îl auzi vorbind atît de înflăcărat, îşi schimbă părerea şi deveni un admirator al acestui copil. De altfel, sfîrşitul acestei convorbiri avea să facă din geograf cel mai bun prieten al micului australian.

La o întrebare a lady-ei Helena, Toliné răspunse că învăţa la „Şcoala normală“ din Melbourne, condusă de reverendul Paxton.

— Şi ce înveţi la această şcoală ? îl întrebă lady Glenarvan.

— Învăţ biblia, matematicile, geografia.

— A, geografia ! strigă Paganel, atins în punctul lui sensibil.

— Da, domnule — răspunse Toliné. Am luat chiar un premiu la geografie înainte de vacanţa din ianuarie.

— Ai luat un premiu la geografie, dragul meu ?

— Iată-l, domnule — spuse Toliné, scoţînd o carte din buzunar.

Era o biblie mică, frumos legată. Pe prima pagină se putea citi menţiunea : Şcoala normală din Melbourne, premiul I la geografie, Toliné din Lachaln.

Paganel era entuziasmat. Un australian tare la geografie ! Asta îl minună şi nu se putu abţine să nu-l sărute pe Toliné pe amîndoi obrajii, de parc-ar fi fost, nici mai mult nici mai puţin, însuşi reverendul Paxton în ziua împărţirii premiilor. Paganel totuşi ar fi trebuit să ştie că lucrul acesta e destul de frecvent în şcolile australiene. Tinerii indigeni au mari aptitudini la geografie, pe care o învaţă cu plăcere, sînt însă cam certaţi cu matematica.

Toliné nu înţelesese de ce savantul începe pe neaşteptate să-l mîngîie. Lady Helena trebui să-i explice că Paganel era un geograf celebru şi, la nevoie, un distins profesor.

— Un profesor de geografie ! răspunse Toliné. A, domnule, atunci, puneţi-mi întrebări !

— Să-ţi pun întrebări, băiatule ? spuse Paganel. Dar nici nu doresc altceva ! Aş fi făcut-o şi fără să-mi îngădui. Nu-mi

pare rău să văd cum se predă geografia în Şcoala normală din Melbourne !

— Şi dacă Toliné îţi va da o lecţie, Paganel ? spuse Mac Nabbs.

— Asta-i bună ! exclamă geograful. Să-i dea o lecţie secretarului Societăţii de geografie din Franţa ! Apoi, potrivindu-şi ochelarii pe nas, ridicîndu-se şi luînd un ton grav, aşa cum se cuvine unui profesor, începu întrebările : Elev Toliné, ridică-te !

Toliné, care era în picioare, nu se putea ridica mai mult. Aşteptă, deci, într-o poziţie cuviincioasă, întrebările geografului.

— Elev Toliné — reluă Paganel — care sînt cele cinci continente ale lumii ?

— Oceania, Asia, Africa, America şi Europa — răspunse băiatul.

— Perfect. Să vorbim întîi de Oceania, fiindcă ne aflăm aici în momentul de faţă. Care sînt provinciile principale ?

— Ea se împarte în Polinezia, Malaezia, Micronezia şi Megalezia. Principalele insule sînt : Australia, Noua Zeelandă şi Tasmania, care aparţin englezilor, insulele mai mici Chatham, Auckland, Macquaria, Kermadec, Makin, Maraki şi altele, care aparţin de asemenea englezilor.

— Bun — răspunse Paganel — dar Noua Caledonie, insulele Sandwich, Mendana, Pomotu ?

— Sînt insule sub protectoratul Marii Britanii.

— Cum ! Sub protectoratul Marii Britanii ? ! strigă Paganel. Dar mi se pare că, dimpotrivă, Franţa...

— Franţa ? făcu băieţaşul mirat.

— Ia te uită — spuse Paganel — ia te uită ce se învaţă la Şcoala normală din Melbourne !

— Dar nu este bine, domnule profesor ?

— Ba da, ba da ! Perfect ! răspunse Paganel. Toată Oceania este a englezilor. E de la sine înţeles ! Bravo ! Mai departe !

Paganel avea un aer pe jumătate jignit, pe jumătate mirat, care-l înveselea pe maior.

Întrebările continuară.

— Să trecem la Asia — spuse geograful.

— Asia — răspunse Toliné — este o ţară uriaşă. Capitala : Calcutta. Oraşele principale : Bombay, Madras, Calicut, Aden,

Malacca, Singapore, Pegu, Colombo ; insulele Laquedive, insulele Maledive, insulele Sago etc. etc. Aparţin englezilor.

— Bine ! Bine, Toliné ! Şi Africa ?

— Africa cuprinde două colonii principale : la sud, aceea a Capului, cu capitala Capetown, şi la vest, aşezările englezeşti, cu oraşul principal Sierra-Leone.

— Bun răspuns ! spuse Paganel, care începea să-şi facă o părere precisă despre geografia anglo-fantezistă. Straşnic vi se mai predă ! Algeria, Marocul, Egiptul... s-au şters din atlasele britanice ! Mi-ar face mare plăcere să vorbim puţin acum despre America.

— Ea se împarte — reluă Toliné — în America de Nord şi în America de Sud. Cea dintîi aparţine englezilor prin Canada, Noul Brunswick, Noua Scoţie şi Statele Unite, sub administraţia guvernatorului Johnson.

— Guvernatorul Johnson ! strigă Paganel. Succesorul marelui şi bunului Lincoln, asasinat de un nebun, un fanatic al robiei, al sclavajului ! Perfect ! Nici că se poate mai bine ! Cît despre America de Sud, cu Guyana, cu Maluinele, cu arhipelagul Shetland, cu Georgia, cu Jamaica, cu Trinidadul şi cu toate celelalte, aparţine tot englezilor. N-o să le contest eu stăpînirea ! Dar ia spune-mi, Toliné, aş vrea să cunosc părerea ta despre Europa, sau mai bine zis, părerea profesorilor tăi !

— Europa ? răspunse Toliné, care nu înţelegea de loc însufleţirea geografului.

— Da ! Europa ! Cui aparţine Europa ?

— Europa aparţine englezilor — răspunse copilul cu convingere în glas.

— Îmi închipuiam ! exclamă Paganel. Dar cum ? Asta vreau să ştiu.

— Prin Anglia, Scoţia, Irlanda, Malta, insulele Jersey şi Guernesey, insulele Ionice, Hebride, Shetland, Orcade.

— Bine, bine, Toliné, dar mai sînt şi alte state pe care-ai uitat să le spui, băiete !

— Care, domnule ? întrebă copilul, fără să-şi piardă cumpătul.

— Spania, Rusia, Austria, Prusia, Franţa !

— Acestea sînt provincii, nu state — îl contrazise Toliné.

— Asta-i bună ! strigă Paganel, scoţîndu-şi ochelarii.

— Desigur ! Spania, cu capitala Gibraltar.

— Admirabil ! Perfect ! Sublim ! Şi Franţa, căci eu sînt francez şi mi-ar părea bine să aflu cui aparţin !

— Franţa, — răspunse calm Toliné — este o provincie engleză, cu capitala la Calais.

— Calais ! strigă Paganel. Cum ? Crezi că oraşul Calais mai aparţine încă Angliei ?

— Fără îndoială.

— Şi că este capitala Franţei ?

— Da, domnule, şi e reşedinţa guvernatorului, lordul Napoleon...

La aceste cuvinte, Paganel izbucni. Toliné nu ştia ce să creadă. Fusese întrebat şi răspunsese aşa cum învăţase. Lui Toliné nu i se putea reproşa nimic din originalitatea răspunsurilor sale, pe care el nici măcar nu o bănuia. Totuşi, copilul nu era cîtuşi de puţin dezorientat şi aştepta grav sfîrşitul acestui joc de neînţeles.

— Vezi ? ! îi spuse rîzînd maiorul lui Paganel. N-am avut dreptate cînd am afirmat că elevul Toliné o să-ţi dea o lecţie ?

— Sigur, prietene — replică geograful. Iată cum se predă geografia la Melbourne ! Bine-şi mai fac apostolatul profesorii Şcolii normale ! Europa, Africa, America, Oceania, lumea întreagă, totul este al englezilor ! Drace, acum înţeleg de ce indigenii li se supun ! Asta-i bună ! Spune-mi, Toliné, şi luna tot a englezilor este ?

— Va fi — răspunse grav tînărul indigen.

La acest răspuns, Paganel se ridică în picioare. Nu mai putea sta locului. Trebuia să rîdă în voie şi plecă să-şi isprăvească accesul, la un sfert de milă de cort.

Între timp, Glenarvan căutase o carte în mica sa bibliotecă portativă. Era un Manual de geografie al lui Samuel Richardson, o lucrare preţuită în Anglia, şi mai la curent cu realitatea decît profesorii din Melbourne.

— Iată, copile — se adresă el lui Toliné — ia şi păstrează această carte. Ai cîteva idei false în materie de geografie şi e bine să ţi le schimbi. Ţi-o dau în amintirea întîlnirii noastre.

Toliné luă cartea fără să spună o vorbă, o privi atent, dînd neîncrezător din cap, fără să se poată hotărî s-o bage în buzunar.

În vremea aceasta se înnoptase de-a binelea. Era zece noaptea. Oamenii trebuiau să se odihnească, pentru a se putea scula în zori. Robert oferi lui Toliné să împartă culcuşul cu el, şi micul băiat primi.

Peste cîteva clipe, lady Helena şi Mary Grant se urcară în căruţă şi călătorii se întinseră sub cort, în timp ce hohotele de rîs ale lui Paganel se mai amestecau cu cîriitul vesel şi odihnitor al coţofenelor sălbatice.

A doua zi, la şase dimineaţa, cînd prima rază de soare îi trezi pe drumeţi, ei îl căutară în zadar pe micul australian. Toliné dispăruse. Voia să ajungă mai repede în ţinuturile lui Lachlan ? Îl jignise oare rîsul lui Paganel ? Nimeni nu ştia care era cauza plecării lui grăbite.

Dar cînd se trezi, lady Helena găsi pe piept un buchet proaspăt de mimoze, iar Paganel, în buzunarul vestei, Geografia lui Samuel Richardson.

CAPITOLUL XIV

MINELE DIN MUNTELE ALEXANDRU

În 1814, sir Roderick Impey Murchison, astăzi preşedintele Societăţii de geografie din Londra, studiind conformaţia munţilor, găsi o deosebită asemănare între lanţul Uralilor şi cel din Australia, ce se întinde de la nord la sud, nu departe de coasta meridională. Uralul fiind un lanţ aurifer, savantul geolog îşi puse întrebarea dacă nu s-ar putea găsi acest metal şi în lanţul australian. Şi nu se înşela.

Într-adevăr, peste doi ani, i-au fost trimise primele mostre de aur din Noua Galie de sud, şi atunci s-a hotărît să se trimită ca emigranţi în regiunile aurifere ale Noii Olande un mare număr de lucrători din Cornouailles.

Francis Dutton a găsit primele filoane de aur în Australia de sud. Forbes şi Smyth au descoperit primele zăcăminte din Noua Galie.

Începutul fiind făcut, minerii din toate colţurile globului au dat năvală ; englezi, americani, italieni, francezi, nemţi, chinezi. Totuşi abia la 3 aprilie 1851, Hargraves găsi zăcăminte de aur foarte bogate, şi propuse guvernatorului coloniei din Sydney, sir Charles Fitz-Roy, să-i indice locul, în schimbul modestei sume de cinci sute de lire sterline. Oferta nu i-a fost primită, dar zvonul descoperirii se răspîndi. Căutătorii s-au îndreptat spre Summerhill şi Leni's Pond. Aşa s-a întemeiat oraşul Ophir, care s-a arătat demn de numele său biblic, datorită bogăţiei zăcămintelor sale.

Pînă atunci, nici nu se pomenea de provincia Victoria, care în scurt timp avea să le întreacă pe toate celelalte prin bogăţia subsolului ei.

Într-adevăr, cîteva luni mai tîrziu, în august 1851, s-au exploatat primele filoane din această provincie, şi în curînd exploatarea s-a extins în patru districte : Ballarat, Ovens, Bendigo şi muntele Alexandru. Toate patru erau foarte bogate, dar apele umflate ale rîului Ovens îngreunau considerabil munca : la Ballarat repartiţia inegală a aurului strica adesea socotelile exploatatorilor ; la Bendigo, solul nu era de loc prielnic efectuării unei astfel de lucrări. În muntele Alexandru însă, pe un sol regulat, se întruneau toate condiţiile de lucru şi preţiosul metal, care valora pînă la o mie patru sute patruzeci şi unu de franci livra, atinse cel mai ridicat preţ de pe toate pieţele lumii.

Drumul pe paralela 37° îi duse pe cei ce-l căutau pe căpitanul Harry Grant tocmai spre acest ţinut atît de bogat în ruine funeste şi averi nebănuite.

În seara de 31 decembrie, după o zi de mers pe un teren accidentat, care obosi mult animalele, au zărit culmile rotunjite ale muntelui Alexandru. Se opriră într-o trecătoare îngustă a acestui mic lanţ ; animalele priponite începură să pască firele firave de iarbă crescute printre stînci. Nu era însă regiunea marilor zăcăminte exploatate. Abia a doua zi, şi mai exact, în primele douăzeci şi patru de ore ale anului 1866, roţile căruţei brăzdară drumurile acestei regiuni atît de bogate.

Jacques Paganel şi tovarăşii săi erau încîntaţi că zăresc muntele vestit, care în limba australiană se numeşte Geboor. Aici dăduse năvală toată hoarda de aventurieri, de hoţi şi de

oameni cinstiţi, de oameni care spînzură şi care sînt spînzuraţi. La primele zvonuri despre marea descoperire, în anul 1851, oraşele, ogoarele şi navele fură părăsite în grabă. Febra aurului deveni o molimă contagioasă ca ciuma, şi cîţi nu pieriră, crezînd că au şi pus mîna pe noroc! Se spunea că natura darnică semănase în minunata Australie milioane pe o întindere mai mare decît 25° latitudine. Sunase ceasul „recoltei" şi noii „secerători" se grăbeau să o culeagă.

Meseria de „digger", săpător, era acum socotită cea mai bună, şi dacă e adevărat că mulţi au fost distruşi de această muncă istovitoare, tot atît de adevărat este că alţii au izbutit să se îmbogăţească dintr-o singură lovitură de tîrnăcop. Nu se pomenea despre insuccese, se cunoşteau numai izbînzile, iar zvonul lor cuprinsese cele cinci părţi ale lumii.

In curînd valuri de amatori din toate ţările se revărsară pe ţărmurile Australiei, şi în ultimele patru luni ale anului 1852, numai Melbourne primi cincizeci şi patru de mii de emigranţi, o adevărată armată, dar o armată fără căpetenie, nedisciplinată, cu starea de spirit a unei oşti a doua zi după o victorie care încă nu fusese cîştigată ; într-un cuvînt, cincizeci şi patru de mii de inşi de cel mai ticălos soi, puşi toţi pe jaf.

În primii ani de beţie nebunească a fost un haos de nedescris. Totuşi, englezii, cu energia lor obişnuită, ajunseră stăpîni pe situaţie. Poliţiştii şi jandarmii indigeni părăsiră tabăra hoţilor şi trecură în cea a „hoţilor cinstiţi". Se petrecu astfel o mare schimbare. De aceea Glenarvan n-avea să mai întîlnească scenele violente din anul 1852. Treisprezece ani se scurseseră de la epoca aceea, şi exploatarea terenurilor aurifere se făcea acum metodic, după toate regulile unei organizări severe.

De altfel, filoanele erau aproape epuizate. Tot scormonindu-le, se dădu de fund. Şi cum să nu fi secat aceste comori adunate de natură, cînd minerii au smuls din pămîntul Victoriei, între 1852 şi 1858, şaizeci şi trei de milioane, o sută şapte mii patru sute şaptezeci şi opt de lire sterline ?[1] Afluxul emigranţilor scăzu deci considerabil. Ei se repeziră spre alte ţinuturi încă virgine. Şi „gold fields", cîmpiile aurifere, descoperite

[1] Un miliard şi jumătate de franci. (N. A.)

la Otago şi Marlborough din Noua Zeelandă sînt astăzi sfredelite de mii de termite cu două picioare şi fără aripi.

Pe la unsprezece ajunseră în centrul exploatărilor. Aici era un adevărat oraş, cu uzine, bancă, biserică, o cazarmă, case şi birourile unui ziar. Hotelurile, fermele, vilele nu lipseau nici ele. Era chiar şi un teatru foarte căutat, cu zece şilingi locul, unde se juca cu mult succes o piesă din literatura locală intitulată „Francis Obadiag", sau „Săpătorul norocos". Eroul, în ultimul act, deznădăjduit, dă cea din urmă lovitură de tîrnăcop şi găseşte un „nugget" de o mărime nemai întîlnită.

Curios să viziteze grandioasa exploatare din muntele Alexandru, Glenarvan lăsă căruţa să meargă înainte, mînată de Ayrton şi de Mulrady. El trebuia s-o ajungă din urmă peste cîteva ore. Paganel fu încîntat de hotărîre şi, după obiceiul său, se făcu ghidul micii trupe.

După sfatul lui, se îndreptară mai întîi spre bancă. Străzile erau largi, pavate şi stropite cu îngrijire. Afişe uriaşe ale lui *Golden Company* (limited), *Digger's General Office* şi *Nugget's Union* atrăgeau privirea. Acţiunilor izolate ale căutătorilor de aur li se substituiseră acum exploatări organizate dispunînd de capitaluri mai mari. Pretutindeni se auzea zgomotul maşinilor care spălau nisipurile şi măcinau cuarţul preţios. Dincolo de locuinţe se găseau zăcămintele sau „placers", adică terenuri mari date în exploatare. Aici minerii angajaţi de diferite companii lucrau cu tîrnăcopul. N-ai fi putut cuprinde cu privirea toate găurile care ciuruiau pămîntul. Cazmalele străluceau în soare şi aruncau neîncetat snopi de raze fulgerătoare. Lucrătorii erau de toate naţiile. Nu se certau şi lucrau în tăcere în schimbul lefii cu care se angajaseră.

— Nu trebuie totuşi să credem că nu mai există pe pămîntul Australiei nici unul din acei pătimaşi căutători de aur care vin să-şi încerce norocul în lupta cu terenurile aurifere. Desigur că cea mai mare parte şi-au închiriat braţele diferitelor societăţi de exploatare şi nici nu puteau face altfel, deoarece terenurile aurifere sînt toate vîndute sau concesionate de către guvernul australian. Dar chiar şi celor lipsiţi de mijloace, celor care nu pot nici să cumpere, nici să arendeze terenuri le rămîne totuşi o posibilitate de a se îmbogăţi.

— Ce posibilitate ? întrebă lady Helena.

— Aceea de a folosi „jumping"-ul — răspunse Paganel. Astfel noi, de exemplu, care nu avem nici un fel de drepturi pe aceste terenuri, am putea totuşi, avînd mult noroc, bineînţeles, să ne îmbogăţim.

— Dar cum ? întrebă maiorul.

— Prin „jumping", aşa după cum am mai avut cinstea să v-o spun.

— Ce înseamnă „jumping"-ul ăsta ? întrebă iarăşi maiorul.

— E o convenţie între mineri şi pe care autorităţile n-au putut s-o desfiinţeze, deşi ea provoacă uneori conflicte şi tulburări grave.

— Hai, explică-ne despre ce e vorba, Paganel — îl rugă Mac Nabbs — ne stîrneşti şi nouă pofta de aur !

— Ei bine, aici e obiceiul ca orice săpătură dintr-un centru de exploatare la care nu s-a lucrat douăzeci şi patru de ore, exceptînd sărbătorile, să se considere bun public. Oricine poate s-o ia în stăpînire, să continue săpăturile şi să se îmbogăţească, dacă are noroc. Uite, tu, Robert, caută de descoperă una din aceste gropi părăsite şi va fi a ta !

— Domnule Paganel — interveni Mary Grant — vă rog, nu-i daţi asemenea idei fratelui meu !

— Glumesc, drăguţă domnişoară — răspunse Paganel — şi Robert îşi dă desigur seama de aceasta. Să se facă el miner ? Doamne păzeşte ! Înţeleg să sapi pămîntul, să întorci brazde adînci şi să arunci sămînţa ca să aştepţi apoi roadele muncii tale. Dar să scormoneşti pămîntul orbeşte, cum fac cîrtiţele, ca să afli vreo fărîmă de aur, e o meserie nenorocită şi trebuie să fii prea rău bătut de Dumnezeu ca să te apuci de ea.

După ce vizitară clădirea principală a minei şi apoi terenul unde se făcea încărcarea rocii aurifere, formată în cea mai mare parte din cuarţ, şist argilos şi nisip provenit din dezagregarea rocilor, călătorii ajunseră la bancă.

Era o clădire înaltă, în vîrful căreia fîlfîia steagul naţional. Lordul Glenarvan fu primit de inspectorul general, care făcu onorurile de rigoare. Companiile îşi depun aici, în schimbul unei chitanţe, tot aurul scos din străfundurile pămîntului. Trecuseră de mult vremurile cînd minerii erau obligaţi să-şi

vîndă aurul negustorilor din colonie, care îl cumpărau cu cincizeci şi trei de şilingi uncia şi-l vindeau la Melbourne cu şaizeci şi cinci. E adevărat că negustorul avea de suportat şi riscurile transportului, şi cum drumurile erau pline de tîlhari, „marfa" nu ajungea totdeauna la destinaţie.

Vizitatorii văzură apoi mostre ciudate de aur şi inspectorul le dădu amănunte interesante despre diferitele metode de exploatare a acestui metal.

El se întîlneşte, în general, sub două forme : aur compact şi aur dezagregat. Se găseşte în stare de minereu, amestecat cu pămîntul aluvionar, sau închis în ganga de cuarţ. De aceea, la extracţie se procedează după natura terenului, prin săpături la suprafaţă sau în adîncime.

Cînd este curat, aurul zace în fundul torentelor, al albiilor şi şuvoaielor, aşezat după grosime, în grăunţe, în lamele şi, în sfîrşit, în fluturaşi.

Dacă, dimpotrivă, aurul este amestecat cu alte corpuri străine, el se găseşte în mici grămezi şi formează ceea ce în limba minerilor se numeşte „buzunăraşe". Unele buzunăraşe conţin o adevărată avere.

În muntele Alexandru, aurul se scoate mai ales din straturile argiloase şi din golurile dintre stîncile de ardezie. Aici se află cuiburile de zăcăminte.

După ce văzură diferitele varietăţi de aur, vizitatorii trecură prin muzeul mineralogic al băncii, unde se găseau, etichetate şi clasate, toate minereurile ce se află pe solul australian. Aurul nu e singura lui bogăţie, şi, pe drept cuvînt, acest pămînt poate fi socotit ca o cutie mare în care natura închide giuvaerurile ei preţioase. Sub sticla vitrinelor străluceau topazul alb, rivalul topazelor braziliene, grenada almadină, epidotul, un fel de silicat verde frumos, rubinul roşu, reprezentat prin spinele stacojii şi printr-o varietate roz de toată frumuseţea, safire albastru-deschis şi închis, asemănătoare corindonului şi tot atît de căutate ca şi safirele din Malabar sau din Tibet, oxizi strălucitori de titan şi, în sfîrşit, un mic cristal de diamant, care s-a găsit pe malurile rîului Turon. Nimic nu lipsea din această colecţie strălucitoare de pietre scumpe, iar aurul în care urma să fie montate nu trebuia căutat prea

departe. Mai mult nu puteai cere, afară numai dacă nu voiai să le găseşti montate gata în inele.

Glenarvan îşi luă rămas bun de la inspectorul de bancă, după ce-i mulţumi pentru bunăvoinţa pe care le-o arătase. Apoi se întoarseră să viziteze zăcămintele.

Paganel, oricît ar fi fost de dezinteresat faţă de bunurile lumeşti, nu făcea un pas fără să nu scormonească pămîntul cu privirea. Bogăţia aceasta îl ispitea şi nici chiar glumele tovarăşilor săi nu-l puteau reţine să n-o facă. În fiece clipă se apleca, lua în mînă o pietricică, o bucată de minereu sau fărîme de cuarţ; le cerceta cu atenţie şi le arunca apoi imediat, cu dispreţ. Mişcarea aceasta dură tot timpul plimbării.

— Spune-mi, Paganel — îl întrebă maiorul — ai pierdut ceva?

— Desigur, în această ţară a aurului şi a pietrelor scumpe — răspunse Paganel — totdeauna ai pierdut ceea ce n-ai găsit. Nu ştiu de ce, dar parcă nu mi-ar displace să găsesc un bulgăraş de aur de vreo cîteva uncii, chiar de vreo douăzeci de livre, nu mai mult.

— Şi ce-ai face cu el? întrebă Glenarvan.

— A! N-aş avea mult de ales! răspunse Paganel. L-aş oferi ţării mele, l-aş depune la Banca Franţei.

— Care l-ar accepta?

— Desigur, sub forma unor acţiuni ale căilor ferate!

Paganel primi felicitări pentru felul în care înţelegea să „ofere" ţării sale aurul şi lady Helena îi ură să găsească cel mai mare bulgăr de aur din lume.

Tot glumind, călătorii străbătură cea mai mare parte a exploatărilor. Pretutindeni, munca se desfăşura cu o regularitate mecanică, dar fără însufleţire.

După două ore de plimbare, Paganel zări un han foarte aspectuos, unde propuse tovarăşilor săi să se odihnească pînă ca va fi timpul să se întoarcă la căruţă. Lady Helena primi şi, cum nu face să intri într-un han fără să bei ceva răcoritor, Paganel ceru hangiţei să le servească băuturi din partea locului.

Li se aduse cîte un „nobler" de fiecare. „Nobler"-ul este un adevărat grog, dar preparat în proporţii inverse. În loc să pui un păhăruţ de rachiu într-un pahar de apă, torni un păhăruţ

de apă într-un pahar de rachiu; îl îndulceşti şi-l bei. Era puţin cam prea australian şi, spre marea mirare a hangiţei, „nobler"-ul redeveni grogul britanic, fiind diluat cu o carafă mare de apă.

Apoi vorbiră despre mină şi mineri, subiectul cel mai actual. Paganel era foarte uimit de cele ce văzuse, dar mărturisi totuşi că locurile acestea trebuie să fi arătat încă şi mai ciudat pe vremuri, în primii ani de exploatare a muntelui Alexandru.

— Pămîntul — spuse el — era ciuruit atunci de găuri şi năpădit de legiuni de furnici harnice, şi încă ce fel de furnici! Toţi emigranţii erau entuziaşti, dar nu şi prevăzători. Aurul se risipea în nebunii. Îl beau, îl jucau, şi hanul în care sîntem astăzi era un „iad", cum se spunea pe atunci. Loviturile de zar atrăgeau după sine lovituri de cuţit. Poliţia nu putea face nimic şi de multe ori guvernatorul coloniei era silit să trimită trupe regulate împotriva minerilor care provocau tulburări. Totuşi, el izbuti să-i domolească, impunînd un „drept de patent" fiecărui exploatator, drept care putea fi căpătat cu destule greutăţi. În general, însă, dezordinele au fost mai mici decît cele din California.

— Oricine poate fi miner? întrebă lady Helena.

— Da, doamnă. Nu trebuie să ai bacalaureatul, ci numai braţe zdravene. Mulţi oameni fără căpătîi, izgoniţi de mizerie, veneau în regiunea minelor fără un ban în buzunar, cei bogaţi avînd cu ei cîte o sapă, iar cei săraci doar un cuţit, toţi însă aducînd în această nouă muncă o îndîrjire pe care n-ar fi arătat-o în nici o altă meserie. Ce ciudată înfăţişare aveau odinioară terenurile aurifere! Pămîntul era acoperit de corturi, coviltire, colibe, bordeie, barăci de scînduri sau de crengi cu frunziş. În mijlocul lor se ridica, dominîndu-le pe toate, locuinţa guvernatorului, împodobită cu steagul britanic. Corturile de dril albastru ale agenţilor, ale zarafilor, se amestecau cu cele ale neguţătorilor de aur şi traficanţilor care vin să speculeze totdeauna acolo unde bogăţia şi sărăcia îşi dau mîna. Speculanţii s-au îmbogăţit cu siguranţă. Trebuia să-i fi văzut pe căutătorii de aur în cămăşile lor de lînă roşie bălăcindu-se în apă şi noroi. Văzduhul era plin de zgomotul neîntrerupt al tîrnăcoapelor şi de duhorile răspîndite de hoiturile animalelor ce putrezeau în aer liber. Un praf înăbuşitor învelea ca un nor

pe nenorociţii aceştia, la care procentul de mortalitate era excesiv, şi cu siguranţă că într-o ţară mai puţin salubră, populaţia ar fi fost decimată de tifos. Suferinţele îndurate nu erau însă răscumpărate de bogăţie şi dacă am face o mică socoteală, am remarca că dintr-o sută, două sau chiar o mie de mineri, unul a făcut avere, restul murind săraci şi deznădăjduiţi.

— Ne-ai putea spune, Paganel — îl întrebă Glenarvan — cum se făcea extragerea aurului ?

— Nimic mai simplu — răspunse Paganel. Primii mineri făceau meseria de aurari spălînd nisipul aurifer al apelor, aşa cum se mai practică încă, ici-colo, prin Ceveni, în Franţa. Astăzi companiile au însă alt procedeu ; ajung chiar la sursă, la filonul care produce lamelele, fluturaşii şi pepiţele. Vechii aurari se mulţumeau să spele nisipurile aurifere, atîta tot. Săpau pămîntul, alegeau straturile care li se păreau mai productive, şi le spălau cu apă, ca să separe minereul preţios. Spălarea se făcea cu un instrument de origine americană, numit „craddle", sau leagăn. Era o cutie lungă de cinci pînă la şase picioare, un fel de coşciug deschis şi împărţit în două compartimente. Primul avea un ciur grosolan, aşezat peste alte site cu pînza mai deasă ; al doilea compartiment era mai îngust la bază decît sus. Nisipul se punea în ciur la un capăt, se turna apă deasupra şi cu mîna se mişca sau mai bine zis se legăna instrumentul. Pietrele rămîneau în prima sită, minereul şi nisipul fin în celelalte, după grosime, iar pămîntul muiat se scurgea o dată cu apa, prin partea de jos. Iată cum se prezenta această maşină folosită de aurari la începuturile exploatării.

— Dar trebuia s-o ai şi pe asta — spuse John Mangles.

— O cumpărai de la minerii îmbogăţiţi sau ruinaţi, după cum era cazul — îl lămuri Paganel — sau te lipseai de ea.

— Şi cu ce o înlocuiai ? întrebă Mary Grant.

— Cu o farfurie, dragă Mary, o simplă farfurie de fier ; vînturai pămîntul cum se vîntură grîul, numai că în loc de grăunţe de grîu culegeai cîteodată grăunţe de aur. Aurul se afla pretutindeni şi din belşug ; pîraiele curgeau într-o albie de metal ; îl găseai pînă şi pe străzile din Melbourne ; puteai pava oraşe întregi cu pulbere de aur. Iată de ce, metalul preţios transportat între 26 ianuarie şi 24 februarie 1852, de la muntele Alexandru la Melbourne, sub escorta guvernului, se ridica în medie la opt milioane două sute treizeci şi opt de mii, şapte sute douăzeci şi cinci de franci pe zi.

— Aproape cît lista civilă a ţarului Rusiei — spuse Glenarvan.

— Bietul om ! Ce greu o duce ! replică maiorul.

— Se cunosc cazuri de îmbogăţiri de azi pe mîine ? întrebă lady Helena.

— Cîteva, stimată doamnă.

— Şi le cunoşti ? zise Glenarvan.

— Ba bine că nu ! răspunse Paganel. În 1852, în districtul Ballarat, s-a găsit un bulgăre care cîntărea cinci sute şaptezeci şi trei de uncii, un altul în Gipsland de şapte sute optzeci şi două de uncii şi în 1864 un lingou de opt sute treizeci şi patru de uncii. În sfîrşit, tot la Ballarat, un alt miner a descoperit un bulgăre în greutate de şaizeci şi cinci de kilograme şi care, socotind cu o mie şapte sute douăzeci şi doi de franci livra, revine la o valoare de două sute douăzeci şi trei de mii opt sute şaizeci de franci. O lovitură de tîrnăcop care îţi aduce o dobîndă anuală de unsprezece mii de franci nu e de dispreţuit !

— În ce proporţie a crescut producţia de aur de la descoperirea ultimelor mine ? întrebă John Mangles.

— În proporţie uriaşă, dragă John. Producţia nu era decît de patruzeci şi şapte de milioane pe an la începutul veacului, iar astăzi, socotind şi producţia minelor din Europa, Asia şi America, ea este evaluată la nouă sute de milioane, am putea spune la un miliard.

— Aşadar, domnule Paganel — spuse tînărul Robert — în locul în care ne aflăm, sub tălpile noastre, se găseşte poate aur din belşug ?

— Da, băiete, milioane ! Călcăm poate pe ele, ceea ce înseamnă că le dispreţuim !

— Australia este deci o ţară privilegiată ?

— Nu, Robert — îi răspunse geograful. Ţările aurifere nu sînt de loc privilegiate. Ele nu nasc decît populaţii leneşe şi niciodată popoare puternice şi muncitoare. Iată Brazilia, Mexicul, California ! Unde au ajuns în secolul al XIX-lea ? Ţara fericită, băiete, nu este ţara aurului, ci ţara fierului !

AUSTRALIAN AND NEW ZEALAND GAZETTE

La 2 ianuarie, în zori, călătorii depășiră granițele regiunilor aurifere și ale comitatului Talbot. Caii călcau acum sub copită cărările prăfuite ale districtului Dalhusie. După cîteva ore trecură prin vad rîurile Colban și Campaspe, în dreptul meridianelor 144°35′ și 144°45′. Făcuseră jumătate de drum. Încă cincisprezece zile tot atît de plăcute și mica trupă avea să ajungă pe țărmul golfului Twofold.

De altfel, toți erau sănătoși. Făgăduielile lui Paganel despre clima sănătoasă se dovedeau a fi întru totul adevărate. Puțină umezeală sau chiar de loc și o căldură foarte ușor suportabilă. Caii și boii nu dădeau semne că ar suferi de căldură. Și nici oamenii nu se plîngeau de ea.

De la Camden Bridge se făcuse o singură schimbare de traseu. Aflînd de catastrofa de cale ferată pricinuită de răufăcători, Ayrton luă unele măsuri de precauție de care nu fusese nevoie pînă atunci. Călăreții nu trebuiau să piardă căruța din ochi. În timpul orelor de odihnă, unul dintre ei stătea totdeauna de veghe. Dimineața și seara se verificau armele și încărcătura. O bandă de răufăcători era cu siguranță prin regiune și deși nimic nu dădea prilej de temeri imediate, trupa trebuia să fie pregătită pentru orice eventualitate.

Nu trebuie să mai adăugăm că toate aceste măsuri de precauție fuseseră luate fără știrea lady-ei Helena și Mary-ei Grant, pe care Glenarvan nu voia să le înfricoșeze.

De fapt, erau pe deplin îndreptățiți să ia aceste măsuri. O imprudență, ba chiar o simplă neglijență putea să-i coste scump. De altfel, starea aceasta de lucruri nu-l preocupa numai pe Glenarvan. Prin așezările izolate, în stațiuni, locuitorii și squatterii luau și ei măsuri asemănătoare, menite să-i ferească de orice atac sau oricare altă surpriză. Porțile caselor se ferecau la căderea nopții și cîinii sloboziți prin curți lătrau la cel mai mic zgomot. Cînd ciobanii se întorceau seara, călare, mînîndu-și turmele numeroase, nu era unul care să nu aibă o carabină agățată de oblîncul șeii. Vestea crimei săvîrșite la podul din Camden îi îndreptățea să exagereze chiar în luarea

măsurilor de precauție, și mulți coloniști, care pînă atunci dormeau cu ușile și ferestrele deschise, trăgeau acum cu grijă zăvoarele.

Chiar și administrația provinciei dădu dovadă de zel și de prudență. Detașamente indigene de jandarmi fură trimise la țară. Se luară măsuri în special pentru asigurarea serviciului poștal. Pînă atunci „mail-coach"-ul (diligența) mergea pe drumul mare fără escortă. Or, chiar în timpul cînd trupa lui Glenarvan străbătea drumul de la Kilmore la Heathcote, diligența trecu prin fața lor în goana cailor, stîrnind un vîrtej de praf. Dar oricît de repede ar fi trecut, Glenarvan zărise luciul carabinelor polițiștilor care galopau pe lîngă portiere. Te-ai fi crezut din nou în epoca de tristă amintire cînd descoperirea continentului australian aruncase pe el drojdia populațiilor europene.

La o milă după ce ieși din Kilmore, căruța intră sub o boltă de copaci uriași și, pentru prima oară de la capul Bernouilli, călătorii pătrunseră într-una din acele păduri care acopereau o întindere destul de mare.

Vederea eucalipților înalți de două sute de picioare stîrni călătorilor admirația ; scoarța spongioasă a acestor copaci avea o grosime de cinci degete, trunchiurile aveau un perimetru de douăzeci de picioare. Pe ele se prelingeau șiroaie de rășină parfumată. Nici o creangă, nici o ramură, nici o mlădiță capricioasă, nici un nod nu le strica profilul. Ceva atît de neted n-ar fi ieșit nici din mîna celui mai desăvîrșit meșter.

La o mare înălțime se ramificau corolele, asemenea unor capiteluri, formate din crengi răsucite, care se terminau printr-un frunziș des din care se iveau, ici-colo, flori de forma unei urne răsturnate.

Sub bolta de frunze veșnic verde, aerul circula în voie ; o neîntreruptă ventilație absorbea umezeala pămîntului ; caii, cirezile de boi și căruțele puteau trece cu ușurință printre copacii foarte depărtați între ei și așezați ca niște jaloane într-un desiș tăiat de mîna omului. Nu erau nici codrii cu copacii înghesuiți și potecile astupate de mărăcinișuri, nici pădurea virgină baricadată de trunchiuri răsturnate și legate cu liane de nepătruns, prin care numai fierul și focul puteau tăia drum pionierilor. Un covor de iarbă la poalele copacilor, o pînză de verdeață la vîrful lor, mari colonade de stîlpi semeți, puțină

umbră, puţină răcoare, o lumină specială, asemănătoare cu aceea filtrată printr-o ţesătură subţire, reflexe regulate, umbre bine conturate pe sol, toate împreună formau un spectacol ciudat şi bogat în efecte noi. Pădurile continentului oceanic nu amintesc nicidecum de pădurile Lumii Noi şi eucaliptul — „tara", în graiul indigen — din familia mirţilor, ale căror specii abia se pot înşira, este arborele specific florei australiene.

Sub cupolele de verdeaţă umbra nu este deasă şi nici întunericul prea mare. Aceasta se datoreşte ciudatei aşezări a frunzelor. Nici una nu stă cu faţa la soare, ci în profil. Ochiul zăreşte în acest frunziş ciudat doar profilul. Astfel, razele de soare se strecoară pînă la pămînt, ca şi cum ar trece printre stinghiile unui oblon.

Observînd acest lucru, toţi rămaseră uimiţi. Cărui fapt se datora şi ce explicaţia putea avea această aşezare specială a frunzelor? Întrebarea se adresa, fireşte, lui Paganel. Acesta răspunse ca un om pe care nimic nu-l pune în încurcătură:

— Ceea ce mă miră aici — spuse el — nu este ciudăţenia naturii; natura ştie ce face, dar botaniştii nu ştiu totdeauna ce spun. Natura nu s-a înşelat dînd acestor arbori un frunziş special, dar oamenii s-au înşelat numindu-l „eucalyptus".

— Ce înseamnă acest cuvînt? întrebă Mary Grant.

— Vine din greceşte şi înseamnă „eu acopăr bine". Au avut grijă să facă greşeala în greceşte, pentru ca ea să fie mai puţin simţită, dar este evident că eucaliptul acoperă prost.

— De acord, dragă Paganel — răspunse Glenarvan. Şi-acum spune-ne de ce cresc frunzele aşa?

— Dintr-o cauză pur fizică, prieteni — răspunse Paganel — pe care o veţi înţelege uşor. În ţinutul acesta unde aerul este uscat, ploile rare şi pămîntul secetos, arborii se feresc de vînt şi de soare. Lipsindu-le umiditatea, desigur le-ar lipsi şi seva. Din această pricină, frunzele înguste încearcă să se apere singure împotriva luminii şi să se ferească de o prea mare evaporare. Iată de ce sînt aşezate în profil şi nu cu faţa la soare. Nimeni nu este mai inteligent decît o frunză!

— Şi nimeni mai egoist! replică maiorul. Ele nu s-au gîndit decît la ele, nu şi la călători.

Toţi erau de părerea lui Mac Nabbs, în afară de Paganel, care, deşi îşi ştergea fruntea de năduşeală, se felicita că umblă pe sub copacii fără umbră. Totuşi, aşezarea frunzelor le prilejuia un mare neajuns: traversarea pădurilor durează adeseori mult timp şi se face cu greutate, deoarece nimic nu apără pe călător de căldurile din timpul zilei.

Umblară pe sub nesfîrşitele bolţi de eucalipţi pînă la căderea serii. Nu întîlniră nici un patruped şi nici un indigen. Doar cîţiva „cacatoeşi"[1] vieţuiau pe culmile pădurii; dar la înălţimea aceea abia se vedeau şi sporovăitul lor se transforma într-un murmur abia auzit. Din cînd în cînd, cîte un stol de papagali traversa în grabă o alee îndepărtată, însufleţind-o pentru o clipă cu o lumină multicoloră. În genere, în vastul templu de verdeaţă domnea o linişte adîncă şi numai pasul cailor, şoaptele călătorilor, scîrţîitul roţilor şi cîte un strigăt al lui Ayrton, cu care îşi îndemna din vreme în vreme boii lui domoli, tulburau imensele singurătăţi.

Seara se opriră sub nişte eucalipţi, ce purtau urmele unui foc proaspăt. Copacii erau ca nişte coşuri uriaşe de uzină, căci flacăra îi găurise pe dinăuntru în tot lungul lor. Chiar numai cu acest singur înveliş al scoarţei, frunzişul se menţinea încă verde. Dar răul obicei al squatter-ilor şi al băştinaşilor va nimici în cele din urmă aceşti copaci minunaţi, care vor dispărea ca şi cedrii Libanului, bătrîni de patru veacuri, pe care îi mistuie focul taberelor.

Olbinett, după sfatul lui Paganel, aprinse focul pentru cină într-unul din trunchiurile tubulare; imediat coşul trase puternic şi fumul se urcă, pierzîndu-se în masivul întunecat al frunzişului. Luară măsuri de precauţie pentru noapte şi Ayrton, Mulrady, Wilson, John Mangles, schimbîndu-se pe rînd, vegheară pînă la răsăritul soarelui.

În cursul zilei de 3 ianuarie, călătorii dădură în pădurea fără margini de numeroase căi simetrice. Aveai impresia că nu se mai sfîrşeşte. Totuşi, către seară, şirurile de copaci se răriră şi la cîteva mile depărtare apăru o cîmpie mică, pe care se zărea un pîlc de case regulat aşezate.

— Seymour! strigă Paganel. Iată ultimul oraş ce-l vom întîlni înainte de a părăsi provincia Victoria.

— Este un oraş însemnat? întrebă lady Helena.

— Doamnă — răspunse Paganel — este o simplă aşezare pe cale să devină municipiu.

[1] Pasăre din familia papagalilor, cu penele frumos colorate.

— Vom găsi un hotel convenabil ? întrebă Glenarvan.

— Sper — răspunse geograful.

— Ei bine, să intrăm în oraş, căci îmi închipui că vajnicele noastre călătoare nu vor fi supărate dacă se vor odihni o noapte într-un palat confortabil.

— Scumpul meu Eduard — răspunse lady Helena — Mary şi cu mine primim acest lucru numai dacă nu ne face să întîrziem.

— Nicidecum — răspunse lordul Glenarvan. Boii sînt şi ei obosiţi ; de altfel, mîine vom pleca de-cum se crapă de ziuă.

Era nouă seara. Luna se apropia de orizont şi nu mai arunca decît raze oblice, pălite de ceaţă. Întunericul se lăsa din ce în ce mai adînc. Tot grupul intră pe străzile largi din Seymour, sub conducerea lui Paganel, care şi de data asta părea să cunoască la perfecţie ceea ce nu văzuse niciodată. Dar instinctul îl conducea bine şi ajunse direct la Campbell's North British Hotel.

Caii şi boii fură duşi în grajd, căruţa în şopron şi călătorii se instalară în odăi destul de confortabile. La ora zece, călătorii se aşezară la o masă pe care Olbinett o cercetă dintr-o privire. Paganel cutreierase oraşul împreună cu Robert şi de astă dată povesti laconic impresiile lui nocturne. Nu văzuse nimic.

Totuşi, un om mai puţin distrat ar fi observat o oarecare agitaţie pe străzile din Seymour ; se formaseră ici-colo pîlcuri care se îngroşau treptat ; lumea vorbea la porţi, oamenii îşi puneau întrebări neliniştiţi ; se citeau, se comentau şi se discutau cu glas tare cîteva din ziarele din ziua aceea. Toate aceste semne de îngrijorare nu puteau scăpa unui observator cît de cît atent. Totuşi Paganel nu observase nimic.

Maiorul, în schimb, fără să meargă atît de departe ca Paganel, fără a ieşi măcar din hotel, îşi dădu seama de temerile care preocupau în acel moment orăşelul. După zece minute de conversaţie cu vorbăreţul Dickson, stăpînul hotelului, află despre ce era vorba. Dar nu suflă nici un cuvînt. Numai după ce isprăviră cina şi cînd lady Helena, Mary şi Robert se duseseră fiecare în odăile lor, maiorul îşi reţinu tovarăşii şi le spuse :

— S-a aflat cine sînt criminalii care au făptuit atentatul de pe linia ferată Sandhurst.

— Şi au fost prinşi ? întrebă repede Ayrton.

— Nu — răspunse Mac Nabbs, fără să pară că băgase de seamă graba maistrului, grabă justificată, de altfel, în această împrejurare.

— Cu atît mai rău — adăugă Ayrton.

— Ei bine — întrebă Glenarvan — cine se spune că este făptaşul ?

— Citiţi — răspunse maiorul, care-i arăta lui Glenarvan un număr din *Australian and New Zealand Gazette* — şi veţi vedea că inspectorul de poliţie nu s-a înşelat.

Glenarvan citi cu voce tare următoarele :

„Sydney, 2 ianuarie 1866. Se ştie că în noaptea de 29/30 decembrie a avut loc un accident la Camden Bridge, la cinci mile de staţiunea Castlemaine, pe linia ferată ce duce de la Melbourne spre Sandhurst. Expresul de 11.45, mergînd cu toată viteza, s-a prăbuşit în rîul Lutton.

Podul de la Camden rămăsese deschis la trecerea trenului.

Numeroasele furturi săvîrşite după accident, cadavrul sântinelei găsit la o jumătate de milă de Camden Bridge au dovedit că această catastrofă a fost provocată de o mînă criminală.

Într-adevăr, după ancheta întreprinsă de coroner, rezultă că ucigaşii sînt o bandă de ocnaşi evadaţi de şase luni din penitenciarul din Perth, Australia occidentală, în clipa în care trebuiau să fie transferaţi în insula Norfolk [1].

Sînt douăzeci şi nouă de deţinuţi, conduşi de un oarecare Ben Joyce, un răufăcător dintre cei mai primejdioşi, sosit de cîteva luni în Australia, nu se ştie pe ce vas, şi pe care justiţia n-a putut pune mîna niciodată.

Orăşenii, coloniştii şi squatterii din staţiuni sînt invitaţi să ia toate măsurile de pază şi să aducă la cunoştinţa autorităţilor toate informaţiile care pot înlesni cercetările inspectorului general.

J. P. MITCHELL, S.G."

[1] Insula Norfolk este o insulă aşezată la răsăritul Australiei, în care guvernul îi trimite pe deţinuţii recidivişti şi incorigibili. Ei sînt supuşi unei supravegheri speciale. (N. A.)

Cînd Glenarvan sfîrşi de citit articolul, Mac Nabbs se întoarse spre geograf şi îi spuse :

— Vezi, Paganel, că sînt şi ocnaşi care umblă liberi în Australia ?

— Evadaţi, evident ! răspunse Paganel. Oamenii de felul acestora n-au dreptul să emigreze.

— Ce să mai vorbim, acum sînt aici — răspunse Glenarvan. Presupun însă că prezenţa lor nu ne poate schimba proiectele sau opri din drum. Tu ce crezi, John ?

John Mangles nu răspunse imediat ; ezita între durerea ce ar pricinui-o celor doi copii, dacă s-ar întrerupe cercetările începute, şi teama de a compromite expediţia.

— Dacă lady Glenarvan şi miss Grant nu ar fi cu noi — spuse el — prea puţin mi-ar păsa de banda asta de ticăloşi.

Glenarvan înţelese şi adăugă :

— Bineînţeles că nu vom renunţa la îndeplinirea sarcinii pe care ne-am luat-o ; dar ar fi poate mai prudent, din pricina tovarăşelor noastre de drum, să ne întoarcem întîi la *Duncan*, la Melbourne, şi apoi să pornim din nou dinspre est, pe urmele lui Harry Grant. Ce crezi, Mac Nabbs ?

— Înainte de a mă pronunţa, aş vrea să ştiu părerea lui Ayrton.

Maistrul, întrebat direct, privi spre Glenarvan.

— Cred — spuse el — că ne aflăm la două sute de mile de Melbourne, şi că dacă există vreo primejdie, o întîlnim tot atît de bine pe drumul de sud, ca şi pe cel de est. Amîndouă sînt puţin umblate, amîndouă sînt la fel de periculoase. De altfel, cred că o bandă de treizeci de răufăcători nu pot înspăimînta opt oameni înarmaţi şi hotărîţi. Deci, dacă nu aveţi nimic împotrivă, eu aş merge înainte.

— Ai dreptate, Ayrton — răspunse Paganel. Continuînd drumul, putem da de urma căpitanului Grant. Întorcîndu-ne spre sud, dimpotrivă, ne depărtăm de el. Sînt de aceeaşi părere cu dumneata şi nu dau doi bani pe evadaţii din Perth, de care n-ar trebui să ţină seama nici un om curajos !

După aceste cuvinte, propunerea de respectare întocmai a programului călătoriei fu pusă la vot şi adoptată în unanimitate.

— Îmi îngădui să fac o singură observaţie, milord — spuse Ayrton, cînd plecă să se culce.

— Spune, Ayrton.

— N-ar fi nimerit să trimitem *Duncan*-ului ordin să se apropie de coastă ?

— La ce bun ? întrebă John Mangles. Cînd vom ajunge în golful Twofold, vom avea vreme să expediem ordinul. Dacă vreun eveniment neprevăzut ne-ar sili să ajungem la Melbourne, ne-ar părea rău să nu mai găsim *Duncan*-ul. De altfel, nici reparaţiile cred că nu s-au terminat încă. Pentru toate aceste motive, socot că e mai bine să aşteptăm.

— Bine ! răspunse Ayrton, fără să mai insiste.

A doua zi, mica trupă înarmată şi gata să înfrunte orice eveniment părăsi oraşul Seymour. Numai după o jumătate de oră intra din nou în pădurea de eucalipţi, care se întindea la est. Glenarvan ar fi preferat să meargă pe cîmp. Un şes este totdeauna mai puţin prielnic atacurilor sau atragerii în cursă, decît pădurea deasă. Dar nu aveau de ales şi căruţa merse toată ziua printre arborii mari şi monotoni. Seara, după ce au atins graniţa de nord a comitatului Anglesey, trecînd de meridianul 146°, caravana îşi întinse corturile pe graniţa districtului Murray.

CAPITOLUL XVI

MAIORUL SUSŢINE CĂ SÎNT MAIMUŢE

În dimineaţa următoare, călătorii păşeau pe marele teritoriu Murray. Acest district pustiu, nelocuit, se întinde pînă la bariera înaltă a Alpilor australieni. Civilizaţia nu l-a împărţit încă în comitate deosebite. Este cea mai puţin cunoscută şi cercetată regiune din provincie. Dar şi pădurile ei vor cădea desigur într-o bună zi sub securea „bushman"[1]-ului, iar cîmpiile vor fi năpădite de turmele squatter-ilor ; pînă atunci însă, rămîne un pămînt virgin, aşa cum a răsărit din Oceanul Indian : o pustietate.

[1] Colonist ce se ocupă cu exploatatul pădurilor. (N. R.)

Toate aceste terenuri poartă pe hărţile englezeşti un nume semnificativ : „*Reserve for the blacks*", Rezervă pentru negri. Aici i-au împins coloniştii, cu violenţă, pe băştinaşi. Li s-a rezervat în şesurile cele mai depărtate, în pădurile la care abia poţi ajunge, cîteva locuri anumite, în care rasa băştinaşă se va stinge puţin cîte puţin. Orice alb, colonist, emigrant, squatter, bushman poate trece graniţele „rezervelor". Numai negrul n-are voie să iasă niciodată din ele.

Mergînd călare, Paganel vorbea despre grava problemă a raselor indigene. Toţi erau de aceeaşi părere şi anume că sistemul britanic ducea la nimicirea populaţiilor cucerite, la dispariţia acestora de pe pămînturile în care au trăit strămoşii lor. Tendinţa aceasta ucigaşă se poate vedea pretutindeni, şi îndeosebi în Australia.

În primele epoci de colonizare, deportaţii şi chiar coloniştii îi considerau pe negri drept nişte fiare sălbatice. Îi alungau şi îi împuşcau. Îi masacrau şi invoeau autoritatea jurisconsulţilor, pentru a dovedi că australianul fiind în afară de lege, poate fi omorît, fără ca uciderea lui să fie socotită drept o crimă. Jurnalele din Sydney au propus chiar un mijloc eficace de a scăpa de triburile de la lacul Hunter : de a fi otrăvite în masă.

Englezii, după cum se vede, la începutul cuceririlor, foloseau crima ca ajutor pentru colonizare. Cruzimile lor erau de neînchipuit. În Australia s-au purtat ca şi în India, unde au fost exterminaţi cinci milioane de indieni ; ca şi în colonia Capului, unde dintr-o populaţie de un milion de hotentoţi au mai rămas doar o sută de mii. Astfel decimată de tratamentul rău şi de alcool, populaţia băştinaşă tinde să dispară de pe continent, în faţa acestei civilizaţii ucigaşe. E adevărat că unii guvernatori au dat decrete împotriva bushmen-ilor sîngeroşi. Ei pedepseau cu cîteva lovituri de bici pe albul care tăia nasul sau urechile unui negru, sau care îi reteza degetul mic „pentru ca să-şi înfunde cu el tutunul în pipă". Ameninţări zadarnice ! Omorurile se organizară pe o scară mare şi triburi întregi dispărură pe de-a-ntregul. Dacă ar fi să cităm numai insula Van Diemen, care număra cinci mii de indigeni la începutul secolului şi din care în 1863 rămăseseră numai şapte ! Iar în ultimul timp ziarul *Mercur* a putut semnala sosirea la Hobart Town a celui din urmă tasmanian.

Nici Glenarvan, nici maiorul, nici John Mengles nu-l contraziseră pe Paganel. Chiar dacă ar fi fost englezi, tot n-ar fi luat apărarea compatrioţilor lor. Faptele erau cunoscute şi de netăgăduit.

— Acum cincizeci de ani — adăugă Paganel — am fi întîlnit pe acest drum nenumărate triburi primitive, dar după cum vedeţi, pînă acum nu s-a arătat nici un băştinaş. Într-un secol rasa neagră de pe acest continent se va stinge fără urme.

Într-adevăr, regiunea „rezervată" părea cu totul părăsită. Nici o urmă de tabere sau de colibe. Desişuri mari şi cîmpii se înşirau unele după altele şi regiunea luă încetul cu încetul o înfăţişare sălbatică. Aveai chiar impresia că nici o vieţuitoare, fie ea om sau animal, nu trăia în aceste ţinuturi depărtate, cînd, deodată, Robert strigă, oprindu-se în faţa unui crîng de eucalipţi :

— O maimuţă ! Uite o maimuţă !

Şi arătă un corp mare, negru, care, lunecînd din ramură în ramură, cu o îndemînare surprinzătoare, trecea dintr-un vîrf în altul, ca şi cum ar fi fost susţinut în aer de un aparat. În această ţară ciudată zburau oare şi maimuţele, cum zburau şi vulpile înzestrate de natură cu aripi de liliac ?

Între timp, căruţa se oprise şi toţi urmăreau cu privirea animalul care se pierdu puţin cîte puţin în înălţimile eucaliptului. Apoi îl văzură coborînd cu iuţeala fulgerului, alergînd pe pămînt cu mii de tumbe şi mişcări dezordonate, şi îmbrăţişînd cu braţele lui lungi trunchiul neted al unui uriaş arbore de cauciuc. Toţi se întrebau cum are să se urce pe copacul drept şi lunecos pe care nu-l putea cuprinde complet cu braţele. Izbind însă trunchiul cînd într-o parte, cînd în cealaltă cu un fel de topor, maimuţa săpa mici crestături în scoarţă, şi căţărîndu-se pe aceste puncte de sprijin săpate la distanţă egală, ajunse pînă la ramurile copacului. În cîteva clipe dispăru în desimea frunzişului.

— Ce fel de maimuţă este aceasta ? întrebă maiorul.

— Maimuţa aceasta — răspunse Paganel — e un australian pur sînge.

Tovarăşii geografului nu avuseseră timp să ridice din umeri, cînd deodată răsunară la o mică distanţă nişte strigăte ce s-ar putea scrie cam aşa : „Coo-eeh ! Coo-eeh !" Ayrton îşi în-

demnă boii și la vreo sută de pași mai încolo, călătorii dădură pe neașteptate peste o tabără de indigeni.

Ce trist spectacol ! Pe un pămînt complet gol se înșiră vreo zece corturi. Aceste „gunyos", făcute din fîșii de scoarță așezate ca niște olane, nu îi apărau decît într-o mică măsură pe nenorociții lor locuitori. Bietele ființe, degradate de mizerie, erau demne de milă. Puteai număra în total vreo treizeci de inși, bărbați, femei și copii, îmbrăcați în piei de canguri, rupte ca niște zdrențe. Prima lor mișcare, la apropierea căruței, fu s-o rupă la fugă. Dar cîteva cuvinte rostite de Ayrton într-o limbă neînțeleasă de ceilalți călători păru să-i liniștească. Se întoarseră pe jumătate încrezători, pe jumătate temîndu-se, ca niște animale îmbiate cu o bucățică de mîncare.

Băștinașii, înalți cam de vreo cinci picioare și patru degete, alții ajungînd pînă la cinci picioare și patru degete, aveau o față negricioasă, dar nu complet neagră, mai mult de culoarea funinginei învechite, părul încîlcit, creț, brațele lungi, pîntecul proeminent, trupul păros brăzdat de cicatricele tatuajului sau de tăieturile făcute la ceremoniile funebre.

Nimic mai respingător ca figurile lor monstruoase, cu gura enormă și nasul turtit, cu maxilarul inferior proeminent, din care cunoscuseră poate gustul cărnii de om. Deși cea mai mare ființe omenești nu le păruseră atît de apropiate de animale.

— Robert nu se înșală — zise maiorul. Sînt cu adevărat niște maimuțe ; dacă vreți, pursînge, dar maimuțe.

— Mac Nabbs — îl întrerupse lady Helena — cum, dumneata ai putea da dreptate acelora care-i vînează ca pe fiare sălbatice ? Aceste făpturi nenorocite sînt oameni !

— Oameni ! strigă Mac Nabbs. Cel mult o speță intermediară între om și urangutan ! Și te asigur că dacă le-aș măsura unghiul facial, l-aș găsi de aceeași deschidere ca la maimuță !

Din acest punct de vedere, Mac Nabbs avea oarecare dreptate ; unghiul facial al băștinașilor australieni se apropie mult de acela al urangutanului, avînd între 60°—62°. Aceasta a făcut desigur pe domnii de Rienzi să propună clasificarea acestor nenorociți într-o rasă aparte, dîndu-le numele de „pithecomorfi", adică de oameni cu forme de maimuță.

Dar lady Helena avea și mai mult dreptate decît Mac Nabbs, atunci cînd socotea că aceste exemplare aflate pe ultima treaptă a speciei omenești sînt înzestrate cu un suflet.

Între animal și australian există acea prăpastie de netrecut, care desparte diferitele genuri de viețuitoare. Pascal a spus pe bună dreptate că omul nu poate fi nicăieri asemuit cu animalul. E adevărat că a adăugat, cu tot atîta înțelepciune, că nici chiar cu îngerii.

Lady Helena și Mary Grant dezmințeau prin purtarea lor această ultimă parte din afirmația marelui gînditor. Aceste două femei, pline de bunătate, se dăduseră jos din căruță și întindeau o mînă îmbietoare nefericitelor făpturi ; le ofereau alimente, pe care sălbaticii le înghițeau cu o lăcomie de înfometați. Trebuie că o luau pe lady Helena drept un fel de divinitate, cu atît mai mult, cu cît, potrivit credinței lor, albii sînt foștii negri care au devenit albi după moarte.

Femeile fură acelea care stîrniseră îndeosebi mila călătoarelor. Nimic nu se compară cu starea femeii australiene. Natura vitregă i-a refuzat cel mai mic farmec ; e o sclavă, luată de bărbat cu forța și care nu primește drept dar de nuntă decît cîteva lovituri de „waddie", un fel de măciucă, legată cu o curea de încheietura mîinii stăpînului său. Bătrînețea vine înainte de vreme și fulgerător, deoarece femeile sînt împovărate cu toate muncile grele și istovitoare ale vieții de nomad. Ele poartă în spate, pe lîngă copiii puși într-un soi de coș de papură, uneltele de pescuit și de vînătoare, precum și proviziile de „phormium tenax", din care fac plase. Tot femeia se îngrijește să procure hrană familiei. Vînează șopîrle, opposumi și șerpi, cățărîndu-se pînă în vîrful copacilor ; taie lemne pentru foc ; adună coaja anumitor arbori, pentru a-și înveli coliba ; e un biet animal de povară, care nu cunoaște odihna și nu mănîncă decît resturile dezgustătoare care rămîn de la masa bărbatului.

În acel moment, cîteva dintre indigene, probabil de multă vreme flămînde, încercau să atragă păsările cu niște grăunțe pe care le țineau în mînă.

Le vedeai stînd întinse pe pămîntul fierbinte, nemișcate, ca moarte, așteptînd ore întregi vreo pasăre naivă care să se apropie atît ca să o poată prinde cu mîna. Priceperea lor în materie de capcane nu mergea mai departe de acest procedeu, și doar păsările australiene s-ar mai putea lăsa prinse astfel.

Liniștiți de îndemnurile călătorilor, indigenii îi înconjurară. Vorbeau un grai șuierător, format din plescăituri de limbă. Totuși vocea lor avea adesea inflexiuni dezmierdătoare, melodioase ; cuvîntul „noki, noki" se repeta adesea și gesturile lor îi făceau îndeajuns de înțeles. Însemna „dă-mi, dă-mi!" și se referea la cele mai mici obiecte ale călătorilor. Olbinett avu de furcă să apere compartimentul bagajelor și mai ales merindele expediției. Acești nenorociți înfometați aruncau asupra căruței priviri înfricoșătoare și arătau niște dinți ascuțiți care cunoscuseră gustul cărnii de om. Deși cea mai mare parte din membrii triburilor australiene nu sînt antropofagi în timp de pace, totuși în timp de război aproape toți se înfruptă din carnea dușmanului învins.

La cererea Helenei, Glenarvan dădu ordin să li se împartă cîteva alimente. Băștinașii înțeleseră intenția și se dedară unor demonstrații de mulțumire, care ar fi mișcat și cea mai împietrită inimă.

Olbinett, ca un om galant ce era, crezu că trebuie să servească mai întîi femeile. Dar nenorocitele nu îndrăzniră să mănînce înaintea temuților lor stăpîni. Aceștia se aruncară asupra pesmeților și cărnii conservate ca asupra unei adevărate prăzi.

Mary Grant, gîndindu-se că tatăl ei era prizonierul unor astfel de băștinași, simți cum o podidesc lacrimile. Ea își închipuia cît trebuie să sufere un om ca Harry Grant, sclav la aceste triburi nomade, chinuit și el de foame, de mizerie, maltratat poate.

John Mangles, care o observa atent și foarte neliniștit, îi ghici gîndul ce o frămînta și, bănuind dorința ei, îl întrebă pe maistrul de pe Britannia :

— Ayrton, dumneata ai scăpat din mîna unor asemenea indigeni ?

— Da, domnule căpitan — răspunse Ayrton. Toate populațiile din interior se aseamănă. Numai că nici nu vedeți decît o mînă de bieți oameni, în timp ce pe malurile rîului Darling sînt triburi numeroase, comandante de căpetenii foarte temute.

— Dar ce poate face un european în mijlocul lor ? întrebă John Mangles

— Ceea ce făceam și eu — răspunse Ayrton. Vînează, pescuiește cu ei, ia parte la luptele lor ; după cum v-am spus, el e tratat după serviciile pe care le aduce, și dacă e un om inteligent și viteaz, își poate face în trib o situație bună.

— Dar tratat ca un prizonier, nu ? întrebă Mary Grant.

— Supravegheat — adăugă Ayrton — încît să nu poată face un pas singur, nici ziua, nici noaptea !

— Totuși ai reușit să scapi, Ayrton — zise maiorul, intrînd în vorbă.

— Da, domnule Mac Nabbs, mulțumită unei lupte între tribul meu și un trib vecin. Am izbutit. Da. Și nu-mi pare rău. Dar dacă ar fi s-o iau de la început, cred că mai degrabă aș vrea să fiu veșnic rob, decît să trec prin chinurile pe care le-am îndurat, străbătînd deșerturile din interiorul acestei țări. Căpitanul Grant, sper, nu a încercat un asemenea mijloc de salvare.

— Da, desigur, miss Mary — răspunse John Mangles — trebuie să dorim ca tatălui dumitale să nu i se fi dat drumul. Îl vom da mai ușor de urmă dacă este în mijlocul unui trib indigen, decît dacă ar rătăci prin pădurile continentului.

— Mai nădăjduiești încă ? întrebă fata.

— Sper încă, miss Mary, să te văd într-o zi fericită alături de tatăl dumitale !

Doar ochii umezi ai fetei îi putură mulțumi tînărului căpitan.

În timp ce vorbeau, o mișcare neobișnuită se iscase printre indigeni ; scoteau țipete stridente, alergau în toate părțile și puseră mîinile pe arme, apucați parcă de o furie sălbatică.

Glenarvan nu știa ce aveau de gînd să facă indigenii, cînd, deodată, maiorul îi spuse lui Ayrton :

— Ai trăit mult timp la australieni, le înțelegi, desigur, limba ?

— Aproape — răspunse Ayrton — cu toate că fiecare trib are o limbă diferită. Totuși, mi se pare că acum, drept recunoștință, băștinașii vor să ne ofere spectacolul unei lupte.

Într-adevăr, aceasta era cauza agitației. Băștinașii, fără altă introducere, se atacau cu o furie perfect simulată, și atît de natural, încît ai fi luat în serios „micul lor război", dacă nu ai fi fost prevenit. Dar australienii sînt excelenți mimi,

după spusa călătorilor şi, în această ocazie, arătară că au un talent remarcabil.

Ca arme de atac şi de apărare aveau un fel de măciucă de lemn care dă gata şi cele mai zdravene ţeste, şi un fel de „tomahawk" o piatră ascuţită foarte tare, fixată într-o coadă de lemn. Acest soi de topor are o lungime de zece picioare. E o armă de luptă temută şi o unealtă folositoare în timp de pace, cu care se retează capete sau crengi şi se doboară trupuri omeneşti sau copaci, după împrejurări.

Toate aceste arme se agitau frenetic în mîinile lor, însoţite de strigăte ce-ţi luau auzul ; luptătorii se atacau ; unii cădeau ca morţi, alţii scoteau strigăte de victorie. Femeile, mai ales cele bătrîne, participau şi ele, stăpînite de demonul războiului, aţîţînd bărbaţii la luptă, aruncîndu-se pe falsele cadavre, prefăcîndu-se că le mutilează, cu o sălbăticie care n-ar fi fost mai groaznică nici în realitate. Tot timpul, lady Helena se temu ca jocul să nu se transforme într-o luptă serioasă. De altfel, copiii care luaseră şi ei parte, se băteau acum în toată puterea cuvîntului. Băieţaşii, şi mai ales fetiţele, care erau cele mai îndîrjite, îşi cărau la pumni cu nemiluita.

Această luptă simulată dura de vreo zece minute, cînd, deodată, luptătorii se opriră. Armele le căzură din mîini şi o linişte adîncă luă locul larmei asurzitoare. Băştinaşii rămaseră încremeniţi în ultima lor mişcare, ca personajele unor tablouri vii. Ai fi spus c-au împietrit.

Care era pricina acestei schimbări, şi cărui fapt se datora încremenirea lor bruscă ? Aflarăm îndată.

Un stol de „cacadu" zbura în clipa aceea la înălţimea arborilor de cauciuc. Umpleau aerul cu flecăritul lor, şi datorită penelor viu colorate dădeau impresia unui curcubeu zburător. Lupta fusese întreruptă de apariţia acestui nor strălucitor de păsări şi o vînătoare, mult mai folositoare decît războiul acesta simulat, începu.

Unul din băştinaşi, punînd mîna pe un instrument vopsit în roşu, de o formă specială, îşi părăsi tovarăşii care stăteau încă nemişcaţi şi se îndreptară printre copaci şi arbuşti, înspre cîrdul de cacadu. Tîrîndu-se, nu făcea nici un zgomot, nu atingea nici o frunză, nu clintea nici o pietricică din loc. Părea o umbră care alunecă.

Ajuns la o depărtare potrivită, indigenul îşi aruncă instrumentul pe o traiectorie orizontală, la o înălţime de două picioare de la pămînt. Arma străbătu astfel un spaţiu de vreo patruzeci de picioare ; apoi, deodată, fără a atinge pămîntul, se ridică în unghi drept, urcîndu-se la o sută de picioare (circa 30 de metri) în sus ; lovi mortal vreo douăsprezece păsări, apoi, descriind o parabolă, căzu din nou la picioarele vînătorului. Glenarvan şi tovarăşii săi fură uimiţi ; nu-şi puteau crede ochilor.

— E „bumerangul" — le explică Ayrton.

— Bumerangul ! strigă Paganel. Bumerangul australian !

Şi ca un copil, se duse să pună mîna pe minunatul instrument, „ca să vadă ce are înăuntru".

Într-adevăr, ai fi crezut că un mecanism interior, un resort destins brusc, îi schimbă direcţia. Nici urmă de aşa ceva.

Bumerangul era doar o bucată de lemn tare şi îndoit, de vreo treizeci-patruzeci de şchioape lungime. La mijloc avea o grosime de vreo trei şchioape şi se termina cu nişte vîrfuri ascuţite. Partea lui concavă avea o curbură de şase linii (7 cm) şi cea convexă avea două margini răsfrînte foarte subţiri. Pe cît era de simplu, pe atît era de neînţeles.

— Iată, deci, faimosul bumerang ! spuse Paganel, după o cercetare atentă a ciudatei arme. O bucată de lemn, nimic mai mult. De ce o ia în sus, după o bucată de drum orizontal, pentru ca să se întoarcă în mîna celui ce l-a aruncat ? Savanţii şi călătorii n-au putut explica niciodată acest mister.

— N-o fi oare la fel cu cercul care, aruncat într-un anumit fel, se întoarce la punctul de plecare ? zise John Mangles.

— Sau mai degrabă — adăugă Glenarvan — un efect retrograd, ca la o bilă de biliard lovită într-un anumit punct.

— Nicidecum — răspunse Paganel. În amîndouă cazurile, un punct de sprijin determină reacţia : pămîntul în cazul cercului, postavul în cazul bilei. Dar aici punctul de sprijin lipseşte ; instrumentul nu atinge pămîntul şi totuşi, după ce-şi schimbă direcţia, el urcă la o înălţime considerabilă.

— Cum explici atunci faptul, domnule Paganel ? întrebă lady Helena.

— Nu-l explic, doamnă, ci cel mult îl constat : efectul se datorează, desigur, felului în care este aruncat bumerangul şi

formei lui speciale. Dar aruncarea rămîne încă un secret al australienilor.

— În orice caz, este foarte ingenios... pentru niște maimuțe — adăugă lady Helena, privind înspre maior, care dădu din cap foarte puțin convins.

Timpul trecea și Glenarvan nu mai voia să întîrzie călătoria înspre est; era gata să roage călătoarele să se suie din nou în căruță, cînd un idigen sosi în goană, rostind cu sufletul la gură cîteva cuvinte.

— A — zise Ayrton — au zărit niște casoari!

— Ce! E vorba de o vînătoare? întrebă Glenarvan.

— Trebuie neapărat s-o vedem! strigă Paganel. Cred că trebuie să fie foarte interesantă și poate că bumerangul va mai intra încă o dată în funcțiune.

— Ce crezi, Ayrton?

— Nu va dura mult timp, milord — răspunse acesta.

Băștinașii nu pierdură nici o clipă. Pentru ei era un adevărat noroc să ucidă cîțiva casoari, care asigurau hrana tribului pentru cîteva zile. De aceea vînătorii își pun în joc toată îndemînarea pentru a doborî o asemenea pradă. Dar cum pot fugări și vîna ei oare un animal atît de iute fără ajutorul puștilor și fără cîini? Aceasta era partea interesantă a spectacolului, pe care Paganel îl aștepta cu atîta nerăbdare.

Casoarul pleșuv, denumit de indigeni „murek", este un animal care se întîlnește din ce în ce mai rar pe cîmpiile Australiei. Această pasăre, înaltă de două picioare și jumătate, cu carnea albă, foarte asemănătoare la gust cu aceea a curcanului, are capul acoperit cu o creastă cornoasă, ochii cafenii, ciocul negru, acvilin, gheare puternice; are niște aripi puțin dezvoltate, adevărate cioturi, neputîndu-i servi la zburat; fulgii îi sînt de culoare mai închisă pe gît și pe piept. Dacă nu zboară, în schimb această pasăre aleargă atît de repede, încît pe un hipodrom ar întrece și calul cel mai iute. Nu poate fi prinsă decît printr-o deosebită șiretenie.

Iată de ce, la chemarea indigenului, vreo zece australieni se desfășurară ca un detașament de pușcași. Totul se petrecea pe o minunată cîmpie, în care indigoul creștea sălbatic și înfrumusețea pămîntul cu florile lui albastre. Călătorii se opriră la marginea unei păduri de mimoze.

La apropierea băștinașilor, vreo șase casoari se ridicară și-o luară la fugă, ascunzîndu-se la depărtare de o milă. Cînd vînătorul tribului reperă noua lor ascunzătoare, făcu semn tovarășilor să se oprească. Aceștia se culcară la pămînt, în timp ce el scoase dintr-o plasă două piei de casoar, foarte îndemînatic cusute, cu care se îmbrăcă. Ridică brațul drept peste cap, și imită, mișcîndu-se, mersul unui casoar care-și caută hrană.

Băștinașul se îndreptă spre ascunzătoarea acestora, cînd oprindu-se ca și cum ar fi ciugulit grăunțe, cînd stîrnind un nor de praf cu picioarele. Șiretlicul era perfect. Redarea mișcărilor casoarului era de asemenea perfectă. Vînătorul scotea un mormăit surd, care ar fi putut înșela însăși pasărea. Ceea ce se și întîmplă. Indigenul se găsi în curînd în mijlocul cîrdului, care nici nu bănuia apropierea lui. Deodată, brațul său învîrti măciuca, și cinci cosoari din șase căzură lîngă el.

Indigenul reușise și astfel vînătoarea luă sfîrșit.

Glenervan, călătoarele și micul grup își luară atunci rămas-bun de la indigeni, care nu păreau totuși să fie prea mîhniți de plecarea lor. Poate că succesul vînătoarei de casoari îi făcea să uite foamea ce-i chinuise pînă atunci.

Oricum ar fi fost însă, nu te puteai opri să nu le admiri, în anumite ocazii, inteligența și abilitatea.

— Ei bine, dragul meu, sper că n-ai să mai susții acum că australienii sînt maimuțe! spuse lady Helena, adresîndu-se lui Mac Nabbs.

— Pentru că știu să imite atît de bine mersul unui animal? replică maiorul. Dimpotrivă, aceasta ar justifica teoria mea!

— Gluma nu e un răspuns. Vreau să revii asupra părerii dumitale greșite— insistă lady Helena.

— Ei bine, da, stimată verișoară, sau mai bine zis, nu. Australienii nu sînt maimuțe; maimuțele sînt australieni.

— Asta-i bună!

— Aduceți-vă aminte ce cred negrii despre interesanta specie a urangutanilor.

— Ce cred?

— Ei spun că maimuțele sînt negri ca și ei, dar că sînt mai șireți. „Ele nu au vorbit ca să nu fie puse la muncă", zicea un negru gelos pe un urangutan îmblînzit, pe care stăpînul său îl hrănea fără să facă nici o treabă.

CIOBANII MILIONARI

La 6 ianuarie, pe la ora şapte dimineaţa, după o noapte petrecută în linişte la 146°15′ longitudine, călătorii îşi reluară drumul. Mergeau necontenit spre răsărit, şi urmele paşilor lor lăsau pe cîmpie o linie perfect dreaptă. De două ori întîlniră urme ale squatter-ilor care se îndreptau înspre nord. Aceste urme diferite s-ar fi confundat dacă potcoavele calului lui Glenarvan n-ar fi imprimat în praf urma „treflelor" din Black-Point.

Cîmpul era brăzdat uneori de „torente" capricioase înconjurate de merişori, cu ape mai curînd vremelnice decît permanente. Ele izvorau din povîrnişurile Buffalos-Ranges, un lanţ de munţi mijlocii a căror linie pitorească şi ondulată se profila la orizont.

Hotărîră să facă un popas la poalele lor chiar în seara aceea. Ayrton îmboldi boii şi după o zi în care parcurseră treizeci şi cinci de mile, ajunseră puţin cam obosiţi. Ridicară tabăra lîngă cîţiva copaci înalţi şi, întrucît noaptea se şi lăsase, cinară în grabă. După un asemenea drum, se gîndeau mai puţin la mîncare şi mai mult la somn.

Paganel, care trebuia să fie de pază în prima parte a nopţii, nu se mai culcă ; veghea în preajma taberei, cu carabina pe umăr, plimbîndu-se în lung şi în lat, ca să reziste mai bine la somn.

Deşi fără lună, noaptea era luminată de strălucirea constelaţiilor australe. Savantul se distră citind în marea carte a firmamentului, veşnic deschisă şi atît de interesantă, pentru cel care poate s-o înţeleagă. Adînca tăcere a naturii adormite nu era întreruptă decît de zgomotoul piedicilor care zăngăneau la picioarele cailor.

Paganel se lăsase antrenat în contemplaţiile sale astronomice, ocupîndu-se mai mult de cele cereşti decît de cele pămînteşti, cînd un sunet depărtat îl smulse din reverie.

Ascultă încordat, şi, spre marea lui uimire, i se păru că distinge sunetele unui pian ; ba încă putu distinge cîteva acorduri uşor arpegiate ; nu se putea înşela.

„Un pian în deşert ! îşi zise Paganel. Iată ce n-aş putea admite niciodată !"

Acest lucru era într-adevăr surprinzător, şi Paganel voi mai curînd să creadă că vreo pasăre ciudată din Australia imita zgomotul unui orologiu sau al unei tocile.

Dar în cale moment, o voce cu un timbru clar străbătu văzduhul. Pianistul era însoţit de un cîntăreţ. Paganel asculta, fără să vrea să admită faptul. Totuşi, după cîteva minute, fu silit chiar să recunoască minunata arie care-i ajungea la urechi. Era *Il mio tesoro tanto* din „Don Juan".

„Drace ! gîndi geograful — oricît de ciudate ar fi păsările australiene, şi chiar dacă papagalii ar fi cei mai mari muzicieni din lume, tot nu ar fi în stare să imite o pagină din Mozart !"

Apoi ascultă pînă la sfîrşit melodia încîntătoare. Efectul muzicii suave ce străbătea acea noapte limpede era de nedescris. Paganel rămase mult timp sub influenţa farmecului ei divin ; apoi glasul se stinse şi totul f. învăluit în tăcere.

Cînd Wilson veni să-l schimbe pe Paganel, îl găsi cufundat în visare. Paganel nu suflă o vorbă marinarului ; se gîndi să-i comunice lui Glenarvan ciudata întîmplare a doua zi şi se ghemui sub cort.

Ziua următoare, nişte lătrături neaşteptate treziră tot grupul. Glenarvan se sculă imediat. Doi „pointers" cu picioare lungi, minunaţi prepelicari de rasă englezească, se jucau la marginea unui crîng. La apropierea călătorilor, se retraseră printre copaci, înteţindu-şi lătrăturile.

— Deci în această pustietate se află o staţiune, care trebuie să aibă şi vînători, de vreme ce văd cîini de vînătoare.

Paganel tocmai se pregătea să-şi povestească impresiile din noaptea trecută, cînd apărură doi tineri, călare pe nişte cai de rasă, de toată frumuseţea, adevăraţi „hunters".

Cei doi tineri, îmbrăcaţi în costume elegante de vînătoare, se opriră la vederea micului convoi, care înnoptase ca un sălaş ţigănesc. Tocmai cînd păreau că se întreabă ce caută în acest loc oameni înarmaţi, zăriră călătoarele care coborau din căruţă. Îndată, ei descălecară şi înaintară spre ele cu pălăria în mînă.

Lordul Glenarvan merse în întîmpinarea lor şi, cum era un străin, îşi spuse numele şi titlurile sale. Tinerii se înclinară şi unul din ei, cel mai vîrsnic, spuse :

— Milord, împreună cu domnele şi tovarăşii dumneavoastră, vreţi să ne faceţi cinstea de a vă odihni în locuinţa noastră ?

— Domnii... ? zise Glenarvan.

— Michel şi Sandy Patterson, proprietarii staţiunii Hottam. Vă aflaţi pe teritoriul staţiunii şi pînă acasă la noi nu aveţi de parcurs nici un sfert de milă.

— Domnilor — răspunse Glenarvan — n-aş vrea să abuzez de ospitalitatea oferită într-un mod atît de călduros.

— Milord — reluă Michel Patterson — primind invitaţia faceţi o nespusă plăcere unor bieţi exilaţi, care vor fi prea fericiţi să vă aibă ca musafiri în mijlocul deşertului.

Glenarvan se înclină, acceptînd invitaţia.

— Domnule — zise atunci Paganel, adresîndu-se lui Michel Patterson — sînt indiscret întrebîndu-vă dacă dumneavoastră eraţi acela care aţi cîntat astă-noapte o arie din opera neîntrecutului Mazort ?

— Eu, domnule — răspunse tînărul — şi vărul meu Sandy era acela care mă acompania.

— Ei bine, domnule — reluă Paganel — primiţi sincerele felicitări ale unui francez, admirator pasionat al acestei muzici.

Paganel întinse mîna tînărului, care i-o strînse cu multă căldură. Michel Patterson arătă apoi înspre dreapta, indicîndu-le drumul pe unde trebuia s-o pornească. Caii fuseseră lăsaţi în grija lui Ayrton şi a marinarilor. Vorbind şi minunîndu-se de cele ce vedeau împrejurul lor, călătorii, îndrumaţi de cei doi tineri, ajunseră pe jos la locuinţa din staţiunea Hottam.

Era, într-adevăr, o aşezare minunat întreţinută, cu severitatea riguroasă a parcurilor englezeşti. Cîmpii imense, îngrădite cu garduri cenuşii, se întindeau cît vedeai cu ochii. Aici păşteau boi cu miile şi oi cu milioanele. Numeroşi ciobani ajutaţi de cîini şi mai numeroşi păzeau această turmă zgomotoasă. Lătratul dulăilor şi pocnetele harapnicelor se amestecau cu răgetele şi behăiturile animalelor.

Spre răsărit, privirea li se opri la o lizieră de myallis şi arbori de cauciuc, dominaţi de măreaţa culme a muntelui Hottam, care se înălţa pînă la şapte mii cinci sute de picioare. Galerii lungi de copaci verzi, cu frunze necăzătoare, porneau aidoma razelor de soare, în toate direcţiile. Ici-colo se zăreau crînguri dese de „grass-trees", nişte arbuşti înalţi de zece picioare, care semănau cu un palmier pitic şi ale căror frunze înguste şi lungi se împleteau într-o masă verde. Aerul era îmbălsămat de mireasma laurilor-mentă, ale căror buchete de flori albe, atunci în floare, împrăştiau cele mai suave arome.

Minunatele grupuri de arbori indigeni se împleteau cu soiurile transplantate din clima europeană. Piersicul, părul, mărul, smochinul, portocalul şi chiar stejarul fură salutaţi cu urale de către călători, şi dacă ei nu se mirară prea mult de faptul că stăteau la umbra copacilor din ţara lor, în schimb fură uimiţi de păsările care zburau printre ramuri, ca : „satins-birds" cu pene mătăsoase şi „sericulele" jumătate aurii, jumătate de un negru catifelat.

Printre altele, ei admirau pentru prima dată „menura", pasărea-liră, a cărei coadă are forma graţiosului instrument al lui Orfeu. Ea fugea printre ferigile arborescente, şi cînd coada i se lovea de ramuri, te mirai aproape că nu auzeai armonioasele acorduri din care se inspirase Amfion la reclădirea zidurilor Tebei. Lui Paganel îi veni poftă să cînte din liră.

Între timp, lordul Glenarvan nu se mai sătura admirînd minunile feerice ale acestei oaze improvizate în deşertul australian. El asculta povestea tinerilor. În Anglia, în mijlocul cîmpiilor ei civilizate, noul sosit ar fi trebuit să povestească gazdei mai întîi de unde venea şi încotro mergea. Dar aici, Michel şi Sandy Patterson socotiră că întîi trebuie să fie ei cunoscuţi călătorilor cărora le ofereau ospitalitatea. Deci îşi spuseră povestea.

Povestea lor era povestea multor tineri englezi, harnici şi inteligenţi, care nu cred că bogăţia te scuteşte de a munci. Michel şi Sandy Patterson erau fiii unui bancher din Londra. La vîrsta de douăzeci de ani, tatăl lor le spusese : „Iată, băieţi, cîteva milioane. Mergeţi într-o colonie îndepărtată, întemeiaţi o întreprindere folositoare, numai prin muncă veţi ajunge să cunoaşteţi viaţa. Dacă izbutiţi, cu atît mai bine. Dacă veţi da greş, nu e o nenorocire. Nu o să regret milioa-

nele care v-au ajutat să deveniţi cu adevărat oameni". Tinerii se supuseră voinţei părintelui. Aleseră, în Australia, colonia Victoria pentru a-şi investi bancnotele încredinţate şi nu avură de ce să se căiască. După trei ani, gospodăria întemeiată de ei era în plină înflorire.

În provinciile Victoria, Noua Galie de sud şi Australia meridională există mai mult de trei mii de astfel de staţiuni, unele sub conducerea squatter-ilor care cresc vitele şi altele conduse de „settlers", care au ca ocupaţie de căpetenie agricultura. Pînă la sosirea celor doi tineri englezi, cea mai însemnată aşezare de felul acesta era aceea a lui Jamieson, care se întindea pe o suprafaţă de o sută de kilometri, şi mărginită pe o lungime de douăzeci şi cinci de kilometri de Paroo, afluent al lui Darling.

Staţiunea Hottam o întrecea astăzi prin întindere şi prin rentabilitate. Cei doi tineri erau şi squatteri şi settlers în acelaşi timp. Îşi administrau imensa lor proprietate cu o rară îndemînare şi ceea ce este mai greu, cu o energie puţin obişnuită.

După cum se vede, staţiunea se găsea la o mare distanţă de oraşele principale, în mijlocul deşerturilor puţin umblate de pe malurile Murray-ului. Ea se întindea între meridianele 146°48′ şi 147°, pe un teren lung de cinci leghe şi lat tot pe atît, aşezat între Buffalos-Ranges şi muntele Hottam. La cele două unghiuri nordice ale acestui întins patrulater se ridica în stînga muntele Aberdeen şi în dreapta vîrfurile lui High-Barven. Apele sinuoase şi limpezi nu lipseau graţie torentelor şi afluenţilor rîului Oven, care se varsă la nord, în Murray. Creşterea vitelor şi agricultura dădeau astfel rezultate minunate. Zece mii de pogoane de pămînt, îngrăşate din belşug şi bine cultivate, îşi împleteau recoltele indigene cu produsele exotice, în timp ce cîteva milioane de animale păşteau iarba păşunilor înverzite. Produsele staţiunii Hottam erau cotate pe pieţele din Castlemaine şi Melbourne la un curs foarte ridicat.

Michel şi Sandy Patterson tocmai isprăviseră de povestit amănuntele vieţii lor, un adevărat exemplu de perseverenţă, cînd, la capătul unei alei de casuarina se zări locuinţa lor.

Era o casă frumoasă din lemn şi cărămidă, pierdută între buchete de „emerophylis". Avea forma elegantă a unei case

elveţiene, înconjurată, jur împrejur, de o verandă cu lămpi chinezeşti agăţate de stîlpi. La ferestre atîrnau draperii multicolore, care păreau înflorite. Nu putea fi ceva mai cochet, mai plăcut ochiului, şi totodată mai confortabil. Pe peluze, pe nişte stîlpi ce se aflau de jur împrejur, erau nişte lampioane de bronz; pe înserate, parcul era luminat de luminile albe ale unor lămpi cu gaz ce se alimentau dintr-un mic gazometru ascuns sub boschete de myalli şi de ferigi arborescente.

Nicăieri nu vedai nici acareturi obişnuite, nici grajduri, nici magazii, nimic din caracteristicul unei exploatări agricole. Toate acestea — formînd un adevărat sat — erau aşezate la un sfert de milă, în fundul unei mici văi, numărînd mai mult de douăzeci de colibe şi case. Fire electrice făceau legătura între sat şi casa proprietarilor. Departe de orice zgomot, aceasta părea îngropată în pădurea de copaci exotici.

În curînd ieşiră din aleea de casuarina. Păşiră pe un mic pod de fier de o eleganţă neîntrecută, aruncat peste un pîrîu ce clipocea vesel, şi intrară în parc. Un intendent stilat veni în întîmpinarea călătorilor; porţile locuinţei se deschiseră şi oaspeţii intrară în somptuoasele apartamente aflate în interiorul acestei vile inundate de flori.

Înaintea ochilor li se înfăţişă un interior luxos şi modern. Din anticamera decorată cu scene de vînătoare se deschideau uşile unui salon mare cu cinci ferestre. Un pian acoperit cu partituri vechi şi noi, şevalete cu pînze schiţate, socluri împodobite cu statui de marmură, cîteva tablouri ale maeştrilor flamanzi, agăţate pe pereţi, covoare scumpe şi moi, care păreau sub picior o iarbă deasă, tapiţerii reprezentînd episoade mitologice pline de graţie, un policandru antic atîrnat de tavan, faianţe rare, bibelouri de preţ şi de un gust rafinat, mii de nimicuri scumpe şi delicate pe care te mirai să le întîlneşti într-o locuinţă australiană, dovedeau o îmbinare perfectă a confortului şi artei. Tot ceea ce putea da farmec monotoniei unui exil voluntar, tot ceea ce putea să-ţi aducă aminte de obiceiurile europene mobila minunatul salon de aici. Ţi se părea că te găseşti în vreun castel din Franţa sau din Anglia.

Cele cinci ferestre lăsau să pătrundă, prin ţesătura fină a draperiilor, o lumină cernită, pe care o îmblînzea şi mai mult penumbra verandei. Din această parte, locuinţa domina o vale

largă, ce se întindea pînă la poalele munţilor dinspre răsărit. Şirul de cîmpii şi codri, marile luminişuri care se zăreau pe ici, pe colo, colinele rotunjite cu graţie şi relieful accidentat al pămîntului formau laolaltă un spectacol de nedescris. Nici o altă regiune din lume nu putea oferi o astfel de panoramă ; nici chiar vestita Vale a Paradisului, de la frontierele norvegiene ale Telemark-ului. Tabloul ce li se desfăşura înaintea ochilor, brăzdat în fîşii lungi de umbră şi lumină, se schimba în fiecare ceas, după capriciile soarelui. Nici nu puteai să-ţi închipui ceva mai frumos, şi această încîntătoare privelişte satisfăcea pe deplin pe spectatorii cei mai pretenţioşi.

Între timp, la ordinul lui Sandy Patterson, intendentul staţiunii pregăti o gustare şi în mai puţin de un sfert de ceas de la sosire, călătorii luără loc în jurul unei mese servită cu toată pompa. Belşugul, calitatea felurilor de mîncare şi a vinurilor era indiscutabilă ; dar ceea ce le făcea mai ales plăcere, în mijlocul acestei abundenţe rafinate, era bucuria celor doi tineri squatteri care se arătau fericiţi că pot face oaspeţilor o primire atît de frumoasă, în locuinţa lor.

De altfel, nu întîrziară să afle ţelul expediţiei, şi se arătară foarte interesaţi faţă de cercetările lui Glenarvan ; la rîndul lor, dădură speranţe copiilor căpitanului.

— Harry Grant — spuse Michel — a căzut cu siguranţă în mîinile băştinaşilor, de vreme ce nu a reapărut în aşezările de pe coastă. El ştia întocmai unde se află : o spune documentul, şi dacă n-a ajuns în vreo colonie engleză, cu siguranţă că trebuie să fi ajuns prizonierul băştinaşilor, în clipa în care a pus piciorul pe ţărm.

— Întocmai aşa a păţit maistrul său, Ayrton — răspunse John Mangles.

— Dar dumneavoastră, domnilor — întrebă lady Helena — n-aţi auzit niciodată vorbindu-se de catastrofa *Britanniei ?*

— Niciodată, doamnă — răspunse Michel.

— Şi cum credeţi că a fost tratat căpitanul Grant ca prizonier la australieni ?

— Australienii nu sînt cruzi, doamnă — răspunse tînărul squatter — şi miss Grant poate să fie liniştită în această privinţă. Cunoaştem numeroase pilde ale blîndeţii lor, şi cîţiva europeni au trăit multă vreme printre ei, fără să se plîngă vreodată de brutalitate din partea acestora.

— King, printre alţii — spuse Paganel — singurul supravieţuitor din expediţia lui Burke.

— Nu numai acest explorator îndrăzneţ — reluă Sandy — dar şi un soldat englez pe nume Buckely, care, salvîndu-se în 1803 pe coasta Port Philippe, fiind cules de indigeni, a trăit treizeci şi trei de ani printre ei.

— Şi de atunci încoace — adăugă Michel Patterson — unul din ultimele numere din *Australasian* vorbeşte despre un anume Morrill care s-a reîntors de curînd printre tovarăşii săi, după şaisprezece ani de prizonierat. Căpitanul trebuie să fi avut aceeaşi soartă, căci Morrill a fost luat prizonier şi tîrît în interiorul continentului în urma naufragierii corăbiei *Peruviana,* în 1846. De aceea cred că trebuie să aveţi toată nădejdea.

Cuvintele tînărului squatter bucurară nespus de mult pe ascultători, deoarece confirmau întru totul informaţiile pe care le dăduseră înainte Paganel şi Ayrton.

După ce călătoarele se ridicară de la masă, începură să vorbească şi despre ocnaşi. Squatterii aflaseră de catastrofa de la Camden Bridge, dar nu-i nelinişteа de loc prezenţa unei bande de evadaţi. Răufăcătorii n-ar fi îndrăznit să atace o staţiune populată cu peste o sută de oameni. De altfel, nu erau de părere că banda putea să se aventureze în deşerturile Murray-ului, unde n-aveau ce căuta, şi nici în coloniile din Noua Galie, în care drumurile sînt foarte supravegheate. De aceeaşi părere era şi Ayrton.

Lordul Glenarvan nu putu refuza invitaţia celor două gazde de a petrece toată ziua în staţiunea Hottam. Era vorba de o întîrziere de douăsprezece ore, în care timp însă se odihneau. Caii şi boii stînd în grajdurile confortabile ale staţiunii puteau să se întremeze.

Se înţeleseră deci să rămînă, şi cei doi tineri întocmiră un program pentru ziua aceea, pe care oaspeţii îl acceptară cu plăcere.

La amiază, şapte „hunters" voinici jucau în frîu la uşile locuinţei. Doamnele se suiră într-un „break" elegant cu hăţuri lungi, care dădeau vizitiului prilejul să-şi arate îndemînarea în manevrarea savantă a ceea ce se numeşte „four in

hand"[1]. Hăitașii călări mergeau înainte, înarmați cu cele mai bune arme de vînătoare ; în urma lor porniră călăreții, galopînd pe lîngă portierele break-ului, în timp ce haita de „pointers" lătra veselă prin tufișuri.

Timp de cîteva ore, cavalcada străbătu drumurile și aleile acestui parc întins cît un mic stat din Germania. În adevăr, Reuss-Schleitz sau Saxa-Coburg Gotha ar fi încăput într-însul. Întîlneai puțini locuitori, în schimb oile mișunau pretutindeni. Cît despre vînat, o întreagă armată de hăitași n-ar fi adus mai multă pradă în bătaia puștilor. În curînd răsună un ropot de detunături care neliniști oaspeții pașnici ai codrilor și ai cîmpiilor. Tînărul Robert făcu minuni, alături de maiorul Mac Nabbs. Băiatul acesta îndrăzneț era tot timpul în frunte, în ciuda sfaturilor și rugăminților surorii sale. El era acela care trăgea întotdeauna primul foc.

John Mangles își luă sarcina să vegheze asupra lui și Mary Grant se liniști.

În timpul vînătoarei uciseră cîteva animale specifice Australiei, pe care Paganel le știa mai înainte doar după nume : printre altele, „wombat"-ul și „bandicoot"-ul.

Wombat-ul este un ierbivor care-și sapă vizuini ca viezurii ; este mare cît o oaie și are o carne excelentă.

Bandicoot-ul este o specie de marsupial, care întrece vulpea din Europa și i-ar putea da adevărate lecții în materie de jaf prin ogrăzi. Acest animal destul de respingător la înfățișare, lung de un picior și jumătate, căzu sub gloanțele lui Paganel, care, din amor propriu vînătoresc, îl găsi fermecător. „Un animal adorabil", spunea el.

Printre alte exemplare ciudate, Robert ucise cu multă îndemînare un „dasyure viverrin", un fel de vulpe micuță, cu blana neagră, pătată cu alb, la fel de prețioasă ca aceea a jderului, și o pereche de opposumi, care se ascundeau în frunzișul des al copacilor înalți.

Dar din toate isprăvile, cea mai interesantă fu fără doar și poate o vînătoare de canguri. Pe la patru după-masă, cîinii puseră pe goană un întreg cîrd din aceste marsupiale ciudate. Puii se adăpostiră repede în punga maternă, și toată ceata o luă la fugă. Nimic nu poate fi mai uimitor decît salturile

[1] Expresie englezească pentru mînatul a patru cai.

enorme ale cangurului, la care picioarele dindărăt, de două ori mai lungi decît cele dinainte, se întind ca un arc.

În fruntea trupei în goană alerga un mascul înalt de cinci picioare, un specimen minunat de „macropus giganteus", un „moș" cum îi spun bushmen-ii.

Cale de patru-cinci mile, vînătoarea fu în toi. Cangurii nu osteneau și cîinii, care se tem pe bună dreptate de laba puternică a acestora, înarmată cu o gheară ascuțită, nu cutezau să se apropie de ei. Dar în cele din urmă, istovit de alergătură, cîrdul se opri, și „moșul" se sprijini de un trunchi de copac, gata să se apere. Unul din prepelicari, venind în goana mare, se rostogoli lîngă el. În aceeași clipă, nenorocitul cîine era aruncat în aer, apoi căzu din nou la pămînt cu pîntecul sfîșiat. Desigur, haita întreagă n-ar fi putut răpune puternicele marsupiale. Trebuiră deci să pună mîna pe puști, căci numai gloanțele puteau veni de hac uriașului animal.

În clipa aceea, Robert era să cadă victimă imprudenței sale ; vrînd să dea o lovitură sigură, se apropie atît de mult de cangur, încît acesta, dintr-un salt, se repezi la el. Robert căzu. Răsună un țipăt. De sus, din break, Mary Grant, amuțită de spaimă, cu privirile rătăcite, întindea mîinile înspre fratele ei. Nici un vînător nu îndrăznea să tragă în animal, de frică să nu nimerească copilul.

Deodată însă, John Mangles, cu cuțitul de vînătoare în mînă, se repezi asupra cangurului, cu riscul să fie sfîrtecat, și-l lovi în inimă. Animalul fiind răpus, Robert scăpă teafăr. Într-o clipă fu în brațele surorii sale.

— Mulțumesc, domnule John, mulțumesc ! zise Mary Grant, întinzînd mîna tînărului căpitan.

— Mi-am luat răspunderea pentru el — răspunse John Mangles, strîngînd mîna tremurîndă a tinerei fete.

Cu acest incident, vînătoarea luă sfîrșit. Cîrdul de marsupiale se împrăștiase după moartea căpeteniei, al cărei corp fu luat de călători și dus la locuință. Era șase seara. Pe vînători îi aștepta o cină strașnică. Printre alte feluri de mîncare, o ciorbă din coadă de cangur, gătită după moda australiană, se bucură de un deosebit succes.

După ce savurară înghețate și delicioase siropuri de fructe, comesenii trecură în salon. Seara fu dedicată muzicii. Lady Helena, care era o foarte bună pianistă, îi încîntă pe squat-

torii cu talentul ei. Michel și Sandy Patterson cîntară arii alese cu mult gust din ultimele partituri ale lui Gounod, Victor Massé, Félicien David și chiar ale geniului neînțeles, Richard Wagner.

La ora unsprezece li se servi ceaiul pregătit cu acea perfecțiune englezească pe care nimeni nu o poate egala. Paganel ceru să i se servească ceaiul obișnuit în Australia; i se aduse o licoare neagră ca cerneala, un litru de apă, în care fiersese patru ceasuri o jumătate de livră de ceai. Și în ciuda strîmbăturilor lui, declară că e o băutură excelentă.

La miezul nopții, oaspeții stațiunii fură conduși în camere răcoroase și confortabile, unde își continuară în vis întîmplările acestei zile plăcute.

În zorii zilei următoare își luară rămas bun de la tinerii squatteri. Le mulțumiră și își făgăduiră să se revadă în Europa, la Malcolm-Castle. Apoi, căruța porni, înconjură muntele Hottam, și în curînd locuința dispăru ca un vis frumos. Drum de încă cinci mile caii au mai bătut pămîntul stațiunii.

Abia pe la ora nouă depășiră ultima împrejmuire și convoiul se adînci în ținuturile aproape necunoscute ale provinciei Victoria.

CAPITOLUL XVIII

ALPII AUSTRALIENI

O imensă barieră tăia drumul către sud-est. Era lanțul Alpilor australieni, o vastă fortificație, ale cărei ziduri capricioase se întind pe o lungime de o mie cinci sute de mile și stăvilesc norii, la patru mii de picioare înălțime.

Cerul acoperit nu lăsa să ajungă pe pămînt decît o căldură filtrată prin țesătura deasă a aburilor. Temperatura era deci suportabilă; totuși înaintai cu greu pe terenul care încă de pe acum era foarte accidentat. Ridicăturile cîmpiei erau din ce în ce mai pronunțate. Ici-colo se înălțau cîteva dealuri pe care creșteau arborii de cauciuc verzi. Ceva mai departe, coline mult mai mari formau primele trepte ale munților Alpi. Trebuia să urci necontenit, fapt pe care-l constatai după truda boilor, al căror jug pîrîia sub greutatea căruței; ei suflau din greu și mușchii dintre glezne și genunchi se încordau, gata să se rupă. Osiile carului gemeau la opintelile neașteptate pe care Ayrton, cu toată îndemînarea lui, nu izbutea să le evite. Călătoarele făceau haz de necaz.

John Mangles și cei doi marinari ai săi mergeau înainte, la o distanță de cîteva sute de pași; ei alegeau pentru trecere locurile cele mai puțin accidentate, care, printre bolovanii pe jumătate îngropați în pămînt, formau adevărate strîmtori, prin care vehiculul era silit să-și găsească drumul cel mai puțin anevoios. Traversarea acestei regiuni stîncoase devenise o adevărată problemă de navigație.

Drumul era greu și adesea primejdios. De nenumărate ori, toporul lui Wilson trebui să deschidă drum prin desișurile de arbuști. Pămîntul argilos și umed le aluneca de sub picioare. Drumul dură mai mult decît prevăzuseră, din cauza numeroaselor ocoluri pe care fură nevoiți să le facă din pricina piedicilor inaccesibile; stîncile înalte de granit, prăpăstiile adînci, lagunele suspecte. Astfel, spre seară, abia străbătuseră o distanță de o jumătate de grad. Înnoptară la poalele Alpilor, pe malul rîului Cobongra, la marginea unei mici cîmpii acoperite de copăcei înalți de patru picioare, ale căror frunze îți înveseleau privirea cu roșul lor deschis.

— Ne va fi greu să trecem — spuse Glenarvan privind spre munții a căror siluetă începuse să se cufunde în întunericul serii. Alpii! Iată un nume ce dă de gîndit.

— Nu trebuie să exagerăm, scumpul meu Glenarvan — îi liniști Paganel. Nu-ți închipui că ai de trecut o întreagă Elveție. În Australia există munții Grampiani, Pirinei, Alpi, Munții Albaștri, ca în Europa și în America, dar toți sînt în miniatură. Sînt pur și simplu o dovadă că imaginația geografilor are margini și că limbajul numelor proprii este foarte limitat.

— Așadar, Alpii australieni?... întrebă lady Helena.

— Sînt niște munți de buzunar — răspunse Paganel. Îi vom trece fără să ne dăm seama.

— Vorbeşti pe socoteala dumitale! spuse maiorul. Numai un om distrat poate traversa un lanţ de munţi fără să-şi dea seama.

— Distrat! strigă Paganel. Dar nu mai sînt de loc distrat. Cer părerea doamenlor. De cînd am pus piciorul pe continent, nu m-am ţinut oare de cuvînt? M-am făcut vinovat de vreo neatenţie? Îmi puteţi reproşa vreo greşeală?

— Nici una, domnule Paganel — spuse Mary Grant. Eşti acum cel mai perfect dintre oameni.

— Prea perfect! adăugă rîzînd lady Helena. Îţi stătea bine cu lipsa dumitale de atenţie.

— Nu-i aşa, doamnă? răspunse Paganel. Dacă nu mai am nici un defect, am să fiu un om ca toată lumea. Sper deci să fac în curînd o nouă boroboaţă, de care să puteţi rîde straşnic. Vedeţi bine că atunci cînd nu sînt distrat, parcă nu mai sînt eu.

A doua zi, la 9 ianuarie, în ciuda asigurărilor date de încrezătorul geograf, convoiul începu să străbată cu multă greutate Alpii. Fură nevoiţi să apuce un drum la întîmplare, intrînd în trecători înguste şi adînci care puteau sfîrşi în fundături.

Ayrton ar fi fost desigur foarte încurcat dacă, după un ceas de mers, nu s-ar fi arătat pe una din potecile muntelui un han părăginit.

— Drace — strigă Paganel — într-un loc ca ăsta, stăpînul tavernei nu cred să facă avere! La ce poate sluji aici un han?

— Să ne spună pe unde trebuie să mergem! răspunse Glenarvan. Hai să intrăm!

Glenarvan şi Ayrton pătrunseră în han. Stăpînul *Bush-Inn*,-ului aşa scria pe firma hanului, era un om grosolan, cu faţa aspră şi respingătoare, care era, cu siguranţă, clientul cel mai de seamă al propriului său birt pentru gin, brandy şi whisky. De obicei, vizitatorii lui nu erau decît squatterii în trecere, sau cîţiva conducători de turme.

Hangiul răspunse morocănos la întrebările puse. Dar informaţiile lui fură de ajuns ca Ayrton să-şi poată stabili traseul. Glenarvan îi mulţumi hangiului pentru oboseală, dîndu-i cîteva coroane, dar în momentul cînd da să iasă din tavernă, privirile îi căzură pe un afiş lipit pe perete.

Era un afiş al poliţiei coloniale, care semnala evadarea ocnaşilor din Perth şi da un premiu pentru capul lui Ben Joyce. O sută de lire erau oferite aceluia care-l va da pe mîna poliţiei.

— Hotărît lucru — spuse Glenarvan maistrului — e un mizerabil bun de spînzurat.

— Şi mai ales, bun de prins! răspunse Ayrton. O sută de lire e ceva. Nici nu face el atîta!

— Nici cîrciumarul — adăugă Glenarvan — nu-mi inspiră prea multă încredere, cu tot anunţul acela afişat pe perete.

— Nici mie — mărturisi Ayrton.

Glenarvan şi maistrul ajunseră din urmă căruţa. Se îndreptară spre locul unde se termina drumul din Lucknow. Acolo şerpuia o trecătoare îngustă, prin care începură să urce.

Drumul era greu. De mai multe ori, călătoarele şi tovarăşii lor fură nevoiţi să coboare, mergînd pe jos. Ba fu chiar nevoie ca aceştia să pună umărul la căruţă, împingînd la roţi sau sprijinind-o adesea să nu alunece pe pantele primejdioase; apoi dejugară boii, pe care oiştea îi împiedica să se întoarcă la cotituri bruşte, înţepeniră vehiculul care aluneca la vale şi de mai multe ori Ayrton fu nevoit să recurgă la caii care erau şi aşa osteniţi de urcuşul pe care-l parcurseseră.

Fie din pricina oboselii prea mari, fie din altă pricină, un cal muri chiar în ziua aceea. Căzu deodată, fără nici un semn care să prevestească accidentul. Era calul lui Mulrady, şi cînd acesta vru să-l ridice, constată că era mort.

— Trebuie să-şi fi rupt vreo vînă — spuse Glenarvan.

— Desigur — răspunse Ayrton.

— Ia calul meu, Mulrady — adăugă Glenarvan. Eu am să mă urc în căruţă lîngă lady Helena.

Mulrady se supuse şi coloana continuă urcuşul obositor, după ce lăsă hoitul animalului pradă corbilor.

Lanţul Alpilor australieni nu-i prea lat, neavînd nici opt mile la bază. Dacă trecătoarea aleasă de Ayrton ducea, fără să se înfunde, pînă pe versatul răsăritean, s-ar fi putut ca drumeţii să treacă în patruzeci şi opt de ore bariera aceasta înaltă. Pînă la malul mării nu mai era apoi vorba nici de piedici mari, nici de drumuri grele.

În cursul zilei de 10, călătorii atinseră cel mai înalt punct din trecătoare, de o înălțime de vreo două mii de picioare. Se aflau pe un platou deschis, de unde îți puteai arunca privirea pînă departe. Înspre nord sticleau apele liniștite ale lacului Omeo, presărate pe toată întinderea cu păsări de apă, iar dincolo de lac se întindeau marile cîmpii ale fluviului Murray. La sud se întindeau fîșiile de pămînt înverzit din Gippsland, terenurile aurifere și pădurile care aveau înfățișarea unui ținut primitiv. Aici natura mai era încă stăpîna produselor ei, a apelor, a marilor arbori neatinși încă de loviturile topoarelor și squatterii, încă puțini pe atunci, nu îndrăzneau să lupte împotriva ei. Lanțul Alpilor părea că desparte două regiuni diferite, dintre care una își păstrase sălbăticia. Soarele apunea și cîteva raze, străpungînd norii înroșiți, reînviau culorile districtului Murray. Gippsland, dimpotrivă, adăpostit îndărătul zidului muntos, se pierdea într-un întuneric cețos și-ai fi spus că umbra îneca într-o noapte timpurie toată regiunea transalpină. Spectatorii, așezați între cele două ținuturi atît de diferite, simțiră contrastul puternic și fură cuprinși de oarecare emoție la vederea acestei regiuni aproape necunoscute, pe care aveau s-o străbată pînă la granițele provinciei Victoria.

Înnoptară chiar pe podiș. A doua zi începu coborîșul, care merse destul de repede. Călătorii fură surprinși de o grindină teribilă, silindu-i să se adăpostească pe sub stînci. Nu mai erau grăunțe, ci adevărați bulgări de gheață, care cădeau din norii furtunoși. Nici praștia nu i-ar fi azvîrlit cu mai multă putere, și cîteva lovituri zdravene îi făcură pe Paganel și pe Robert să se retragă și ei. Căruța fu ciuruită în cîteva locuri; puține acoperișuri ar fi rezistat bucăților ascuțite de gheață, din care unele se încrustau în trunchiul arborilor. Dacă nu voiau să fie uciși trebuiau să aștepte sfîrșitul acestei averse teribile. Se opriră ca vreo oră și, după aceea, grupul porni din nou pe stîncile povîrnite, foarte alunecoase încă din pricina grămezilor de grindină.

Către seară, deși foarte zdruncinată, cu fierăria slăbită din încheieturi, dar așezată încă bine pe roțile ei de lemn, căruța cobora ultimele trepte ale Alpilor printre brazi înalți, izolați. Trecătoarea ducea în cîmpiile din Gippsland. Din fericire, lanțul Alpilor fusese trecut și, ca de obicei, fură date ordinele pentru noapte.

La 12 ianuarie, în zori, călătoria fu reluată cu o deosebită ardoare. Toți erau grăbiți să ajungă la Oceanul Pacific, chiar în punctul în care se sfărîmase *Britannia*. Numai de acolo puteau căpăta informații precise cu privire la urmele naufragiaților, și nu din ținuturile pustii din Gippsland. Ayrton îl zorea pe Glenarvan să expedieze *Duncan*-ului ordinul să vină la coasta spre care se îndreptau, pentru a le pune la îndemînă toate mijloacele de investigație. El era de părere să profite de drumul din Lucknow, care ducea la Melbourne. Mai tîrziu ar fi fost mai greu, căci lipseau complet legăturile directe cu capitala.

Sfaturile maistrului păreau bune. Paganel era de părere să se țină seama de ele. Credea că prezența iahtului le-ar fi foarte folositoare într-o asemenea împrejurare și confirmă că, o dată ce vor fi trecut de drumul din Lucknow, nu mai puteau comunica cu Melbourne.

Glenarvan era nehotărît și poate că la insistențele lui Ayrton ar fi expediat ordinul, dacă maiorul n-ar fi combătut această hotărîre cu cea mai mare energie. El demonstră că expediția va avea nevoie de prezența lui Ayrton, că numai el cunoștea ținutul în vecinătatea coastei și că dacă întîmplarea va îndruma caravana pe urmele lui Harry Grant, maistrul le va putea urmări ca nimeni altul; în sfîrșit, că numai el putea indica locul exact unde naufragiase *Britannia*. Mac Nabbs era deci de părere să se continue călătoria fără a se schimba nimic din program și-și găsi un aliat în John Mangles. Tînărul căpitan arătă chiar că ordinul lordului avea să ajungă mai ușor la *Duncan* expediindu-se din Twofold-Bay, decît printr-un curier nevoit să străbată două sute de mile printr-o țară sălbatică. Părerea lor fu acceptată și rămase hotărît ca ordinul să fie trimise la sosirea lor la Twofold-Bay. Maiorul observă că Ayrton era destul de dezamăgit. Dar, așa cum îi era obiceiul, nu spuse nimic și-și păstră observațiile pentru sine.

Cîmpiile care se întind la poalele Alpilor australieni sînt netede și ușor înclinate spre est. Tufișuri mari de mimoze, eucalipți și arbori de cauciuc de soiuri diferite întrerupeau

ici şi colo monotonia generală. „Gastrolobium grandiflorum" acoperea pămîntul cu arbuşti înfloriţi. Cîteva rîuleţe neînsemnate, simple pîraie ticsite de papură măruntă şi năpădite de orhidee, le tăiau deseori drumul. Călătorii le străbăteau prin vaduri. Cîrduri de dropii şi de casoari o luau la goană, la apropierea călătorilor. Cangurii săreau şi ţopăiau peste arbuşti, ca o trupă de paiaţe elastice. Dar călăreţii caravanei nu se gîndeau la vînătoare, şi nici nu era momentul să-şi ostenească şi mai mult caii.

De altfel, o zăpuşeală apăsătoare domnea în acest ţinut. Atmosfera era încărcată cu enorme cantităţi de electricitate. Oamenii şi animalele îi simţeau influenţa. Mergeau drept înainte, fără să-i intereseze altceva. Doar strigătele lui Ayrton, îndemnîndu-şi boii obosiţi, întrerupeau liniştea.

De la amiază pînă la ora două străbătură o pădure ciudată de ferigi, care ar fi trezit desigur admiraţia unor oameni mai puţin istoviţi. Aceste plante arborescente în plină floare atingeau o înălţime pînă la treizeci de picioare. Cai şi călăreţi treceau cu uşurinţă pe sub tulpinile lor încovoiate şi uneori cîte un pinten răsuna izbindu-se de tulpina lor lemnoasă. Sub aceste umbrele nemişcate domnea o răcoare de care nimănui nu-i trecu prin cap să se plîngă. Jacques Paganel, gălăgios ca întotdeauna, scoase cîteva suspine de mulţumire, care stîrniră cîrdurile de papagali şi cacadu; urmă un concert de trăncăneli asurzitoare.

Geograful, bucuros, striga din ce în ce mai tare, cînd tovarăşii săi îl văzură deodată clătinîndu-se pe cal şi căzînd grămadă cu cal cu tot. Era oare o ameţeală sau chiar o sufocare pricinuită de căldură? Toţi se repeziră spre el.

— Paganel, Paganel! Ce ai? strigă Glenarvan.

— Scumpul meu prieten, nu mai am cal — răspunse Paganel, scoţîndu-şi picioarele din scări.

— Ce? Calul dumitale?

— E mort, lovit ca şi al lui Mulrady!

Glenarvan, John Mangles, Wilson examinară pe rînd animalul. Paganel nu se înşela. Calul său murise subit.

— Ciudat lucru! zise John Mangles.

— Într-adevăr, foarte ciudat — murmură maiorul.

Incidentul îl îngrijoră mult pe Glenarvan. În deşert, calul nu poate fi înlocuit. Or, dacă o epidemie lovea caii expediţiei, ar fi fost foarte greu să-şi continue drumul.

Înainte de apusul soarelui, cuvîntul „epidemie" păru să fie îndreptăţit. Un al treilea cal, al lui Wilson, muri şi, ceea ce era încă mai grav, şi unul din boi. Mijloacele de transport şi de tracţiune se reduseseră la trei boi şi patru cai.

Situaţia deveni gravă. Călăreţii fără cal puteau, la urma urmei, să continue drumul pe jos. Mulţi squatteri străbătuseră astfel aceste ţinuturi pustii. Dar dacă trebuia părăsită căruţa, ce s-ar fi făcut femeile? Ar fi putut ele străbate pe jos cele o sută douăzeci de mile care îi mai despărţeau de golful Twofold?

John Mangles şi Glenarvan, foarte neliniştiţi, examinară caii ce mai supravieţuiau. Poate se puteau preveni noi accidente. Dar nu observară nici un semn de boală, sau măcar de slăbiciune. Animalele erau perfect sănătoase şi îndurau supuse greutăţile drumului. Glenarvan nădăjduia, deci, ca ciudata epidemie să nu mai facă alte victime. De aceeaşi părere fu şi Ayrton, care spunea că nu pricepe cărui fapt se datorau aceste morţi fulgerătoare.

Porniră din nou. Prietenii se odihneau cu rîndul în căruţă. Seara, după un drum de zece mile numai, se dădu semnalul de oprire; se întinse cortul şi noaptea trecu fără nici un incident, la adăpostul unui pîlc de ferigi mari, arborescente, printre care zburau lilieci enormi, numiţi pe bună dreptate şi vulpi zburătoare.

Ziua următoare, 13 ianuarie, trecu fără ca accidentele din ajun să se mai repete. Expediţia se menţinea într-o stare mulţumitoare. Caii şi boii îşi împliniră cu prisosinţă rolul. Salonul ladyei Helena era foarte însufleţit datorită marelui număr de musafiri. Olbinett era de asemenea foarte activ, servind răcoritoarele de care lumea simţea nevoie la cele 30° de căldură. Consumară o jumătate de butoiaş de „scotch-ale", declarîndu-l pe Barclay & Co. cel mai mare om din Marea Britanie, mai mare chiar decît Wellington, care n-ar fi fabricat niciodată o bere atît de bună. De, amor propriu de scoţian! Jacques Paganel bău mult şi vorbi încă şi mai mult *de omni re scibili*[1].

[1] Despre toate lucrurile care se cunosc (în limba latină în text)

O zi atît de bine începută părea că trebuie să se sfîrşească cu bine. Făcuseră cincisprezece mile încheiate, pe un pămînt roşcat, într-o regiune care urca destul de mult. Totul le dădea deci speranţa să înnopteze chiar în acea seară pe malurile lui Snowy, un rîu însemnat, care se varsă în Pacific la sudul Victoriei. În curînd, căruţa intră pe o cîmpie largă, formată dintr-un pămînt aluvionar negricios, printre tufe şi ierburi foarte bogate, şi cîmpuri acoperite de gastrolobium. Veni seara: o ceaţă deasă se contura la orizont şi indica valea lui Snowy. Mai făcură cîteva mile îmboldind boii şi trăgîndu-i de jug. După o colină apăru o pădure de arbori uriaşi. Ayrton îşi mîna boii, puţin istoviţi de drum, printre trunchiuri uriaşe pierdute în umbră. Cînd mai avea numai o jumătate de milă pînă la rîu, căruţa se înfundă în mocirlă pînă la bucea.

— Fiţi atenţi! strigă el călăreţilor, care veneau în urma lui.

— Ce este? întrebă Glenarvan.

— Ne-am împotmolit — răspunse Ayrton.

Cu glasul şi cu harapnicul îndemnă boii, care, afundaţi pînă la genunchi, nu se mai puteau clinti.

— Să înnoptăm aici — propuse John Mangles.

— Cred că este tot ce avem mai bun de făcut — răspunse Ayrton. Mîine, pe lumină, vom vedea cum ne vom descurca.

— Să ne oprim — spuse Glenarvan.

Noaptea se lăsă repede, după un amurg scurt, dar căldura nu dispăruse o dată cu lumina. Atmosfera era încă încărcată de vapori înăbuşitori. Cîteva fulgere depărtate brăzdau cerul la orizont. Se pregătiră de culcare. Îşi făcură loc cum putură mai bine în căruţa împotmolită. Bolta întunecată a arborilor gigantici adăposti tabăra călătorilor. Dacă nu ploua, hotărît lucru, nu avea să se plîngă de nimic.

Ayrton izbuti cu destulă greutate să-şi scoată boii din terenul negricios. Îi dejugă şi îi adăposti împreună cu cei patru cai, nelăsînd nimănui grija să le aleagă nutreţul. Treaba şi-o făcea de altfel cu pricepere şi, în seara aceea, Glenarvan observă că Ayrton făcea totul cu o grijă deosebită; îi mulţumi, căci aceste animale erau deosebit de preţioase aici.

Între timp, călătorii cinară destul de frugal. Oboseala şi căldura le alungaseră foamea şi aveau nevoie mai mult de odihnă decît de hrană. Lady Helena şi miss Grant urară tovarăşilor lor noapte bună, retrăgîndu-se în culcuşul lor obişnuit. Cît priveşte bărbaţii, unii intrară în cort, alţii se întinseră, după bunul lor plac, pe iarba deasă ce se aşternea sub copaci şi care nu prezenta nici un pericol pentru sănătate în aceste ţinuturi salubre.

Unul după altul fură cuprinşi de un somn adînc. Întunericul fu sporit de perdeaua norilor groşi care năpădiseră cerul. În aer, nici cea mai uşoară adiere. Liniştea nopţii nu era întreruptă decît de „morepork", ale cărui strigăte formau, uimitor de exact, o terţă minoră, asemenea celei ce-o cunoaştem din chemarea tristă a cucului din Europa.

Pe la ora unsprezece, după un somn agitat, maiorul se trezi. O lumină palidă, care alerga pe lîngă copaci, îi izbi ochii pe jumătate închişi. Ai fi spus că e o pînză albicioasă, sclipitoare, aidoma apei unui lac, şi Mac Nabbs crezu că sînt primele licăriri ale unui incendiu.

Se sculă şi porni înspre pădure. Mare-i fu mirarea, cînd se văzu în faţa unui minunat fenomen natural. Înaintea ochilor i se întindea un cîmp uriaş de ciuperci fosforescente. Sporii luminoşi ai acestor cryptogame străluceau în umbră cu o oarecare intensitate [1].

Maiorul, care nu era de loc egoist, tocmai se pregătea să-l trezească pe Paganel, pentru ca şi savantul să se bucure urmărind acest fenomen, cînd un incident îl opri.

Licărirea fosforescentă lumina pădurea pe o întindere de o jumătate de milă, şi lui Mac Nabbs i se păru că vede nişte umbre trecînd grăbite pe lizieră. Îl înşela oare vederea? Era prada unei halucinaţii?

Mac Nabbs se culcă la pămînt şi, după o observaţie mai îndelungată, văzu limpede mai mulţi oameni care, aplecîndu-se şi ridicîndu-se rînd pe rînd, păreau să caute pe pămînt nişte urme încă proaspete.

Trebuia să afle ce voiau aceşti oameni.

Maiorul nu mai şovăi şi, fără a-şi trezi tovarăşii, tîrîndu-se pe pămînt ca un adevărat indigen, se furişă pe sub ierburi înalte.

[1] Fenomenul acesta a fost deja observat de Drummond în Australia; se pare că e vorba de ciuperci din familia „Agaricus olearicus" (N. A.)

O LOVITURĂ DE TEATRU

Noaptea fu îngrozitoare. Pe la două din noapte începu o ploaie torenţială, care nu conteni pînă la ziuă. Cortul nu mai era un adăpost sigur. Glenarvan şi tovarăşii săi se refugiară în căruţă. Nimeni nu mai dormea. Vorbiră vrute şi nevrute. Numai maiorul, a cărui scurtă lipsă n-o băgase nimeni de seamă, se mulţumi să asculte fără să scoată nici un cuvînt. Potopul nu mai înceta. Călătorii se temeau ca acesta să nu provoace o revărsare a lui Snowy ; ar fi fost o gravă ameninţare pentru căruţa împotmolită într-un pămînt atît de moale. În mai multe rînduri, Mulrady, Ayrton şi John Mangles se duseră să cerceteze nivelul apelor şi se întoarseră uzi pînă la piele.

În sfîrşit, se iviră zorile. Ploaia încetă, dar razele soarelui nu fură în stare să străbată perdeaua deasă de nori. Băltoacele mari de apă gălbuie, adevărate lacuri tulburi şi mocirloase, acopereau pămîntul pe mari întinderi. Un abur cald se ridica din terenurile jilave ; aerul era de o umiditate nesănătoasă.

Glenarvan se îngriji mai întîi de căruţă. Pentru el aceasta era esenţialul. Examinară vehiculul greoi, ce era împotmolit într-o groapă cu pămînt lutos, din care n-o puteau scoate. Roţile din faţă aproape că nu se mai vedeau, iar cele dinapoi se înfundaseră pînă la osie. Îşi dădură seama că vor avea mult de furcă, pînă vor scoate căruţa la liman şi nu erau siguri că puterile oamenilor şi animalelor la un loc vor fi suficiente.

— În orice caz, trebuie să ne grăbim — spuse John Mangles. Lutul acesta, uscîndu-se, va face şi mai grea salvarea.

— Să ne grăbim — răspunse Ayrton.

Glenarvan, cei doi marinari, John Mangles şi Ayrton se duseră în pădure, unde lăsaseră peste noapte caii şi boii.

Era o pădure de arbori de cauciuc, înalţi, cu o înfăţişare sinistră. Numai copaci uscaţi, foarte rari, jupuiţi de scoarţă asemenea arborilor de plută în momentul cînd sînt descojiţi. Tulpina golaşă a acestor arbori atingea două sute de picioare înălţime ; nici o pasăre nu se cuibărise pe aceste schelete aeriene ; nici o frunză nu se clintea pe aceste crengi uscate. Ce cataclism va fi provocat fenomenul acesta destul de des întîlnit în Australia ? Pădurile să fi fost oare lovite în întregime de o boală necruţătoare ? Nu se ştie. Nici cei mai bătrîni indigeni, nici strămoşii lor îngropaţi de mult în „dumbrăvile morţii“ nu le-au apucat vreodată înverzite.

În timp ce mergea, Glenarvan privea cerul cenuşiu, pe care se profilau cele mai mici rămurele ale copacilor, ca nişte tăieturi fine. Ayrton se miră că nu mai găsi caii şi boii în locul unde îi lăsase. Erau împiedicaţi, aşa că nu puteau să plece prea departe.

Îi căutară în pădure, fără să-i găsească. Mirat, Ayrton se întoarse din nou spre rîu, pe ale cărui maluri creşteau nişte mimoze minunate. Chema boii cu un strigăt binecunoscut, fără a primi nici un răspuns. Maistrul părea foarte neliniştit ; se priveau unii pe alţii, deznădăjduiţi.

Trecu o oră de căutări zadarnice, şi Glenarvan era pe punctul de a se întoarce la căruţă, cînd la aproape o milă depărtare auzi un nechezat, urmat aproape în acelaşi timp de un muget.

— Acolo sînt ! strigă John Mangles, strecurîndu-se printre tufe de gastrolobium, care erau destul de înalte pentru a ascunde o cireadă.

Glenarvan, Mulrady şi Ayrton se repeziră pe urmele lui şi-i împărtăşiră îndată uimirea.

Doi boi şi trei cai zăceau la pămînt, căzuţi ca şi cei din ajun. Cadavrele lor se răciseră deja şi un cîrd de corbi pîndeau, croncănind, neaşteptata pradă. Glenarvan şi ceilalţi călători se uitară unul la altul, în timp ce Wilson nu-şi putu opri prima înjurătură care-i veni în minte.

— Ce vrei, Wilson ? spuse lordul Glenarvan, abia stăpînindu-se. N-avem ce face. Ayrton, adu boul şi calul care au mai rămas. Ei trebuie să ne scoată din încurcătură.

— Dacă biata noastră căruţă n-ar fi împotmolită — răspunse John Mangles — aceste două animale ar fi în stare, mergînd la pas, să ne ducă la destinaţie. Trebuie, deci, cu orice preţ, să o despotmolim !

— Vom încerca, John — vorbi liniştit Glenarvan. Să ne întoarcem la cort, căci lipsa noastră prelungită trebuie să-i fi neliniştit pe ceilalţi.

Ayrton despiedică boul, Mulrady calul şi se întoarseră, urmînd malurile sinuoase ale rîului.

Într-o jumătate de oră, Paganel, Mac Nabbs, lady Helena şi miss Grant aflară de cele petrecute.

— Pe legea mea — exclamă maiorul neputîndu-se stăpîni — foarte rău ai făcut, Ayrton, că n-ai potcovit toate animalele cînd am trecut prin Wimerra.

— De ce, domnule ? întrebă Ayrton.

— Fiindcă, dintre toţi caii, numai cel ce l-ai dat pe mîna potcovarului dumitale a scăpat !

— Adevărat — zise John Mangles — iată o întîmplare ciudată !

— O întîmplare, nimic mai mult — răspunse Ayrton, privindu-l fix pe maior.

Mac Nabbs strînse buzele, ca şi cum ar fi vrut să se abţină să vorbească. Glenarvan, Mangles, lady Helena păreau că aşteaptă să-şi spună părerea pînă la capăt, dar maiorul tăcu şi se îndreptă înspre căruţa pe care o examina Ayrton.

— Ce-a vrut să spună ? îl întrebă Glenarvan pe John Mangles.

— Nu ştiu — răspunse tînărul căpitan. Totuşi maiorul nu este omul care să vorbească fără să se gîndească.

— Nu, John — spuse lady Helena. Mac Nabbs trebuie să-l bănuiască cu ceva pe Ayrton.

— Să-l bănuiască ? făcu Paganel dînd din umeri. De ce ?

— De ce ? răspunse Glenarvan. De a ne fi ucis caii şi boii ? Dar în ce scop ? Ayrton nu are acelaşi interes ca şi noi ?

— Ai dreptate, scumpul meu Eduard — spuse lady Helena — şi aş adăuga că acest om ne-a dat netăgăduite dovezi de devotament în tot timpul călătoriei.

— Desigur — îl aprobă John Mangles. Dar atunci cum rămîne cu observaţia maiorului ?

— Îl crede aşadar înţeles cu ocnaşii ?... strigă imprudent Paganel.

— Ce ocnaşi ? întrebă miss Grant.

— Domnul Paganel se înşală — răspunse repede John Mangles. Ştie bine doar că nu există nici un fel de ocnaş în provincia Victoria.

— Ei, zău, e adevărat ! replică Paganel, care ar fi voit să-şi retragă cuvintele. Unde dracu' mă gîndeam ? Ocnaşi ! Cine-a mai pomenit vreodată ocnaşi în Australia ? De altfel, de cum debarcă, devin oameni cinstiţi ! Clima, miss Mary, clima asta moralizatoare...

Bietul savant, voind să-şi repare gafa, se împotmolea, ca şi căruţa, tot mai rău. Cum lady Helena îl privea insistent, el îşi pierdu cumpătul de-a binelea. Dar nevoind să-l pună în şi mai mare încurcătură, ea o luă pe miss Mary în cealaltă parte a cortului, unde Olbinett, ca de obicei, se îndeletnicea cu pregătirea dejunului după toate regulile artei.

— Eu aş merita să fiu deportat ! spuse Paganel cu un glas care îţi făcea milă.

— Sînt de aceeaşi părere — răspunse Glenarvan.

După acest răspuns dat cu o seriozitate care-l copleşi pe bunul nostru geograf, Glenarvan şi Mangles se îndreptară spre căruţa pe care Ayrton şi cei doi marinari se trudeau să o scoată, în clipa aceea, din noroi. Boul şi calul, înhămaţi unul lîngă altul, trăgeau din răsputeri ; hamurile întinse erau gata să se rupă, iar jugul era pe punctul de a ceda. Wilson şi Mulrady împingeau la roţi, în timp ce Ayrton îmboldea animalele cu vorba şi cu biciul. Vehiculul greoi nu se clintea însă. Era înţepenit în clisă, ca şi cum ar fi fost fixat în beton.

John Mangles fu de părere să ude lutul spre a-l înmuia. Făcură şi aceasta, dar în zadar. Căruţa nici nu se mişca. Istoviţi de eforturi, oamenii şi animalele renunţară la aceste încercări. Numai demontînd-o bucată cu bucată, oamenii ar fi putut să reuşească. Cum le lipseau însă uneltele necesare, nu puteau încerca nici măcar această ieşire.

Între timp, Ayrton, care voia cu orice preţ să vină de hac obstacolului, era să încerce din nou, cînd Glenarvan îl opri, spunîndu-i :

— Destul, Ayrton, destul ! Trebuie să cruţăm animalele rămase. Dacă trebuie să mergem mai departe pe jos, unul va duce călătoarele, iar celălalt proviziile. Ne mai pot fi încă de folos.

— Bine, milord — răspunse Ayrton, deshămînd animalele sleite de puteri.

— Şi-acum, prieteni — adăugă Glenarvan — să ne întoarcem la cort, să vedem ce-avem de făcut, care ne sînt şansele şi să luăm o hotărîre.

Peste cîteva clipe, călătorii îşi reîmprospătau forţele cu un dejun substanţial, atît de necesar după o noapte atît de grea. Apoi începură să discute din nou, şi toţi fură rugaţi să-şi spună părerea.

Mai întîi aveau să determine cît se poate de exact poziţia taberei. Paganel împlini această sarcină cu toată seriozitatea. După el, expediţia se oprise pe paralela 37°, la 147°53′ longitudine, pe malul rîului Snowy.

— Care e poziţia exactă a coastei la Twofold-Bay ? întrebă Glenarvan.

— 150° — răspunse Paganel.

— Şi cît înseamnă aceste două grade şi şapte minute ?

— Şaptezeci şi cinci de mile.

— La ce distanţă sîntem de Melbourne ?

— La cel puţin două sute de mile.

— Bine. Acum c-am stabilit poziţia — zise Glenarvan — ce urmează să facem ?

Toţi răspunseră într-un glas :

— Să ne îndreptăm fără întîrziere spre coastă.

Lady Helena şi Mary Grant se obligară să facă cinci mile pe zi. Aceste femei curajoase nu se speriau să străbată pe jos, dacă trebuia, distanţa dintre rîul Snowy şi Twofold-Bay.

— Eşti o femeie curajoasă, scumpa mea Helena — spuse lordul Glenarvan. Dar putem oare fi siguri că vom găsi pe coastă mijloacele de care vom avea nevoie ?

— Fără îndoială — răspunse Paganel. Eden este un oraş vechi. Portul trebuie să aibă legături regulate cu Melbourne. Presupun chiar că la treizeci şi cinci de mile de aici, în orăşelul Delegete, la graniţa Victoriei, ne vom putea aproviziona din nou şi vom găsi şi mijloacele de transport.

— Dar *Duncan*-ul ? întrebă Ayrton. Nu credeţi, milord, că ar fi bine să anunţaţi să vină în golf ?

— Ce părere ai, John ? întrebă Glenarvan.

— Nu cred că milord trebuie să se grăbească în această privinţă — răspunse tînărul căpitan, după o clipă de gîndire.

Nu va fi niciodată prea tîrziu să-i daţi lui Tom Austin ordin să vină în punctul pe care i-l vom indica.

— Evident — adăugă Paganel.

— Şi mai ţineţi seama — reluă John Mangles — că în patru-cinci zile vom fi la Eden.

— Patru sau cinci zile ! se miră Ayrton, dînd din cap. Socotiţi cincisprezece sau douăzeci, domnule căpitan, dacă nu vreţi să vă căiţi mai tîrziu !

— Cincisprezece sau douăzeci de zile pentru şaptezeci şi cinci de mile ! strigă Glenarvan.

— Cel puţin, milord. Avem de străbătut partea cea mai grea din provincia Victoria, un deşert în care duci lipsă de toate, după cum spun squatterii ; nişte cîmpii de mărăcini, fără nici un drum, în care nu s-a putut stabili nici o staţiune. Va trebui să mergem cu securea sau cu torţa în mînă şi, credeţi-mă, nu vom înainta prea repede.

Ayrton vorbise cu toată convingerea. Paganel, asupra căruia se îndreptară întrebătoare toate privirile, încuviinţă cu un semn din cap cuvintele maistrului.

— Admit greutăţile de care vorbeşti — reluă John Mangles. Ei bine, în cincisprezece zile, milord va trimite ordin *Duncan*-ului.

— Adaug — răspunse atunci Ayrton — că nu numai greutăţile ne vor întîrzia. Dar mai avem de traversat şi rîul Snovw, şi se prea poate să trebuiască să aşteptăm scăderea apelor.

— Să aşteptăm ? strigă tînărul căpitan. Nu se poate găsi vreun vad mai uşor de trecut ?

— Nu cred — răspunse Ayrton. Azi-dimineaţă am căutat un loc de trecut, dar în zadar. Mai rar să întîlneşti un rîu atît de năvalnic în acest anotimp ; e o fatalitate împotriva căreia nu putem lupta.

— Snowy e deci atît de lat ? întrebă lady Glenarvan.

— Lat şi adînc, doamnă — răspunse Ayrton. Lat de o milă şi curge foarte repede. Înotătorul cel mai bun n-ar fi în stare să-l treacă fără să rişte.

— Ei bine, să construim o barcă — strigă Robert, care nu se îndoia de nimic. Doborîm un copac, îl scobim, ne îmbrăcăm, şi totu-i gata !

— Se cunoaşte că-i băiatul căpitanului Grant ! răspunse Paganel.

— Și are dreptate — interveni John Mangles. Pînă la urmă, tot la asta ajungem, așa că ne pierdem vremea discutînd zadarnic.

— Ce crezi, Ayrton ? întrebă Glenarvan.

— Cred, milord, că dacă nu ne vine nici un ajutor, luna viitoare ne va găsi tot pe malurile rîului Snowy.

— Dar ai un plan mai bun ? întrebă John Mangles, cu o oarecare nerăbdare.

— Da, dacă *Duncan* părăsește Melbourne și vine pe coasta răsăriteană...

— A, iar *Duncan*-ul ! Și întrucît prezența lui în golf ne-ar ușura să ajungem la Eden ?

Ayrton se gîndi cîteva clipe înainte de a răspunde și apoi zise șovăielnic :

— Nu vreau să vă impun părerea mea. Ceea ce fac e în înțelesul tuturor, și sînt gata să plec de îndată ce milord va da semnalul de plecare.

Apoi își încrucișă brațele.

— Asta nu e un răspuns, Ayrton — îl dojeni Glenarvan. Arată-ne planul dumitale și-l vom discuta. Ce propui ?

Ayrton, cu o voce liniștită și sigură, spuse :

— Lipsiți cum sîntem acum de toate, propun să nu ne aventurăm dincolo de Snowy. Trebuie să așteptăm chiar aici ajutoare, și ele nu ne pot veni decît de la *Duncan*. Să poposim aici, unde nu ne lipsesc merindele și unul dintre noi să-i ducă lui Tom Austin ordinul de a veni în golful Twofold.

Propunerea aceasta neașteptată fu întîmpinată cu oarecare mirare, iar John Mangles nu-și ascunse ostilitatea față de ea.

— În acest timp — reluă Ayrton — ori vor scădea apele rîului Snowy, ori vom recurge la o barcă pe care o vom construi. Iată planul meu, milord, pe care vi-l supun spre aprobare.

— Bine, Ayrton — răspunse Glenarvan. Ideea dumitale merită să fie luată în seamă. Partea ei cea mai neplăcută este însă că ne face să întîrziem, dar ne cruță de oboseli crunte și poate de adevărate primejdii. Ce părere aveți, prieteni ?

— Vorbește și dumneata, dragă Mac Nabbs — îl îndemnă lady Helena. De la începutul discuției n-ai spus nimic ; te mulțumești doar să asculți ; ești tare zgîrcit la vorbă !

— Pentru că îmi cereți părerea — răspunse maiorul — am să v-o spun deschis. Mi se pare că Ayrton a vorbit ca un om înțelept, prudent și sînt de aceeași părere cu el.

Nu se așteptau de loc la acest răspuns, căci pînă atunci Mac Nabbs combătuse întotdeauna ideile lui Ayrton în această privință. Ayrton, surprins și el, aruncă o privire fugară asupra maiorului. Paganel, lady Helena și marinarii, care erau foarte dispuși să sprijine propunerea maistrului, auzind cuvintele lui Mac Nabbs, nu mai șovăiră.

Glenarvan declară deci că s-a adoptat în principiu planul lui Ayrton.

— Acum, John — adăugă el — nu crezi că prudența ne îndeamnă ca în așteptarea mijloacelor de transport să ne instalăm tabăra pe malul rîului ?

— Da — răspunse John Mangles — numai dacă mesagerul nostru reușește să treacă rîul pe care noi înșine nu-l putem trece !

Îl priviră pe Ayrton, care surîse sigur de sine.

— Curierul nu va trece fluviul — zise el.

— A ! făcu John Mangles.

— Are să meargă pur și simplu pînă la drumul din Lucknow, care îl va duce de-a dreptul la Melbourne.

— Să facă două sute cincizeci de mile pe jos ! strigă tînărul căpitan.

— Călare — replică Ayrton — căci ne-a mai rămas un cal sănătos. Cu el va face drumul în patru zile. Mai adăugați două, cît îi trebuie *Duncan*-ului să ajungă în golf, douăzeci și patru de ore pînă se întoarce și, într-o săptămînă, mesagerul va fi aici cu oamenii echipajului.

Maiorul aprobă cuvintele lui Ayrton dînd afirmativ din cap, ceea ce stîrni mirarea lui John Mangles. Propunerea maistrului fu acceptată de toți și nu mai rămînea decît ca cest plan bine întocmit să fie tot atît de bine executat.

— Acum, prieteni — spuse Glenarvan — trebuie să ne alegem curierul. Nu vreau să ascund că va avea o misiune grea și primejdioasă. Care din voi vrea să-și ia sarcina să ducă instrucțiunile ?

Wilson, Mulrady, John Mangles, Paganel, și chiar Robert se oferiră de îndată. John insistă chiar mai mult decît oricare

să i se încredinţeze lui misiunea. Dar Ayrton, care încă nu luase cuvîntul, spuse :

— Dacă nu aveţi nimic împotrivă, milord, am să plec eu. Cunosc ţinuturile. Am străbătut adeseori regiuni şi mai grele. Pot să ies din orice încurcătură acolo unde oricare din dumneavoastră n-ar izbuti. Cer deci, în interesul tuturor, dreptul să mă duc la Melbourne. Un cuvînt al dumneavoastră mă va face cunoscut secundului domnieivoastre, şi îmi iau sarcina ca în şase zile să aduc *Duncan*-ul în golful Twofold.

— Ai dreptate — răspunse Glenarvan. Eşti un om inteligent şi curajos, Ayrton, şi vei izbuti.

Maistrul era, evident, cel mai potrivit să ducă la îndeplinire greaua misiune. Toţi înţeleseră acest lucru şi-şi retraseră propunerea. John Mangles făcu o ultimă obiecţie, spunînd că avea nevoie de Ayrton ca să regăsească urmele *Britanniei* sau ale lui Harry Grant. Dar maiorul observă că expediţia va rămîne pe malurile lui Snowy pînă la întoarcerea lui Ayrton, şi că nu se punea problema să reînceapă fără el cercetările ; deci absenţa maistrului n-ar păgubi cu nimic interesele cercetărilor.

— Bine, Ayrton, pleacă atunci — spuse Glenarvan. Grăbeşte-te şi întoarce-te pe malul rîului Snowy prin Eden.

În ochii maistrului scînteia bucuria succesului. El întoarse capul, dar oricît de repede o făcu, John Mangles îl surprinse şi simţi instinctiv cum îi creştea neîncrederea faţă de Ayrton.

Acesta se pregăti deci de plecare, ajutat de cei doi marinari ; unul vedea de cal şi celălalt de merinde. În acest timp, Glenarvan scria scrisoarea către Tom Austin.

El ordona secundului de pe *Duncan* să pornească fără întîrziere spre Twofold-Bay. Totodată, îi recomanda pe Ayrton ca pe-un om de încredere. Tom Austin, după ce avea să ajungă pe coastă, urma să pună sub ordinele lui Ayrton un detaşament de marinari...

Glenarvan scria tocmai aceste rînduri, cînd Mac Nabbs, care-l urmărea din ochi, îl întrebă cu o intonaţie ciudată în glas, cum scrisese numele lui Ayrton.

— Cum se pronunţă — răspunse Glenarvan.

— E o eroare — reluă liniştit maiorul. Se pronunţă Ayrton, dar se scrie Ben Joyce.

ALAND ! ZEALAND !

Pronunţarea numelui Ben Joyce căzu ca un trăsnet. Ayrton se ridică deodată, cu un revolver în mînă. Se auzi o detunătură. Glenarvan căzu lovit de un glonţ. Afară răsunară focuri de puşcă.

John Mangles şi marinarii, uimiţi la început, voiră să se arunce asupra lui Ben Joyce, dar îndrăzneţul ocnaş dispăruse într-o clipă, ajungînd la banda lui, care aştepta la marginea pădurii.

Cortul nu era un adăpost destul de bun împotriva gloanţelor. Fură nevoiţi să se retragă. Avînd o rană uşoară, Glenarvan se ridică şi el.

— În căruţă ! În căruţă ! strigă John Mangles, trăgîndu-le pe lady Helena şi pe Mary Grant, care în curînd se aflară în siguranţă îndărătul căruţei.

John, maiorul, Paganel şi marinarii puseră imediat mîna pe carabine, gata să se apere împotriva atacatorilor. Glenarvan şi Robert veniră lîngă cele două femei, în timp ce Olbinett se grăbea şi el să ia parte la apărarea comună.

Totul se petrecuse cu iuţeala fulgerului. John Mangles observa atent marginea pădurii. Detunăturile încetară o dată cu sosirea lui Ben Joyce. Împuşcăturilor, le urmă o linişte adîncă. Cîteva rotocoale de fum alb se ridicau încă printre ramurile arborilor de cauciuc. Tufele înalte de gastrolobium erau nemişcate. Orice urmă a atacului dispăruse.

Maiorul şi John Mangles porniră în recunoaştere pînă la linia copacilor mari ; nu mai găsiră însă nici picior de bandit. Se vedeau urme numeroase de paşi şi cîteva capse fumegînd. Maiorul, prudent cum era, le stinse, căci o scînteie ar fi fost de ajuns să stîrnească un incendiu groaznic în codrul acesta de arbori uscaţi.

— Ocnaşii au dispărut — spuse John Mangles.

— Da — răspunse maiorul — şi mă nelinişteşte dispariţia lor. Aş vrea mai curînd să mă aflu faţă în faţă cu ei. Mai bine un tigru în cîmpie deschisă decît un şarpe ascuns în iarbă. Să cercetăm tufişurile din jurul căruţei.

Maiorul şi John cercetară împrejurimile. Dar de la marginea pădurii pînă la malurile rîului Snowy nu întîlniră nici un ocnaş. Banda lui Ben Joyce dispăruse deodată, parc-ar fi zburat aidoma unui stol de păsări răufăcătoare. Dispariţia era prea ciudată ca să le dea senzaţia de siguranţă perfectă. De aceea se hotărîră să fie gata de apărare. Căruţa, o adevărată fortăreaţă împotmolită, deveni centrul taberei, păzită permanent de doi oameni care se schimbau din oră în oră.

Prima grijă a celor două femei fu să panseze rana lui Glenarvan. În clipa în care soţul ei căzuse lovit de glonţul lui Ben Joyce, lady Helena, îngrozită, se repezise spre el. Apoi, stăpînindu-şi spaima, curajoasa femeie îl condusese pe Glenarvan la căruţă. Aici îi dezgoli umărul rănit, şi maiorul îşi dădu seama că glonţul îi sfîşiase numai carnea, fără să producă nici o leziune internă. Nici osul, nici muşchii nu păreau atinşi. Rana sîngera mult, dar Glenarvan, mişcîndu-şi degetele, îşi linişti prietenii, demonstrîndu-le că nu este nimic grav. Odată pansamentul făcut, nu mai vru ca lumea să-i poarte de grijă, şi începură să analizeze situaţia.

Călătorii, în afară de Mulrady şi Wilson, care vegheau afară, se aşezară pe cît posibil mai comod în căruţă, şi-l rugară pe maior să vorbească.

Înainte de a începe povestirea, el o puse pe lady Helena la curent cu ceea ce nu ştia, povestindu-i despre evadarea unei bande de ocnaşi din Perth, despre ivirea lor în regiunea Victoria şi complicitatea lor la catastrofa de la calea ferată. Îi dădu numărul din *Australian and New Zealand Gazette*, cumpărat la Seymour, pomenindu-i şi de premiul oferit de poliţie pe capul lui Ben Joyce, temutul bandit care-şi crease o celebritate funestă prin crimele comise în cele optsprezece luni.

Dar cum îl recunoscuse Mac Nabbs pe Ben Joyce în maistrul Ayrton ? Iată misterul pe care voiau toţi să-l înţeleagă. Maiorul le explică.

De la prima sa întîlnire, din instinct, Mac Nabbs nu se încrezuse în Ayrton. Două-trei fapte aproape neînsemnate, un schimb de priviri între acesta şi fierarul de la Wimerra, ezitările lui Ayrton cînd trebuia să traverseze oraşe şi tîrguri, insistenţa cu care cerea să se trimită ordin *Duncan*-ului să vină la coastă,

moartea ciudată a animalelor care i se încredinţaseră lui, în sfîrşit, nesinceritatea ce se vedea uneori în atitudinea sa, toate aceste amănunte treziseră bănuielile maiorului.

Totuşi nu ar fi putut formula o acuzare directă, dacă nu s-ar fi produs evenimentele din noaptea trecută.

Mac Nabbs, strecurîndu-se printre tufele înalte ale arbuştilor, ajunsese la o jumătate de milă de tabără, în apropierea umbrelor suspecte care-i treziseră luarea-aminte. Plantele fosforescente aruncau lumini palide în întuneric.

Trei oameni cercetau urmele proaspete ; printre ei, Mac Nabbs îl recunoscu pe fierarul din Black-Point. „Ei sînt", spuse unul. „Da — răspunse altul — iată trefla potcoavelor. E ca cea din Wimerra". — „Toţi caii au murit". — „Nu-i rea otrava". — „Iată cu ce poţi distruge o cavalerie întreagă. Bună buruiană gastrolobium !"

— Apoi tăcură — adăugă Mac Nabbs — şi se depărtară. Nu aflasem încă tot ce voiam. I-am urmărit. În curînd începură să vorbească iar : „Priceput om mai e Ben Joyce — spuse fierarul — deştept maistru ! Auzi, să inventeze naufragiul ! Dacă izbuteşte ce şi-a pus în cap, e o adevărată lovitură ! Al dracului Ayrton !" — „Zi-i Ben Joyce, doar şi-a meritat numele !" În clipa aceea, ticăloşii părăsiră pădurea. Ştiam ce voiam să aflu, şi m-am înapoiat în tabără, cu convingerea că nu toţi ocnaşii devin morali în Australia ; să nu-i fie cu supărare lui Paganel !

Maiorul se opri. Tovarăşii lui se gîndeau.

— Prin urmare — zise Glenarvan pălind de mînie — Ayrton ne-a tîrît pînă aici ca să ne jefuiască şi să ne ucidă ?

— Da — răspunse maiorul.

— Şi de la Wimerra încoace, banda umblă pe urmele noastre şi pîndeşte o ocazie potrivită ?

— Da. Atunci acest nemernic nu este un marinar de pe *Britannia ?* A furat deci numele de Ayrton şi a furat şi livretul de marinar ?

Toţi îşi îndreptară privirile spre Mac Nabbs, care trebuie să-şi fi pus singur aceste întrebări.

— Iată — răspunse el cu vocea lui totdeauna calmă — ce se poate deduce cu siguranţă din situaţia asta încîlcită. După părerea mea, pe omul acesta îl cheamă într-adevăr Ayrton.

Ben Joyce cred că este o poreclă. Fără îndoială, îl cunoaşte pe Harry Grant şi a fost maistru pe bordul *Britanniei*. Faptele pe care Ayrton le-a şi dovedit cu cîteva amănunte sînt confirmate de cuvintele ocnaşilor, pe care vi le-am redat. Să nu ne pierdem deci timpul cu ipoteze zadarnice, ci să fim siguri că Ben Joyce este Ayrton, după cum Ayrton este Ben Joyce, adică un marinar de pe *Britannia*, care a ajuns căpetenia unei bande de ocnaşi.

Explicaţiile lui Mac Nabbs fură aprobate de toţi fără discuţie.

— Acum — răspunse Glenarvan — mi-ai putea spune cum şi de ce se află maistrul lui Harry Grant în Australia?

— Cum? Nu ştiu — răspunse Mac Nabbs — şi poliţia declară şi ea că nu ştie mai mult decît mine în această privinţă. De ce? Mi-e cu neputinţă s-o spun. Este un mister pe care-l va explica viitorul.

— Poliţia nu ştie nici că Ayrton e Ben Joyce — spuse Mangles.

— Ai dreptate, John — răspunse maiorul — şi un amănunt ca acesta va putea aduce lumină în cercetările ce se vor întreprinde.

— Aşadar — întrebă Helena — nenorocitul acesta pătrunsese în ferma lui Paddy O'Moore cu o intenţie criminală?

— Fără îndoială — îi răspunse Mac Nabbs. Pregătea vreo lovitură împotriva irlandezului, cînd iată că i s-a ivit o ocazie mai bună. A auzit povestirea lui Glenarvan, istoria naufragiului şi, îndrăzneţ cum este, s-a hotărît îndată să tragă un folos din aceasta. Expediţia a fost organizată. La Wimerra a comunicat cu unul de-ai săi, cu fierarul din Black-Point, şi-a lăsat urme ca să se cunoască pe unde au trecut. Banda ne-a urmărit. O plantă veninoasă i-a permis să ne ucidă pe rînd boii şi caii. Apoi, cînd a sosit momentul, ne-a împotmolit în mlaştinile de lîngă Snowy şi ne-a dat pe mîna ocnaşilor, pe care-i comandă.

Maiorul spusese tot ce ştia şi bănuia despre Ben Joyce. Reconstituise faptele şi Ayrton le apărea aşa cum era, un criminal îndrăzneţ şi de temut. Intenţiile lui, limpede dovedite, îi cereau lui Glenarvan cea mai mare vigilenţă cu putinţă. Din fericire,

se puteau apăra mai uşor de un duşman făţiş decît de unul ce s-ar fi ascuns printre ei.

Dar din această situaţie limpede reieşea o consecinţă gravă. Nimeni nu se gîndise încă la ea. Numai Mary Grant, lăsîndu-i pe ceilalţi să vorbească despre trecut, se gîndea la viitor. John Mangles fu primul care observă că era palidă şi deznădăjduită. Înţelese ce se petrecea în sufletul ei.

— Miss Mary! Miss Mary! strigă el. Plîngi?

— Plîngi, copila mea? spuse lady Helena.

— Tata, doamnă, tatăl meu! izbucni fata.

Nu mai putu continua. Dar în mintea fiecăruia se născu acelaşi gînd. Înţeleseră durerea Mary-ei Grant, pricepură de ce plîngea şi de ce pomenea de numele tatălui ei.

Descoperirea trădării lui Ayrton nimicea orice speranţă. Ocnaşul, ca să-l atragă pe Glenarvan, inventase un naufragiu. În conversaţia pe care o surprinsese Mac Nabbs, ocnaşii o spuseseră limpede. Niciodată *Britannia* nu se sfărîmase de stîncile din Twofold-Bay! Niciodată Harry Grant nu pusese piciorul pe pămîntul australian!

Pentru a doua oară, interpretarea greşită a documentului îi dusese pe căutătorii *Britanniei* pe un drum greşit.

În faţa acestei situaţii, în faţa durerii celor doi copii, toţi păstrară o tăcere adîncă. Cine ar mai fi găsit cuvinte de îmbărbătare? Robert plîngea în braţele surorii lui, iar Paganel murmura dezamăgit:

— Ah, blestemat document! Te poţi lăuda că ai pus la grea încercare mintea a doisprezece oameni de ispravă!

Şi bunul geograf, cu adevărat furios împotriva lui însuşi, îşi dădu cu pumnii în cap.

Între timp, Glenarvan se duse spre Mulrady şi Wilson, care făceau de pază. O tăcere adîncă domnea pe cîmpia cuprinsă între pădure şi rîu. Norii groşi se învălmăşeau pe bolta cerului. În această atmosferă grea, într-o toropeală adîncă, cel mai mic zgomot s-ar fi simţit cu uşurinţă şi totuşi nu se auzea nimic. Ben Joyce şi banda lui se retrăseseră probabil la o distanţă destul de mare, căci stolurile de păsări care se jucau pe ramurile de jos ale copacilor, cîţiva canguri ocupaţi să pască nişte rămurele, o pereche de păsări numite „eurus", care-şi scoteau capul încrezătoare printre tufele mari de arbuşti, do-

vedeau că prezența omului nu tulbura pașnicele singurătăți ale pădurii.

— De o oră — întrebă Glenarvan pe cei doi marinari — n-ați văzut și n-ați auzit nimic ?

— Nimic, milord — răspunse Wilson. Ocnașii trebuie să fie la cîteva mile de aici.

— Se vede că n-au fost destui ca să ne atace — adăugă Mulrady. Ben Joyce o fi vrînd să recruteze cîțiva bandiți de teapa lui, printre cei care rătăcesc pe la poalele Alpilor.

— Se prea poate, Mulrady — răspunse Glenarvan. Blestemații aceștia sînt lași. Ne știu înarmați, ba chiar bine înarmați, și poate că așteaptă noaptea să pornească atacul. O dată cu căderea serii va trebui să dublăm paza. A, dacă am putea părăsi cîmpia asta mlăștinoasă și dacă ne-am putea continua drumul spre coastă ! Dar apele umflate ale rîului ne închid calea. Aș plăti cu greutatea ei în aur o plută care să ne treacă dincolo !

— De ce nu ne dă milord ordin — zise Wilson — să construim o plută ? Lemnul nu ne lipsește.

— Nu, Wilson — se opuse Glenarvan. Snowy nu e un rîu, ci un torent și nu se poate trece ușor.

În clipa aceea, după ce examinaseră apele rîului Snowy, John Mangles, maiorul și Paganel veniră lîngă Glenarvan. Umflată de ultimele ploi, apa crescuse cu încă un picior și forma un curent furios, asemănător cu torentele din America. Era cu neputință să te aventurezi pe aceste întinderi de apă muginde, care se rostogoleau în mii de vîltori.

John Mangles declară că nu se poate trece rîul și adăugă :

— Dar nu trebuie totuși să rămînem pe loc, fără să încercăm ceva. Ceea ce voiam să facem înainte de trădarea lui Ayrton e cu atît mai necesar după.

— Ce zici, John ? întrebă Glenarvan.

— Spun că avem nevoie urgent de ajutoare. Și deoarece nu se poate merge pînă la Twofold-Bay, trebuie să mergem la Melbourne. Dați-mi mie calul și voi pleca singur.

— Dar e o încercare primejdioasă, John — spuse Glenarvan. Nu-ți mai vorbesc de pericolele unei călătorii de două sute de mile, străbătînd o țară necunoscută ; iar potecile și drumurile trebuie să fie păzite de complicii lui Ben Joyce.

— Știu, milord, dar mai știu că situația în care ne găsim nu se mai poate prelungi multă vreme. Ayrton cerea opt zile ca să vă aducă oamenii de pe *Duncan*. Eu vreau să mă reîntorc pe malurile rîului Snowy numai în șase. Ei bine, ce ordin dă milord ?

— Înainte de a se pronunța Glenarvan — spuse Paganel — trebuie să fac o observație. Să meargă cineva la Melbourne, sînt de acord, dar nu vreau ca primejdiile să-i fie rezervate lui John Mangles. El este comandantul *Duncan*-ului și, ca atare, nu are voie să se expună. Mă voi duce eu în locul lui.

— Bine — răspunse maiorul. Și de ce ai fi tocmai dumneata acela, Paganel ?

— Nu sîntem noi aci ? strigară Mulrady și Wilson.

— Și credeți — reluă Mac Nabbs — că mie mi-e frică de un drum de două sute de mile călare ?

— Prieteni — spuse Glenarvan — dacă unul din noi trebuie să meargă la Melbourne, să hotărască soarta care va fi acela. Paganel, scrie-ne numele... Vom trage la sorți.

— Dar nu și pe-al dumneavoastră, milord — se opuse John Mangles.

— Și de ce nu ? întrebă Glenarvan.

— Dumneavoastră să vă depărtați de lady Helena, cînd nu vi s-a închis încă rana ?

— Glenarvan — zise Paganel — nu poți părăsi expediția !

— Nu — întări maiorul. Locul dumitale este aici ; nu trebuie să pleci.

— Drumul este plin de primejdii — răspunse Glenarvan — și nu am să las pe un altul să le îndure pentru mine. Scrie, Paganel ! Să-mi amesteci numele cu acelea ale tovarășilor mei și aș vrea ca el să iasă la sorți !

Toți se înclinară în fața voinței lui. Numele lui Glenarvan fu amestecat printre celelalte. Traseră la sorți și misiunea îi reveni lui Mulrady. Bravul marinar scoase un chiot de mulțumire.

— Milord, sînt gata de plecare ! spuse el.

Glenarvan strînse mîna lui Murlady. Apoi se întoarse spre căruță, lăsîndu-i pe maior și pe John Mangles să păzească cortul.

Lady Helena, aflînd de trimiterea lui Mulrady în Melbourne, îi adresă cîteva cuvinte, care-i merseră la inimă îndrăznețului

marinar. Îl ştiau curajos, inteligent, voinic, rezistînd la orice oboseală şi, într-adevăr, sorţii nu puteau alege mai bine.

Hotărîră ca Mulrady să plece pe la ora opt seara. Wilson se însărcină cu pregătirea calului. Îi veni în minte să schimbe potcoava trădătoare de la piciorul stîng şi să pună în locul ei una de la caii ucişi. Ocnaşii n-ar putea astfel să recunoască urmele lui Mulrady, şi nici să-l urmărească.

În timp ce Wilson se ocupa cu aceste amănunte, Glenarvan pregătea scrisoarea către Tom Austin ; dar cum il supăra braţul rănit, îl rugă pe Paganel să scrie. Savantul, absorbit de o idee fixă, părea străin de tot ce se petrecea în jurul lui. Trebuie să spunem că Paganel nu se gîndea, în tot acest lanţ de aventuri supărătoare, decît la documentul pe care-l interpretaseră greşit. Sucea cuvintele în toate felurile pentru a le smulge un nou înţeles şi rămînea adîncit în tainele lui. De aceea, nici nu auzi rugămintea lui Glenarvan şi acesta fu nevoit s-o repete.

— A, foarte bine — răspunse Paganel — sînt gata !

Tot vorbind, Paganel îşi scoase carnetul, rupse o foaie curată apoi începu să scrie cu creionul următoarele instrucţiuni, pe care i le dicta Glenarvan.

„Ordon lui Tom Austin să ridice fără întîrziere ancora şi să ducă *Duncan*-ul..."

Paganel termina tocmai acest din urmă cuvînt, cînd din întîmplare zări jos un număr din *Australian and New Zealand*. Jurnalul, împăturit cum era, nu lăsa să se vadă decît ultimele două silabe din titlu. Creionul lui Paganel se opri şi geograful uită parcă complet de Glenarvan, de scrisoare şi de ceea ce i se dicta.

— Ei, Paganel ! spuse Glenarvan.

— A ! făcu geograful, scoţînd un strigăt.

— Ce-ai păţit ? întrebă maiorul.

— Nimic ! Nimic ! răspunse Paganel. Apoi, mai încet, repetă : Aland ! Aland ! Aland !

Se ridică în picioare. Luă jurnalul în mînă. Îl scutură, căutînd să-şi reţină cuvintele gata să-i scape de pe buze.

Lady Helena, Mary, Robert, Glenarvan îl priveau fără să înţeleagă nimic din agitaţia lui.

Părea un om apucat de o nebunie subită. Dar starea de surescitare nervoasă nu dură mult. Puţin cîte puţin se linişti ;

bucuria care-i strălucea în ochi se stinse ; îşi reluă locul şi spuse calm :

— Cînd vreţi, milord, sînt la ordinele dumneavoastră.

Glenarvan reluă dictarea scrisorii, care fu astfel redactată : „Ordon lui Tom Austin să ridice fără întîrziere ancora şi să ducă *Duncan-ul* la paralela 37°, pe coasta orientală a Australiei..."

Apoi termină scrisoarea, o prezentă la semnat lui Glenarvan. Acesta, împiedicat de recenta-i rană, îndeplini cum putu mai bine această formalitate.

Scrisoarea fu închisă şi sigilată. Paganel, cu degetele tremurînd de emoţie, scrise adresa următoare :

Lui Tom Austin,
Secundul iahtului *Duncan*,
Melbourne

Apoi părăsi căruţa, gesticulînd şi repetînd neînţelesele cuvinte : Aland ! Aland ! Zealand !

CAPITOLUL XXI

PATRU ZILE DE GROAZĂ

Restul zilei se scurse fără nici un alt incident. Făcură toate pregătirile pentru plecarea lui Mulrady. Viteazul marinar era mulţumit că putea să-i dea lui Glenarvan această dovadă de devotament.

Paganel îşi recăpătase sîngele rece şi felul lui obişnuit de a fi ; doar privirea îi trăda o preocupare continuă, pe care părea însă hotărît s-o păstreze pentru el. Avea fără îndoială motive temeinice să nu spună nimic, de vreme ce maiorul îl auzi repetînd, ca un om care luptă cu sine însuşi, următoarele cuvinte :

— Nu, nu ! Nu m-ar crede ! Şi de altfel, la ce bun ? E prea tîrziu !

Luînd această hotărîre, el se apucă de lucru, dîndu-i lui Mulrady indicațiile necesare cum să ajungă la Melbourne și, cu harta întinsă în față, îi însemnă drumul pe ea. Toate „tracks"-urile, adică potecile din regiune, duceau la drumul spre Lucknow. Acest drum, după ce cobora drept spre sud pînă la coastă, o lua, cotind brusc, în direcția Melbourne-ului. Trebuia să-l urmezi pas cu pas, fără a încerca să-l scurtezi prin cine știe ce poteci necunoscute. Așadar, nimic mai simplu. Mulrady nu se putea rătăci!

Cît despre primejdii, ele încetau la cîteva mile depărtare de tabără, dincolo de locul în care trebuia să se fi ascuns Ben Joyce și banda lui. O dată ce va fi trecut de el, Mulrady va fi în stare s-o ia mult înaintea ocnașilor și să-și îndeplinească însemnata lui misiune.

La ora șase luară masa împreună. Turna cu găleata. Cortul nu mai oferea un adăpost îndestulător și atunci se refugiaseră cu toții în căruță. Aceasta era un adăpost sigur. Noroiul o ținea încleștată în pămîntul în care era prinsă, ca o fortăreață cu temelii solide. Armamentul lor consta din șapte carabine și șapte revolvere și le îngăduia să reziste unui asediu destul de lung. Nu le lipseau nici munițiile, nici merindele. Or, *Duncan*-ul avea să ajungă la golful Twofold în mai puțin de șase zile. Peste douăzeci și patru de ore de la sosirea vasului, echipajul va fi pe celălalt mal al rîului Snowy, și chiar dacă nu-l vor putea trece încă, cel puțin ocnașii vor fi siliți să se retragă în fața forțelor lor superioare. Dar înainte de toate, Mulrady trebuia să-și ducă la capăt primejdioasa lui misiune.

La ora opt, întunericul nopții deveni de nepătruns. Sosi momentul plecării. Aduseră calul pe care trebuia să încalece Mulrady. Dintr-un exces de prudență, pentru a nu face nici un zgomot, picioarele lui fură înfășurate în cîrpe. Animalul părea obosit și totuși salvarea tuturor depindea de siguranța și vigoarea picioarelor lui. Maiorul îl sfătui pe Mulrady să-l cruțe pe cît îi era cu putință, din clipa în care va fi în afara razei de acțiune a ocnașilor. Mai bine să întîrzie cu o jumătate de zi, dar să ajungă sigur la destinație.

John Mangles înmînă marinarului un revolver, pe care-l încărcase cu cea mai mare grijă. Era o armă de temut în mîna unui om care nu șovăia, căci se puteau trage șase focuri în cîteva clipe, curățind ușor calea tăiată de răufăcători.

Mulrady încălecă.

— Iată scrisoarea pe care o vei da lui Tom Austin — îi spuse Glenarvan. Să nu piardă nici o oră! Să pornească spre golful Twofold, și dacă nu ne găsește acolo, dacă nu vom fi putut trece apa, să vină spre noi fără nici o întîrziere! Acum du-te, bravul meu marinar, și Dumnezeu să te aibă în pază!

Glenarvan, lady Helena, Mary Grant, toți, pe rînd, strînseră mîna lui Mulrady. Plecarea lui pe o noapte întunecoasă și ploioasă, pe un drum plin de primejdii, de-a curmezișul întinderilor necunoscute ale unei pustietăți, ar fi speriat pe un om mai puțin oțelit ca un marinar.

— Rămas bun, milord — spuse el cu voce liniștită și dispăru în curînd pe o potecă în pădure.

În clipa aceea, ploaia se porni și mai tare. Rafalele de apă loveau cu violență ramurile înalte ale eucalipților, făcînd să se audă un sunet înăbușit. Din cînd în cînd, se distingea zgomotul crengilor uscate ce cădeau pe pămîntul desfundat. O mulțime de copaci uriași, lipsiți de sevă, dar care totuși mai rămăseseră în picioare, se prăbușiră în timpul acestui uragan. Vîntul vuia printre copaci. Amestecul gemetelor sinistre ale pădurii cu mugetul apelor tumultoase ale rîului te îngrozea. Norii grei pe care furtuna îi gonea spre est, foarte apropiați de pămînt, păreau niște perdele de aburi. Bezna adîncă făcea noaptea și mai înfricoșătoare.

Călătorii, după plecarea lui Mulrady, se ghemuiră în căruță. Lady Helena, Mary Grant, Glenarvan și Paganel ocupau primul compartiment, care fusese bine închis. În cel de-al doilea, Olbinett, Wilson și Robert găsiră un adăpost suficient de spațios. Maiorul și John Mangles vegheau afară. Era o măsură de prudență absolut necesară, căci ocnașii puteau oricînd să-i atace.

Cei doi paznici credincioși stăteau deci de veghe și suportau stoic rafalele cu care ploaia le biciuia obrajii. Încercau să străpungă cu privirea întunericul care favoriza un atac prin surprindere, căci în mijlocul zgomotelor furtunii ce se contopeau cu gemetele pădurii și ale apelor ieșite din matcă, urechea nu putea distinge nimic.

Numai rareori vîntul amuțea, vrînd parcă să-și mai tragă sufletul. Apele rîului Snowy erau singurele care mai gemeau printre trestiile nemișcate și perdeaua neagră de arbori de

cauciuc. În aceste clipe de răgaz, liniştea părea lugubră. Maiorul şi John Mangles ascultau cu atenţia încordată.

În acest timp, un fluierat strident ajunse pînă la ei.

John Mangles se duse glonţ la maior.

— Ai auzit ? spuse el.

— Da — făcu Mac Nabbs. E un om sau un animal ?

— Un om ! răspunse John Mangles.

Pe urmă ascultară amîndoi. Inexplicabilul fluierat se auzi din nou şi un zgomot ca o detunătură îi răspunse înfundat, căci furtuna reîncepuse cu şi mai mare violenţă. Mac Nabbs şi John Mangles nu se mai puteau auzi. Veniră la adăpostul căruţei.

În clipa aceea, perdelele de piele se ridicară şi Glenarvan coborî lîngă cei doi tovarăşi. Ecoul detunăturii şi şuieratul sinistru răzbătuseră şi sub coviltir.

— În ce direcţie ? întrebă el.

— Într-acolo — făcu John, indicînd poteca întunecată, pe care plecase Mulrady.

— La ce distanţă ?

— Vîntul a adus pînă la noi sunetul — răspunse John Mangles. Trebuie să fie la cel puţin trei mile !

— Haidem ! spuse Glenarvan, luîndu-şi carabina pe umăr.

— Nu, să nu ne ducem — se opuse maiorul. E o cursă ca să ne depărteze de căruţă.

— Şi dacă Mulrady a căzut sub loviturile nemernicilor acestora ? reluă Glenarvan, apucîndu-l de mînă pe Mac Nabbs.

— O vom afla mîine — răspunse rece maiorul, hotărît să-l împiedice pe Glenarvan să comită o imprudenţă inutilă.

— Nu veţi părăsi tabăra, milord — spuse John. Voi merge singur.

— Nici dumneata ! reluă Mac Nabbs energic. Vrei să ne omoare unul cîte unul, să ne micşoreze forţele, ca s-ajungem la cheremul lor ? Dacă Mulrady a căzut victima lor, e o nenorocire pe care nu trebuie s-o mărim cu o doua. Sorţii au hotărît ca să plece Mulrady. Dac-aş fi fost eu în locul lui, la fel aş fi plecat, fără să cer sau să aştept vreun ajutor.

Maiorul avea dreptate din toate punctele de vedere să-i reţină pe Glenarvan şi pe John Mangles. Era de altfel fără rost şi nebunească orice încercare de a ajunge pînă la marinar, în noaptea aceasta întunecoasă şi în preajma ocnaşilor tupilaţi

prin tufişuri. Mica trupă a lui Glenarvan nu-şi putea permite nici un sacrificiu.

Glenarvan nu voia totuşi să se lase convins. Răsucea carabina în mîini şi ocolea mereu căruţa. Ciulea urechea la cel mai mic zgomot. Încerca să străpungă cu privirea întunericul. Gîndul că unul din oamenii săi era lovit de moarte, părăsit, fără nici un ajutor, implorînd zadarnic pe cei pentru care se jertfise, îl chinuia amarnic. Mac Nabbs nu ştia dacă-l va putea reţine şi dacă Glenarvan, sub impulsul firii sale ,nu se va arunca singur în braţele lui Ben Joyce.

— Eduard — îi spuse el — linişteşte-te. Ascultă de un prieten. Gîndeşte-te la lady Helena, la Mary Grant, la toţi cei care rămîn ! De altfel, unde vrei să mergi ? Unde să-l regăseşti pe Mulrady ? Pe ce potecă s-o iei ?...

În clipa aceea, ca un răspuns la cele ce spunea maiorul, se auzi un strigăt de durere.

— Ascultă ! spuse Glenarvan.

Strigătul venea chiar din partea din care răsunase detunătura, la mai puţin de un sfert de milă. Glenarvan, dîndu-l la o parte pe Mac Nabbs, înaintă pe potecă, cînd, deodată, la trei sute de paşi de la căruţă, auzi cuvintele :

— Ajutor ! Ajutor !

Era un glas tînguitor şi desperat. John Mangles şi maiorul se repeziră în direcţia din care venea.

Peste cîteva clipe văzură tîrîndu-se printre tufişuri o formă omenească, care scotea gemete sfîşietoare.

Era Mulrady, rănit de moarte, şi cînd tovarăşii săi îl ridicară, îşi simţiră mîinile ude de sînge.

Ploaia cădea şi mai puternică, în timp ce vîntul se dezlănţuia printre crengile copacilor uscaţi. Prin potop, Glenarvan, maiorul şi John Mangles aduseră la căruţă corpul lui Mulrady.

La sosirea lor, toţi se ridicară. Paganel, Robert, Wilson, Olbinett părăsiră căruţa, şi lady Helena oferi compartimentul ei bietului Mulrady. Maiorul scoase vesta marinarului, din care sîngele şi apa curgeau şiroaie. Îi descoperi rana. Aceasta se datora unei lovituri de pumnal, pe care nenorocitul o primise în partea dreaptă a pieptului.

Mac Nabbs îl pansă cu îndemînare. Arma atinsese oare vreunul din organele vitale ? N-ar fi putut s-o spună. Din

rană se scurgea necontenit un șiroi de sînge stacojiu ; paloarea și slăbiciunea rănitului dovedeau că fusese serios lovit. Maiorul puse pe rana pe care o spălase înainte cu apă proaspătă un tampon gras de iască, pe care-l legă cu un bandaj. Astfel izbuti să oprească hemoragia. Mulrady fu întors pe cealaltă parte, cu capul și pieptul ridicate pe perne și lady Helena îi dădu să bea cîteva înghițituri de apă.

După un sfert de ceas, rănitul, pînă atunci nemișcat, dădu semne de viață. Ochii i se întredeschiseră, buzele murmurau cuvinte fără șir și maiorul, apropiindu-și urechea, îl auzi repetînd :

— Milord... scrisoarea... Ben Joyce...

Maiorul repetă cuvintele privind înspre tovarășii săi. Ce voia să spună Mulrady ? Ben Joyce îl atacase pe marinar, dar pentru ce ? Oare numai ca să-l oprească, să-l împiedice să ajungă la *Duncan ?* Scrisoarea aceea...

Glenarvan cercetă buzunarele lui Mulrady. Scrisoarea către Tom Austin nu mai era acolo !

Noaptea trecu plină de neliniște și groază. Se temeau în fiece clipă ca rănitul să nu moară. O febră puternică îl mistuia. Lady Helena și Mary Grant, ca două surori de caritate, nu-l părăsiră nici un moment. Niciodată vreun bolnav nu a fost îngrijit cu atîta dragoste și devotament.

Se făcu ziuă. Ploaia încetă. Nori grei se mai rostogoleau încă în înălțimile cerului. Pe pămînt erau risipite resturi de ramuri. Clisa, muiată de torentele de apă, cedase și mai mult. Era greu de mers acum prin preajma căruței, dar probabil că aceasta nu se putea afunda mai mult.

De cum se crăpă de ziuă, John Mangles, Paganel și Glenarvan porniră în recunoaștere în jurul taberei ; merseră pe poteca încă pătată de sînge. Nu dădură nici de Ben Joyce, și nici de vreun ocnaș din banda lui. Merseră pînă la locul incidentului. Două cadavre zăceau jos, lovite de gloanțele lui Mulrady. Unul din ele era acela al potcovarului din Blanck-Point. Chipul lui, descompus de moarte, te îngrozea.

Glenarvan n-a mers mai departe cu cercetările. Prudența îl oprea să se depărteze. Se întoarse deci la căruță, cu totul absorbit de gravitatea situației.

— Nu ne mai putem gîndi să trimitem alt mesager la Melbourne — spuse el.

— Trebuie, totuși, milord — răspunse John Mangles — și voi încerca să trec pe unde n-a putut trece marinarul meu.

— Nu, John. Tu n-ai nici măcar un cal, care să te ducă două sute de mile !

Într-adevăr, calul lui Mulrady, singurul care le mai rămăsese, nu mai reapăruse. Oare căzuse sub loviturile ucigașilor ? Sau alerga rătăcind prin deșert ? Să fi pus banda mîna pe el ?

— Orice s-ar întîmpla — reluă Glenarvan — nu ne vom mai despărți. Să așteptăm opt zile, cincisprezece zile, pînă ce apele rîului vor scădea iarăși la nivelul normal. Vom ajunge atunci în golful Twofold, mergînd puțin cîte puțin în fiecare zi, și de acolo vom expedia *Duncan*-ului, pe o cale mai sigură, ordinul să vină pe coastă.

— Asta e unica soluție —răspunse Paganel.

— Deci, prieteni — reluă Glenarvan — nu ne mai despărțim. Un singur om riscă prea mult aventurîndu-se în acest deșert împînzit cu bandiți. Numai de-ar scăpa sărmanul nostru Mulrady ! Cît despre noi, sper că ne va ajuta Dumnezeu.

Glenarvan avea de două ori dreptate : în primul rînd, să interzică orice încercare izolată, apoi să aștepte cu răbdare pe malurile rîului Snowy, pînă ce vor putea trece. Nici treizeci și cinci de mile nu-i despărțeau de Delegate, primul oraș de frontieră al Noii Galii de sud, unde aveau să găsească mijloace de transport necesare ca să ajungă la golful Twofold. De acolo urmau să telegrafieze la Melbourne ordinele privitoare la *Duncan.*

Măsurile erau înțelepte, dar veneau prea tîrziu. Dacă Glenarvan nu l-ar fi trimis pe Mulrady pe drumul spre Lucknow, cîte nenorociri ar fi fost evitate, fără a mai vorbi de asasinatul încercat asupra marinarului !

Revenind în tabără, își găsi tovarășii mai puțin întristați. Păreau să fi dobîndit speranțe noi.

— Se simte mai bine, se simte mai bine ! strigă Robert, alergînd în întîmpinarea lordului Glenarvan.

— Mulrady ?

— Da, Eduard ! răspunse lady Helena. A avut loc o schimbare în starea lui. Maiorul este mai liniștit. Marinarul nostru va trăi.

— Unde e Mac Nabbs ? întrebă Glenarvan.

— Lîngă el, Mulrady a vrut să-i vorbească. Nu trebuie să-i tulburăm.

Într-adevăr, de un ceas, rănitul ieşise din toropeală şi febra-i scăzuse, şi prima grijă a lui Mulrady fu să-l cheme pe lordul Glenarvan sau, în lipsa lui, pe maior. Mac Nabbs, văzîndu-l atît de slăbit, voi să-i interzică orice conversaţie, dar Mulrady insistă cu atîta energie, încît maiorul trebui să accepte.

Cînd se întoarse Glenarvan, conversaţia începuse de vreo cîteva minute. Nu mai avea decît să aştepte raportul lui Mac Nabbs.

În curînd, perdelele căruţei se dădură la o parte şi maiorul apăru. Veni către prietenii lui, şi apoi cu toţii se aşezară sub un arbore de cauciuc, unde fusese ridicat cortul. Obrazul lui, atît de rece de obicei, trăda o gravă preocupare, iar privirea sa, aţintită asupra lady-ei Helena şi tinerei fete, exprima o adîncă tristeţe.

Glenarvan îl întrebă ce aflase, şi iată cele spuse de maior.

— Părăsind tabăra, Mulrady plecase pe una din potecile indicate de Paganel. Se grăbea pe cît îi îngăduia întunericul nopţii. După socoteala lui, făcuse cam vreo două mile, cînd, deodată, mai mulţi oameni, cinci, crede el, se aruncară asupra lui, atacîndu-i calul. Animalul se ridică în două picioare. Mulrady puse mîna pe revolver şi trase. I se păru că doi din cei care-l atacau căzuseră. La fulgerul focului de armă îl recunoscu pe Ben Joyce. Asta era tot. Nu avusese timp să-şi descarce toate gloanţele. Primi o lovitură în partea dreaptă a pieptului şi fu răsturnat.

Totuşi, nu-şi pierduse încă cunoştinţa. Ucigaşii îl credeau mort. Simţi că-i scotocesc hainele. Apoi auzi rostindu-se cuvintele : „Am scrisoarea"... — „Dă-o — răspunse Ben Joyce — acum *Duncan*-ul e al nostru !"

În acest moment al povestirii lui Mac Nabbs, Glenarvan nu-şi putu reţine un strigăt.

Mac Nabbs continuă :

„...Acum, voi, ceilalţi — reluă Ben Joyce — prindeţi calul ! În două zile voi fi pe bordul *Duncan*-ului ; în şase, în golful Twofold. Acolo e locul de întîlnire. Amicii lordului vor fi încă împotmoliţi în mlaştinile rîului Snowy. Treceţi rîul pe podul din Kemple-pier şi aşteptaţi-mă pe coastă. Am să găsesc un mijloc să vă introduc pe bord. O dată ce vom porni cu echipajul în larg, cu un vapor ca *Duncan*, vom fi stăpînii Oceanului Indian". — „Trăiască Ben Joyce !" strigară ocnaşii. Aduseră calul lui Mulrady şi Ben Joyce dispăru în galop pe drumul spre Lucknow, în timp ce banda o lua pe la sud-est, pe malul rîului Snowy. Mulrady, deşi grav rănit, avu puterea să se tîrască pînă la trei sute de paşi de tabără, unde l-am cules noi aproape mort. Iată — spuse Mac Nabbs — povestea lui Mulrady. Înţelegeţi acum de ce curajosul marinar ţinea atît de mult să vorbească ?

Această descoperire îi îngrozi pe călători.

— Piraţii ! Piraţii ! strigă Glenarvan. Echipajul va fi masacrat ! *Duncan*-ul meu va încăpea pe mîna acestor tîlhari !

— Da ! Căci Ben Joyce va ataca vasul prin surprindere — răspunse maiorul — şi atunci...

— Ei bine, trebuie să ajungem la coastă înaintea acestor bandiţi ! spuse Paganel.

— Dar cum să trecem rîul ? întrebă Wilson.

— Ca şi ei — hotărî Glenarvan. Vor trece pe podul din Kemple-pier. Pe acolo vom trece şi noi.

— Dar cu Mulrady ce se va întîmpla ? întrebă lady Helena.

— Îl vom duce ! Îl vom duce cu schimbul ! Pot să las echipajul meu fără apărare, pe mîna bandei lui Ben Joyce ?

Ideea de a trece rîul Snowy pe podul de la Kemple-pier se putea realiza, dar era foarte îndrăzneaţă. Se putea ca ocnaşii să se stabilească în acest punct ca să-l apere. Ar fi cel puţin treizeci contra şapte ! Dar sînt şi clipe în care nu mai chibzuieşti, clipe în care trebuie să acţionezi cu orice preţ !

— Milord — interveni atunci John Mangles — înainte de a risca ultima noastră şansă, aventurîndu-ne spre pod, e mai prudent să meargă cineva în recunoaştere şi mă însărcinez eu s-o fac.

— Te voi întovărăşi, John — adăugă Paganel.

Acceptîndu-li-se propunerea, John Mangles şi Paganel se pregătiră pe loc de plecare. Trebuia să coboare pe malul rîului Snowy pînă la locul unde vor întîlni punctul semnalat de Ben Joyce, şi trebuiau să se strecoare în aşa fel, să nu fie văzuţi de ocnaşii care se aflau cu siguranţă undeva prin apropiere, pe maluri.

Așadar, avînd merinde și fiind bine înarmați, cei doi tovarăși curajoși porniră, strecurîndu-se printre trestiile mari de pe malul rîului.

Cei rămași îi așteptară toată ziua, dar cum nu se întoarseră nici seara, temerile tuturor crescură.

În sfîrșit, pe la unsprezece, Wilson le semnală întoarcerea. După un drum de zece mile, Paganel și John Mangles erau morți de oboseală.

— Podul... există podul ? întrebă Glenarvan, alergîndu-le în întîmpinare.

— Da, un pod de liane — spuse John Mangles. Ocnașii l-au trecut, într-adevăr. Dar...

— Dar ?... făcu Glenarvan, presimțind o nouă nenorocire.

— Dar după ce l-au trecut, i-au dat foc ! răspunse Paganel.

CAPITOLUL XXII

EDEN

Nu era momentul să se lase pradă deznădejdii, ci să treacă la acțiune. Cum podul din Kemple-pier fusese distrus, trebuiau să treacă cu orice preț rîul Snowy, ca să sosească înaintea bandei lui Ben Joyce pe țărm, la Twofold-Bay. De aceea nu pierdură timpul cu vorbe fără rost, și a doua zi, la 16 ianuarie, John Mangles și Glenarvan plecară să cerceteze rîul, pentru a organiza trecerea.

Apele spumoase și umflate de ploi nu numai că nu scădeau, dar se rostogoleau în vîltori, cu o furie cumplită. Să fi încercat să le înfrunți ar fi însemnat să te arunci cu ochii închiși în ghearele morții. Glenarvan stătea nemișcat, cu mîinile încrucișate la piept, cu capul plecat, deznădăjduit.

— Vreți să încerc să trec dincolo înot ? întrerupse tăcerea John Mangles.

— Nu, John ! răspunse Glenarvan, apucîndu-l de mînă pe îndrăznețul tînăr. Să așteptăm !

Se întoarseră amîndoi în tabără. Se scurse o zi plină de cele mai chinuitoare temeri, Glenarvan cercetă de nenumărate ori malurile rîului Snowy. În zadar căuta să născocească vreun mijloc îndrăzneț de trecere ; nici un torent de lavă n-ar fi fost mai greu de trecut ca apele acelea spumegînde !

În timpul acestor lungi ore pierdute degeaba, lady Helena, ajutată de sfaturile maiorului, îl îngrijea pe Mulrady cu cea mai mare atenție. Marinarul își revenea. Mac Nabbs îndrăzni să afirme că nici un organ vital nu-i fusese atins. Pierderea de sînge explica suficient slăbiciunea bolnavului. O dată ce i se va închide rana și hemoragia va înceta, timpul și repaosul îl vor vindeca cu totul. Lady Helena ceruse să ocupe el primul compartiment al căruței. De aceea Mulrady se simțea foarte jenat. Grija lui cea mai mare era ca nu cumva starea sa să întîrzie drumul lui Glenarvan, și trebui să i se promită că va fi lăsat în tabără, în paza lui Wilson, în cazul în care rîul va putea fi trecut.

Din nefericire, nu-l putură trece nici în ziua aceea, și nici a doua zi, la 17 ianuarie. Glenarvan era desperat văzîndu-se ținut pe loc. Lady Helena și maiorul încercau zadarnic să-l liniștească, să-l îndemne să aibă răbdare. Să rabzi, cînd chiar în clipa aceea, poate, Ben Joyce urca la bordul iahtului, cînd *Duncan*-ul dezlegînd parîmele își iuțea viteza pentru a ajunge la coasta aceea nenorocită, și cînd fiece oră îl va apropia mai mult de țărm !

John Mangles era chinuit de aceleași gînduri ca și Glenarvan. De aceea, vrînd să înfrîngă obstacolul cu orice preț, construi o plută din bucăți late de scoarță de arbori de cauciuc, așa cum fac australienii. Plăcile foarte ușoare erau fixate cu scînduri, formînd o plută foarte fragilă.

Căpitanul și marinarul o încercară în ziua de 18 ianuarie. Folosiră toată îndemînarea, forța, priceperea și curajul lor. Dar de cum intrară în curent, se răsturnară, gata să plătească îndrăzneața lor încercare cu viața. Pluta fu repede înghițită de valuri. John Mangles și Wilson nu înaintaseră de altfel nici douăzeci de metri pe rîul acesta umflat de ploi și de zăpezile ce se topeau, și care pe deasupra era lat de o milă.

Își pierdură la fel zilele de 19 și 20 ianuarie. Maiorul și Glenarvan merseră cinci mile în susul rîului Snowy, fără să găsească un vad bun de trecere. Pretutindeni aceleași ape

furioase, același torent repede. Apele de pe tot povîrnișul meridional al Alpilor australieni se vărsau în această unică albie. Fură nevoiți să renunțe la nădejdea de a salva *Duncan*-ul. Trecuseră cinci zile de la plecarea lui Ben Joyce. Iahtul trebuia să se afle în clipa aceea pe coastă, în mîinile ocnașilor.

Totuși, cota apelor era cu neputință să se mai mențină mult astfel. Apele umflate temporar scad repede, cu atît mai repede cu cît sînt mai furioase. Într-adevăr, Paganel constată în dimineața zilei de 21 că nivelul apei începea să scadă și îi raportă lui Glenarvan rezultatul observațiilor sale.

— Ei, ce însemnătate mai are acum? întrebă Glenarvan. E prea tîrziu!

— Nu e un motiv să ne prelungim șederea în tabără — replică maiorul.

— Adevărat — răspunse John Mangles. Poate că vom putea trece chiar mîine.

— Și asta va salva oare nenorocitul nostru echipaj? strigă Glenarvan.

— Milord, ascultați-mă pe mine — insistă John Mangles. Îl cunosc pe Tom Austin. Trebuie să fi executat ordinele dumneavoastră și să fi plecat de îndată ce-a avut posibilitatea. Dar de unde știm că *Duncan*-ul era gata de plecare, că stricăciunile erau reparate la sosirea lui Ben Joyce la Melbourne? Dacă iahtul n-a putut porni la drum și a întîrziat o zi-două?

— Ai dreptate, John! răspunse Glenarvan. Trebuie să ajungem la golful Twofold. Mai avem numai treizeci și cinci de mile pînă la Delegete!

— Da — spuse Paganel — și în oraș vom găsi mijloace rapide de transport. Cine știe dacă nu ajungem la vreme să preîntîmpinăm o nenorocire?

— Haidem! strigă Glenarvan.

De îndată, John Mangles și Wilson porniră să construiască o plută mare. Experiența le dovedise că bucățile de scoarță nu puteau rezista violenței torentului. John tăie atunci trunchiuri de copaci, din care făcu o plută grosolană, dar solidă. Munca durā mult; o termină abia a doua zi.

Între timp, apele scăzuseră mult. Torentul devenea din nou un rîu, ce e drept un rîu repede. Totuși, mergînd pieziș și stăpînindu-l într-o anumită măsură, John spera să ajungă pe celălalt mal.

La douăsprezece și jumătate se suiră pe plută cu cîte merinde putea duce fiecare pentru un drum de două zile. Tot restul bagajelor fu lăsat pe loc, cu căruță, cu cort cu tot. Mulrady se simțea destul de bine ca să poată fi transportat; însănătoșirea lui progresa cu pași repezi.

La ora unu, toți se îmbarcară pe pluta legată la țărm cu o frînghie. John Mangles se instalase la tribord și-i încredințase lui Wilson un fel de vîslă-cîrmă pentru a duce lupta împotriva curentului și pentru a micșora eventualele devieri. Stînd în picioare în partea de dinapoi a plutei, socotea că va putea cîrmui cu ajutorul altei rame grosolane. Lady Helena și Mary Grant ocupau centrul plutei, lîngă Mulrady; Glenarvan, maiorul, Paganel și Robert stăteau în jurul lor, gata să le vină în ajutor.

— Sîntem gata, Wilson? întrebă John Mangles pe marinar.

— Da, domnule căpitan — răspunse Wilson, apucînd voinicește vîsla.

— Atenție, și ai grijă de curent!

John Mangles dezlegă odgonul și făcu vînt plutei pe apele rîului. Totul merse bine vreo treizeci de metri. Wilson izbutea să nu se lase tîrît de curent. Dar în curînd pluta fu prinsă în vîltoare și învîrtită în loc, fără ca vîslele să-i poată menține direcția. Toate sforțările lui Wilson și John Mangles de a manevra vîslele fură inutile.

Trebuiau să se resemneze. Nu aveau nici un mijloc să împiedice mișcarea în jur a plutei, care se învîrtea cu o iuțeală vertiginoasă și aluneca tîrîtă de curent. John Mangles în picioare, palid și cu dinții încleștați, privea apa învolburată.

Între timp, pluta ajunsese pe la mijlocul rîului Snowy, găsindu-se la o jumătate de milă în vale față de punctul ei de plecare. Curentul avea aici o iuțeală nemaipomenită și, prin aceasta, oprea vîltorile, fapt care dădu plutei o oarecare stabilitate.

John și Wilson puseră iar mîna pe vîsle, izbutind să mîne pluta în direcție oblică. Se apropiau de malul stîng. Nu mai aveau de străbătut decît vreo sută de metri, cînd, deodată, vîsla lui Wilson se rupse. Pluta, nefiind sprijinită, fu tîrîtă de curent. John vru să reziste, chiar cu riscul de a o rupe și pe a sa. Wilson, cu mîinile însîngerate, veni să-l ajute.

În sfîrşit, izbutiră, şi după o traversare de mai mult de o jumătate de ceas, pluta se lovi de mal. Lovitura fu atît de violentă, încît trunchiurile de copac se desprinseră, frînghiile se rupseră şi apa pătrunse între ele, spumegînd. Călătorii abia avură timp să se agaţe de tufişurile de pe mal. Ridicară cu ei pe Mulrady şi pe cele două femei, pe jumătate ude. Într-un cuvînt, toţi erau salvaţi, dar cea mai mare parte din merindele şi armele ce le luaseră cu ei, cu excepţia carabinei maiorului, au fost luate de apă, împreună cu resturile plutei.

Trecură rîul. Micul grup n-avea aproape nici o rezervă şi pînă la Delegete erau încă treizeci şi cinci de mile. În pustietăţile necunoscute de la graniţa provinciei Victoria nu se întîlnesc nici colonişti, nici squatteri, căci regiunea nu este locuită decît cel mult de acei „bushrangers“ sălbăticiţi care umblă după pradă.

Hotărîră să pornească imediat. Mulrady îşi dădu seama că aceştia le vor îngreuna drumul ; fu atunci de părere să rămînă pe loc, pînă ce-i va sosi vreun ajutor din Delegete.

Glenarvan refuză. La Delegete, puteau ajunge abia în trei zile la coastă, abia în cinci, adică la 26 ianuarie. Or, *Duncan*-ul părăsise Melbourne în ziua de 16. Ce importanţă mai avea acum o întîrziere de cîteva ceasuri ?

— Nu, prietene — spuse el — nu vreau să părăsim pe nimeni. Să construim o targă şi te vom duce pe rînd.

O confecţionară din crengi de eucalipt şi, vrînd-nevrînd, Mulrady trebui să se culce pe ea. Glenarvan voi să fie cel dintîi care să-l ducă pe marinarul său. Luă targa de un capăt, Wilson de celălalt şi porniră la drum.

Ce spectacol trist ! Şi cît de rău sfîrşea o călătorie care începuse atît de bine ! Nu mai mergeau în căutarea lui Harry Grant. Continentul acesta, unde Grant nu era şi nu fusese niciodată, ameninţa să fie fatal pentru cei ce căutau urma căpitanului. Şi atunci, cînd îndrăzneţii lui compatrioţi vor ajunge la coasta australiană, ei nu vor găsi nici măcar *Duncan*-ul care să-i readucă în patrie !

Atmosfera primei zile fu tăcută şi apăsătoare. Cei ce duceau targa se schimbau din zece în zece minute. Toţi tovarăşii marinarului îndurau fără să se plîngă această oboseală sporită încă din pricina căldurii înăbuşitoare.

Seara, după ce străbătură numai cinci mile, înnoptară sub nişte arbori mari. Restul proviziilor care scăpaseră de naufragiu le folosiră la cină. De aici înainte nu se mai puteau bizui decît pe carabina maiorului.

Noaptea fu obositoare. Pe deasupra, căzu şi o ploaie deasă, iar ziua parcă nu mai voia să vină.

Porniră iar la drum. Maiorul nu avu ocazia să tragă nici o singură dată cu puşca. Această regiune funestă era mai mult decît un deşert, de vreme ce nici animalele nu se încumetau să treacă pe aci.

Din fericire, Robert descoperi un cuib de dropii, şi în cuib, douăsprezece ouă mari, pe care Olbinett le puse la copt sub o spuză fierbinte. Acestea şi cîteva legături de iarbă grasă, care creştea pe fundul unei mici văi, formară masa de prînz din ziua de 22 ianuarie.

Drumul continuă în condiţii foarte grele. Şesurile nisipoase erau acoperite de „spinifex“, o iarbă ţepoasă, care la Melbourne se numeşte arici şi care sfîşia hainele şi zgîria picioarele călătorilor pînă la sînge. Curajoasele femei mergeau fără să se plîngă, dînd exemplu şi încurajînd cu un cuvînt sau cu o privire cînd pe unul, cînd pe altul.

Seara se opriră la poalele muntelui Bulla-Bulla, pe malul rîului Jungalia. Cina ar fi fost foarte săracă, dacă Mac Nabbs n-ar fi ucis, în sfîrşit, un şobolan mare — „mus conditor“ — care se bucura de o excelentă reputaţie din punct de vedere culinar. Olbinett îl fripse, şi dacă şobolanul ar fi fost cît un miel de mare, li s-ar fi părut şi mai bun încă decît îi era faima. Totuşi, fură nevoiţi să se mulţumească cu ceea ce aveau. Erau atît de înfometaţi, încît nu rămase din animal decît oasele.

La 23, călătorii, obosiţi dar încă energici, o porniră din nou. După ce înconjurară poalele muntelui, străbătură cîmpii întinse, în care iarba era atît de aspră şi spinoasă, încît credeai că erau dinţi de balenă ; jungla le bară drumul, ca un cordon de baionete, şi pentru a înainta fură nevoiţi să se folosească de topor şi de foc.

În dimineaţa aceea nici nu se puteau gîndi la masă. Putea fi oare ceva mai arid decît această regiune presărată cu resturi de cuarţ ? Nu numai foamea, dar şi setea îi chinuia amarnic din cauza căldurii arzătoare. Glenarvan şi ai lui nu parcurgeau nici măcar o jumătate de milă pe ceas. Dacă lipsa de apă şi de

alimente s-ar fi prelungit pînă seara, ar fi căzut în drum, pentru a nu se mai ridica niciodată.

Din fericire, în drum găsiră nişte „cephalote“, un fel de borcănaşe umplute cu lichid binefăcător, care atîrnau de ramurile unor arbuşti coraliformi. Toţi îşi potoliră setea, simţindu-se înviorați.

Hrana lor fu aceea pe care şi-o procură indigenii cînd nu găsesc nici vînat, nici insecte, nici şerpi. Paganel descoperi în albia uscată a unui rîu o plantă, ale cărei minunate proprietăţi le descrisese adeseori unul din colegii săi de la Societatea de geografie.

Era „nardu“, o criptogamă din familia marsiliaceelor, aceeaşi plantă care prelungise viaţa lui Burke şi King în deşerturile din interior. Sub frunzele ei, de forma trifoiului, creşteau spori uscaţi, mari cît bobul de linte, pe care îi zdrobiră între două pietre, obţinînd un soi de făină. Făcură dintr-însa o pîine destul de rea, care le potoli totuşi chinurile foamei. Planta aceasta se găsea din belşug. Olbinett adună o mare cantitate, asigurînd hrana pentru mai multe zile.

A doua zi, la 24, Mulrady făcu o parte din drum pe jos. Rana i se cicatrizase complet. Pînă la oraşul Delegete nu mai erau decît zece mile, şi trupa înnoptă pe meridianul 149°, chiar pe frontiera Noii Galii de sud.

O ploaie măruntă şi pătrunzătoare cădea de cîteva ceasuri. Călătorii n-ar fi avut nici un adăpost, dacă John Mangles n-ar fi descoperit, din întîmplare, o colibă părăsită şi ruinată. La nevoie, se mulţumiră şi cu bordeiul acesta construit neîndemînatic din crengi şi stuf. Wilson adună nişte lemne uscate ce se găseau pe jos, pentru a coace pîinea de nardu. Dar cînd vru să le dea foc nu izbuti. Era un lemn necombustibil, conţinînd o mare cantitate de aluminiu şi de care Paganel pomenise cînd vorbise despre ciudăţeniile produselor pămîntului australian.

Fură nevoiţi să se lipsească de foc, şi deci şi de pîine, şi să doarmă cu hainele ude, în timp ce păsări gureşe rîdeau, ascunse între ramurile mari, ca şi cum şi-ar fi bătut joc de călătorii aceştia nenorociţi.

Călătorii se apropiau totuşi de sfîrşitul suferinţelor lor. Era şi timpul. Cele două femei făceau sforţări eroice, dar puterile le scădeau cu fiecare ceas; nu mai mergeau, ci abia se tîrau.

A doua zi plecară în zori. La ora unsprezece apăru la orizont oraşul Delegete, din comitatul Wellesley, aşezat la cincizeci de mile de golful Twofold.

Ajunşi în oraş, îşi pregătiră repede mijloacele de transport. Simţindu-se atît de aproape de coastă, în inima lui Glenarvan reînvie speranţa. Dacă *Duncan*-ul ar avea cea mai mică întîrziere, ei ar putea sosi înaintea vasului! În douăzeci şi patru de ore aveau să ajungă în golf!

La amiază, după o masă care le refăcu puterile, toţi călătorii părăsiră Delegete, instalaţi într-un poştalion tras de cinci cai voinici.

Surugiii, stimulaţi de făgăduiala unui bacşiş serios, mînau trăsura în goana cea mai mare, pe un drum foarte bun. Nici două minute nu zăboveau cu schimbul cailor la poştele care erau semănate din zece în zece mile. Glenarvan parcă le-ar fi transmis zelul şi nerăbdarea care-l mistuiau.

Toată ziua şi toată noaptea goniră astfel cu şase mile pe oră.

A doua zi, în zori, un murmur surd vesti apropierea Oceanului Indian. Fură nevoiţi să ocolească golful, ca să ajungă pe ţărm, la paralela 37°, tocmai acolo unde Tom Austin trebuia să aştepte sosirea călătorilor.

Cînd dădură cu ochii de ocean, toate privirile se îndreptară spre larg, scrutînd zarea. Oare *Duncan*-ul va fi acolo, plutind de-a lungul ţărmului, ca în luna trecută, în faţa Capului Corrientes, pe coastele argentiniene?

Nu văzură însă nimic. Cerul şi apa se îmbinau pe linia orizontului. Nici o pînză nu însufleţea marea întindere a oceanului.

Mai rămînea o singură speranţă. Poate că Tom Austin crezuse că trebuie să intre în golful Twofold, căci marea era neprielnică ancorării şi nici o navă nu se putea socoti în siguranţă, ancorînd pe asemenea meleaguri.

— La Eden! spuse Glenarvan.

De îndată, poştalionul o luă spre dreapta, pe drumul circular care se prelungea de pe ţărmurile golfului, şi se îndreptă spre micul oraş Eden, aşezat la cinci mile depărtare.

Surugiii se opriră nu departe de farul care semnalează intrarea în port. Cîteva vapoare erau ancorate în radă, dar nici unul nu purta pe catarg pavilionul Malcom-ului.

Glenarvan, John Mangles, Paganel coborîră din trăsură, alergară la vamă întrebînd funcţionarii şi consultînd sosirile din ultimele zile.

De o săptămînă nici un vas nu intrase în golf.

— Poate că n-a plecat ! strigă Glenarvan, care nu voia să piardă nădejdea. Poate am ajuns înaintea lui !

John Mangles clătină din cap. Îl cunoştea pe Tom Austin. Secundul n-ar fi întîrziat niciodată zece zile cu executarea unui ordin.

— Vreau să ştiu cum stăm — spuse Glenarvan. Prefer orice dezamăgire în locul îndoielii.

Peste un sfert de ceas, telegrafiară la Melbourne, căpităniei portului. Apoi cerură să fie conduşi la hotelul Victoria.

La ora două o telegramă fu înmînată lordului Glenarvan ; conţinutul ei suna astfel :

„Lordului Glenarvan, Eden,
Twofold-Bay,
Duncan plecat de la 18 curent cu o destinaţie necunoscută.
J. Andrew, căpitan de port".

Telegrama căzu din mîinile lui Glenarvan.

Nu mai încăpea nici o îndoială ! Iahtul scoţian devenise în mîinile lui Ben Joyce un vas de piraţi !

Astfel sfîrşea traversarea Australiei, care începuse sub auspicii atît de favorabile. Urmele căpitanului Grant şi ale naufragiaţilor păreau pierdute pentru totdeauna ; insuccesul costase viaţa unui întreg echipaj ; lordul Glenarvan căzuse înfrînt în luptă şi curajosul explorator, pe care nici conjuraţia elementelor naturii nu-l putuse opri în pampas, era doborît de răutatea oamenilor, pe continentul australian.

P A R T E A   A   T R E I A

CAPITOLUL I

MACQUARIE

Asupra celor ce-l căutau pe căpitanul Grant se grămădiseră deodată toate lipsurile şi necazurile. Speranţa revederii era aproape pierdută. În ce parte a lumii să mai încerce o nouă expediţie ? Cum să mai exploreze ţinuturi noi ? *Duncan*-ul nu mai exista şi chiar o repatriere ar fi fost deocamdată cu neputinţă. Aşadar, încercarea acestor generoşi scoţieni eşuase. Înfrîngere ! Trist cuvînt care nu poate găsi ecou într-o inimă curajoasă ! Totuşi, chiar neînfricatul Glenarvan trebui să-şi recunoască neputinţa. Cercetările nu mai puteau fi continuate.

În această situaţie, Mary Grant avu tăria să nu mai pomenească numele tatălui ei. Îşi stăpîni neliniştea gîndindu-se la nefericitul echipaj care probabil pierise de curînd. Putu chiar să o mîngîie pe lady Glenarvan, după ce primise ea însăşi atîtea consolări ! Ea fu prima care vorbi despre întoarcerea în Scoţia. John Mangles o admiră văzînd-o atît de curajoasă şi resemnată. Voi chiar să spună un cuvînt despre căpitanul Grant, dar Mary îl opri printr-o privire. Mai tîrziu îi spuse :

— Nu, domnule John, să ne gîndim la cei care s-au sacrificat. Trebuie ca lordul Glenarvan să se înapoieze în Europa.

— Aveţi dreptate, miss Mary — răspunse John Mangles — trebuie ! Trebuie, de asemenea, ca autorităţile engleze să fie informate despre soarta *Duncan*-ului. Dar nu pierdeţi cu totul speranţa. Eu mai degrabă aş face cercetările singur, decît să renunţ cu totul la ele. Îl voi găsi pe căpitanul Grant, sau voi muri urmărind acest ţel !

John Mangles îşi lua un angajament serios. Mary acceptă şi întinse mîna tînărului căpitan ca pentru a întări legămîntul. Din partea lui John Mangles, aceasta însemna făgăduinţa de

a-i închina întreaga viață, iar din partea fetei o întreagă recunoștință.

În timpul acestei zile se hotărî definitiv plecarea. Trebuiau să ajungă fără întîrziere la Melbourne. A doua zi, John se duse să se intereseze de plecarea vaselor, nădăjduind să găsească numeroase legături între Eden și capitala Victoriei.

Așteptarea-i fu însă înșelată. Vasele erau rare. Trei sau patru bastimente, ancorate în golful Twofold, formau toată flota comercială a ținutului. Nici unul nu pleca spre Melbourne, Sydney sau Pointe-de-Galles. Or, numai în aceste trei porturi australiene Glenarvan ar fi putut găsi vase cu destinația spre Anglia. Într-adevăr, *Peninsular Oriental Steam Navigation Company* are între aceste puncte și metropolă un număr regulat de pacheboturi.

Ce era de făcut în această împrejurare ? Să aștepte un vapor ? Ar fi trecut un timp prea îndelungat, căci golful Twofold nu prea era vizitat. Cîte vase trec prin larg și nu vin niciodată să acosteze aici !

După multă chibzuință și discuție, Glenarvan era pe punctul de a decide să meargă la Sydney pe drumurile de-a lungul coastei, cînd Paganel făcu o propunere la care nimeni nu se aștepta.

Geograful vizitase deja golful Twofold și știa că mijloacele de transport pentru Sydney și Melbourne lipseau. Dar din cele trei vase ancorate în radă, unul se pregătea să plece spre Auckland, capitala insulei Ika-na-Maul, insula de nord a Noii Zeelande. Or, Paganel propuse închirierea vasului în chestiune, pentru a ajunge la Auckland, de unde întoarcerea în Europa s-ar fi putut face ușor cu vapoarele Companiei peninsulare.

Această propunere fu serios discutată. De altfel, Paganel renunță de data asta la bogăția obișnuită a argumentelor sale, și se mulțumi numai cu expunerea faptului, adăugînd doar că traversarea nu va dura mai mult de cinci sau șase zile. Distanța care separă Australia de Noua Zeelandă nu este în adevăr mai mare de o mie de mile.

Printr-o ciudată coincidență, Auckland se găsea situat tocmai pe paralela 37°, pe care cercetătorii, începînd de la coasta Araucaniei, au urmărit-o cu atîta perseverență. Desigur, geograful, fără a fi învinuit de părtinire, ar fi putut considera aceasta drept un argument favorabil propunerii sale. Căci era,

în adevăr, un prilej foarte potrivit pentru cercetarea coastelor Noii Zeelande.

Totuși, Paganel nu insistă asupra acestui avantaj. După două eșecuri consecutive, desigur că nu mai voia să riște o a treia interpretare a documentului. De altfel, ce-ar fi putut obține prin aceasta ? În document era specificat, fără putință de îndoială, că un „continent" servise de refugiu căpitanului Grant și nu o insulă. Or, Noua Zeelandă nu era decît o insulă. Acest fapt părea hotărîtor. Oricum ar fi fost, pentru un motiv sau altul, Paganel nu mai legă în nici un fel ideea unei noi explorări de propunerea sa de a merge la Auckland. Se mărgini numai să atragă atenția asupra faptului că existau comunicații între acest punct și Marea Britanie și că s-ar fi putut ușor profita de acest lucru.

John Mangles sprijini propunerea lui Paganel, fiind pentru adoptarea ei, deoarece nu puteau aștepta sosirea nesigură a vreunui vapor în golful Twofold. Dar mai înainte de a se hotărî, crezu că ar fi bine să viziteze bastimentul despre care vorbise geograful. Glenarvan, maiorul, Paganel, Robert și el luară o barcă și, din cîteva vîsle, ajunseră la vasul ancorat la vreo patru sute de metri de chei.

Vasul, un bric de două sute cincizeci de tone, numit *Macquarie* făcea cabotaj între diferitele porturi ale Australiei și Noii Zeelande. Căpitanul, sau mai bine zis „master"-ul, își primi destul de urît vizitatorii. Își dădură seama că au de-a face cu un om simplu, care nu se deosebea cu nimic de cei cinci marinari de pe bordul vasului. O față mare, roșie, un nas turtit, un ochi chior, buzele pătate de tutunul pipei, aerul său brutal, toate acestea făceau din Will Halley un om cu totul neplăcut. Dar nu era de ales și, pentru o traversare de cîteva zile, nu era bine să cauți prea amănunțit.

— Ce mai vreți și voi ? îi întrebă Will Halley pe necunoscuții care veniseră pe bordul vasului său.

— Căpitanul ? întrebă John Mangles.

— Eu sînt — spuse Halley. Și ?

— *Macquarie* este încărcat pentru Auckland ?

— Da. Și ?

— Ce transportă ?

— Orice se cumpără și se vinde. Și ?

— Cînd pleacă ?

— Mîine, cu mareea de prînz. Şi ?
— Ar putea lua pasageri ?
— După cum sînt pasagerii şi dacă se mulţumesc cu mîncarea de pe bord.
— Îşi vor aduce provizii.
— Şi ?
— Ce „şi" ?
— Da. Cîţi sînt ?
— Nouă, între care două doamne.
— N-am cabine.
— Va putea fi aranjată cabina echipajului, care le va fi lăsată la dispoziţie.
— Şi ?
— Accepţi ? întrebă John Mangles, pe care purtarea căpitanului nu-l stingherea de loc.
— O să vedem — răspunse stăpînul vasului *Macquarie.*
Will Halley făcu cîţiva paşi, bocănind pe punte cu cizmele sale mari, apoi se întoarse dintr-o dată spre John Mangles.
— Cîte parale ? spuse el.
— De cît e vorba ? întrebă John.
— Cincizeci de lire.
Glenarvan făcu un semn de consimţămînt.
— Bine ! Cincizeci de lire.
— Dar numai traversarea — adăugă Will Halley.
— Numai traversarea.
— Hrană proprie.
— Proprie.
— Înţeles. Şi... — spuse Will întinzînd mîna.
— Ce ?
— Arvuna !
— Iată jumătate din preţ, douăzeci şi cinci de lire — spuse John Mangles, numărînd comandantului suma. Acesta o băgă în buzunar, fără să mulţumească.
— Mîine pe bord — spuse el. În cursul dimineţii. Fie că sînteţi aici, fie că nu, eu tot plec.
— Vom fi.
Răspunzînd acestea, Glenarvan, maiorul, Robert, Paganel şi John Mangles părăsiră bordul, fără ca Will Halley să-şi fi atins măcar cu un deget pălăria de pînză impermeabilă de pe căpăţîna sa roşcată.

— Ce bădăran ! spuse John.
— Ei bine, mie îmi place — îl contrazise Paganel. Este un adevărat lup de mare.
— Un adevărat urs — replică maiorul.
— Îmi închipui că acest urs a făcut pe vremuri şi negoţ de sclavi — adăugă John Mangles.
— Ce interesează — răspunse Glenarvan — din moment ce comandă *Macquarie,* iar *Macquarie* merge în Noua Zeelandă ! Din golful Twofold şi pînă la Auckland îl vom vedea foarte puţin ; după Auckland nu-l vom mai vedea de loc.
Lady Helena şi Mary Grant aflară cu bucurie că plecarea fusese fixată pentru a doua zi dimineaţă. Glenarvan le preveni că *Macquarie* nu se putea compara cu *Duncan*-ul în privinţa confortului, dar după atîtea încercări, ele nu mai puteau fi îngrijorate pentru atîta lucru. Olbinett fu poftit să ia asupra sa aprovizionarea. De la pierderea *Duncan-ul*ui sărmanul om o plîngea mereu pe doamna Olbinett, rămasă pe bord şi care probabil căzuse victimă ocnaşilor, împreună cu întregul echipaj. Îşi îndeplini totuşi funcţia cu zelul său obişnuit şi „hrana proprie" fu compusă din alimente care nu figuraseră niciodată pe acest bric. În cîteva ore proviziile fură făcute.
În acest timp, maiorul sconta la un birou de schimb un număr de trate, pe care Glenarvan le avea asupra lui Union Bank din Melbourne. Nu voia să fie lipsit de bani şi nici de arme sau muniţii, astfel încît îşi mai puse arsenalul la punct.
Cît despre Paganel, acesta îşi procură o hartă excelentă a Noii Zeelande, publicată la Edinburgh de Johnston.
Mulrady se simţea mult mai bine. În urma rănii ce-i pusese viaţa în pericol suferea acum foarte puţin. Cîteva ore pe mare îi vor grăbi desigur vindecarea. Socotea brizele Pacificului cel mai bun doctor.
Wilson fu însărcinat să amenajeze pe bord cazarea pasagerilor. Datorită periei şi măturii, cabina îşi schimbă înfăţişarea. Will Halley, ridicînd din umeri, îi lăsă să facă după voia sa. De Glenarvan, de însoţitoarele şi însoţitorii săi nu-i păsa de loc. Nici nu le ştia numele şi nici nu căuta să le afle. Acest spor al încărcăturii sale care îi aducea cincizeci de lire îl interesa mai puţin decît cele două sute de tone de piei argăsite, cu care era plină magazia vasului. Pieile întîi, şi pe urmă oamenii. Era doar negustor. Cît despre calităţile sale de mari-

nar, trecea drept un cunoscător destul de bun al acestor mări, pe care numeroasele insule de corali le fac atît de primejdioase.

În timpul ultimelor ore ale zilei, Glenarvan dori să se întoarcă pe coastă, în punctul tăiat de paralela 37°. Avea două motive puternice: dorea să viziteze încă o dată acest loc al presupusului naufragiu. Ayrton fusese cu siguranță maistru pe *Britannia* și *Britannia* ar fi putut într-adevăr naufragia în această parte a coastei de est, dacă nu pe cea de vest. Nu trebuia deci părăsit cu ușurință un loc pe care, desigur, nu-l vor mai vedea niciodată.

Și pe urmă, dacă nu *Britannia*, cel puțin *Duncan*-ul încăpuse aici pe mîinile deportaților. Fusese poate o luptă! De ce adică nu s-ar putea găsi pe mal urmele unei lupte, a unei rezistențe pînă la capăt? Dacă echipajul pierise în valuri, valurile n-ar fi putut oare arunca la mal cîteva cadavre?

Glenarvan, însoțit de credinciosul său John, făcu această recunoaștere. Stăpînul hotelului Victoria le puse doi cai la dispoziție și ei porniră încă o dată pe acel drum spre nord, care merge de-a lungul golfului Twofold.

Fu o explorare tristă. Glenarvan și căpitanul John călăreau în tăcere. Dar se înțelegeau. Aceleași gînduri și, deci, aceleași temeri îi nelinișteau. Priveau stîncile roase de mare și nu simțeau nevoia nici să se întrebe, nici să-și răspundă.

Te puteai bizui pe zelul și inteligența lui John pentru a spune cu certitudine că fiecare punct al malului fusese cu de-amănuntul explorat, fiecare golfuleț examinat cu grijă, ca și plăjile înclinate și podișurile nisipoase unde fluxul Pacificului, deși nu prea puternic, ar fi putut totuși arunca vreo epavă. Dar nu găsiră nici un indiciu care să-i poată îndemna la noi cercetări.

Urma naufragiului nu putea fi găsită cu nici un chip.

Cît despre *Duncan*, de asemenea nimic. Toată această porțiune a țărmului Australiei era pustie.

Totuși, John Mangles descoperi pe mal urmele neîndoielnice ale unei tabere; resturi de focuri, de curînd aprinse. Trecuse oare pe acolo, în urmă cu cîteva zile, vreun trib nomad de indigeni? Nu, căci un indiciu atrase atenția lui Glenarvan și îl încredință în mod neîndoielnic că această parte a coastei fusese vizitată de deportați.

Acest indiciu era o tunică de pînză groasă, cenușie, uzată, cîrpită, o zdreanță aruncată sub un copac, purtînd numărul

matricol al penitenciarului din Perth. Ocnașul nu mai era acolo, dar zdreanța sa murdară îi indica trecerea. Această uniformă a crimei, după ce fusese purtată de un ticălos, putrezea acum pe malul pustiu.

— Vezi, John — spuse Glenarvan — ocnașii au ajuns pînă aici. Și sărmanii noștri camarazi de pe *Duncan*...?

— Da — răspunse John, cu o voce înăbușită — este sigur că n-au fost debarcați, că au pierit...

— Mizerabilii! strigă Glenarvan. Dacă vor cădea vreodată în mîinile mele, voi ști să-mi răzbun echipajul!...

Durerea împietrise figura lui Glenarvan.

Timp de cîteva minute, lordul privi spre imensitatea valurilor, căutînd poate cu privirea vreun vas pierdut în depărtare. Apoi, luminile din ochi i se stinseră și, fără vreun cuvînt sau gest, reluă drumul spre Eden, în galopul calului.

Mai rămînea o singură formalitate de îndeplinit: declarația făcută poliției asupra evenimentelor care se desfășuraseră și care fu adusă la îndeplinire chiar în acea seară în fața lui Thomas Banks. Magistratul abia își putu ascunde bucuria, în timp ce întocmea procesul-verbal. Era vesel de plecarea lui Ben Joyce și a bandei sale. Întregul oraș îi împărtăși bucuria. Ocnașii părăsiseră Australia, printr-o nouă crimă, este drept, dar, în sfîrșit, plecaseră. Această importantă știre fu imediat telegrafiată autorităților din Melbourne și Sydney.

Declarația odată terminată, Glenarvan reveni la hotelul Victoria.

Călătorii petrecură această ultimă seară destul de trist. Gîndurile lor rătăceau peste acest ținut bogat în nenorociri și își aminteau de speranțele pe care le aveau la Capul Bernouilli și apoi atît de crunt spulberate în golful Twofold.

Paganel se afla pradă unei agitații înfrigurate. John Mangles care îl observa de cînd cu incidentul de la rîul Snowy, simțea că geograful parc-ar fi vrut, parcă n-ar fi vrut să vorbească. De cîteva ori îi pusese întrebări la care acesta nu răspunsese.

Totuși, în seara aceea, John, conducîndu-l spre camera sa, căută încă o dată să afle cauza nervozității lui.

— Dar, prietene — răspunse Paganel — nu sînt mai nervos ca de obicei.

— Domnule Paganel — insistă John — aveţi un secret care vă apasă.

— Ei bine ! Ce vrei ,este mai puternică decît mine ! strigă geograful, dînd din mîini.

— Ce este mai puternică decît dumneavoastră ?

— Bucuria, pe de o parte, şi desperarea pe de alta.

— Sînteţi bucuros şi desperat totodată ?

— Da, bucuros şi desperat în acelaşi timp de a merge în Noua Zeelandă.

— Aveţi poate vreun indiciu ? îl întrebă repede John Mangles. Aţi regăsit poate urma pierdută ?

— Nu, prietene ! „Din Noua Zeelandă nu te mai întorci". Dar, totuşi... În sfîrşit, ştiţi cum e firea omenească ! Este de ajuns să respiri, pentru a putea avea speranţe ! Şi deviza mea *„spiro, spero"*, valorează cît cele mai frumoase devize din lume.

CAPITOLUL II

TRECUTUL ŢĂRII SPRE CARE SE ÎNDREPTAU CĂLĂTORII

A doua zi, la 27 ianuarie, pasagerii de pe *Macquarie* erau instalaţi pe bord, în cabina strîmtă a bricului. Will nu-şi oferise cabina călătoarelor. Lipsă de politeţe puţin regretabilă de altfel, deoarece vizuina sa era pe măsura ursului care o locuia.

La douăsprezece şi jumătate avu loc plecarea, o dată cu refluxul. Ancora era bine înfiptă şi ridicarea ei fu destul de grea. Dinspre sud-vest bătea o briză moderată. Pînzele fură desfăşurate puţin cîte puţin. Cei cinci oameni de pe bord manevrau încet. Wilson vru să ajute echipajului, dar Halley îl rugă să stea liniştit şi să nu se amestece în ceea ce nu-l priveşte. Avea obiceiul să se descurce singur în orice împrejurare şi nu cerea nimănui nici ajutor, nici sfat.

Spuse aceasta mai mult adresîndu-se lui John Mangles, pe care stîngăcia unor manevre îl făcea să surîdă. John acceptă,

hotărîndu-se să intervină numai în cazul cînd nepriceperea echipajului ar compromite siguranţa vasului.

Totuşi, braţele celor cinci marinari, împintenaţi de înjurăturile căpitanului, reuşiră să ridice toate pînzele mari. Mai tîrziu, velele mici fură şi ele întinse.

Dar cu toate că pînzele erau foarte sus, bricul abia înainta, fapt ce se datora formei sale mai umflate în partea dinainte, lărgimii fundului şi greutăţii părţii dinapoi. Era un vas cu viteză foarte redusă, tipul vasului de cabotaj.

Trebuie să te mulţumeşti însă cu ce ai. Din fericire, cu toate că naviga greu, în cinci sau şase zile cel mult, *Macquarie* trebuia să ajungă în rada portului Auckland.

La ora şapte seara nu se mai văzu nici coasta, nici farul portului Eden. Marea, înfuriată, obosea vasul, care cădea greoi în golul dintre valuri. Smuciturile puternice obligară pasagerii să părăsească cabina. Totuşi nu puteau rămîne nici pe punte, căci ploaia era violentă. Se văzură condamnaţi la o închisoare chinuitoare.

Se lăsară atunci furaţi de gînduri. Lady Helena şi Mary Grant abia dacă schimbară cîteva cuvinte. Glenarvan nu mai avea astîmpăr, în timp ce maiorul stătea ca împietrit. John Mangles, urmat de Robert, se urcă din cînd în cînd pe punte pentru a observa marea. Cît despre Paganel, înghemuit într-un colţ, murmura cuvinte fără nici o noimă.

La ce visa domnul geograf ? Desigur, la Noua Zeelandă, către care se îndreptau. Îi trecea prin minte toată istoria ei. I se desfăşura prin faţa ochilor întreg trecutul sinistru al acestei ţări.

Exista oare vreun fapt, vreun incident în această istorie, care ar fi putut da vreun drept descoperitorilor insulei să o considere continent ? Ar fi putut oare un geograf modern, un marinar să-i dea această denumire ? După cum se vede, Paganel revenea mereu la interpretarea documentului. Devenise pentru el o obsesie, o idee fixă. După Patagonia, după Australia, închipuirea sa, pusă în mişcare de un cuvînt, se agăţa de Noua Zeelandă. Dar un punct, un singur punct, îl oprea pe acest drum.

— *Contin... contin...* — repeta el — ...acesta vrea să spună *„continent" !*

Şi Paganel începu să-şi amintească de toţi navigatorii care cercetaseră aceste două mari insule ale mărilor de sud.

La 13 decembrie 1642, olandezul Tasman, după ce descoperise ţara Van Diemen, acostă pe malurile necunoscute ale Noii Zeelande. Navigă de-a lungul coastei cîteva zile şi, la 17 decembrie, vasele sale pătrunseră într-un golf larg, terminat printr-o strîmtoare îngustă între două insule.

Insula de la nord era Ika-na-Maul, cuvînt zeelandez, care înseamnă „peştele lui Mauwi". Insula de la sud era Mahai-Puna-Mu, adică „balena care produce iadul verde"[1].

Abel Tasman îşi trimise bărcile spre ţărm şi ele se întoarseră întovărăşite de două pirogi, care purtau un zgomotos echipaj de băştinaşi. Aceştia erau de talie mijlocie, cu pielea măslinie, pomeţii obrazului ieşiţi, vocea aspră, părul negru legat după moda japoneză şi împodobit cu o pană mare, albă.

Această primă întrevedere a europenilor cu indigenii părea să promită legături prieteneşti, de lungă durată. Dar în ziua următoare, pe cînd una din bărcile lui Tasman mergea să recunoască un loc de ancorare mai apropiat de uscat, şapte pirogi care transportau un număr mare de indigeni o atacară cu violenţă. Barca se aplecă într-o parte şi se umplu cu apă. Maistrul care o comanda fu lovit la gît de o suliţă grosolan ascuţită. Căzu în mare. Din cei şase însoţitori ai săi, patru fură omorîţi; ceilalţi doi şi maistrul, înotînd spre vas, putură fi salvaţi.

După acest tragic eveniment, Tasman ridică ancora, mărginindu-şi răzbunarea la împuşcarea băştinaşilor cu cîteva focuri de muschetă, care probabil nici nu-şi atinseră ţinta, şi părăsi acest golf, căruia îi rămase numele de Golful Masacrului. Porni de-a lungul coastei occidentale şi, la 5 ianuarie, ancoră în apropierea capului de nord al insulei. În acest loc, nu numai violenţa valurilor ce se întorceau de la ţărm, dar şi malul accidentat îl împiedicară să coboare, şi astfel el părăsi definitiv pămînturile acestea, cărora le dădu numele de Staten-Land, adică Ţara Statelor, numită astfel în onoarea Statelor Generale Olandeze.

Într-adevăr, navigatorul olandez îşi închipuia că ele se învecinau cu insulele purtînd acelaşi nume, descoperite în sudul Americii, la estul Ţării de Foc. Credea că a găsit „Marele continent din Sud".

[1] Mai tîrziu s-a aflat că numele indigen al Noii Zeelande este Teika-Maul. Twai-Puna nu este decît o localitate a insulei centrale (N. A.)

„Dar — îşi spunea Paganel — ceea ce un marinar din secolul al XVII-lea putea să numească „continent", un marinar din secolul al XIX-lea nu-l mai putea numi tot aşa! O asemenea greşeală nu se poate admite! Nu! Altceva trebuie să fie!"

Timp de mai bine de un secol, descoperirea lui Tasman fu uitată şi Noua Zeelandă părea că a dispărut, pînă cînd un navigator francez, Surville, o abordă la latitudinea de 35°37'. La început nu avu de ce să se plîngă de indigeni; dar vînturile îl atacară cu o extraordinară violenţă şi, în timpul unei groaznice furtuni, şalupa care transporta bolnavii expediţiei fu aruncată pe ţărmul Golfului Refugiului. Acolo, un şef numit Nagui-Nui, îi primi frumos pe francezi şi îi adăposti în propria sa colibă. Totul merse bine pînă în ziua cînd lui Surville îi fu furată o barcă. Surville o ceru în zadar şi, socotind că furtul trebuie pedepsit, incendie un sat întreg. Groaznică şi nemeritată pedeapsă, care nu a fost de altfel străină de sîngeroasele represalii ale indigenilor din Noua Zeelandă.

La 6 octombrie 1769 apăru pe aceste ţărmuri vestitul Cook. El ancoră în golful Taue-Roa cu corabia sa *Endeavour* şi încercă să-şi apropie băştinaşii printr-o atitudine binevoitoare. Dar pentru a putea să te porţi bine cu oamenii, trebuie mai întîi să-i ai aproape. Cook nu stătu mult pe gînduri şi făcu doi-trei prizonieri pentru a-şi impune cu forţa binefacerile. Aceştia, copleşiţi de daruri şi vorbe bune, fură retrimişi pe uscat. În curînd, mai mulţi băştinaşi, convinşi de poveştile primilor, veniră pe bord de bunăvoie şi făcură schimburi cu europenii. După cîteva zile, Cook se îndreptă spre golful Hawkes, o mare adîncitură scobită în coasta răsăriteană a insulei de nord. Acolo găsi indigenii războinici şi provocatori. Demonstraţiile lor merseră atît de departe, încît fu nevoit să-i calmeze prin cîteva focuri de carabină.

La 20 octombrie, *Endeavour* ancoră în golful Toko-Malu, unde trăia o populaţie paşnică de două sute de suflete. Botaniştii de pe bord făcură în ţinut fructuoase explorări şi băştinaşii îi transportară la ţărm cu propriile lor pirogi. Cook vizită două sate apărate de palisade[1], de parapete şi întări-

[1] Un fel de întărituri formate din pari.

turi, care dovedeau serioase cunoştinţe în arta fortificaţiilor. Cel mai important din aceste forturi era aşezat pe o stîncă din care mareele făceau o adevărată insulă. Mai mult chiar decît o insulă, căci nu numai că apele o înconjurau, dar treceau chiar pe dedesubtul ei, printr-o boltă arcuită, pe care era clădită inaccesibila fortificaţie. La 31 martie, Cook, după ce făcuse o colecţie de obiecte deosebite, plante indigene, documente etnografice şi etnologice, dădu numele său strîmtorii ce desparte cele două insule şi părăsi Noua Zeelandă, unde se va mai întoarce în călătoriile sale de mai tîrziu.

În adevăr, în 1773, celebrul navigator reapăru în golful Hawkes şi fu martorul unor scene de canibalism, provocate de altfel de însoţitorii lui Cook. Cîţiva ofiţeri de-ai săi, găsind pe mal cadavrul mutilat al unui tînăr indigen, îl aduseră la bord, îl puseră la fript şi oferiră carnea băştinaşilor, care o mîncară cu multă lăcomie. Nefericită fantezie de a te face bucătarul unui ospăţ de antropofagi!

În timpul celei de-a treia călătorii întreprinse aici, Cook mai vizită încă o dată aceste ţinuturi, pe care le îndrăgise în chip deosebit şi a căror descriere hidrografică ţinea să o completeze. Le părăsi, pentru ultima oară, la 25 februarie 1777.

În 1791, Vancouver stătu timp de douăzeci de zile în golful Sombre, dar fără nici un cîştig pentru ştiinţele naturale sau geografie. Entrecasteaux, în 1793, descrise topografic partea nordică a coastei pe o distanţă de douăzeci şi cinci de mile. Mai tîrziu, căpitanii de marină comercială Hausen şi Dalyrmpe, şi apoi Baden, Richardson, Moodi îşi făcură pe aici o scurtă apariţie, iar doctorul Savage, în timp de cinci săptămîni, culese interesante amănunte asupra moravurilor neo-zeelandezilor.

În cursul aceluiaşi an, 1805, nepotul şefului din Rangui-Hu, inteligentul Dua-Tara, se îmbarcă pe vasul *Argo*, ancorat în golful Insulelor şi comandat de Baden.

Poate că aventurile lui Dua-Tara vor prilejul subiect de epopee vreunui Homer maor. căci ele au fost bogate în nenorociri, nedreptăţi şi prost tratament. Rea-credinţă, închisoare, lovituri şi răni, iată ce primi sărmanul indigen în schimbul bunăvoinţei şi serviciilor sale. Ce părere trebuie să-şi fi făcut el despre oamenii aşa-zişi civilizaţi! Fu adus la Londra. Fu făcut matelot de cea mai joasă speţă, fiind calul de bătaie al întregului echipaj. Fără ajutorul reverendului Marsden ar fi murit poate. Acest misionar se interesa de tînărul indigen în care descoperise minunate calităţi: blîndeţe, bunăcuviinţă şi duioşie, astea pe lîngă o judecată sănătoasă şi o inimă plină de curaj. Marsden îl ajută pe protejatul său să-şi procure cîţiva saci cu grîu şi unelte pentru cultivarea pămîntului pe care să le ducă în ţara sa. Dar şi acestea i-au fost furate. Nenorocirile şi suferinţele durară pînă ce sărmanul Dua-Tara, în 1814, în sfîrşit, se reîntoarse în ţara strămoşilor săi. Ajuns aici, ar fi putut să ducă o viaţă tihnită, cînd muri pe neaşteptate, la vîrsta de douăzeci şi opt de ani, în momentul în care se pregătea să îndrepte starea de lucruri din această sîngeroasă Zeelandă. Civilizaţia fu, fără îndoială, întîrziată cu mulţi ani prin această ireparabilă nenorocire, căci nimic nu poate înlocui un om inteligent şi bun, care întruneşte în sufletul său dragostea de bine şi dragostea de ţară.

Pînă în 1816, Noua Zeelandă fu părăsită de europeni. În această epocă Thompson, în 1817, Nicholas, în 1819 Marsden parcurseră diferite părţi ale celor două insule şi, în 1820, Richard Cruise, căpitan în regimentul 84 infanterie, făcu aici un popas de zece luni, popas care i-a folosit studiind moravurile indigenilor, asupra cărora a scris mai apoi un studiu.

În 1824, Duperrey, comandant pe vasul *Coquille*, rămase în golful insulelor timp de cincisprezece zile, şi nu avu de ce să se plîngă de băştinaşi.

După el, în 1827, baleniera engleză *Mercury* trebui să se apere împotriva jafului şi uciderilor. În acelaşi an, căpitanul Dillon fu primit într-un mod extrem de binevoitor, în timpul celor două vizite ale sale.

În martie 1827, comandantul *Astrolabe*-i, ilustrul Dumont d'Urville, putu fără arme să petreacă cîteva nopţi pe ţărm, în mijlocul indigenilor, să schimbe obiecte şi cîntece, să doarmă în colibe şi să-şi continue, fără a fi tulburat, interesantele sale lucrări de ridicări topografice cărora se datoresc atît de frumoasele şi utilele hărţi din depozitul marinei.

În schimb, anul următor, bricul englez *Hawes*, comandat de John James, după ce atinse golful Insulelor, se îndreptă spre capul de est și avu mult de suferit din partea unui șef perfid, numit Enararo. Mulți din însoțitorii săi muriră într-un chip îngrozitor.

Din aceste evenimente contradictorii, din aceste treceri de la bunăvoință la barbarie, trebuie trasă concluzia că de cele mai multe ori cruzimea neozeelandezilor nu era decît o formă de represalii. Buna sau reaua primire făcută albilor depindea de atitudinea unui căpitan sau a altuia. De cele mai multe ori, răzbunările indigenilor erau provocate de europeni ; din nefericire, pedeapsa cădea asupra celor ce nu o meritau. După d'Urville, etnografia Noii Zeelande fu completată de un îndrăzneț explorator care, în douăzeci de rînduri, străbătu lumea întreagă. Era un vagabond, un nomad al științei, un englez, pe nume Earle. Acesta vizită părțile necunoscute ale celor două insule fără a avea, personal, de ce să se plîngă de indigeni, dar avu adesea prilejul să asiste la scene îngrozitoare. Neozeelandezii se mîncau între ei.

Același lucru îl constată căpitanul Laplace în 1831, în timpul escalei pe care o făcu în golful Insulelor. Luptele deveniră acum și mai periculoase, deoarece indigenii învățaseră să mînuiască cu multă precizie armele de foc. Astfel, meleagurile insulei Ika-na-Maul, atît de înfloritoare odinioară, se transformară în pustietăți. Triburi întregi dispărură cum dispar turmele de oi devorate de înfometați.

Misionarii au luptat în zadar pentru a învinge aceste obiceiuri sîngeroase. Încă din 1808 *Church Missionary Society* își trimisese cei mai abili agenți — e cuvîntul care li se potrivește cel mai bine — în principalele localități ale insulei de nord. Dar cruzimea neozeelandezilor îi făcu să renunțe la întemeierea unor misiuni pe acest teritoriu. În 1814 abia, Marsden, protectorul lui Dua-Tara, Hall și King au debarcat în golful Insulelor și au cumpărat de la șefii indigeni un teren de aproape o sută de pogoane, plătite cu douăsprezece topoare de fier. Aici se stabili sediul societății anglicane.

Începuturile au fost grele. Dar băștinașii au respectat totuși viața misionarilor. Le-au primit sfaturile și învățătura. Cîțiva dintre cei mai îndîrjiți se îmblînziră. În inimile lor se trezi sentimentul de recunoștință. S-a întîmplat chiar ca în 1821 neozeelandezii să-i apere pe „ariki", adică pe misionari, împotriva unor marinari europeni, care îi insultau și-i amenințau.

Astfel, cu timpul, misiunile căpătară o și mai mare dezvoltare, cu toată prezența unor bandiți evadați din Port Jackson, care îngrozeau populația indigenă. În 1831, *Ziarul Misiunilor evanghelice* semnala două așezări însemnate, una la Kidi-Kidi, pe malurile unui canal care se varsă în mare, în golful Insulelor, și alta la Pai-Hia, pe malul rîului Kawa-Kawa. Indigenii, convertiți la creștinism și sfătuiți de „ariki", construiră drumuri, tăiară poteci prin pădurile uriașe, așezară poduri peste torente. Fiecare misionar mergea pe rînd să predice noua religie triburilor din ținuturile mai îndepărtate, ridicînd capele de trestie sau de scoarță de copac și școli pentru tinerii indigeni, iar pe acoperișul acestor modeste construcții flutura steagul misiunii, purtînd o cruce și cuvintele „Rongo-Pai", adică „Evanghelie" în limba neozeelandeză.

Din nefericire, influența misionarilor nu a depășit granițele așezărilor lor. Întreaga populație nomadă a rămas în afara acestei influențe. Canibalismul a fost desființat numai printre creștini, ba chiar nici acești proaspăt convertiți nu trebuiau supuși la tentații prea mari ,căci vechile lor instincte tot mai fremătau în ei.

Războiul există, de altfel, în acești sălbatici în stare cronică. Zeelandezii nu sînt ca australienii care fug dinaintea invaziei europene, ei rezistă, se apără, își urăsc cotropitorii și, în acest moment ,o groaznică ură îi însuflețește împotriva emigranților englezi. Viitorul acestor mari insule e un fel de loterie. Pot să fie curînd civilizate, sau să mai rămînă încă secole întregi într-o adîncă sălbăticie, după cum va hotărî soarta războaielor.

Astfel, Paganel cu imaginația în plină creație, refăcu în minte istoria Noii Zeelande. Dar nimic în această istorie nu îngăduia să numești „continent" acest ținut compus din două insule și dacă unele cuvinte din document îi aprinseră fantezia, cele două silabe *con-tin* îl opreau din drumul unei noi interpretări.

MASACRELE DIN NOUA ZEELANDĂ

La 31 ianuarie, patru zile de la plecare, *Macquarie* nu străbătuse încă nici două treimi din distanța cuprinsă între coastele Australiei și ale Noii Zeelande. Will Halley dădea puțină atenție manevrelor navei sale, lăsînd-o să plutească mai mult în voia întîmplării. Apărea rar pe punte; de altfel, nimeni nu-l dorea. Faptul că-și petrecea aproape tot timpul în cabină nu ar fi supărat pe nimeni, dacă ciudatul căpitan nu s-ar fi îmbătat zilnic cu gin și rachiu. Marinarii lui îi urmau exemplul și niciodată vreo corabie nu a mai navigat după bunul plac al Providenței ca *Macquarie* din Twofold-Bay.

Această condamnabilă nepăsare îl obliga pe John Mangles să supravegheze tot timpul mersul vasului. Mulrady și Wilson îndreptau cîrma ori de cîte ori vreo manevră greșită amenința să culce vasul pe o latură. Will Halley se năpustea adesea cu o ploaie de înjurături asupra celor doi marinari. Aceștia, cum nu prea erau răbdători din fire, i-ar fi dat bucuros un toc de bătaie bețivului și l-ar fi aruncat în fundul calei pentru tot restul călătoriei, dacă n-ar fi intervenit John Mangles, potolindu-le îndreptățita lor indignare.

Totuși, situația vasului rămînea îngrijorătoare. John împărtăși temerile lui Mac Nabbs și lui Paganel, pentru a nu alarma pe Glenarvan. Mac Nabbs îi dădu același sfat ca și Mulrady și Wilson.

— John, dacă crezi de cuviință — spuse Mac Nabbs — nu trebuie să eziți să iei comanda acestui vas.

— Bețivul ăsta, după ce ne va debarca la Auckland, o să reia comanda bricului și n-are decît să se scufunde unde o pofti.

— Desigur, domnule Mac Nabbs — răspunse John — și o voi face dacă e absolut necesar. Atîta vreme cît sîntem în larg, e suficient să supraveghem mersul vasului; eu și cu marinarii mei nu părăsim puntea. Dar dacă nici la apropierea de coastă nenorocitul ăsta de Will Halley n-o să-și vină în fire, vă mărturisesc că voi fi pus într-o mare încurcătură.

— N-ai putea să indici dumneata drumul? întrebă Paganel.

— Va fi foarte greu — răspunse John. Închipuiți-vă că nu există nici o hartă la bord.

— E posibil?

— Da, întocmai. *Macquarie* nu face decît cabotaj între Eden și Auckland, și Will Halley e atît de obișnuit cu drumul acesta, încît nu se mai obosește să-l noteze pe o hartă.

— Își închipuie, probabil, că și corabia sa cunoaște drumul și că se poate conduce singură.

— În ceea ce mă privește — reluă John Mangles — eu nu prea cred în vase care să se conducă singure, și dacă Halley e tot beat cînd ne vom apropia de coastă, o să ne bage într-o grea încurcătură.

— Să sperăm — zise Paganel — că-și va băga mințile în cap cînd ne vom apropia de uscat.

— Dar dacă aceasta nu se întîmplă — întrebă Mac Nabbs — dumneata nu ai putea conducea *Macquarie* la Auckland?

— Fără harta acestei părți a coastei mi-ar fi imposibil. Stîncile sînt extrem de periculoase. Coasta prezintă o serie de mici fiorduri neregulate și bucluсașe, ca și fiordurile Norvegiei. Recifurile de corali sînt numeroase, și numai dacă cunoști bine locul le poți evita. Un vas, oricît de solid ar fi, n-ar putea rezista în cazul cînd s-ar lovi de vreuna din aceste stînci ascunse sub apă, la numai cîteva picioare adîncime.

— Și în acest caz — zise maiorul — echipajul n-ar avea altă scăpare decît să se refugieze pe coastă?

— Da, domnule Mac Nabbs, dacă le permite marea.

— Nu e o soluție prea fericită nici asta — răspunse Paganel — deoarece coastele Noii Zeelande nu sînt de loc ospitaliere. Primejdiile ce te așteaptă pe uscat sînt tot atît de mari ca și cele de pe mare!

— Vă referiți la maori, domnule Paganel? întrebă John Mangles.

— Da, prietene. Reputația lor e bine stabilită în Oceanul Indian. Nu mai este vorba aici de australieni timizi sau îndobitociți, ci de o rasă inteligentă și războinică, de canibali lacomi, de niște antropofagi de la care nu ne putem aștepta la nici o milă.

— Prin urmare — zise maiorul — în cazul cînd căpitanul Grant a naufragiat pe coastele Noii Zeelande, nu ne sfătuiți să pornim în căutarea lui?

— Poate doar pe coastă unde am putea găsi urmele *Britanniei*, dar nu în interiorul insulei, căci ar fi inutil. Orice european care se aventurează în aceste nefericite ținuturi cade în mîinile maorilor, de unde nu mai scapă. Mi-am îndemnat prietenii să străbată pampasul, să traverseze Australia, dar niciodată nu i-aș conduce pe drumurile Noii Zeelande. Dumnezeu să ne îndrepte pașii și să ne ferească de a cădea vreodată în mîinile acestor indigeni feroci.

Temerile lui Paganel erau pe deplin îndreptățite. Noua Zeelandă are un groaznic renume și fiecare acțiune care a contribuit la descoperirea ei conține cîte un incident sîngeros.

Este lungă lista victimelor înscrise în „martirologul" navigatorilor. Abel Tasman figurează primul în analele sîngeroase ale canibalismului, prin cei cinci marinari ai săi, uciși și mîncați de indigeni. După el vine căpitanul Tukney, care a avut aceeași soartă, împreună cu întregul său echipaj. Înspre partea răsăriteană a strîmtorii Foveaux cinci pescari de pe *Sydney-Cove* și-au aflat, de asemenea, moartea sfîșiați de maori. Trebuie să mai amintim și alți patru oameni ai goeletei *Brothers* uciși în portul Molineux, mai mulți soldați ai generalului Gates și trei dezertori de pe *Matilda*, pentru a ajunge în sfîrșit la numele tragic al căpitanului Marion Du Frène.

La 11 mai 1772, după prima călătorie a lui Cook, căpitanul francez Marion aruncă ancora în golful Insulelor; pe lîngă corabia lui, *Mascarin*, era întovărășit și de o altă corabie, numită *Castries*, comandată de căpitanul Crozet. Neozeelandezii s-au prefăcut a fi foarte primitori, s-au arătat chiar sfioși față de noii-veniți și a fost nevoie de multe daruri, de servicii prietenești, de o întreagă demonstrație de fraternitate, pentru a-i obișnui să vină pe bordul vaselor.

Șeful lor, istețul Takuri, făcea parte, după spusele lui Dumont d'Urville, din tribul Wangaroa și era rudă cu indigenul care fusese răpit de Surville, cu doi ani înaintea sosirii căpitanului Marion.

Într-o țară unde onoarea impune oricărui maor să răzbune prin sînge orice insultă suferită, Takuri nu putea uita această gravă injurie, care se adusese tribului său.

Așteptă deci cu răbdare sosirea unui vas european, își premedită răzbunarea și o duse la îndeplinire cu un groaznic sînge rece.

După ce simulă teamă față de francezi, Takuri se folosi de toate mijloacele posibile pentru a le adormi vigilența și a-i face să creadă într-o înșelătoare siguranță. Rămînea adeseori, împreună cu tovarășii săi, noaptea pe bordul vaselor europene; veneau cu nevestele și cu fetele lor și aduceau oaspeților nepoftiți cele mai bune soiuri de pești. În curînd, învăță și numele ofițerilor și îi invitară să le viziteze așezările. Marion și Crozet, cuceriți de asemenea bunăvoință, se plimbară de-a lungul coastei, locuite de vreo patru mii de indigeni. Băștinașii alergau în întîmpinarea lor fără arme, căutînd să le inspire o încredere totală.

Căpitanul Marion, oprindu-se în golful Insulelor, avea intenția să schimbe catargele corăbiei *Castries*, șubrezite de ultimele furtuni. Exploră deci și ținuturile din interiorul insulei și dădu, la 23 mai, peste o minunată pădure de cedri, numai la două leghe de țărm, în apropierea unui golf, la distanță de o leghe de locul unde erau ancorate vasele.

Așeză acolo o echipă care cuprindea două treimi din echipaj și care, înzestrată cu topoare și alte unelte, lucra la tăierea pomilor și la refacerea drumului ce ducea spre mare. Se mai așezară încă alte două tabere: una pe mica insulă Motu-Aro, în mijlocul portului unde fură transportați cei bolnavi, fierari și dogari de pe cele două corăbii, cealaltă pe insula principală, pe malul oceanului, la distanță de o leghe și jumătate de vase; această ultimă tabără putea comunica cu șantierul tăietorilor de lemne. În toate aceste așezări marinarii au fost ajutați de mai mulți indigeni pe cît de puternici, pe atît de binevoitori.

Totuși, căpitanul Marion nu renunțase încă la anumite măsuri de prudență. Sălbaticii nu erau primiți niciodată înarmați pe bordul său, iar șalupele care erau trimise spre uscat aveau întotdeauna armele necesare unei eventuale apărări.

Dar și Marion, și cei mai neîncrezători dintre ofițerii săi au fost orbiți de felul de a se purta al indigenilor și pînă în cele din urmă comandantul dădu ordin să se dezarmeze bărcile. Căpitanul Crozet a încercat să-l convingă pe Marion să retragă acest ordin, dar nu a izbutit.

Din această clipă, atențiile și devotamentul neozeelandezilor păru să nu mai cunoască margini. Șefii indigeni trăiau în perfectă intimitate cu ofițerii. În nenumărate rînduri, Takuri își aduse fiul pe bord și-l lăsă să doarmă în cabine. La 9 iunie,

în cadrul unei vizite oficiale în satele indigene, Marion a fost proclamat „mare şef" al întregului ţinut şi patru pene albe îi împodobiră părul, ca semn al puterii sale.

Astfel se scurseră treizeci şi trei de zile de la sosirea corăbiilor în golful Insulelor. Lucrările de refacere a arboradei înaintau ; butoaiele pentru apă dulce erau umplute din Motu-Aro ; căpitanul Crozet conducea personal şantierul dulgherilor şi nicicînd nu au părut mai îndreptăţite speranţele de a vedea o asemenea întreprindere dusă la bun sfîrşit.

La 12 iunie, la ora două, şalupa comandantului a fost echipată pentru a se duce la pescuit undeva, în apropiere satului lui Takuri. Marion se îmbarcă împreună cu cei doi tineri ofiţeri Vandricourt şi Lehoux, un voluntar, armurierul şi doisprezece marinari. Cu ei mai veneau şi Takuri cu încă alţi cinci şefi maori. Nimic nu-i putea face să prevadă catastrofa groaznică în care urmau să piară şaisprezece din aceşti şaptesprezece europeni.

Barca porni, îndreptîndu-se către uscat şi în curînd pieri din ochii celor rămaşi pe vas.

Seara, căpitanul Marion nu se întoarse să se culce pe bord, dar nimeni nu păru îngrijorat. S-a crezut că se dusese să viziteze şantierul unde se lucrau catargele şi că rămăsese peste noapte, acolo.

A doua zi, la ora cinci, şalupa de pe *Castries* plecă, ca de obicei, să aducă apă de la Motu-Aro şi se întoarse fără nici un incident.

La ora nouă, marinarul de gardă de pe *Mascarin* zări pe mare un om sfîrşit de oboseală, care înota către corabie. Se trimise o barcă în ajutorul lui şi fu astfel adus pe bord.

Omul era Turner, unul din marinarii plecaţi cu şalupa căpitanului Marion. Avea o rană în coastă, produsă de două lovituri de lance, şi era singurul care se întorcea din cei şaptesprezece oameni care părăsiseră în ajun vasul. După răspunsurile lui, s-au aflat toate amănuntele acestei înspăimîntătoare drame.

Şalupa căpitanului Marion acostase lîngă satul lui Takuri pe la ora şapte dimineaţa. Sălbaticii i-au întîmpinat cu veselie pe oaspeţi şi au dus în spate pe ofiţerii şi marinarii care nu voiau să-şi ude picioarele, debarcînd. După aceea, francezii se despărţiră unii de alţii.

Indigenii se aruncară apoi imediat asupra lor, înarmaţi cu lănci, măciuci şi ghioage şi îi măcelăriră. Marinarul Turner, după ce primise două lovituri de lance, reuşi să scape şi să se ascundă în nişte tufişuri, de unde asistă la adevărate scene de groază. Sălbaticii smulseră hainele de pe cei morţi, le deschiseră pîntecele şi-i ciopîrţiră în bucăţi...

În acel moment, Turner se aruncă în mare, fără să fie văzut, apoi fu pescuit, aproape muribund, de barca de pe *Mascarin.*

Această întîmplare înspăimîntă pe cei de pe vase. Un strigăt de răzbunare răsună puternic.

Dar înainte de a răzbuna pe cei morţi, trebuiau salvaţi cei vii. Existau trei aşezări pe uscat şi ele erau înconjurate de mii de sălbatici însetaţi de sînge, de canibali care prinseseră din nou gustul cărnii de om.

În absenţa căpitanului Crozet, care petrecuse noaptea la şantierul din pădure, Duclesmeur, secundul, luă măsuri grabnice. Şalupa de pe *Mascarin* fu expediată acolo cu un ofiţer şi un detaşament de soldaţi. Ei trebuiau să vină în ajutorul celor care lucrau la catarge.

Ofiţerul plecă, navigînd în lungul coastei, văzu barca comandantului Marion, părăsită pe mal, şi debarcă.

Căpitanul Crozet, care lipsise de pe vas, după cum am amintit, nu ştia nimic în privinţa masacrului, cînd, pe la ora două după-amiază, văzu apropiindu-se detaşamentul de soldaţi. Îşi dădu seama că s-a întîmplat o nenorocire. Înaintă către ei şi află adevărul. Interzise însă celor care veneau să spună ceva tovarăşilor săi, pentru a nu-i demobiliza.

Indigenii, adunaţi în cete, ocupau toate înălţimile din jur. Crozet dădu ordin să îmbarce principalele unelte, pe celelalte le îngropă, dădu foc barăcilor şi îşi începu retragerea cu cei şaizeci de oameni.

Băştinaşii îi urmăreau, strigînd :

— *Takuri mate Marion !* [1]

Vestindu-le moartea şefului lor, ei voiau să-i înspăimînte pe marinari. Aceştia, furioşi, vrură să se năpustească asupra sălbaticilor şi căpitanul Crozet reuşi cu greu să-i stăpînească. Străbătură astfel cele două leghe care-i despărţeau de mare şi se îmbarcară în şalupe, împreună cu oamenii celui de-al doilea

---

[1] Takuri a ucis pe Marion (N. A.).

post. În tot acest timp, vreo mie de băştinaşi stăteau aşezaţi pe nisip, fără să se clintească. Dar cînd şalupele se îndepărtară de ţărm, o ploaie de pietre se abătu asupra lor. Atunci patru marinari, buni ţintaşi, traseră pe rînd în toţi şefii, culcîndu-i la pămînt, spre marea uimire şi spaimă a indigenilor, care nu cunoşteau efectul armelor de foc.

Îndată ce căpitanul Crozet ajunse pe *Mascarin*, trimise şalupa spre insula Motu-Aro. Un detaşament de soldaţi rămase peste noapte pe insulă şi bolnavii fură transportaţi înapoi pe corăbii.

A doua zi un al doilea detaşament veni să întărească postul. Insula trebuia curăţită de băştinaşii care locuiau acolo, pentru a se asigura aprovizionarea cu apă. Satul Motu-Aro avea trei sute de locuitori. Francezii îi atacară, omorîră şase şefi, izgonind cu baionetele restul populaţiei şi dădură foc satului. Totuşi, corabia *Castries* nu putea porni fără catarge şi Crozet, silit să renunţe la lemnul din pădurea de cedri, dădu ordin să improvizeze o arboradă din resturile de care dispuneau. Astfel continuară lucrările timp de încă o lună.

Băştinaşii făcură cîteva încercări pentru a pune din nou mîna pe insula Motu-Aro, fără însă să izbutească. Ori de cîte ori pirogele lor treceau în bătaia armelor de pe vase, erau sfărîmate cu lovituri de tun.

În sfîrşit, lucrările se terminară. Mai rămînea de cercetat dacă vreuna din cele şaisprezece victime nu supravieţuiseră masacrului şi de răzbunat morţii. O şalupă cu un numeros detaşament de ofiţeri şi soldaţi se îndreptă către satul lui Takuri. La apropierea ei, acest şef perfid şi laş fugi, purtînd pe umeri mantaua comandantului Marion. Toate colibele satului său fură cercetate cu grijă. În cea locuită de el se găsi craniul unui om care fusese fript de curînd şi pe care se mai vedea încă urma dinţilor canibalului. O coapsă de om stătea înfiptă într-o frigare de lemn. O cămaşă, cu gulerul pătat de sînge, a fost recunoscută ca aparţinînd lui Marion ; s-au mai găsit de asemenea hainele şi pistoalele tînărului Vandricourt, armele de pe şalupă şi zdrenţe din îmbrăcămintea victimelor. Mai departe, într-un alt sat, măruntaie omeneşti curăţate şi fripte.

Aceste dovezi evidente ale crimei şi antropofagiei au fost strînse şi rămăşiţele omeneşti îngropate cu pietate ; apoi satele lui Takuri şi al lui Piki-Ore, complicele său, au fost date pradă

flăcărilor. La 14 iulie 1772 cele două corăbii părăseau aceste funeste ţinuturi.

Iată cum s-a petrecut catastrofa, a cărei amintire trebuia să rămînă vie în mintea oricărui călător care pune piciorul pe ţărmul Noii Zeelande. Navigatorul care nu ar ţine seama de aceste întîmplări, ar da într-adevăr dovadă de imprudenţă. Neozeelandezii au fost întotdeauna perfizi şi antropofagi. Cook însuşi a confirmat acest lucru în timpul celei de-a doua călătorii, din 1773. Şalupa uneia din corăbiile sale, *Aventura*, comandată de căpitanul Furneaux, ducîndu-se spre uscat pentru a aduce nişte ierburi sălbatice, nu s-a mai întors. În ea se aflau un aspirant şi nouă marinari. Căpitanul Furneaux, îngrijorat, tirmise pe locotenentul Burney în căutarea şalupei. Burney, sosit la locul debarcării, găsi, după cuvintele lui, „un tablou de măcel şi barbarie, despre care nu poţi vorbi decît cu adîncă groază ; capetele, măruntaiele, plămînii oamenilor noştri erau împrăştiate pe nisip, iar în apropiere, cîinii mai mîncau încă alte rămăşiţe omeneşti".

Pentru a încheia această scenă sîngeroasă, trebuie să mai amintim şi de vasul *Brothers*, atacat în 1815 de neozeelandezi şi întregul echipaj al lui *Boyd*, măcelărit în 1820, împreună cu căpitanul Thompson. În sfîrşit, la 1 martie 1829 la Walkitas, şeful indigen Enararo prădă bricul englez *Hawes* din Sydney. Hoarda lui de canibali masacră mai mulţi americani, fripse cadavrele şi le mîncă.

Aceasta era ţara spre care se îndrepta *Macquarie*, cu un echipaj nepriceput, comandat de un beţiv.

CAPITOLUL IV

STÎNCILE SUBMARINE

Între timp, neplăcuta traversare se prelungea. La 2 februarie, şase zile de la plecare, ţărmul Auckland-ului nu se zărea încă de pe bordul vasului *Macquarie*. Vîntul de sud-vest era

totuşi favorabil, dar curenţii se împotriveau şi bricul abia putea înainta. Marea agitată obosea vasul care pîrîia şi se ridica greoi dintre valuri. Frînghiile ce susţineau catargul erau prost întinse, făcîndu-i să se zgîlţîie la fiecare zguduitură produsă de valuri.

Din fericire, Will Halley, puţin grăbit cum era, nu-şi forţa pînzele, căci astfel tot catargul ar fi căzut, fără îndoială. John Mangles spera ca totuşi această păcătoasă cutie cu numele de corabie să ajungă la destinaţie fără vreo nenorocire, dar suferea văzîndu-şi tovarăşii atît de rău găzduiţi pe bordul bricului.

Nici lady Helena şi nici Mary Grant nu se plîngeau, cu toate că ploaia ce cădea continuu le obliga să rămînă în cabină. Acolo, lipsa de aer şi zguduiturile le măreau suferinţa. De aceea veneau des pe punte să înfrunte vremea nemiloasă, pînă cînd răbufnirile mai puternice ale vîntului le sileau să coboare din nou. Atunci reintrau în locul acela strîmt, potrivit mai degrabă să adăpostească mărfuri decît pasageri, şi cu atît mai puţin pasagere.

Prietenii căutau să le distreze. Paganel încerca să omoare timpul cu povestiri, dar nu prea reuşea. Şi într-adevăr, oamenii aceştia, rătăciţi pe drumul întoarcerii, erau demoralizaţi. Pe cît îi interesau altădată povestirile geografului despre pampas şi Australia, pe atît reflecţiile şi observaţiile sale asupra Noii Zeelande îi lăsau acum reci şi indiferenţi. Mergeau spre această ţară nouă şi de tristă amintire fără elan, fără convingere, siliţi de împrejurări. Dintre toţi pasagerii de pe *Macquarie*, cel mai de plîns era lordul Glenarvan. Putea fi rar văzut în cabină. Nu-şi mai găsea locul. Firea sa nervoasă, agitată, nu se împăca de loc cu spaţiul îngust dintre cei patru pereţi. Ziua şi chiar noaptea, fără a-i păsa de ploaie şi valuri, rămînea pe punte, sprijinit de balustradă sau plimbîndu-se agitat ; în rarele momente de înseninare privea mereu zarea, scrutînd depărtările cu luneta. Părea că întreabă valurile, care nu-i dădeau nici un răspuns. Ar fi vrut să poată sfîşia cu o mişcare a mîinii vaporii de apă, vălul de ceaţă care ascundea orizontul. Era îndurerat şi nu se putea împăca cu resemnarea. Era un om energic care fusese pînă atunci fericit şi puternic şi care se vedea deodată lipsit şi de fericire, şi de putere.

John Mangles nu-l părăsea şi suferea alături de el. În acea zi, Glenarvan scruta încăpăţînat orizontul, ori de cîte ori o spărtură se producea în ceaţă. John se apropie de el :

— Căutaţi uscatul, milord ? îl întrebă el.

Glenarvan făcu un semn negativ cu capul.

— Totuşi — reluă tînărul căpitan — cred că aţi dori să părăsiţi cît mai curînd acest bric. Ar fi trebuit să zărim luminile Auckland-ului încă de treizeci şi şase de ore.

Glenarvan nu răspunse. Privea mereu şi timp de un minut îşi îndreptă luneta spre orizont, în partea dinspre care bătea vîntul.

— Uscatul nu este în această parte — spuse John Mangles. Priviţi mai bine spre tribord.

— De ce, John ? răspunse Glenarvan. Eu nu caut uscatul.

— Ce căutaţi atunci, milord ?

— Iahtul meu, *Duncan !* răspunse Glenarvan mînios. Trebuie să fie pe aici, pe undeva, prin pustietăţile acestea, străbătînd mările spumoase, practicînd ruşinoasa meserie a pirateriei ! Este desigur pe aici, pe acest drum, între Australia şi Noua Zeelandă, şi am presimţirea că-l vom întîlni !

— Să ne păzească Dumnezeu de această întîlnire, milord !

— De ce, John ?

— Uitaţi situaţia noastră ? Ce ne-am face pe acest bric, dacă *Duncan*-ul ne-ar ataca ? Nici nu putem fugi măcar !

— Să fugim, John ?

— Da, milord. În zadar am încerca ! Am fi prinşi, pradă acestor mizerabili şi Ben Joyce a mai arătat o dată că nu se dă în lături de la crimă. Viaţa noastră nu prea ar mai avea preţ. Ne-am apăra pînă la moarte ! Dar pe urmă ? Gîndiţi-vă la lady Glenarvan, gîndiţi-vă la Mary Grant !

— Sărmanele femei ! murmură Glenarvan. John, mi se sfîşie inima, şi cîteodată simt că mă biruie desperarea. Am impresia că ne aşteaptă noi nenorociri. Mi-e teamă !

— Vă e teamă, milord ?

— Nu pentru mine, John, ci pentru cei pe care îi iubesc, pentru cei pe care şi tu îi iubeşti !

— Liniştiţi-vă, milord ! răspunse tînărul căpitan. Nu este nici un motiv de teamă. *Macquarie* merge greu, dar merge. Will Halley este un beţiv, dar sînt şi eu pe-aici şi dacă apropierea de uscat va fi periculoasă, voi readuce corabia în larg.

Deci, în această privință nu este nici un pericol! Cît despre întîlnirea cu *Duncan*, este un lucru pe care nu trebuie să-l dorim. Dacă dumneavoastră căutați să-l zăriți, aceasta să fie numai pentru a-l ocoli, pentru a fugi cît mai departe de el.

John Mangles avea dreptate. Întîlnirea cu *Duncan*-ul ar fi însemnat pentru *Macquarie* sfîrșitul. Și ar fi avut destule motive să se teamă de o astfel de întîlnire, cu atît mai mult cu cît în mările acestea presărate cu atîtea insule, pirații s-ar fi ascuns ușor. Totuși, în acea zi, cel puțin, iahtul nu apăru și a șasea noapte de la plecarea din Twofold coborî fără ca temerile lui John Mangles să se fi realizat.

Dar această noapte avea să fie groaznică. Întunericul se lăsă aproape dintr-o dată pe la ora șapte seara. Cerul era amenințător. Instinctul de marinar al lui Will Halley fu de astă dată mai tare decît amețeala băuturii. Își părăsi cabina, frecîndu-și ochii și clătinînd din capul său mare și roșcat. Apoi trase puternic aer în piept, ca și cum ar fi băut un pahar cu apă pentru a se răcori. Cercetă catargul. Vîntul bătea tot mai tare și, schimbîndu-se cu 90° la vest, bătea din plin spre coasta zeelandeză.

Will Halley își chemă oamenii cu grele înjurături, îi puse să strîngă rîndunica și să așeze pînzele pentru noapte. John Mangles îl aprobă, fără a spune nimic. Renunțase să mai stea de vorbă cu acest bătrîn marinar grosolan. Dar nici el, nici Glenarvan nu părăsiră puntea. Două ore după aceea se ridică o briză puternică. Will Halley puse să se reducă suprafața pînzei pătrate. Manevra ar fi durat mult prea mult pentru cinci oameni, dacă *Macquarie* nu ar fi avut verga dublă, după sitsemul american. Într-adevăr, era de ajuns să manevrezi verga superioară, pentru ca pînza pătrată să-și capete cea mai mică suprafață.

Trecură două ore. Marea creștea din ce în ce. *Macquarie* primea lovituri atît de puternice, încît ai fi crezut că se izbea cu chila de stînci. Nu se întîmpla așa ceva, dar carcasa ei ei greoaie tăia cu greu valurile, astfel că o mare cantitate de apă năvălea pe bord.

Barca, agățată de grinda de la babord, fu smulsă de un val mai puternic.

John Mangles devenea neliniștit. Oricare altă corabie s-ar fi jucat cu valurile acestea, care nu erau chiar atît de periculoase, dar cu vasul acesta greoi te puteai ușor teme de naufragiu, căci puntea se umplea de apă la fiecare aplecare a vasului și pînza de apă, negăsind o scurgere destul de rapidă, ar fi putut scufunda nava. Pentru a putea face față oricăror întîmplări, ar fi fost înțelept să se spargă cu securile parapetul, astfel încît să se asigure o mai ușoară scurgere a apei. Dar Will Halley refuză să ia această măsură.

De altfel, *Macquarie* era amenințată de un pericol și mai mare, care acum nu mai putea fi prevenit.

Spre ora unsprezece și jumătate, John Mangles și Wilson, care se aflau pe bord în bătaia vîntului, auziră un zgomot ciudat. Instinctul lor de lupi de mare se trezi. John apucă mîna marinarului.

— Se întorc valurile de la țărm! spuse el.

— Da — răspunse Wilson. Valurile se sparg de bancuri.

— La cel mult patru sute de metri?

— Cel mult! Uscatul este aproape!

John se aplecă peste parapet, privi valurile întunecate și strigă:

— Sonda! Wilson! Sonda!

Căpitanul, așezat în față, părea să nu-și dea seama de poziția vasului. Wilson apucă sonda și aruncă cu repeziciune plumbul; frînghia îi alunecă ușor printre degete. La al treilea nod, plumbul se opri.

— Aproape cinci metri! strigă Wilson.

— Căpitane — spuse John, fugind spre Will Halley — sîntem pe stînci!

Dacă-l văzu sau nu pe Halley dînd din umeri, nu interesează, dar se aruncă spre cîrmă și dădu în jos bara, în timp ce Wilson, lăsînd sonda, schimbă direcția pînzelor pentru a pune corabia în sensul vîntului. Marinarul de la cîrmă, care fusese dat la o parte cu forța, nu înțelese atacul acesta neașteptat.

— În vînt! Dați drumul! Destindeți frînghiile! strigă tînărul căpitan, manevrînd pentru a ieși dintre stînci.

Timp de o jumătate de minut, bricul fu cu tribordul în apropierea lor și, cu toată întunecimea nopții, John zări un contur nesigur, înspumat, la șase-șapte metri de vas.

În acest timp, Will Halley, dîndu-și seama de pericol, își pierdu capul. Marinarii, dezmeticiți abia pe jumătate, nu-i în-

țelegeau ordinele. De altfel, cuvintele sale fără șir, comenzile ce se băteau cap în cap arătau că pe bețiv îl părăsise sîngele rece. Se afla numai la opt mile (sub vînt) de pămîntul pe care el îl credea la o distanță de treizeci sau patruzeci de mile. Curenții abătuse vasul din drumul obișnuit, fapt care-l luă pe Will Halley pe neașteptate.

Între timp, manevra promptă a lui John Mangles depărtase vasul de stîncile submarine. Dar John nu-i cunoștea poziția. Poate se găseau în mijlocul unei centuri de stînci. Vîntul bătea spre est din plin și la orice mișcare de tangaj stîncile puteau fi atinse.

Într-adevăr, în curînd, zgomotul valurilor ce se întorceau de la țărm deveni mai puternic la tribord. Bricul trebuia adus mai mult în vînt. Stîncile se înmulțeau și fu nevoie de a vira cu vîntul în față pentru a ieși din nou în larg. Putea reuși această manevră cu o corabie prost echilibrată, cu pînzele aproape strînse? Era puțin probabil, dar măsura trebuia luată.

— Cîrma banda, toată! îi strigă John Mangles lui Wilson.

Macquarie începu să se apropie din nou de linia primejdioasă. Marea spumega din cauza stîncilor ascunse sub apă.

Fu un moment de grea încercare, de mare spaimă. Spuma făcea valurile luminoase. Ai fi zis că le luminează un fenomen de fosforescență. Marea urla ca și cum ar fi căpătat glasurile stîncilor din antichitate, despre care vorbește mitologia. Wilson și Mulrady, aplecați pe roata cîrmei, apăsau cu toată greutatea lor.

Deodată se simți o zguduitură. *Macquarie* nimerise într-o stîncă. Bompresul se sfărîmă, amenințînd stabilitatea catargului trinchet. Se va putea oare face întoarcerea fără vreo altă stricăciune?

Nu, căci în cele cîteva clipe de acalmie care urmară, vasul reveni sub vînt. Un val înalt îl luă însă dedesubt, îl duse mai înainte spre stînci, unde recăzu cu o violență extremă. Catargul trinchet se prăbuși cu tot grementul său. Bricul se clătină de două ori și rămase apoi în nemișcare, înclinat cu treizeci de grade spre tribord.

Geamurile cabinelor zburară în țăndări. Pasagerii ieșiră afară în grabă. Dar valurile măturau puntea de la un cap la altul și nu puteau rămîne acolo fără să riște. John Mangles, știind

că vasul este bine înfipt în nisip, îi rugă să intre din nou în cabină.

— Spune-mi adevărul, John — îl somă calm Glenarvan.

— Adevărul, milord, este — răspunse John Mangles — că nu ne vom scufunda. Cît despre faptul de a fi zdrobiți de mare, aceasta este o altă chestiune, dar mai avem încă timp să luăm măsuri.

— Este miezul nopții?

— Da, milord, și trebuie să așteptăm ziua.

— Nu am putea lăsa barca pe apă?

— Pe hula și pe întunecimea asta, este imposibil! Și, de altfel, în ce punct al țărmului să acostăm?

— Bine, John, să rămînem pînă se va face ziuă.

În acest timp, Will Halley alerga pe puntea bricului ca un nebun. Marinarii, revenindu-și în fire, desfundară un butoiaș cu rachiu și se puseră pe băutură. John prevăzu că beția lor va cauza neplăceri. Pe căpitan nu te puteai bizui că o să-i împiedice. Ticălosul își smulgea părul și își frîngea mîinile. Nu se gîndea decît la încărcătura sa, care nu era asigurată.

— Sînt ruinat! Sînt ruinat! striga el, alergînd dintr-o parte într-alta.

John Mangles nici nu se gîndea să-l consoleze. Dădu arme tovarășilor săi și toți se pregătiră să respingă eventualul atac al marinarilor, care deocamdată goleau butoiașul cu rachiu, scoțînd groaznice blesteme.

— Pe primul din acești ticăloși care se va apropia de cabină, îl voi împușca ca pe un cîine — spuse maiorul.

Marinarii văzuseră, fără îndoială, că pasagerii erau hotărîți să-i țină la respect, căci, după cîteva încercări de jaf, dispărură. John Mangles nu se mai ocupă de ei și așteptă cu nerăbdare să se facă ziuă.

Vasul stătea cu desăvîrșire nemișcat. Marea se liniștea din ce în ce. Vîntul slăbea, *Macquarie* mai putea deci să reziste cîteva ore. La răsăritul soarelui, John va vedea dacă pămîntul permite o acostare ușoară; barca „you-you", singura ambarcațiune de pe bord va servi acum pentru transportul echipajului și al pasagerilor. Vor trebui deci cel puțin trei transporturi, căci în ea nu încăpeau decît patru persoane. Cît despre barcă, am văzut că ea fusese luată de un val.

Tot gîndindu-se la situația primejdioasă în care se aflau, John Mangles, sprijinit de balustradă, asculta zgomotele valurilor și căuta să străpungă întunericul adînc. Se întreba la ce distanță ar putea fi acel pămînt atît de dorit și totodată atît de temut. Stîncile se întind cîteodată pînă departe de coastă. Șubreda lor barcă ar putea oare să reziste la o traversare mai lungă ?

În timp ce John gîndea astfel, cerînd acestui cer întunecat un pic de lumină, pasagerele, încrezătoare în cuvîntul său, se odihneau în culcușurile lor. Nemișcarea bricului le dădea răgazul cîtorva ore de liniște. Glenarvan, John și tovarășii săi, nemaiauzind strigătele echipajului beat-mort, își refăceau de asemenea puterile într-un somn scurt, și spre ora unu, o tăcere desăvîrșită domnea pe bordul bricului, care la rîndul lui dormea pe patul său de nisip.

Pe la ora patru se iviră zorile. Norii se colorară ușor în lumina ștearsă a răsăritului. John urcă pe punte. Orizontul era învăluit în ceață. Printre aburii dimineții se puteau zări forme neclare, însă la oarecare înălțime. Marea mai era puțin agitată și valurile se pierdeau în larg, în mijlocul unor nori întunecați și deși.

John așteptă. Lumina începu să crească, orizontul deveni roșu. Perdeaua se ridica încet, descoperind decorul imens al depărtării. Stînci negre se vedeau răsărind din apă. Apoi, deasupra spumei apăru o dungă ; o lumină se aprinse ca un far pe vîrful unui munte ce răsfrîngea razele soarelui, care tocmai răsărea. Acolo era pămîntul, la o depărtare de vreo nouă mile.

— Pămîntul ! strigă John Mangles.

Tovarășii săi, treziți de glasul lui John, alergară pe punte și priviră în tăcere coasta care se zărea la orizont. Ospitalieră sau nu, ea trebuia să le servească de adăpost.

— Unde este Will Halley ? întrebă Glenarvan.

— Nu știu, milord — răspunse John Mangles.

— Și marinarii săi ?

— Dispăruți, ca și el.

— Și, ca și dînsul, beți-morți, fără îndoială — adăugă Mac Nabbs.

— Să fie căutați ! ordonă Glenarvan. Trebuie să dăm de ei ! Mulrady și Wilson coborîră în cabinele teugei și se întoarseră

după două minute. Locul unde ar fi trebuit să fie găsiți era gol. Cercetară bricul peste tot și nu-l găsiră nici pe Will Halley, nici pe marinarii săi.

— Ce ? Nimeni ? spuse Glenarvan.

— Să fi căzut oare în mare ? întrebă Paganel.

— Tot ce se poate — răspunse John Mangles, foarte îngrijorat de această dispariție. Apoi, întorcîndu-se spre puntea dinapoi, spuse : La barcă !

Wilson și Mulrady îl urmară pentru a coborî barca pe mare. Barca dispăruse însă.

CAPITOLUL V

MATELOȚII IMPROVIZAȚI

Will Halley și echipajul său, profitînd de întunericul nopții și de somnul adînc al pasagerilor, fugiseră pe singura barcă a bricului. Despre aceasta nu mai era nici o îndoială. Căpitanul, pe care datoria îl obliga să rămînă ultimul pe vas, îl părăsise primul.

— Au fugit, ticăloșii ! spuse John Mangles. Bine ! Cu atît mai bine, milord. Ne-au scutit de atîtea incidente neplăcute.

— Așa e, John — îi dădu dreptate Glenarvan. De altfel, mai avem un căpitan de bord și mateloți curajoși și îndemînatici. Comandă, sîntem gata să te ascultăm !

Maiorul, Paganel, Robert, Wilson, Mulrady, chiar și Olbinett aplaudară cuvintele lui Glenarvan și, înșiruiți pe punte, erau gata să primească comenzile lui John Mangles.

— Ce trebuie să facem ? întrebă Glenarvan. Tînărul căpitan aruncă o privire asupra întinsului apei, observă catargele descompletate ale bricului și spuse după clipe de gîndire :

— Avem două mijloace, milord, pentru a ieși din această situație grea : să despotmolim vasul și să pornim din nou pe mare, sau să ajungem la coastă pe o plută, care va fi ușor de construit.

— Dacă bastimentul poate fi despotmolit, să-l despotmolim — răspunse Glenarvan. Este cel mai bun lucru pe care-l putem face, nu-i aşa ?

— Da, milord, căci odată ajunşi pe uscat, ce ne vom face fără mijloace de transport ?

— Să evităm coasta — adăugă Paganel. Trebuie să ne păzim de Noua Zeelandă !

— Cu atît mai mult cu cît ne-am abătut serios din drum — reluă John. Nepăsarea lui Halley ne-a aruncat spre sud, este evident. La amiază voi stabili poziţia şi, dacă, aşa cum presupun, vom fi mai jos de Auckland, voi încerca să urcăm cu *Macquarie* de-a lungul coastei.

— Dar stricăciunile bricului ? întrebă lady Helena.

— Nu le cred grave, milady — răspunse John Mangles. Voi instala catargul de rezervă, pentru a înlocui catargul trinchet şi vom porni încet, este adevărat, dar vom ajunge acolo unde dorim. Dacă, din nenorocire, coca bricului este găurită, sau dacă nu poate fi despotmolită, atunci va trebui să ne resemnăm, să ajungem la coastă şi să reluăm pe uscat drumul spre Auckland.

— Să vedem deci starea în care se află corabia — spuse maiorul. Aceasta interesează înainte de toate.

Glenarvan, John şi Mulrady coborîră în cală. Acolo, aruncate la întîmplare, se aflau aproape două sute de tone de piei argăsite. Putură să le dea la o parte, fără prea mare osteneală, cu ajutorul macaralelor fixate de marele odgon de deasupra deschizăturii punţii. Spre a uşura corabia, John puse să se arunce în mare o parte din aceste baloturi.

După trei ore de muncă grea, putură cerceta fundul iahtului. Două plăci ale bordajului se desfăcuseră la babord, la înălţimea punţii. *Macquarie* era aplecat la tribord ; spărturile fiind în partea opusă tribordului, erau în aer. Apa nu putea, deci, să pătrundă. De altfel, Wilson se grăbi să-i călăfătuiască pereţii şi s-o repare cu o tablă de cupru bine prinsă în cuie.

La sondaj nu se găsiră în cală nici două picioare de apă. Pompele puteau să scoată uşor această apă şi să uşureze astfel şi mai mult vasul.

Examinînd coca, văzură că nu prea suferise de pe urma naufragiului. Era posibil ca o parte din chila falsă să fi rămas prinsă în nisip, dar puteau să se lipsească de ea.

Wilson, după ce cercetă interiorul vasului, se afundă în apă, pentru a stabili cum era aşezat pe fundul ridicat al mării.

Macquarie, cu prora către nord-nord-vest, intrase într-un banc de nisip ce se înălţa brusc, din fundul mării. Extremitatea inferioară a prorei şi aproape două treimi din chilă erau înfundate adînc. Cealaltă parte plutea într-o apă înaltă de vreo şapte metri. Cîrma nu era deci prinsă şi se putea mişca în voie. Avantaj real, căci puteau astfel să se servească de ea la nevoie.

În Pacific, mareele nu sînt prea puternice ; totuşi, John Mangles conta pe venirea fluxului, pentru a despotmoli corabia. Bricul eşuase cam cu o oră mai înainte de creşterea mării. Îndată ce refluxul se făcu simţit, aplecarea bricului către tribord se accentuă din ce în ce mai mult. La ora şase dimineaţa, pe marea cea mai scăzută, el atingea un maximum de înclinare şi păru că este de prisos să mai proptească nava. Putură astfel să păstreze la bord vergile şi celelalte resturi pe care John le destină construirii noului catarg improvizat.

Rămîneau de luat măsuri pentru despotmolirea corăbiei. Muncă lungă şi grea. Era însă cu neputinţă terminarea lucrului pînă la fluxul maxim de la ora douăsprezece şi un sfert. Cu acest prilej vor vedea numai cum se va comporta bricul, în parte descărcat, şi la mareea următoare vor face încercarea cea mare.

— La lucru ! comandă John Mangles.

Mateloţii săi improvizaţi erau gata să-i asculte ordinele.

John puse mai întîi să se strîngă pînzele rămase încă întinse. Maiorul, Robert şi Paganel, conduşi de Wilson, se urcară să strîngă gabierul. Marea pînză a catargului, întinsă de vînt, ar fi împiedicat despotmolirea navei. Trebuiră s-o strîngă, ceea ce se făcu cu oarecare greutate. Apoi, după o muncă înverşunată şi aspră efectuată de mîini ce nu erau obişnuite cu aşa ceva, arboretul fu desfundat. Tînărul Robert, sprinten ca o pisică şi îndrăzneţ ca un elev de marină, dăduse cel mai mare ajutor la această grea operaţie.

— Ar fi trebuit să se arunce o ancoră, poate două, la pupă şi în direcţia chilei. Efortul de tracţiune trebuia să acţioneze asupra acestor ancore, pentru a redresa corabia în timpul fluxului. Această operaţie nu prezintă nici o dificultate cînd poţi dispune de ambarcaţiuni ; se ia o ancoră şi se scufundă într-un

punct convenabil, recunoscut dinainte. Dar aici lipseau bărcile şi trebuiau să fie înlocuite.

Glenarvan era destul de obişnuit cu marea, pentru a înţelege necesitatea acestor operaţii. Trebuia ca o ancoră să fie scufundată pentru a despotmoli nava eşuată în timpul refluxului.

— Dar fără barcă ce este de făcut ? îl întrebă el pe John.

— Vom întrebuinţa sfărîmăturile catargului din mijloc şi butoaiele goale — răspunse tînărul căpitan. Operaţia va fi grea, dar nu imposibilă, căci ancorele vasului sînt mici. Odată scufundate, dacă rămîn bine înţepenite, putem avea speranţă.

— Bine, atunci să nu pierdem vremea, John.

Toată lumea, marinari şi pasageri, fu chemată pe punte. Toţi participară la lucru. Tăiară cu securea odgoanele care încă mai ţineau catargul din mijloc. În cădere, catargul se rupse în aşa fel încît putură scoate cu uşurinţă gabia. John Mangles hotărî să facă din gabie o plută. O aşeză pe butoaie goale, făcînd-o destul de rezistentă ca să suporte greutatea ancorelor. Fu instalată o cîrmă cu care să poată fi condusă. De altfel, refluxul trebuia s-o aducă cu uşurinţă la pupa bricului. Mai tîrziu, după ce ancorele vor fi la fund, înapoierea la bord va fi uşoară, trăgîndu-se pluta cu ajutorul cablului întins de pe vas.

Cînd soarele se apropie de meridian, lucrul era pe jumătate terminat.

John Mangles îl lăsă pe Glenarvan să urmărească operaţiile începute şi se ocupă de stabilirea poziţiei vasului. Operaţia avea o mare importanţă. Din fericire, John găsise în cabina lui Will Halley, împreună cu un anuar al observatorului din Greenwich, un sextant murdar, dar destul de bun pentru a determina locul exact. Îl curăţă şi-l aduse pe punte.

Acest instrument, printr-o serie de oglinzi înclinate, măsoară înălţimea soarelui deasupra orizontului, în momentul cînd este la amiază, cu alte cuvinte, cînd astrul zilei atinge cel mai înalt punct în drumul său. Pentru a face această operaţie trebuie să se vizeze cu ajutorul sextantului orizontul, adică locul unde cerul se uneşte cu apa. Or, pămîntul se prelungea printr-un întins promontoriu spre nord, care, interpunîndu-se între observator şi orizontul adevărat, făcea observaţia imposibilă.

În cazul cînd orizontul lipseşte, se înlocuieşte printr-un orizont artificial. Acesta este de obicei un vas întins, umplut cu mercur, deasupra căruia se face observaţia. Mercurul constituie astfel el însuşi o oglindă perfect orizontală. John nu avea mercur la bord, dar ieşi din impas servindu-se de un hîrdău umplut cu gudron lichid a cărui suprafaţă reflecta destul de bine imaginea soarelui.

Longitudinea o cunoştea fiind pe coasta de vest a Noii Zeelande. Din fericire, căci, fără cronometru, n-ar fi putut s-o calculeze. Numai latitudinea îi lipsea şi se pregătea s-o afle.

Luă deci, cu ajutorul sextantului, înălţimea meridiană a soarelui deasupra orizontului. Înălţimea era de 68°30′. Distanţa soarelui la zenit era deci de 21°30′ pentru că aceste două numere, adunate unul cu altul, fac 90°. Dar, în acea zi, la 3 februarie, declinaţia soarelui după anuar fiind de 16°30′, adunînd la aceasta distanţa zenitală de 21°30′, latitudinea la care se aflau era de 38°.

Poziţia vasului *Macquarie* era deci : 171°13′ longitudine, 38° latitudine, cu mici erori neînsemnate, produse de imperfecţiunea instrumentelor, şi de care puteau să nu ţină seama.

Consultînd harta lui Johnston, cumpărată de Paganel la Eden, John Mangles văzu că naufragiul avusese loc la intrarea în golful Aotea, deasupra Capului Cahua, pe coastele provinciei Auckland. Oraşul Auckland fiind situat pe paralela 37°, însemna că *Macquarie* fusese aruncat cu un grad spre sud. Trebuiau deci să se ridice cu un grad, pentru a atinge capitala Noii Zeelande.

— Aşadar — constată Glenarvan — un drum de douăzeci şi cinci de mile. Nimica toată !

— Ceea ce e nimica toată pe mare va fi mult şi obositor pe uscat — răspunse Paganel.

— Prin urmare — spuse John Mangles — să facem tot ce-i omeneşte posibil ca *Macquarie* să plutească din nou.

Poziţia odată stabilită, operaţiile fură reluate. La ora douăsprezece şi un sfert, fluxul era în faza maximă. John nu putu să profite însă de el, pentru că ancorele nu erau încă scufundate. Cu toate acestea, observa vasul cu nelinişte. Va pluti oare sub acţiunea fluxului marin ? Următoarele cinci minute aveau să hotărască.

Așteptară. Se auziră cîteva trosnituri produse, nu de ridicarea navei, ci prin zguduirea carenei. John începu să aibă mari speranțe pentru mareea următoare. De data aceasta, însă, bricul nu se mișcă.

Lucrările continuară. La ora două, pluta era gata și ancora fu îmbarcată. John și Wilson o însoțiră, după ce legară un cablu la pupa bricului. Refluxul îl depărtă de corabie; scufundară ancora la o sută de metri distanță și la o adîncime de paisprezece metri. Ancorele se țineau bine.

Pluta reveni la bord.

Rămînea ancora cea mare. O coborîră, nu fără greutate. Pluta reîncepu operația și în curînd și această ancoră fu scufundată înapoia celeilalte, la o adîncime de douăzeci și unu de metri. Apoi, trași de cablu, se reîntoarseră pe *Macquarie*.

Cablurile fură înfășurate pe cabestan și așteptară următorul flux, care trebuia să se facă simțit la ora unu ziua. Erau abia ora șase seara.

John Mangles mulțumi matelotilor săi și-i spuse lui Paganel că prin curaj și bună purtare ar putea ajunge într-o zi maistru.

În acest timp, Olbinett, după ce ajutase la diferite manevre, se întorsese la bucătărie. Preparase o masă care avea să dea puteri și care venea tocmai la timp. Echipajul avea o poftă de mîncare grozavă, care fu pe de-a-ntregul satisfăcută. Fiecare se simți întărit pentru lucrările ce urmau.

După cină, John Mangles luă ultimele măsuri pentru a asigura succesul operației. Cînd este vorba de a despotmoli o corabie, nu trebuie nimic neglijat. Adesea, operația nu reușește din cauza cîtorva obiecte mai grele de care nava nu a fost ușurată și chila înțepenită nu părăsește patul său de nisip.

John Mangles pusese să se arunce în mare o parte din mărfuri, pentru a ușura bricul; dar restul baloturilor, vergele de schimb, cele cîteva tone de fontă brută care formau lestul fură readuse către pupă, pentru a ușura ridicarea etravei. Wilson și Mulrady aduseră de asemenea acolo un anumit număr de butoaie, pe care le umplură cu apă în același scop.

Se apropia miezul nopții, cînd aceste ultime lucrări fură terminate. Echipajul era rupt de oboseală, ceea ce era de regretat în momentul în care erau necesare toate forțele pentru a învîrti cabestanul. Aceasta îl făcu pe John Mangles să ia o nouă hotărîre.

Briza se liniștise. Vîntul de-abia gonea pe suprafața valurilor în ușoare unduiri. John, observînd zarea, văzu că vîntul tindea să se schimbe de la sud-vest către nord-vest. Un marinar nu se putea înșela asupra conformației particulare și culorii straturilor de nori. Wilson și Mulrady împărtășeau părerea căpitanului lor.

John Mangles supuse observațiile sale lui Glenarvan și îi propuse să amîne pe a doua zi operația de despotmolire.

— Iată motivele mele — spuse el. Mai întîi sîntem foarte obosiți și ne trebuiesc forțe proaspete pentru a ridica bricul. Apoi, odată ridicat, cum să-l conduci în mijlocul acestor stînci periculoase, și pe un întuneric atît de adînc ? Este mai bine să lucrăm ziua. De altfel, mai este și un alt motiv care mă face să aștept. Ar trebui să profităm și de vîntul care pare să ne vină în ajutor pentru a-l face să împingă vasul, în timp ce mareea îl va ridica. Dacă nu mă înșel, mîine briza va sufla de la nord-vest. Vom întinde pînzele catargului celui mare, care vor ajuta și ele la ridicarea bricului.

Aceste argumente erau hotărîtoare. Glenarvan și Paganel, cei mai nerăbdători de pe bord, cedară și lucrul fu amînat pe a doua zi. Noaptea fu trecută cu bine. O caraulă fusese stabilită pentru a veghea mai ales asupra ancorelor.

În sfîrșit, se făcu ziuă. Prevederile lui John Mangles se împlineau. De la nord-nord-vest bătea o briză care începea să se întețească. Acest lucru însemna un ajutor prețios. Echipajul se puse din nou pe lucru. Robert, Wilson și Mulrady pe catargul cel mare, maiorul, Glenarvan, Paganel pe punte manevrară pentru desfășurarea pînzelor la momentul potrivit. Verga marelui gabier fu ridicată, iar pînza cea mare și cea a marelui gabier fură lăsate pe funiile lor.

Era ora nouă dimineața. Pînă la flux trebuia să se mai scurgă încă patru ore, care nu fură însă zadarnic pierdute. John le folosi pentru a înălța catargul său improvizat la proră, înlocuind astfel catargul de mijloc. Astfel vor putea să se îndepărteze de aceste țărmuri periculoase, îndată ce corabia va fi în stare să plutească. Făcură cu toții noi sforțări și înainte de prînz, verga de mijloc era solid înțepenită, ca un catarg. Lady Helena și Mary Grant se arătară foarte folositoare și înfășurară o pînză de schimb pe verga rîndunicii. Era o bucurie pentru ele să ajute la salvarea tuturor. Dacă *Macquarie* lăsa

de dorit din punct de vedere al eleganţei datorită aşezării pînzelor, cel puţin putea să navigheze cu condiţia de a nu se depărta prea mult de coastă.

În acest timp, fluxul creştea. Pe suprafaţa mării se agitau mici valuri spumoase. Vîrfurile stîncilor dispăreau încetul cu încetul, ca animalele marine care se cufundă în apă. Se apropia ora pentru încercarea marii operaţii. O nerăbdare febrilă ţinea spiritele încordate. Nimeni nu vorbea. Toţi se uitau la John şi aşteptau un ordin de la el. John Mangles, aplecat peste copastie, observa marea. Aruncă o privire îngrijorată la cablurile desfăşurate şi puternic întinse. La ora unu, mareea atinse cea mai mare înălţime. Era staţionară, adică în acel moment cînd apa nu se mai ridică, dar nici nu coboară. Trebuiau să lucreze fără întîrziere. Pînza cea mare şi marele gabier fură lărgite sub presiunea vîntului.

— La vinciu de ancora ! strigă John.

Era un vinci acţionat manual cu balansiere, ca pompele de incendiu. Glenarvan, Mulrady şi Robert de o parte, Paganel, maiorul, Olbinett de cealaltă apăsară pe pîrghii, care comunicară mişcarea lor aparatului. În acelaşi timp, John şi Wilson apăsînd pe balansier, îşi uniră sforţările lor cu cele ale tovarăşilor.

— Atenţie ! strigă tînărul căpitan. Toţi odată !

Cablurile se întinseră sub puternica acţiune a vinciului de ancora. Ancorele ţinură bine şi nu se smulseră.

Trebuiau să reuşească din moment în moment. Mareea înaltă nu durează decît cîteva minute. Nivelul apei nu putea întîrzia să coboare, de aceea călătorii îşi îndoiră sforţările. Vîntul bătea cu putere şi alătura cele două pînze de catarg. Simţiră cîteva zguduiri. Bricul păru aproape să se ridice. Poate un braţ mai mult ar fi fost de ajuns pentru a-l smulge din bancul de nisip.

— Helena ! Mary ! strigă Glenarvan.

Cele două femei veniră să-şi unească forţele cu cele ale tovarăşilor lor.

Se auzi un ultim zgomot al roţii cu clinchet.

Dar aceasta fu totul. Bricul nu se mişcă. Încercarea nu reuşise. Refluxul începea şi fu evident că, chiar cu ajutorul vîntului şi al mării, acest echipaj redus nu-şi putea despotmoli vasul.

ÎN CARE CANIBALISMUL ESTE TRATAT ÎN MOD TEORETIC

Primul mijloc de salvare încercat de John Mangles dăduse greş. Trebuiau, fără întîrziere, să recurgă la un al doilea. Era evident că *Macquarie* nu putea fi despotmolită şi nu mai puţin evident că singurul lucru de făcut era să părăsească vasul. Să aştepte la bord ajutoare întîmplătoare ar fi fost o nesocotinţă şi o nebunie. Mai înainte de sosirea foarte puţin probabilă a unei nave la locul naufragiului, *Macquarie* s-ar fi sfărîmat în bucăţi. Viitoarea furtună sau numai o mare ceva mai agitată de vînturile din larg l-ar fi rostogolit pe nisip, l-ar fi sfărîmat, l-ar fi îmbucătăţit şi i-ar fi împrăştiat sfărîmăturile. Înainte însă de această distrugere inevitabilă, John voia să ajungă la uscat.

Propuse deci să construiască o plută destul de solidă pentru a putea duce pe coasta Zeelandei pasagerii şi o suficientă cantitate de merinde.

Nu era timp de vorbit, ci de trecut la fapte. Lucrările fură începute şi erau foarte înaintate, cînd, din cauza întunericului, fu nevoie să se întrerupă.

Către opt seara, după cină, în timp ce lady Helena şi Mary Grant se odihneau pe paturile lor din cabină, Paganel şi amicii săi discutau, plimbîndu-se pe puntea bricului. Robert nu voise să-i părăsească. Acest copil viteaz asculta cu atenţie, gata întotdeauna să-şi ofere serviciile, pregătit pentru orice acţiune, oricît de periculoasă ar fi fost ea.

Paganel îl întrebă pe John Mangles dacă pluta nu putea să urmeze coasta pînă la Auckland, în loc să debarce pasagerii pe ţărm.

John răspunse să navigaţia era imposibilă cu un mijloc de transport atît de primitiv.

— Şi ceea ce noi nu putem încerca pe plută, s-ar fi putut face cu barca de salvare a bricului ? întrebă Paganel.

— Da, la nevoie — răspunse John Mangles — dar cu condiţia să se navigheze ziua şi să se ancoreze noaptea.

— Prin urmare, ticăloşii care ne-au părăsit...

— Erau beţi — răspunse John Mangles — şi pe întunericul acela adînc, tare mi-e teamă să nu fi plătit cu viaţa fuga lor laşă.

— Cu atît mai rău şi pentru ei, şi pentru noi — răspunse Paganel — căci această barcă ne-ar fi fost destul de folositoare.

— Ce să facem, Paganel ? spuse Glenarvan. Şi pluta ne va duce la ţărm.

— Tocmai asta aş fi vrut să evit — răspunse geograful.

— Ei ! O călătorie de douăzeci de mile cel mult ! După cele ce am îndurat în pampas şi de-a lungul Australiei, ce poate să ne mai sperie pe noi, nişte oameni obişnuiţi cu oboseala ?

— Prieteni — răspunse Paganel — nu pun la îndoială nici curajul, nici îndrăzneala tovarăşilor noştri. Douăzeci de mile ! Asta nu înseamnă nimic în orice altă ţară, afară de Noua Zeelandă. Să nu mă socotiţi lipsit de îndrăzneală. Eu cel dintîi v-am tot tîrît de-a lungul Americii şi de-a lungul Australiei. Dar acum, vă repet, orice este mai bine decît să ne aventurăm în această ţară primejdioasă.

— Orice este mai bine decît să te expui la pieire sigură pe o navă eşuată — spuse şi John Mangles.

— Dar de ce trebuie să ne temem atît de Noua Zeelandă ? întrebă Glenarvan.

— Indigenii — răspunse Paganel.

— Indigenii ! replică Glenarvan. Nu-i putem evita mergînd de-a lungul coastei ? De altfel, un atac al cîtorva băştinaşi nu cred să constituie o problemă pentru zece europeni bine înarmaţi şi hotărîţi să se apere.

— Te înşeli — răspunse Paganel ridicînd capul — neozeelandezii formează triburi de temut, care luptă împotriva dominaţiei engleze, se ridică contra cotropitorilor, îi înving adesea şi îi şi mănîncă.

— Canibali ! strigă Robert. Canibali !

Apoi îl auziră şoptind aceste cuvinte :

— Sora mea ! Doamna Helena !

— Nu-ţi fie teamă, copilul meu ! răspunse Glenarvan pentru a-l linişti pe băiat. Prietenul nostru Paganel exagerează !

— Nu exagerez nimic — răspunse Paganel. Robert a arătat că e un bărbat şi de aceea eu îl tratez ca pe un bărbat, neascunzîndu-i adevărul. Neozeelandezii sînt cei mai cruzi, ca să nu zicem cei mai lacomi dintre antropofagi. Războiul e pentru ei doar o vînătoare după acel vînat gustos care se cheamă om şi trebuie să mărturisim că e singurul război logic. Europenii îşi omoară duşmanii şi îi îngroapă. Sălbaticii îşi omoară duşmanii şi îi mănîncă şi, după cum foarte bine a spus compatriotul meu Toussenel, nu e o crimă mai mare să frigi un om după ce a murit, decît să-l omori cînd el vrea să trăiască.

— Paganel — răspunse maiorul — sînt multe de spus despre aceasta, dar acum nu este momentul. Logic sau nelogic, noi nu vrem să fim mîncaţi. Dar cum se face că aceste obiceiuri de antropofagie nu au fost distruse de creştinism ?

— Credeţi că toţi neozeelandezii sînt creştini ? replică Paganel. E doar o mică minoritate şi misionarii înşişi sînt încă adesea victimele acestor sălbatici. Anul trecut reverendul Walkner a fost torturat cu o înfiorătoare cruzime. Maorii l-au spînzurat. Femeile i-au scos ochii ; i-au băut sîngele şi i-au mîncat creierul. Şi această crimă a avut loc la Opotiki, la cîteva leghe numai de Auckland, cum s-ar zice sub ochii autorităţilor britanice. Să ştiţi, prieteni, că trebuiesc secole întregi ca să se schimbe natura omenească. Maorii au să rămînă încă multă vreme canibali. Toată istoria lor e presărată cu astfel de fapte. Cîte echipaje nu au masacrat şi devorat, de la mateloţii lui Tasman pînă la marinarii de pe *Hawes !* Şi nu carnea oamenilor albi le-a deschis acest gust. Cu mult înainte de venirea europenilor, neozeelandezii îşi satisfăceau lăcomia prin uciderea altor oameni. Numeroşi călători care au trăit în mijlocul lor au asistat la asemenea ospeţe canibalice, unde se serveau comesenilor mîncăruri dintre cele mai alese, cum ar fi carne de femeie sau de copil.

— Ei, lasă poveştile astea — zise maiorul — le-a mai înflorit şi imaginaţia călătorilor ! Fiecăruia îi place să se laude cu ţinuturile sălbatice din care a scăpat şi cu stomacul indigenilor de care era gata să fie mistuit !

— Chiar admiţînd că este exagerat — răspunse Paganel — totuşi există mărturia unor oameni demni de încredere, cum sînt misionarii Kendall, Mardsen, căpitanii Dillon, d'Urville, Laplace şi alţii şi eu nu pot să nu cred în povestirile lor. Zeelandezii sînt cruzi din fire. La moartea şefilor lor sacrifică vieţi omeneşti, crezînd că prin aceste sacrificii micşorează

mînia defunctului, care ar putea să lovească în cei vii și că în același timp îi oferă servitori pentru viața cealaltă. Dar cum ei îi mănîncă pe acești servitori după ce i-au masacrat, ești îndreptățit să crezi că la aceasta îi împinge mai mult stomacul decît superstiția.

— Cu toate acestea — spuse John Mangles — îmi închipui că și superstiția joacă un rol în scenele de canibalism. Și aceasta pentru că religia influențează asupra moravurilor.

— Bine, John — răspunse Paganel. Ridici problema grea a originei antropofagiei. Ce i-a împins adică pe oameni să se mănînce unii pe alții ? Religia ? Foamea ? Această discuție ar fi de prisos în acest moment. Pentru ce există canibalism ? Chestiunea nu a fost încă rezolvată, dar există ; fapt grav, de care avem destule motive să ne preocupăm.

Paganel spunea adevărul. Antropofagia a trecut în stare cronică în Noua Zeelandă ca și în insulele Fidji, sau în regiunea strîmtorii Torres. În aceste odioase obiceiuri, superstiția intervine evident, dar există canibali pentru că există perioade în care vînatul este rar și foamea mare. Sălbaticii au început să mănînce carnea omenească pentru a-și potoli foamea. Apoi, preoții au reglementat și au sanctificat aceste groaznice obiceiuri. Prînzul a devenit astfel ceremonie. Iată explicația.

De altfel, pentru maori, nimic nu e mai firesc decît să se mănînce unii pe alții. Misionarii i-au întrebat adesea despre motivele pentru care se mănîncă unii pe alții. La aceste întrebări, șefii triburilor au răspuns că peștii mănîncă alți pești, cîinii mănîncă oameni, oamenii mănîncă și ei cîini, iar cîinii se mănîncă între ei. În însăși teogonia lor, legenda povestește că un zeu a mîncat pe un altul. Cu asemenea precedent, cum să reziști ispitei de a mînca pe semenul tău ?

În plus, neozeelandezii pretind că devorînd un inamic mort, i se distruge sufletul. Astfel, toate calitățile lui spirituale, puterea, curajul, valoarea care sălășluiesc mai ales în creier sînt moștenite de cel care îl mănîncă. De aceea, la ospețele lor, creierul e considerat drept mîncarea cea mai aleasă.

Totuși, Paganel susținu, nu fără dreptate, că mai ales foamea ațîță la antropofagie. Nu numai pe sălbaticii din Oceania, ci și pe sălbaticii din Europa.

— Da — adăugă el — canibalismul a domnit multă vreme printre strămoșii popoarelor civilizate, și să nu luați aceasta în nume de rău, la scoțieni mai ales.

— Adevărat ? spuse Mac Nabbs.

— Da, maiorule — reluă Paganel. Cînd citești anumite pagini din Sfîntul Ieronim asupra atticolilor din Scoția, vei vedea ce trebuie să gîndești despre strămoșii dumitale. Și, fără a te duce dincolo de timpurile istorice, sub domnia reginei Elisabeta, în epoca în care Shakespeare se gîndea la al său Shylock, tîlharul scoțian Samuel Bean nu a fost executat pentru crimă de canibalism ? Ce motiv îl făcuse să mănînce carne omenească ? Religia ? Nu, foamea !

— Foamea ? întrebă John Mangles.

— Foamea — răspunse Paganel — în special necesitatea pentru carnivor de a-și reface carnea și sîngele prin azotul conținut în materiile animale. Cine vrea să fie puternic și activ trebuie să consume aceste alimente care refac mușchii. Atîta vreme cît maorii nu vor fi membri ai „Societății vegetarienilor", ei vor consuma carne și, drept carne, carne omenească.

— Pentru ce nu carne de animale ? răspunse Glenarvan.

— Pentru că nu au animale — îi explică Paganel — și trebuie să se știe asta, nu pentru a-i scuza, ci pentru a explica obiceiurile lor de canibalism. Patrupedele, păsările chiar, sînt rare în această țară puțin ospitalieră. Astfel, maorii, încă din vremuri vechi, s-au hrănit cu carne omenească. Sînt chiar „anotimpuri pentru mîncat oameni", după cum în țările civilizate sînt anotimpuri pentru vînătoare. Atunci încep marile hăituieli după vînat, adică marile războaie și populații întregi sînt servite pe masa învingătorilor.

— Așadar, Paganel — zise Glenarvan — după dumneata antropofagia nu va dispare decît în ziua cînd oile, boii și porcii vor mișuna prin preriile Noii Zeelande.

— Evident, dragul meu, și o să mai trebuiască mulți ani pînă cînd maorii se vor dezobișnui de carnea zeelandeză, pe care o preferă oricărei alta ; e normal ca fiii să aibă aceleași gusturi ca și părinții lor. După cum spun ei, carnea asta ar avea gustul cărnii de porc, cu o savoare în plus. Cît despre carnea albă, le place mai puțin, deoarece albii pun sare în alimente și

aceasta dă cărnii un gust deosebit, puţin apreciat de gastronomii cunoscători.

— Au gusturi rafinate ! zise maiorul. Dar carnea asta, fie ea albă sau neagră, o mănîncă crudă sau friptă ?

— Ce vă mai interesează asta, domnule Mac Nabbs ? se miră Robert.

— Cum să nu mă intereseze, băiete ! răspunse cu multă seriozitate maiorul. Dacă trebuie să sfîrşesc în dinţii unui antropofag, aş prefera să fiu fript !

— De ce ?

— Ca să fiu sigur că nu mă vor mînca de viu.

— Bine, maiorule, dar dacă e vorba să fii fript de viu ?

— Adevărul e că n-aş schimba una cu alta nici pentru o jumătate de coroană.

— Oricum, Mac Nabbs, dacă asta poate să-ţi facă plăcere — adaugă Paganel — află că neozeelandezii nu mănîncă decît fripturi sau carne afumată. Sînt oameni evoluaţi. În ce mă priveşte, ideea de a fi mîncat nu-mi este prea plăcută. Să-ţi termini existenţa în stomacul unui canibal e dezgustător.

— În fine, din toate acestea — zise John Mangles — rezultă că nu trebuie să cădem în mîinile lor.

— Da, noi sperăm — răspunse Paganel — dar ascultaţi ce vă spun eu : un sălbatic care a prins gustul cărnii de om va renunţa cu greu la ea. Judecaţi voi înşivă după aceste două fapte.

— Să le auzim — zise Glenarvan.

— Primul este raportat în Analele Societăţii Iezuiţilor din Brazilia. Un misionar întîlni într-o zi o bătrînă braziliană foarte bolnavă. Nu mai avea de trăit decît cîteva zile. Iezuitul îi predică adevărurile religiei creştine, pe care muribunda le acceptă fără cea mai mică împotrivire. Apoi, după ce-i oferise hrană sufletească, se gîndi să-i hrănească şi trupul şi îi oferi adeptei sale cîteva bunătăţi europene. — „Vai de mine — răspunse bătrîna — stomacul meu nu poate suporta nici un fel de mîncare. Numai de un singur lucru mi-e poftă, dar, din păcate, nimeni aici n-are de unde să-mi aducă aşa ceva". — „Ce-ai vrea să mănînci ?" întrebă iezuitul. — „Ah, fiule, aş vrea să mănînc o mînă de copil ! Ce-aş mai roade la oscioarele lui !"

— Oare or fi aşa de bune ? întrebă Robert.

— A doua poveste o să-ţi dea răspunsul la întrebarea ta — continuă Paganel. Într-o zi, un misionar îl mustra pe un canibal pentru obiceiul groaznic şi potrivnic legilor lui Dumnezeu de a-i mînca pe semenii săi. — „Şi pe deasupra, trebuie să fie şi rea la gust !" adăugă el. — „Ah, părinte — răspunse sălbaticul, aruncînd o privire lacomă către misionar — n-aveţi decît să spuneţi că e oprit de Dumnezeu, dar nu spuneţi că nu-i bună ! Dac-aţi fi gustat şi dumneavoastră !..."

CAPITOLUL VII

CĂLĂTORII ACOSTEAZĂ ÎN SFÎRŞIT LA ŢĂRMUL DE CARE AR FI TREBUIT SĂ SE FEREASCĂ

Cele povestite de Paganel erau adevărate. Faptul că neozeelandezii erau primejdioşi nu putea fi pus la îndoială, şi debarcarea era de-a dreptul periculoasă. Dar de sute de ori mai mare să fi fost acest pericol şi tot trebuia înfruntat. John Mangles simţea nevoia să părăsească fără întîrziere acest vas ce era sortit unei distrugeri apropiate. Între două primejdii, dintre care una sigură, cealaltă numai probabilă, nu mai era posibilă nici o ezitare. Şi nu se prea puteau bizui pe norocul de a fi culeşi de vreo navă, *Macquarie* nu era pe drumul navelor ce se îndreptau spre Noua Zeelandă. Acestea merg sau mai la nord, la Auckland, sau mai la sud, la New Plymouth. Naufragiul se întîmplase tocmai între aceste două puncte, în partea pustie a ţărmurilor lui Ika-na-Maul. Coastă rea şi periculoasă. Vasele o evitau cu grijă. Dacă vîntul le aducea din întîmplare pe acolo, se îndepărtau imediat în mare grabă.

— Cînd pornim ? întrebă Glenarvan.

— Mîine dimineaţă, la ora zece — răspunse John Mangles. Mareea va începe să crească şi ne va duce la ţărm.

A doua zi, 5 februarie, la ora opt, pluta fu terminată. John pusese în realizarea ambarcaţiunii toată grija. Vela catargului care servise la scufundarea ancorelor nu putea să ajungă pen-

tru transportarea pasagerilor și a marinarilor. Trebuia un vehicul solid, cu cîrmă, capabil să reziste pe mare la o navigație de nouă mile. Numai catargele puteau procura materialele necesare pentru construcția lui.

Wilson și Mulrady porniră la lucru. Greementul fusese tăiat la înălțimea pînzelor și sub loviturile de topor, marele catarg, lovit la bază, căzu peste parapetul tribordului, care pîrîi sub greutatea lui. *Macquarie* se găsi acum despuiat ca un ponton.

Coloana, arborele și arboretul fură tăiate cu ferăstrăul în bucăți potrivite. Principalele piese ale plutei pluteau. Le îmbinară cu sfărîmăturile catargului mare și toate fură legate de o duzină de butoaie goale, care trebuiau să țină ambarcațiunea deasupra apei.

Pe această primă temelie, bine îmbinată, Wilson pusese un fel de dușumea cu spații libere, făcută din grătarele ce acopereau scările de pe puntea care ducea înăuntrul vasului. Valurile puteau deci să treacă pe plută, fără să rămînă pe ea și pasagerii puteau fi feriți astfel de umezeală. De altfel, butoaiele de apă, solid prinse, formau un fel de brîu circular, care apăra puntea de talazurile mari.

În acea dimineață, John, constatînd că vîntul e favorabil, puse să se instaleze în mijlocul ambarcațiunii, în chip de catarg, verga rîndunicii. Fu susținută de odgoane și prevăzută cu o pînză improvizată. O vîslă lată permitea cîrmuirea ambarcațiunii, dacă vîntul i-ar fi dat o viteză suficientă.

Pluta, construită în cele mai bune condiții, putea să reziste zguduirilor valurilor. Dar va putea fi oare condusă ? Va putea atinge coasta dacă vîntul se va schimba ? Aceasta era întrebarea. La ora nouă începu încărcarea.

Mai întîi fură îmbarcate merindele în cantitate suficientă, pentru a ajunge pînă la Auckland, căci nu trebuiau să se bizuie pe produsele acestui pămînt sterp.

Bucătăria specială a lui Olbinett oferi ceva carne conservată, rămasă din proviziile cumpărate pentru călătoria vasului *Macquarie*. Mai nimic însă. Trebuiră deci să ia din alimentele obișnuite de pe bord : pesmeți marinărești de proastă calitate și două butoaie de pește sărat. Olbinett era jenat de faptul că trebuie să recurgă la aceste alimente grosolane.

Proviziile fură depozitate în lăzi ermetic închise, apoi coborîte și legate cu puternice odgoane la baza catargului improvizat. Puseră de asemenea, la loc sigur, armele și munițiile. Din fericire, călătorii erau bine înarmați cu carabine și revolvere.

Fu debarcată și o ancoră pentru cazul cînd neputînd atinge țărmul în timpul unei singure maree, ar fi fost forțați să ancoreze în larg.

La ora zece, fluxul începu să se facă simțit. Briza sufla slab de la nord-vest. Ușoare valuri unduiau pe suprafața mării.

— Sîntem gata ? întrebă John Mangles.

— Totul este pregătit, căpitane — răspunse Wilson.

— Îmbarcarea ! comandă John.

Lady Helena și Mary Grant coborîră pe o scară grosolană de pilot și se așezară la piciorul catargului, pe lăzile de alimente, lîngă care veniră și tovarășii lor. Wilson luă în mînă cîrma. John se așeză la murele velei și Mulrady tăie legătura care ținea pluta lîngă bric.

Distanța pînă la țărm era destul de mică. O barcă mînată de vîsle bune ar fi străbătut cele nouă mile în vreo trei ore. Cu pluta, însă, era mai greu. Pînza fu desfășurată și ambarcațiunea porni în direcția țărmului, sub îndoita acțiune a mareei și a vîntului. Dacă vîntul ținea, puteau ajunge la țărm într-o singură maree. Dar dacă briza se liniștea, refluxul ar fi fost mai puternic și ar fi trebuit să ancoreze pentru a aștepta mareea următoare. Grea problemă ce nu înceta să-l preocupe pe John Mangles.

Spera cu toate acestea să reușească. Vîntul se întețea. Fluxul începînd la ora zece, trebuiau să acosteze la ora trei, căci era nevoie să arunce ancora sau să se lase tîrîți în larg de reflux.

Începutul traversării fu fericit. Puțin cîte puțin, vîrfurile negre ale stîncilor și covorul galben al bancurilor de nisip dispărură sub valuri și flux. Atenția și îndemînarea trebuiau dublate, pentru a evita stîncile submarine și a conduce o ambarcațiune care asculta greu de cîrmă și care putea fi deci ușor abătută din drum.

La amiază mai aveau încă cinci mile pînă la coastă. Cerul destul de senin permitea să se distingă principalele forme de relief ale coastei. În nord-est se ridica un munte înalt de două mii cincisute de picioare. Muntele se profila la orizont într-un cîmp ciudat și silueta se asemăna cu profilul unui cap de mai-

muţă ce se strîmbă, cu grumazul întors. Aceasta era Pirongia, situată exact, după hartă, pe paralela 38°.

La ora douăsprezece şi jumătate, Paganel observă că toate stîncile de la suprafaţa apei dispăruseră sub fluxul care creştea.

— Afară de una — răspunse lady Helena.

— Care, doamnă ? întrebă Paganel.

— Acolo — răspunse lady Helena, arătînd un punct negru la o milă depărtare.

— Într-adevăr — răspunse Paganel. Să-i însemnăm poziţia, pentru a nu da peste ea, căci mareea nu va întîrzia să a acopere.

— Este chiar în dreptul culmii de nord a muntelui — spuse John Mangles. Wilson, vezi să o ocoleşti.

— Da, căpitane — răspunse matelotul, apăsînd cu toată greutatea sa pe marea vîslă dinapoi.

Într-o jumătate de oră parcurseseră o jumătate de milă. Dar, lucru curios, punctul negru rămînea mereu deasupra valurilor.

John îl privea cu atenţie şi, pentru a-l observa mai bine, împrumută luneta de la Paganel.

— Nu este o stîncă — spuse el după un moment de cercetare. Este un obiect plutitor care urcă şi coboară o dată cu valurile.

— Nu este vreo bucată din catargul vasului nostru ? întrebă lady Helena.

— Nu — răspunse Glenarvan — nici o sfărîmătură n-ar fi putut ajunge atît de departe de vas.

— Aşteptaţi ! strigă John Mangles. O recunosc, este barca !

— Barca bricului ! spuse Glenarvan.

— Da, milord. Barca bricului, cu fundul în sus !

— Nenorociţii ! strigă lady Helena. S-au înecat !

— Da, milady — răspunse John Mangles — şi trebuiau să se înece, căci în mijlocul acestor stînci, pe o mare agitată şi pe un întuneric deplin, mergeau la o moarte sigură.

Cîteva clipe, pasagerii rămaseră tăcuţi. Priveau uşoara ambarcaţiune care se apropia. Fără îndoială că se răsturnase la patru mile de ţărm şi nici unul dintre cei care erau acolo nu se salvase.

— Barca ne-ar putea fi de folos — spuse Glenarvan.

— Aveţi dreptate — răspunse John Mangles. Îndreaptă-te spre ea, Wilson.

Direcţia plutei fu schimbată, dar briza deveni mai slabă din ce în ce şi ajunseră la ambarcaţiune abia după două ore.

Mulrady, aflat în faţă, pară izbitura şi barca răsturnată alunecă de-a lungul bordului.

— Goală ? întrebă John Mangles.

— Da, căpitane — răspunse marinarul — goală şi cu pereţii găuriţi. N-o vom putea folosi.

— Nu ne-ar putea totuşi servi la ceva ? întrebă Mac Nabbs.

— La nimic — răspunse John Mangles. Este o epavă bună de foc.

— Îmi pare rău — spuse Paganel — căci acest „you-you" ne-ar fi putut duce pînă la Auckland.

— Trebuie să ne resemnăm, domnule Paganel — vorbi John Mangles. De altfel, pe o mare aşa de agitată, prefer pluta noastră în locul acestei bărci costelive. N-a trebuit decît o slabă izbitură pentru a o face bucăţi ! Deci, milord, nu mai avem nimic de făcut aici.

— Putem pleca cînd vrei, John — spuse Glenarvan.

— La drum, Wilson — reluă tînărul căpitan. Spre ţărm !

Fluxul trebuia să crească timp de aproape încă o oră. Putură străbate o distanţă de două mile. Dar briza încetă aproape de tot şi păru chiar că are o anumită tendinţă de a bate dinspre uscat. Pluta rămase nemişcată. Curînd începu să se îndrepte spre larg, împinsă de reflux. John nu ezită nici o secundă.

— Ancorează ! strigă el.

Mulrady, pregătit pentru executarea acestui ordin, lăsă ancora să cadă la o adîncime de şapte metri. Strînseră pînza improvizată şi luară măsuri pentru o aşteptare mai îndelungată.

Mareea nu mai revenea înainte de ora două noaptea, dar fiindcă John Mangles nu voia să navigheze pe întuneric, pluta rămase ancorată pînă la ora cinci dimineaţa.

Hula destul de puternică ridica valurile şi părea că le duce spre ţărm, printr-o mişcare continuă. Aflînd că vor petrece întreaga noapte la bord, Glenarvan îl întrebă pe John de ce nu profită de valuri pentru a se apropia de coastă.

— Milord — răspunse tînărul căpitan — vă lăsați înșelați de o iluzie optică. Valurile nu merg, cu toate că dau această impresie. Este o legănare a moleculelor lichide. Nimic mai mult. Aruncați o bucată de lemn în mijlocul acestor valuri și veți vedea că va rămîne pe loc atîta timp cît refluxul nu se va face simțit. Nu ne mai rămîne decît să avem răbdare.

— Și să cinăm — adăugă maiorul.

Olbinett scoase dintr-o ladă cîteva bucăți de carne uscată și vreo zece-doisprezece pesmeți. Cu toate că cina era săracă, ea fu primită cu voie bună chiar de către călătoarele cărora mișcările neplăcute ale mării le cam tăiaseră pofta de mîncare. Într-adevăr, mișcările plutei ce ținea piept valurilor, zguduind cablul, erau de o violență obositoare. Ambarcațiunea, aruncată de colo pînă colo de talazuri scurte și neregulate părea că este izbită în mod continuu de creasta unei stînci submarine. Frînghia era întinsă la maximum și din jumătate în jumătate de oră, John o lăsa să se mai desfășoare cu un metru. Fără aceste măsuri de precauție, desigur că funia s-ar fi rupt și pluta lăsată în voia ei s-ar fi pierdut în larg.

Temerile lui John erau ușor de înțeles, căci sau parîma se putea rupe, sau ancora putea să se desprindă de fund. În ambele cazuri, primejdia era aceeași.

Noaptea se apropia. Discul soarelui ,turtit, roșu ca sîngele, dispărea la orizont. Ultimele fîșii de apă străluceau la asfințit și sclipeau ca niște pînze de argint lichid. În acea parte, totul era numai cer și apă, în afară de un punct foarte ușor de distins, carcasa vasului, nemișcată pe bancul de nisip.

Amurgul se lăsă repede. În curînd, uscatul care mărginea orizontul la est și nord se topi în noapte.

Nu putea fi o situație mai îngrijorătoare decît a acestor naufragiați pierduți în întuneric, pe o plută strîmtă. Unii ațipiră într-o amorțeală prielnică viselor rele. Cei mai mulți nu putură să doarmă nici măcar o oră. În zorii zilei, toți erau istoviți de oboseală.

O dată cu fluxul, vîntul începu dinspre larg. Era ora șase dimineața. Timpul trecea. John dădu dispoziții pentru întinderea pînzei. Ordonă ridicarea ancorei, care, sub zguduirile cablului, se înfipsese adînc în nisip. Fără cabestan, chiar cu scripetele pe care Wilson îl instală, îi fu imposibil să o smulgă.

O jumătate de oră încercă zadarnic.

John, nerăbdător să întindă pînza, tăie odgonul, părăsindu-și astfel ancora și luîndu-și orice posibilitate de ancorare în caz de nevoie, dacă mareea nu i-ar fi purtat pînă la țărm. Dar nu voia să întîrzie mai mult. Cu o lovitură de topor lăsă pluta în voia vîntului ; ajutată fiind de un curent prielnic, pluta înainta cu două noduri pe oră.

Pînza fu desfășurată. Plutea ușor spre uscatul care se estompa în mase cenușii pe cerul luminat de răsăritul soarelui. Stîncile fură ocolite cu îndemînare. Dar sub briza ce bătea dinspre larg, ambarcațiunea nu părea să se apropie de mal

Cîte greutăți pentru a atinge această Nouă Zeelandă, pe care era atît de periculos să acostezi !

Cu toate acestea, la ora nouă, uscatul se afla la mai puțin de o milă. Stîncile submarine ieșeau acum din apă ca niște țepi de arici. Trebuiau să găsească un loc prielnic de acostare. Briza se muie încetul cu încetul și apoi încetă. Pînza slăbită lovea catargul, clătinîndu-l. John puse să o strîngă. Pluta era împinsă spre țărm numai de flux. Fucuși [1] mari le întîrziau și mai mult înaintarea.

La ora zece, John se văzu aproape stînd pe loc, la șase sute de metri de țărm. Nu mai avea nici o ancoră de scufundat. Pluta urma deci să fie din nou împinsă spre larg de reflux. John, cu mîinile crispate, cu inima frămîntată de neliniște, aruncă o privire îngrozită spre țărmul la care nu puteau ajunge.

Din fericire — din fericire de astă dată — se produse o izbitură și pluta se opri deodată. Se împotmolise în timpul refluxului într-un banc de nisip, la cincizeci și cinci de metri departe de țărm.

Glenarvan, Robert, Wilson, Mulrady săriră în apă. Pluta fu fixată solid cu odgoane de stîncile din apropiere și călătoarele, purtate pe brațe, ajunseră pe uscat fără să-și fi udat nici măcar o cută a rochiilor. În curînd, cu toții, cu arme și merinde, puseră definitiv piciorul pe această temută coastă a Noii Zeelande.

[1] Plantă marină din familia algelor.

CAPITOLUL VIII

EVENIMENTELE LA ZI ÎN ŢARA ÎN CARE SE AFLAU CĂLĂTORII

Glenarvan ar fi voit, fără a mai pierde o clipă, să se îndrepte spre Auckland de-a lungul coastei. Dar, chiar de dimineaţă, cerul se acoperise cu nori grei şi, către ora unsprezece, după debarcare, vaporii se transformară într-o ploaie puternică. De aici imposibilitatea de a porni şi necesitatea de a căuta un adăpost.

Wilson descoperi la timp o grotă săpată de mare în rocile de bazalt ale ţărmului. Călătorii se refugiară acolo, cu armele şi proviziile lor. Găsiră înăuntru o întreagă recoltă de iarbă de mare, îngrămădită de valuri şi uscată între timp. Era un aşternut natural, pe care îl întrebuinţară cum putură mai bine. Îngrămădiră la intrarea peşterii cîteva bucăţi de lemn pe care le aprinseră şi fiecare se putu astfel zvînta.

John spera ca durata acestei ploi diluviene să fie în raport invers cu tăria ei. Dar nu fu tocmai aşa. Trecură ore întregi fără ca cerul să se limpezească cîtuşi de puţin. Către amiază, vijelia spori şi mai mult. Această piedică ar fi scos din sărite pe cel mai răbdător om. Dar ce puteau face ? Ar fi fost o nebunie să porneşti fără vreun vas rezistent, pe o asemenea furtună. De altfel ,numai cîteva zile ar fi fost suficiente spre a ajunge la Auckland şi, dacă nu interveneau indigenii, o întîrziere de douăsprezece ore nu putea să dăuneze cu nimic expediţiei.

În timpul acestei opriri forţate, conversaţia se abătu asupra incidentelor din războiul al cărui teatru era Noua Zeelandă. Dar, pentru a înţelege şi judeca gravitatea împrejurărilor în mijlocul cărora se găseau aruncaţi naufragiaţii de pe *Macquarie*, trebuie să cunoaştem istoricul luptei care însîngera atunci insula Ika-na-Maul.

De la sosirea lui Abel Tasman în strîmtoarea Cook, la 16 decembrie 1642, neozeelandezii, adesea vizitaţi de corăbiile europene ,rămăseseră liberi în insulele lor independente. Numai misionarii, stabiliţi în diverse puncte, aduceau acestor ţinuturi noi binefacerile civilizaţiei şi unii dintre ei, mai ales

anglicanii, îi pregăteau pe şefii zeelandezi să se supună Angliei. Aceştia, cu dibăcie înşelaţi, semnară o scrisoare adresată reginei Victoria, prin care îi cereau protecţie. Dar cei mai clarvăzători presimţiră prostia acestei intervenţii, şi unul dintre ei, după ce aplică pe scrisoare imaginea tatuajului său, spuse aceste profetice cuvinte : „Din acest moment ne-am pierdut ţara ; ea nu mai este a noastră. În curînd, străinul va veni să pună mîna pe ea şi noi vom fi robii lui".

Într-adevăr, la 29 ianuarie 1840, coverta *Herald* sosea în Golful Insulelor, la nord de Ika-na-Maul. Căpitanul de vas Hobson debarcă în satul Korora-Reka. Toţi locuitorii fură invitaţi să vină în biserica protestantă. Aci se dădu citire împuternicirii pe care căpitanul Hobson o primise de la regina Angliei.

La 5 ianuarie următor, principalii şefi zeelandezi fură chemaţi la rezidentul englez, în satul Paia. Căpitanul Hobson căuta să obţină supunerea lor, spunîndu-le că regina trimisese trupe şi vase pentru a-i proteja, că drepturile lor vor fi garantate şi că libertatea lor rămîne neştirbită. Totuşi, proprietăţile lor trebuiau să aparţină reginei Victoria, căreia ei erau obligaţi să le vîndă.

Majoritatea şefilor, găsind protecţia prea scumpă, refuzară să consimtă la aceasta. Dar promisiunile şi darurile avură mai multă putere asupra lor decît marile cuvinte ale căpitanului Hobson şi luarea în posesie fu astfel îndeplinită.

Dar ce se mai întîmplase pe urmă, din acest an 1840 pînă în ziua cînd *Duncan*-ul părăsise golful Clyde ? Nimic care să nu fie ştiut de Paganel, gata să povestească totul tovarăşilor săi.

— Doamnă — răspunse el la întrebările Helenei — vă voi repeta ceea ce am avut prilejul să vă mai spun, anume că neozeelandezii formează o populaţie curajoasă, care, după ce a cedat într-un moment, rezistă pas cu pas cotropirii englezeşti. Triburile de maori sînt organizate ca vechile clanuri ale Scoţiei. Cîteva mari familii recunosc un şef care de obicei ţine ca toţi ceilalţi să-i acorde un mare respect. Oamenii acestei rase sînt mîndri şi viteji, unii din ei înalţi, cu părul întins, asemănător maltezilor sau evreilor din Bagdad, ceilalţi mai scunzi, îndesaţi, asemănători cu mulatrii. Toţi însă sînt robuşti, dispreţuitori şi războinici. Au avut un şef vestit, numit Hiht, un

adevărat Vercingetorix. Nu vă veţi mira deci dacă războiul cu englezii nu se mai sfîrşeşte pe insula Ika-na-Maul, căci aici se află vestitul trib Waikato, pe care William Thompson îl îndeamnă să lupte pentru apărarea pămînturilor lor.

— Dar englezii — întrebă John Mangles — nu sînt oare stăpîni pe principalele puncte ale Noii Zeelande ?

— Fără îndoială, dragul meu John — răspunse Paganel. După ce căpitanul Hobson a devenit guvernator al insulei, s-au fondat încetul cu încetul, între anii 1840 şi 1862, nouă colonii în cele mai prielnice puncte ale ţinutului ; patru în insula de nord, provinciile Auckland, Taranski, Wellington şi Hawkes-Bay, cinci în insula de sud : provinciile Nelson, Marlborough, Canterbury, Otago şi Southland, care aveau la 30 iunie 1864 o populaţie totală de o sută optzeci de mii trei sute patruzeci şi şase de locuitori. Se ridicară în toate părţile importante oraşe comerciale. Cînd vom ajunge la Auckland veţi putea să admiraţi fără nici o rezervă acest Corint al sudului, care domină un istm strîmt, aruncat ca o punte peste Oceanul Pacific şi care numără pînă acum douăsprezece mii de locuitori. La vest, New-Plymouth ; la est, Ahuhiri ; la sud, Wellington. Sînt oraşe înfloritoare şi pline de viaţă. În insula Tawai-Punamu nu veţi şti ce să admiraţi mai mult între Nelson, această grădină a Noii Zeelande, Picton pe strîmtoarea lui Cook, Christchurch, Invercargill şi Dunedin în bogata provincie Otago, unde mişună căutătorii de aur veniţi din lumea întreagă. Şi remarcaţi că nu este vorba aici de reuniunea mai multor bordeie păcătoase, de o aglomerare de familii sălbatice, ci de oraşe adevărate, cu porturi, catedrale, bănci, docuri, grădini botanice, muzee de istorie naturală, societăţi de aclimatizare, jurnale, spitale, instituţii de binefacere, institute de filozofie, cluburi, societăţi corale, teatre şi palate de expoziţie universală, nici mai mult nici mai puţin ca la Paris sau Londra ! Şi dacă memoria îmi este credincioasă, în 1865, chiar în acest an, şi poate chiar în momentul cînd vă vorbesc sînt expuse în ţara aceasta de antropofagi produsele industriale ale lumii întregi.

— Cum, deşi se face război cu indigenii ? întrebă lady Helena.

— Englezilor, doamnă, nu le pasă prea mult de un război — răspunse Paganel. Se luptă şi în acelaşi timp face şi expoziţii. Asta nu-i deranjează cîtuşi de puţin. Construiesc chiar căi ferate, sub focurile de puşcă ale neozeelandezilor. În provincia Auckland, linia ferată către Drury şi cea către Mere-Mere trec prin principalele puncte ocupate de răsculaţi. Probabil că mecanicii şi fochiştii trebuie să tragă şi focuri de armă, în timp ce conduc trenul.

— Dar care este situaţia acestui război care nu se mai termină ? întrebă John Mangles.

— Iată şase luni de cînd am părăsit Europa — răspunse Paganel. Nu pot şti ce s-a mai întîmplat după plecarea noastră, în afară de cîteva fapte pe care le-am citit în jurnalele din Maryboroug şi din Seymour în timpul traversării Australiei. În acel timp se băteau cu înverşunare în insula Ika-na-Maul.

— Şi cînd a început acest război ? spuse Mary Grant.

— Vrei să spui „reînceput", draga mea miss — răspunse Paganel — căci prima răscoală a avut loc în 1845. Războiul a început către sfîrşitul lui 1863, dar maorii se pregăteau să scuture jugul dominaţiei engleze cu mult mai înainte. Partidul naţional al indigenilor întreţinea o vie propagandă pentru a ajunge la alegerea unui şef maor. Ei voiau să aleagă rege pe bătrînul Potato, iar satul său situat între fluviile Waikato şi Waipa să devină capitala noului regat. Acest Potato nu era decît un bătrîn, mai mult viclean decît îndrăzneţ, dar el avea un prim-ministru energic şi inteligent un descendent al tribului Ngatihahuas, care înainte de ocupaţia străină locuia pe istmul Auckland. Acest ministru, numit William Thompson, deveni sufletul războiului de independenţă. El organiză cu pricepere trupele de maori. Sub îndemnul său, un şef din Taranaki reuşi să adune toate triburile dezmembrate în vederea aceluiaşi scop ; un alt şef din Waikato formă asociaţia „Land-League" [1], o adevărată ligă a binelui public, destinată să împiedice pe indigeni să-şi vîndă pămînturile guvernului englez. Jurnalele britanice începură să dea pe faţă aceste simptome alarmante şi guvernul se îngrijoră serios de activitatea acestei „Land-League". Pe scurt, spiritele erau puse în mişcare, mina gata să explodeze. Nu lipsea decît scînteia sau mai curînd ciocnirea celor două interese.

— Şi această ciocnire... întrebă Glenarvan.

[1] Land — ţară, league — alianţă, în limba engleză — alianţa ţării.

— Avu loc în anul 1860 — răspunse Paganel — în provincia Taranaki, pe coasta de sud-vest a insulei Ika-na-Maul. Un indigen avea vreo şase sute de pogoane de pămînt în apropierea lui New-Plymouth. Îl vîndu guvernului englez. Dar cînd hotarnicii se prezentară pentru măsurarea terenului vîndut, şeful Kingi protestă şi în luna martie ridică pe cele şase sute de pogoane în litigiu o tabără înconjurată de îngrădituri înalte şi puternice. Cîteva zile mai tîrziu, colonelul Gold, în fruntea trupelor sale, cuceri această tabără. În aceeaşi zi fu tras primul foc al războiului naţional.

— Sînt numeroşi maorii ? întrebă John Mangles.

— Această populaţie a fost destul de redusă de un secol încoace — răspunse geograful. În 1769 Cook a apreciat-o la patru sute de mii de locuitori. În 1845, recensămîntul Protectoratului indigen o coborî la o sută nouă mii. Masacrele civilizatorilor, bolile şi alcoolul i-au decimat însă ; dar în cele două insule rămîn încă nouăzeci de mii de băştinaşi, dintre care treizeci de mii de războinici, care vor ţine mult timp piept trupelor europene.

— A reuşit pînă astăzi revolta ? întrebă lady Helena.

— Da, doamnă, şi înşişi englezii au admirat adesea curajul neozeelandezilor. Aceştia fac un război de partizani. Hărţuiesc, se aruncă asupra micilor detaşamente, jefuiesc domeniile coloniştilor. Generalul Cameron nu prea se simţea bine în aceste campanii, în care trebuia să răscolească toate tufişurile. În 1863, după o lungă şi sîngeroasă luptă, maorii au ocupat o întinsă poziţie fortificată în partea muntoasă a lui Waikato, la capătul unui şir de dealuri abrupte, înconjurate de trei linii de apărare. Preoţii lor au chemat întreaga populaţie indigenă să-şi apere ţara şi să lupte pentru exterminarea albilor nepofitiţi, „pakeki“ [1], cum îi numesc ei. Trei mii de oameni se pregăteau de luptă sub ordinele generalului Cameron. După uciderea căpitanului Sprent li se ordonase să nu-i cruţe de loc pe maori. Avură loc bătălii sîngeroase. Cîteva durară chiar nouăsprezece ore, fără ca maorii să cedeze tunurilor europene. Îndrăzneţul trib Waikato, sub ordinele lui William Thompson, forma nucleul armatei independente. Acest general indigen comanda la început două mii cinci sute de războinici, mai tîrziu

[1] Europeni. (N. A.)

opt mii. Supuşii căpeteniilor Shongi şi Heki, doi şefi de temut, îi veniră în ajutor. Femeile luară parte şi ele la acest război, suferind cele mai cumplite lipsuri. Dar cel ce are dreptate nu are totdeauna şi armele cele mai bune. După lupte grele, generalul Cameron reuşi să supună districtul Waikato, dar nu găsi decît un ţinut pustiu : maorii fugiseră în toate părţile. Se petrecură admirabile fapte de vitejie. Patru sute de maori închişi în fortăreaţa Orakan, asediaţi de o mie de englezi sub ordinele generalului Carey, fără hrană şi fără apă, refuzară să se predea. Apoi, într-o zi, în plină amiază, ei îşi croiră drum prin al patruzecilea regiment care fu decimat şi se refugiară în regiunile mlăştinoase.

— Şi supunerea districtului Waikato a pus capăt acestui război sîngeros ? întrebă John Mangles.

— Nu, prietene — răspunse Paganel. Englezii au hotărît să pornească asupra provinciei Taranakai şi să asedieze Mataitawa, fortăreaţa lui William Thompson. Nu o vor cuceri însă decît cu mari pierderi. În momentul în care părăseam Parisul, am auzit că guvernatorul şi generalul acceptaseră supunerea tribului Taragana şi că le lăsau trei sferturi din pămînturile lor. Se spunea de asemenea că principalul şef al rebelilor, William Thompson, se gîndea să se predea, dar jurnalele australiene n-au confirmat această ştire ; dimpotrivă. Este deci probabil ca în acest moment rezistenţa să se organizeze cu o putere sporită.

— Şi după părerea dumitale, Paganel — spuse Glenarvan — teatrul de luptă acum e în provinciile Taranakai şi Auckland ?

— Aşa cred.

— Chiar această provincie în care ne-a aruncat naufragiul lui *Macquarie* ?

— Întocmai. Noi am pus piciorul pe pămînt la cîteva mile mai sus de portul Kawhia, unde cred că fîlfîie încă steagul naţional al maorilor.

— Atunci ar fi bine să urcăm către nord — spuse Glenarvan.

— Într-adevăr, ar fi mai bine — se învoi Paganel. Neozeelandezii sînt porniţi împotriva europenilor şi mai ales contra englezilor. Este bine deci să evităm o întîlnire cu dînşii.

— Poate vom întîlni vreun detaşament de trupe europene ? spuse lady Helena. Ar fi un mare noroc.

— S-ar putea, doamnă — răspunse Paganel — dar eu nu sper. Detașamentele izolate nu se pot aventura în cîmpii, cînd cel mai mic tufiș, cel mai firav mărăciniș poate ascunde un pușcaș îndemînatic. Nu pun bază de loc pe o escortă de soldați din al patruzecilea regiment. Cîteva misiuni s-au stabilit însă pe coasta de vest, pe care o vom urma și vom putea parcurge ușor etapele de la una la alta, pînă la Auckland. Mă gîndesc să urmăm drumul pe care l-a parcurs și Hochstetter, adică urmînd cursul lui Waikato.

— Acesta era un călător, domnule Paganel? întrebă Robert Grant.

— Da, băiatule, era un membru al Comisiei științifice îmbarcate în anul 1858 pe bordul fregatei austriace *Novara*, pentru o călătorie în jurul lumii.

— Domnule Paganel — întrebă Robert, ai cărui ochi se aprindeau la gîndul marilor expediții geografice — Noua Zeelandă are călători celebri ca Burke și Stuart în Australia?

— Cîțiva, copile, ca doctorul Hooker, profesorul Brizard, naturaliștii Dieffenbach și Julius Haast, dar cu toate că mulți dintre ei au plătit cu viața primejdioasa lor pasiune, sînt mai puțin cunoscuți decît călătorii australieni sau africani.

— Și dumneata cunoști povestea lor? întrebă tînărul Grant.

— Vezi bine, băiatul meu, și cum mi se pare că arzi de dorința să știi tot atît cît și mine, ți-o voi spune.

— Mulțumesc, domnule Paganel, vă ascult.

— Și noi de asemenea vă ascultăm — spuse lady Helena. Nu e prima oară cînd timpul rău ne silește să ne instruim. Vorbește pentru toată lumea, domnule Paganel.

— La ordinele dumneavoastră, doamnă — răspunse geograful — dar povestea mea nu va fi lungă. Nu e vorba aici de acei îndrăzneți descoperitori care luptau cot la cot cu minotaurul australian. Noua Zeelandă este o țară prea puțin întinsă pentru a se apăra contra cercetărilor omului. Eroii mei nu au fost călători propriu-zis, ci simpli turiști, victime ale celor mai prozaice accidente.

— Și cum se numesc? întrebă Mary Grant.

— Geometrul Witcombe și Charlton Howitt, acela care a găsit rămășițele lui Burke în memorabila expediție pe care v-am povestit-o în timpul popasului nostru de pe malul Wimerrei.

Witcombe și Howitt comandau fiecare două expediții în insula Tawai-Punamu. Amîndoi au plecat de la Christchurch în primele luni ale lui 1863, pentru a descoperi trecătorile existente în munții de la nordul provinciei Canterbury. Howitt, străbătînd lanțul de munți la granița de nord a provinciei, își stabili cartierul general pe lacul Brunner. Witcombe, dimpotrivă, găsi în valea Rakaia o trecere care ducea la est de muntele Tyndall. Witcombe avea ca tovarăș de drum pe Jacob Louper, care a publicat apoi în *Lyttleton-Times* povestea călătoriei și a catastrofei. După cîte îmi amintesc, la 22 aprilie 1863, cei doi exploratori se găseau la marginea unui ghețar de unde izvorăște Rakaia. Ei se suiră pînă în vîrful muntelui, căutînd noi treceri. A doua zi, Witcombe și Louper, sfîrșiți de oboseală și frig, poposiră pe zăpadă la patru mii de picioare deasupra nivelului mării. Timp de șapte zile rătăciră prin munți, prin fundul văilor, ai căror pereți abrupți nu le permiteau nici o ieșire. Adesea fără foc, uneori fără hrană, cu zahărul transformat în sirop, cu pesmeții într-o pastă umedă, cu hainele și cu păturile udate de ploaie, chinuiți de insecte, parcurgeau totuși în unele zile cîte trei mile, iar în altele abia cîștigau două sute de iarzi. În sfîrșit, la 29 aprilie, dădură peste o colibă de maori și în grădină găsiră cîteva grămăjoare de cartofi. Aceasta fu ultima masă pe care cei doi prieteni o luară împreună. Seara ajunseră la malul mării, aproape de gura fluviului Taramako. Trebuiau să treacă pe malul său drept pentru a se îndrepta spre nord, către fluviul Grey. Taramako era adînc și lat. Louper, după o oră de căutare, găsi două bărci stricate, pe care le repară și le legă una de alta. Către seară cei doi călători se îmbarcară. Dar abia ajunseră la mijlocul curentului și bărcile se și umplură de apă. Witcombe se aruncă înot și se întoarse către malul stîng. Jacob Louper, care nu știa să înoate, rămase agățat de barcă. Acest lucru l-a salvat, dar nu fără peripeții. Nenorocitul fu împins către stînci. Un prim talaz îl aruncă în fundul mării. Un al doilea îl aduse la suprafață și fu izbit de stînci. Noaptea era întunecoasă. Ploaia cădea în torente. Louper, cu trupul sîngerînd și umflat de apa mării, fu aruncat de colo pînă colo timp de mai multe ore. În sfîrșit, barca atinse uscatul și naufragiatul, în nesimțire, fu aruncat pe mal. A doua zi, în zori, se tîrî către un izvor și văzu că curentul îl purtase o milă de la locul de unde încer-

case să treacă fluviul. Se ridică, urmări coasta şi găsi în curînd pe nenorocitul Witcombe cu corpul şi capul scufundate în nămol. Era mort. Louper săpă cu mîinile o groapă în nisip şi înmormîntă cadavrul. Două zile mai tîrziu, aproape mort de foame, fu găsit de nişte maori ospitalieri, iar la 4 mai ajunse la lacul Brunner, la tabăra lui Charlton Howitt, care şase săptămîni mai tîrziu trebuia să piară la fel ca şi nenorocitul Witcombe.

— Într-adevăr — zise John Mangles — se pare că unele catastrofe se înlănţuie şi că un fel de legătură fatală se stabileşte între călători : moartea unuia o antrenează şi pe a celorlalţi.

— Ai dreptate, prietene John — răspunse Paganel — adesea am făcut această observaţie. Datorită cărei legi a solidarităţii, Howitt a ajuns să moară aproape în aceleaşi împrejurări ? Nimeni n-ar putea spune. Charlton Howitt fusese angajat de domnul Wyde, însărcinatul cu lucrări publice al guvernului ,pentru a trasa un drum practicabil de la cîmpiile Hurunui pînă la gura lui Taramako. Plecă la 1 ianuarie 1863, însoţit de cinci oameni. Se achită onorabil de misiunea sa şi un drum lung de patruzeci de mile fu deschis pînă la un punct greu de trecut al fluviului Taramako. Howitt se întoarse apoi la Christchurch şi în ciuda iernii care se apropia, ceru să continue lucrările. Wyde consimţi. Howitt plecă din nou să aprovizioneze tabăra pentru anotimpul cel rău. În acest timp îl întîlni pe Jacob Louper. La 27 iunie, Howitt şi doi din oamenii săi, Robert Little şi Henri Mullis, părăsiră tabăra. Traversară lacul Brunner. De atunci n-au mai fost văzuţi niciodată. Fragila lor barcă desfundată de apă fu regăsită mai tîrziu împotmolită pe coastă. Au fost căutaţi timp de nouă săptămîni, dar totul fu în zadar. Este evident că nenorociţii care nu ştiau să înoate se înecaseră în apele lacului.

— Dar pentru ce n-ar fi vii şi nevătămaţi, adăpostiţi de vreun trib zeelandez ? spuse lady Helena. Moartea lor nu a fost dovedită.

— Vai, nu, doamnă — răspunse Paganel — pentru că în luna august 1865, un an după catastrofă ,ei nu apăruseră încă... şi cînd a trecut un an de cînd n-ai mai apărut în această ţară înseamnă că eşti definitiv pierdut.

TREIZECI DE MILE SPRE NORD

La 7 februarie, la ora şase dimineaţa, Glenarvan dădu semnalul de plecare. În timpul nopţii ploaia încetase. Cerul, căptuşit cu mici nori cenuşii, oprea razele soarelui să ajungă pînă la pămînt. Temperatura potrivită le permitea să înfrunte oboselile unei călătorii în timpul zilei.

Paganel măsurase pe hartă distanţa între punctul Cahua şi Auckland ; era o călătorie de optzeci de mile, adică opt zile, parcurgînd cîte zece mile în douăzeci şi patru de ore. Dar, în loc să urmărească malul sinuos al mării, i se păru preferabil să ajungă la confluenţa lui Waikato cu Waipa, situată la treizeci de mile în dreptul satului Ngarnavahia. Pe acolo trece drumul, ca să nu zicem poteca *„overland mail track"*, drum care traversează o mare parte a insulei, de la Napier, pe golful Hawkes, pînă la Auckland. Astfel ar fi fost uşor să ajungă la Drury şi să se odihnească acolo, într-un excelent hotel pe care-l recomanda naturalistul Hochstetter şi pe care îl lăuda ca fiind excelent.

Călătorii, încărcaţi fiecare cu partea lor de merinde, porniră la drum pe malurile golfului Aotea. Din prudenţă, nu se depărtau unul de altul şi, cu carabinele încărcate, supravegheau mereu cîmpiile ce se întindeau spre est. Paganel, cu excelenta sa hartă în mînă, găsea o adevărată plăcere de artist să arate exactitatea celor mai mici detalii.

Aproape o zi întreagă mica trupă călcă pe un nisip compus din sfărîmături de cochilii bivalve sau din oase de sepie şi amestecat, într-o mare proporţie, cu peroxid şi protoxid de fier. Un magnet, apropiat de sol, s-ar fi acoperit îndată cu cristale strălucitoare.

Cîteva animale marine, nepăsătoare la apropierea călătorilor, se zbenguiau pe ţărmul mîngîiat de marea ce creştea. Focile, cu capetele lor rotunde, cu fruntea lată şi bombată, cu ochi expresivi, aveau o fizionomie blîndă şi chiar prietenoasă. Poveştile, poetizînd aceste curioase locuitoare ale valurilor, le transformaseră în încîntătoare sirene, cu toate că glasul lor nu era decît un mormăit, prea puţin melodios.

Aceste animale numeroase pe coastele Noii Zeelande se pescuiesc pentru grăsimea și pielea lor și sînt obiectul unui comerț activ.

Printre ele se găseau și trei sau patru elefanți de mare, de un albastru-cenușiu, lungi de douăzeci și cinci pînă la treizeci de picioare. Aceste enorme amfibii, întinse alene pe straturile groase de laminaria gigantică, își ridicau trompa și își mișcau, într-un fel de strîmbătură, mustățile lor lungi și întoarse, adevărați cîrlionți frizați. Robert privea încîntat această lume interesantă, cînd strigă deodată foarte surprins :

— Ia te uită ! Focile mănîncă pietre ! Și într-adevăr, cîteva din aceste animale înghițeau din pietrele de pe mal, cu o mare lăcomie.

— Chiar așa ! Desigur ! replică Paganel. Nu se poate nega că aceste animale pasc pietrele de pe malul mării.

— Ciudată hrană — spuse Robert — și foarte grea de mistuit !

— Dar, băiatul meu, ele înghit pietre nu pentru a se hrăni, ci pentru a se îngreuna. Este un mijloc prin care își măresc greutatea, putîndu-se duce astfel mai ușor la fundul apei. Odată revenite pe uscat, leapădă pietrele fără prea multă ceremonie. Le vei vedea îndată scufundîndu-se sub valuri.

Într-adevăr, vreo cinci-șase foci, îndeajuns de îngreunate, se tîrau, abia mișcîndu-se, de-a lungul malului și dispărură în apă. Glenarvan însă nu putea pierde timpul atît de prețios, pîndind întoarcerea lor, pentru a observa operația de ușurare și, spre marele regret al lui Paganel, marșul fu reluat.

La ora zece făcură haltă de prînz lîngă niște roci mari de bazalt, așezate ca dolmene celtice pe malul mării. Un banc de stridii le procură o mare cantitate de moluște. Stridiile erau mici și de un gust puțin plăcut. Dar, după sfatul lui Paganel, Olbinett le puse să se frigă pe jeratic și, astfel pregătite, se consumară repede cîteva duzini.

Popasul odată terminat continuară să meargă de-a lungul țărmului. Pe rocile sale dantelate, pe vîrful falezelor, se refugiase un întreg popor de păsări de mare, fregate, un soi de pelicani, goelanzi și imenși albatroși ,stînd ca împietriți pe vîrful ascuțit al stîncilor. Pînă la ora patru seara străbătuseră, fără greutate și oboseală, zece mile. Călătoarele cerură să se continue drumul pînă seara. În acel moment fură nevoiți să schimbe direcția drumului ; trebuiau ca, ocolind cîțiva munți care apăreau la nord, să intre în valea Waipa.

Terenul prezenta aspectul unor imense prerii, care se pierdeau în depărtare ; păreau să fie ușor de străbătut. Dar ajunși la marginea acestor cîmpii de verdeață, fură dezamăgiți. În loc de ierburi erau tufișuri dese cu flori mici, albe, amestecate cu înalte și nenumărate ferigi specifice vegetației Noii Zeelande. Trebuiră să-și croiască, cu mare greutate, un drum printre tulpinile lemnoase. Cu toate acestea, la ora opt seara, primele înălțimi ale Hakarihoata-Ranges fură ocolite și tabăra se organiză fără întîrziere.

După un drum de paisprezece mile, era permis să te gîndești la odihnă. De altminteri, cum nu aveau nici căruțe, nici cort, se hotărîră să doarmă sub uriașii pini de Norfolk. Păturile nu le lipseau și cu ele improvizară paturi.

Glenarvan luă măsuri de pază pentru noapte. Împreună cu tovarășii săi, bine înarmați, vegheară cîte doi ,pînă în zori. Foc nu aprinseră însă de loc. Aceste bariere incandescente sînt folositoare împotriva animalelor sălbatice, dar Noua Zeelandă nu are tigri, nici lei, nici urși și nici un alt animal primejdios. E adevărat că neozeelandezii îi înlocuiesc cu prisosință.

Pe scurt, noaptea fu bună, în afară de cîteva muște de nisip — „ngamu", în limba indigenă — ale căror înțepături sînt foarte neplăcute, și de o îndrăzneață familie de șoareci care, cu dinții lor puternici, roaseră sacii de provizii.

A doua zi, la 8 februarie, Paganel se deșteptă mai încrezător și aproape împăcat cu ținutul. Maorii, de care în special se temea, nu apăruseră. Mai mult, nu-l amenințaseră nici chiar în vis. Îi mărturisi lui Glenarvan întreaga sa satisfacție.

— Cred — spuse el — că această mică plimbare se va termina fără greutate. Desearӑ vom atinge confluența lui Waipa cu Waikato și acest punct odată trecut, o întîlnire cu indigenii nu mai este de temut pe drumul spre Auckland.

— Ce distanță mai avem de parcurs pentru a atinge confluența lui Waipa cu Waikato ? întrebă Glenarvan.

— Cincisprezece mile, aproape drumul pe care l-am făcut ieri.

— Vom întîrzia însă foarte mult, dacă aceste hățișuri nesfîrșite continuă să ne închidă drumul.

— Nu — răspunse Paganel — vom merge de-a lungul fluviului Waipa. Pe acolo nu va fi nici un obstacol, ci, din contră, un drum uşor.

— Să plecăm — spuse Glenarvan, cînd văzu călătoarele gata de drum.

În primele ore ale zilei, tuşifurile dese mai întîrziară încă marşul. Nici căruţa, nici caii n-ar fi putut trece pe unde trecuseră călătorii, aşa că vehiculul lor australian nu fu prea regretat. Pînă în ziua cînd drumuri carosabile vor pătrunde prin desişurile sale de arbuşti, Noua Zeelandă nu va putea fi străbătută decît de pietoni. Ferigile ,ale căror specii sînt nenumărate, iau parte cu aceeaşi îndîrjire, ca şi maorii, la apărarea teritoriului naţional.

Mica trupă întîmpină aici foarte multe greutăţi în străbaterea întinderilor pe care se ridicau dealurile Hakarihoata, dar înainte de amiază, ea atinse ţărmurile fluviului Waipa şi putură continua fără greutate, pe malul rîului, drumul către nord.

Era o vale minunată, tăiată de pîraie cu ape reci şi limpezi, curgînd zgomotos pe sub tufişuri. După botanistul Hooker, Noua Zeelandă a prezentat pînă acum două mii de specii de vegetale, dintre care cinci sute îi aparţin în mod special. Florile sînt rare pe aici, cu nuanţe şterse şi este o lipsă aproape absolută de plante animale. În schimb, se găsesc din abundenţă filicinee, graminee şi ombelifere.

Cîţiva arbori înalţi se ridicau ici şi colo. Aceşti arbori erau „metrosideros", cu flori stacojii, pini de Norfolk, un fel de chiparoşi „rimu", tot atît de trişti ca specia lor din Europa. Toţi arborii erau invadaţi de numeroase varietăţi de ferigi.

Între ramurile marilor arbori şi pe deasupra arbuştilor zburau şi ţipau cîţiva cacatoes, verdele „cacariki" cu dungi roşii sub gît, „tupo" gătit cu o frumoasă pereche de favoriţi negri, şi un fel de papagal mare cît o raţă, cu penele roşiatice şi cu aripile strălucitor colorate; naturaliştii l-au supranumit „Nestorul meridional".

Maiorul şi Robert, fără să se depărteze de tovarăşii lor, putură să împuşte cîteva becaţe şi potîrnichi care se adăposteau pe sub desişuri. Pentru a cîştiga timp, Olbinett începu să le jumulească din mers.

Paganel, mai puţin sensibil la calităţile nutritive ale vînatului, ar fi voit să pună mîna pe vreo pasăre specifică Noii Zeelande. Curiozitatea naturalistului frîna în el pofta de mîncare a călătorului. Memoria, dacă nu îl înşela, îi aducea în minte ciudatele forme ale „tui"-ului, cîteodată numit „zeflemistul", pentru felul său batjocoritor de a cîrîi şi cîteodată „popa", pentru că are un guler alb peste penele sale negre ca un antereu.

— Acest „tui" — spunea Paganel maiorului — ajunge atît de gras în timpul iernii, încît se îmbolnăveşte şi nici nu mai poate zbura. Atunci îşi sfîşie pieptul cu ciocul pentru a-şi smulge grăsimea înmagazinată şi a se face mai uşor. Nu ţi se pare ciudat, Mac Nabbs ?

— Atît de ciudat — răspunse maiorul — încît nu cred nici un cuvînt.

Şi Paganel, spre marele său regret, nu putu să prindă nici măcar un specimen din aceste păsări, pentru a arăta neîncrezătorului maior sîngeroasele zgîrieturi de pe pieptul lor.

Dar fu mai norocos cu un animal ciudat, care de frica oamenilor şi cîinilor a fugit către regiunile nelocuite şi tinde să dispară şi din fauna zeelandeză. Robert, scotocind terenul ca o adevărată nevăstuică, descoperi într-un cuib format din rădăcini întreţesute o pereche de găini fără aripi şi fără coadă, cu patru degete la picioare, cu un cioc lung de becaţă, acoperite de pene albe pe întreg corpul. Animale ciudate păreau să marcheze tranziţia de la ovipare la mamifere.

Acesta era „kiwi"-ul zeelandez, „apterix australis" al naturaliştilor, care se hrăneşte cu larve, insecte, viermi sau seminţe. Această pasăre este specifică ţării. Abia s-a putut introduce în grădinile zoologice ale Europei. Formele sale, pe jumătate schiţate, mişcările sale comice au atras întotdeauna atenţia călătorilor şi, în timpul marii explorări în Oceania a vaselor *Astrolabe* şi *Zélé*, Dumont d'Urville fu însărcinat special de Academia de ştiinţe să aducă un specimen din aceste curioase păsări. Dar, cu toate recompensele promise indigenilor, el nu-şi putu procura nici măcar un singur kiwi viu.

Paganel, fericit de norocul său, legă împreună două găini şi le luă cu intenţia de a le dărui Grădinii zoologice din Paris. Donat de domnul Jacques Paganel. Geograful parcă vedea de pe acum această atrăgătoare inscripţie pe cea mai frumoasă cuşcă a Grădinii zoologice.

În acest timp, mica trupă coborî fără oboseală malurile rîului Waipa. Ţinutul era pustiu. Nici o urmă de indigeni, nici o cărare care să indice prezenţa omului prin aceste locuri. Apele rîului curgeau printre tufişurile înalte, ori alunecau peste prundişurile întinse. Privirea putea să rătăcească pînă la munţii care închideau valea spre est. Cu formele lor ciudate, cu profilurile înecate într-o ceaţă înşelătoare, ei se asemănau cu nişte animale uriaşe, demne de timpurile antediluviene. S-ar fi spus că sînt o turmă de enormi cetacei împietriţi deodată. Masele lor frămîntate dovedeau un caracter eminamente vulcanic. Şi într-adevăr, Noua Zeelandă nu este decît produsul recent al vulcanilor marini. Ridicarea sa deasupra apelor continuă fără încetare. Anumite puncte s-au ridicat cu doi metri numai în douăzeci de ani. Focul străbate încă măruntaiele ei, o zguduie, o zvîrcoleşte şi izbucneşte în multe locuri, prin gurile gheizerilor sau ale craterelor de vulcani.

La ora patru seara, nouă mile fuseseră străbătute cu voioşie. După harta pe care Paganel o consulta fără încetare, confluenţa lui Waipa şi Waikato trebuie să fie la mai puţin de cinci mile. Pe acolo trecea drumul Auckland-ului. Acolo va fi stabilită tabăra pentru noapte. Cît despre cele cincizeci de mile care îi mai separa de capitală, două sau trei zile le vor ajunge pentru a le străbate, sau cel mult opt ore dacă vor întîlni diligenţa care face curse de două ori pe lună între Auckland şi golful Hawkes.

— Aşadar — spuse Glenarvan — vom fi din nou siliţi, în seara asta, să dormim sub cerul liber.

— Da — răspunse Paganel — dar sper că pentru ultima oară.

— Cu atît mai bine, căci aceste halte sub cerul liber sînt grele încercări pentru lady Helena şi Mary Grant.

— Ele suportă totul fără să se plîngă — adăugă John Mangles. Dar, dacă nu mă înşel, domnule Paganel, vorbeai despre un sat aşezat la confluenţa acestor două rîuri.

— Da — răspunse geograful — iată-l însemnat pe această hartă a lui Johnston. Este Ngarnavahia, la aproape două mile mai jos.

— Ei bine, nu am putea atunci să ne oprim acolo pentru noapte? Lady Helena şi miss Grant nu ar ezita să facă două mile mai mult pentru a găsi un hotel cu un oarecare confort.

— Un hotel! strigă Paganel. Un hotel într-un sat maor! Dar nici un han măcar, nici o cîrciumă nu există! Acest sat nu este decît o îngrămădire de colibe indigene şi, departe de a căuta acolo un adăpost, părerea mea este să-l evităm cu prudenţă.

— Mereu temerile dumitale, Paganel! spuse Glenarvan.

— Dragul meu lord, mai bine neîncredere decît încredere în maori. Nu ştiu în ce termeni sînt ei cu englezii, dacă insurecţia este învinsă ori victorioasă, sau dacă nu cumva cădem în plin război. Găsesc, deci, că e mai înţelept să evităm acest sat Ngarnavahia, să-l ocolim şi să fugim de orice întîlnire cu indigenii. Odată ajunşi la Drury, situaţia se va schimba şi curajoasele noastre tovarăşe se vor reface în voie de oboseala călătoriei.

Părerea geografului precumpăni. Lady Helena preferă să petreacă o ultimă noapte sub cerul liber pentru a nu expune pe tovarăşii ei de călătorie. Nici Mary Grant şi nici ea nu cerură să se facă haltă şi continuară să meargă pe malul rîului.

Două ore mai tîrziu, primele umbre ale serii începeau să se lase dinspre munţi. Soarele, înainte de a dispare la orizont, profitase de o neprevăzută deschizătură în nori, pentru a mai trimite cîteva raze tîrzii. Vîrfurile îndepărtate din est se împurpurară sub lucirea ultimelor raze. Era ca un ultim salut adresat călătorilor.

Glenarvan şi ai săi grăbiră pasul. Ştiau cît de scurt este amurgul la această latitudine şi cît de repede cobora noaptea. Trebuiau să atingă confluenţa celor două rîuri înainte de a se întuneca complet. Se lăsă însă o ceaţă deasă, ce îngreuna recunoaşterea drumului.

Din fericire, auzul înlocui văzul, pe care întunericul îl făcea nefolositor. Curînd, un puternic murmur de ape indică reunirea celor două rîuri în aceeaşi albie. La ora opt, mica trupă ajungea în punctul în care Waipa se pierde în Waikato, în vuietul apelor ce se unesc.

— Este Waikato — strigă Paganel — şi drumul Auckland-ului urcă pe malul său drept!

— Îl vom vedea mîine — răspunse maiorul. Să poposim aici. Mi se pare că umbrele acestea sînt ale unui mic desiş de arbori crescuţi aci tocmai pentru a ne adăposti. Să cinăm şi să dormim.

— Să mîncăm — spuse Paganel — dar numai biscuiți și carne uscată, fără a aprinde focul. Am sosit aici fără să fim simțiți; să ne dăm osteneala să plecăm la fel. Din fericire, ceața ne ascunde destul de bine.

Ajunseră la grupul de arbori zărit și toți se conformară prescripțiilor geografului. Luară, fără zgomot, cina rece și, curînd, un somn adînc îi cuprinse pe călătorii obosiți de un marș de cincisprezece mile.

CAPITOLUL X

FLUVIUL NAȚIONAL

A doua zi, la răsăritul soarelui, o ceață deasă se tîra greoi peste apele fluviului. O parte din vaporii care saturau aerul se condensaseră prin răcire și acopereau suprafața apelor cu un nor gros. Dar razele soarelui nu întîrziară să străpungă aceste mase formate din picături de apă, care se topiră sub căldura astrului strălucitor. Țărmurile se luminară încet și sălbatica frumusețe a rîului Waikato încîntă privirile călătorilor.

La contopirea celor două ape era o limbă de pămînt, lungă și ascuțită, acoperită cu arbuști. Apele repezi ale fluviului Waipa respingeau pe cele ale rîului Waikato pe un sfert de milă, mai înainte de a se contopi; dar Waipa, mai puternic, învingea repede rîul vijelios, conducîndu-l ușor în vale pînă în bazinul Pacificului.

Cînd ceața se ridică, apăru o ambarcațiune care urma cursul rîului Waikato.

Era o barcă lungă de șaptezeci de picioare, largă de cinci, adîncă de trei, cu partea dinainte ridicată, ca o gondolă venețiană. Era scobită într-un trunchi de brad. Pe fund era așternut un pat de ferigă uscată. Opt rame la proră o făceau să zboare pe suprafața apelor, în timp ce un om așezat la pupa o cîrmea cu ajutorul unei vîsle.

Acest om era un indigen înalt, în vîrstă de aproape patruzeci și cinci de ani, cu pieptul lat, cu mîini și picioare puternice. Fruntea sa bombată și brăzdată de cute largi, privirea severă, înfățișarea sa crudă făceau din el un om de temut.

Era un șef maor de rang mare. Se putea vedea aceasta după tatuajul fin și des care-i brăzda corpul și fața. Din ambele părți ale nasului său acvilin porneau două spirale negre, care, înconjurînd ochii galbeni, se reuneau pe frunte și se pierdeau în părul des ca peria. Gura cu dinții strălucitori și bărbia îi dispăreau sub împestrițările regulate ale unor volute elegante, ce se încolăceau pînă pe pieptul său puternic.

Tatuajul „moko" ale neozeelandezilor este un înalt semn de distincție. Numai acela care a luat parte cu vitejie la cîteva lupte este demn de aceste parafe onorifice. Sclavii sau oamenii din popor nu pot aspira la o asemenea cinste. Șefii vestiți se recunosc după îngrijirea, precizia și natura desenului, care reproduce adesea pe corpul lor imagini de animale. Unii dintre ei suportă chiar de cinci ori această operație dureroasă a „moko"-ului. Cu cît ești mai ilustru, cu atît ești mai „ilustrat" în această țară a Noii Zeelande.

Dumont d'Urville a dat curioase detalii asupra acestui obicei. El a făcut să se observe că „moko" ținea locul blazoanelor de noblețe din Europa, de care unele familii sînt atît de mîndre. El remarcă totuși o deosebire între aceste două semne de distincție: blazoanele europenilor nu dovedesc adesea decît meritul individual al primului om care le-a dobîndit, fără să spună nimic despre meritele urmașilor lui, care pot fi lipsiți de orice valoare, în timp ce la neozeelandezi, spre deosebire de europeni, ele mărturisesc, fără chip de îndoială, că pentru a avea dreptul să le poarte ei au trebuit să dea dovadă de un curaj extraordinar.

De altfel, tatuajul maorilor, indiferent de considerația de care se bucură, posedă o incontestabilă utilitate. El dă sistemului cutanat un adaus de grosime care permite pielii să reziste intemperiilor anotimpurilor și neîncetatelor înțepături ale țînțarilor.

Cît despre șeful care conducea ambarcațiunea, nici o îndoială nu era posibilă asupra celebrității sale. Osul ascuțit de albatros de care se servesc tatuatorii maori brăzdase de cinci

ori faţa sa cu linii adînci şi apropiate. Era la a cincea ediţie şi aceasta se vede după înfăţişarea sa semeaţă.

Corpul învelit într-o enormă pînză de „phormium" [1], împodobită cu piei de cîine, era încins cu un şorţ însîngerat din ultimele lupte. De lobul alungit al urechilor sale atîrnau cercei de jad verde şi, în jurul gîtului tremurau coliere de „punamu", un fel de pietre sfinţite, cărora neozeelandezii le atribuie oarecare puteri supranaturale. Alături se afla o puşcă de fabricaţie engleză şi un „patu-patu", lung de optsprezece degete, un gen de topor cu două tăişuri, de culoarea smaraldului.

Împreună cu el erau încă nouă războinici de rang mai mic, dar înarmaţi şi cu o înfăţişare crudă. Cîţiva, ce aveau încă răni sîngerînde, stăteau într-o imobilitate perfectă, înveliţi în mantiile lor de phormium. Trei cîini cu înfăţişare sălbatică se aflau întinşi la picioarele lor. Cei opt vîslaşi din faţă păreau a fi sclavii şefului şi vîsleau cu putere. Astfel barca urca cu o viteză considerabilă în susul rîului Waikato, care nu-i prea iute, de altfel.

În mijlocul acestei bărci lungi stăteau strînşi unul lîngă altul zece prizonieri europeni cu picioarele legate, avînd numai mîinile libere.

Erau lordul Glenarvan, lady Helena, Mary Grant, Robert, Paganel, maiorul, John Mangles, Olbinett şi cei doi matelcţi.

În ajun, seara, înşelaţi de ceaţa deasă, poposiseră în mijlocul unei tabere de indigeni. Către mijlocul nopţii, surprinşi în somn, fuseseră luaţi prizonieri, apoi transportaţi pe bordul unei ambarcaţiuni. Nu fuseseră maltrataţi pînă acum, dar nici ei nu se opuseseră. Armele şi muniţiile lor erau în mîna sălbaticilor şi ar fi fost doborîţi de propriile lor gloanţe.

Nu întîrziară să afle, prinzînd cîteva cuvinte englezeşti ale indigenilor, că aceştia fiind respinşi de trupele britanice, bătuţi şi decimaţi, se întorceau în districtele din susul rîului Waikato. După o îndărătnică rezistenţă, măcelăriţi de soldaţii regimentului 42, şeful maor cu ajutoarele sale se înapoia să facă un nou apel către triburile din susul fluviului, spre a veni lîngă William Thompson, care lupta înverşunat împotriva cuceritorilor. Acest şef se numea „Kai-Kumu", nume înfricoşător în limba indigenilor, căci înseamnă „acel care mănîncă membrele duşmanului său". Era viteaz şi curajos. Numele său

[1] Plantă din ale cărei frunze se scot fibre textile.

era binecunoscut de soldaţii englezi şi capul îi fusese pus la preţ de către guvernatorul Noii Zeelande.

Această lovitură îl izbise pe lordul Glenarvan în momentul cînd trebuia să ajungă la portul atît de dorit al Auckland-ului şi să se întoarcă în Europa. Totuşi, privind faţa sa rece şi calmă, nu ai fi putut ghici cît de mare îi era durerea sufletească. Glenarvan ştia să pareze totdeauna în împrejurări grave. Simţea că trebuia să fie forţă şi exemplu pentru tovarăşii săi de drum. El era gata să moară primul pentru salvarea comună şi nu regreta nici o clipă avîntul generos care-l adusese pînă în aceste ţări îndepărtate.

Tovarăşii săi se arătau vrednici de el, avînd aceeaşi atitudine şi aceleaşi gînduri. Văzînd înfăţişarea lor liniştită şi mîndră, nu i-ai fi crezut o clipă tîrîţi spre o catastrofă cumplită. De altfel, printr-o înţelegere comună şi după sfatul lui Glenarvan, hotărîseră să manifeste o completă nepăsare faţă de indigeni. Era singurul mijloc de a-i dezarma pe aceşti războinici. Maorii au un anumit sentiment de demnitate pe care nu-l pierd niciodată. Ei stimează pe cel care dovedeşte curaj şi sînge rece. Glenarvan ştia că procedînd astfel se cruţa pe sine şi totodată pe tovarăşii săi de un tratament crud.

De la plecarea din tabără, indigenii, puţin vorbăreţi, abia schimbară două-trei vorbe. Totuşi, după cîteva cuvinte, Glenarvan înţelese că limba engleză le era cunoscută. Hotărî deci să-l întrebe pe şeful zeelandez despre soarta ce li se rezerva. Adresîndu-se lui Kai-Kumu, îi spuse cu o voce lipsită de orice teamă:

— Încotro ne duci, şefule ?

Kai-Kumu îl privi rece, fără să-i răspundă.

— Ce-ai de gînd să faci cu noi ? reluă Glenarvan.

Ochii lui Kai-Kumu străluciră de o fulgerare scurtă şi, cu o voce gravă, îi răspunse :

— Să te schimb, dacă ai tăi te vor ; să te omor, dacă refuză.

Glenarvan nu întrebă mai mult, dar speranţa îi reveni. Fără îndoială, cîţiva şefi ai armatei de maori căzuseră în mîinile englezilor şi indigenii voiau să încerce a-i recăpăta prin schimb. Exista deci o posibilitate de salvare şi situaţia nu era încă desperată.

În acest timp, barca urca repede cursul rîului. Paganel, pe care felul lui de a fi îl ducea cu ușurință de la o extremă la alta, recăpătase toată speranța. Își spunea că maorii le cruță oboseala de a merge pe jos pînă la vreun post englez și că aveau numai de cîștigat. Deci, resemnat în fața soartei, urmărea pe hartă cursul rîului Waikato, printre cîmpiile și văile provinciei. Lady Helena și Mary Grand, înăbușindu-și groaza, vorbeau încet cu Glenarvan și cel mai iscusit fizionomist nu le-ar fi surprins pe față frămîntarea din inimi.

Waikato este fluviul național al Noii Zeelande și maoriții sînt mîndri de el. În cursul său de două sute de mile udă cele mai frumoase ținuturi ale insulei nordice, de la provincia Wellington, pînă în provincia Auckland. El dă numele său tuturor triburilor din împrejurimi, care s-au ridicat în masă contra năvălitorilor.

Apele fluviului n-au fost aproape de loc cercetate de către străini și n-au fost parcurse decît de pirogile insularilor. Abia dacă vreun turist îndrăzneț a putut să se aventureze pe malurile fluviului primejdios. Accesul cursului superior părea să fie interzis cu totul europenilor.

Paganel cunoștea venerația indigenilor pentru această mare arteră zeelandeză. El știa că naturaliștii englezi ori germani nu-i urmăriseră de loc cursul dincolo de confluența sa cu Waipa. Oare pînă unde voia Kai-Kumu să-și poarte prizonierii? N-ar fi putut să ghicească, dacă cuvîntul „Taupo", des schimbat între șef și războinicii săi nu i-ar fi atras atenția.

Se uită pe hartă și văzu că acest nume Taupo era al unui lac vestit în Analele geografice, scobit în regiunea cea mai muntoasă a insulei, la extremitatea de sud a provinciei Auckland. Waikato iese din acest lac, după ce l-a străbătut în toată lățimea sa. Or, de la confluență pînă la lac fluviul se desfășoară pe un parcurs de aproape o sută douăzeci de mile.

Paganel, adresîndu-se în franțuzește lui John Mangles, pentru a nu fi înțeles de sălbatici, îl rugă să aprecieze viteza bărcii. John o socoti la aproape trei mile pe oră.

— Atunci — răspunse geograful — dacă facem halta în timpul nopții, călătoria noastră pînă la lac va dura patru zile.

— Dar posturile englezești unde sînt situate? întrebă Glenarvan.

— E greu de știut — răspunse Paganel. Totuși, războiul trebuie să fi fost purtat și în provincia Taranaki și, după toate probabilitățile, trupele sînt îngrămădite pe lîngă lac, pe coastele munților, acolo unde e concentrat focarul insurecției.

— Să dea Dumnezeu! zise lady Helena.

Glenarvan învălui într-o privire tristă pe tînăra sa soție și pe Mary Grant, care se găseau acum în mîinile indigenilor, duse într-un ținut sălbatic, departe de orice ajutor posibil. Dar ideea că este observat de Kai-Kumu și din prudență, nevoind să-l lase să bănuiască că una din prizoniere ar fi nevasta lui, își puse stavilă gîndurilor și continuă să privească malurile rîului cu toată indiferența.

Ambarcațiunea trecuse fără să se oprească prin fața fostei reședințe a regelui Potato, la o jumătate de milă mai sus de confluență. Nici o altă barcă nu brăzda apele fluviului. Cîteva colibe foarte distanțate pe maluri, mărturiseau, prin ruinele lor, ororile războiului recent. Cîmpiile păreau părăsite. Malurile rîului erau pustii. Numai cîțiva reprezentanți ai păsărilor ce trăiesc pe lîngă ape mai însuflețeau această tristă singurătate. „Taparunga", o pasăre din familia răpitoarelor, cu aripi negre, cu pîntecul alb, cu ciocul roșu, sau bîtlani de felurite specii, „matuku" cenușii, un fel de bîtlani de stuf cu înfățișarea prostănacă și mărețul „kotuku", cu penele albe, ciocul galben și picioarele negre, priveau liniștiți trecerea ambarcațiunii indigene. Pe malurile povîrnite, în locurile unde apa era mai adîncă, cîte un pescăruș, „kotare"-ul maorilor, pîndea micii țipari care mișună cu milioanele prin rîurile zeelandeze. Acolo însă unde mărăcinișurile se încovoiau pe deasupra fluviului, pupeze trufașe și găini-sultane își făceau toaleta de dimineață sub primele raze ale soarelui. Tot acest popor înaripat se bucura din plin de libertatea pe care i-o lăsa lipsa oamenilor izgoniți sau decimați de război.

În această primă parte a cursului său, Waikato curgea într-o albie largă, prin mijlocul unor cîmpii întinse. Dar în susul rîului, colinele, apoi munții îngustau curînd valea în care apele își săpau albia. La zece mile mai sus de confluență, harta lui Paganel arăta pe malul stîng satul Kirikiriroa, care se afla într-adevăr acolo. Kai-Kumu nu se opri însă. Ordonă să se dea prizonierilor din proviziile luate la prădarea taberei lor. Cît despre războinici, sclavii săi și el, se mulțumiră cu hrană indi-

genă: ferigă comestibilă, „pteris esculenta", rădăcini coapte în spuză şi „kapara", cartofii ce erau din abundenţă cultivaţi pe cele două insule. Nici o hrană animală nu figura la masa lor şi carnea uscată a călătorilor nu părea să le provoace nici o poftă.

Pe la ora trei, spre malul drept se profilară cîţiva munţi: erau Pokaroa-Ranges, care seamănă cu o perdea zdrenţuită. Pe unele creste cu marginile abrupte se vedeau „pah"-uri în ruină, vechi întărituri ridicate de ingineri maori, în locuri aproape inaccesibile. Le-ai fi luat drept nişte cuiburi mari de vulturi.

Soarele era aproape să apună, cînd barca se izbi de un mal plin de pietre ponce, pe care Waikato, izvorît din munţii vulcanici, le poartă în cursul său. Aici se aflau cîţiva arbori, care părură buni să adăpostească o tabără. Kai-Kumu porunci să se debarce prizonierii şi bărbaţilor li se legară mîinile. Femeile rămaseră libere. Fură cu toţii aşezaţi în mijlocul taberei, în jurul căreia, din ramuri aprinse, făcură o perdea de foc de netrecut.

Mai înainte ca şeful Kai-Kumu să fi arătat prizonierilor intenţia sa de a-i schimba, Glenarvan şi John Mangles discutaseră mijloacele prin care şi-ar fi putut recăpăta libertatea. Ceea ce nu puteau să încerce în barcă, sperau să încerce pe pămînt, în timpul popasului, fiind favorizaţi de noapte.

Dar, de la convorbirea lui Glenervan cu şeful zeelandez considerară că era mai înţelept să renunţe. Trebuiau să aibă răbdare. Era lucrul cel mai prudent. Schimbul oferea şanse de scăpare, pe care nu le prezenta un atac armat sau fuga prin aceste ţinuturi necunoscute. Fireşte, puteau să se întîmple multe evenimente care să întîrzie sau să împiedice o astfel de înţelegere, dar tot mai bine era să aştepte. Într-adevăr, ce puteau să facă zece oameni, fără arme, contra celor treizeci de indigeni bine înarmaţi? Glenarvan, de altfel, presupunea că tribul lui Kai-Kumu pierduse vreun şef de mare însemnătate, pe care ţinea să-l răscumpere. Şi nu se înşela.

A doua zi, barca urcă cursul apei cu o viteză destul de mare. La ora zece se opri o clipă la confluenţa cu Pohaiwhenna, mic rîu care venea şerpuind prin cîmpiile malului drept.

Aici, o barcă cu zece băştinaşi ajunse pe cea a lui Kai-Kumu. Războinicii schimbară salutul de sosire *„aire mai ra"*, ceea ce

însemna „vino aci sănătos", după care cea de-a doua barcă porni în urma primei. Noii veniţi luptaseră şi ei de curînd cu trupele engleze. Se vedea aceasta după îmbrăcămintea lor sfîşiată, după armele însîngerate, după rănile deschise încă, acoperite de zdrenţe. Erau trişti şi tăcuţi. Nu acordară nici o atenţie europenilor, purtîndu-se cu indiferenţa specifică tuturor popoarelor sălbatice.

La amiază, spre vest, se profilau vîrfurile lui Maungatotari. Valea lui Waikato începu să se îngusteze. Fluviul puternic zăgăzuit se dezlănţuia cu violenţa unui torent. Dar vigoarea indigenilor, întărită şi sincronizată de un cîntec care ritma mişcările vîslelor, purta barca pe apele spumegînde. Torentul fu trecut şi Waikato îşi reluă cursul său lent, întrerupt din milă în milă de cotiturile malurilor.

Către seară, Kai-Kuma acostă la poalele unor munţi, ale căror prime ramificaţii se ridicau abrupte în valea strîmtă. Aici, douăzeci de indigeni debarcaţi din luntrele lor se pregăteau pentru noapte. Pe sub arbori pîlpîiau focuri. Un şef, egalul lui Kai-Kumu, înaintă cu paşi măsuraţi şi, frecîndu-şi nasul său de cel al lui Kai-Kumu, îi dădu salutul călduros, „şonghi"-ul indigen. Prizonierii fură conduşi în centrul taberei şi păziţi cu foarte mare grijă.

A doua zi dimineaţă, lunga călătorie în susul lui Waikato fu reluată. Pe mici afluenţi ai rîului se iviră şi alte ambarcaţiuni. Vreo şaizeci de războinici, desigur participanţi la ultimul război, se adunară şi, cum fuseseră probabil respinşi de gloanţele engleze, se îndreptau acum către ţinuturile muntoase. Cîteodată din luntrele care mergeau înşirate se ridica un cîntec. Un indigen intona imnul patriotic al misteriosului „Pihe":

Papa ra ti wati tidi
I dounga nei...

imn naţional care îndeamnă pe maori la război pentru independenţa naţională. Plină şi sonoră, vocea cîntăreţului trezea ecourile munţilor şi, după fiecare strofă, indigenii, lovindu-şi pieptul care răsuna ca o tobă, reluau în cor refrenul războinic. Apoi, cu o nouă sforţare a lopeţilor, bărcile ţineau piept curentului şi zburau pe suprafaţa apei.

Un lucru ciudat interveni în cursul navigaţiei din acea zi. Către ora patru, ambarcaţiunea, fără să ezite, fără să-şi înce-

ţinească mersul şi cîrmită de mîna sigură a şefului, intră într-o vale strîmtă. Apa se învolbura lovindu-se de numeroase insuliţe primejdioase. Nu era îngăduit să şovăi în această ciudată trecătoare a lui Waikato, căci malurile sale nu aveau nici un loc favorabil pentru acostare. Oricine ar fi pus piciorul în nămolul fierbinte al malurilor, ar fi fost pierdut în mod sigur.

Într-adevăr, Waikato curgea printre acele izvoare calde, semnalate în toate timpurile curiozităţii turiştilor. Oxidul de fier colora în roşu-viu nămolul malurilor, unde piciorul n-ar fi întîlnit nici un petic cît de mic de pămînt uscat. Atmosfera era îmbîcsită de un pătrunzător miros de sulf. Indigenii ne se sinchiseau, dar prizonierii sufereau din cauza miasmelor exalate prin crăpăturile scoarţei. Dar dacă mirosul era greu de suportat, în schimb priveliştea era încîntătoare şi măreaţă.

Bărcile fură învăluite de un nor de aburi albi. Deasupra rîului se ridicau spirale strălucitoare, aidoma unor bolţi. Pe maluri, vreo sută de gheizeri, unii aruncînd aburi, alţii ţîşnind în coloane lichide, îşi variau efectele, ca jocurile şi cascadele unui bazin construit de mîna omenească. S-ar fi spus că vreun mecanic conducea după voia lui întreruperile acestor izvoare. Apele şi vaporii amestecaţi în aer se irizau în razele soarelui.

În acest loc Waikato curgea printr-o albie mişcătoare ce fierbe fără încetare sub acţiunea temperaturii subterane. Nu departe, dinspre lacul Rotorua spre est, curgeau izvoarele termale şi cascadele fumegînde Rotomahana şi Tetarata, văzute înainte numai de cîţiva călători îndrăzneţi. Regiunea era străbătută de gheizeri, cratere şi solfatari [1]. Pe aici ţîşnea prisosul gazelor ce nu au putut să-şi găsească ieşire prin supapele neîndestulătoare ale lui ontariro şi ale lui Wakari, singurii vulcani în activitate ai Noii Zeelande.

Pe o distanţă de două mile, bărcile indigene navigară sub această boltă de aburi îngrămădiţi în spirale fierbinţi care se rostogoleau pe suprafaţa apelor ; apoi fumul sulfuros se răspîndi şi aerul curat, împins de repeziciunea curentului, veni să le împrospăteze piepturile. Regiunea izvoarelor fusese trecută.

Înainte de sfîrşitul zilei, încă două torente fură urcate sub puternicele vîsle ale viguroşilor sălbatici, şi anume Hipapatua şi Tamatea. Seara, Kai-Kumu se opri la o sută de mile de

[1] Crater de vulcan stins prin care se degajă vapori de hidrogen sulfurat amestecaţi cu apă.

confluenţa lui Waipa cu Waikato. Fluviul, ocolind spre est. cădea în sudul lacului Taupo, ca un imens joc de apă într-un bazin.

A doua zi, Jacques Paganel, consultînd harta, recunoscu pe malul drept muntele Taubara, care se înălţa în văzduh la o înălţime de trei mii de picioare.

La amiază, tot cortegiul de ambarcaţiuni intra printr-o lărgire a rîului în lacul Taupo şi indigenii, făcînd tot felul de gesturi, salutară o bucată de stofă, pe care vîntul o flutura în vîrful unei colibe. Era drapelul naţional.

CAPITOLUL XI

LACUL TAUPO

O prăpastie fără fund, lungă de douăzeci şi cinci de mile şi largă de douăzeci, s-a format într-o bună zi, cu mult înainte de timpurile istorice, printr-o prăbuşire a cavernelor în mijlocul lavelor din centrul insulei. Apele de pe vîrfurile învecinate au năvălit în scobitura aceasta imensă şi prăpastia a devenit lac, rămînînd totuşi prăpastie, căci pînă azi sondele nu i-au putut măsura adîncimea.

Acesta este ciudatul lac Taupo, situat la o înălţime de o mie două sute cincizeci de picioare, deasupra nivelului mării, înconjurat în amfiteatru de munţi înalţi de opt sute de metri. La vest, stînci ascuţite şi mari ; la nord, cîteva vîrfuri depărtate, acoperite cu mici păduri ; spre est, o plajă largă, străbătută de un drum semănat cu pietre calcaroase care strălucesc prin tufişuri, la sud conuri vulcanice, în spatele unui prim-plan de păduri, încadrează maiestuos această vastă întindere de apă, care, pe timp de furtună pare a fi un ocean bîntuit de ciclon.

Toată această regiune fierbe ca o căldare imensă atîrnată deasupra flăcărilor subterane. Pămîntul freamătă, încins de focul subteran. Prin crăpături ţîşnesc aburi calzi. Scoarţa pămîntului crapă ca o prăjitură prea coaptă şi, fără îndoială,

podişul acesta s-ar prăbuşi într-un cuptor încins, dacă două-sprezece mile mai departe, vaporii închişi n-ar găsi o ieşire prin craterele vulcanului Tongariro.

Acest vulcan apare, spre nord, deasupra micilor înălţimi care varsă foc, încununat de fum şi flăcări. Tongariro pare să facă parte dintr-un sistem orografic destul de complicat. În spatele lui, muntele Ruapahu, singuratic pe cîmpie, îşi înalţă capul pierdut în mijlocul norilor, la nouă mii de picioare în văzduh. Nici un muritor nu a pus vreodată piciorul pe vîrful lui inaccesibil ; ochiul omenesc nu a scrutat niciodată adîncimile craterului său, în timp ce, de trei ori în douăzeci de ani, domnii Bidwill şi Dyson, şi de curînd domnul de Hochstetter, au măsurat vîrfurile mai uşor de atins ale lui Tongariro.

Aceşti vulcani au legendele lor pe care, în orice altă împrejurare, Paganel le-ar fi povestit cu plăcere tovarăşilor săi. Le-ar fi spus despre cearta care s-a iscat într-o zi din pricina unei femei, între Tongariro şi Taranaki, care erau pe atunci vecini şi prieteni. Tongariro, care avea capul înfierbîntat, ca toţi vulcanii de altfel, se înfurie şi-l lovi pe Taranaki. Taranaki, bătut şi umilit, fugi pe valea Whanganni, lăsînd să cadă pe drum două bucăţi de munte, şi ajunse pe ţărmurile mării, unde se înalţă acum în singurătate sub numele de muntele Egmont.

Dar Paganel nu avea de loc chef de povestit şi nici prietenii săi de ascultat. Priveau în tăcere malul de nord-vest al lacului, unde fuseseră conduşi fără voia lor. Misiunea stabilită de reverendul Grace la Pukawa, pe ţărmurile de vest ale lacului, nu mai exista. Preotul fusese alungat de război, departe de focarul principal. Prizonierii erau singuri, părăsiţi, la discreţia maorilor setoşi de răzbunare, tocmai în această regiune sălbatică a insulei, unde creştinismul nu pătrunsese încă.

Kai-Kumu, părăsind apele lui Waikato, traversă mica adîncitură care serveşte rîului de scurgere, ocoli promontoriul ascuţit şi acostă pe plaja răsăriteană a lacului, la poalele primelor înălţimi ale muntelui Manga, înalt de şase sute de metri. Aci se întindeau cîmpurile de phormium, inul preţios al Noii Zeelande, numit de băştinaşi „barakeke". Nimic nu este de aruncat din planta aceasta folositoare. Din floare se obţine o miere excelentă ; tulpina produce o substanţă gumoasă, care înlocuieşte ceara şi amidonul ; frunzele, mai darnice încă, au

numeroase întrebuinţări : proaspete, servesc ca hîrtie ; uscate, devin o iască excelentă ; tăiate, se preschimbă în funii şi plase ; din firele ei meliţate se fac pături sau mantale, rogojini sau şorţuri, iar vopsite în roşu sau negru, îmbracă pe maorii cei mai eleganţi !

Acest preţios phormium creşte pretutindeni în cele două insule, pe ţărmul mării ca şi de-a lungul apelor şi pe malurile lacurilor. Aici, în stare sălbatică, acoperea cîmpuri întregi ; florile sale de un roşu-brun, asemănătoare cu florile de agave, se înălţau pretutindeni din mănunchiurile dese ale frunzelor care formau buchete de lame tăioase. Nectarienii, păsări graţioase, obişnuite ale cîmpurilor de phormium, zburau în stoluri numeroase şi se înfruptau din sucul dulce al florilor.

În apele lacului se bălăceau cîrduri de raţe cu penele negricioase, învîrstate cu cenuşiu şi verde, care au putut fi cu uşurinţă domesticite.

La un sfert de milă, pe o rîpă a muntelui, se putea zări un „pah", aşezat pe o poziţie greu de cucerit. Prizonierii, debarcaţi unul cîte unul, cu mîinile şi picioarele dezlegate, fură conduşi acolo de către războinici. Cărarea, care ducea la întăritură, trecea prin cîmpurile de phormium şi printr-un pîlc de arbori frumoşi, formaţi din „kaikateas" cu frunze necăzătoare, de culoare roşie, „dracenas australis", ale căror vîrfuri înlocuiesc întocmai mugurele de palmier şi „hulus", care serveşte pentru a vopsi stofele în negru. Porumbei mari cu reflexe metalice şi o lume întreagă de grauri roşiatici îşi luară zborul la apropierea indigenilor.

După un ocol destul de mare, Glenarvan, lady Helena, Mary Grant şi tovarăşii lor ajunseră în interioru pah-ului.

Această fortăreaţă era apărată de o primă linie de îngrădituri puternice, înalte de cincisprezece picioare ; o a doua linie de pari, apoi o întăritură de răchită găurită de creneluri închidea cea de a doua curte, adică platoul pah-ului, pe care se ridicau construcţii de-ale maorilor şi vreo patruzeci de colibe aşezate simetric.

Pătrunzînd înăuntru, prizonierii au fost îngroziţi la vederea capetelor înfipte în stîlpii celei de-a doua îngrădituri. Lady Helena şi Mary Grant îşi întoarseră capul mai mult cu dezgust decît cu spaimă. Aceste căpăţîni aparţinuseră unor şefi

inamici, căzuți în lupte, iar corpurile lor serviseră drept hrană învingătorilor.

Geograful își dădea seama de aceasta după orbitele lor goale, din care ochii fuseseră scoși.

Într-adevăr, ochii căpeteniilor sînt mîncați, capul preparat după moda indigenă, golit de creier și jupuit de epidermă, cu nasul susținut de două scîndurele, cu nările umplute cu phormium, cu gura și pleoapele cusute era pus la cuptor și afumat timp de treizeci de ore. Astfel, capul se poate conserva oricît, fără nici o alterare sau zbîrcitură, și constituie trofee ale victoriilor.

Adesea maorii păstrează capetele propriilor lor șefi ; dar în acest caz, ochii rămîn în orbite și privesc. Neozeelandezii sînt mîndri de aceste relicve ; tinerii războinici le privesc cu admirație și respect, și ele formează obiectul unor ceremonii solemne, în cinstea eroilor morți.

Dar în pah-ul lui Kai-Kumu, doar capetele dușmanilor împodobeau acest groaznic muzeu, în care figurau desigur și cîteva capete de englezi, cu orbitele goale, îmbogățind colecția șefului maor.

Locuința lui Kai-Kumu se înălța în fundul pah-ului, printre alte bordeie de mai mică importanță, în fața unui teren larg și descoperit, pe care europenii l-ar fi numit „cîmp de bătălii". Această colibă era o adunătură de pari legați între ei printr-o împletitură de ramuri și căptușită pe dinăuntru cu rogojini de phormium. Lungă de douăzeci de picioare, lată de cincisprezece și înaltă de zece, coliba lui Kai-Kumu era o locuință de trei mii de picioare cubi. Unui șef neozeelandez nici nu i-ar fi trebuit mai mult.

Intrarea în colibă se făcea printr-o singură deschizătură ; o perdea făcută dintr-o țesătură vegetală ținea loc de ușă. Cîteva figuri sculptate la capetele căpriorilor împodobeau coliba și un „wharepuni"[1] oferea admirației vizitatorilor forme de frunze, figuri simbolice de monștri, ramuri curbate, o întreagă amestecătură curioasă, născută din dalta artiștilor indigeni.

Înăuntrul colibei, pămîntul bătătorit era ceva mai ridicat. Cîteva împletituri de trestie și saltele de ferigă uscată acoperite cu rogojini țesute din frunze lungi și flexibile de „tifa"

[1] Portal sculptat.

serveau drept paturi ; în mijloc, o deschizătură pietruită forma vatra, iar o alta ținea loc de coș. Fumul, cînd era îndeajuns de mult, se hotăra cîteodată să profite de această ieșire, nu fără a fi depus însă înainte pe pereții locuinței o culoare neagră din cele mai frumoase.

Lîngă colibă se înălțau magaziile de provizii ale șefului, în care era strînsă recolta sa de phormium, gulii, ferigă comestibilă, și unde se găseau și cuptoarele necesare pentru coacerea acestor alimente cu ajutorul pietrelor înfierbîntate. Mai departe, în mici despărțituri, se aflau porci și capre, urmașii rari ai folositoarelor animale aclimatizate aici de căpitanul Cook. Ici-colo, cîțiva cîini căutau cîte ceva de mîncare. Erau destul de prost întreținuți, deși aceste animale formau hrana zilnică a maorilor.

Glenarvan și însoțitorii săi putură observa toate acestea dintr-o singură privire. Așteptau lîngă o colibă goală hotărîrea căpeteniei, fiind expuși în acest timp blestemelor unei cete de femei înfuriate. Aceste harpii îi înconjuraseră, amenințîndu-i cu pumnul urlînd și vociferînd. Din cele cîteva cuvinte englezești pe care le rosteau, se înțelegea că cereau o răzbunare cît mai grabnică.

În mijlocul acestor țipete și amenințări, lady Helena, liniștită în aparență, arăta un calm care era departe de a fi adevărat. Această curajoasă femeie, pentru a nu-l neliniști și mai mult pe lordul Glenarvan, se stăpînea cu eroice eforturi. Sărmana Mary Grant simțea că o părăsesc puterile, dar John Mangles o susținea, gata să se lase ucis pentru a o apăra. Tovarășii lor îndurară potopul acesta de insulte sau cu indiferență ca maiorul, sau, dimpotrivă, cu o mînie care creștea mereu, ca Paganel.

Glenarvan, dorind s-o păzească pe lady Helena de atacul acestor bătrîne indigene, se duse direct la Kai-Kumu și, arătînd spre ele, spuse :

— Alungă-le !

Șeful maor îl privi în ochi pe prizonier fără a-i răspunde. Apoi, printr-un gest liniști ceata care țipa. Glenarvan se înclină în semn de mulțumire și se întoarse spre prietenii săi, cu pas domol.

În acest moment în pah se aflau cam vreo sută de neozeelandezi : bătrîni, oameni maturi, tineri ; unii potoliți dar întu-

necați, așteptînd ordinele lui Kai-Kumu, alții lăsîndu-se pradă unei violente dureri ; aceștia își plîngeau rudele sau prietenii căzuți în ultimele lupte.

Dintre toți șefii care se ridicaseră la glasul lui William Thompson, Kai-Kumu era singurul care se mai întorcea în regiunea lacului ; primul care aducea tribului său vestea despre înfrîngerea revoltei naționale, înăbușită în cîmpiile de jos ale rîului Waikato. Din cei două sute de războinici care alergaseră să-și apere pămîntul sub ordinele sale, lipseau la întoarcere o sută cincizeci. Dacă unii dintre ei, căzuți prizonieri la cotropitori, puteau spera că se vor mai întoarce, alții în schimb, căzuți pe cîmpul de bătaie nu vor mai putea reveni niciodată în ținuturile strămoșilor lor !

Astfel se explică adînca descurajare de care fusese cuprins tribul la sosirea lui Kai-Kumu. Nici o știre nu le fusese adusă înainte, încît noutatea groaznică căzuse acum ca un trăsnet.

La sălbatici, suferințele morale se manifestă totdeauna prin demonstrații fizice. De pildă acum, rudele și prietenii celor morți, femeile mai ales, își sfîșiau fața și umerii cu bucăți de scoici ascuțite. Sîngele care țîșnea se amesteca cu lacrimi. Tăieturile adînci sînt semnele marii lor desperări. Nefericitele zeelandeze însîngerate și înnebunite erau groaznice la vedere.

Deznădejdea indigenilor era sporită încă și de un alt motiv destul de întemeiat pentru ei ; nu numai că rudele și prietenii pe care-i plîngeau nu mai existau, dar nici osemintele lor nu vor mai fi în mormîntul familiei. Resturile acestea sînt privite în religia maorilor ca indispensabile pentru viața viitoare a mortului ; nu carnea este importantă, ci osemintele care sînt strînse cu grijă, curățate, lustruite și chiar vopsite și depuse apoi pentru totdeauna în „Udupa" sau „Casa gloriei". Aceste morminte sînt împodobite cu statui de lemn, care trebuie să reproducă într-o asemănare perfectă tatuajele mortului. Astăzi însă, mormintele lor vor rămîne goale, ceremoniile religioase nu vor mai avea loc și oasele care vor scăpa din colții cîinilor sălbatici vor înălbi cîmpul de bătălie.

Semnele de durere deveniră din ce în ce mai mari. După amenințările femeilor urmară blestemele bărbaților împotriva europenilor. Insultele și gesturile deveneau din ce în ce mai violente.

Kai-Kumu, temîndu-se ca fanaticii tribului să nu i-o ia înainte, își duse prizonierii într-un loc sfințit, așezat în cealaltă parte a pah-ului, pe un loc rîpos. Coliba se sprijinea pe un munte, care din acea parte se înălța cu încă vreo sută de picioare și se termina cu un povîrniș destul e brusc înspre partea întăriturii. În acest „vareatua", casă sfințită, preoții sau arikii propovăduiau zeelandezilor un Dumnezeu în trei ipostaze : tatăl, fiul și pasărea, sau spiritul. Coliba mare, bine închisă, conținea hrană sfîntă și aleasă, pe care Maul-Ranga-Rangui o mănîncă cu gura preoților săi.

Aici, prizonierii, adăpostiți pentru un moment de furia indigenilor, se putură odihni puțin pe rogojini de phormium. Lady Helena, cu puterile sleite, cu sufletul zdrobit, căzu în brațele soțului ei.

Strîngînd-o la piept, Glenarvan căută să o încurajeze.

Robert, îndată după ce fură închiși, se urcă pe umerii lui Wilson și ajunse să-și strecoare capul printr-o deschizătură între acoperiș și peretele pe care atîrnau șiraguri de amulete. De acolo, privirea sa putea cuprinde toată întinderea pah-ului, pînă la locuința lui Kai-Kumu.

— Sînt adunați în jurul căpeteniei — spuse el cu voce înceată. Dau din mîini... Scot urlete... Kai-Kumu vrea să le vorbească.

Copilul tăcu timp de cîteva minute și apoi vorbi din nou :

— Kai-Kumu vorbește... Sălbaticii se liniștesc... îl ascultă...

— Este sigur — spuse maiorul — că șeful are un interes personal pentru a ne ocroti. Dorește să ne schimbe contra unor șefi ai tribului său. Dar vor consimți oare războinicii săi ?

— Da, îl ascultă — spuse din nou Robert. Iată-i că se împrăștie ; unii intră în colibe... Alții părăsesc întăritura...

— Adevărat ? strigă maiorul.

— Da, domnule Mac Nabbs — răspunse Robert. Kai-Kumu a rămas numai cu războinicii din barca sa. Ah ! Uite că unul se îndreaptă spre coliba noastră.

— Coboară, Robert ! spuse Glenarvan.

În acest moment, lady Helena, care se ridicase, strînse mîna bărbatului său.

— Eduard — spuse ea cu voce hotărîtă — nici eu și nici Mary nu trebuie să cădem de vii în mîinile acestor indigeni !

Şi spunînd aceasta, ea îi întinse lui Glenarvan un revolver încărcat.

— O armă ! strigă Glenarvan şi un fulger scăpără în privirile sale.

— Da ! Maorii nu controlează prizonierele ! Dar această armă este pentru noi, Eduard, nu pentru el !...

— Glenarvan — spuse repede Mac Nabbs — ascunde revolverul ! Nu este încă timpul...

Revolverul dispăru în buzunarul lordului. Rogojina care închidea intrarea se ridică şi un indigen apăru, făcînd prizonierilor semn să-l urmeze. Glenarvan şi ai săi, în grup strîns, străbătură pah-ul, oprindu-se în faţa lui Kai-Kumu.

În jurul şefului erau strînşi cei mai de seamă războinici ai tribului. Printre ei putea fi văzut şi acel maor, a cărui barcă întîlnise pe aceea a lui Kai-Kumu, la confluenţa lui Pohainhenna cu Waikato. Era un om cam de patruzeci de ani, voinic, cu o figură crudă şi înspăimîntătoare. Se numea Kara-Tete, ceea ce în limba zeelandeză înseamnă „mîniosul". Kai-Kumu îl trata cu oarecare atenţie şi se putea observa după tatuajul său că acest Kara-Tete avea în trib un rang însemnat. Totuşi, un bun observator ar fi putut ghici că între aceşti doi şefi există o rivalitate. Maiorul observă că influenţa lui Kara-Tete îl punea în umbră pe Kai-Kumu. Amîndoi comandau treburile importante din Waikato şi aveau o egală putere. Astfel, în timpul acestei revederi, gura lui Kai-Kumu surîdea, dar privirile trădau o profundă duşmănie.

— Eşti englez ? îl întrebă Kai-Kumu pe Glenarvan.

— Da — răspunse lordul fără şovăială, căci cu naţionalitatea aceasta putea să facă mai uşor schimbul.

— Dar tovarăşii tăi ? spuse Kai-Kumu.

— Şi tovarăşii mei sînt englezi ca şi mine. Sîntem călători naufragiaţi. Dar dacă vrei să ştii, noi nu am luat parte la război.

— Nu interesează ! răspunse brutal Kara-Tete. Orice englez ne este duşman. Ai tăi ne-au cotropit insula şi ne-au ars satele !

— Rău au făcut ! răspunse Glenarvan cu o voce gravă. Spun asta pentru că gîndesc aşa şi nu pentru că sînt în mîna ta.

— Ascultă — spuse Kai-Kumu — Tohonga, marele preot al lui Nui-Atua [1], a căzut în mîinile fraţilor tăi şi este prizonierul pakekilor. Dumnezeul nostru ne porunceşte să-i răscumpărăm viaţa. Aş fi vrut să-ţi smulg inima şi să înfig capul tău şi al tovarăşilor tăi în parii acestui gard. Dar trebuie să-l salvăm pe Tohonga.

Spunînd aceasta, Kai-Kumu, care pînă atunci se stăpînise, acum tremura de mînie şi pe faţă îi apăru o crudă exaltare. După cîteva clipe vorbi însă mai potolit :

— Crezi că englezii îl vor da pe Tohonga în schimbul tău ?

Glenarvan se codi puţin înainte de a răspunde şi apoi îl privi cu atenţie pe şeful maor.

— Nu ştiu — răspunse el, după o clipă de tăcere.

— Vorbeşte — reluă Kai-Kumu. Valorează viaţa ta cît viaţa lui Tohonga ?

— Nu — răspunse Glenarvan — eu nu sînt nici şef şi nici preot la ai noştri.

Paganel, uimit de acest răspuns, îl privi pe Glenarvan cu o adîncă surprindere. Kai-Kumu păru şi el surprins.

— Aşadar, te îndoieşti ? spuse el.

— Nu ştiu — repetă Glenarvan.

— Te vor primi ai tăi în schimbul lui Tohonga ?

— Singur ? Nu ! răspunse Glenarvan. Pe noi toţi, poate.

— La noi se face schimb cap pentru cap — spuse Kai-Kumu.

— Oferă întîi femeile în schimbul preotului vostru ! spuse Glenarvan, arătînd spre lady Helena şi Mary Grant.

Lady Helena vru să se repeadă spre soţul ei, dar maiorul o reţinu.

— Aceste două doamne — reluă Glenarvan înclinîndu-se cu mult respect spre lady Helena şi Mary Grant — au un rang foarte înalt în ţara lor.

Războinicul privi cu răceală spre prizonierul său. Un surîs apăru pe buzele sale, dar şi-l stăpîni şi răspunse cu voce aspră :

— Crezi că vei putea să-l înşeli pe Kai-Kumu prin vorbe meşteşugite, european blestemat ? Crezi că ochii lui Kai-Kumu nu ştiu să citească în inimi ? Şi arătînd spre lady Helena, spuse : Aceasta este femeia ta !

— Nu ! Este a mea ! strigă Kara-Tete.

[1] Nume de zeu neozeelandez. (N. A.)

Apoi, dînd la o parte prizonierii, puse mîna pe umărul lady-ei Helena. Femeia îngălbeni.

— Eduard ! strigă pierdută nenorocita femeie.

Glenarvan, fără să spună o vorbă, ridică braţul. O detunătură răsună şi Kara-Tete căzu mort.

La această detunătură, o mulţime de indigeni ieşiră din colibe. Pah-ul se umplu într-o clipă. O sută de braţe se întinseră asupra nefericiţilor prizonieri. Revolverul fu smuls din mîinile lui Glenarvan.

Kai-Kumu aruncă spre Glenarvan o privire ciudată. Apoi, acoperind cu mîna capul ucigaşului, cu cealaltă ţinu pe loc mulţimea care năvălea spre europeni. Glasul său acoperi tumultul :

— Tabu ! Tabu ! strigă el.

La cuvintele acestea, mulţimea se opri în faţa lui Glenarvan şi a tovarăşilor săi, ocrotiţi pentru moment de o putere supranaturală.

După cîteva clipe erau conduşi în Ware-Atua, care le servea de închisoare. Dar Robert Grant şi Paganel nu mai erau cu ei.

CAPITOLUL XII

FUNERARIILE UNUI ŞEF MAOR

Kai-Kumu, urmînd un exemplu destul de des întîlnit în Noua Zeelandă, deţinea în acelaşi timp titlul de preot şi pe acela de şef al tribului. Fiind învestit cu demnitatea de preot, putea, ca atare, să întindă asupra persoanelor sau obiectelor protecţia superstiţioasă a tabu-ului.

Tabu-ul, comun la toate popoarele de rasă polineziană, are ca efect imediat interzicerea oricărei întrebuinţări a obiectului sau legături cu persoana declarată tabu. După religia maorilor, oricine ar îndrepta o mînă profanatoare spre ceea ce este tabu ar fi imediat pedepsit cu moartea de către zeul supărat. De altfel, chiar dacă divinitatea ar întîrzia să răzbune insulta, preoţii ar şti să grăbească ei răzbunarea.

Tabu-ul este folosit de şefi în scopuri politice, sau rezultă dintr-o împrejurare oarecare a vieţii. De obicei, un indigen este declarat tabu cînd îşi taie părul, cînd îşi face tatuajul, cînd îşi construieşte o colibă sau pirogă, cînd suferă de o boală gravă sau cînd este mort. Dacă consumul prea mare ameninţă secătuirea de peşte a rîurilor sau devastarea plantaţiilor de gulii dulci, aceste obiecte sînt declarate tabu protector din punct de vedere economic. Dacă un şef vrea să scape de nedoriţii din casa sa, îi face tabu ; de asemenea, dacă vrea să monopolizeze pentru profitul său legăturile cu o corabie străină, la fel aceasta este declarată tabu. În sfîrşit, dacă doreşte să pună în carantină pe un negustor european, de care este nemulţumit, îl face şi pe acesta tabu. Interdicţia sa este asemănătoare cu vechiul „veto“ al regilor din antichitate.

Cînd un obiect este tabu, nimeni nu-l poate atinge fără să fie pedepsit. Cînd un indigen este supus acestei interdicţii, anumite alimente îi sînt interzise cîtva timp. Cînd este supus acestei diete severe, dacă este bogat, sclavii îi introduc direct în gură mîncărurile interzise, pentru ca astfel să nu le atingă cu mîinile ; iar dacă este sărac, trebuie să şi le adune singur cu gura, devenind astfel, din pricina tabu-ului, asemănător unui animal.

Cît despre prizonierii închişi în Ware-Atua, numai un tabu ca acesta i-ar fi putut scăpa de furia tribului. Unii din indigeni, prieteni şi partizani ai lui Kai-Kumu, se opriră dintr-o dată la glasul şefului lor, protejînd pe captivi.

Glenarvan, totuşi, nu-şi făcea nici o iluzie asupra soartei ce îi era rezervată. Numai cu moartea putea plăti uciderea unui şef. Or, moartea la neozeelandezi nu e decît sfîrşitul unui lung chin. Aşadar, Glenarvan se aştepta să plătească scump gestul său. Spera însă ca mînia lui Kai-Kumu să nu-l lovească decît pe el.

Împreună cu tovarăşii săi petrecu o noapte îngrozitoare. Cine ar fi putut să zugrăvească neliniştea lor şi să le măsoare suferinţele ? Sărmanul Robert şi bravul Paganel nu apăruseră. Putea fi vreo îndoială în ceea ce priveşte soarta lor ? Nu fuseseră ei oare primele victime ale răzbunării indigenilor ?

Orice speranță dispăruse pînă și din sufletul lui Mac Nabbs, care nu-și pierdea curajul atît de repede.

John Mangles simțea că înnebunește privind desperarea tăcută a Mary-ei Grant, despărțită acum de fratele ei. Glenarvan se gîndea la hotărîrea ce o luase lady Helena, care, pentru a nu mai suferi chinurile sau sclavia, dorea să moară de mîna lui. Putea el însă să aibă această tărie sufletească ?

„Cum aș putea s-o omor pe Mary ?" se gîndea John, simțind că i se frînge inima.

Cît despre evadare, era, evident, imposibilă. Zece războinici înarmați pînă în dinți stăteau de pază la intrare.

Sosi și dimineața zilei de 13 februarie. Nici o legătură nu se făcuse între indigeni și prizonierii declarați tabu. Coliba conținea o anumită cantitate de alimente de care nefericiții abia se atinseseră. Durerea făcuse să le dispară foamea. Ziua trecu fără nici o schimbare și nici o nădejde. Fără îndoială că ora funerariilor șefului mort și ora chinurilor lor vor suna deodată.

Glenarvan începuse să creadă că ideea schimbului îl părăsise pe Kai-Kumu. Mac Nabbs mai păstra încă o nădejde din acest punct de vedere.

— Cine știe — spunea el, amintind lui Glenarvan efectul produs asupra lui Kai-Kumu de moartea lui Kara-Tete — cine știe dacă în fond nu consideră că i-ai făcut un serviciu ?

Dar cu toate observațiile lui Mac Nabbs, Glenarvan nu avea nici o speranță. Ziua următoare se scurse și ea fără ca să se facă vreo pregătire pentru chinuirea prizonierilor. Iată care erau cauzele acestei întîrzieri : maorii cred că trei zile după moarte sufletul locuiește în trupul mortului și, de aceea, timp de șaptezeci și două de ore cadavrul rămîne fără mormînt. Această credință fu respectată cu severitate. Pînă la 15 februarie, pah-ul rămase pustiu. John Mangles, cocoțat pe umerii lui Wilson, observa întăriturile exterioare. Nici un indigen nu se arăta. Numai santinele vegheau la intrarea în Ware-Atua.

Dar a treia zi, colibele se deschiseră, sălbaticii, bărbați, femei și copii, adică mai multe sute de maori, se strînseră tăcuți în pah.

Kai-Kumu ieși din coliba sa și, înconjurat de principalii șefi ai tribului, luă loc în mijlocul întăriturii, pe o movilă

înaltă de cîteva picioare. Mulțimea indigenilor era adunată într-un semicerc, cu cîțiva metri mai înapoi. Întreaga adunare păstra o tăcere absolută.

La un semn al lui Kai-Kumu, un războinic se îndreptă spre Ware-Atua.

— Amintește-ți dorința mea ! îi spuse lady Helena soțului său.

Glenarvan o strînse la piept. În acest moment Mary Grant se apropie de John Mangles și-i spuse :

— Desigur că lordul și lady Glenarvan au să înțeleagă că dacă o soție poate să moară de mîna soțului ei, pentru a fi salvată de la o existență rușinoasă, și o logodnică poate să ceară același lucru logodnicului ei. John, pot să-ți spun acum, în aceste clipe supreme, că știu că în inima ta mă socotești o viitoare tovarășă de viață. Pot să mă bizui pe tine, iubitul meu John, așa cum lady Helena se bizuie pe cuvîntul lordului Glenarvan ?

— Mary — strigă tînărul căpitan uluit — iubita mea !...

Nu putu termina ce avea de spus. Rogojina se ridică și prizonierii fură duși spre Kai-Kumu. Cele două femei erau resemnate ; bărbații își ascundeau neliniștea sub un calm care dovedea o stăpînire de sine extraordinară.

Ajunseră în fața șefului zeelandez. Acesta nu întîrzie prea mult cu judecata sa.

— Tu l-ai ucis pe Kara-Tete ? îl întrebă el pe Glenarvan.

— Eu l-am ucis — răspunse lordul.

— Mîine la răsăritul soarelui vei muri.

— Singur ? întrebă Glenarvan, a cărui inimă bătea cu putere.

— Ah ! Dacă viața lui Tohonga n-ar fi mai prețioasă ca a ta ! strigă Kai-Kumu, ale cărui priviri trădau o mare părere de rău.

În acel moment, printre indigeni se produse o mare agitație. Glenarvan aruncă repede o privire în jurul său. Mulțimea se dete la o parte și apăru un războinic asudat și frînt de oboseală.

Kai-Kumu, de cum îl văzu, îi vorbi englezește, anume pentru a fi înțeles și de către prizonieri :

— Vii din lagărul europenilor ?

— Da — răspunse negrul.
— L-ai văzut pe Tohonga al nostru ?
— L-am văzut.
— Trăieşte ?
— Este mort ! Englezii l-au împuşcat !
Soarta lui Glenarvan şi a tovarăşilor săi era pecetluită !
— Veţi muri cu toţii mîine la răsăritul soarelui ! strigă Kai-Kumu.

Aşadar, pe toţi, fără deosebire, îi lovea pedeapsa comună. Lady Helena şi Mary Grant ridicară spre cer o privire de adîncă recunoştinţă.

De astă dată prizonierii nu mai fură duşi în Ware-Atua. Trebuiau să asiste în tot timpul zilei la funeraliile şefului şi la sîngeroasele ceremonii de care erau însoţite. O trupă de indigeni îi conduseră cîţiva paşi, sub un arbore enorm. Acolo, păzitorii rămaseră lîngă ei, fără a-i pierde din ochi. Restul tribului, absorbiţi de durere, păreau a-i fi dat uitării.

Cele trei zile de la moartea lui Kara-Tete se sfîrşiseră. Sufletul mortului părăsise deci definitiv învelişul său muritor. Ceremonia începu.

Corpul fu aşezat pe o movilă, în mijlocul întăriturii. Era îmbrăcat într-un somptuos costum şi acoperit cu o frumoasă rogojină de phormium. Pe capul împodobit cu pene avea o coroană făcută din frunze verzi. Faţa şi braţele, frecate cu grăsime, nu păreau a fi intrat în descompunere.

Rudele şi prietenii veniră lîngă movilă şi, dintr-o dată, ca şi cum un dirijor ar fi bătut măsura unui cîntec funebru, un concert imens de bocete, văicăreli şi plînsete se ridicară în slavă. Mortul era bocit într-un ritm plîngăreţ şi cadenţat. Cei care îi fuseseră apropiaţi îşi dădeau cu pumnii în cap ; rudele îşi zgîriau faţa cu unghiile, făcînd să curgă mai mult sînge decît lacrimi. Femeile acestea nenorocite îşi îndeplineau cu conştiinciozitate datoria. Dar demonstraţiile nu erau de ajuns pentru a linişti sufletul mortului, a cărui mînie ar fi lovit desigur pe supravieţuitorii tribului său. De aceea, războinicii săi, nemaiputînd să-l recheme la viaţă, voiau să-l facă pe lumea cealaltă să nu mai ducă dorul de existenţa pămîntească. Astfel, soţia lui Kara-Tete trebuia să-şi urmeze soţul în mormînt. De altfel, nefericita ar fi refuzat să-i supravieţuiască. Aşa era

obiceiul. Exemple de sacrificii asemănătoare se întîlnesc destul de des în istoria zeelandeză.

Femeia apăru. Era încă tînără. Părul despletit îi flutura pe umeri. Bocetele şi strigătele sale erau din ce în ce mai puternice. Gemetele îi erau întrerupte de cuvinte spuse pe jumătate, fraze neterminate, păreri de rău în care virtuţile mortului erau lăudate. Dintr-o dată, în culmea desperării, femeia se aruncă lîngă movilă, lovindu-şi capul de pămînt.

În această clipă, Kai-Kumu se apropie de ea. Nefericita victimă se ridică brusc ; dar o puternică lovitură de „mere“, un fel de măciucă, mînuită de şef, o aruncă din nou la pămînt, unde căzu ca trăsnită.

De îndată începură să răsune ţipete îngrozitoare. O sută de mîini ameninţară pe captivii îngroziţi de acest spectacol. Dar nimeni nu se mişca de la locul său, căci ceremonia mortuară nu se sfîrşise încă.

Nevasta lui Kara-Tete plecase după soţul ei în mormînt. Cele două corpuri zăceau neînsufleţite unul lîngă altul. Dar pentru viaţa veşnică a mortului nu-i ajungea numai credincioasa sa soţie. Cine i-ar fi servit pe amîndoi în faţa lui Nui-Atua, dacă sclavii lor nu i-ar fi urmat şi ei pe lumea cealaltă ?

Lîngă cadavrele stăpînilor lor fură aduşi şase nenorociţi. Erau servitorii, pe care nemiloasele legi ale războiului îi transformaseră în sclavi. Cît timp trăise căpetenia lor suferiseră cele mai mari lipsuri, cel mai nemilos tratament. Abia hrăniţi, puşi fără încetare la cele mai grele munci ca vitele de povară, trebuiau acum, după credinţa maorilor, să-şi continue pentru veşnicie existenţa aceasta de sclavi supuşi.

Nefericiţii păreau resemnaţi. Păreau că nu se miră de sacrificiul pe care îl prevăzuseră de mult. Cu mîinile şi picioarele dezlegate arătau că vor primi, fără să protesteze, moartea.

De altfel, această moarte le veni repede, fiind scutiţi de chinuri mai îndelungate. Tortura era păstrată pentru făptuitorii omorului care, strînşi la vreo douăzeci de paşi mai departe, îşi întorceau ochii de la priveliştea aceasta îngrozitoare.

Şase lovituri de măciucă, date de către şase războinici, întinseseră la pămînt victimele, într-o baltă de sînge.

Acesta fu semnalul de început al unei groaznice scene de canibalism.

Corpurile sclavilor nu sînt sub protecţia tabu-ului, ca cele ale stăpînilor lor. Ele aparţin tribului întreg. E un fel de pomană care se împarte bocitorilor la o înmormîntare. Astfel, după ce se îndepliniră după rînduială toate sacrificiile, întreaga masă de oameni, fără deosebire de vîrstă sau sex, şefii războinici, bătrîni, femei, şi copii se năpustiră cuprinşi de o furie animalică asupra corpurilor neînsufleţite ale victimelor. În mai puţin timp decît e nevoie pentru a descrie scena, cadavrele încă fumegînde au fost sfîşiate, rupte, nu în bucăţi, ci în fărîme. Din cei două sute de maori prezenţi la ceremonie, fiecare se ospăta din această carne omenească. Oamenii se luptau, se băteau, îşi smulgeau unul altuia cîte o îmbucătură de carne. Participanţii la monstruoasa ceremonie erau mînjiţi de sînge şi întreaga hoardă se frămînta sub o ploaie roşie. Era asemănător cu furia unor tigri înverşunaţi asupra prăzii. Apoi, douăzeci de focuri se aprinseră în diverse puncte ale pah-ului, mirosul de carne friptă se răspîndi în aer şi în tumultul înspăimîntător al acestui ospăţ, dacă nu ar fi fost strigătele scoase din gîtlejurile sătule, prizonierii ar fi putut auzi oasele victimelor trosnind sub dinţii canibalilor.

Glenarvan şi tovarăşii lui, adînc zguduiţi, încercau să ascundă celor două femei această scenă înfiorătoare. Îşi dădură seama atunci de soarta care îi aştepta a doua zi, la răsăritul soarelui, şi de chinurile pe care vor trebui să le îndure înainte de moarte. Erau amuţiţi de groază.

Începură apoi dansurile de înmormîntare. Băuturi tari, extrase din „piper excelsum", un adevărat spirt de ardei, le măriră şi mai mult exaltarea. Nu mai aveau nimic omenesc în ei. Poate chiar că vor uita de tabu şi se vor năpusti asupra prizonierilor. Numai Kai-Kumu îşi păstrase cumpătul în mijlocul nebuniei generale. După o oră pe care o acordă acestei orgii pentru a-şi atinge culmea şi a se potoli, dădu ordin ca ultimele acte ale înmormîntării să fie împlinite cu ceremonialul obişnuit.

Cadavrele lui Kara-Tete şi al soţiei sale fură ridicate. Le îndoiră membrele şi le aşezară pe pîntece, după cum cerea obiceiul zeelandez. Cadavrele trebuiau îngropate, dar nu pentru totdeauna, ci numai pînă cînd, prin putrezirea cărnii, nu vor mai rămîne decît osemintele.

Locul mormîntului — udupa — fusese ales în afară de întărituri, la circa trei kilometri, pe vîrful unei mici înălţimi numită Maunganamu, pe malul drept al lacului.

Corpurile trebuiau transportate acolo. Două palanchinuri primitive, sau mai bine spus două tărgi, fură aduse lîngă movilă. Cadavrele închircite, mai mult şezînd decît întinse, cu veşmintele legate cu liane, fură aşezate deasupra. Patru războinici le ridicară pe umeri şi tribul întreg, începînd din nou cîntecul funebru, urmă procesiunea pînă la locul de îngropăciune.

Captivii, supravegheaţi mereu, văzură cum cortegiul părăseşte prima îngrăditură a pah-ului. Apoi cîntecele şi strigătele se şterseră din ce în ce.

Timp de aproape o jumătate de oră convoiul funebru rămase ascuns vederii în adîncimile văii. Apoi reapăru pe potecile întortocheate ale muntelui. Depărtarea făcea mişcarea ondulată a coloanei lungi şi sinuoase să devină ireală.

Tribul se opri la o înălţime de opt sute de picioare, adică pe vîrful Maunganamu, pe locul pregătit dinainte pentru înmormîntarea lui Kara-Tete.

Un maor de rînd n-ar fi avut ca mormînt decît o groapă şi o grămadă de bolovani. Dar unui şef puternic şi temut, sortit a deveni fără îndoială în curînd zeu, i se rezervase un mormînt demn de isprăvile sale.

„Udupa" fusese înconjurată de pari împodobiţi cu figuri înroşite, vopsite cu ocru, aflate aproape de groapa în care trebuia aşezat cadavrul. Rudele nu uitaseră de asemenea că duhul morţii, „waidua" se hrăneşte cu lucruri materiale, la fel ca şi corpul în timpul vieţii sale. De aceea, împreună cu armele şi veşmintele răposatului, fuseseră depuse alături alimente.

Nu lipsea nimic pentru confortul mormîntului. Cei doi soţi fură aşezaţi unul lîngă altul şi apoi acoperiţi cu pămînt şi ierburi, după care urmă o nouă serie de bocete.

Cortegiul coborî din nou în tăcere muntele şi nimeni de acum înainte nu mai putea să urce pe Maunganamu fără a fi pedepsit cu moartea, căci devenise tabu ca şi Tongariro, unde fuseseră îngropate, în 1846, resturile unui şef mort cu prilejul unui cutremur.

ULTIMELE ORE

Cînd soarele apunea de partea cealaltă a lacului Taupo, dispărînd după vîrfurile lui Tuhahua şi Puketapu, prizonierii fură duşi din nou la închisoarea lor, pe care nu o vor mai putea părăsi decît în clipa în care crestele lui Wahiti-Ranges vor fi luminate de primele raze ale soarelui.

Le mai rămînea o noapte pentru a se pregăti de moarte. Cu toată deznădejdea şi groaza de care erau cuprinşi, îşi luară ultima cină împreună, ca de obicei.

— Avem nevoie de toate puterile noastre ca să privim moartea în faţă — spuse Glenarvan. Trebuie să arătăm acestor sălbatici că şi europenii ştiu să moară.

La sfîrşitul mesei, lady Helena îşi făcu rugăciunea de seară cu glas tare. Toţi ceilalţi o ascultară, cu capetele descoperite. Există oare om care să nu se gîndească la Dumnezeu în faţa morţii?

Această îndatorire odată împlinită, prizonierii se îmbrăţişară. Mary Grant şi lady Helena, retrase într-un colţ al colibei, se întinseră pe o rogojină. Somnul, care îndulceşte toate suferinţele, coborî în curînd pe pleoapele lor; călătoarele adormiră una în braţele celeilalte, doborîte de oboseală şi de lungile insomnii. Glenarvan, luîndu-şi atunci prietenii deoparte, le spuse:

— Iubiţii mei tovarăşi, viaţa noastră şi a acestor sărmane femei este în mîinile lui Dumnezeu. Dacă cerul a hotărît să murim mîine, sînt sigur că vom şti cu toţii să murim ca nişte oameni curajoşi, ca nişte adevăraţi creştini gata oricînd să apară fără teamă în faţa judecătorului suprem. Dumnezeu, care vede în sufletul fiecăruia, ştie că noi am urmărit un ţel nobil. Dacă, în locul izbînzii, ne aşteaptă moartea, înseamnă că aceasta a fost voinţa Lui. Oricît de aspră ar fi sentinţa cerească, eu nu voi cîrti împotrivă-i. Dar moartea aici nu înseamnă numai moarte, e tortură, degradare poate şi iată două femei... Aici vocea hotărîtă a lui Glenarvan se frînse. Apoi, după cîteva clipe de tăcere, se adresă tînărului căpitan: John, tu i-ai făgăduit Mary-ei ceea ce i-am făgăduit eu Helenei. Ce ai hotărît?

— Cred că am în faţa lui Dumnezeu dreptul de a îndeplini această făgăduinţă.

— Da, John, dar sîntem fără arme!

— Iată o armă — răspunse John, arătînd un pumnal. L-am smuls din mîinile lui Kara-Tete, cînd a căzut la picioarele dumneavoastră. Milord, cel care va supravieţui dintre noi doi va săvîrşi ceea ce ne-au cerut lady Helena şi Mary Grant.

După aceste cuvinte, o adîncă tăcere se lăsă în colibă. În sfîrşit, maiorul rupse liniştea, zicînd:

— Prieteni, păstraţi acest mijloc suprem pentru ultimele momente. Eu nu sînt partizanul acţiunilor iremediabile.

— Nu m-am gîndit la noi — răspunse Glenarvan. Vom şti, sînt sigur, să înfruntăm moartea, oricît de groaznică ar fi! Ah, dacă am fi fost singuri, de douăzeci de ori pînă acum v-aş fi spus: Prieteni, să încercăm o evadare! Să-i atacăm pe aceşti nemernici! Dar mă gîndesc la ele!...

John, în acest moment, ridică rogojina şi numără douăzeci şi cinci de indigeni care supraveghea ieşirea. Un foc mare fusese aprins şi la lumina lui se putea distinge terenul neregulat al pahului. Unii din sălbatici erau întinşi în jurul focului. Alţii în picioare, nemişcaţi, puteau fi bine distinşi pe fondul luminos al flăcărilor.

Toţi priveau însă spre coliba care le fusese dată în pază.

Se spune că între un prizonier ce vrea să fugă şi un păzitor ce veghează, sorţii de izbîndă sînt mai mult de partea prizonierului, deoarece interesul celui dintîi este mai mare decît interesul celui de-al doilea. Păzitorul poate să uite că supraveghează, în timp ce prizonierul nu poate să uite că este păzit. Mai mult se gîndeşte captivul la fugă decît păzitorul la împiedicarea fugii acestuia.

Din această cauză se produc atîtea evadări surprinzătoare.

Aici însă erau păziţi cu ură, indiferenţa obişnuită a păzitorilor fiind înlocuită cu dorinţa lor de răzbunare. Prizonierii nu fuseseră legaţi. Faptul ar fi fost cu totul inutil, deoarece douăzeci şi cinci de oameni supravegheau singura ieşire din Ware-Atua.

În coliba aceasta, sprijinită cu spatele de stînca ce termina întăritura, nu puteai pătrunde decît printr-o limbă îngustă de

pămînt ce o lega cu pah-ul. Celelalte două laturi ale colibei se ridicau deasupra povîrnişurilor abrupte ale muntelui, coliba fiind astfel mărginită din două părţi de o prăpastie adîncă de o sută de picioare. Coborîrea era imposibilă pe acolo. Pe dedesubt, nici un mijloc de fugă, căci era stîncă. Singura ieşire ar fi fost chiar prin intrarea în Ware-Atua, şi maorii păzeau această limbă de pămînt care lega coliba de pah-ul, cu străşnicia cu care e apărat podul de peste şanţul ce înconjoară o cetate. Glenarvan trebui să recunoască, după ce încercase de zeci de ori zidurile închisorii sale, că orice evadare era imposibilă.

Timpul se scurgea totuşi cu repeziciune în această noapte de groază. Peste munţi domnea o întunecime adîncă. Nu se zăreau nici stele, nici luna. Numai vîntul alerga în adieri uşoare pe marginea pah-ului. Se auzeau gemînd pilonii pe care era ridicată coliba. Din cauza vîntului, focul indigenilor se învioră deodată aruncînd lumini şi în interiorul colibei, peste grupul de prizonieri. Sărmanii oameni stăteau cufundaţi în gînduri. În colibă domnea o tăcere de moarte.

Era cam pe la patru dimineaţa, cînd atenţia maiorului fu atrasă de un zgomot ce părea că vine din spatele colibei, dinspre peretele sprijinit de munte. La început neatent la acest zgomot, Mac Nabbs începu deodată să-l asculte. Intrigat de persistenţa sa, îşi lipi urechea de pămînt. I se părea că aude un scormonit ; părea că cineva săpa din afară.

Cînd nu mai avu nici o îndoială asupra faptului, maiorul se duse la Glenarvan şi la John Mangles şi, smulgîndu-i din dureroasele lor gînduri, îi duse spre fundul colibei.

— Ascultaţi — le spuse el cu vocea înceată, făcîndu-le semn să se aplece.

Zgomotul săpăturii se putea auzi din ce în ce mai bine. Se putea auzi chiar scrîşnirea pietrelor sub apăsarea unui corp solid şi apoi căderea lor.

— Vreun animal în vizuina sa — spuse John Mangles.

— Cine ştie ! spuse Glenarvan. Dacă este un om ?

— Om sau animal — răspunse maiorul — vom şti curînd la ce trebuie să ne aşteptăm.

Wilson şi Olbinett se alăturară şi ei şi începură cu toţii să scormonească peretele, John cu pumnalul, ceilalţi cu pietrele

smulse, sau chiar cu unghiile, în timp ce Mulrady, întins pe burtă, supraveghea pe sub rogojină grupul indigenilor.

Sălbaticii, nemişcaţi în jurul focului, nici nu bănuiau ce se petrece la douăzeci de paşi departe de ei.

Pămîntul care acoperea tuful silicos era moale şi sfărîmicios, astfel încît, cu toată lipsa de unelte, treaba mergea destul de repede. În curînd nu mai fu nici o îndoială că un om sau mai mulţi, agăţaţi de flancurile pah-ului, săpau o galerie în peretele său exterior. În ce scop ? Ştiau ei ceva despre existenţa prizonierilor, sau întîmplarea, o încercare personală putea să explice munca de sobol care părea că se înfăptuieşte ?

Captivii îşi îndoiră sforţările. Cu degetele zdrelite, sîngerînde, săpau mereu. După o jumătate de oră de lucru, gaura săpată de ei ajunsese la o adîncime de un metru. După zgomotele care se auzeau din ce în ce mai tare, puteau să-şi dea seama că numai un strat subţire de pămînt mai împiedică o comunicare imediată.

Cîteva clipe mai tîrziu, maiorul îşi trase dintr-o dată mîna tăiată de o lamă ascuţită şi cu greu se abţinu să nu ţipe.

John Mangles, cu ajutorul pumnalului său, opri cuţitul care se învîrtea în aer şi apucă mîna care îl ţinea.

Era o mînă de femeie sau de copil, în orice caz o mînă de european.

Nici un cuvînt nu fusese pronunţat, nici dintr-o parte, nici din cealaltă. Era limpede că nici unul nu avea interes să facă larmă.

— Să fie oare Robert ? şopti Glenarvan.

Dar oricît de încet ar fi pronunţat acest nume, Mary Grant, deşteptată de forfota din colibă, se furişă lîngă Glenarvan şi apucînd mîna mînjită de pămînt o acoperi cu sărutări.

— Tu ! Tu ! spunea tînăra fată care nu se putea înşela. Tu, dragul meu Robert !

— Da, surioară — răspunse Robert — am venit să vă salvez ! Dar tăcere !

— Curajos copil ! spuse Glenarvan.

— Supravegheaţi pe sălbaticii de afară ! spuse Robert.

Mulrady, care se lăsase un moment furat de apariţia copilului, îşi reluă de îndată postul de obervaţie.

— Totul e în regulă — anunţă el. Numai patru războinici mai veghează ; ceilalţi dorm.

— Curaj ! răspunse Wilson.

Într-o clipă săpătura fu lărgită şi Robert fu trecut din braţele surorii sale în ale lui lady Helena. În jurul mijlocului său era înfăşurată o frînghie lungă de phormium.

— Copilul meu, copilul meu — murmură tînăra femeie — bine că nu te-au omorît maorii !

— Nu, doamnă — răspunse Robert. Nici eu nu ştiu cum am putut să mă strecor în învălmăşeală şi să ies din pah. Timp de două zile am stat ascuns prin tufişuri. Noaptea mergeam în neştire ; voiam să vă revăd. În timp ce întregul trib se ocupa cu înmormîntarea şefului, am venit să fac o recunoaştere în partea aceasta a întăriturii, unde se află închisoarea, şi am văzut că se poate ajunge pînă la dumneavoastră. Dintr-o colibă goală am furat cuţitul şi această frînghie. Tufele de iarbă şi ramurile copacilor mi-au servit drept scară. Din întîmplare, am descoperit o grotă scobită în stînca pe care se sprijină această colibă. N-am avut de săpat decît cîţiva metri şi... iată-mă !

Douăzeci de sărutări fură singurul răspuns pe care-l primi Robert.

— Să plecăm ! spuse el cu glas hotărît.

— Paganel este jos ? întrebă Glenarvan.

— Domnul Paganel ? răspunse băiatul, mirat de întrebare.

— Da, ne aşteaptă ?

— Nu, milord ! Cum ? Domnul Paganel nu este aici ?

— Nu, Robert, nu este — răspunse Mary Grant.

— Cum ? Nu l-ai văzut ? întrebă Glenarvan. Nu v-aţi întîlnit în învălmăşeală ? N-aţi fugit împreună ?

— Nu, milord — răspunse Robert, înmărmurit la vestea dispariţiei prietenului său Paganel.

— Să plecăm — îi îndemnă maiorul. Nu mai avem nici o clipă de pierdut. Oriunde ar fi Paganel, nu poate fi mai rău decît sîntem noi aici. Să mergem !

În adevăr, clipele erau preţioase. Trebuiau să fugă. Evadarea nu prezenta greutăţi mari. La ieşirea din galeria săpată se afla un perete aproape vertical, înalt de douăzeci de picioare. Apoi un povîrniş pe care se putea coborî destul de uşor pînă la picioarele muntelui. Din punctul acesta, prizonierii puteau ajunge repede pe văile inferioare, în timp ce

maorii, dacă ar fi descoperit fuga lor, ar fi fost siliţi la un lung ocol pentru a-i ajunge, deoarece nu cunoşteau existenţa galeriei săpate între Ware-Atua şi povîrnişul exterior.

Evadarea începu, luîndu-se toate măsurile de siguranţă pentru reuşita ei. Prizonierii trecură unul cîte unul prin strîmta galerie şi ajunseră în grotă. John Mangles rămas ultimul, făcu să dispară toate urmele lucrului lor şi se strecură şi el prin deschizătură peste care lăsă să cadă rogojinile de pe podea. Astfel, galeria se afla complet ascunsă.

Trebuiau acum să coboare peretele vertical pînă la povîrniş, lucru care ar fi fost imposibil fără frînghia de phormium adusă de Robert. Frînghia fu desfăşurată şi fixată de un colţ de stîncă, apoi i se dete drumul în jos.

Înainte de a-şi lăsa prietenii să se agaţe de ea, John Mangles îi încercă rezistenţa. Frînghia nu părea solidă, de aceea trebuia multă prudenţă, căci de la acea înălţime căderea ar fi fost mortală.

— Fiindcă frînghia — spuse el — nu poate suporta mai mult decît greutatea a doi oameni, trebuie să coborîm pe rînd. Întîi vor coborî în jos lordul şi lady Glenarvan. Cînd vor ajunge pe povîrnişul practicabil, vor zgudui de trei ori funia, ca să ne dea de veste pentru a-i urma.

— Voi coborî eu primul — răspunse Robert. Am descoperit la poalele versantului o adîncitură în care se vor putea ascunde cei care vor coborî primii pentru a-i aştepta pe ceilalţi.

— Du-te, copilul meu — spuse Glenarvan strîngîndu-i mîna.

Robert dispăru prin deschizătura grotei. După un minut, trei zguduiri tari ale frînghiei anunţau că băiatul ajunsese cu bine jos.

Imediat Glenarvan şi lady Helena ieşiră cu curaj din grotă. Întunecimea era încă adîncă, dar cîteva lumini cenuşii începură să mijească spre răsărit.

Răcoarea pătrunzătoare a dimineţii o învioră pe tînăra femeie. Se simţi înviorată şi începu periculoasa coborîre.

Întîi Glenarvan şi în urmă lady Helena se lăsară să alunece de-a lungul frînghiei pînă în dreptul în care peretele vertical întîlnea vîrful povîrnişului. Apoi, Glenarvan, mergînd înaintea soţiei sale şi ajutînd-o, începu să coboare de-a-ndăratelea. Căuta să se prindă de toate ierburile şi tufişurile care le-ar fi oferit puncte de sprijin. Întîi încerca rezistenţa locu-

lui și apoi așeza piciorul lady-ei Helena. Cîteva păsări deșteptate și speriate își luară zborul scoțînd mici țipete și fugarii tremurau de frică în clipa în care cîte o piatră, desprinsă, se rostogolea cu zgomot pînă la poalele muntelui.

Ajunseseră la jumătatea povîrnișului, cînd un glas se auzi din deschizătura grotei.

— Opriți-vă ! șopti John Mangles.

Agățat cu o mînă de un tufiș de tetragona și cu cealaltă sprijinindu-și soția, Glenarvan se opri, ținîndu-și respirația.

Wilson dăduse alarma. Auzind un zgomot în Ware-Atua, reintrase în colibă și, ridicînd rogojina, îi privi pe maori. La un semn al lui, John îl oprise pe Glenarvan.

Într-adevăr, unul dintre războinici, surprins de unele zgomote neobișnuite, se apropiase de Ware-Atua. În picioare, la doi pași de colibă, asculta cu capul plecat. Rămase în această atitudine timp de un minut, lung cît o oră, ascultînd cu urechea ciulită. Apoi, dînd din cap ca un om care s-a înșelat, reveni spre tovarășii săi, luă un braț de lemne și îl aruncă în focul pe jumătate stins, ale cărui flăcări prinseră din nou să strălucească. Viu luminată, fața sa nu mai arăta nici o preocupare și, după ce privi primele lumini ale răsăritului care se îngîna la orizont, se întinse lîngă foc pentru a se încălzi.

— Totul e în regulă — spuse Wilson.

John îi făcu semn lui Glenarvan pentru a-și continua coborîrea.

Glenarvan se lăsă încet să alunece pe povîrniș și, în curînd, lady Helena și el puseră piciorul pe cărarea îngustă, unde îi aștepta Robert.

Funia fu din nou zguduită de trei ori și, la rîndul său, John Mangles, precedînd-o pe Mary Grant, apucă același drum periculos. Încercarea sa reuși și peste puțin fu jos lîngă lord și lady Helena, în scobitura descoperită de Robert.

Cinci minute mai tîrziu, toți fugarii, scăpați cu bine din Ware-Atua, părăsiră ascunzătoarea lor provizorie și, evitînd malurile locuite ale lacului, se înfundară pe cărările înguste în inima muntelui.

Mergeau repede, ocolind orice loc de unde ar fi putut fi zăriți. Fără să scoată un cuvînt, treceau printre copaci ca niște umbre. Unde mergeau ? La întîmplare, dar erau liberi !

Spre ora cinci începu să se lumineze. Nuanțe albăstrii se iveau ici-colo, colorînd cenușiul norilor. Vîrfurile munților ieșeau din ceață. Soarele trebuia să apară în curînd. Dar în loc ca acesta să fie semnalul morții lor, dimpotrivă, el le va face indigenilor cunoscută fuga prizonierilor.

Trebuia deci ca, înainte de această clipă, fugarii să fie departe de indigeni ; siguranța lor creștea o dată cu mărirea distanței ce-i despărțea de aceștia. Dar nu puteau merge repede, căci potecile erau abrupte. Lady Helena urca pantele susținută, aproape purtată, de Glenarvan, iar Mary Grant se sprijinea de brațul lui John Mangles. Robert, fericit, triumfător, cu inima plină de bucuria succesului său, mergea înainte ; cei doi marinari închideau coloana.

Încă puțin și soarele va sparge cețurile dimineții.

Timp de o jumătate de oră, fugarii merseră la întîmplare. Paganel nu era cu ei pentru a-i conduce, Paganel a cărui soartă îi îngrijora și a cărui lipsă le întuneca bucuria. Totuși se îndreptau pe cît posibil spre est. În curînd ajunseră la o înălțime de cinci sute de picioare mai sus de lacul Taupo și frigul dimineții, sporit de înălțime, devenise greu de suportat. Forme nedefinite de coline și munți se ridicau unele peste altele. Glenarvan nu avea altă dorință decît să se piardă prin ele împreună cu tovarășii săi. Vor vedea mai tîrziu cum vor putea să iasă din labirintul acesta muntos.

În fine, soarele apăru și își trimise primele raze în întîmpinarea fugarilor.

Dintr-o dată izbucni un urlet teribil, format din o sută de glasuri. Strigătul se ridica din pah-ul a cărui așezare Glenarvan nu o mai cunoștea acum. De altfel, o perdea groasă de ceață ce se așternea la picioarele lor îi împiedica să distingă văile de jos.

Nu mai era însă nici o îndoială : fuga lor fusese descoperită. Vor putea scăpa de urmărirea indigenilor ? Fuseseră văzuți ? Nu-i vor trăda oare urmele ?

În acel moment, ceața se ridică și-i învălui o clipă într-un nor umed. La trei sute de picioare sub ei putură să vadă ceata înnebunită a indigenilor.

Vedeau, dar în același timp fuseseră văzuți. Izbucniră numeroase urlete, la care se adăugară lătratul cîinilor, și întreg tribul, după ce încercă în zadar să se cațere pe stînca de la

Ware-Atua, ieşi în fugă din întăritură şi porni pe cea mai scurtă cărare, în urmărirea prizonierilor care scăpaseră de răzbunarea lor.

CAPITOLUL XIV

MUNTELE TABU

Pînă în vîrful muntelui nu mai erau decît vreo sută de picioare. Fugarii doreau să ajungă acolo, pentru ca, trecînd pe versantul opus, să se poată ascunde de maori. Sperau că vreo creastă practicabilă le va permite să ajungă la vîrfurile vecine, care făceau parte dintr-un sistem orografic pe care numai sărmanul Paganel l-ar fi putut descurca, dacă ar fi fost cu ei.

Se grăbiră deci să urce sub ameninţarea strigătelor care se apropiau din ce în ce. Întreg tribul ajunsese la poalele muntelui.

— Curaj! Curaj, prieteni! striga mereu Glenarvan, îndemnîndu-şi prietenii prin vorbă şi atitudine.

În mai puţin de cinci minute atinseră piscul muntelui. Acolo se uitară înapoi pentru a putea judeca situaţia şi a găsi o direcţie care i-ar fi putut înşela pe maori.

De la această înălţime, puteau stăpîni cu privirile lacul Taupo, care se întindea spre vest, într-un pitoresc cadru muntos. La nord, crestele lui Pirongia; la sud, craterul în flăcări al lui Tongariro. Spre răsărit însă, privirea le era împietrită de bariera vîrfurilor şi coamelor lui Wahiti-Ranges, marele lanţ neîntrerupt care străbate toată insula de nord, de la strîmtoarea Cook pînă la capul oriental. Trebuiau să coboare pe versantul opus şi să pătrundă în acele trecători înguste, care poate nu aveau nici o ieşire.

Glenarvan aruncă neliniştit o privire în jurul său. Ceaţa se topise în razele soarelui şi privirea pătrundea în toate neregularităţile solului. Nici o mişcare a maorilor nu scăpa privirii sale.

Indigenii nu erau mai departe de cinci sute de paşi de ei, cînd ajunseră pe platoul pe care se afla vîrful singuratic.

Glenarvan nu mai putea să rămînă nici o clipă pe loc. Obosiţi sau nu, trebuiau să fugă, căci altfel ar fi fost cu toţii împresuraţi.

— Să coborîm — strigă el — căci altfel vom fi înconjuraţi!

Dar în clipa în care sărmanele femei se ridicau de jos într-o ultimă sforţare, Mac Nabbs le opri spunînd:

— Nu mai e nevoie. Priviţi!

Şi, în adevăr, toţi putură să vadă schimbarea inexplicabilă care se produsese în rîndurile maorilor.

Aceştia se opriseră brusc. Asaltul muntelui încetă, ca şi cum ar fi fost dat un contraordin sever. Ceata indigenilor, stăpînindu-şi avîntul, se oprise ca valurile mării în faţa unei stînci puternice.

Maorii, însetaţi de sînge, înşiruiţi acum la poalele muntelui, gesticulau sau învîrteau în aer puşti şi topoare, dar nu mai înaintau nici cu un pas. Şi cîinii, lătrînd cu furie, parcă prinseseră şi ei rădăcini în pămînt.

Ce se întîmplase? Ce putere nevăzută îi reţinea pe indigeni? Fugarii priveau fără să înţeleagă, temîndu-se în acelaşi timp ca vraja care căzuse pe tribul Kai-Kumu să nu se rupă.

Deodată, John Mangles scoase un strigăt, care îi făcu pe toţi tovarăşii săi să se întoarcă. Cu mîna le arătă o mică fortăreaţă ridicată pe vîrful conului.

— Mormîntul căpeteniei Kara-Tete — strigă Robert.

— Adevărat, Robert? întrebă Glenarvan.

— Da, milord, este mormîntul lui, îl recunosc...

Robert nu se înşela. La vreo cincizeci de picioare deasupra, în punctul cel mai înalt al muntelui, nişte pari proaspăt vopsiţi formau o mică îngrăditură. La rîndul său, Glenarvan recunoscu şi el mormîntul şefului zeelandez. În zăpăceala fugii ajunseseră fără să se gîndească în acest vîrf al muntelui Maunganaum.

Lordul, împreună cu tovarăşii săi, urcară cel din urmă povîrniş al conului, chiar pînă lîngă mormînt, în care se putea intra printr-o largă deschizătură acoperită cu rogojini. Glenarvan se pregătea să intre în „udupa", cînd dintr-o dată sări înapoi.

— Un indigen ! spuse el.
— Un indigen în mormînt ? întrebă maiorul.
— Da, Mac Nabbs.
— Nu-i nimic, să intrăm.

Glenarvan, maiorul, Robert şi John Mangles pătrunseră în îngrăditură. Un maor se afla acolo, înveşmîntat într-o largă pelerină de phormium ; umbra „udupei" nu îngăduia să i se distingă trăsăturile. Părea foarte liniştit şi dejuna cu cea mai perfectă nepăsare. Glenarvan voia tocmai să-i vorbească, cînd indigenul, luîndu-i-o înainte, i se adresă politicos, într-o frumoasă limbă engleză :

— Luaţi loc, scumpul meu lord, dejunul vă aşteaptă.

Era Paganel. La sunetul glasului său, toţi năvăliră în „udupa" şi-l îmbrăţişară pe excelentul geograf. Paganel fusese regăsit ! Cu el soarta tuturor era salvată. Începură întrebările ; fiecare dorea să ştie cum şi pentru ce se găsea pe vîrful lui Maunganamu, dar Glenarvan opri printr-un cuvînt curiozitatea aceasta grăbită.

— Maorii — spuse el.

— Maorii ! răspunse Paganel, ridicînd din umeri. Iată nişte indivizi de care prea puţin îmi pasă.

— De ce ? N-ar putea ajunge pînă la noi ?

— Aş ! Nişte dobitoci ! Veniţi să-i vedeţi !

Toţi îl urmară pe Paganel, care ieşi din „udupa". Zeelandezii erau opriţi în acelaşi loc, în jurul muntelui, şi scoteau urlete înfiorătoare.

— Strigaţi, urlaţi cît poftiţi, stupide creaturi ! îi apostrofă Paganel. Să vedem dacă o să îndrăzniţi să vă urcaţi pe munte!

— Şi de ce ? întrebă Glenarvan.

— Pentru că şeful lor este îngropat aici şi pentru că muntele este tabu.

— Tabu ?

— Da, prieteni ! De aceea m-am refugiat aici.

Într-adevăr, muntele era tabu şi, prin aceasta, era ferit de năvălirea superstiţioşilor maori.

Aceasta nu însemna încă salvarea definitivă a fugarilor, însă le acorda un binevenit răgaz, de care trebuiau să profite. Glenarvan, în prada unei emoţii copleşitoare, nu putea să scoată nici o vorbă, iar maiorul îşi mişca într-una capul, cu un aer foarte mulţumit.

— Şi-acum, prieteni — zise Paganel — dacă aceste brute îşi închipuie că-i vom lăsa să-şi încerce răbdarea cu noi, se înşală. În două zile nu ne vor mai putea prinde.

— O să fugim — zise Glenarvan — dar cum ?

— Nu ştiu încă — răspunse Paganel — dar vom fugi în orice caz.

Acum fiecare dori să cunoască păţaniile geografului. Lucru curios însă : pentru un om atît de vorbăreţ, de astă dată, din cauza unei ciudate rezerve, trebuiră aproape să-i smulgă cuvintele din gură. El, căruia îi plăcea atîta să povestească, nu răspundea acum decît cu jumătate de gură la întrebările ce i se puneau.

„Mi l-au schimbat pe Paganel" — se gîndi Mac Nabbs.

Şi, într-adevăr, fizionomia vrednicului savant nu mai era aceeaşi. Se învăluia cu multă grijă în marea sa pelerină de phormium şi părea că se păzeşte de privirile prea curioase. Atitudinea sa schimbată nu scăpă nimănui, dar, din discreţie, fiecare se prefăcu că nu observă nimic. De altfel, cînd nu era vorba despre el, Paganel redevenea cel obişnuit.

Cît despre cele întîmplate, iată ceea ce crezu el de cuviinţă să povestească tovarăşilor săi, care se aşezară în jur să-l asculte, sprijinindu-se de parii „udupei".

După uciderea lui Kara-Tete, Paganel profitase, ca şi Robert, de învălmăşeala indigenilor şi ieşi din pah. Dar mai puţin norocos decît Robert, dădu de-a dreptul într-o tabără de maori, comandată de un şef voinic, cu priviri inteligente, desigur superior tuturor războinicilor din tribul său. Căpetenia, care vorbea bine englezeşte, îi ură bun venit, frecîndu-şi nasul de nasul geografului.

Paganel se întreba dacă trebuie să se considere sau nu prizonier. Văzînd însă că nu poate face un pas fără să fie însoţit politicos de şef, îşi dădu repede seama la ce trebuie să se aştepte.

Şeful numit Hihi, adică „Rază-de-soare", nu era un om rău. Ochelarii şi ocheanul geografului îl impresionaseră într-atît, încît se legă de el nu numai printr-o puternică simpatie, ci şi prin solide frînghii de phormium. Şi asta mai ales noaptea.

Situaţia aceasta dură trei zile. Oare în acest timp fusese bine tratat sau rău ? „Da şi nu" — spunea el, fără să dea altă ex-

plicație. Pe scurt, era prizonier și situația sa nu era mai de invidiat decît a sărmanilor săi prieteni, afară de faptul că nu părea că o să fie imediat supus la chinuri.

Din fericire, într-o noapte putu să-și roadă legăturile și să scape. Asistase de departe la înmormîntarea lui Kara-Tete și știa că fusese îngropat pe vîrful lui Maunganamu și că, prin aceasta, muntele devenea tabu. Așa fiind, se hotărî să se refugieze acolo, nedorind să părăsească ținutul unde prietenii săi erau prizonieri. Încercarea aceasta periculoasă îi reuși și, în timpul nopții, ajunse la mormîntul lui Kara-Tete.

Aceasta fu povestea lui Paganel. Trecuse el oare peste vreo anumită întîmplare în timpul cît șezuse la indigeni și pe care nu voia s-o povestească? Judecînd după încurcătura sa, l-ai fi putut bănui de aceasta. Orice ar fi fost însă, primi unanime felicitări și pățaniile lui Paganel fiind lămurite, reveniră la situația prezentă ce continua să fie extrem de gravă. Chiar dacă indigenii nu vor îndrăzni să urce pe Maunganamu, foamea și setea îi vor sili să se considere din nou prizonieri. Era o chestiune de timp, iar maorii au multă răbdare.

Glenarvan nu-și făcea iluzii, dar hotărî să aștepte împrejurări mai potrivite, încercînd chiar să le provoace.

În primul rînd, Glenarvan dori să cerceteze cu grijă muntele Maunganamu — adică fortăreața improvizată — nu atît pentru apărare, căci un asediu nu era de temut, cît pentru a încerca o scăpare. Împreună cu maiorul, John, Robert și Paganel făcu schița exactă a muntelui, ținînd seama de direcția potecilor și înclinarea lor. Creasta, lungă de o milă, care lega Maunganamu de lanțul Wahiti, mergea coborînd spre cîmpie. Pe coama ei, strîmtă și neregulată, s-ar fi putut merge, dacă evadarea ar fi fost posibilă. Dacă fugarii ar fi putut trece pe acolo noaptea fără să fie zăriți, poate ar fi reușit să ajungă în văile adînci din munții învecinați, înșelîndu-i pe războinicii maori.

Dar acest lucru era periculos. În partea de jos, culmea trecea prin bătaia puștilor indigenilor și aceștia ar fi putut să-i prindă într-o rețea de foc, imposibil de trecut.

Glenarvan și o parte din prietenii săi cu care se aventurase spre partea periculoasă a culmii, fură salutați cu o ploaie de plumbi care însă, din fericire, nu-i atinse. Bucăți de fultuială, luate de vînt, ajunseră însă pînă la ei.

Pulberea era înțepenită în țevile puștilor cu hîrtie tipărită, pe care Paganel, din curiozitate, o adună de pe jos, reușind cu oarecare greutate, să descifreze unele cuvinte.

— Asta-i bună! zise el. Știți cu ce-și fultuiesc puștile sălbaticii noștri?

— Nu știm, Paganel — răspunse Glenarvan.

— Cu file din Biblie. Dacă la aceasta le servește scriptura, plîng pe misionarii lor! Or să ajungă cam greu să întemeieze biblioteci.

— Și cu ce pasaj din cărțile sfinte au tras în noi? întrebă Glenarvan.

— Cu cuvintele Domnului — răspunse Mangles, care citise la rîndul lui bucata de hîrtie înnegrită de explozie. Aceste cuvinte ne învață să avem încredere în El — adăugă căpitanul, cu evlavia unui scoțian.

— Citește, John — îl îndemnă Glenarvan.

Și John citi versetul din psalmul 90: „Fiindcă a crezut în mine, îl voi mîntui".

— Prieteni, să ducem aceste cuvinte de speranță și tovarășelor noastre; le vor îmbărbăta inima.

Glenarvan și tovarășii săi urmară din nou cărările abrupte care duceau spre con și se îndreptară spre mormîntul pe care doreau să-l cerceteze.

În drum fură surprinși, la intervale regulate, de unele tremurături ale pămîntului. Nu era propriu-zis un cutremur, ci era mai degrabă vibrația continuă pe care o au pereții unei căldări în care fierbe apa. Desigur că aburii puternici născuți din activitatea focurilor subterane se strînseră sub scoarța muntelui.

Lucrul acesta nu putea să mire pe niște oameni care trecuseră pe lîngă izvoarele calde ale lui Waikato. Știau că regiunea aceasta centrală a insulei Ika-na-Maul era aproape în întregime vulcanică. Părea o adevărată pînză, prin a cărei țesătură rărită ies din pămînt izvoare fierbinți și solfatari.

Paganel atrase atenția prietenilor săi asupra naturii vulcanice a muntelui. Muntele Maunganamu nu era decît unul din acele conuri care se înălța în partea centrală a insulei, adică un viitor vulcan. Cea mai însemnată acțiune mecanică putea să determine formarea unui crater în pereții săi compuși din tuf silicos și alburiu.

— În adevăr — spuse Glenarvan — dar nu sîntem aici mai în pericol decît lîngă căldarea de aburi a *Duncan*-ului. Scoarța este solidă.

— De acord — răspunse maiorul — dar oricît ar fi de rezistent un cazan de aburi sfîrșește prin a face explozie dacă este mult timp întrebuințat.

— Mac Nabbs — reluă Paganel — eu nu doresc să rămînem pe acest con. Să găsim un drum și sînt gata să plec.

— Ah !... Dacă acest Maunganamu ar putea să ne ducă chiar el ! răspunse John Mangles. Cîtă energie mecanică nefolosită și pierdută cuprinde ! Poate sub picioarele noastre sînt milioane de cai putere ! *Duncan*-ului nostru nu i-ar fi trebuit nici a mia parte pentru a ne duce pînă la capătul pămîntului.

Amintirea *Duncan*-ului, evocată de John Mangles, ascuți durerea lui Glenarvan, care, cu toate nenorocirile abătute asupra lui, nu încetă să plîngă soarta echipajului său.

Se mai gîndea încă la aceasta, cînd, ajuns pe vîrful lui Maunganamu, își regăsi tovarășii de nenorocire.

De cum îl văzu, lady Helena veni spre el :

— Dragul meu Eduard — spuse ea — ați putut recunoaște împrejurimile ? Trebuie să sperăm sau să ne temem ?

— Să sperăm, scumpa mea Helena — răspunse Glenarvan. Indigenii nu vor ajunge niciodată pînă la noi ; vom avea destul timp să stabilim un plan de evadare.

— Acum, la „udupa" strigă vesel Paganel. Ea este cetatea, castelul, sufrageria, biroul nostru ! Nimeni nu ne va deranja. Permiteți-mi, doamnelor, să fac onorurile acestei plăcute locuințe.

Toți îl urmară pe veselul Paganel. Cînd indigenii văzură că fugarii profanează din nou mormîntul tabu, începură iarăși să urle și să tragă cu armele. Din fericire, însă, gloanțele nu ajungeau pînă la ei.

Lady Helena, Mary Grant și însoțitorii lor, liniștiți că superstiția maorilor era mai puternică decît furia acestora, intrară în „udupa".

Aceasta era o îngrăditură formată din pari vopsiți în roșu. Noblețea șefului mort era mărturisită de figurile simbolice care constituiau un adevărat tatuaj în lemn. Șiraguri de amulete, scoici și pietre șlefuite se întindeau de la un stîlp la altul. Înăuntru, pămîntul era acoperit de un covor gros de frunze

verzi. În mijloc, o ușoară ridicătură arăta mormîntul proaspăt săpat.

Tot acolo erau armele șefului, puștile sale încărcate, lancea, minunata sa secure din jad verde și o provizie de praf de pușcă ; de asemenea, gloanțe suficiente pentru vînătorile pe care le va face pe lumea cealaltă.

— Un întreg arsenal pe care noi îl vom folosi mai bine decît răposatul — spuse Paganel. Ce bună idee au acești maori să-și ia armele cu ei în mormînt !

— Dar sînt puști de fabricație engleză — observă maiorul.

— Bineînțeles ! răspunse Glenarvan. E un obicei destul de prost să dăruiești arme de foc sălbaticilor. Ei le folosesc apoi împotriva colonizatorilor și au dreptate. În orice caz, puștile ne vor fi de folos.

— Dar ceea ce ne va fi și mai de folos — continuă el — sînt alimentele și apa destinate lui Kara-Tete.

Într-adevăr, rudele și prietenii mortului aranjaseră bine lucrurile. Mulțimea proviziilor depuse la mormînt dovedea prețuirea lor față de virtuțile căpeteniei. Erau acolo alimente din care s-ar fi putut hrăni zece persoane timp de cincisprezece zile, sau mortul pentru întreaga veșnicie. Aceste alimente, de natură vegetală, constau din ferigi verzi, gulii dulci, „convolvulus batatas", o plantă indigenă, și din cartofi importați de mult în acele ținuturi de către europeni. În niște vase mari se găsea apă și în vreo zece-douăsprezece coșuri, artistic împletite, se aflau bucăți dintr-un fel de gumă verde, ce le era complet necunoscută.

Fugarii erau deci asigurați pentru cîteva zile împotriva foamei și setei și nu se lăsară de loc rugați pentru a lua masa în contul șefului răposat.

Glenarvan aduse alimentele necesare, pe care le încredință lui Olbinett. Acesta, pretențios ca întotdeauna, găsi cam sărac meniul. De altfel, nici nu știa cum ar fi putut fi preparate aceste ierburi. Și nici foc nu era.

Dar Paganel îl scoase din încurcătură, sfătuindu-l să îngroape în pămînt ferigile și guliile.

Într-adevăr, temperatura straturilor superioare era foarte ridicată și un termometru, înfipt în pămînt, ar fi arătat sigur 60°—65°. Olbinett era cît pe-aci să se opărească, căci în momentul în care scormonea pămîntul, ca să poată coace ali-

mentele, țîșni o coloană de aburi, care se ridică șuierînd pînă la un metru înălțime. Olbinett, de frică, căzu pe spate.

— Închide robinetul ! strigă maiorul și, ajutat de cei doi marinari, alergă și umplu cu pietre gaura făcută. În acest timp, Paganel, privind fenomenul cu un aer ciudat, murmură :

— Ia te uită ! He ! He ! Și de ce nu ?

— Ești rănit ? îl întrebă Mac Nabbs pe Olbinett.

— Nu, domnule Mac Nabbs — răspunse el — dar nu mă așteptam de loc...

— ...la atîtea binefaceri ale naturii ! strigă Paganel glumeț. După apa și proviziile lui Kara-Tete, acum foc din pămînt ! Muntele ăsta este un adevărat paradis ! Propun să fondăm o colonie, să rămînem aici pentru restul zilelor noastre. Vom fi Robinsonii de pe muntele Maunganamu. Nu văd ce ne-ar mai putea lipsi.

— Nimic, dacă acest munte ar fi solid — răspunse John Mangles.

— Nu este de azi, de ieri — spuse Paganel. Rezistă de mult la acțiunea focurilor interioare și va ține cel puțin pînă la plecarea noastră.

— Masa este servită — anunță cu gravitate Olbinett, ca și cum s-ar fi aflat în exercițiul funcțiunii la Malcolm-Castle.

Fugarii, înfometați, se așezară jos, lîngă palisadă. Nimeni nu se arătă mofturos, dar părerile asupra gustului rădăcinilor de ferigă fură împărțite. Unii le găseau un gust dulce și plăcut, alții susțineau că sînt insipide și foarte tari. Guliile coapte în pămîntul fierbinte erau însă excelente. Geograful spuse că mortul nu era de loc de plîns.

Odată potolită foamea, Glenarvan propuse să se discute fără întîrziere un plan de evadare.

— Așa curînd ? spuse Paganel pe un ton care-ți făcea milă. Cum, vă și gîndiți să părăsiți acest paradis ?

— Dar, domnule Paganel — răspunse lady Helena — chiar admițînd că sîntem la Capua, nu trebuie să-l imităm pe Hanibal.

— Doamnă — spuse Paganel — nu-mi voi permite să vă contrazic și, dacă doriți să discutați, să discutăm !

— Cred, mai întîi — spuse Glenarvan — că trebuie să încercăm să fugim înainte de a fi împinși la asta de foame. Puterile nu ne lipsesc și trebuie să profităm. La noapte, acoperiți de întuneric, vom încerca să ajungem în văile de est, trecînd prin încercuirea indigenilor.

— Foarte bine — răspunse Paganel — numai dacă indigenii ne vor lăsa să trecem.

— Dar dacă ne vor împiedica ? spuse John Mangles.

— Atunci vom întrebuința marile mijloace — răspunse Paganel.

— Aveți, deci, și mijloace mari ? întrebă maiorul.

— Nici nu mai știu ce să fac cu atîtea ! replică Paganel, fără a explica însă mai mult.

Nu mai rămînea altceva de făcut decît să aștepte noaptea, pentru a încerca să treacă prin linia indigenilor.

Aceștia nu-și părăsiseră locurile. Se părea chiar că rîndurile se îngroșaseră încă cu cîțiva întîrziați din trib.

Ici și colo, focurile aprinse formau o centură luminoasă la baza conului. Cînd se lăsă întunericul pe văile învecinate, Maunganamu părea că se înalță dintr-un vast incendiu, în timp ce creștetul său se pierdea în beznă. La vreo șase sute de picioare mai jos se auzeau mișcările, strigătele, murmurul bivuacului inamic.

La ora nouă, printr-un întuneric adînc, Glenarvan și John Mangles hotărîră să facă recunoașterea singuri, fără a-i lua și pe ceilalți tovarăși. Călătoria era prea periculoasă. Coborîră fără zgomot, timp de vreo zece minute, și o luară pe culmea strîmtă care traversa linia indigenă, la vreo cincizeci de pași deasupra taberei lor.

Pînă aici toate merseră bine. Maorii, întinși pe lîngă foc, păreau să nu-i fi zărit pe cei doi fugari, care mai făcură cîțiva pași. Dar dintr-o dată, din stînga și din dreapta crestei, izbucniră focuri de armă.

— Înapoi ! spuse Glenarvan. Maorii au ochi de pisică și puști de briganzi.

Cei doi urcară din nou povîrnișul abrupt al muntelui și veniră în grabă să-i liniștească pe prietenii lor speriați de împușcături. Pălăria lui Glenarvan fusese găurită în două locuri de gloanțe. Era deci cu neputință să te aventurezi pe creasta dintre cele două rînduri de pușcași.

— Mai vorbim noi mîine — zise Paganel — și fiindcă nu putem să înșelăm vigilența acestor indigeni, îmi veți permite să le fac bucata după cum știu eu.

Temperatura era destul de scăzută. Din fericire, Kara-Tete își luase cu el în mormînt cele mai nimerite veșminte pentru frigul nopții, pături călduroase de phormium care folosiră de minune călătorilor și, în curînd, păziți de superstiția indigenilor, fugarii dormeau liniștiți, la adăpostul palisadei, pe pămîntul cald, clătinat din cînd în cînd de fierberea interioară.

CAPITOLUL XV

MARILE MIJLOACE ALE LUI PAGANEL

A doua zi, la 17 februarie, primele raze ale soarelui deșteptară pe cei ce-și găsiseră adăpost pe muntele Maunganamu. Cu mult înainte încă, maorii se învîrteau pe la poalele muntelui, fără a se depărta însă de locurile lor de observație, și apariția europenilor din „udupa" stîrni strigăte furioase.

Prima lor privire fu spre munții învecinați, cu văi adînci încă înecate în ceață, spre lacul Taupo, a cărui suprafață se încrețea ușor sub adierea vîntului dimineții.

Apoi, dornici să cunoască noile proiecte ale lui Paganel, se strînseră în jurul său, întrebîndu-l din ochi.

Paganel nu-i lăsă mult timp să se frămînte, curioși și neliniștiți.

— Prieteni — spuse el — planul meu are o parte bună, pentru că dacă nu va avea efectul așteptat, adică dacă nu reușește, situația noastră nu va prin asta înrăutățită. Dar convingerea mea este că va reuși.

— Care este planul ? întrebă Mac Nabbs.

— Iată-l ! răspunse Paganel. Superstiția indigenilor a făcut din acest munte locul nostru de refugiu ; trebuie ca tot superstiția lor să ne ușureze fuga. Dacă-l voi putea convinge pe Kai-Kumu că am devenit victimele profanării pe care am săvîrșit-o, că mînia cerului ne-a ajuns, cu alte cuvinte că am murit într-un chip groaznic, nu credeți că va părăsi platoul muntelui pentru a se întoarce în sat ?

— Fără nici o îndoială — spuse Glenarvan.

— Cu ce moarte îngrozitoare ne ameninți ? întrebă lady Helena.

— Cu moartea pe care o merită profanatorii, prieteni — răspunse Paganel. Flăcările răzbunătoare sînt sub picioarele noastre. Să le deschidem drum !

— Ce ? Vrei să deschizi un vulcan ? strigă John Mangles.

— Da, un vulcan artificial, improvizat, a cărui furie să o putem noi conduce după voie. Masele de vapori și focurile subterane nu doresc altceva decît să iasă la suprafață. Să provocăm o erupție artificială, de care apoi să putem profita.

— Ideea este bună — spuse maiorul. Bravo, Paganel !

— Înțelegeți — reluă geograful — vom face așa ca și cum am fi fost mistuiți de flăcările iadului și înghițiți în mormîntul lui Kara-Tete.

— Unde vom rămîne trei-patru zile, chiar cinci, dacă va trebui, adică pînă în clipa în care maorii vor fi convinși de moartea noastră binemeritată și ne vor părăsi.

— Dar dacă le va da prin gînd să se convingă ei înșiși de moartea noastră — spuse miss Grant — dacă vor urca pe munte ?

— Nu, draga mea Mary — răspunse Paganel — nu o vor face. Muntele este tabu. Înghițind pe profanatorii săi, tabu-ul va deveni și mai puternic.

— Planul este cu adevărat bine întocmit — spuse Glenarvan. Un singur lucru l-ar putea împiedica să reușească. Anume, ca indigenii să se încăpățîneze să rămînă mereu la poalele lui Maunganamu, iar noi să nu mai avem merinde de loc. Aceasta este însă mai puțin probabil, mai ales dacă vom juca bine comedia.

— Și cînd vom încerca această ultimă șansă ? întrebă lady Helena.

— Chiar în seara asta — răspunse Paganel — cînd întunericul va fi complet.

— Ne-am înțeles — fu de acord Mac Nabbs. Paganel este un geniu. Eu, care de obicei nu mă încînt prea ușor, de astă dată răspund de succes. O să servim acestor ticăloși un miracol care le va întîrzia probabil creștinarea cu vreun secol. Să ne ierte misionarii !

Planul lui Paganel fu adoptat și, în adevăr, datorită superstiției maorilor, putea și trebuia să reușească. Rămînea să se

pună în practică. Ideea era bună, dar realizarea grea. Nu s-ar fi putut ca vulcanul să nimicească și pe îndrăzneții care ar deschide craterul ? Va mai putea fi oare stăpînită erupția, cînd aburii, flăcările, lava vor fi dezlănțuite ? Nu se va prăbuși oare muntele cu totul în prăpastia aceea de foc ?

Paganel prevăzuse aceste dificultăți, dar credea că, acționînd cu prudență, nu vor ajunge în situații extreme. Era suficientă o aparență pentru a-i înșela pe maori, nefiind nevoie de grozava realitate a unei erupții.

Cît de lungă le păru ziua ! Fiecare număra ceasurile ce treceau atît de greu. Totul era pregătit pentru fugă. Alimentele din „udupa" fuseseră distribuite în pachete egale, ușor de purtat. Cîteva rogojini și armele de foc completau bagajul luat din mormîntul șefului. Nu mai este nevoie să spunem că toate aceste pregătiri fură făcute în îngrăditura „udupei", la adăpost de privirile indigenilor.

La ora șase, Olbinett servi o masă consistentă. Cînd și unde vor mai putea mînca, prin văile ținutului, nimeni n-ar fi putut să prevadă. Mîncară deci și pentru viitor. Mîncarea principală era compusă din vreo șase șobolani prinși de Wilson și fripți înăbușit. Lady Helena și Mary Grant refuzară cu hotărîre să guste din acest vînat atît de prețuit în Noua Zeelandă, dar bărbații mîncară zdravăn, ca niște adevărați maori. Carnea era într-adevăr excelentă, gustoasă, și din cei șase rozători nu rămaseră decît oasele.

Începu să se însereze. Soarele dispăru îndărătul unor nori groși, prevestitori de furtună. Cîteva fulgere brăzdară orizontul și un tunet bubui departe în înălțimile cerului.

Paganel salută furtuna care le venea în ajutor și completa punerea lor în scenă. Maorii, datorită superstiției lor, sînt de-a dreptul înspăimîntați de aceste mari fenomene ale naturii. Sînt convinși că trăsnetul este glasul supărat al lui Nui-Atua, iar fulgerul, scînteierea mînioasă a ochilor săi. Părea deci că zeitatea vine în persoană să pedepsească pe profanatorii tabu-ului. La ora opt, vîrful lui Maunganamu dispărea într-o întunecime amenințătoare. Cerul negru era cît se poate de potrivit pentru erupția pe care o pregătea Paganel. Maorii nu-și mai puteau vedea prizonierii. Sosise momentul punerii în aplicare a planului.

Trebuia lucrat repede. Glenarvan, Paganel, Mac Nabbs, Robert, Olbinett și cei doi marinari erau pregătiți.

Locul craterului fu ales la vreo treizeci de pași de mormîntul lui Kara-Tete. Era nevoie ca „udupa" să fie ferită de erupție, căci, dispărînd ea, ar fi dispărut și caracterul tabu al muntelui. În acel loc, Paganel observase o stîncă mare în jurul căreia aburii țîșneau cu oarecare putere. Stînca acoperea un mic crater natural și astupa cu greutatea sa ieșirea flăcărilor subterane. Dacă ar fi reușit să o clintească din locul ei, aburii și lava, găsind calea deschisă, ar fi izbucnit pe dată.

Călătorii își făcură pîrghii din parii smulși din „udupa" și atacară voinicește stînca. Sub puterile lor unite, blocul nu întîrzie să se miște. Săpară și un șanț pe povîrnișul muntelui, pentru ca blocul să poată aluneca și mai ușor pe planul înclinat. Pe măsură ce îl ridicau, zguduirile pămîntului deveneau tot mai puternice.

Se auzeau șuierături și zgomotul surd al flăcărilor. Îndrăzneții lucrători, adevărați ciclopi meșterind focurile pămîntului, își îndeplineau în tăcere lucrul. În curînd, cîteva crăpături și coloane de aburi fierbinți vestiră că locul devenise primejdios. Într-o supremă încordare reușiră să smulgă blocul care dispăru prăvălindu-se pe panta muntelui.

Stratul subțire cedă îndată. O coloană incandescentă țîșni spre cer cu tunete puternice, în timp ce rîuri de lavă se rostogoleau spre tabăra indigenilor și spre văile de jos.

Întregul con tremura, și ai fi putut crede că se va prăbuși într-o prăpastie fără fund. Glenarvan și tovarășii săi abia avură timp să se dea în lături. Fugiră spre „udupa", nu fără a fi ajunși de cîteva picături de apă ce aveau o temperatură de 94°. Apa, care la început răspîndea un miros de supă, se schimbă curînd într-o apă care mirosea puternic a sulf.

Noroiul, lava, pietrele vulcanice erupseră deodată. Poalele lui Maunganamu erau înecate în torente de flăcări. Munții învecinați, văile adînci de jos, totul era luminat de focul erupției.

Indigenii se deșteptară, urlînd sub arsura lavei care clocotea chiar în mijlocul bivuacului lor. Cei pe care fluviul de foc nu-i atinsese fugeau spre colinele înconjurătoare, întorcîndu-se din cînd în cînd spre a privi înspăimîntați cataclismul. Zăgazurile vulcanului fuseseră dezlănțuite de mînia zeu-

lui lor ce îneca pe profanatorii muntelui sacru. În clipele în care zgomotul slăbea, puteau fi auziţi strigînd:

— Tabu! Tabu! Tabu!

În acest timp, craterul de pe Munganamu vărsa o cantitate enormă de aburi, pietre înroşite şi lavă. Nu mai era un simplu gheizer asemănător cu acelea care împrejmuiesc muntele Hecla în Islanda, ci muntele Hecla însuşi. Toată această materie vulcanică fusese ascunsă pînă atunci în interiorul conului. Cînd o ieşire fu posibilă, el izbucni cu toată violenţa şi, în acea noapte, printr-o lege firească a echilibrului, toate celelalte erupţii ale insulei îşi pierdură din putere.

La o oră după ce acest nou vulcan erupse, largi pîraie de lavă incandescentă curgeau la poalele lui. Legiuni întregi de şoareci puteau fi văzuţi cum ies din găurile lor şi fug pe pămîntul încins.

În tot timpul nopţii, sub furtuna care se dezlănţuise în înălţimile cerului, conul se cutremură cu o violenţă care începu să-l nelinişteaseă pe Glenarvan. Erupţia măcina marginile craterului.

Prizonierii, ascunşi după întăritura de pari, urmăreau progresele înspăimîntătoare ale fenomenului.

Sosi şi dimineaţa. Furia vulcanică nu se potoli. Nori groşi şi galbeni se amestecau cu flăcări. Torentele de lavă şerpuiau în toate părţile.

Glenarvan, pîndind cu emoţie, îşi aruncă privirea prin crăpăturile palisadei şi observă tabăra indigenilor.

Maorii fugiseră spre podişurile vecine, dincolo de raza vulcanului. Cîteva cadavre zăceau la picioarele conului, carbonizate. Mai departe, spre pah, lava incendiase vreo douăzeci de colibe, care mai fumegau încă.

Zeelandezi, formînd grupe ici şi colo, priveau înspăimîntaţi vîrful înflăcărat al lui Maunganamu.

Kai-Kumu veni în mijlocul războinicilor săi. Glenarvan îl recunoscu. Şeful înaintă pînă la poalele conului, pe partea în care nu ajunseseră lava, dar nu trecu mai departe.

Acolo, cu braţele întinse, ca un vrăjitor care face farmece, făcu cîteva gesturi al căror înţeles nu scăpă prizonierilor. Aşa după cum prevăzuse Paganel, Kai-Kumu arunca asupra muntelui răzbunător un tabu şi mai puternic.

Îndată după aceea, indigenii o porniră în şiruri pe potecile întortocheate, care coborau spre pah.

— Pleacă! strigă Glenarvan. Îşi părăsesc poziţiile! Slavă ţie, Doamne! Planul nostru a reuşit! Draga mea Helena, prieteni, iată-ne morţi, iată-ne îngropaţi! Dar în noaptea asta vom învia, vom părăsi mormîntul şi vom fugi cît mai departe de locurile acestea primejdioase.

Cu greu şi-ar fi putut cineva închipui bucuria care domnea în „udupa". Speranţa revenise în toate inimile. Curajoşii călători uitaseră şi trecutul şi viitorul, pentru a nu se mai gîndi decît la prezent! Şi totuşi nu era uşor să găseşti europeni prin ţinuturile acestea necunoscute. Înşelîndu-l pe Kai-Kumu se credeau scăpaţi de toţi indigenii din Noua Zeelandă!

Pînă la evadarea definitivă mai trebuia să treacă o zi. Aceasta fu întrebuinţată pentru a se discuta un plan de fugă. Paganel păstrase cu grijă harta Noii Zeelande, pe care putu să caute drumurile cele mai nimerite.

După multe discuţii, fugarii hotărîră să se îndrepte spre est, spre golful Plenty. Însemna să parcurgă regiuni necunoscute, dar pe cît se pare, pustii. Călătorii, obişnuiţi acum să treacă peste obstacolele naturale şi greutăţile fizice, nu se mai temeau decît de o nouă întîlnire cu maorii. Doreau, deci, să-i evite cu orice preţ şi să ajungă pe coasta răsăriteană, unde se găseau cîteva aşezări de misionari. În plus, în acea parte a insulei nu ajunsese războiul şi deci triburile indigene nu străbăteau cîmpiile.

Cît despre distanţa care despărţea lacul Taupo de golful Plenty, putea fi evaluată la circa o sută de mile, adică zece zile de mers parcurgînd cîte zece mile pe zi. Va fi desigur obositor, dar nimeni dintre ei nu stătu la îndoială. Odată ajunşi la misionari, călătorii se vor odihni acolo, aşteptînd vreun prilej favorabil pentru Auckland care era ţinta călătoriei lor.

Odată luate aceste hotărîri, ei continuară să supravegheze pe indigeni pînă seara. Cînd întunericul învălui văile lacului Taupo, nici un foc nu mai trăda prezenţa maorilor la poalele muntelui. Drumul era liber.

La ora nouă, pe un întuneric adînc, Glenarvan dădu semnalul de plecare. Însoţitorii săi şi el, înarmaţi şi echipaţi datorită lui Kara-Tete, începură cu băgare de seamă să coboare pe

povîrnişurile lui Maunganamu. John Mangles şi Wilson, numai ochi şi urechi, mergeau înainte. Se opreau la cel mai mic zgomot şi erau atenţi la cea mai mică licărire. Mergeau cu toţii aproape tîrîndu-se, pentru a se confunda cît mai deplin cu masa muntelui.

La două sute de picioare sub creastă, John Mangles şi unul din marinari ajunseră la coama periculoasă, apărată cu atîta încăpăţînare de indigeni. Dacă, din nefericire, maorii, mai vicleni decît fugarii, ar fi simulat numai plecarea, pentru a-i atrage la ei, adică nu s-ar fi lăsat înşelaţi de erupţia vulcanică, prezenţa lor ar fi fost chiar în acest loc descoperită. Glenarvan, cu toată încrederea ce o avea şi în ciuda tuturor glumelor lui Paganel, nu-şi putea stăpîni teama. Salvarea lor depindea de cele zece minute trebuincioase pentru a străbate creasta muntelui. Inima lady-ei Helena bătea cu putere.

Totuşi, n-avea de gînd să dea înapoi. John nici atîta. Tînărul căpitan, urmat de ceilalţi şi apărat de întuneric, se căţără pe creasta îngustă, oprindu-se cînd vreo piatră desprinsă se rostogolea pînă jos pe platou. Dacă indigenii ar fi fost încă ascunşi pe undeva, în vale, aceste zgomote neobişnuite ar fi trebuit să provoace împuşcături numeroase din amîndouă părţile.

Fiind siliţi să se tîrască ca şerpii, fugarii înaintau încet. Cînd John atinse punctul cel mai de jos, numai douăzeci de picioare îi mai despărţeau de locul unde fuseseră indigenii în ajun. Culmea se înălţa apoi într-o pantă destul de abruptă, ridicîndu-se spre un crîng pe o porţiune de aproape un sfert de milă. Partea aceasta de jos fu totuşi trecută fără nici un accident şi călătorii începură să urce în tăcere. Grupurile de copaci nu se vedeau încă, dar ei ştiau că sînt acolo şi, dacă nici o capcană nu le va fi întinsă, Glenarvan spera să ajungă la loc sigur. Atrase însă atenţia şi celorlalţi că de aici înainte nu mai erau ocrotiţi de tabu. Culmea care urca nu mai ţinea de Maunganamu, ci de sistemul orografic care se înălţa în partea răsăriteană a lacului Taupo. Aşadar, nu numai puştile indigenilor erau de temut, ci chiar şi atacul corp la corp.

Timp de zece minute, mica trupă urcă foarte încet spre podişurile superioare. John nu distingea încă desişul care trebuia să fie, după socoteala lor, la mai puţin de două sute de paşi. Deodată se opri, aproape se dădu înapoi. I se părea că aude

în întuneric un zgomot. Nehotărîrea sa îi opri şi pe însoţitorii săi.

Rămase nemişcat, ceea ce-i nelinişti mai mult pe cei care îl urmau. Aşteptau. Emoţia le tăia respiraţia. Vor fi oare siliţi să se întoarcă înapoi, pe vîrful muntelui Maunganamu ?

Dar John, văzînd că zgomotul nu se mai repetă, reluă urcuşul pe drumul îngust al coamei.

În curînd, prin întuneric, începu să fie zărită pădurea. Din cîţiva paşi ajunseră la ea şi fugarii se îngrămădiră sub frunzişul des al arborilor.

CAPITOLUL XVI

ÎNTRE DOUĂ FOCURI

Întunericul nopţii le uşura fuga. Trebuiau să profite din plin de aceasta şi să părăsească cît mai repede blestematele meleaguri ale lacului Taupo. Paganel luă conducerea trupei şi minunatul său instinct de călător folosi şi de astă dată în timpul grelei rătăciri prin munţi. Se mişca cu o surprinzătoare uşurinţă prin întuneric, alegînd, fără să stea la îndoială, cărări ce de-abia se puteau dstinge, menţinînd o direcţie constantă de la care nu se abătea. Nyctalopia sa îl ajuta foarte mult, putînd să deosebească, cu ochii săi de pisică, în bezna adîncă, cele mai mici obiecte.

Timp de trei ore merseră fără să se oprească pe pantele alungite ale versantului răsăritean. Paganel ocoli puţin spre sud-est, pentru a ajunge la strîmta trecătoare dintre Kaimanawa şi Wahiti-Ranges, pe unde şerpuieşte drumul de la Auckland spre golful Haukes. Această strîmtoare odată trecută, avea de gînd să se abată din drum şi, adăpostiţi de crestele înalte, să meargă spre coastă, prin regiunile nelocuite ale ţinutului.

Spre ora nouă dimineaţa străbătuseră douăsprezece mile în douăsprezece ore. Nici nu se putea cere mai mult curajoaselor femei. De altfel, locul părea potrivit pentru un popas. Fugarii

ajunseseră la defileul care desparte cele două lanțuri de munți. Drumul Overlandului rămînea la dreapta și apuca spre sud. Paganel, cu harta în mînă, făcu o cotitură spre nord-est și, la ora zece, mica trupă ajunse la un fel de întăritură abruptă, formată de a ieșitură a muntelui.

Aici își scoaseră merindele din saci și mîncară. Mary Grant și maiorul, pe care ferigile sălbatice nu prea îl încîntaseră pînă atunci, le mîncară acum cu poftă. Popasul se prelungi pînă la ora două după-amiază. Apoi reluară drumul spre est și seara se opriră la opt mile departe de munți. Înnoptară sub cerul liber.

A doua zi, drumul prezentă greutăți destul de serioase. Trebuiră să străbată un ținut cu lacuri vulcanice, gheizere, solfatari, care se întindea la răsărit de Wahiti-Ranges. Privirea le fu încîntată, însă picioarele le erau foarte obosite, dar priveliștile erau feerice în varietatea lor.

Pe suprafața acestui vast ținut de douăzeci de mile pătrate, dezlănțuirea forțelor subterane se producea sub toate formele. Din crîngurile de arbori de ceai țîșneau izvoare sărate de o stranie limpezime. Răspîndeau un puternic miros de pulbere arsă și lăsau pe pămînt un reziduu alb, ca o zăpadă strălucitoare. Apele lor limpezi erau încălzite pînă la fierbere, în timp ce, alături de ele, alte izvoare erau reci ca gheața. Pe malurile acestora din urmă creșteau ferigi gigantice asemănătoare cu ale vegetației siluriene.

Din toate părțile, pînze de ape, amestecate cu vapori, țîșneau din pămînt, aidoma jocurilor de apă dintr-un parc ; unele continui, altele intermitente, ca și cum ar fi fost manevrate de cine știe ce Pluton capricios. Formau un fel de amfiteatru, în terase naturale suprapuse, asemănătoare bazinelor moderne ; apele lor învăluite de coloane de fum alb și, revărsîndu-se peste treptele acelor scări gigantice, se amestecau și aprovizionau lacuri întregi cu cascadele lor clocotitoare. Mai departe, acestor izvoare calde și gheizere tumultoase le urmau solfatarii. Terenul părea acoperit de bășici mari. Erau cratere pe jumătate stinse, străbătute de numeroase crăpături prin care scăpau felurite gaze. Atmosfera era încărcată de mirosul pișcător și neplăcut al acizilor sulfuroși. Sulful acoperea solul formînd cruste și sedimente cristaline. Secole de-a rîndul se strînseseră acolo incalculabile bogății nefolositoare. Din acest ținut al

Noii Zeelande se va aproviziona poate într-o bună zi industria, cînd depozitele din Sicilia vor fi secate.

Se înțelege ușor cîtă oboseală au îndurat călătorii traversînd aceste regiuni pline de obstacole. Era greu de găsit un loc pentru popas și pușca vînătorilor nu întîlnea nici o pasăre demnă de a fi jumulită de mîinile lui Olbinett. Astfel încît, de cele mai multe ori, trebuiau să se mulțumească cu ferigi și gulii, alimente ce nu le puteau reface forțele sleite. Fiecare dorea să se termine cît mai repede cu pămînturile acestea sterpe și pustii.

Totuși, pentru a ocoli acest ținut atît de inaccesibil le trebui nu mai puțin de patru zile. Abia la 23 februarie, la cincizeci de mile de Maunganamu, călătorii putură să facă un popas la poalele unui munte, care pe harta lui Paganel nu purta nici un nume. Cîmpiile de arbuști se întindeau cît vedeai cu ochii, și la orizont reapărură marile păduri.

Era un semn încurajator, cu condiția, totuși, ca aceste regiuni bune de locuit să nu fie prea populate ! Pînă aici, călătorii nu întîlniseră nici urmă de indigeni.

În acea zi, Mac Nabbs și Robert împușcară trei „kiwi" care stătură cu cinste pe masa taberei, dar nu prea mult timp, căci în cîteva clipe fură devorate.

Apoi, la desert, între cartofi și guliile dulci, Paganel făcu o propunere care fu acceptată cu entuziasm.

Propunerea sa fu de a da numele lui Glenarvan acestui munte care se înălța printre nori, la trei mii de picioare. Totodată, însemnă cu grijă pe hartă numele lordului scoțian.

Este inutil a mai povesti toate întîmplările monotone și lipsite de importanță, care se mai petrecură în restul călătoriei. Două sau trei fapte de oarecare însemnătate mai avură totuși loc în timpul traversării insulei, pînă la coasta Pacificului.

În timpul zilei mergeau prin păduri și cîmpii. John stabilea direcția, orientîndu-se după soare și stele. Din fericire, erau scutiți de călduri prea mari și de ploi. Totuși, oboseala din ce în ce mai simțită întîrzia pe călătorii atît de greu încercați. Abia așteptau să ajungă la misionari. Mai discutau, mai vorbeau între ei, dar fără prea multă putere. Mica trupă se împărțise în grupuri.

Glenarvan mergea mai mult singur, unica-i preocupare fiind *Duncan*-ul și echipajul său. Se gîndea numai la marinarii săi masacrați, uitînd de pericolele care îi amenințau încă pînă la Auckland. Gîndul acesta înfiorător nu-l mai părăsea.

De Harry Grant nimeni nu mai vorbea. La ce bun să mai vorbească, dacă nu puteau să încerce nimic pentru salvarea lui ? Dacă acest nume era cîteodată pomenit, aceasta se întîmpla în convorbirile dintre Mary Grant și John Mangles.

John nu-i mai amintise fetei cuvintele pronunțate în noaptea cînd își așteptau moartea. Delicatețea lui sufletească îl împiedica să ia în considerare ceea ce spusese într-o clipă de supremă deznădejde.

Cînd vorbeau despre Harry Grant, John mai făcea încă planuri pentru viitoare cercetări. Spunea fetei că lordul Glenarvan va relua desigur mai tîrziu această încercare eșuată. Pleca de la faptul că autenticitatea documentului nu putea fi pusă la îndoială și, deci, Harry Grant se găsea cu siguranță undeva. Așadar, chiar dacă ar fi trebuit să răscolească lumea întreagă pentru asta, căpitanul Grant va fi regăsit. Mary, convinsă de aceste cuvinte, se simțea unită cu John în aceleași gînduri și își făureau aceleași nădejdi. Cîteodată lua parte la discuțiile lor și lady Helena. Ea nu-și făcea însă prea multe iluzii, dar se păzea să-i trezească pe acești tineri la trista realitate.

În acest timp, Mac Nabbs, Robert, Wilson și Mulrady vînau fără să se îndepărteze prea mult. Paganel, înveșmîntat mereu cu mantia sa de phormium, stătea deoparte, tăcut și gînditor.

Și, totuși, trebuie spus că deși toate legile naturii vor ca în mijlocul încercărilor grele, pericolelor și lipsurilor chiar cele mai trainice prietenii să se destrame, totuși acești tovarăși de nenorocire rămaseră uniți, gata să moară unul pentru altul.

La 25 februarie, drumul fu barat de un rîu care, după harta lui Paganel, trebuie să fie Waikari. Putură să-l treacă prin vad.

În timpul celor două zile care urmară, întinderi pline de tufișuri se desfășurară fără întrerupere. Jumătate din distanța care despante lacul Taupo de coastă fusese străbătută cu mari eforturi, dar fără nici o întîlnire neplăcută.

Începură acum să apară păduri nesfîrșite, care aminteau de pădurile australiene. Aici însă „kaurii" înlocuiau eucaliptul. Cu toate că avuseseră de atîtea ori prilejul să se mire, în cele patru luni de cînd călătoreau, Glenarvan și însoțitorii săi se minunară încă o dată la vederea acestor pini gigantici, demni rivali ai cedrilor din Liban și ai arborilor „mammouth trees" din California. Acești kauri sau, în limbajul botaniștilor, „abietacee damarine", măsurau o sută de picioare pînă la locul de unde începeau să se despridă ramurile. Creșteau în grupuri izolate și își întindeau în aer umbrelele lor de frunziș verde.

Unii din acești pini, tineri încă, în vîrstă abia de o sută de ani, semănau cu brazii roșii ai regiunilor europene și aveau o coroană întunecată, terminată cu un con ascuțit. Cei mai bătrîni însă, avînd cinci sau șase secole vechime, formau imense întinderi de verdeață. Patriarhii aceștia ai pădurilor zeelandeze ajungeau pînă la cincizeci de picioare în circumferință și, cu brațele întinse și unite, toți călătorii noștri nu le-ar fi putut cuprinde trunchiul.

Mica trupă călători timp de trei zile pe sub bolțile acestea vaste, pe un pămînt argilos, pe care nici un picior de om nu trecuse încă. Se putea vedea bine asta după cantitățile de gumă rășinoasă strînsă în unele locuri, cantități ce ar fi ajuns, ani întregi, exportului indigen.

Vînătorii găsiră stoluri numeroase de kiwi, atît de rare în ținuturile locuite de indigeni. Păsările acestea curioase vînate de cîinii zeelandezi se refugiaseră în pădurile de nepătruns. Pentru prînzurile călătorilor, ele constituiră o hrană îmbelșugată și hrănitoare.

Se întîmplă odată ca Paganel să zărească, în depărtare, într-un desiș, o pereche de păsări gigantice. La vederea lor, instinctul său de naturalist se trezi. Își chemă prietenii și, cu toată oboseala, maiorul, Robert și cu el porniră pe urmele acestora.

Se înțelege lesne curiozitatea arzătoare a geografului cînd recunoscu sau crezu că recunoaște aceste păsări drept „moas", aparținînd speciei „dinormis", pe care unii savanți le socotesc varietăți dispărute. Or, întîlnirea confirma părerea domnului Hochstetter și a altor călători care susțineau, dimpotrivă, existența acestor uriași fără aripi în Noua Zeelandă.

Moanii aceștia, urmăriți de Paganel, contemporani speciei megaterium și pterodactililor, aveau cam optsprezece picioare înălțime. Erau un fel de struți extrem de mari și foarte fricoși, căci fugeau cu o viteză extraordinară. Nici glonțul nu-i putu

ajunge. După cîteva minute de vînătoare dispărură printre arbori și vînătorii regretară gloanțele și timpul pierdut.

În seara de 1 martie, Glenarvan și însoțitorii săi părăsiră în sfîrșit imensa pădure de kauri și poposiră la poalele muntelui Ikirangi, al cărui vîrf se ridica spre cer pînă la o înălțime de cinci mii cinci sute de picioare.

Străbătuseră aproape o sută de mile de la Maunganamu și coasta era încă la treizeci de mile depărtare. John Mangles nădăjduise să facă traversarea în zece zile, dar atunci nu cunoștea ce greutăți vor avea de întîmpinat în această regiune.

În adevăr, ocolurile, obstacolele, greutățile de orientare prelungiseră drumul cu încă o cincime și nenorociții călători, ajunși la muntele Ikirangi, se simțeau complet istoviți.

Mai aveau nevoie de încă două zile bune de mers pentru a ajunge la coastă; acum era însă din nou necesară o vigilență extremă, căci intrau din nou într-un ținut străbătut de băștinași.

Totuși, fiecare își stăpîni oboseala și a doua zi mica trupă porni dis-de-dimineață.

Între muntele Ikirangi, care fu lăsat la dreapta, și muntele Hardy, al cărui pisc se înălța la stînga, la o înălțime de trei mii șapte sute de picioare, călătoria deveni și mai grea. Aici, pe o lungime de zece mile, era o cîmpie acoperită de „supple-jacks", adică niște liane flexibile, numite pe drept cuvînt „liane înăbușitoare". La fiecare pas, brațele și picioarele se încurcau în ele ca niște adevărați șerpi, înfășurau corpul cu ramurile lor încolăcite. Timp de două zile trebuiră să înainteze cu securea în mînă, luptînd împotriva acestei hidre cu o mie de capete, plantă supărătoare și încăpățînată, pe care Paganel ar fi clasat-o printre zoofite.

Prin aceste locuri vînătoarea deveni imposibilă. Vînătorii nu-și mai putură aduce tributul lor obișnuit. Proviziile erau pe sfîrșite, și nu mai puteau fi reîmprospătate; apa lipsea, mica trupă nepulîndu-și potoli nici măcar setea pe care oboseala o făcea și mai mare.

Suferințele lui Glenarvan și ale tovarășilor săi deveniră groaznice. Pentru prima oară, tăria și curajul erau pe punctul de a-i părăsi.

În sfîrșit, mai mult tîrîndu-se decît mergînd, trupuri mînate numai de instinctul conservării, instinct ce supraviețuiește oricărui alt sentiment, atinseră capul Lottin, pe malul Pacificului.

Acolo găsiră colibe părăsite, ruinele unui sat distrus recent de război și niște plante sălbatice. Pretutindeni urme de jaf și incendiu. Și tot acolo soarta le rezervă nenorocoșilor călători o nouă și teribilă încercare.

Rătăceau de-a lungul ținutului cînd, cam la o milă depărtare, apăru un detașament de indigeni care se îndrepta spre ei, agitîndu-și armele. Glenarvan nu mai avea unde fugi și, adunîndu-și ultimele puteri, se pregătea să ia măsuri de apărare, cînd John Mangles strigă:

— O barcă! O barcă!

Într-adevăr, la douăzeci de pași, o pirogă cu șase lopeți era trasă la țărm. Într-o clipă, o împinseră pe apă și se suiră în ea părăsind malul ce devenise periculos. John Mangles, Mac Nabbs, Wilson și Mulrady apucară lopețile, Glenarvan se așeză la cîrmă. Cele două femei, Olbinett și Robert se așezară lîngă el.

În zece minute piroga fu la un sfert de milă în larg. Marea era liniștită. Fugarii păstrau o tăcere adîncă.

John, care nu voia să se depărteze prea mult în larg, se pregătea tocmai să dea ordinul să se meargă de-a lungul coastei, cînd deodată se opri cu lopata în mînă.

Zărise trei pirogi care porniseră de la capul Lottin cu intenția vădită de a-i ataca.

— În larg! În larg! strigă el. Mai degrabă să pierim în valuri!

Piroga lor, mînată de cele patru lopeți, porni din nou spre larg. Timp de o jumătate de oră își putu menține distanța de inamic, dar nefericiții, sfîrșiți de oboseală, vîsleau din ce în ce mai încet și celelalte pirogi se apropiau tot mai mult. Nu-i mai despărțeau decît două mile. Atacul indigenilor nu mai putea fi evitat; de altfel, aceștia, înarmați cu puști, se pregăteau să deschidă focul.

Glenarvan în picioare, în partea din spate a bărcii, căuta la orizont vreo scăpare neașteptată. Ce aștepta? Ce dorea? Avea oare vreo presimțire?

Deodată, cu privirea înflăcărată, întinse mîna spre un punct în spațiu.

— O corabie, prieteni, o corabie! Vîsliți, vîsliți cu putere!

Nici unul dintre cei patru vîslași nu se întoarse să privească vasul apărut pe neașteptate, căci nu trebuia pierdută nici o

lovitură de vîslă. Numai Paganel, ridicîndu-se, își îndreptă ocheanul către punctul arătat.

— Da — zise el — un vas ! Un vas cu aburi ! Vine spre noi cu toată viteza ! Curaj, prieteni !

Fugarii, recăpătîndu-și nădejdea, cu puterile sporite, își păstrară distanța încă o jumătate de oră, trăgînd cu repeziciune din lopeți. Vasul devenea din ce în ce mai vizibil. I se puteau distinge cele două catarge cu pînzele neridicate și norul de fum negru. Glenarvan, lăsînd cîrma lui Robert, apucă luneta geografului, nepierzînd nici una din mișcările vasului.

John Mangles și tovarășii săi văzînd ochii lordului umbrindu-se, fața îngălbenindu-i-se și luneta căzîndu-i din mîini, rămaseră uimiți. Un singur cuvînt le fu de ajuns pentru a le explica această desperare.

— *Duncan* — strigă Glenarvan — *Duncan* și ocnașii !

— *Duncan !* strigă John, lăsînd lopețile și ridicîndu-se.

— Da ! Moarte din amîndouă părțile ! murmură Glenarvan, zdrobit de atîtea întîmplări nenorocite.

Într-adevăr, era iahtul cu echipajul său de bandiți. Maiorul nu-și putu opri un blestem asupra cerului. Era prea mult !

În acest timp, piroga plutea în voia ei. Încotro s-o mai îndrepți ? Unde să fugi ? Ce să alegi între sălbatici și bandiți ?

De pe barca cea mai apropiată a indigenilor veni un glonț și lovi lopata lui Wilson. Piroga se apropia și mai mult de *Duncan.*

Iahtul înainta cu toată viteza motoarelor și nu mai era decît la o jumătate de milă depărtare. Cu toate posibilitățile de scăpare tăiate, John Mangles nu mai știu cum să manevreze și în ce direcție să fugă.

Indigenii deschiseră un foc în baraj rulant și gloanțele cădeau acum ca ploaia în jurul pirogei. În acel moment o puternică bubuitură se auzi și un obuz tras de pe iaht trecu peste capetele fugarilor. Aceștia, prinși între două focuri, rămaseră nemișcați între *Duncan* și bărcile indigenilor.

John Mangles, nebun de desperare, apucă securea. Voia să-și scufunde barca, pentru a se îneca împreună cu însoțitorii săi, cînd un strigăt al lui Robert îl opri.

— Tom Austin ! Tom Austin ! strigă băiatul. Este pe bord ! Îl văd ! Ne-a recunoscut ! Își flutură chipiul !

John Mangles rămase cu securea în mînă.

Un al doilea proiectil șuieră deasupra capetelor lor și sfărîmă în două pe cea mai apropiată din cele trei pirogi, în timp ce un „ura" izbucnea de pe bordul *Duncan*-ului.

Indigenii, înspăimîntați, fugeau acum către țărm.

— Ajutor ! Ajutor, Tom ! strigă John Mangles cu voce puternică.

Cîteva clipe după aceea, cei zece fugari, fără a ști, fără a-și da seama cum, erau cu toții din nou în siguranță pe bordul *Duncan*-ului.

CAPITOLUL XVII

PENTRU CE *DUNCAN*-UL PLUTEA PE COASTA DE EST A NOII ZEELANDE

Nu se pot găsi cuvinte pentru a reda ceea ce au simțit Glenarvan și prietenii săi, cînd auziră din nou cîntecele din vechea Scoție. În clipa cînd au pus piciorul pe puntea *Duncan*-ului, cimpoierul, suflînd din toată inima, intonă „pibroch"-ul național al familiei din Malcolm și urale puternice salutară întoarcerea laird-ului[1] scoțian pe bordul iahtului său.

Glenarvan, John Mangles, Paganel, Robert și chiar maiorul se îmbrățișau cu toții plîngînd de bucurie. Geograful înnebunise de-a binelea ; sărea în sus și amenința cu ocheanul pirogile maorilor, care fugeau spre mal.

Dar, văzînd starea în care se găseau Glenarvan și însoțitorii săi, cu hainele sfîșiate, cu fețele supte arătînd groaznicele suferințe prin care trecuseră, echipajul iahtului își întrerupse manifestațiile. Nenorociții arătau ca niște fantome și nu ca acei călători ce plecaseră cu trei luni înainte plini de speranțe, voinici și bine echipați, pe urmele naufragiaților. Întîmplarea, numai întîmplarea, îi readucea pe vasul pe care nu se mai așteptau să-l revadă ! Dar în ce tristă stare de slăbiciune și epuizare !

[1] Lord, în dialectul scoțian.

Înainte însă de a se gîndi la oboseală și la foame, Glenarvan îl întrebă pe Tom Austin cărui fapt se datorește prezența *Duncan*-ului prin aceste meleaguri.

Cum de se găsea *Duncan*-ul pe coasta răsăriteană a Noii Zeelande? Cum de nu mai era în mîinile lui Ben Joyce? Prin ce întîmplare ajunsese în calea fugarilor?

— Cum? De ce? În ce fel? Așa începeau toate întrebările care se îndreptau din toate părțile asupra lui Tom Austin. Bătrînul marinar nu mai știa la cine să ia seama. Se hotărî deci să nu-l asculte decît pe lordul Glenarvan și să-i răspundă numai lui.

— Dar ocnașii? întrebă Glenarvan. Ce-ați făcut cu ocnașii?

— Ocnașii? răspunse Tom Austin, cu tonul unui om care nu înțelege nimic.

— Da! Ticăloșii care au atacat iahtul?

— Care iaht? răspunse Tom Austin. *Duncan*-ul?

— Desigur, Tom! *Duncan*-ul. Dar Ben Joyce care a venit pe bord?

— Nu-l cunosc pe acest Ben Joyce și nu l-am văzut niciodată — spuse Austin.

— Niciodată! strigă Glenarvan, uimit de răspunsurile bătrînului marinar. Atunci, ai putea să-mi spui, Tom, pentru ce *Duncan*-ul se află acum pe lîngă coastele Noii Zeelande?

Dacă Glenarvan, Olbinett, Mulrady și Wilson nu înțelegeau de loc mirarea bătrînului marinar, în schimb rămaseră ca trăsniți cînd Tom răspunse cu voce calmă:

— *Duncan*-ul plutește aici din ordinul domniei-voastre.

— Din ordinul meu? strigă Glenarvan.

— Da, milord. N-am făcut decît să mă conformez instrucțiunilor cuprinse în scrisoarea dumneavoastră din 14 ianuarie.

— Scrisoarea mea! Scrisoarea mea! strigă Glenarvan.

Cei zece călători îl înconjuraseră pe Tom, uitîndu-se uimiți la el. Așadar, scrisoarea din Snowy ajunsese la *Duncan!*

— Haide — răspunse Glenarvan — explică-ne. Îmi pare că visez. Ai primit o scrisoare, Tom?

— Da, o scrisoare, milord.

— La Melbourne?

— La Melbourne, tocmai cînd isprăveam de reparat stricăciunile iahtului.

— Și scrisoarea?

— Nu era scrisă de mîna dumneavoastră, dar era semnată de dumneavoastră, milord.

— Așa este. Scrisoarea ți-a fost adusă de un ocnaș numit Ben Joyce.

— Nu, de un marinar cu numele de Ayrton, de pe *Britannia*.

— Da! Ayrton și Ben Joyce sînt unul și același individ. Și ce spunea scrisoarea?

— Conținea ordinul de a pleca fără întîrziere din Melbourne și a veni pe țărmurile răsăritene ale...

— Ale Australiei! strigă Glenarvan cu o înflăcărare care descumpăni pe bătrînul marinar.

— Australiei? repetă Tom, deschizînd ochii mari. Nu! Ale Noii Zeelande!

— Ale Australiei, Tom! Ale Australiei! răspunseră în cor însoțitorii lui Glenarvan.

Austin rămase ca trăsnit. Glenarvan îi vorbea cu atîta siguranță, încît crezu că se înșelase citind scrisoarea. El, marinar destoinic, să fi comis o asemenea greșeală? Roși și se tulbură.

— Nu-i nimic, Tom — spuse lady Helena — providența ne-a ajutat!

— Nu, milady, iertați-mă — reluă Tom — nu! Nu este posibil! Nu m-am înșelat. Ayrton a citit ca și mine scrisoarea. El, din contra, voia să mă duc pe coasta australiană.

— Ayrton? strigă Glenarvan.

— Chiar el! Susținea că este o greșeală, că dumneavoastră îmi dați întîlnire în golful Twofold!

— Ai scrisoarea Tom? întrebă maiorul, nespus de intrigat.

— Da, domnule Mac Nabbs — răspunse Austin. Mă duc s-o caut.

Austin alergă în cabina sa. Timp de un minut, pînă ce intrase Tom, toți tăceau și se priveau, afară de maior care, privindu-l fix pe Paganel, spuse încrucișînd brațele:

— Ei bine, Paganel, asta ar fi prea de tot!

— Ce? făcu geograful, care cu spatele încovoiat și cu ochelarii pe frunte, semăna cu un mare semn de întrebare.

Austin reveni, ținînd în mînă scrisoarea scrisă de Paganel și semnată de Glenarvan.

— Citiți, milord — spuse bătrînul marinar.

Glenarvan luă scrisoarea și citi :

„Ordin către Tom Austin de a ieși fără întîrziere în larg și a conduce *Duncan*-ul la 37° latitudine pe coasta răsăriteană a Noii Zeelande !..."

— Noua Zeelandă — spuse Paganel, sărind în sus. Și luînd scrisoarea din mîinile lui Glenarvan, își frecă ochii, își potrivi ochelarii și citi și el scrisoarea : Noua Zeelandă — spuse el încă o dată cu un accent imposibil de redat, în timp ce scrisoarea îi scăpă din mînă.

În acea clipă simți cum o mînă se lasă pe umărul lui. Întorcîndu-se, se trezi față în față cu maiorul.

— Dragul meu Paganel — spuse el cu aer grav — tot e bine că n-ai trimis *Duncan*-ul în Cochinchina !

Această glumă îl dădu gata pe bietul geograf. Un hohot de rîs homeric zgudui întregul echipaj. Paganel, ca nebun, alerga încoace și încolo, smulgîndu-și părul. Nu mai știa ce face și nici ce-ar fi vrut să facă. Coborî mașinal pe scara dunetei. Se plimbă bălăbănindu-se pe punte, fără nici o țintă, apoi se urcă spre proră. Acolo, împiedicîndu-se într-o grămadă de funii, căzu, iar mîinile, la întîmplare, i se agățară de o coardă.

Deodată se auzi o groaznică detunătură ; tunul așezat pe puntea dinainte se descărcase, aruncînd o ploaie de schije asupra valurilor liniștite. Neîndemînaticul Paganel se agățase de funia tunului gata încărcat și trăsese cocoșul tunului. Geograful fu răsturnat pe scara punții și dispăru prin ușă.

După surpriza produsă de detunătură urmă un strigăt de spaimă. Crezură că s-a întîmplat o nenorocire. Zece marinari coborîră și-l aduseră pe Paganel.

Geograful nu mai vorbea.

Fu transportat pe dunetă. Tovarășii bravului francez erau desperați. Maiorul, care putea fi și medic la nevoie, se pregătea să-l dezbrace pe nefericitul Paganel pentru a-i îngriji rănile ; dar abia pusese mîna pe muribund, cînd acesta sări în sus ca și cum ar fi fost curentat de o bobină electrică.

— Nu vreau ! Nu vreau ! strigă el și, adunîndu-și veșmintele pe corpul său slab, își încheie nasturii cu o grabă ciudată.

— Dar, Paganel... — spuse maiorul.

— Nu, îți spun !

— Trebuie să cercetăm...

— Nu vei cerceta !

— Poate că ți-ai rupt ceva... — răspunse Mac Nabbs.

— Da — răspunse Paganel — dar ceea ce e rupt va fi reparat de tîmplar.

— Ce anume ?

— Pontilul din cabina echipajului pe care l-am rupt căzînd pe ea.

La răspunsul acesta, toți izbucniră și mai tare în rîs. Răspunsul îi liniștise pe prietenii bravului Paganel, care ieșise teafăr din pățania sa cu tunul.

„În orice caz — gîndi maiorul — iată un geograf care-i suspect de rușinos".

Între timp, Paganel, care-și revenise din emoțiile prin care trecuse, trebui să mai răspundă la o întrebare, pe care nu o putea ocoli.

— Acum, Paganel — spuse Glenarvan — răspunde sincer. Recunosc că distracția dumitale ne-a salvat. Desigur, fără dumneata, *Duncan*-ul ar fi căzut în mîinile ocnașilor ; fără dumneata am fi fost din nou capturați de maori ! Dar, pentru Dumnezeu, spune-mi prin ce bizară asociație de idei, prin ce rătăcire a spiritului ai fost condus să scrii Noua Zeelandă în loc de Australia ?

— Pe legea mea ! strigă Paganel. Poate... În acea clipă însă, privind înspre Robert și Mary Grant, se opri dintr-o dată și răspunse : Ce vrei, dragul meu Glenarvan, sînt un nebun, un uituc, o ființă care nu se poate lecui și voi muri desigur în pielea unui om distrat...

— Numai să nu fii jupuit — adăugă maiorul.

— Să fiu jupuit ? strigă furios geograful. Asta vrea să fie o aluzie ?

— Ce aluzie, Paganel ? întrebă Mac Nabbs, cu vocea sa liniștită.

Incidentul se termină aici. Taina prin care *Duncan*-ul se afla în acest loc fusese lămurită și călătorii, scăpați ca prin minune, nu se mai gîndeau decît să intre în cabinele lor și apoi să mănînce.

După aceea, lăsînd pe lady Helena, Mary Grant, maiorul, Paganel și Robert să intre în cabine, Glenarvan și John Mangles îl reținură pe Tom Austin ca să-l mai întrebe :

— Acum, bătrîne Tom — spuse Glenarvan — răspunde-mi : să pornești spre coastele Noii Zeelande nu ți s-a părut un ordin ciudat ?

— Da, milord — răspunse Austin — am fost foarte mirat, dar cum nu am obiceiul să discut ordinele primite, m-am conformat. Puteam să fac altfel ? Dacă n-aș fi urmat întocmai instrucțiunile dumneavoastră și s-ar fi întîmplat o catastrofă, n-aș fi fost eu vinovat ? Dumneata ai fi făcut altfel, domnule căpitan ?

— Nu, Tom — răspunse John Mangles.

— Dar ce credeai despre acest ordin ? întrebă Glenarvan.

— Credeam, milord, că în interesul lui Harry Grant trebuia să merg acolo unde mi-ați spus să mă duc. M-am gîndit că vreo corabie trebuia să vă transporte în Noua Zeelandă și că eu trebuia să vă aștept pe coasta de est a insulei. De altfel, plecînd din Melbourne, am ținut secretă destinația și echipajul nu a cunoscut-o decît în larg, cînd pămîntul Australiei dispăruse de sub ochii noștri. Atunci însă, s-a petrecut pe bord un incident care mi-a dat de gîndit.

— Ce vrei să spui, Tom ? întrebă Glenarvan.

— Vreau să spun — răspunse Tom Austin — că a doua zi, cînd maistrul Ayrton află destinația *Duncan*-ului...

— Ayrton ! Este deci pe bord ! strigă Glenarvan.

— Da, milord.

— Ayrton aici ! repetă Glenarvan, privindu-l pe John Mangles.

Într-o clipă, cu iuțeala fulgerului, toată purtarea lui Ayrton, trădarea sa îndelung pregătită, rănirea lui Glenarvan, încercarea de a-l asasina pe Mulrady, mizeriile suferite de expediția oprită în mlaștinile de la Snowy, tot trecutul acestui bandit apăru în fața ochilor celor doi oameni. Și acum, printr-un ciudat concurs de împrejurări, ocnașul se află în mîna lor.

— Unde este ? întrebă repede Glenarvan.

— Într-o cabină în partea dinainte a corăbiei, bine păzit — răspunse Tom Austin.

— Pentru ce a fost închis ?

— Pentru că atunci cînd a văzut că iahtul se îndreaptă spre Noua Zeelandă, s-a înfuriat și a căutat să mă silească să schimb direcția vasului. M-a amenințat și a căutat să îndemne oamenii la revoltă. Am înțeles că este un individ periculos și a trebuit să iau măsuri împotriva lui.

— Și de atunci ?

— De atunci a stat în cabină, fără să încerce să iasă.

— Bine, Tom.

În acel moment, Glenarvan și John Mangles fură chemați pe dunetă. Dejunul de care aveau atîta nevoie era pregătit. Luară loc la masa din careu și nu-mai vorbiră despre Ayrton.

Dar după ce terminară masa, comesenii refăcuți și întăriți se adunară din nou pe punte. Glenarvan le aduse la cunoștință prezența maistrului pe bord. În același timp îi anunță că are intenția să-l aducă în fața lor.

— Aș putea să nu asist la acest interogatoriu ? întrebă lady Helena. Îți mărturisesc, dragul meu Eduard, că vederea acestui bandit mi-ar fi grozav de neplăcută.

— Este o confruntare, Helena — răspunse lordul Glenarvan. Te rog să rămîi. Trebuie ca Ben Joyce să se vadă față în față cu toate victimele sale.

Lady Helena se supuse acestui argument. Împreună cu Mary Grant luă loc lîngă lordul Glenarvan. În jurul lui se strînseră de asemenea maiorul, Paganel, John Mangles, Wilson, Mulrady, Olbinett, toți cei care suferiseră atît prin trădarea ocnașului. Echipajul iahtului, care încă nu înțelegea gravitatea acestei scene, păstra o tăcere desăvîrșită.

— Aduceți-l pe Ayrton — spuse Glenarvan.

CAPITOLUL XVIII

AYRTON SAU BEN JOYCE ?

Ayrton apăru. Traversă puntea cu un pas sigur și urcă scara dunetei. Avea ochii întunecați, fălcile încleștate, iar pumnii i se strîngeau convulsiv. Înfățișarea sa nu denota nici îngîmfare, nici umilință. Cînd ajunse în fața lordului Glenarvan, își încrucișă brațele mut și calm, așteptînd să fie întrebat.

— Ayrton — spuse Glenarvan — iată-ne, şi dumneata şi noi, pe acest vas pe care voiai să-l dai pradă ocnaşilor lui Ben Joyce.

La aceste cuvinte, buzele maistrului tremurară uşor. O slabă roşeaţă colora obrazul său nemişcat. Nu era roşeaţa remuşcării, ci ciuda insuccesului. Pe acest iaht pe care voise să-l comande ca stăpîn era acum prizonier şi soarta sa va fi hotărîtă peste cîteva clipe.

Totuşi nu răspunse. Glenarvan aşteptă cu răbdare, dar Ayrton păstra o tăcere completă.

— Vorbeşte, Ayrton, ce ai de spus? reluă Glenarvan.

Ayrton se codi; fruntea i se încreţi adînc, apoi rosti cu o voce calmă:

— Nu am nimic de spus, milord. Am făcut prostia de a mă lăsa prins. Acum faceţi ce veţi vrea cu mine.

După aceste cuvinte, maistrul îşi îndreptă privirile spre coasta care se întindea spre vest şi se prefăcu indiferent la cele ce se petreceau în jurul său. Văzîndu-l, l-ai fi crezut cu totul străin de situaţia grea în care se afla. Dar Glenarvan hotărîse să fie răbdător. Un interes puternic îl împingea să cunoască amănunte din viaţa atît de plină de taine a lui Ayrton, mai ales tot ce era în legătură cu Harry Grant şi cu *Britannia*. Îşi reluă deci interogatoriul, vorbind cu multă blîndeţe şi impunîndu-şi un calm desăvîrşit, deşi inima-i bătea tare, plină de mînie.

— Cred, Ayrton — spuse el — că nu vei refuza să răspunzi anumitor întrebări pe care doresc să ţi le pun. Şi mai întîi, cum trebuie să te numesc, Ayrton sau Ben Joyce? Dumneata eşti maistrul de pe *Britannia*?

Ayrton rămase nepăsător, privind ţărmul, surd la orice întrebare.

Glenarvan, ai cărui ochi se aprindeau, continuă să-l întrebe:

— Vrei să-mi spui cum ai părăsit *Britannia* şi pentru ce eşti în Australia?

Aceeaşi tăcere, aceeaşi nepăsare.

— Ascultă-mă bine, Ayrton — răspunse Glenarvan. Ai tot interesul să vorbeşti. Dacă eşti sincer, se va ţine seamă de sinceritatea dumitale. Pentru ultima oară, vrei să răspunzi la întrebările mele?

Ayrton întoarse capul spre Glenarvan şi îl privi drept în ochi.

— Milord — spuse el — nu am la ce să răspund. Justiţia, nu eu, trebuie să aducă dovezi împotriva mea.

— De dovedit va fi uşor — răspunse Glenarvan.

— Uşor, milord? făcu Ayrton cu ton batjocoritor. Cred că vă înşelaţi. Chiar şi cel mai straşnic judecător din Temple-Bar ar fi încurcat cu mine! Cine ar putea să spună de ce am venit eu în Australia, cînd căpitanul Grant nu mai este, ca să poată spune? Cine va putea dovedi că eu sînt acel Ben Joyce, căutat de poliţie, cînd poliţia niciodată nu m-a avut în mînă, iar tovarăşii mei sînt în libertate? Cine ar putea să mă acuze, în afară de dumneavoastră nu de o crimă, ci măcar de o faptă urîtă? Cine ar putea afirma că eu am vrut să mă fac stăpînul acestei corăbii şi s-o predau ocnaşilor? Nimeni, mă auziţi? Nimeni! Aveţi bănuieli, foarte bine, dar trebuiesc certitudini pentru a putea condamna un om, şi această certitudine vă lipseşte. Pînă la proba contrarie, eu sînt Ayrton, maistrul de pe *Britannia*.

Vorbind, Ayrton se însufleţea, dar curînd reveni la nepăsarea ce o arătase mai înainte. Socotea că declaraţia sa pusese capăt interogatoriului, dar Glenarvan, reluînd discuţia, îi spuse:

— Ayrton, eu nu sînt un judecător care să te cerceteze. Asta nu este treaba mea. Este bine ca poziţia noastră, unul faţă de altul, să fie bine lămurită. Eu nu te întreb nimic care ţi-ar putea compromite situaţia. De asta se va ocupa justiţia. Dar dumneata ştii ţelul pe care îl urmăresc şi cu un singur cuvînt ai putea să mă pui pe urmele pe care le-am pierdut. Vrei să vorbeşti?

Ayrton dădu din cap, ca un om care este hotărît să tacă.

— Vrei să-mi spui unde este căptianul Grant? întrebă Glenarvan.

— Nu, milord — răspunse Ayrton.

— Vrei să-mi spui unde a eşuat *Britannia*?

— Nici asta.

— Ayrton — răspunse Glenarvan cu un ton aproape rugător — vrei cel puţin, dacă ştii unde este Harry Grant, să o spui sărmanilor săi copii, care nu aşteaptă decît un singur cuvînt din partea dumitale?

Ayrton ezită. Fața i se contractă, dar murmură cu vocea înceată:

— Nu pot, milord. Și adăugă, ca și cum i-ar fi fost ciudă de clipa sa de slăbiciune: Nu! Nu voi vorbi! Spînzurați-mă dacă vreți!

— Să te spînzur? strigă Glenarvan, năpădit de o bruscă furie. Apoi, stăpînindu-se, răspunse cu o voce gravă: Ayrton, aici nu sînt nici judecători, nici călăi. La prima escală vei fi predat autorităților engleze.

— Asta cer și eu! răspunse maistrul. Apoi se întoarse liniștit spre cabina care-i servea de închisoare. Doi marinari fură puși la ușă să-i supravegheze cele mai mici mișcări. Martorii acestei scene se retraseră indignați și deznădăjduiți.

Glenarvan nu reușise să afle nimic de la Ayrton. Ce-i mai rămînea de făcut? Desigur, planul conceput la Eden, de a se înapoia în Europa, chiar dacă mai tîrziu vor relua încercarea nereușită acum. Urmele *Britanniei* păreau pierdute definitiv, documentul nemaipretîndu-se la nici o nouă interpretare, căci nici o altă țară nu se mai găsea pe paralela 37°. *Duncan*-ul nu avea altceva de făcut decît să ia calea întoarsă.

După ce-și consultă prietenii, Glenarvan discută chestiunea întoarcerii în special cu John Mangles. John cercetă magaziile; provizia de cărbune putea să mai dureze cel mult cincisprezece zile. Era deci nevoie să se aprovizioneze cu combustibil la cea dintîi oprire.

John îi propuse lui Glenarvan să se îndrepte spre golful Talcahuano, unde *Duncan*-ul se mai aprovizionase înainte de a începe călătoria în jurul lumii. Era un drum direct, mai mult, era situat chiar pe paralela 37°. Suficient aprovizionat, iahtul se va îndrepta apoi spre sud, va ocoli Capul Horn și va ajunge în Scoția prin Atlantic.

Planul fu acceptat și mecanicul primi ordin să dea presiune. Peste o jumătate de oră iahtul se îndrepta spre Talcahuano, pe un ocean în adevăr pacific, așa cum îi spune numele. La ora șase seara, ultimii munți ai Noii Zeelande dispăreau în orizont, în ceață.

Începea deci călătoria de întoarcere. Tristă traversare pentru acești cercetători atît de curajoși ce se înapoiau acasă fără să-l aducă pe Harry Grant! Echipajul atît de bucuros și încrezător la început arăta acum învins și descurajat. Nici unul

din acești bravi marinari nu se simțea emoționat la gîndul că-și va revedea țara, și cu toții ar mai fi înfruntat încă mult timp pericolele oceanului pentru a-l regăsi pe căpitanul Grant.

Uralelor cu care fu primit Glenarvan la înapoierea sa pe bord le urmă în curînd descurajarea. Nu mai aveau loc între pasageri convorbiri care altădată înveseleau călătoria. Fiecare se ținea deoparte în singurătatea cabinei sale și rareori mai apărea cîte unul pe puntea *Duncan*-ului.

Paganel, omul care de obicei era oglinda cea mai fidelă a situației de pe bord, veselă sau tristă, care dacă n-ar fi existat speranța, desigur că ar fi inventat-o, rămînea și el posomorît și tăcut. Abia putea fi văzut. Vioiciunea sa franțuzească se schimbase în muțenie și tristețe. Părea chiar mai descurajat decît prietenii săi. Cînd Glenarvan vorbea de reînceperea cercetărilor, Paganel clătina din cap ca un om care nu mai are nici o nădejde, care și-a format definitiv convingerea asupra soartei naufragiaților de pe *Britannia*. Se vedea că îi socotea definitiv pierduți.

Și, totuși, pe bord se afla un om care putea să spună un cuvînt despre această catastrofă, un om a cărui tăcere se prelungea. Era Ayrton. Nici o îndoială că mizerabilul știa, dacă nu adevărul despre starea actuală a căpitanului, cel puțin locul naufragiului. Dar desigur, dacă Grant ar fi fost regăsit, ar fi devenit martorul principal împotriva sa. Din această pricină marinarii erau nespus de revoltați împotriva lui și ar fi dorit să-i facă de petrecanie.

Glenarvan reînnoi de cîteva ori încercările pe lîngă Ayrton. Promisiuni sau amenințări, toate fură inutile. Încăpățînarea lui era pe cît de mare, pe atît de neînțeleasă. Maiorul începu să creadă că acesta nu știa nimic, părere de altfel împărtășită și de geograf, care își avea ideile sale asupra soartei lui Harry Grant.

Dar dacă Ayrton nu știa nimic, pentru ce nu o mărturisea?

Ce-ar fi putut să i se întîmple mai rău? Tăcerea sa mărea greutățile elaborării unui nou plan. Se putea oare deduce prezența lui Harry Grant în Australia din întîlnirea maistrului în acest continent? Ayrton trebuia convins cu orice preț să vorbească despre acest lucru.

Văzînd insuccesul soțului ei, lady Helena voi să încerce, la rîndul său, să lupte cu încăpățînarea maistrului. Unde nu

reuşise un bărbat prin stăruinţă, poate că va reuşi o femeie prin blîndeţe. Nu povesteşte oare fabula despre uraganul care nu a reuşit să smulgă mantaua de pe umerii unui călător, în timp ce o mică rază de soare a reuşit de îndată ? Glenarvan, cunoscînd inteligenţa tinerei sale soţii, îi lăsă toată libertatea.

În acea zi, la 5 martie, Ayrton fu adus în apartamentul lady-ei Helena. Fu de faţă şi Mary Grant, căci influenţa tinerei fete putea fi mare, iar lady Helena nu voia să neglijeze nici un prilej favorabil.

Timp de o oră cele două femei rămaseră închise cu maistrul de pe *Britannia*, dar nu se putu afla nimic despre convorbirea lor. Toate amănuntele acestui interogatoriu rămaseră necunoscute. De altfel, cînd Ayrton le părăsi, păreau a nu fi reuşit, căci pe faţă li se putea citi descurajarea.

De aceea, în timp ce Ayrton fu condus din nou în cabina sa, marinarii îl ameninţară cu violenţa. El se mulţumi să ridice din umeri, ceea ce mări şi mai mult furia echipajului. Pentru a-i potoli, fu necesară intervenţia lui John Mangles şi a lui Glenarvan.

Dar lady Helena nu se dădu bătută. Voia să lupte pînă la capăt împotriva acestui om fără milă. A doua zi se duse chiar ea în cabina lui Ayrton, pentru a evita scenele pe care le provoca tăcerea acestuia pe puntea iahtului.

Timp de două ore, buna şi blînda scoţiană rămase singură faţă-n faţă cu şeful bandiţilor. Glenarvan, nervos, se învîrtea în jurul cabinei ,cînd hotărît să epuizeze pînă la limită orice şanse de izbîndă, cînd decis să o cruţe pe soţia sa de această penibilă întrevedere.

De data aceasta, însă, cînd lady Helena apăru, faţa sa exprima încredere. Putuse ea oare să smulgă secretul, să-l înduioşeze pe acest ocnaş fără scrupule ?

Mac Nabbs, cu toate că o văzuse primul, nu-şi făcea nici o iluzie.

Îndată se răspîndi printre oamenii echipajului vestea că, în sfîrşit, maistrul cedase insistenţelor lady-ei Helena. Fu ca o zguduire electrică. Toţi marinarii se strînseseră pe punte mai repede decît dacă i-ar fi chemat la manevră fluierul lui Tom Austin.

Glenarvan se grăbi să iasă înaintea soţiei sale.

— A vorbit ? întrebă el.

— Nu — răspunse lady Helena. Dar, cedînd rugăminţilor mele, Ayrton vrea să te vadă.

— Scumpa mea Helena, ai reuşit !

— Aşa sper, Eduard.

— Ai făcut vreo promisiune pe care trebuie să o respect ?

— Una singură, dragul meu. Aceea că vei folosi toată influenţa ta pentru a îndulci soarta ce-l aşteaptă pe acest nenorocit.

— Bine, scumpa mea Helena. Să vie îndată Ayrton.

Lady Helena se retrase în camera ei, însoţită de Mary Grant, iar maistrul fu condus în careu, unde îl aştepta lordul Glenarvan.

CAPITOLUL XIX

O ÎNVOIALĂ

Îndată ce maistrul se găsi în faţa lordului, cei ce-l păzeau se retraseră.

— Ai dorit să-mi vorbeşti, Ayrton ? spuse Glenarvan.

— Da, milord — răspunse maistrul.

— Numai mie ?

— Da, însă cred că dacă domnul maior Mac Nabbs şi domnul Paganel vor asista la convorbire, va fi şi mai bine.

— Pentru cine ?

— Pentru mine.

Ayrton vorbea liniştit. Glenarvan îl privi ţintă şi apoi îi chemă pe Mac Nabbs şi pe Paganel, care veniră îndată.

— Te ascultăm — spuse Glenarvan, de îndată ce cei doi prieteni ai săi se aşezară la masa careului.

Ayrton se reculese cîteva clipe, apoi spuse :

— Milord, este obiceiul ca la orice învoială intervenită între două părţi să asiste martori. Iată pentru ce am dorit prezenţa domnilor Paganel şi Mac Nabbs.

Glenarvan, obişnuit cu purtarea lui Ayrton, nici nu clipi, cu toate că o afacere între el şi omul acesta i se părea cam ciudată.

— Care este această afacere ? spuse el.
— Iat-o — răspunse Ayrton. Dumneavoastră doriţi să aflaţi de la mine unele amănunte care vă pot fi folositoare. Eu doresc să obţin de la dumneavoastră anumite avantaje, care îmi vor fi preţioase. Facem un schimb, milord, vă convine ?
— Care sînt amănuntele ? întrebă Paganel.
— Nu — spuse Glenarvan — care sînt acele avantaje ?
Cu o mişcare a capului, Ayrton arătă că înţelesese intenţia lui Glenarvan.
— Iată ceea ce cer — spuse el. Mai aveţi intenţia, milord, de a mă preda autorităţilor engleze ?
— Da, Ayrton, şi aşa este drept !
— Eu nu spun nu — răspunse liniştit maistrul. Aşadar, aţi consimţi să mă lăsaţi liber ?
Glenarvan ezită înainte de a răspunde la o întrebare atît de clar pusă. De ceea ce va spune el acum, poate că depinde soarta lui Harry Grant. Totuşi, sentimentul datoriei faţă de justiţie fu mai tare.
— Nu, Ayrton — spuse el — nu te pot lăsa liber.
— Nici nu cer asta — răspunse cu mîndrie maistrul.
— Atunci ce doreşti ?
— O situaţie de mijloc, milord, între spînzurătoarea care mă aşteaptă şi libertatea pe care nu mi-o puteţi da.
— Anume ?...
— Să mă părăsiţi într-una din insulele pustii ale Pacificului, împreună cu cîteva obiecte strict trebuincioase. Mă voi descurca cum voi putea şi mă voi pocăi, dacă voi mai avea timp !
Glenarvan, care nu se aştepta la această întorsătură, privi pe cei doi prieteni care stăteau tăcuţi. După ce se gîndi cîteva clipe, răspunse :
— Ayrton, dacă primesc propunerea dumitale, îmi vei spune tot ceea ce doresc să ştiu ?
— Da, milord, adică tot ceea ce ştiu despre căpitanul Grant şi despre *Britannia*.
— Tot adevărul ?
— Tot adevărul.
— Dar cine îmi garantează ?...
— Oh ! Văd ceea ce vă nelinişteşte, milord, dar trebuie să aveţi încredere în cuvîntul meu. Cuvîntul unui răufăcător,

e adevărat ! Dar ce vreţi ? Asta este situaţia ! Dacă vă convine !...
— Mă voi încrede în dumneata, Ayrton — spuse simplu Glenarvan.
— Bine faceţi, milord. De altfel, dacă vă înşel, veţi avea posibilitatea să vă răzbunaţi.
— Cum ?
— Venind să mă luaţi din insula din care eu nu voi putea să fug.
Ayrton găsea răspuns la toate. Bănuia dificultăţile şi găsea argumente puternice chiar împotriva sa. După cum se vedea, părea că tratează „afacerea“ sa cu o indiscutabilă bună-credinţă. Era imposibil ca cineva să fie mai convingător. Şi totuşi găsi mijlocul de a merge şi mai departe, pe această cale a dezinteresării.
— Milord şi domnilor — adăugă el — doresc să fiţi convinşi că eu joc cu dumneavoastră cu cărţile pe faţă. Nu caut de loc să vă înşel şi vă voi da o nouă dovadă a sincerităţii mele. Mă port cinstit, deoarece doresc să mă aştept la aceeaşi loialitate din partea dumneavoastră.
— Vorbeşte, Ayrton — spuse Glenarvan.
— Milord, trebuie totuşi să vă spun, înainte de a primi propunerea mea, că nu ştiu prea mare lucru asupra lui Harry Grant.
— Nu prea mare lucru !
— Da, milord, amănuntele pe care sînt în măsură să vi le comunic sînt mai mult în legătură cu mine şi nu vor da nici o indicaţie asupra urmelor pe care le-aţi pierdut.
O vie dezamăgire se zugrăvi pe faţa lui Glenarvan şi a maiorului. Ei credeau că Ayrton este deţinătorul unui important secret şi cînd colo, acesta declara că mărturisirile sale vor fi aproape nefolositoare. Cît despre Paganel, rămase netulburat.
Orice-ar fi fost însă, mărturisirea lui Ayrton care se preda cu mîinile legate, fără nici o garanţie, mişcă deosebit pe cei ce-l ascultară, mai ales cînd acesta adăugă :
— Sînteţi astfel prevenit, milord ! Afacerea va fi mai puţin avantajoasă pentru dumneavoastră decît pentru mine.

— Nu interesează — răspunse Glenarvan. Accept propunerea dumitale, Ayrton. Ai cuvîntul meu că vei fi debarcat într-o insulă din Oceanul Pacific.

— Bine, milord — răspunse maistrul.

Era oare bucuros acest om ciudat de hotărîrea luată ? Nu ai fi putut spune ,căci fizionomia sa nu arăta urma nici unei emoţii. Părea că vorbeşte despre un altul, nu despre el.

— Sînt gata să răspund !

— Nu avem ce să te întrebăm — spuse Glenarvan. Povesteşte-ne tot ce ştii, Ayrton, începînd prin a spune cine eşti.

— Domnilor — răspunse Ayrton — sînt în adevăr Tom Ayrton, maistrul de pe *Britannia*. Am plecat din Glasgow, la 12 martie 1861, pe corabia lui Harry Grant. Timp de paisprezece luni am navigat pe Oceanul Pacific, căutînd un loc potrivit pentru a întemeia acolo o colonie scoţiană. Harry Grant era un om care ar fi putut să realizeze lucruri mari, dar certuri serioase izbucneau deseori între noi. Nu mă împăcam cu caracterul său. Mie nu-mi place să mă supun ; or, Harry Grant nu admitea nesupunerea atunci cînd lua o hotărîre. Era un om care-şi impunea o disciplină de fier şi lui, şi celorlalţi. Îndrăznii totuşi să mă revolt şi încercai să atrag şi echipajul la revoltă, pentru a pune stăpînire pe vas. Că am greşit sau nu, nu interesează. Harry Grant nu ezită şi mă debarcă la 8 aprilie 1862 pe coasta de vest a Australiei.

— Australiei ? spuse maiorul, întrerupînd povestea lui Ayrton. În consecinţă, ai părăsit *Britannia* înainte de escala sa la Callao, de unde datează ultimele ştiri.

— Da — răspunse maistrul — căci *Britannia* nu a făcut nici o escală la Callao cît timp am fost eu pe bord. Dacă v-am vorbit de Callao la ferma lui Paddy O'Moore, este numai pentru că aflasem aceasta din cele spuse de dumneavoastră.

— Continuă, Ayrton — îl îndemnă Glenarvan.

— Mă aflam deci părăsit pe un ţărm aproape pustiu, dar numai la douăzeci de mile de închisoarea din Perth, capitala Australiei occidentale. Rătăcind pe ţărmuri, am întîlnit o bandă de deportaţi care tocmai evadaseră. Mă alăturai lor. Mă veţi scuti, milord, de a vă povesti viaţa mea timp de doi ani şi jumătate. Ajunge să ştiţi numai că am devenit şeful evadaţilor, sub numele de Ben Joyce. În luna septembrie 1864 m-am prezentat la ferma irlandeză. Am fost primit ca servitor, sub adevăratul meu nume de Ayrton. Acolo am aşteptat prilejul de a pune mîna pe o navă. Era cea mai mare dorinţă a mea. Două luni mai tîrziu sosi *Duncan-ul*. În timp ce vizitaţi ferma, aţi povestit, milord, întreaga istorie a căpitanului Grant. Aflai atunci de escala pe care *Britannia* a făcut-o la Callao, ultimele veşti despre Grant datînd din iunie 1862, două luni după debarcarea mea, chestiunea documentului, naufragiul corăbiei într-un punct de pe paralela 37° şi, în fine, motivele serioase pe care le aveaţi de a-l căuta pe Harry Grant pe continentul australian. Nu mai stătui la îndoială. Hotărîi să pun mîna pe *Duncan*, o corabie minunată care ar fi putut întrece uşor cele mai bune nave ale flotei britanice. Dar *Duncan*-ul avea grave avarii de reparat. Îl lăsai deci să plece la Melbourne şi mărturisindu-vă fosta mea calitate de maistru pe *Britannia*, m-am oferit să vă duc spre locul naufragiului, ales imaginar de mine într-un punct de pe coasta de est a Australiei. Astfel, cîteodată urmat, alteori precedat de banda mea de deportaţi, îndreptai expediţia dumneavoastră spre regiunea Victoria. La Camden-Bridge, oamenii mei au comis o crimă inutilă, deoarece *Duncan*-ul, odată adus la coastă, nu putea să-mi scape, şi cu acest iaht deveneam stăpînul oceanului. Vă condusei astfel, fără să bănuiţi nimic, pînă la Snowy. Caii şi boii căzură unul cîte unul intoxicaţi cu gastrolobium. Împotmolii carul în mlaştinile de la Snowy. Datorită insistenţelor mele... Dar ştiţi restul, milord, şi puteţi fi siguri că fără distracţia domnului Paganel, eu aş fi comandat azi pe bordul *Duncan*-ului. Aceasta este povestea mea, domnilor. Din păcate, cele ce v-am spus nu vă vor putea pune pe urmele lui Harry Grant. Vedeţi deci că aţi făcut cu mine o afacere destul de proastă.

Maistrul tăcu şi, încrucişînd braţele după cum avea obiceiul, aşteptă. Glenarvan şi prietenii săi tăceau şi ei. Îşi dădeau seama că acest straniu răufăcător spusese tot adevărul. Răpirea *Duncan*-ului nu fusese împiedicată decît de un motiv independent de voinţa sa. Complicii săi veniseră pe ţărmurile golfului Twofold, aşa cum bănuise şi Glenarvan cînd găsise bluza aceea de ocnaş. Acolo, credincioşi ordinului şefului lor, pîndiseră iahtul şi apoi, sătui de aşteptare, se puseseră din nou pe jafuri şi incendii în cîmpiile Noii Galii de sud. Maiorul

reluă interogatoriul, pentru a preciza datele în legătură cu *Britannia*.

— Așadar — îl întrebă el pe maistru — ai fost debarcat pe coasta de vest a Australiei, la 8 aprilie 1862?

— Exact — răspunse Ayrton.

— Atunci poate știi care erau proiectele lui Harry Grant?

— Foarte vag.

— Vorbește totuși, Ayrton — spuse Glenarvan. Un indiciu cît de mic ne-ar putea pune pe urmele lui Grant.

— Iată ce-aș putea să vă spun, milord — răspunse maistrul. Căpitanul Grant avea intenția să viziteze Noua Zeelandă. Or, această parte a proiectului său n-a fost realizată în timpul cît am fost eu pe bord. Nu ar fi deci imposibil ca *Britannia*, părăsind Callao, să se fi dus spre Noua Zeelandă. Aceasta ar concorda cu data de 27 iunie, ce se afla scrisă pe document.

— Evident — spuse Paganel.

— Dar — reluă Glenarvan — nimic din ceea ce scrie în document nu poate fi aplicat Noii Zeelande.

— La aceasta nu aș putea răspunde — spuse maistrul.

— Bine, bine, Ayrton — făcu Glenarvan. Ți-ai ținut cuvîntul și mi-l voi ține și eu pe al meu. Vom hotărî în ce insulă din Pacific te vom părăsi.

— Ah, puțin mă interesează, milord! răspunse Ayrton.

— Întoarce-te în cabina dumitale și așteaptă hotărîrea noastră.

Maistrul se retrase sub paza a doi marinari.

— Ticălosul acesta ar fi putut fi un om — spuse maiorul.

— Da — fu de acord Glenarvan. Are un caracter puternic și este inteligent. De ce-a trebuit să-și întrebuințeze atît de rău calitățile?!

— Dar Harry Grant?

— Mă tem să nu fie definitiv pierdut! Sărmanii copii, cine le-ar putea spune unde este tatăl lor?

— Eu! răspunse Paganel. Da! Eu!

După cum s-a putut observa, geograful atît de vorbăreț, atît de nerăbdător de obicei, abia vorbise în timpul cît fusese interogat Ayrton. Ascultase fără să-și descleșteze dinții. Dar ultimul cuvînt pe care îl spusese îl făcu pe Glenarvan să sară în sus.

— Dumneata? strigă el. Paganel, dumneata știi unde se află căpitanul Grant?

— Da, atît cît se poate ști — răspunse geograful.

— Și de unde știi?

— Din eternul document.

— Ah! exclamă maiorul neîncrezător.

— Ascultă întîi, Mac Nabbs — spuse Paganel — și apoi să ridici din umeri. Nu am vorbit mai curînd, pentru că nu m-ați fi crezut. Apoi pentru că era inutil. Dar m-am decis acum, pentru că părerea lu Ayrton a venit s-o întărească pe a mea.

— Așadar, Noua Zeelandă? întrebă Glenarvan.

— Ascultați și judecați — răspunse Paganel. N-a fost fără motiv, sau n-a fost fără „un motiv" faptul c-am comis greșeala care ne-a salvat. În momentul cînd scriam acea scrisoare, dictată de Glenarvan, cuvîntul „Zeelanda" îmi umbla prin minte. Iată de ce. Vă amintiți că eram în car. Mac Nabbs tocmai istorisise lady-ei Helena povestea cu ocnașii; îi dăduse un număr din *Australian and New Zealand Gazette*, care relata catastrofa de la Camden-Bridge. Or, în momentul în care scriam, jurnalul căzuse jos, așa fel îndoit, încît apăreau numai două silabe din titlul său. Aceste două silabe erau *aland*. Deodată mi se făcu lumină în minte! Aland era tocmai un cuvînt din documentul englez, cuvînt pe care pînă atunci noi îl tradusesem prin pămînt (țară) și care trebuia să fie terminația numelui propriu Zealand.

— Cum? făcu Glenarvan.

— Da — răspunse Paganel cu o adîncă convingere — această interpretare îmi scăpase, și știți pentru ce? Pentru că cercetările mele se întemeiau pe documentul francez, mai complet decît celelalte și în care lipsește acest cuvînt important.

— Oh! Oh! spuse maiorul. Prea multă imaginație. Paganel, și uiți prea ușor deducțiile dumitale precedente.

— Haide, maiorule, sînt gata să-ți răspund.

— Atunci ce devine cuvîntul *austra*?

— Ceea ce era la început. Înseamnă ținuturile „australe".

— Bine. Și această silabă, *indi*, care a fost odată radicalul penrtu indieni și a doua oară radical pentru indigeni?

— Ei bine, a treia și ultima dată — răspunse Paganel — va fi prima silabă a cuvîntului indigence[1]!

[1] Lipsă, mizerie (în limba franceză în text).

— Şi *contin* — strigă Mac Nabbs — mai înseamnă continent ?

— Nu, deoarece Noua Zeelandă nu este decît o insulă.

— Atunci ?... întrebă Glenarvan.

— Dragul meu lord — răspunse Paganel — vă voi traduce documentul urmînd cea de-a treia interpretare a mea, şi veţi judeca. Nu fac decît două observaţii înainte: 1) Uitaţi pe cît se poate primele interpretări şi îndepărtaţi-vă mintea de la orice preocupare anterioară; 2) Anumite pasaje vă vor părea „forţate" poate şi este posibil să le fi tradus rău, dar n-au nici o importanţă; între altele, cuvîntul agonie care mă încurcă, dar pe care nu-l pot explica în alt mod. De altfel, la baza interpetării mele stă documentul francez şi nu uitaţi că a fost scris de un englez, căruia idiotismele limbii franceze nu-i puteau fi prea cunoscute. Acestea fiind spuse, încep.

Şi Paganel, articulînd rar fiecare silabă, pronunţă următoarele fraze:

„La 27 iunie 1862, tricatargul *Britannia* din Glasgow s-a scufundat după o lungă agonie în mările australe, pe coastele Noii Zeelande (în englezeşte Zealand). Doi marinari şi căpitanul Grant au putut să abordeze. Acolo, pradă unei lipse continue, au aruncat acest document la... longitudine şi 37° latitudine. Veniţi în ajutorul lor, sau vor fi pierduţi".

Paganel se opri. Interpretarea era admisibilă. Dar tocmai pentru că părea atît de posibilă ca şi cele dinainte, putea să fie falsă. Glenarvan şi maiorul nu încercară deci să o dispute. Totuşi, deoarece nu întîlniseră urmele naufragiului nici pe coastele Patagoniei, nici pe coastele Australiei, în punctele unde sînt tăiate de paralela 37°, putea să se creadă că este în adevăr vorba de Noua Zeelandă. Observaţia lui Paganel puse pe gînduri pe prietenii săi.

— Acum — zise Glenarvan — mi-ai putea spune, Paganel, de ce ai ţinut secretă, timp de două luni, această interpretare ?

— Pentru că nu voiam să vă dea speranţe deşarte. De altfel, noi mergem la Auckland, care se află chiar la latitudinea indicată în document.

— Dar mai tîrziu, cînd am părăsit acest drum, de ce n-ai vorbit ?

— Mai e încă ceva; chiar dacă această interpretare ar fi cea bună, nu ar putea să contribuie cu nimic la salvarea căpitanului !

— Pentru ce, Paganel ?

— Pentru că, admiţînd presupunerea că în adevăr căpitanul Harry Grant a eşuat în Noua Zeelandă, de vreme ce s-au scurs doi ani de atunci fără să fi reapărut, înseamnă că a fost victima fie a naufragiului, fie a zeelandezilor.

— Astfel, crezi că... — spuse Glenarvan.

— ...că am putea găsi unele urme ale naufragiului, dar că naufragiaţii sînt definitiv pierduţi !

— Asupra acestui lucru, vă rog să păstraţi tăcere, prieteni — îi sfătui Glenarvan. Lăsaţi-mă să aleg eu momentul cînd voi da trista ştire copiilor căpitanului Grant.

CAPITOLUL XX

UN STRIGĂT ÎN NOAPTE

Echipajul află curînd că misterul căpitanului Grant nu fusese dezlegat prin mărturisirile maistrului. Descurajarea pe bord fu mare, căci se contase pe Ayrton, şi Ayrton nu ştia nimic din cea ce ar fi putut pune *Duncan-ul* pe urmele *Britanniei*.

Ruta iahtului fu menţinută. Rămînea numai de ales insula în care urma să fie părăsit Ayrton.

Paganel şi John Mangles consultară hărţile de pe bord. Chiar pe paralela 37° se afla o insulă cunoscută sub numele de Maria Tereza, stîncă pierdută în mijlocul Oceanului Pacific, la trei mii cinci sute de mile de Noua Zeelandă. Spre nord, cel mai apropiat pămînt era arhipelagul Pomotou, sub protectorat francez. Spre sud, nimic pînă la banchiza de gheţuri eterne ale polului austral. Nici un vas nu se abătea spre această insulă singuratică. Nici un ecou al lumii nu ajungea pînă la ea .Numai păsările se adăposteau aici de furtună în

timpul lungilor lor călătorii şi multe hărţi nici nu arătau această stîncă bătută de valurile Pacificului.

Insula aceasta situată în afara drumurilor navigatorilor constituia într-adevăr o izolare absolută de restul oamenilor. Situaţia fu adusă la cunoştinţă lui Ayrton şi acesta acceptă să trăiască departe de semenii săi. Vasul fu deci îndreptat spre insula Maria Tereza. În acest moment, o linie absolut dreaptă, în prelungirea axei *Duncan-ului*, ar fi trecut prin insulă şi prin golful Talcahuano.

Două zile mai tîrziu, la ora două, fu semnalat pămîntul. Era insula Maria Tereza. Joasă, alungită, abia ieşind din valuri, apărea ca un enorm cetaceu. Treizeci de mile o mai despărţeau de vasul ce spinteca valurile cu viteza de şaisprezece noduri pe oră.

Puţin cîte puţin, profilul insulei se lămurea la orizont. Soarele coborînd spre asfinţit îi sculpta în plină lumină silueta neregulată. Cîteva vîrfuri, nu prea înalte, se ridicau ici şi colo, luminate din plin de razele soarelui.

La ora cinci, lui John Mangles i se păru că distinge un fum uşor care se înălţa spre cer.

— O fi oare vreun vulcan? îl întrebă el pe Paganel, care, cu binoclul la ochi, observa acest pămînt nou.

— Nu ştiu ce să cred — răspunse geograful. Maria Tereza este o insulă puţin cunoscută. Totuşi, nu ar fi de mirare să fie de origine vulcanică.

— Atunci — spuse Glenarvan — dacă a fost creată printr-o erupţie, nu s-ar putea întîmpla să fie distrusă tot printr-o erupţie?

— Puţin probabil — răspuse Paganel. Existenţa sa este cunoscută de secole, ceea ce-i o garanţie. Cînd insula Julia a ieşit din Mediterana, nu a rămas mult deasupra valurilor, dispărînd la cîteva luni după naşterea sa.

— Bine — spuse Glenarvan. Ce crezi, John, vom putea acosta înainte de a se lăsa noaptea?

— Nu, milord. Nu vreau să primejduiesc *Duncan*-ul în întuneric, pe o coastă care nu-mi este cunoscută. Vom pluti sub slabă presiune, cu viteză mică, iar mîine vom trimite o barcă la ţărm.

La ora opt seara, insula Maria Tereza, cu toate că era numai la cinci mile de corabie, nu mai apărea decît ca o umbră abia vizibilă. *Duncan*-ul se apropia mereu.

La ora nouă, o lumină destul de vie străluci în întuneric. Era nemişcată şi continuă.

— Iată ce ar confirma vulcanul — spuse Paganel, care observa cu atenţie.

— Totuşi — răspunse John Mangles — de la distanţa aceasta ar trebui să auzi vuietul care însoţeşte întotdeauna o erupţie. Vîntul dinspre est nu ne aduce însă nici un zgomot.

— Ai dreptate — spuse Paganel — acest vulcan străluceşte, dar nu vorbeşte. Mai mult chiar, licăreşte întocmai ca un far.

— Aşa-i — reluă John Mangles — şi totuşi nu sîntem pe o coastă luminată. Ah! strigă el. Un alt foc! Pe plajă, de data asta! Uite! Se mişcă, îşi schimbă locul!

John nu se se înşela. Un nou foc apăruse, care părea uneori că se stinge, reaprinzîndu-se apoi deodată.

— Aşadar, insula este locuită? spuse Glenarvan.

— De sălbatici, desigur — răspunse Paganel.

— Atunci nu-l putem părăsi aici pe Ayrton.

— Nu — răspunse maiorul — am face un cadou prea urît locuitorilor insulei.

— Vom căuta altă insulă părăsită — hotărî Glenarvan, care nu se putu opri să nu surîdă la gluma lui Mac Nabbs. I-am făgăduit lui Ayrton să-i salvăm viaţa şi ne vom ţine promisiunea.

— În orice caz, trebuie să fim atenţi — adăugă Paganel. Zeelandezii au obiceiul să înşele vasele prin focuri mişcătoare, aşa cum făceau pe vremuri locuitorii din Cornouailles. Poate că şi indigeniidin aceste insule cunosc acest obicei.

— Un om de veghe! strigă John matelotului de la cîrmă. Mîine, la răsăritul soarelui, vom şti la ce trebuie să ne aşteptăm.

La ora unsprezece, pasagerii şi John Mangles coborîră în cabinele lor. Pe puntea din faţă se plimba matelotul de pază. În spate, singur, omul de la cîrmă era la postul său.

Mary Grant şi Robert urcară pe punte.

Cei doi copii ai căpitanului, sprijiniți de balustradă, priveau cu tristețe marea fosforescentă și dîra luminoasă a *Duncan*-ului. Mary se gîndea la viitorul lui Robert, Robert se gîndea la viitorul surorii sale și amîndoi gîndeau la tatăl lor. Mai trăia oare părintele lor iubit? Trebuiau să renunțe să-l mai caute? Nu. Ce-ar însemna viața fără el? Ce s-ar alege de ei, fără el? Ce s-ar fi ales de ei chiar pînă acum, fără lordul Glenarvan, fără lady Helena?

Băiatul, cu mintea coaptă de încercările prin care trecuse, ghicea gîndurile care o munceau pe sora sa. Îi luă mîinile într-ale sale.

— Mary — spuse el — nu trebuie să desperăm. Adu-ți aminte de sfaturile pe care ni le dădea tata: „Curajul înlocuiește totul pe pămînt". Să avem și noi acest curaj care îl făcea pe el atît de puternic. Pînă acum tu m-ai ajutat pe mine. De acum vreau să te ajut eu pe tine.

— Scumpul meu Robert — spuse fata.

— Trebuie să-ți spun ceva — continuă Robert. Nu te vei supăra, nu-i așa, Mary?

— De ce să mă supăr, dragul meu?

— Și n-o să mă împiedici?

— Ce vrei să spui? întrebă Mary, neliniștită.

— Surioară, vreau să mă fac marinar...

— Mă vei părăsi? strigă tînăra fată strîngînd mîna fratelui ei.

— Da, surioară, voi fi marinar ca tata, marinar cum este căpitanul John! Mary, draga mea Mary! Căpitanul John nu și-a pierdut încă speranța. Vei avea și tu, ca și mine, încrederea în devotamentul său! Mi-a promis că va face din mine un bun, un încercat marinar și atunci îl vom căuta împreună pe tata! Spune că vrei, surioară! Ceea ce tata ar fi făcut pentru noi este de datoria noastră, a mea cel puțin, să facem pentru el. Viața mea întreagă este închinată unui țel: să caut, să-l caut mereu pe acela care nu ne-ar fi părăsit niciodată, nici pe tine, nici pe mine. Ți-aduci aminte, dragă Mary, ce bun era tata?

— Și atît de nobil, de generos! adăugă Mary. Știi, Robert, că era una din gloriile țării noastre și că ar fi fost socotit drept unul din marii oameni ai Scoției, dacă soarta nu ar fi fost atît de vitregă cu el?

— Știu prea bine! zise Robert.

Mary Grant îl strînse pe Robert la piept. Băiatul îi simți lacrimile pe frunte.

— Mary! Mary! strigă el. Orice-ar spune prietenii noștri, eu nădăjduiesc încă, și voi nădăjdui mereu! Un om ca tata nu moare înainte de a-și îndeplini misiunea.

Mary Grant nu putu să răspundă. Plînsul o îneca. O mie de simțăminte îi năpădeau sufletul la gîndul că noi încercări vor fi făcute pentru a-l regăsi pe Harry Grant și că devotamentul tînărului căpitan nu avea margini.

— Domnul John mai speră încă? întrebă ea.

— Da — răspunse Robert. Este un frate care nu ne va părăsi. Voi fi marinar, nu-i așa, surioară? Marinar, pentru a căuta pe tata împreună cu el. Și tu vrei, nu-i așa?

— Dacă vreau! răspunse Mary. Dar să ne despărțim? șopti tînăra fată.

— Nu vei rămîne singură, Mary. Mi-a spus asta prietenul meu John. Doamna Helena nu te va lăsa să pleci de lîngă dînsa. Tu ești femeie și trebuie să primești ceea ce ți se oferă. A nu primi ceva din partea dînsei ar fi o ofensă. Un bărbat însă, așa cum îmi spunea și tata, trebuie să-și croiască singur drum în viață.

— Dar ce se va alege de căsuța noastră din Dundee, atît de plină de amintiri?

— O vom păstra, surioară! Totul este aranjat, și încă bine aranjat de către prietenul nostru John și de lordul Glenarvan. Vei rămîne în Malcolm-Castle ca fiica lui! Lordul i-a spus asta lui John, care mi-a transmis-o apoi mie! Vei fi acolo ca la tine acasă, avînd cu cine să vorbești despre tatăl nostru și așteptînd ca John și cu mine să ți-l aducem într-o zi! Ah! Ce zi frumoasă va fi aceea! strigă Robert, a cărui față strălucea de entuziasm.

— Frățiorule, dragul meu — răspunse Mary — ce fericit ar fi tata dacă te-ar putea auzi! Cît de mult semeni, dragul meu Robert, cu tata! Cînd vei fi bărbat, vei fi el întreg!

— Să te audă Dumnezeu! spuse Robert roșind de mîndrie și dragoste.

— Dar cum vom răsplăti binefacerile lordului Glenarvan ? întrebă Mary.

— Asta nu e greu ! strigă Robert plin de entuziasm tineresc. O să-i iubim, o să-i venerăm, o să-i îmbrățișăm și la prima ocazie îmi dau viața pentru ei !

— Dimpotrivă, mai bine să trăiești pentru ei ! strigă fata, sărutîndu-l pe frunte. Le-ai face astfel mai multă bucurie, și mie de asemenea.

Lăsîndu-se în voia visurilor, cei doi copii ai căpitanului se priviră în întunericul nopții. Continuau să vorbească, să se întrebe și să-și răspundă în gînd. Marea se legăna lină, ondulată de valuri lungi și elicea lăsa în urmă, în întuneric, o spumă luminoasă. Atunci se produse o întîmplare ciudată : fratele și sora, amîndoi avură în aceeași clipă aceeași impresie : din mijlocul valurilor, cînd întunecate, cînd luminoase, copiilor li se păru că aud, venind pînă la ei, un glas al cărui sunet profund și îndurerat îi făcu să tresară :

— Ajutor ! Ajutor ! se auzea strigînd.

— Mary — spuse Robert — ai auzit ? Ai auzit ?

Și aplecîndu-se mai tare peste balustradă, scrutară amîndoi întunecimea nopții.

Dar nu văzură nimic, decît întunericul fără sfîrșit, care se întindea în fața lor.

— Robert — spuse Mary, palidă de emoție — mi s-a părut... da, mi s-a părut ca și ție... Aiurăm amîndoi, dragul meu Robert !...

Dar un nou strigăt ajunse pînă la ei și, de astă dată, iluzia era atît de mare, încît același strigăt ieși din inimile amîndurora :

— Tata ! Tata !

Era prea mult pentru Mary Grant. Zdrobită de emoție, căzu leșinată în brațele fratelui său.

— Ajutor ! strigă Robert. Sora mea ! Tata ! Ajutor !

Timonierul se repezi s-o ridice pe tînăra fată. Marinarii care vegheau alergară și ei. Treziți din somn, veniră pe punte și John Mangles, lady Helena și Glenarvan.

— Sora mea moare și tata este acolo ! strigă Robert, arătînd valurile. Dar nimeni nu înțelegea nimic din cuvintele lui.

— Da repeta el — tata este acolo ! I-am auzit glasul ! Mary l-a auzit ca și mine !

Între timp, revenindu-și în fire, Mary, cu privirea rătăcită, striga la fel :

— Tata ! Tata este acolo !

Nefericita fată, ridicîndu-se și aplecîndu-se peste bord, voia să se arunce în apă.

— Milord ! Doamnă Helena — repeta ea mereu, împreunîndu-și mîinile — vă spun că tata este acolo ! Vă afirm că i-am auzit glasul ieșind din valuri ca o plîngere, ca un ultim adio !

Tînăra fată fu din nou apucată de tremur și trebuiră să o ducă în cabina sa, unde fu urmată de lady Helena. În acest timp, Robert spunea mereu :

— Tata ! Tata este acolo ! Sînt sigur, milord !

Martorii acestei dureroase scene sfîrșiră prin a înțelege că cei doi copii ai căpitanului fuseseră pradă unei halucinații. Dar cum să le liniștitești simțurile atît de puternic înșelate ?

Glenarvan încercă totuși. Luîndu-l pe Robert de mînă, îi spuse :

— Dragul meu copil, au auzit glasul tatălui tău ?

— Da, milord ! Acolo, în mijlocul valurilor, striga : „Ajutor ! Ajutor !".

— Și ai recunoscut această voce ?

— Desigur, milord ! Oh ! Da ! Vă jur ! Și sora mea l-a recunoscut, ca și mine. Nu este posibil să ne fi înșelat amîndoi ! Milord, să mergem în ajutorul tatii ! O barcă ! O barcă !

Glenarvan își dădu seama că nu îl poate liniști pe băiat. Mai făcu totuși o încercare și-l chemă pe timonier.

— Hawkins — întrebă el — erai la cîrmă cînd miss Mary a fost atît de ciudat impresionată ?

— Da, milord — răspuse Hawkins.

— Și nu ai auzit nimic ?

— Nimic.

— Vezi, Robert ?

— Dac-ar fi fost tatăl lui — răspunse băiatul cu tărie — Hawkins n-ar mai spune că nu a auzit nimic. Era tatăl meu, milord ! Tata ! Tata !

Glasul lui Robert se sfîrși într-un hohot de plîns. Palid și

mut, leşină şi el. Glenarvan îl duse pe Robert în pat şi băiatul, sfîrşit de emoţie, căzu într-un somn adînc.

— Sărmanii orfani! spuse John Mangles. Au fost supuşi la grele încercări!

— Da — răspunse Glenarvan — durerea prea mare a produs în acelaşi moment, la amîndoi, aceeaşi halucinaţie.

— La amîndoi! murmură Paganel. Curios, curios! Ştiinţa n-ar putea să admită asta!

Apoi, aplecîndu-se către mare, Paganel ascultă şi el, făcînd celorlalţi semn să tacă. Pretutindeni, tăcere completă. Paganel chemă cu o voce puternică, dar nimeni nu-i răspunse.

— Curios! repetă geograful intrînd în cabină. O legătură de gînduri şi suferinţe, oricît de strînsă, n-ar fi suficientă să explice acest fenomen.

A doua zi, la 8 martie, la ora cinci dimineaţa, în zori, pasagerii, printre care şi Robert şi Mary erau întruniţi pe puntea *Duncan*-ului. Fiecare voia să examineze pămîntul abia întrezărit în ajun.

Lunetele se plimbară lacome peste punctele principale ale insulei. Iahtul plutea pe lîngă ţărm la distanţa de o milă. Privirile puteau să vadă cel mai mic amănunt. Dintr-o dată se auzi un strigăt scos de Robert. Băiatul spunea că vede doi oameni care fugeau şi făceau semne, în timp ce un al treilea flutura un steag.

— Steagul Angliei! strigă John Mangles, care apucase luneta.

— E adevărat! strigă Paganel, întorcîndu-se repede spre Robert.

— Milord — spuse Robert, tremurînd de emoţie — milord, dacă nu vreţi să mă vedeţi ducîndu-mă înot pînă la insulă, coborîţi o barcă pe mare! Ah! Milord, vă implor, lăsaţi-mă să pun eu întîi piciorul pe insulă!

Nimeni nu îndrăznea să vorbească. Cum? Pe această insulă, tăiată de paralela 37°, să se găsească trei naufragiaţi, trei oameni, trei englezi! Şi fiecare îşi aminti întîmplările din ajun. Se gîndeau la glasul auzit în noapte de Robert şi Mary... Copii nu se înşelaseră poate decît asupra unui punct: o voce ajunsese pînă la ei, dar putea această voce să fie aceea a tatălui lor? Nu, de o mie de ori nu! Şi fiecare, gîndindu-se la

decepţia groaznică ce-i aştepta, se temea ca noua încercare să nu-i doboare. Dar cum să-i opreşti? Lordul Glenarvan nu avu curajul.

— În barcă! spuse el.

Într-un minut, barca fu lăsată pe mare. Cei doi copii ai căpitanului, Glenarvan, John Mangles şi Paganel coborîră în grabă; barca se îndepărtă repede de bord, împinsă de forţele unite a şase marinari care lopătau cu putere.

La douăzeci de metri de ţărm, Mary scoase un strigăt sfîşietor:

— Tata!

Un om stătea pe coastă, între alţi doi. Înalt şi puternic, avea o fizionomie totodată blîndă şi îndrăzneaţă, în care se amestecau în chip expresiv trăsăturile lui Mary şi Robert Grant.

Era într-adevăr omul pe care îl zugrăviseră de atîtea ori cei doi copii. Inima lor nu-i înşelase. Era tatăl lor, căpitanul Grant.

Căpitanul auzi strigătul lui Mary, deschise braţele şi căzu ca fulgerat pe nisip.

CAPITOLUL XXI

INSULA TABOR

Nimeni nu moare de bucurie. Tatăl şi copiii îşi reveniră în fire înainte chiar de a fi aduşi pe iaht. Cum ar putea fi zugrăvită scena? Cuvintele nu sînt în stare să o redea. Întregul echipaj plîngea privind aceste trei fiinţe topite într-o mută îmbrăţişare. Harry Grant, ajungînd pe punte, mulţumi lordului, lady-iei Glenarvan şi tuturor celorlalţi cu o voce plină de emoţie. În scurta traversare de la insulă pînă la iaht, copiii îi istorisiseră întreaga poveste a *Duncan*-ului.

Ce imensă îndatorire îşi luase el faţă de generoasa lady Glenarvan şi faţă de tovarăşii săi! Nu luptaseră toţi pentru

el, începînd cu lordul Glenarvan și sfîrșind cu ultimul marinar ? Harry Grant își exprimă sentimentele de recunoștință în cuvinte simple și calde. Figura sa bărbătească era luminată de o emoție atît de puternică, încît întreg echipajul se simți răsplătit pentru toate suferințele îndurate. Chiar și nepăsătorul maior își simți ochii umezi de lacrimi. Cît despre Paganel, plîngea ca un copil care nici nu se gîndește să-și ascundă lacrimile.

Harry Grant nu se mai sătura privindu-și fata. O găsea frumoasă, încîntătoare. I-o spunea tare de o mie de ori, luînd de martor pe lady Helena, ca să dovedească că nu se lasă înșelat de iubirea sa părintească. Apoi întorcîndu-se spre fiul său, exclamă :

— Cum a crescut ! Este un adevărat bărbat !

Îi copleșea pe cei doi copii cu mii de sărutări adunate în sufletul său în timpul celor doi ani.

Robert prezentă pe rînd pe toți prietenii săi, găsind pentru fiecare cuvinte noi, cu toate că spunea în fond același lucru. Toți se arătaseră binevoitori față de cei doi orfani. Cînd fu rîndul lui John Mangles, acesta se roși ca o fată și răspunzînd tatălui lui Mary, vocea îi tremura.

Lady Helena istorisi căpitanului Grant călătoria lor, și îl făcu să se simtă mîndru de copiii săi.

Harry Grant află isprăvile tînărului erou. Apoi, la rîndul său, John Mangles vorbi în așa fel despre Mary, încît Harry Grant pe care lady Helena, în cîteva cuvinte, îi lăsase să înțeleagă despre ce este vorba, puse mîna fiicei sale în mîna viteazului marinar și spuse, întorcîndu-se spre lordul și lady Glenarvan :

— Milord, și dumneavoastră, milady, să-i binecuvîntăm pe copiii noștri.

După ce fiecare lucru fu povestit de cîte o mie de ori, Glenarvan aduse la cunoștința lui Harry Grant întîmplările în legătură cu Ayrton. Grant confirmă spusele maistrului în legătură cu debarcarea sa pe coasta australiană.

— Este un om inteligent, îndrăzneț — adăugă el — un om pe care însă viciul l-a îndemnat la rău. Nu-i doresc decît ca remușcările și gîndurile de îndreptare să-l readucă la sentimente mai bune !

Dar înainte ca Ayrton să fie dus pe insula Tabor, Harry Grant dori să-și invite prietenii pe stînca sa. Îi rugă să-i viziteze casa de lemn și să se așeze la masa sa de Robinson. Glenarvan și tovarășii săi primiră cu bucurie. Robert și Mary Grant ardeau de dorința să vadă acele locuri singuratice unde locuise tatăl lor și de unde se gîndise atît de mult la ei.

O barcă fu coborîtă și tatăl, cei doi copii, lordul și lady Glenarvan, maiorul, John Mangles și Paganel debarcară pe țărmul insulei.

În cîteva ceasuri parcurseră întreg domeniul lui Harry Grant. Insula era, de fapt, creasta unui munte submarin, un conglomerat din roci vulcanice. În timpul marilor epoci geologice, acest munte se înălțase puțin cîte puțin din adîncimile Pacificului, prin acțiunea focurilor subterane ; dar de veacuri, vulcanul se potolise, craterul său se astupă ; o insuliță răsări în cîmpia mării. Apoi se formă humusul pe care îl luă în stăpînire regnul vegetal. Cîteva baleniere debarcaseră în trecere animale domestice, capre și porci, care se înmulțiseră sălbăticindu-se, și astfel natura poseda cele trei regnuri ale sale pe această insulă pierdută în mijlocul oceanului.

Cînd naufragiații de pe *Britania* se refugiaseră aici, mîna omului veni să grăbească eforturile naturii. În doi ani și jumătate, Harry Grant și marinarii săi schimbaseră insulița. Cîteva pogoane de pămînt cultivate cu grijă produceau legume de calitate excelentă.

Vizitatorii ajunseră la căsuța așezată sub umbra unor arbori stufoși de cauciuc ; în fața ferestrelor se întindea marea minunată, ce strălucea sub razele soarelui. Hary Grant așeză masa la umbra arborilor și fiecare luă loc. O pulpă de căprioară, pîine de nardu, cîteva cupe de lapte, cicoare sălbatică, apă curată și rece fură bucatele acestei mese simple, vrednică de păstorii Arcadiei.

Paganel era încîntat. Îi reveneau în minte vechile lui gînduri de robinsonat.

— Știu că nu va fi de plîns secătura de Ayrton ! strigă el entuziasmat. Insula aceasta este un paradis !

— Da — răspunse Harry Grant — un paradis pentru trei bieți naufragiați de care s-a îndurat Dumnezeu ! Regret însă

că Maria Tereza nu este o insulă mare și fertilă, cu un rîu bogat în loc de acest pîrîu și cu un port în locul acestui golfuleț, în care pătrund valurile din larg.

Apoi, chiar pe insulă, fiecare dori să afle întîmplările naufragiaților de pe *Britannia* în timpul celor doi ani atît de lungi. Harry Grant se gărbi să satisfacă dorința noilor săi prieteni.

— Povestea mea — începu el — este la fel cu cea a tuturor robinsonilor aruncați pe o insulă. Neputîndu-se bizui decît pe ei înșiși, știu că au datoria să se lupte cu elementele naturii, ca să-și păstreze viața.

În noaptea de 26 spre 27 iunie 1862, *Britannia*, hărțuită timp de șase zile de furtună, se sfărîmă de stîncile insulei Maria Tereza. Marea era sălbatică, salvarea imposibilă, și astfel întregul meu echipaj pieri. Numai doi din marinari, Bob Learce, Joe Bell și cu mine ajunserăm la țărm, după zeci de încercări nereușite!

Pămîntul pe care ajunseserăm era o insuliță pustie, lată de două mile și lungă de cinci, cu vreo treizeci de arbori pe ea, cîteva cîmpii și un izvor de apă dulce, care, din fericire, nu seacă niciodată. Împreună cu cei doi marinari, în acest colț părăsit al lumii, n-am desperat. Mă pregătii să lupt hotărît. Bob și Joe, bravii mei tovarăși de nenorocire, prietenii mei, mă ajutară cu energie.

Începurăm, ca Robinsonul închipuit a lui Daniel Defoe, exemplul nostru, prin a culege resturile corăbiei, instrumente, puțin praf de pușcă, arme, un sac de semințe prețioase. Primele zile au fost grele, dar în curînd vînătoarea și pescuitul ne asigurară hrana, căci în insulă se găseau cu duiumul capre sălbatice, iar pe țărm puteai găsi animale marine cîte voiai. Încetul cu încetul, existența noastră se organiză din ce în ce mai bine. Cunoșteam situația exactă a insuliței, căci reușisem să salvez instrumentele din naufragiu. Aflai deci că eram așezați în afară de ruta navelor și că nu vom putea fi salvați decît printr-o întîmplare fericită. Gîndindu-mă la cei ce-mi erau dragi și pe care speram să-i mai revăd, primii cu curaj această încercare.

Lucram mereu cu hotărîre. În curînd, cîteva pogoane de pămînt fură însămînțate cu semințele aduse de *Britannia*. Cartofii, cicoarea și măcrișul îmbogățiră alimentația noastră obișnuită. Apoi avurăm și alte legume. Prinserăm cîteva capre pe care le domesticirăm ușor și avurăm astfel lapte și unt. Din nardu, care creștea în „creeck"-urile secate, preparam un fel de pîine destul de hrănitoare. Astfel grija zilei de mîine nu ne mai inspira nici un fel de teamă.

Cu scîndurile și rămășițele din *Britannia* construirăm o căsuță acoperită cu grijă cu pînza gudronată și, sub acest adăpost temeinic, trecurăm liniștiți sezonul ploilor. Cîte planuri și visuri — din care cel mai frumos s-a realizat acum — nu ne-am făurit sub acest acoperiș!

Mai întîi avusei ideea să înfrunt marea pe o barcă construită din resturile corăbiei, dar eram despărțiți de cel mai apropiat pămînt, arhipelagul Pomotu, prin o mie cinci sute de mile. Nici o barcă n-ar fi rezistat la o călătorie atît de lungă. Astfel încît renunțai, așteptînd salvarea printr-o întîmplare.

Ah, copiii mei, de cîte ori, de pe vîrful acestei stînci, n-am pîndit vapoarele în larg! În tot timpul cît a durat exilul nostru numai două sau trei pînze se arătară la orizont. Dispăreau însă în dată. Doi ani și jumătate trecură astfel. Nu mai speram nimic, dar nu desperam încă.

În sfîrșit, în ajunul acestei zile, mă aflam pe vîrful cel mai înalt al insulei, cînd zării spre vest un fum mic. Mărindu-se, în curînd putui distinge o navă. Părea că se îndreaptă spre noi. Dar nu va ocoli oare insulița aceasta, în care nu ar fi avut de ce să se oprească?

Ah! Ce zi plină de așteptare! Cum nu mi s-a oprit inima în piept! Tovarășii mei aprinseră un foc pe unul din piscurile insulei. Veni noaptea, dar iahtul nu lansă nici un semnal de recunoaștere! Totuși, în el era salvarea! Va dispărea și el însă?

Nu mai stătui la îndoială. Întunericul se lăsa. Vasul ar fi putut să ocolească insula în timpul nopții. Mă aruncai în mare și mă îndreptai spre el. Speranța îmi dădu o putere întreită. Străbăteam valurile cu o forță supraomenească. Mă apropiam de iaht și eram la treizeci de metri de el cînd, deodată, își schimbă direcția!

Atunci scosei acele strigăte desperate, pe care numai copiii mei le-au auzit, strigăte ce nu au fost — după cum vedeți — o iluzie.

Trebui să revin la mal, sfîrşit de emoţie şi oboseală. Cei doi marinari ai mei mă culeseră pe jumătate mort. Această ultimă noapte pe care am petrecut-o pe insulă a fost îngrozitoare. Ne credeam părăsiţi pentru totdeauna, cînd, în zori, zării iahtul care trecea pe lîngă ţărm cu viteză redusă. Barca dumneavoastră fu lăsată pe apă. Eram salvaţi şi — lucru de necrezut ! — copiii mei, scumpii mei copii se aflau în barcă, întinzîndu-mi braţele !

Harry Grant îşi isprăvi povestirea sărutînd şi îmbrăţişînd pe cei doi copii. Numai acum află căpitanul că îşi datora salvarea documentului aproape indescifrabil, pe care, la opt zile după naufragiu, îl închisese într-o sticlă şi îl încredinţase valurilor. Dar la ce se gîndea Jacques Paganel în timp ce povestea căpitanul Grant ? Onorabilul geograf răsucea pentru a mia oară în minte cuvintele documentului ! Îşi amintea de cele trei interpretări succesive, greşite toate trei ! Cum putea fi scris pe hîrtiile spălate de apă, numele de Maria Tereza ? Paganel nu se mai putu stăpîni şi întrebă, apucînd mîna lui Harry Grant :

— Căpitane, îmi vei spune ce conţinea indescifrabilul dumitale document ?

La această întrebare a geografului, toţi deveniră curioşi, căci descifrarea enigmei, căutată timp de nouă luni, urma să fie în sfîrşit cunoscută.

— Ei bine, căpitane — întrebă Paganel — îţi mai aminteşti precis cuvintele scrise în document ?

— Cu exactitate — răspunse Harry Grant. Nici o zi nu s-a scurs fără să-mi fi repetat în gînd cuvintele de care se lega singura noastră speranţă.

— Şi care sînt acele cuvinte, căpitane ? întrebă Glenarvan. Vorbeşte, căci amorul nostru propriu este atins !

— Sînt gata să vă satisfac curiozitatea — răspunse Harry Grant. Dar ştiţi că pentru a mări şansele de salvare, am închis în sticlă trei documente scrise în trei limbi diferite. Pe care doriţi să-l cunoaşteţi ?

— Nu erau deci identice ? strigă Paganel.

— Ba da, cu excepţia unui singur nume.

— Ei bine, citează documentul francez — răspunse Glenarvan — căci el este acela care a fost mai puţin stricat de apă şi a servit de bază pentru interpretările noastre.

— Iată-l, milord, cuvînt cu cuvînt — răspunse Harry Grant.

„La 27 iunie 1862, tricatargul *Britannia* din Glasgow a naufragiat la o mie cinci sute leghe de Patagonia, în emisfera australă. Ajunşi pe pămînt doi marinari şi căpitanul Grant sînt pe insula Tabor..."

— Cum ? făcu Paganel.

— „Acolo — reluă Harry Grant — în prada unei continue lipse, au aruncat acest document la 153° logitudine şi 37°11′ latitudine. Veniţi-le în ajutor, sau vor fi pierduţi !"

La numele de Tabor, Paganel se ridică brusc şi, nemaiputîndu-se stăpîni, strigă :

— Cum, insula Tabor ? Această insulă este Maria Tereza !

— Fără îndoială, domnule Paganel — răspunse Harry Grant. Pe hărţile engleze şi germane este Maria Tereza, dar Tabor pe hărţile franceze !

În clipa aceea un pumn puternic atinse umărul lui Paganel, care se clătină sub lovitură. Adevărul ne obligă să spunem că fusese tras de maior, care, pentru prima dată, se manifesta astfel.

— Geograf ! spuse Mac Nabbs, cu tonul celui mai profund dispreţ.

Dar Paganel nici nu simţise pumnul maiorului. Căci ce mai conta aceasta în comparaţie cu lovitura geografică pe care o primise ?

Aşadar, din cele spuse de căpitanul Grant, el, Paganel, se apropiase din ce în ce de adevăr. Descifrase aproape în întregime indescifrabilul document. *Contin*, la început continent, îşi reluase puţin cîte puţin semnificaţia sa veritabilă : continuă. *Indi* însemnase pe rînd indieni, indigeni şi apoi în fine indigenţă, adevăratul său sens. Numai cuvîntul ros de apă *„abor"* îl socotise ca radicalul verbului a aborda, cînd era vorba în realitate despre un nume propriu, numele francez al insulei Tabor, insulă care adăpostea pe naufragiaţi. Greşeala era greu de evitat, deoarece hărţile de pe *Duncan* dădeau acestei insule numele de Maria Tereza.

— Dar nu interesează ! strigă Paganel, smulgîndu-şi părul din cap. N-ar fi trebuit să uit cele două nume ! Este o greşeală de neiertat, o eroare nevrednică pentru un secretar al Societăţii de geografie ! Sînt dezonorat !

— Domnule Paganel — spuse lady Helena — încearcă să-ți stăpînești durerea.

— Nu, doamnă, nu ! Nu sînt decît un măgar !

— Și nici măcar un măgar savant ! spuse maiorul ca să-l consoleze.

Cînd masa fu terminată, Harry Grant făcu ordine în fosta sa locuință. Nu luă nimic ; voia ca cel vinovat să moștenească cele agonisite de cel cinstit.

Reveniră pe bord. Glenarvan voia să plece chiar în acea zi și dădu ordine pentru debarcarea maistrului. Ayrton fu adus pe dunetă, unde se găsi în fața lui Harry Grant.

— Sînt eu, Ayrton — spuse Grant.

— Dumneata ești, căpitane Grant — răspunse Ayrton, fără să fie surprins cînd îl văzu. Ei bine, nu-mi pare de loc rău că te revăd sănătos.

— Mi se pare, Ayrton, că am făcut o greșeală debarcîndu-te pe un pămînt locuit.

— Se poate, căpitane.

— Vei rămîne în locul meu pe această insulă pustie. Aș dori să te poți pocăi.

— Aș dori-o și eu ! răspunse Ayrton, liniștit.

Glenarvan, întorcîndu-se spre maistru, îi spuse :

— Ayrton, persiști în hotărîrea de a fi părăsit aici ?

— Da, milord.

— Îți convine insula Tabor ?

— Perfect.

— Acum, ascultă ultimele noastre cuvinte, Ayrton. Aici vei fi departe de orice pămînt, fără legătură cu semenii dumitale. Minunile sînt rare și nu vei putea fugi de pe această insulă în care te lasă *Duncan*-ul. Vei fi singur, dar nu vei fi nici pierdut, nici neștiut, cum a fost căpitanul Grant. Oricît ai fi de nedemn de amintirea oamenilor, oamenii își vor aduce aminte de dumneata. Știu unde ești, Ayrton. Știu unde pot să te găsesc și nu voi uita niciodată.

— Dumnezeu să vă dea sănătate ! răspunse scurt Ayrton.

Acestea fură ultimele cuvinte schimbate între Glenarvan și maistru. Barca era gata. Ayrton coborî în ea.

John Mangles transportase dinainte pe insulă cîteva lăzi cu alimente conservate, unelte, arme și o provizie de plumbi și praf de pușcă. Ayrton putea deci să devină un alt om, să se

educe prin muncă ; nu va duce lipsă de nimic, nici chiar de cărți : îi lăsară o mică bibliotecă în care, desigur, figura și Biblia, carte atît de prețuită de englezi.

Ora despărțirii sosise. Echipajul și pasagerii erau pe punte. Toți își simțeau inima strînsă. Mary Grant și lady Helena își puteau cu greu stăpîni emoția.

— Trebuie procedat astfel ? îl întrebă lady Glenarvan pe bărbatul său. Trebuie să fie părăsit ?

— Trebuie, Helena ! răspunse Glenarvan. Este ispășirea.

În acel moment, barca comandată de John Mangles se dezlipi de vas. În picioare, mereu nepăsător, Ayrton își ridică pălăria și salută cu gravitate.

Glenarvan se descoperi și împreună cu el întreg echipajul, ca în fața unui om care trebuia să moară. Barca se îndepărtă în mijlocul unei tăceri profunde.

Ajuns la țărm, Ayrton sări pe nisip și barca reveni la bord. Era ora patru seara. De sus, de pe dunetă, pasagerii putură să-l vadă pe maistru care, nemișcat, cu brațele încrucișate, ca o statuie pe o stîncă, privea iahtul.

— Plecăm, milord ? întrebă John Mangles.

— Da, John — răspunse Glenarvan.

— *Go ahead !*[1] strigă John mecanicului-șef.

Aburii șuierară în tuburi, elicea bătu valurile, și la ora opt ultimele vîrfuri ale insulei Tabor dispărură în umbrele nopții.

CAPITOLUL XXII

ULTIMA ZĂPĂCEALĂ A LUI JACQUES PAGANEL

Opt zile după ce părăsise insula, la 18 martie, de pe *Duncan* se putea zări coasta americană ; a doua zi ancorară în golful Talcahuano.

Reveneau aici după o călătorie de cinci luni, timp în care

[1] Pornește (în limba engleză în text).

urmăriseră cu sfințenie paralela 37°, făcînd astfel înconjurul lumii. Pasagerii acestei expediții de neuitat, fără precedent în analele „Traveller's Club"-ului, traversaseră Chile, pampasul, Argentina, Atlanticul, insula Acunha, Oceanul Indian, insulele Amsterdam, Australia, Noua Zeelandă, insula Tabor și Oceanul Pacific. Străduințele nu fuseseră zadarnice, căci aduceau pe naufragiații de pe *Britannia*.

Nici unul din bravii scoțieni plecați nu lipsea la apel. Toți se întorceau în bătrîna Scoție și expediția lor amintea de acea bătălie din istoria veche, denumită „bătălia fără lacrimi".

Aprovizionarea terminată, *Duncan*-ul merse de-a lungul coastelor Patagoniei, ocoli Capul Horn și străbătu Oceanul Atlantic.

Călătoria se petrecu fără incidente. Pe iaht domnea fericirea. Nu mai exista nimic secret, nici chiar sentimentele lui John Mangles pentru Mary Grant.

Ba da, era totuși ceva. Un mister care intriga și pe nepăsătorul Mac Nabbs: pentru ce Paganel stătea mereu încotoșmănit, purtînd pe deasupra și un fular mare răsucit în jurul gîtului și ridicat pînă peste urechi? Maiorul ardea de dorința să afle motivul acestei purtări ciudate. Dar trebuie să spunem că cu toate întrebările, aluziile și bănuielile lui Mac Nabbs, Paganel nu consimți în nici un chip să dea vreo explicație.

Chiar cînd *Duncan*-ul trecu ecuatorul și încheieturile sale pocneau la o temperatură de 50°, Paganel rămînea îmbrăcat la fel.

— Este atît de zăpăcit, încît se crede la Petersburg — spunea maiorul, văzîndu-l pe geograf înfășurat într-o largă manta, ca și cum mercurul ar fi înghețat în termometru.

În sfîrșit, la 9 mai, cincizeci și trei de zile după ce părăsiseră Talcahuano, John Mangles semnală luminile Capului Clear. Iahtul intră în canalul Sfîntul George, traversă Marea Irlandei și, la 10 mai, ajunse în golful Clyde. La ora unsprezece ancoră în portul Dumbarton. La ora două, călătorii intrau în Malcolm-Castle, însoțiți de uralele highlandezilor.

Totul se sfîrși cu bine: Harry Grant și cu cei doi marinari fură salvați, John Mangles se căsători cu Mary Grant în vechea catedrală Saint-Mungo, unde reverendul Paxton, același care se rugase cu două luni în urmă pentru salvarea tatălui, binecuvînta acum căsătoria fiicei cu cel care plecase în căutarea lui. Robert se făcu marinar, ca și tatăl său, ca și John Mangles, cu care vor urmări mai departe marile proiecte ale căpitanului Grant, ajutați de lordul Glenarvan.

Putea să rămînă oare Paganel flăcău? Sigur că nu!

În adevăr, după isprăvile sale eroice, savantul geograf nu putea să scape de celebritate. Zăpăcelile sale deveniră arhicunoscute în Scoția. Toată lumea se bătea pentru el, și bietul Paganel nu mai răzbea să răspundă atențiilor al căror obiect devenise.

Și atunci, o drăgălașă domnișoară de treizeci de ani, care nu era nici mai mult, nici mai puțin decît verișoara maiorului Mac Nabbs, puțin cam excentrică și ea, dar încîntătoare și bună, se îndrăgosti de ciudățeniile geografului și îi oferi mîna sa. În mîna aceasta se afla și un milion, lucru care nu fu însă spus.

Paganel nu era de loc indiferent la farmecele domnișoarei Arabella; totuși nu îndrăznea să se pronunțe.

Maiorul interveni însă între aceste două inimi, ce păreau făcute una pentru alta. Îi spuse lui Paganel că însurătoarea ar fi ultima „zăpăceală" pe care și-ar mai putea-o permite.

Paganel se găsea însă într-o mare încurcătură, căci, printr-o ciudățenie a sa, nu se putea hotărî să rostească cuvîntul fatal.

— Poate nu-ți place domnișoara Arabella? îl întreba fără încetare Mac Nabbs.

— Ah, dragul meu maior, este fermecătoare! striga Paganel. De o mie de ori fermecătoare, și ca să-ți spun drept, aș dori chiar să fie mai puțin încîntătoare! Aș vrea să aibă un defect!

— Fii liniștit — răspunse maiorul — are destule! Cea mai perfectă femeie își are întotdeauna rația ei de defecte. Așadar, Paganel, te-ai hotărît?

— Nu îndrăznesc — reluă Paganel.

— Haide, dragul meu savant și prieten, de ce mai stai la îndoială?

— Nu sînt demn de domnișoara Arabella! răspundea mereu geograful și nu voia să mai audă de altceva.

În sfîrșit, odată, nemaiavînd încotro, îmboldit de maior, sfîrși prin a mărturisi, sub jurămîntul tăcerii, un semn particular, care ar fi ușurat poliției recunoașterea sa dacă l-ar fi urmărit.

— Fleacuri, spuse maiorul.
— Este așa cum îți spun ! replică Paganel.
— Ce importanță are asta, prietene ?
— Crezi ?
— Dimpotrivă, așa ești și mai ciudat. Asta îți va spori meritele și va face din dumneata omul fără pereche, visat de Arabella.

Și maiorul, păstrînd o imperturbabilă seriozitate, îl lăsă pe Paganel pradă unei chinuitoare nesiguranțe.

O scurtă convorbire avu loc între Mac Nabbs și domnișoara Arabella.

Cincisprezece zile mai tîrziu, în capela de la Malcolm-Castle se celebra căsătoria, cu mare pompă. Paganel era sobru, încheiat la nasturi pînă sus, iar miss Arabella fermecătoare.

Secretul geografului ar fi rămas pentru totdeauna înmormîntat în adîncurile necunoscutului, dacă maiorul nu l-ar fi spus lui Glenarvan, acesta soției sale, care la rîndul ei spuse ceva și doamnei Mangles. De aici ajunse la urechile doamnei Olbinett, unde făcu explozie și se răspîndi pretutindeni.

În timpul celor trei zile de captivitate la maori, Jacques Paganel fusese tatuat, dar tatuat de la umeri pînă la tălpi și purta pe piept imaginea unui kiwi sfînt, cu aripile întinse, care îi sfîșia inima cu ciocul.

Pățania aceasta fu singura din marea sa călătorie de care Paganel nu se consolă și pe care nu o iertă niciodată Noii Zeelande. Acesta fu de asemenea motivul pentru care, cu toată părerea sa de rău, și cu toate invitațiile primite, nu se mai putu întoarce în Franța. Se temea că are să expună întreaga Societate de geografie, din cauza glumelor și caricaturilor jurnalelor, aducîndu-i un secretar proaspăt tatuat.

Întoarcerea căpitanului în Scoția fu considerată ca un mare eveniment național și Harry Grant deveni unul din cei mai populari oameni din bătrîna Caledonie. Fiul său, Robert, a ajuns marinar ca și tatăl său.

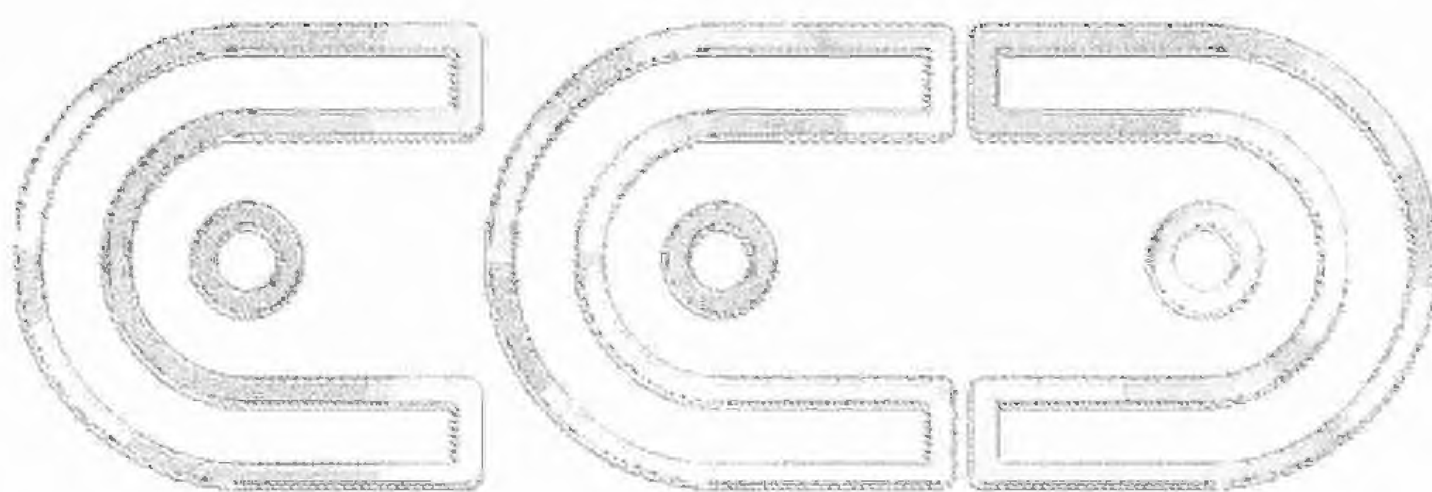
CUPRINS

Partea întîi

Partea a doua

Partea a treia

Scanare și prelucrare digitală

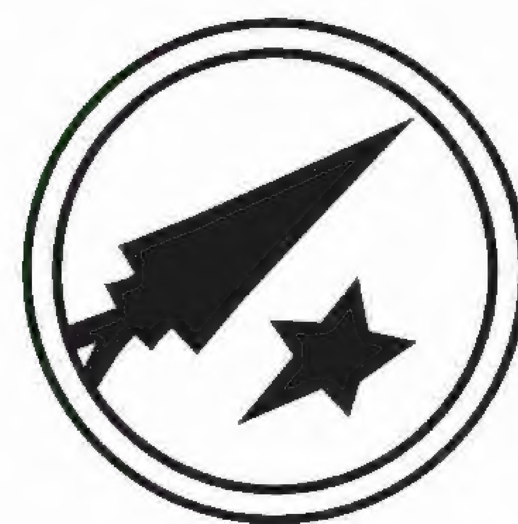
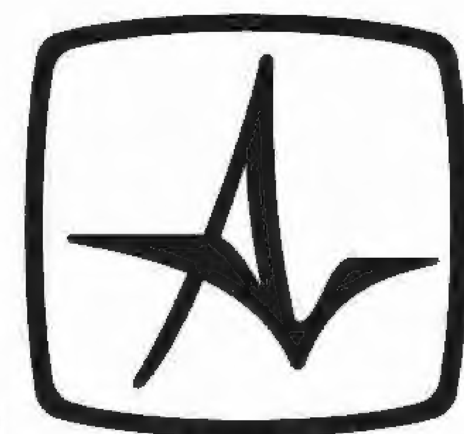
de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2024

